

کۆماری عێراق

وێزارەتی روشنبیری و راکەیاندن دەرگای روشنبیری و ئۆنلەینی کوردی

زنجیرە ی ژمارە (١٩٢)

گەو ھەر ئی گەر ھەستەر

فەرھەنگێکی کوردی - ھەرەبێ زاری کە ھەوێ ھە

بەشی یەكە
نەعت علی سە

ا - ب - پ - ت - ج - ح - خ

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النَّقَافِي)

پدای دائلود کتابهای مختلف مراجعه: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النَّقَافِي)

پژدهیزاندن جزیرها کتیب:سردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النَّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتيب (كوردی , عربي , فارسي)

کۆماری عێراق
وهزارهتی روشنییری و پراگه‌یاندن
ده‌زگای روشنییری و بلاوکردنه‌وه‌ی کوردی
زنچیره ژماره (١٩٢)

گه‌و ههر ای گهر مه‌سیڤ

له‌ره‌هه‌نگینی کوردی - عه‌ره‌بی زاری که‌نه‌وپ‌یه

نعمت علی سایه

به‌ش به‌که‌م

ئا - ئه - ب - پ - ت - ج - چ - ح - خ

به‌غدا — ١٩٨٨

- پيشكه ش -

پيشكه ش وه ئهوانه ي ميوه تي مهردم كه ن

سه‌ره‌تا

دوای په‌ناکردن وه خوداوده‌سمیه‌ت دان و هان دانی
براده‌ران ده‌س کرده‌ دانانی فره‌ه‌نگیکی کوردی -
عه‌ره‌بی زاری که له‌پوری هه‌تا به‌ری چوار سال ره‌وه‌ق
ره‌وه‌ق بی هچان و هه‌ول دانم بوئه‌ ئی فره‌ه‌نگه «
گه‌وه‌ری گه‌رمه‌سیر» که ئومیده‌وارم سود به‌خش بوودو
میوه‌تی زوانه‌ شرینه‌گه‌مان ، زوانی کوردی بکا .

له‌ دوای جه‌نگی جه‌هانی دووهم تا کوو ئیمروو زوانی
کوردی گوئه‌رینیکی گه‌واری دیه ، چ له‌ رۆی نوسینه‌وه‌و
چ له‌ رۆی ریزمانه‌وه‌ له‌ لایه‌ن زوانه‌وان و بایه‌خده‌ران ،
وه‌ زوانه‌گه‌ وه‌ ئومیدی نواختن و په‌سانی وه‌ کاروانی
ژیان دا ، نه‌وه‌یش ناگری بیی دانانی زوانیکی په‌کگرته‌گه‌
له‌ گشت زاره‌گانی کوردی ، ئومیده‌وارم که ئی فره‌ه‌نگه‌
هه‌نگامیک بوو له‌ی په‌یه ، پیی دانانی ، زوانیکی
په‌کگرته‌گه‌ .

ٽي فھرھهنگه ڪه مٽي جياوازه له ٽو فھرھهنگانهي ڪنه تا
ٽيڙگه دائريانه له زواني ڪوردي له رٽوي:

۱ - ٽهلف وٻي: ٽهلف وٻي وهى جووره رٽي ڪريانه:
ا [ٽا، ٽه ٽ، ه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ،
د، ر، ز، ڙ، س، ش، ع، غ، ف، ڦ، ق، ڪ، گ،
ل، م، ن، و، ه، ي.

۲ - وشه گاني فھرھهنگهگه له سهر ٽهلف وٻي رٽي ڪريانه
نه ڪ له سهر دهنگ، ياني پيتي «قه له و» ونهرم له يه ڪ جيا
نه ڪريانه سهوه، ٽهرا نمونه: (ر) و (ري)، (ل) و (لي)
وه يه ڪه وه نوسيانه.

۳ - پيتي «قه له و» وهر له پيتي نهرم تپي:
ا - «ل» گول، گول. . هتد.

ب - «ر» پهر، پهر. . هتد.

ج - «ي» سي، سي. . هتد.

۴ - ٽه گهرهات ووشه يه گ دووبهش يا زياتر بگريگه وه
له ٽاخاوتن دا ٽهوا جيا ڪريانه سهوه و شماره له سهر يان
دائريگه، نمونه: خر - ۱ = ۱ وداي، ۲ - دوره.

خر ۲ = ۱ مدور، ۲ خيليع، ۳. قادر، متمكن

۵ - چاوگي فريزي نوسيانه ٽهولي ناوي يا ڪاري
سهره ڪي دا جوور: ۱ - ناو: له ناو چوون، ۲ - حسن،
ٽهوسهر حسن. . هتد

۶ - دهنگي «و» جوور دهنگي (RUE)، ه، له فھرھهنگي دا

ئەولۇ پىتى (واو)دا تىى .

۷ - ئەگەر هات ومانای وشە يەگ وچاوگی له عەرەبى دا
جوور يەك بون ئەوا جىايان كرىاگە سەو و يا بە «مصدري
مؤول» يا بە دەر بىرىنگى ترهه تاكو جىاوازی له به ينيان دا
نيشان بدرى : ريز: ترتيب ، ريزکردن : أن يرتب - عملية
الترتيب تاكوو خوونه واريان ئەوانەى ئى فەرەهنگە وە كار
تينارن وە تايىسەتى ئەوانەى كورد نين ، بزائن ئەو دوو
وشە له يەك جىاوازن .

نیشانە

۱ - (ن) ناو

۲ - (ر) راناو

۳ - [ئن] ئاوه ئكار

۴ - [ئك] ئاوه ئكردار

۵ - [چ] چاوگ

۶ - [سر] سەر سورمان

۷ - [أ] ئامراز

۸ - [ئپ] ئامرازی پرسىار

۹ - [ئب] ئامرازی بانگ كردن

۱۰ - [ك] كار

۱۱ - [در] دەر بىرىن

۱۲ - [پاش] پاشبەند

۱۳ - [پش] پيشبەند

١٤ - [پپ] پریپوزیشن

١٥ - [پو] پیوه‌ند

١٦ - [م] مجازی

١٧ - [تم] ته‌ماشا بکه

١٨ - [کن] کنایه

وهر له ئەوەی کوتایی وهی سەرەتا بارم فرە سوپاسی ئەو
برادەر و مامۆستایانە کەم کە کومەك و یارمەتیم دان وه
تایبەتی مامۆستای قرودارم محسن بنی ویس کە هیچ
دریخێك نەکرد چ لە دەسمیەت دانم لە نۆسین و
دەركردنی مانای وشەگان یا پەیداكردنی وشەى كوانەو
دێرین و چ لە پۆی ریکخسن و ریزكردنی وشەگان و
بابەتیان.

تصدير

بعد الاتكال على الله وبمؤازرة وتشجيع الاخوان
عزمت على وضع قاموس كرى - عربى باللهجة
الكلهوريه ، وكان ثمار جهودى المتواصلة لاربع سنوات
متوالية هي هذا القاموس الذي بين ايديكم «گەوهەرى
گەرەسێر» والذي ارجوان يملأ جزءا من الفراغ في
المكتبة الكردية .

تشهد اللغة الكردية منذ انتهاء الحرب العالمية الثانية
حركة واسعة من لدن اللغويين والمهتمين بشؤون اللغة
بأمل تطويرها وجعلها مواكبة ومسايرة لروح العصر، وهذا

لا يتأتى الا بوضع لغة موحدة من اللهجات الكردية المختلفة، وهكذا صدرت عدة قواميس ومعاجم بلهجات متعددة ساهمت الى حد كبير في رسم صورة كاملة للغة الموحدة، لذا وجدت من الواجب ان اساهم - قدر المستطاع - في هذا الجهد العظيم والمشكور فعمدت الى وضع هذا القاموس لعله يساهم في توحيد اللغة ويزيد من رونق تلك الصورة وجماليتها.

يختلف هذا القاموس عن القواميس الكردية الاخرى التي وضعت حتى الان من الواجه التالية :-

١ - الالف باء : وكان ترتيبها على النحو التالي :

أ [ئا، ئه، ئه، ه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ز، ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ك، گ، ل، م، ن، و، ه، ی.

٢ - رتبت كلمات هذا القاموس على اساس الحروف الهجائية وليست على اساس الاصوات كما هو الحال بالنسبة للقواميس الاخرى، اي ان الحروف الثقيلة والخفيفة لم تفرز وتعامل على اساس حروف مستقلة.

مثال : كتبت الحروف (ر)، (ړ)، و (ل) (ل) معا

٣ - كتبت الحرف الخفيف قبل الحرف الثقيل

أ - ل - گول، گوڵ . . الخ

ب - ر - پەر، پەر . . الخ

ج - ی - سی، سی . . الخ

٤ - إذا كانت الكلمة تكون اكثر من نوع واحد من اقسام الكلام فأنها تكتب منفصلة بعد ترقيمها ١ ، ٢ ، ٣ الخ مثال: خر-١ = ١ وادی، ٢ دوره. خر ٢ = ١ مدور، خلیع، ٣ قادر، متکمن.

٥ - تأتي المصادر العبارية مع الاسم او الفعل الاصيلي : ناو، له ناوچوون. خس تهوسه رخسن.

٦ - صوت «و» هو كما في الفرنسية (RUE) ويأتي هذا الرمز مع الحرف «و» واو.

٧ - تفاديا للالتباس الذي قد يقع فيه بعض القراء وخاصة من غير الكرد فقد عمدت الى استعمال مصادر مؤوله او تعابير اخرى في حالة تشابه معنى الاسم والمصدر في اللغة العربية، لنفرق بين معنى الكلمتين او بالاعرى اقسامها مثل : ریز = ترتيب، ریزکردن = ان يرتب، عملية الترتيب.

المختصرات المتعددة

- ١ - [ن] اسم
- ٢ - [ر] ضمير
- ٣ - [ئن] صفة
- ٤ - [ئك] ظرف
- ٥ - [ج] مصدر فعل
- ٦ - [سر] اداة التعجب

۷ - [أ] اداة

۸ - [ئپ] اداة استفهام

۹ - [ئب] اداة نداء

۱۰ - [ك] فعل

۱۱ - [در] تعبير

۱۲ - [پاش] لاحقة

۱۳ - [پش] سابقة

۱۴ - [پپ] حرف جر

۱۵ - [پو] حرف عطف

۱۶ - [م] مجاز

۱۷ - [تم] انظر

۱۸ - [كن] كناية

ويسرني ان اختتم هذا التصدير بتقديم جزيل شكري
وامتناني لجميع الاخوان الذين ابدوا لي العون
والمساعدة سواء بالبحث عن الكلمات النادرة ومعانيها
او بتزويدي بمصادر ومراجع عن الموضوع واخص
بالذكر زميلي محسن بني ويس الذي لولاه لما تمكنت
من انجاز هذا القاموس . والله من وراء القصد .

سه رچاوه

۱ - قاموسی زمانی کوردی، بهرگی یه کهم (ء)

عبدالرحمن محمد امين زهبيحي

۲ - قاموسی زمانی کوردی، بهرگی دووهم (ب)

- عبدالرحمن محمد امين زهبيحي
- ۳ - فەرهنګى لهک و لور، دانان و کوږدنه وهې جه ميډى
تيزه د پنه نه.
- ليدوان و به راورد کردن مه محمود زامدار.
- ۴ - نه ستيره گه شه، فاضل نظام الدين.
- ۵ - المورد - قاموس انگليزي - عربي، تأليف منير
البلبيكي.
- ۶ - المنجد في اللغة والاعلام.
- ۷ - فقه اللغة للثعالبي.

The Advanced Dictionary. - A

By A.S.Hornby and others

London. 1967

- أ -

- أ [ن] - ثلف - الحرف الاول من الالف باء
- ار [پاش] تضاف الى الفعل الماضي لتكون اسم :
كوشت : كوشتار
- ان [پاش] ۱ - علامة الجمع : مثال : منالان
- ۲ - تضاف الى الاسم لتكون اسم لعبة : كلاو : كلاوان .
- ۳ - تضاف الى الاسم لتعني السلالة : باوګه : باوګان :
- له دالګانه و قومين . تضاف الى العدد فتكون بدل : چه ن
؟ چواران .
- ثا [ن] نعم ، اي : نه حمده ها له مال ؟ ثا .

ثاب [ن] شهر آب : الشهر الثامن من السنة الميلادية .
 تابووری ۱ [ن] اقتصاد .
 تابووری ۲ [ثن] اقتصادي : كاروباری تابووری .
 تابوونه [ن] بدل اشتراك شهري اوسنوي يدفعه اعضاء
 المنظمات والاحزاب والجمعيات .
 تاته شه [ن] مرض الجدام .
 تاته شه دار [ثن] المصاب بمرض الجدام .
 تاج [ن] خشب العاج ، شجرة العاج ،
 تاجان [ن] انضباط الشرطة .
 تاجول [ن] كرزات .
 تاجهر [ن] قداحة : تاجهره گهی دهر کرد و ده می جفاره گهی
 دا .
 تاخ [سر] صرخة التالم والتوجع والحسرة . تاخ مردم !
 تاخ لهی کاره !
 تاخر [سر] ۱ - للتعبير عن الاستغراب والانزعاج ! تاخر
 نه پارهات !
 ۲ - للموافقة على رأي المقابل :
 - نه گهر نه و نه ببول بگردا نه وایمان نه هات .
 - تاخر !
 تاخر توخر [ن] نهاية او الايام الاخيرة من شيء .
 تاخرهت [ن] ۱ - يوم الاخرة ، القيامة
 ۲ - نتيجة ، عاقبة ۳ - اخيرا في النهاية : تاخرهت مال

مالی خوہیہ .

تاخر کردن [ج] الازالة ، الافناء : دنیا تاخر مہ کہ .

تاخُل [ن] ۱ - کومہ کبیرہ من الحطب ۲ - ہالہ حول

القمر

تاخُل دان [ج] تشکیل ہالہ (القمر) حول نفسہ . مانگ تاخُل داگہ

تاخ و داخ [ن] التالم والتحسر المستمر . تاخ و داخ لہ دہست !

تاخور [ن] ۱ - معلف للحيوانات ۲ - منهل للحيوانات

الالیفۃ .

تاخون [ن] ملا او عالم دینی .

تاخین [ن] توجع ، تالم ، تحسر .

تاخین و داخین [ن] توجع ، تالم ، تحسر مستمر .

تادہم [ن] ۱ - آدم : الاب الاول للبشریۃ ۲ - بشر ،

انسان . ۳ - بشریۃ ، انسانیۃ .

تادہمیزاد [ن] ۱ - ابناء ادم ۲ - بشریۃ ، انسانیۃ .

تاراسہ [ن] ۱ تصویب ۲ توجیہ ، ارسال ،

تاراسہ بوون [ج] ۱ - التصویب ۲ - التوجیہ

تاراسہ کردن [ج] ۱ - التصویب ۲ التوجیہ ، الارسال .

خودا دہردی تہرایان تاراسہ کیگ .

تارام ۱ [ن] ۱ - استقرار ۲ - سکون ، ہدوء ۳ - صبر .

تارام ۲ [ن] ۱ خفیف ۲ ہادیء

تارام گا [ن] ۱ - الاستقرار ۲ - السکون ۳ - الصبر ،

الاصطبار ،

ثارام لی برین [چ] جعله یفقد الهدوء والصبر.
سه‌رژان ثارامه لی بریه.

ثاره‌زوو [ن] ۱ - رغبه، امل ۳ - رغبه
ثاره‌زوو کردن [چ] ۱ - الرغبة ۲ - الامل
ثارهما [ن] مخاض (خاص بالحيوان)
ثاره‌ما کردن [چ] المخاض: سی چوار بزمن ثاره‌ما
که‌ن.

ثارد [ن] ۱ - طحین ۲ - مسحوق، سحق
أ - وه ثاردبوون [چ] الانسحاق: له بان دیواره‌گه که‌فته‌و
خوارو یه‌ک ده‌سی بو‌ه ثارد.
ب - وه ثارد‌کردن [چ] السحق: په‌رداخه‌گه کوتاوه
زه‌واو کرده‌ی وه‌ثارد.
ثاردین [ن] ۱ - طحین ۲ - خاص بالطحین، نسبة
الی الطحین.

ثاروو [ن] لته: ثاروو بانگم سافا بو‌ه.
ثاز [ن] قوه، مقدره: ثاز له تی‌ی نه‌ماگه.
ثازا [ن] ۱ - متعافی: سه‌روه‌ر چونه؟ ماشه‌للا‌ثازاسه.
۲ - شجاع: باوگی فره‌ثازا بو‌. ۳ - کامل: سی‌نانی‌ثازا
خوارد.

ثازابوونه‌وه [چ] ۱ - الشفاء: به‌رزوو له نه‌خوه‌شیه‌گه‌ی
ثازا بو‌ه. ۲ - العودة الی الحالة الطبیعیة.
ثازاد [ن] حر، طلیق، غیر مقید.

ٲازادکردن [چ] التحریر، العتق، التخلیص .

ٲازادی [ن] ١ - حریة ٢ - خلاص .

ٲازار [ن] ١ - الم ٢ - عذاب

ٲازاردان [چ] ١ - الایلام ٢ - التعلیب

ٲازاگردنوه [چ] ١ - الاشفاء : خودا هه ٲازادان بکیگ .

٢ - الاعادة الى الحالة الطبيعية : مردبؤ، کتور ٲازای کردهوه .

ٲازایه تی [ن] شجاعة، اقدام : ٲازایه تی له ئیمان .

ٲازایی [ن] ١ - شجاعة، اقدام ٢ - حالة الکمال .

ٲازهو [ئن] اعزب، عزباء : سی کوری ژن دارن و دووانی ٲازهون . .

ٲازهوانه [ن] المبلغ الذي يدفع لرجل غير المتزوج عند انفصاله عن اخوته .

ٲازهو بی هاتن [چ] استرداد القوة والقدرة : نان خاس بخوه تا ٲاز بی ئهویت .

ٲازهو بی هاوردن [چ] جعله يسترد القوة والقدرة : نانهگه که می ٲاز هاوردهو پیمان .

ٲازهوی [ن] عزوبية .

ٲازووقه [ن] ١ - تموين ٢ - ما یخزن من مواد غذائية لفصل الشتاء : ٲازووقه ی سالی ئه لگرتنه .

ٲازیة [ن] عزاء، حداد : له چل رووژ زیاتر ٲازیة ت حه رامة .

نازیه تبار [ئن] متعزی ، لبس السواد عزاء : ئهرا باوگی
نازیه تباره .

نازیه ت گرتن [چ] التعزی ، لبس السواد عزاء :
ئهرا کوپه ی نازیه ت گرتگه .

نازیه تی [ئن] خاص بالعزاء .

نازیکه [ن] نبات شوکی .

ناژ [ن] ملأه ، خیاطه اعدادیه

ناژاوه [ن] فوضی ، اضطراب ، فتنه .

ناژاوه نانهوه [چ] اثاره الفوضی والاضطراب والشغب :
بهسه ، کهم ناژاوه بنهروه .

ناژاوه ونهر [ئن] فوضوی : مهردمه گه ناژاوه ونهرن .

ناژه ل [ن] الحيوانات الليفة وخاصة الاغنام .

ناژدان [چ] الملاة : ناژی بال شهوه گه ئه پرام دا .

ناژن [ن] ۱ - طعن : خنجر ناژن ۲ - غرز : دهرزی

ناژن . لا تأتي هذه الكلمة لوحدها وانما مع كلمة اخرى
كما ورد اعلاه .

ئاس [ن] انزعاج ، ضيق ، مضايقة : فره ئاسم لهی کاره .

ئاسا [ن] ۱ - مثل ، منوال ۲ - عاده ، منهج : باوگی ئاسا
که لله رهقه .

ئاسات و ثابات [سر] للدلالة على نفاذ الشيء او انتهاء
الشيء ، ههه رهو پینج دیناره ماگه : دی ئاسات و
ثابات !

ئاساره [ن] ۱ - نجم ۲ - طالع
 - ئاساره‌ی داجوریا [در] مات، توفی .
 ئاسان [ئن] ۱ - سهل ۲ - بسیط .
 ئاسان بوون [چ] ان یصبح سهلا او بسیطا : کارنی به
 ئاسان نه بوو .
 ئاسان کردن [چ] ۱ - التسهیل ۲ - التبسیط
 ئاسای [تم] ئاسا .
 ئاسایی [ئن] ۱ - اعتیادی ۲ - مألوف
 ئاس بوون [چ] الانزعاج، الشعور بالضيق : له گیانی
 خوه‌یان ئاس بونه .
 ئاسقی [ن] رباط الجوارب .
 ئاس کردن [چ] الازعاج، المضایقة : ئاسمان له گیان
 کردن .
 ئاسک [ن] غزال وخاصة الصغار .
 ئاسمان [ن] ۱ - سماء ۲ - قضاء ۳ - علیاء .
 أ - ئاسمان گیرى (م) تمطر السماء .
 ب - ئاسمان لچ ناگه له زه‌و (م) السماء حبلى وعلى
 وشك ان تمطر .
 ج - له ئاسمان چوون (چ) الارتفاع، الاعتلاء : داره
 تهرگه‌زه‌گه‌ چگه له ئاسمان .
 ئاسمانی [ئن] ۱ - سمائي ۲ - فضائي ۳ - خاص فیما
 يتعلق بالسماء والفضاء

ئاسن [ن] ۱ - حديد ۲ - (م) صلابة : گيانى ئاسنه .

ئاسن رەوا [ن] مغناطيس .

ئاسنگەر [ن] حداد .

ئاسنگەرى [ن] حدادة .

ئاسنين [ئن] ۱ - حديدي ۲ - (م) قوي .

ئاسوو [ن] افق : هيچ له ئاسووديارنى به .

ئاسووده [ئن] ۱ - سعيد ، مرتاح ۲ - معتوق

ئاسووده بوون [چ] التخلص ، التحرر : هربايتە

مللەت له چنگى زولم و زووردارى ئاسووده بوود .

ئاسووده كەر [ن] محرر ، الذي يجدد الاخرين من الشدة

كالعبودية والضييق الاقتصادي

ئاسووده كردن [چ] ۱ - التحليص ، التحرير ۲ - العتق :

كهى خودا ئاسووده مان بكيگك له دەس زووردار .

ئاسووده يى [ن] ۱ - خلاص ، عتق ، اعتاق ۲ - سعادة .

ئاسياو [ن] طاحونة مائية .

ئاسياو بى ئاواناوه [كن] اثاره مشاكل لا مبرر لها : ئەوه

چەسە ئاسپاوبى ئاوى نايەسەوه ! .

ئاسياو كردن [چ] الطحن بالمطحنة المائية .

ئاش [ن] ۱ - اكلة الرز ۲ - مطبوعات بصورة عامة ،

طعام .

ئاشپالۆ [ن] مصفاة الرز والحبوب الاخرى .

ئاشپەس [ن] طبابخ ، الذي يقوم بالطبخ ، طاهي .

ناشبه سخجانه [ن] مطبخ ، مطهى .

ناشت [ن] ۱ - صداقة ، مودة ۲ - صلح ، سلام .

ناشته بوونهوه [ج] التصالح : دواى سى سال جهنگ
ناشته بوونهوه .

ناشت كردنهوه [ج] الاصلاح ، اصلاح ذات البين .

ناشتى [ن] صلح ، سلام .

ناشكرا [ئن] ۱ - ظاهر ۲ - واضح ، بين : ناشكرايه ،
ديوان ناههقن .

ناشكرا بوون [ج] ۱ - الظهور ۲ - الوضوح ، التبيان :
هر ررووژى تى كاره ناشكرا بوو .

ناشكرا كردن [ج] ۱ - الاظهار ۲ - التوضيح .

ناشنا [ن] معارف ، اصدقاء .

ناشنا بوون [ج] التعارف ، المصادقة .

ناشنايى [ن] معرفة ، صداقة .

ناغا [ن] سيد القوم ، كبير القوم .

ناغايتى [ن] ۱ - سيادة ۲ - مهنة الآغه .

ناغه [تم] ناغا

ناغه ميرهو [ن] اراجيز خداد على الميت .

نافهته [ن] وباء ، طاعون .

نافهرم [سر] احسنت ! نافهرم ، دوسد خوهش !

نافهرين [تم] نافهرم .

نافرهت [ن] ۱ - امرأة ۲ - نساء

نافره تانه [ئن] ۱ - نسائي ۲ - خاص بالنساء .
 ناقل [ئن] ۱ عاقل ۲ - حكيم ۳ - دارك .
 ناقل بوون [چ] ۱ - التعقل ۲ - التأدب .
 ناقلى [ن] ۱ - تعقل ۲ - استدراك الامور .
 ناقلى كردن [چ] التصرف بعقلانية : ناقلى كرده سى
 خوى نه كرده ئى شهرا .

ناقول [ن] نبات العاقول .
 ناقولين [ئن] كثير العاقول .
 ناگا [ن] ۱ - علم ، خبر ، ۲ - انتباه .
 ناگادار [ئن] ۱ - عالم ، عارف ، مطلع ۲ - منبه ، مبلغ ،
 متيقظ ، متحذر .
 ناگادان كردن [چ] ۱ - الاعلام ، الاخبار ، التبليغ ،
 الاطلاع ۲ - التنبيه ، التحذير .
 ناگادارى [ن] حالة كون الفرد منبه ، عالم ، عازف ،
 مطلع ، مبلغ ، محذر .
 ناگر [ن] ۱ - نار ۲ - انفعال ۳ - حماسة ۴ - غضب ۵ -
 حريق .

- ناگر له بان زگ كيگهو [در] ينكر ، يتبرا من .
 ناگره [ن] مرض جلدي يتصف بالحرقة .
 ناگره كه ولى [ئن] محترق محبة او خوفا : ناگره كه ولى
 كوره گانى به .

ئاگره كهول بوون [چ] الاحتراق محبة او خوفاً .
ئاگره و كوش [ن] ۱ - مطفأة: آلة الاطفاء ۲ - رجال
الاطفاء .

ئاگر بهرەك [ن] يُراعه، حُباب .
ئاگر بوونه وه [ن] اشتغال النار من جديد .
ئاگردان [چ] الاحراق، الاشعال: ناكهس، ئمشه و
ئاگرى خهرمانه گه يان ذا .

ئاگر كردنه وه [چ] اشعال النار: سهردمانه، ئاگرى
ئهرامان بكهروه وه .

ئاگر لى چوون [تم] ئاگر گرتن .
ئاگر نانه وه [چ] اشعال الفتن، اثاره الفتن والقتال .
ئاگر و دو [ن] محروقات .

ئاگرى [ئن] ۱ - نارى ۲ - جنسي: زنى ئاگرى ۳ - مشير
للغريزة الجنسية .

ئاگرين [ئن] ۱ - نارى ۲ - نارس خانى [چ] كور ئاگرين
ديزى!

ئال [ئن] احمر قاني .

ئالەت [ن] فلفل، كرکم .

ئالەتى [ئن] حاد الطبع: كابرايه گى ئالەتى يه . .

ئالت [ن] نقص، نقيصه .

ئالت هاتن [چ] التقاصر: چهن كیلو ئالت هات؟

ئالتون [ن] ۱ - ذهب ۲ شيء ثمين [م] .

ئالنگ [ن] جغد .

ئالنگ هاتن [چ] التجغد : ئالنگ وەر رانی هاتگه .

ئالو بالو [ن] عنجاص ، شجرة العنجااص .

ئالوجه [ن] عجينة مدھنة يمسح بها وجه الطفل .

ئالوجه دان [چ] ۱ - مسح وجه الطفل بالمادة السابقة ۲ -
الديغ .

ئالی [ن] ۱ - تبليغ ، ابلاغ ۲ - معرفة ، شعور بشيء .

ئالی [ن] كون اللون احمرًا **قائياً** .

ئالی بوون [چ] الاستشعار ، التعلم ، التعرف .

ئالیشت [ن] ۱ - تبديل ۲ - تغيير ۳ - تبدل .

ئالیشت بوون [چ] ۱ - التغيير : رهنگی ئالیشت بوّه ۲ -
التبدل :-

قه له مه گه م ئالیشت بو ته ول به له میگی ترا

ب - ئالیشت کردن [چو] ۱ - التغيير : نه خواهشی رهنگی

ئالیشت کردگه ۲ - التبدیل : ئالیشتی ئه سپه گه ی کرد وه
ماهینی .

ج - ئالیشت ولیشت [ن] تبادل وتغییر مستمر

ئالی کردن [چ] ۱ - الابلاغ ، الاشعار ، الاعلام ۲ -
التنبیه

ئاماده [ئن] ۱ - مستعد ، متأهب ۲ - جاهز ، حاضر

ئاماده بوون [چ] ۱ - الاستعداد ، التأهب ۲ - ان یصه

جاهزا او حاضرا

ناماده کردن [چ] ۱ - الاعداد ۲ - التجهيز، التحضير
 ناماده‌یی [ن] ۱ - الاستعداد، التأهب ۲ - حالة كون
 الشيء حاضرا او جاهزا
 نامار [ن] اخصاء، علم الاحصاء.
 ۱ - نامار کردن [چ] الاحصاء
 نامانتهت [ن] ۱ امانه: ثبوت ديناره نامانته له لاد
 ۲ - توصية: نامانتهتي كوره بكة هوريانه پيه وه بوو
 نامانتهت دان [چ] التوصية، التكليف: سامي نامانتهتي
 كتاوي داگه سه پيم.
 نامووزا [ن] اولاد الاعمام
 ناميته [ن] مزيج، خليط.
 ناميته بوون [چ] الامتزاج، الاختلاط.
 ناميته كهر [ن] خباط، آلة لخلط المواد
 ناميته کردن [چ] المزج، الخلط
 نامين ۱ [سر] ۱ - آمين: خودايا سترمان بكة، نامين!
 ۲ - ليكون كذلك: هركه س منه ي گه ني كيگه كوري
 بمرتي. نامين!
 نامين ۲ [ض] ۱ - امين: من فره نامينم لي يان ۲ -
 مطمئن: نامين بوو كوره گهت سه لامهته
 نامين وروين [ن] الامن والاطمئنان
 ثانه ۱ [ن] عانه، عملة عراقية تساوي اربعة فلوس.
 ثانه ۲ [ك] ۱ - خذ ۲ - تفضل

ثاندیدیه [س] آمین! مالد برمی ثاندیدیه و ثامین . لا. ثاتی
 هذه الكلمة لوحدها وانما مع كلمة ثامین كما جاء اعلاه
 ثاو [ن] ۱ - ماء: نیشانه‌ی ثاوسه ونزی یه ۲ - عصیر:
 ثاوی نه نثار. ۳ - سائل ۴ - معجون ۵ - لعاب: ثاوی
 ده می هات

أ - ثاوی چه رمگ [ن] ماء ابیض یتکون فی العین بسبب
 مرض

ب - ثاوی ژیر که ی [در] فتان: پروا پی مه که، ثاوی ژیر
 کی یه .

ج - ثاوی سیه [ن] ماء اسود یتکون فی العین بسبب
 مرض

د - ثاوی مرواری [ن] الماء الزجاجی

هـ - ثاویان وه یه ک جووا نیه چوو [در] لا یتفقون
 و - ثاو له ثاو ته کان نیه وه ی [در] کنایه عن الاستقرار
 والضبط .

ز - له هفت ثاو داگه قایی ته نه بوه [در] حیال

ح - وه ثاوا دان [چ] ان یلقی فی الماء ۲ - ان یهدر:
 هر چگ کرد دایه ی وه ثاوا

ثاوا [ن] ۱ - غروب: جاری خور ثاوا نه بوه

۲ - اختفاء: له چه و ثاوا بو

۳ - عمران: هر که س وهر چه وی تیره خودا مالی ثاوا
 بکیگه .

ئاوا بوون [چ] ۱ - الغروب ۲ - الاختفاء ۳ - العمران،
التعمير ۴ - الافوال.

ئاوات [ن] ۱ - غاية ۲ - امنية

ئاواره [ئن] ۱ - متشرد، شريد ۲ - تائه، ضائع

ئاواربوون [چ] ۱ - التشرذ - التيه، الضياع

ئاواره كردن [چ] ۱ - التشريد ۲ - التضييع، سلب
الاخرين مساكنهم وتركهم في العراء.

ج - ئاواره يى [ن] ۱ - تشرذ ۲ - تيه

ئاواز [ن] ۱ - نغمه ۲ - لحن ۳ - تجويد

ئاوا كردن [چ] التعمير، التنمية

ئاواى [چ] ۱ - قرية ۲ - ريف ۳ - معمورة

ئاوهخت [ن] امل، امنية

ئاوهخت خواز [ئن] متأمل، متمن

ئاوهدانى [ن] ۱ - عمران ۲ - تحضر

ئاوهدان كهر [ن] معمر، مصلح

ئاوهدانى كردن [چ] الاصلاح، التعمير، القيام بالاصلاح
والتعمير.

ئاوهره [ن] ۱ اهمال: ئاوهزى بكه پياگ نى يه ۲ - بعدا:

ئاوهره لى كوره.

ئاوهره كردن [چ] الاهمال، الترك، الابعاد

ئاوهزا [ن] نزيز: زهوهگه بوه وه ئاوهزا،

ئاوهكين [ئن] ۱ - خفيف: چاى ئاوهكين ۲ - خاص

بالسؤال : خواردنی ئاوه کین

ئاوه له مه [ن] جنین

ئاوه ن [ن] هاو ن، مه راس د،

ئاوه ن [ن] مرض الاستسقاء

ئاوه ن کردن [چ] الإصابة بمرض الاستسقاء

ئاو پهااتن [چ] الشعور بالتعب الشديد : ئه و قه ره و سام
وه پاوه ئاوپام هات .

ئاو جوو برهك [ن] ۱ - طير الماء، طير سابح او مخوض

۲ - كناية عن التنقل السريع وعدم التوقف : چه ده،

هر تبيدو هه رچيد، ئاوجوو بره كيد؟

ئاو چه و سه نن [چ] ۱ - الارعاب ۲ - السيطرة

بالتخويف : زالمه، ئاوجه ويان سه نگه

ئاودان [چ] الارواء : جى دوو وه زنه گه نم ئاودام .

ئاو ده ر [ن] السقاء : زووراو ئاوده رى قاوه خانه س

ئاوده س [ن] غائط

ئاوده سخانه [ن] مرفق صحي، مرحاض، ميزاب

ئاوديز [ن] التهاب الجرح بسبب غسله اورش الماء عليه

ئاوديز کردن [چ] ان يلتهب الجرح بسبب الماء .

ئاوريژ [ن] مجرى الماء من الاماكن العالية كالجبيل

ئاوريژگه [تم] ئاوريژ

ئاوړو [ن] شرف، كرامة، سمعة، اعتبار

ئاوړو بردن [چ] الالهانة، التحقير، الاذلال، انتهاك

الكرامة : ٲٲى واز بار ٲاورومان برى
ٲاورو ٲوون [ج] ففدان الشرف، السمعة، الكرامة .
ٲاورودار [ٲن] شريف، ذوكرامة واعتبار
ٲاوروشكهره [ن] قمص : ذبان صغير يجرى بحركة
دوامية على سطح الماء الراكد .
ٲاوس [ٲن] حبل، حامل [للحيوان]
ٲاوس بوون [ج] الحبل، الحمل : مانگا هوٲ ٲاوس
بوٲ .

ٲاوس كردن [ج] التحبيل
ٲاوسى [ن] حالة الحبل او الحمل
ٲاو كردن [ج] ١ - التدمع [عين] بسبب الالم او وقوع
شيء غريب فيها ٢ - نضح [اللعاب او السوائل]
ٲاوگرتن [ج] استخراج العصير من : ٲاوى ٲوار ٲرتقال
ٲهرامان بگر
ٲاولٲ [ن] ١ - احد ٢ - معيل : بى ٲاولٲ وساؤل .

ٲاولٲه [ن] مرض الجدري
ٲاونگ [ن] ندى
ٲاونگه نان [ج] التندى : دوه شه وفره ٲاونگه نابو .
ٲاوهار [ن] وكاء، حبل يستعمل لحمل قرب الماء
ٲاوهوهوا [ن] ١ - الجو ٢ - حالة الجو من رياح وامطار
وغيرها

ٲاوى [ٲن] ١ - سىحى ٢ - خاص بالزراعة السىحية

ئاویاری [ن] سقی
 ئاویاریکه‌ر [ن] ساقی المرزوعات
 ئاویاری کردن [ج] الاسقاء: احمد، چه‌کینگ له ...
 خه‌لینه‌گه؟ - ئاویاری کینگ.
 ئاویانی [تم] ئاوه‌دانی
 ئاویانیکه‌ر [تم] ئاوه‌دانیکه‌ر
 ئاویانی کردن [تم] ئاوه‌دانی کردن
 ئاوینه‌ك [ن] ۱ - زجاج لامع ۲ - مرآة
 ئاه [سر] التعبير عن الحسرة والالام: ئاه! ده‌سم بئ
 ده‌سلاته!
 ئاها [سر] التعبير عن الرضا: ئاها! ئیرنگه فره خاسه!
 ئاهه‌نگ [ن] ۱ - حفلة ۲ - مهرجان
 ئای [سر] تعبير عن الالم والحسرة: ئای له دسد!
 ئایه‌م [تم] ئاده‌م
 ئایه‌می [ئن] آدمی، انسانی
 ئایه‌میانه [ئن] خاص بالانسان: کاری ئایه‌میانه
 ئایه‌می کردن [ج] الاحسان: ئایه‌می بکه شوونمان
 بکروهه.
 ئایری [ئن] ۱ - منفصل ۲ - محدد: به‌شه‌گی من
 ئایرییه.
 ئاین [ن] دین، عقیده، ایمان
 ئاینه‌مهرگ [ئن] ۱ محتضر ۲ - کنایه عن الحركة

ئاينى [ئىن] دىنى ، ذو علاقه بالدين
 ئە [پىش] تضاف الى الفعل لتدل على المضارع :
 ئەچم : ئەكەم
 ئەبەد [ئىك] ابدا ، قط : ئەبدو ئە ئى قسە قەبوول نىەكەم .
 ئەبەدى [ئىن] ابدى ، ازلى ، سرمدي
 ئەبروو [ن] حاجب العين : لى ھوون بەرەو ھوون ئەبروو
 قەلەم كەش [فولكلور] .
 ئەت [ن] ۱ - ضرب ۲ - صفعة [للطفل]
 ئەتەو [ن] ۱ - سبب ، عله ۲ - عتاب
 ئەترەش [ن] رعب
 أ - ئەترەش بردن [چ] الارعاب : كەم ھاوارىكە ئەترەش
 منالەگان بردى .
 ئەت كردن [چ] الضرب ، الصفع (طفل)
 ئەجباب [ن] حياء ، شرف ، كرامة : بى ئەجبابە ، ھىچ
 شەرم لە خوھى نىەكىگ .
 ئەجاو [تم] ئەجباب : ھەى بانووى بى عەيب پەردەى
 ئەجاو ھەى - ھەى مەنىجەى دوخت ئەفراسياو . ھەى
 [فولكلور] .
 ئەجاو دار [ئىن] ذو حياء ، ذو شرف وكرامة
 ئەجاو كردن [ئىن] الاستحياء : لە خودا ئەجاو بكە .
 ئەجەل [ن] ۱ - اجل ۲ - موت
 ئەجەو [ن] قيمة ، اعتبار : ئەجەو كەس نىەزانى وە ھىچ

ئهچم [ئن] مشوه .

ئهچم كردن [چ] التشويه : ئاؤله ، ئهچم دهم وچهوى كردگه .

ئهخش [ن] ۱ - سبيل : له ئهخش خودا ۲ - عشق : ئهخش دلوهر ئه لگرتگه سهى .

ئهپا ۱ [پپ] الى : بچوو ئهپا مال .

ئهپا ۲ [ئپ] لماذا : ئهپا نه هات ؟

ئهپاوا [سر] لهذا السبب : ئهپا نه هات ؟ ئهپاوا !

ئهرهج [ن] ۱ - فلك ۲ - علياء ۳ - غاية ، قصد : قسهى بى ئهرهج .

ئهرهق [ن] ۱ - عرق ۲ - مشروب العرق ، الخمر

ئهرهقچين [ن] طاقية

ئهرهق كردن [چ] التعرق ، ان يتصبب العرق

ئهرهقين [ئن] مبلل بالعرق

ئهرباب [ن] ۱ - اصداقاء ، معارف ۲ - اشراف الناس

ئهرجن [ن] شجرة تنمو في المناطق الجبلية (ارجون - عامية عراقية)

ئهرجنهك [ن] ۱ - جنيه ۲ - [م] شكل مخيف

ئهرخهوان [ن] شجرة الارجوان

ئهرك [ن] ۱ - وظيفة ، وظائف ۲ - مصاريف ۳ - مسؤولية

ئهرمان [ئن] رحيم رؤوف : يا ئه لالا ئهرمان له جيه نه رمان [فولكلور]

ئەرواۋ [ن] مزارع
ئەرواۋى [ن] زراعه، فلاحه
ئەرواۋىكەر [ن] مزارع، فلاح.

ئەرواۋى كردن [چ] ممارسة مهنة الزراعة: كاری هەر
ئەرواۋى كرده.

ئەرى [سر] لجلب الانتباه: ئەرى خوونەھاتەوا! ۲ -
للبدء بالكلام والاستفسار: ئەرى كى دەسمیەتم دینگ!
ئەزەل [ن] ازل: اليوم الاول من بدء الخلق
ئەزەلى [ئن] أزلى، سرمدي

ئەزىيە [ن] ۱ - بيوت الشعر ۲ - الرعاة الرحل
ئەزەقوون [ن] زريقون، مسحوق يعقم به جسم الطفل
ئەزىز [ن] ۱ - عزيز ۲ - جميل ۳ - طيب
ئەزىزى [ن] ۱ عزة ۲ - جمال ۳ - طيبة
ئەژدەھا [ن] سنان، افعى سامة

ئەژنەفتن [چ] السمع
ئەژنوۋ [ن] ركبة
ئەسپ [ن] حصان
ئەسپاۋ [ن] معدات، آلات
ئەسپەن [ن] نبات الحرمل، حبة الحرمل
ئەسپل [ن] طحال
ئەسحابە [ن] اصحاب الرسول (ص)

ئەسر [ن] دمع : چەوى ، پىرەو بۆلە ئەسر
 ئەسرکردن [چ] التدمع : چەوم ئەسر كىگە .
 ئەسرین [ن] ۱ - دمعى ۲ - مخضب بالدمع
 ئەسقه مىلى [ن] ورق من اوراق اللعب
 ئەسكەر [ن] عسكرى ، جندي
 ئەسكەرى ۱ [ن] عسكرى ، جنديە
 ئەسكەرى ۲ [ئ] عسكرى ، خاص بالعسكرىة .
 ئەسكەرى كردن [چ] اداء الخدمة العسكرية
 ئەسكو مەدەر [در] التوكل ، الاتكال : يا عەلى ئەسكو
 مەدەر

ئەسل [ن] ۱ - اصل ۲ - فصيلة ۳ - منبع
 ئەسلەن [ن] اصیل : ژنى ئەسلەن .
 ئەسىرو ئەبىر [در] عن بكرة . ئەسىرو ئەبىریان دەر بکەن
 ئەغماز [ن] ۱ - حياء ۲ - ادب
 ئەغماز دار [ئ] ۱ - ذو حياء ۲ - مؤدب
 ئەغماز كردن [چ] الاستحياء ، الشعور بالخجل
 ئەشك [ن] عطر ، روائح طيبة
 ئەشكەفت [ن] كهف
 ئەشكەنجە [ن] تعذيب
 ئەشكەنجەدان [چ] التعذيب
 ئەشم [ئ] اشهب ، شهباء
 ئەشم بوونەو [چ] ان يشهب ، ان تشهب

نه شم کردنه وه [چ] جعله یصبح أشهب، شهباء
 نه شمی [ن] کون الحيوان اشهب اللون
 نه غد [ن] ۱ - قدر، ۲ - قیاس
 نه غدگرتن [چ] ۱ - التقدير ۲ - القیاس: نه غدی بگر،
 بزان چهنی بهس کیگ.
 نه غماز [ن] ۱ - حياء ۲ - ادب
 نه غمازدار [ن] ۱ - ذو حياء ۲ - مؤدب
 نه غمازکردن [چ] الاستحياء، الشعور بالخجل: فره
 زمخته نه غماز له کهس نیه کیگ.
 نه فاقه [ن] ۱ - علاج: دهردی بگری، نه له لای مه لای
 نیش له لای ده وریش نه فاقه ی نه وگ ۲ - رحم: خودا
 نه فاقه نه راد بکیگ
 نه فاقه کردن [چ] ۱ - العلاج ۲ - ان یرحم
 نه فرار [ن] منزعج، متضایق
 نه فرار بوون [چ] الانزعاج، الشعور بالضيق
 نه فرار کردن [چ] الازعاج، المضايقة: چل وقله
 نه فرارمان کردگه له گیان.
 نه فراری [ن] انزعاج، مضايقة، ضيق
 نه فراز [ن] ۱ - خلاص ۲ - عتق
 نه فراز بوون [چ] ۱ - التخلص ۲ - الاعتناق
 نه فراز کردن [چ] ۱ - التخليص ۲ - العتق
 نه فسانه [ن] ۱ - اسطورة ۲ - حکایه خرافیه ۳ - ملحمة

ئەفسانەیی [ن] ۱ - اسطوري ۲ - خرافي ۳ - ملحمي
 ئەفسوس [ن] أسف، حسرة
 ئەفسوس خواردن [ج] التأسف، التحسر
 ئەفسوون [ن] ۱ - سحر ۲ - شعوذة
 ئەفلیج [ئن] المصاب بالفالج
 ئەفلیجی [ن] حالة الاصابة بالفالج
 ئەقرەو [ن] عقرب: ئەقرەو دا وه دەسیه وه.
 ئەقرەوین [ئن] كثير العقارب
 ئەقل [ن] ۱ - عقل: چەنى بى عەقلە! ۲ - حكمة: وه
 عەقل كار بکه
 ئەقلاو [ن] كميّه من الزرع المحصود تدرس قبل جمع
 الحاصل وتذرى وتطحن
 ئەقلەوکردن [ج] ۱ - التعقل ۲ - اعادة النظر في امر ما:
 روولە كەمى ئەقلەو بکه.
 ئەقل گرتن [ج] التعقل، ان يزداد تعقلا وحكمة
 ئەكسیر [ن] ۱ - حجر الفلاسفة ۲ - مادة يزعم انها تخلد
 الحياة
 ئەكلەمە [ئن] ۱ - سهل الكسر ۲ - خفيف ۳ - غير
 متلاصق، غير مشدود جيدا ۴ - مهزوز: ديواره گە
 ئەكلەمەسە.
 ئەكلەمەیی [ن] ۱ - سهولة الكسر ۲ - خفة ۳ - تراضى
 ئەگ [سر] تستعمل للاستغراب والتحذير: ئەگى لى مارە!

ئه‌گه [سر] تستعمل للاستهجان: ئه‌گه لى كوره!
 ئه‌گهر [أ] شرطية، إذا، فيما إذا، لو: ئه‌گهر كار بكه‌ى
 ده‌وله‌مهن بود
 ئه‌گهر مه‌گهر [ئن] مجهول، غير مؤكد: هاتنيان ئه‌گهر
 مه‌گهره

ئه‌ل [ن] غسل، تنظيف، تطهير: ئه‌لى ده‌وريه‌گه بكه
 ئه‌لاتن [ج] ١ - الشروق ٢ - الاختمار، التخمير ٣ -
 التفقس ٤ - ارتفاع الصوت: هم ده‌نگى ئه‌لات!
 أ - لى ئه‌لاتن [ج] ان ينبرى له: ده‌نگه مه‌كه دالگى ليت
 ئه‌لاى

ئه‌لاج [ن] ١ - علاج ٢ - حل
 ئه‌لاجه‌و [ئن] ١ - عجب ٢ - غير مألوف
 ئه‌لاج كردن [ج] ١ - المعالجة ٢ - وضيح الحل
 ئه‌لازانن [ج] ١ - التمديد على الارض او على الفراش
 ٢ - السجى

ئه‌لازيان [ج] التمدد على الارض او الفراش
 ئه‌لامه‌ت [ن] ١ - عجب ٢ - غرابه
 ئه‌لامه‌تى [ئن] ١ - عجب ٢ - غريب
 ئه‌لاوه‌يسى [ن] نوع من المقام الكردي
 ئه‌لاوردگا [ن] مفقس

ئه‌لاوردن [ج] ١ - التقيؤ ٢ - تفصيل الملابس ٣ - قص
 الشعر عزاء ٤ - التفقيس ٥ - القراءة، عملية القراءة ٦ ٣

فك الرموز ٦ - الاكتشاف : كهس ناتوانی عهیبی لی

ئه لالی ٧ - رفع الصوت : كهمی دهنگت ئه لال

ئه له مان [سر] صرخه الاستغاثة

ئه له [ن] نوم [طفل]

ئه له ك [ن] منخل

ئه له كردن [چ] ان ینام

ئه له ك كردن [چ] التنخيل : التنظيف بالمنخل : ئه له کی

ئارده گه بکه .

- له ئه له ك دان [چ] التنخيل ، التنظيف بالمنخل

ئه له بت [سر] طبعاً! بالطبع! : ئه له بت ، کابرا خوهی

رازیه!

ئه له ته [تم] ئه له بت

ئه له بوقیان [چ] الصرخة ، الانتفاض في وجه : هه رکهس

دهم بچه کنی ئه له بوقی وه رویا .

ئه له پاچین [چ] ١ - قص [الشعر] بدون انتظام ٢ - البري

ئه له پرگه [ن] رقصة الدبكة ، رقصة

ئه له پرگه کهر [ن] راقص الدبكة

ئه له پرگه کردن [چ] الدبكة

ئه له پر وداپر [ن] التراقص فرحا

ئه له پرین [چ] القفز والضرب على الارض تعبيرا عن

الرفض

- لى ئەلپەرىن [چ] الانبراء: ھەركەس قسە بىكىگ لى
ئەلپەرى

ئەلپەرىكىان [چ] الارتباك: ئەلپەرىگياودەمى قسە نەگرت.
ئەلپەشانن [چ] النثر او التلوث برشاش الماء او اي سائل
اخىر: ئەو ھە چە كرديد، ئاۋەگە ليمان ئەلپەشانى!

ئەلپەشان [چ] التناثر على شكل قطرات
ئەلپەلانن [چ] الارجاع: ھەر دىھمان ئەلپەلانھۇ ۋەرەو
خوار.

ئەلپەليان [چ] الرجوع، الاستدارة
ئەلپەچانن [چ] ان ينبري له: لە ۋەرەو ئەلپەچايەم.
ئەلئەرەقانن [چ] التفتيت (ابقار): گامرگ،
ئەلئەرقىگەد!

ئەلئەرقىيان [چ] التفتت [بسبب الاصابة بالمرض].
ئەلئەكانن [چ] ۱ - التدمير، التحطيم ۲ - التلويع باليد ۳
- لف ورفع الفراش من الارض ۴ - تنظيف (الحبوب من
العوالق) بتحريكها ورميها الى الارض
ئەلئەكىياگ [ئىن] مدمر، محطم ۲ - ملفوف ومرفوع ۳ -
منظف (اغادة السابقة)

ئەلئەرازياگ [ئىن] ۱ - المقلوع من محله ۲ - مرتد
ئەلئەرازيان [چ] ۱ - خروج الشيء من محله ۲ - الارتداد
۳ - التطاير

ئەلئەزگانن [چ] العنفصة: قاترەگە خاسە، ۋەلى

ئەلئىزگىنى

ئەلجېريان [ج] الالتواء : گەلى ئەلجېريا

ئەلچېئان [ج] ۱ - فتق الخياطة ۲ - فتق النسيج

ئەلچېياگ [ئى] مفتوق

ئەلچېيان [ج] الانعتاق

ئەلچوون [ج] الارتفاع : چۆدەست لى ئەلچوون؟

ئەلچىن [ج] ۱ - الالتقاط ۲ - التجميع بالالتقاط ۳ -

البناء : ديوارى باخەگە ئەلچىن .

ئەلخىس [ج] ۱ - نشر (الغسيل) ۲ - تركيب (الالة) ۳ -

جعل (صغار الحيوان) يرضع : ساواگان ئەلخە

ئەلئدان [ج] ۱ - اللم : هام ئەلئدان ۲ - النصب : مال

ئەلئدان

ئەلئدرومانن [ج] الحفر بدون انتظام : زەو ئەلئدرومانن

ئەلئدرومياگ [ج] محفور بدون انتظام

ئەلئدېرىن [ج] ۱ - البقر : سەگ زگى ئەلئدېرى ۲ - الحفر

بدون انتظام

ئەلئرواكانن [ج] التلقف : كىتابە لە دەسى ئەلئرواكان

ئەلئسانن [ج] ۱ - الايقاظ ۲ - الانهاض : گىرت لە دەسى و

ئەلئسانەى . ۳ - جعله ينلعث ، يتصاعد : دودى لە

ماليان ئەلئسان .

ئەلئسپاردن [ج] الرص : سەوگۈنىيە گەنم ئەلئسپاردگە .

ئەلئسپاگ [ئى] ۱ - مستيقظ ۲ - قائم .

ئەلسیان [چ] ۱ - الاستیقاظ ۲ - القیام ۳ - الانتهاء :
 كەى دەوام ئەلسى ؟ ۴ - الاضطلاع ب : كى بوئىرى
 ئەلسى ۵ - الانبعث ، التصاعد : توز له
 شوونەگەيان ئەلسيا .

ئەلشكانن [چ] الافلاس : جعله يفس : جهنگ فره
 كەسە لى ئەلشكان .
 ئەلشكياگ [ئن] مفلس .

ئەلشكانن [ج] ان يصبح مفلسا : پارەكە ئەلشكيا ۋەلى
 مسال دەۋنەمەنە .

ئەلشيوانن [چ] المغنة : خواردنەگە دلى ئەلشيوان
 ئەلشيوانن [چ] ۱ - الانغاث : له چشتەگە دلم ئەلشيوى
 ۱ - الاختلاف : له يەك ئەلشيويان

ئەلف ۋبى [ن] الالف باء : ئەلف ۋبى كوردى جوور
 ئەلف ۋبى عەرەبى يە .

ئەلقەپانن [چ] الاختطاف : كتابەگە لە دەسم ئەلقەپان و
 ۋاى .

ئەلقىرچانن [چ] الاحراق كما في وضع الملح على
 الجرح : ترشى وسوورى زەخم ئەلقىرچنى .

ئەلقىرچانن [چ] الاحتراق ، المادة السابقة
 ئەلقورانن [چ] الاجتراع ، الشفط : يەك دەۋورى يەخنى
 ئەلقوران .

ئەلكەفتگ [ئن] ۱ - عملاق ۲ - ضخمة

ئەلکەفتن [چ] ۱ - ترکب، انقعاد (الاله) ۲ - ان یرضع
 صغار الاغنام من امهاتها ۳ - ان یصبح عملاقا ۴ - ان
 یصبح ضخما
 ئەلکرانن [چ] الحفر او الازالة : ئەناوی دیواره گە ئەلکران
 ۲ - التخديش : وه چنگیر دەم و چهوی ئەلکران ۳ -
 البروز : ئەحمەد ئەلکرانگە لە براگانی ۴ - التکشیط .
 ئەلکردن [چ] التنظیف رمزیا : ئەلی قاپەگە بکە
 ئەلکردن [چ] ۱ - لف الشيء حول... : بەن
 ئەلکردن ۲ - هبوب (الريح) : وا ئەلکرد ۳ - تحمل
 العیش مع : چۆن لە لای ئەلکەیی!
 ئەلکرانن [چ] التسفیع، التلفیح
 ئەلکزیان [چ] التسفع، التلفح
 ئەلکفانن [چ] الاحراق بالمواد الحارة (کالفلفل) .
 ئەلکلاشین [چ] ۱ - التکشیط ۲ - الازالة (باله) ۳ -
 الازالة بالتکشیط ۴ - القلع، السمل ۶ - التظفیر .
 ئەلکیشان [چ] ۱ - الرفع الى الأعلى سحباً ۲ - لبس
 [احذية، کلشان] برفع المؤخره الى الأعلى ۳ - املاء
 الشيء بصورة تامه : کونەیی ئەلکیشا لەئاو ۴ -
 الاخراج : چمان دلم ئەلکیشی .
 ئەلکیشیاگ [ئن] ۱ - مملوء : مەشکەیی ئەلکیشیاگ
 لەدوو ۲ - ممتلىء غضباً : لەخوسە ئەلکیشیاگ

ئەلکیشیان [ج] الامتلاء غضباً ۲ - الملىء
ئەلگەردیان [ج] التعقف: دەمی تیشگەگە ئەلگەردیا.
ئەلگرتن [ج] ۱ - الحمل: ئەو بوخچە ئەلگرت ۲ -
الاختطاف: بەرزوو دۆتە ئەلگرت ۳ - التحمل: کى
نازی ئەلگرتى؟

۴ - التقبل: چۆن خودا لەباتى چەوى ئەلگرتى: ۵ -
تحمل (الخسارة) من به شه گەى ئەو ئەلگرم ۶ -
الرفع: تووزى دەست ئەلگرت ۷ - التخزين: ئازووڤە
ئەرا زىمان ئەلگرت

۸ - الأقتفاء: شوونى پاى ئەلگرتن تا وە مال ۹ - فتح
(الباب): وە بىمارى قاىپەگە ئەلگرت ۱۰ - الأدخار:
مانگى نزیكەى سەت دینار ئەلگرتى

ئەلگىرىياك [ئن] ۱ - مخطوف ۲ - محفوظ ۳ -
مخزون ۴ - مفتوح

ئەلماس [ن] معدن الماس
ئەلمالین [ج] ۱ - أن يشمر: كەمى بآلت ئەلمال، تا
تیمارى زەخمەگە بکەم ۲ - التهيؤ: ئەرا چە بآل
ئەلمالیدە!

ئەلنان [ج] وضع [الطعام، الماء] على النار: ئاوى
چاى ئەلناگە.

ئەلھى [ن] لحد

ئهلهيزانن [چ] أثارة [الجرح] پياز زهخم ئهلهيزنى
ئهلهيزاين [چ] ثوران [الجرح]: دمه له گه پيشتى
ئهلهيزياگه.

ئولوا [سر] ليت، حبذا: ئولوا ئولدا بهاتام!
ئهلوارگانن [چ] جعله يفز (من النوم): كوپره له خه و
ئهلوارگان
ئهلوارگيان [چ] التفزز (من النوم): كوپره له خه و
ئهلوارگيا

ئهلواسان [چ] التعليق: ئهلواسه و ديواره گه يا
ئهلواسياگ [ئن] معلق: وينه و ئهلواسياگ.
ئهلواقانن [چ] ۱ - الأختطاف ۲ - التلقف
ئهلوهخت [ن] ۱ - غلق ۲ - اسكان: دم ئهلوهخت
دان

ئهلوهخت دان [چ] ۱ - الأغلاق ۲ - الأسكات
ئهلوهسين [چ] ۱ - التنظيم ۲ - الاختلاق: ئهرا قسه
له پاى مهردم ئهلوهسين؟
ئهلوهشانن [چ] الرمى الى الأعلى: ئهلوهشنى له
ههوا.

ئهلورانن [چ] ۱ - التزيير: له پگى چاكه ته گه
ئهلوران ۲ - أن يشبك: دهس ئهلوران
ئهلورگياگ [ئن] مختمر،
[عجين]

ئەلورگيان [ج] التخمرا ۱ - عمل (شكە) ۲ - الأبادە: يەك
ئەلورپن

ئەلوزانن [ج] ۱ - الاختبار: من بهختيار ئەلوزانن ۲ -
الانتقاء: وه دلى خوهت يەكى ئەلوزن. ۳ - التنظيف
بانتقاء المواد من: گالەى ناو گەنمەگە ئەلوزنن
ئەلوفانن [ج] جعله بلتهب [مرض] تەو ليو ئەلوفنى
ئەلوفيان [ج] الالتهاب: هەر تەوم بگرى ليوم ئەلوفنى
ئەلو [تم] ئالو بالو

ئەلوجانن [ج] العصر باليد
ئەلونجانن [ج] ۱ - صب [الطعام] ۲ - أملاء
[القرب] بالماء: كونه يگ ئەلونجان له ئاو
ئەم [ن] اكل، طعام [طفل]
ئەمار [ن] ۱ - عمبار ۲ - المزى: مخزن الغلال و
الحبوب

ئەمەل ۱ [ئن] ۱ - مُقْلَد ۲ - غير متقن: كارلا ئەمەل
ئەمەل ۲ [ن] ۱ - عادة: ئەمەلى بەد مەكە ۲ - طبع:
فرە ئەمەلى بەدە

ئەمەلى [ن] حالة كون الشيء مقلداً ۲ - عدم الاتفاق
ئەمبەر [ن] عنبر

ئەمبەرى [ئن] عنبري، لون عنبري
ئەمدای [ن] مدد، نجده: كەس نەهات له ئەمدایى

ئەمدابكەر [ن] مُنجد: كى ئەمداربكەريە؟

ئەمر [ن] ۱ - أمر ۲ - طلب

ئەمرکردن [چ] ۱ - أن يأمر ۲ - أن يطلب

ئەمرى خودا [ك] وفاة.

ئەمرى خودا کردن [چ] الوفاة: ساروو ئەمرى خودا

کرد.

ئەمزووك [ن] مبسم: جغاره كيشان بى ئەمزووك خاس

نىيە

ئەمشير [ن] تعهد، استعداد

ئەمشير کردن [چ] التعهد، الاستعداد: كى ئەمشير

کرد؟

ئەم کردن [چ] الأكل، التغذي [طفل]

ئەملە [ن] الرُّحل

ئەمناك [ئن] ۱ - أمين، آمن ۲ - هادىء

ئەمنەوبوون [چ] ۱ - التزام الهدوء: كەمە كەمە ئەمنەو

بوین ۲ - العودة الى الهدوء: دنيا ئەمنەو بوە.

ئەمنەوکردن [چ] التهدئة: كەم دەسى ئەمنیەو کردگە.

ئەمین [ئن] أمين، آمن

ئەنار [ن] رمان، شجرة الرمان

ئەناراو [ن] قبيح، صديد

ئەنارين [ئن] كثيرة الرمان [منطقة]

ئەنازە [ن] ۱ - حد ۲ - مئیل ۳ - قیاس ۴ - ھندسە
ئەنام [ن] عضو [الجسم]: ئەنامەى گیانم لە یەك
چەکیاگە .

ئەناو [ن] لبخ [الحيطان] ۲ - رشق [السطوح]
ئەناو دان [چ] ۱ - اللبخ ۲ - الترشیق
ئەناودەر [ن] الذي يلبخ، يرشق
ئەنايشتە [ن] طعام الفطور: ئەنايشتەى شەوہ کیان سى
نانه

ئەنايشتەکردن [چ] تناول طعام الفطور
ئەنەخورد [ن] مرتع، مرعى خصب
ئەنجاخ [ثك] بالكاد: ئەنجاخ ئیوارە کاروہ ئەنجام
بەرہسنم . ئەنجاخ سوو بانەوہ .
ئەنجام [ن] ۱ - نتیجە: ئەنجامى نیکی ھەر نیکی یە
۲ - حاصل ، ناتج [ثنا]
ئەنجامە [ن] حمامہ

ئەنجامەگرتن [چ] أخذ الحمامة: سالى جارى
ئەنجامەى سەرەم گرم .

ئەنجام دان [چ] التحقيق: ئەنجامى کار دان
ئەنجامدەر [ن] الذي يحقق الأعمال
ئەنجگ ئەنجگ [ئن] مقطع مجزأ: لەشى ئەنجگ
ئەنجگە

ئەنجىگ ئەنجىگ كىردن [چ] التقطيع الى اجزاء
 صغيرة: ئەنجىگ ئەنجىگى لەشى كىرد.
 ئەنجىن ئەنجىن [تم] ئەنجىگ ئەنجىگ
 ئەنجىن ئەنجىن كىردن [تم] ئەنجىگ ئەنجىگ كىردن
 ئەنجىمەن [ن] ۱ - مجلس ۲ - هيه
 ئەنجىر [ن] تىن، شجرة التين
 ئەندەك [ن] قليل جداً، ئەندەكى ما بۆلى بدى،
 ئەندىشە [ن] ۱ - خيال ۲ - الهام
 ئەندىشەى [ئن] ۱ - خيالى ۲ - الهامى
 ئەنزەرووت [ن] ۱ - عنزروت ۲ - شيء نادر وثمين
 ئەنگار [ن] فرضيه، اعتقاد
 ئەنگار كىردن [چ] الافتراض، الاعتقاد: ئەوقەرە
 خوسەى لىم تىي، ئەنگار كەئى باوگى كوشتمە.
 ئەنگەر [ن] ۱ - مرسى السفن ۲ - علامة من لعبة
 «لگاو».
 ئەنگەر كوتان [چ] ۱ - الرسو ۲ - الاستحكام في
 موضوع أو مكان: دژمن هەر بېرەسىگە ئەو بەرزايى يە
 ئەنگەر كوتى.
 ئەنگەز [ن] احراش، منطقة احراش
 ئەنگۆر [ن] عنب.
 ئەنگۆراو [ن] قبيح، صديد

ئەنۆ [سر] ماذا أذا: ئەگەر کار نیه کهید، ئەنۆ چه کهید!
ئەنوا [ن] ثروة، مال

ئەنوابر [ئن] معدوم. محروم
ئەنوابر بوون [چ] أن يصبح معدماً
ئەنوابر کردن [چ] الأفقار، جعله يصبح معدماً
ئەنوابری [ن] فقر، املاق
ئەنوو [ن] عبرات.

ئەنووژ [ن] غفوه، سنه من النوم
ئەنووژ کردن [چ] الأغفاء، أن تأخذ سنه من النوم:
ئەنوو سى رووژە ئەنووژ نەکردمە.
ئەنوو گرتن [چ] أن تأخذ العبرات: هەر دیه مان ئەنوو
گرتەى.

ئەنیش [ن] أهتمام، أعتیار.
أ - ئەنیش وەخاترا هاتن [چ] أعارته أهمية: کۆرەى لە
وەر دەمى کوشیاو ئەنیش وە خاترى دا نەهات.
ئەو [ئن] ١ - ذاك، ذلك، تلك ٢ - الذي، التي
ئەو [ر] هو، هي: ئەو لە براگەى گەواترە.
ئەوان [ر] هم، هن: ئەوان ناسیاگن.
ئەوانە [ر] أولئك: ئەوانە برا من

ئەوج [ن] قمة، ذرى
ئەوجار [ن] من قطع المحراث الخشبي

ٺٺور [ن] غيم؁ سحاب: جوور ٺٺوري وههار بگرمڻ و
نهوار (پهڻد)

ٺٺوره [ٺڪ] هٺاڪ؁ هٺاڪ: ٺٺوره له گهرمهسير
گهرمٺره.

ٺٺورهاورڊڻ [چ] التلبڊ بالغيوم
ٺٺوريشم [ن] حرير: مشڪي ٺٺوريشم
ٺٺوريشمين [ٺن] حريري

ٺٺوز [ن] عوز؁ تقص: بي ٺٺوزه.

ٺٺوزار [ن] ادوات؁ آلات؁ معدات

ٺٺوزهل [ن] ١ - ارياح ٢ - راحة ٣ - تنفيس

ٺٺوزهل ڪرڊڻ [چ] ١ - الترويح ٢ - اُن ياخذ الراحة
٣ - التنفيس

ٺٺوسا [ٺڪ] حينڙ؁ في ذلك الوقت

ٺٺوسار [ن] مقود؁ رشمه

ٺٺوسار ڪرڊڻ [چ] وضع المقود في رأس الحوان:

ٺٺوساري ٺٺسپهه ڪرڊ.

ٺٺول [پپ] مع: ٺٺولي ڪي دا هاتي؟

ٺٺوله [ٺن] ١ - منافق ٢ - أبله

ٺٺو مهرس [ٺن] الذي؁ التي لا يتفاهم: ڪابرايهگي

ٺٺو مهرسه

ٺٺه [س] للتعبير عن التألم والحسرة والدهشه: ٺٺه

برا بوو!

ئەھا [تم] ئاھا

ئەھەك [ن] ۱ - جیر، كلس، صاروج ۲ - سحق ۳ -

أنسحاق

أ - وه ئەھەك بوون [چ] الأنسحاق التام: پیالەگە، بوە

وه ئەھەك.

ب - وه ئەھەك كردن [چ] السحق التام

ئەھرام [ن] ۱ - أحرام، غطاء خفيف مصنوع من

الصوف ۲ - غطاء يلبسه الحجاج عند أداء فريضة

الحج. ويكون عادة أبيض اللون.

ئەھوون [ئن] أخف، أهدأ، أهون

ئەھوونەو بوون [چ] أن يصبح خفيفاً، هاديء، هيناً،

سهلاً: ژانی سەرم كەمى ئەھوونەو بو.

ئەھوونەو كردن [چ] جعله يخف، يهدأ.

ئەھوونى [ن] حالة كون الشيء خفيفاً، هادئاً

ئەى ۱ [ئب] يا، ايها: ئەى مەردم

ئەى ۲ [سر] للتعبير عن الاستغراب وللأستفسار

ئەگەر نە نەچى، ئەى كى بچووا!

ئەيانە [أ] ۱ - شرطى، إذا: ئەيانە هاتن ۲ - للتنبيه،

إذا ما

ئەيانە [ر] هؤلاء: ئەيانە ھاوسامانن

ئەيە [ر] هذا، هذه: ئەيە لە ئەو خاسترە.
ئەيلوول [ن] ايلول: الشهر التاسع من السنة
الميلادية

ئېليس [ن] أبلّيس
ئېسار [ن] قيمة، اعتبار: چەنى سەين بۆد، چەنى
ئېبارد لە لای مەردم فرە بوو.
ئېباردار [نن] ذو قيمة، معتبر
ئېسار [ن] ١ سيارة، مختصر كلمة (ئوترومبيل) ٢ -
أستراحة: لە شەو کيەو تا ئېرنگە ئىتر نەکردمە.
ئىقاد [ن] ١ - اعتقاد ٢ - إيمان
ئىقاد کردن [ج] ١ - الاعتقاد ٢ - الإيمان
ئىلا [ن] علم، اطلاع: خودا ئىلا دېرى
ئىجرا [ن] ١ - تحقيق ٢ - تنفيذ
ئىجرا کردن [ج] ١ - التحقيق، الانجاز ٢ - التنفيذ
ئىرج [ج] جذر: لە ئىرجا دەرى کرد.
ئىرمىس [ن] ١ - قطرداذ، ٢ - قطرة: ئىرمىس لە چەوئى
نەهات

ئىروە [ن] مستمسك
ئىزوو [ن] مرض السل
ئىزوودار [نن] مسلول
ئىزر بېرىن [ج] أزالة الأعذار: دە دىنارى تىر بدە پىئو

ئزرى بولسا

ئزردار [ئىن] معذور

ئزمەت [ن] ۱ - قدر، احترام ۲ - مدارا

ئزمەت گرتىن [چ] ۱ - التقدير، الاحترام ۲ -

المدارة: ئەو شەۋە فرە ئزمەتمان گرت!

ئىپار [ن] عزج: قلب التربة بالمسحاة.

ئىپاركەر [ن] الذي يقلب التربة بالمسحاة

ئىپار كردن [چ] الغزج

ئىستا [ن] ۱ - أستاذ ۲ - خبير

ئىسرافىل [ن] مَلَكُ إسرافيل.

ئىسسە [سىر] إذن! مادام الأمر كذلك: ئىسسە من

نيه تيم، ئەگەر وہ پاچين.

ئىسفەنج [ن] أسفنج، حيوان الأسفنج

ئىسكەناز [ن] العملة الإيرانية

ئىسكىنگ [ن] مسحاة صغيرة

ئىسلام [ن] إسلام

ئىسلامى [ئىن] اسلامى، خاص بالاسلام

ئىشپىش [ن] سوسة الطحين

ئىشپىش دان [چ] التسوس: ئاردهگە ئىشپىش داگە.

ئىشر [ن] له ئىشرنان: الأنفاق على. تأتي هذه الكلمة

بمعنى الخسارة: وه يهك مانگ ههزار دينار له ئىشرى

نام.

ثشکل [ن] أشکال

ثشکنه [ن] المشروده: أکله تعد من الخبز اليابس
والدهن

ثفت [تم] نشر

ثفتهسل [ن] مشتکی

ثفتهسل کردن [چ] أن يشکيه الى: ثفتهسلی بکه وه
خودا.

ثقیرو [ن] منکر، ملک منکر: ثقیرو مُه قیر: منکر
ونکیر.

ثم [سر] للتعبير عن الغضب: ثمه سهرد.

ثمجا ۱ [پو] ۱ - ثم: ثهوهات و ثمجا خوه يشکيه گه ی
۲ - نان بخوهن ثمجا میوه.

ثمجا ۲ [سر] إذن ماذا: خووبراگهت نه هات. ثمجا!

ثمرو [ثک] ۱ - اليوم ۲ - في الوقت الحاضر
ثمسال [ثک] هذه السنة، هذا العام: پاره که مرد تا
ثمسال.

ثمشمو [ثک] هذه الليلة، وتفهم على انه الليلة
الماضية

ثنز [ن] ۱ - حد: له ثنزى خوهو بووس ۲ - سن:
ثنز گرتن [چ] الوصول الى الحد المطلوب: نرخی
خانگه گه ثنز گرتگه

ئوخ [سر] للاستغراب: ئوخ! نههات!
 ئوخر [تم] ئاخر ئوخر
 ئوورته [ن] نوع من السجاد
 ئوى [سر] للحسرة: أ - سەردار مرد - ئوى! كهى؟
 ئومىد [ن] ۱ - أمل ۲ - أمنيہ
 ئومىدەوار [نن] ۱ - متأمل ۲ - متمن
 ئووخەى [سر] للفرحة والرضا والاستحسان:
 ئووخەى، لەى دەردەسەريە قوورتارم بۆ! ئووخەى لەى
 كۆرە!
 ئووخەيش [تم] ئووخەى
 ئووخەى كردن [چ] التمتع بالسعادة والفرح: لەى
 عومر، دريژە ئووخەى نەكردمە
 ئوورە [تم] ئوورە
 ئووردگا [ن] ۱ - معسكر ۲ - ثكنات الجيش
 ئوردى [ن] جيش
 ئوغر [سر] خيراً، الى أين: من بهجم - ئووغر - ئەپرا
 كار.
 ئووغرە [ن] شماته
 ئووغرەدان [چ] التثمت
 ئووغر كردن [چ] السفر
 ئووى [سر] للاستغراب والاستنكار: ئووى ئەو چە
 كەيد!

ئووينه [ن] مستمسك، عروه، داع، موجب

ئى [ر] هذا، هذه: ئى كاره، وه ته شووره.

ئىدى [سر] بعد، ماذا اذن

ئيره [تك] هنا: ئيره له شار خاستره

ئىرنىگه [ئك] الآن، في هذا الوقت: ئوه ديارت

نى يه؟ هدر ئىرنىگه له كار تيمموي

ئىسه ۱ [ن] مقدار لا باس به: بهش ئىسه يه گه

ئىسه ۲ [ئك] الآن، في هذا الوقت

ئىسه فا [ن] امعان النظر.

ئىسه فاگرتن [ج] الأمعان في: خاس ئىسه فاي بگرى

زانى چه فەرقىانە. ← زان

ئىش [ن] الم، وجع: هيمان ئىش ها له لهشى

ئىشتر [ن] جمل

ئىشين [ج] التالم، التوجع

ئىغره [ن] تهديد، وعيد

ئىغره دان [ج] التهديد، التوعد

ئىل [ن] عشيرة

ئىلاخ [ن] الماوي الصيفي للرحل في المناطق

الجبليه البارده

ئىلك [تم] تلك

ئيمه [ر] نحن: كهس نى يه چنه ئيمه پىنج كيشا بوى

ٲینگه [ن] صوت رفیع

ٲینگ وٲانگه [ن] ٲ صوت رفیع ومستمر ٲ - دلال (م)
ٲینگ وٲانگه کردن [چ] ٲ - احدات صوت رفیع ٲ -
الدلال.

ٲیواره [ن] ٲ - عصر ٲ - مساء

ٲیوان [ن] آیوان

ٲیوه [ر] أنتم، أنتن: ٲیوه کی ین؟

ٲیوهت [ن] تربیه، تنشئه

ٲیوهتکهر [ن] مربی، مُنشیء

ٲیوهت کردن [چ] التربية، التنشئه: کی ٲیوهتی
مناله گانت کیگ، پهس ٲیوهت کردن زهحهته.

ه ٲ [ژ] فعل الکینونه للفرد للغائب: جهلال زیلهکه

ه ٲ [پاش تضاف الی الاسم فتكون صفة: ژنان =

ژنانه، کوران = کورانہ.

هل [پاش] تضاف الی الكلمة للتصغیر وتكون صفة:

رَوت = رَوْتَهْل. گرد = گردَهْل

- ب -

ب [ن] [بی] الحرف الثاني من الألف باء

ب [پیش] تضاف الی المصدر فتكون ٲ - فعل أمر:

بکه ٲ - فعل أمر أو طلب غیر صریح: بکهی ٳ -

الصیغة الأنشائية: نهگهر بهاتا. ٤ - تضاف الی جذر

الفعل فتكون اسم الفاعل: بکهر. بخوهر

با [سر] صيغة مناداة : الأب

بابا [ن] اب، والد (طفل).

بابای عومر [ذر] خالد: قابله نه مرئی، خوو بابای عومر نی یه.

بابهت [ن] موضوع ۲ - مسألة

بات [ن] له باتی: بدلا من، عوضاً عن: من له بالتی نهو.

باتمان [ن] وحدة وزن تساوي ۲۸ كغم

باج [ن] ۱ - ضريبة، رسم، مكس ۲ - خراج

باجگر [ن] جابی، محصل الضرائب

باجگرتن [چ] فرض الضرائب والرسوم ۲ - جمع الضرائب

باجوای [ن] رأس مال: باجوای سی بار دیرم.

باجوای کردن [چ] وضع رأسمال: چهنی باجواییان کردگه؟

باخ [ن] بستان الأشجار

باخهوان [ن] بستانی

باختیان [چ] التغيير، التبدل: رهنگی باختیا

باخچه [ن] ۱ - حديقة ۲ - بستان صغير، جنيته

باخودا [ئن] مؤمن، الذي يخاف الله

باخودایی [ن] كون الفرد مؤمناً وعادلاً. أيمان

باد [ن] ۱ - هواء، ریح: بهختی فقیر باده یا باران
[پهند] ۲ - مرض آلام المفاصل: ژان و باد داگه له
پشتی

باده [ن] شراب، نبیذ، کحول، خمر
بار ۱ [ن] ۱ - حمل ۲ - ثقل ۳ - وضع، شأن:
بارو وه زعی پړه له کامه رانی.

۴ - انتقال الى مكان آخر
۵ - قشرة تغطي الشفاء نتيجة لمرض كالحمى مثلاً.
بار ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون صفه:
خه فته = خه فته بار

أ - له بار چوون [چ] الأجهاض، سقوط الجنين:
ژنه ی منال له باری چگه.

ب - له بار دان [چ] ۱ - الانتقال الى مكان آخر ۲ -
التحميل والذهاب: شهو کی ټول گول سووا له بار
دان

بارانه [ن] ضربه الحملات: چه نی بارانه لیتان
سهنن؟

بارجه [ن] بارجه، سفینه

بارحه [ن] قبض، حر شدید: وه ئی بارحه له ده یشت
وازی که ن.

بارخانه [ن] مخزن، مستودع الحملات

بارکەر [ن] الذي يحمل الحملات، الشاحن
 بار کردن [ج] ۱ - الانتقال الى مكان آخر
 ۲ - التحميل، الشحن: هزار گونیه بار کردیم
 بارکووله [ن] ۱ - الحمل، المقدار الذي يحمله
 الشخص على ظهره: بارکووله به گچ چیلگ ها وه
 کوولیه وه.
 ۲ - کمیہ کبیره [م] يهك بارکووله نان هاوژد
 بارویت [ن] کذب وبهتان: قسه گهت، گشتی
 باروبته.
 باروود [ن] ۱ - بارود ۲ - کنایه عن الغضب: بوه وه
 باروود
 باری [ئن] قادر على حمل الأثقال [حيوان]: خهر
 چهرمک باری به.
 باریک بوونه وه [ج] ۱ - أن يصبح ضعيفاً ۲ - أن
 يصبح رفيعاً ۳ - أن يصبح ضيقاً.
 باریک کردنه وه [ج] ۱ - الأضعاف ۲ - جعله رفيعاً ۳
 - التضييق
 باریکی [ن] ۱ - حالة كون الشيء ضعيفاً، رفيعاً أو
 ضيقاً: بهن له باریکی برینگ، مهرد له قایمی. ۲ -
 السهام: هزال مصاب بمرض مزمن.
 باریکی دار [ئن] مصاب بالسهم

باریه [ن] حصیر، باریه

باز ۱ [ن] ۱ - طیر الباز ۲ - قفز: وثوب: وه يهك باز
په‌په‌وه سهری دیواره‌گه‌وه.

باز ۲ - [پاش] تضاف الى الأسم فتكون صفة:
فَيْلٌ = فَيْلْباز. چکره = چکره‌باز

بازار [ن] ۱ - سوق ۲ - حالة السوق من بيع وشراء:
بازاری قوماش گهرمه

بازارکهر [ن] متسوق: کی بازارکهردانه؟

بازار کردن [چ] التسوق: چم ئه‌پا بازار کردن.

بازار گهرمی [ن] دعاية، تهريج: بازار گهرمی ئه‌پا
سهرتپ کن

بازار گهرمی کردن [ئن] الدعاية، التهريج

بازاری [ئن] ۱ - تجاری ۲ - عادي ۳ - رديء: ئه‌و
پارچه خاس نی‌یه بازاری‌یه.

بازه ۱ [ن] نوع من القماش

بازه ۲ [ئن] عقابی اللون، مخطط ومنقط بالسواد

بازدان [چ] الطفر، القفز، الوثوب: باز دا وه سهری
دیواره‌گه‌یه‌وه.

بازرگان [ن] تاجر

بازرگانی [ئن] تجاری، خاص بالتجارة

بازرگانی کردن [چ] ۱ - الاشتغال في الاعمال التجارية
۲ - المتاجرة

بازقه‌پان [ن] حیه قافزه، حیه تقفز وتثب
 بازگ [ئن] ۱ - عُنابی اللون ۲ - أعشم، أبلق
 بازگهردان [ن] أُنْتَخاب الملك عن طريق اطلاق باز
 على مجموعة من الناس ويفوز الذي يحط الطير عليه
 بازگ بوونه‌وه [چ] ۱ - أن يصبح عنابي اللون. ۲ -
 الأنكشاف، : همررووژئی نیی بازگ بووگه‌وه.
 الظهور ۳ - أن يصبح اعشم، أبلق
 بازگ کردنه‌وه [چ] ۱ - بلق (العين) ۲ - الكشف،
 الأظهار: بازگی مه‌که‌ره‌وه.
 بازگی [چ] ۱ - كون اللون عنابي ۲ - كون (العين)
 أبلق. أعشم
 بازمه [ن] دلو، أكله تعد من الحليب الخاثر
 بازنه [ن] رقااص الساعة
 بازنگ [ن] حلقة زينه تلبسها الفتيات في العيد
 بازوو [ن] ۱ - عضلة ۲ - عضد ۳
 بازوودار [ئن] ذو عضلات قوية
 بازی [تم] وازی: بازی کووتان خواهه
 بازیکه‌ر [تم] وازیکه‌ر: سه‌روه‌ر بازیکه‌ری تووپانه
 بازی کردن [تر] وازی کردن: مناله‌گان له ده‌شت
 بازی که‌ن.
 بازیوه‌ن [ن] سوار من القماش يحتوى على تعويذه

يشد على الزند دفعاً للشر.

بازیوه چان [ن] مآقه: أن يشتد بكاء الصبي ويأخذه
النشيج

بازیوه چان کردن [ج] المآقه: المادة السابقة: بجوو
فهرمان بازیوه چان بکمی!

باس [ن] ۱ - حديث، كلام ۲ - قصة ۳ - اخبار
باسکهر [ن] ۱ - متحدث ۲ - راو

باس کردن [ج] ۱ - التحدث ۲ - رواية القصص
والأخبار

باشققه [ئن] ممتاز، أفضل، أجود، أرقى، أحسن:
ئو میه ی پهره باشققه ی گشتیانه
باغه [ن] باغه

بافه [ن] شماله، بائه: باقه من الزرع المحصود
بافه ونان [ج] جمع الشماله، بائه
بافه و نهر [ن] جامع بائه

بافت [ئن] أجوف، جوفاء: ئی چووه بافته
بافتی [ن] كون الشيء أجوفاً، جوفاء
باقه [ن] حزمه، ربطه باقه

باقلله [ن] حبة الباقلاء، نبات الباقلاء

باك [ن] ۱ - خوف: ههر باکی له کهس نی یه ۲ -
هم: هیچ باکت نی یه له مناله گانت.

بالک کردن [ج] ۱ - الخوف من ۲ - الأهتمام
بال [ن] ۱ - ساعد، زند، ذراع ۲ - جناح ۳ - ردن ۴
- جهة:

له چوار بالاً هاتن ۵ - باع
- له شقه‌ی بال دان [ج] الطیران: که‌و‌گه دا له
شقه‌ی بال.

بالاً ۱ [ن] ۱ - قامة ۲ - فطر يحدث تحت اصبع
القدم، يعتقد الناس أنه دليل الطول والقامة
بالاً ۲ [ئن] أعلى: بالاً جوو
بالاً بهرز [ئن] طويل القامة
بالاً بهرزى [ن] كون القامة طويلة
بالاً خانه [ن] ۱ - عمارة ۲ - ناطحات السحاب
بالاً کردن [ج] أن يمتد قامته: ماشه‌للا، کوره‌دان وه
یه‌کجا بالاً کرد.

بالان [ج] طیران، الطیران الجوي
باله [ن] باله، حزمة: په‌نجا باله گووش سه‌نگه.
باله‌که‌و [ن] مرض يصيب أجنحة الطيور فيحيلها
زرقاء اللون ويفقد الطير المريض قابلية الطيران
بالباز [ن] عسکر، يلبسون الملابس المدنية ويضعون
علامة مميزة على أذرعهم لتمييزهم عن المدنيين،
وتوسعا: شرطي

بالبازی [ن] شرطة .
 بالبہس [ئن] مخفور، موثوق الیدین: به نیوانه گان
 بالبہسن .
 بالبہس کردن [چ] توثیق الیدین
 بالته [ن] سکینه کبیره . ساطور
 بال دار [ئن] مجنح : گیانه وهری بال دار .
 بال دان [چ] جعله یطیر: بالی مهلّچگه گه بده .
 بالّی [ئن] بالغ، راشد
 بالّقی [ن] سن البلوغ، سن الرشد
 بال کردن [چ] التجنح : أنماء الأجنحة : وه چهن
 رووژ مهل بال کیگ؟
 بال گرتن [چ] ۱ - الطیران ۲ - الأسراع [م]: ئه وه
 چون زو هاتینه و جی، ئه وه بال گرتن .
 بالنده [ن] طیور، معجنحات
 بالشت [ن] وساده
 بالوک [ن] فالول
 بالینهک [ن] طیاره
 بالینهوان [ن] طیار
 بالینج [ن] وساده
 بالینگا [ن] مطار، میناء جوی
 بامیه [ن] بانیا، نبات بانیا

بان ١ [ثك] فوق: وه تاوسان له بانى مالم خهفن.
- له بان = علاوة على ذلك، فوق ذلك، بالإضافة الى
ذلك: له بان نهو يشه و نهو يش دو شاي زيائه!
بانا [ثن] قادم، آت: بانا شهو .

بانان [ن] الأيام الماضية، الزمن الفائت
بانه [ن] ١ - خط تقسيم الأرض الى ألواح ٢ - فرعة
الكلاش ٣ - قدح الشاي

بانه برين [ج] ١ - التخطيط الى الراح ٢ - عملية
فرعة الكلاش

بانه وان [ن] أغطية النوم
بان جهو به سانه كي [ن] لعبة قوامها تغطية عين
اللاعب والطلب منه البحث عن شيء بالقرب منه.
بان جهوه [ن] مرض بعد النظر

بان جهوى [ن] غطاء الوجه، حجاب
بان خه ور [ن] قطعة من القماش توضع على العجين
لحفظه من الأتربة وغيرها.

بان دانه وه [ج] ١ - إزالة الغطاء عن: ميديا وه شهو
بان خوهى ديگه وه.
٢ - حفر وإزالة الغطاء التراي عن: بان چال گه نمه گه
دانه وه.

باندهم [ن] غطاء خفيف يغطى به وجه الطفل عند
النوم

بان سه‌خری [ن] خیط یشد به جلال حیوان من
فوق الذیل

بان سه‌ری [ن] سلسله من الخرز تشدها النساء علی
الرأس للزينة

بان [ن] قطعه من الصوف تترك علی ظهر النعجة عند
جز صوفها لحفظها من الحرارة

بانگ [ن] ۱ - آذان ۲ - صوت عال ۳ - استدعاء:
بجووره و هر بانگت که . .

بانگه واز [ن] ۱ - بیان ۲ - اعلان

بانگ دان [ج] الآذان، اداء الآذان: نهری بانگی
نیواره دریاه؟

بانگدهر [ن] مؤذن: مهلا حسنه بانگدهری مزگفته
بان گرتن [ج] ۱ - التسقیف ۲ - التغطية ۳ - الوقوف

علی شیء لحفظه: بان کاره‌گه گرتگه.

بان گرتنه‌وه [ج] ۱ - ازاله السقف: بان خانگه‌گه‌یان
گرتنه‌وه دووباره بانی‌گرتن. ۲ - إزالة الأغطية:

سهرده، بانمان مه‌گره‌وه.

بانگ کردن [ج] ۱ - الاستدعاء ۲ - المناداة: بجوو
دالگت هر بانگت کیگ

بانگ کیشان [ج] المناداة والبحث عن: کوره‌گهی
فلامه‌رز گوم بو‌وه بانگی کیشن.

بانگ له وەر دان [چ] ۱ - الهجرة أو الذهاب بدون
 هدى: له فه قیری بانگ له وەر دا
 بان نان [چ] التغطية ۲ - التستر على ۳ - الأخفاء
 بتغطيته: هه چگ بکهن بانی نه.
 بانگ [ئن] الأعلى، الفوقی:
 بان وه بان [ئن] علناً، جهراً: له بان وه بان خاصه.
 بانوو [ن] سیده
 بانیه تیمانه [ن] خط من الحیاكة حول القسم العلوي
 من الكلاش
 باو ۱ [ن] ۱ - عادة ۲ - نمط ۳ - عرف ۴ - نسق
 باو ۲ [ئن] ۱ - شائع ۲ - معتاد ۳ - مألوف: ژن
 وه ژن له ناو کورده واری باوه.
 باوان [ن] أهل [الأبوان والأخوة] للمرأة المتزوجة:
 شوونی باوانت وه چه پهی نهی بوو [فولکلور]
 باوانی [ن] هدية من أهل العروس لبيت العروسین
 باوهت [تم] بابته
 باوهپ [ن] ۱ - اعتقاد: باوهرت وه قسهی من نییه!
 ۲ - ایمان، مبدأ: باوهپم هاورد وه خودا
 ۳ - تصدیق: درووزنه کهس باوهپه پی نیه کیگ.
 باوهپ کردن [چ] ۱ - الاعتقاد ۲ - الإيمان ۳ -
 التصديق: باوهپ وه پیت کهم

باوه‌پهاوردن [ج] الايمان: ثاخر جار، باوهر وه پيان هاورد.

باوه‌ژن [ن] الرأبه، زوجة الأب

باوه‌سیر [ن] بواسیر

باوش [ن] ۱ - حضن ۲ - مقدار ما یسعه الحضن ۳ - جحر

- نهو باوش گرتن [ج] الاحتضان: گشت که‌سی منائی خوهی گریگه‌و باوش.

باوش پیا کردن [ج] ۱ - الاحتضان ۲ - المعانقة ۳ - الحمل في الحضن

باوش لی‌دان [ج] الحمل في الحضن: باوش له شه‌ته‌گه دا.

باوگه [ن] أب، والد

باوگه [سر] صیغة مناداة الوالد

باوگه پروو [سر] للتعبير عن ۱ - الحزن ۲ - الاستغراب

باوگه گهورا [ن] الاب الروحي: میرزا باوگه گهورای کاکه‌یی‌یه

باوگه و باپیر [ن] الأسلاف

باوگی ۱ [ن] الأبوة

باوگی ۲ [ثن] أبوی: سهردار برای باوگی‌یه

بایه [ن] قیمه: بایه‌ی دیناری

بایه [ن] باطیه: قدر صغیر بلا غطاء

بایه دهس [ئن] مسرف: بایه‌دهس قهت ده‌وله‌مه‌ن
نیه‌وگ.

بایه دهسی [ن] اسراف: بایه‌دهسی خاس نی‌یه‌و
گژوژیش خاس نی‌یه.

بایه‌قوش [ن] بوم

بایهم [ن] لوز

بایهمه [ن] ورم سرطانی: بایهمه‌یگ له ژیر ملی ده‌ر
هاتگه.

بایخ [ن] ۱ - اهتمام ۲ - أهمية

بایخ دان [ن] ۱ - اهتمام ۲ - اعارة الأهمية.

بایس [ئن] محتاج: سه‌د دینار بایسمه

بایس بوون [ج] الاحتیاج الی: هه‌ر چیشتی بایست
بو، ئه‌را لای خوهم.

بایس کردن [ج] التطلب: بایس نیه‌که‌ی من بام

بایسی [ن] ۱ - حاجة ۲ - ضرورة

به‌به [ن] طفل رضیع [طفل]

به‌ت [ن] بط

به‌تات [ئن] هزلی، منکت، ممازح: به‌تات هه‌ر پیر
نیه‌و

بهتاتی [ن] هزل، تنکیت، مُزاح
 بهتاتی کردن [ج] الممازحة، التَنکیت، الهزل.
 بهتر [ئن] ۱ - اکثر ۲ - أقوى، اشد
 بهتروف [ئن] ۱ - متبهذل ۲ - متلف: واران بهتروفمان
 کرد.

بهتروف بوون [ج] ۱ - التبهذل ۲ - التلف
 بهتروف کردن [ج] ۱ - البهذلة ۲ - الأتلاف
 بهتری [ن] مرض الرمد، التراخوما
 بهتری کردن [ج] الأصابة بمرض الرمد: چهوی
 بهتری کردگه
 بهتیه [ن] عباءه

بهجاش [ن] تجحیش (المرأة المطلقة)
 بهجاش کردن [ج] التجحیش، المادة السابقة
 بهخهَل [ن] ۱ - عب: ۲ - جنب: له بهخهَل خهفتن
 بهخت [ن] خط، نصیب
 بهخته‌وهر [ئن] محظوظ
 بهخت‌داز [ئن] محظوظ

بهخسهَم [ن] البقسماط: نوع من البسکویت
 بهخشان [ج] ۱ - الأعفاء: بهخشایه‌ی وه خودا.
 الصفح عنه ۲ - الأهداء: قلمی بهخشیه پیم
 بهخشیش [ن] هدية، عطية

به‌د ۱ [ن] ۱ - زعل: به‌دی هات ۲ - کره، کراهیه:
به‌دم له قسه‌ی نه‌وهری تیگه.

به‌د ۲ [ئن] ۱ - سی، ردی ۲ - شریر ۳ - نحس،
خبیث، لثیم

- له به‌د [] ۱ - علی حساب: چایه‌گهی له به‌دی منه
۲ - نیابه‌عن: کی له به‌دی منه و قسه‌ کرد؟

به‌دهل [ئن] ۱ - زائف ۲ - مقلد، غیر أصیل
به‌د به‌خت [ئن] ۱ - منکوب، غیر محظوظ ۲ - تعیس
به‌د به‌خت بوون [چ] الانتکاب: هه‌ر که ژنی بمری
به‌د به‌خت بوو

به‌د به‌خت کردن [چ] الانکاب: جعله یصاب بالنکبة
به‌د به‌ختی [ن] ۱ - سوء الحظ ۲ - نکبة ۳ - تعاسة
به‌د به‌ختی گرتن [چ] الأصابة بالنکبة والتعاسة

به‌دکار [ئن] ۱ ظالم ۲ - مؤذ ۳ - مسيء
به‌دکاری [ن] ۱ - ظلم ۲ - اذاعة ۳ - أساءة، سیئه
به‌دکاری کردن [چ] ۱ - الأظلام ۲ - الأیذاء ۳ -
الأساءة الى

به‌د کردن [چ] أن یصییره مسیئاً: ئەمه‌لی به‌د مه‌که
به‌دگوو [ئن] بذیء اللسان، سفیه

به‌دگووی [ن] بذاءة اللسان، سفاهة

به‌د هاتن [چ] ۱ - أنزعاج: ئەه‌را به‌دی له قسه‌ی راسی
هات؟

٢ - الكثرة: بهدم له ثابهمى خراو تيگه
بهدي [ن] ١ - أساءة، سيئة ٢ - شرور ٣ - نحاسية،
خبث لزوم ٤ - رداءة ٥ - وشاية
بهديكهه [ن] واشي

بهدي كردن [ج] الوشاية، المادة السابقة
بهه ١ [ن] ١ - ثمر ٢ - محصول، حاصل ٣ -
نتاج، نتيجة ٤ - ماتحملة الارحام
بهه ٢ [پاش] تضاف الى الاسم لتكون اسم
الفاعل:
رهنج = رهنجبهه. بار = باربهه
بهه [ن] قطع كبيرة من الصخور
بهه [ن] ١ - طبقة، صنف ٢ - تسلسل، ترتيب ٣ -
مخلب: المكان الذي يحلب فيه الحيوان وخاصة
الأغنام.

أ - دوو بهه: الحلب مرتان في اليوم
ب - يهك بهه = الحلب مرة واحدة في اليوم
بهه بهه [ئك] ١ - بالتسلسل، بالتدرج ٢ - شيئاً
فشيئاً: بهه بهه ماس بووگ وه كهه [پههه]
بهه رووزان [ن] نوع من التمور
بهه كهت [ن] ١ - بركة ٢ - زيادة ٣ - كلمة تستعمل
عند الانتهاء من حلب الحيوان وخاصة الأغنام تعني:
دعها تذهب، وليمزيد الله من عطائها.

به‌ره‌کەت کردن [ج] ۱ - الأزدیاد ۲ - التزاید ۳ - أن

تصییبه البركة

به‌ره‌هوود [ن] جحیم، برهود

به‌ره‌وه‌ش [سر] تستعمل لتهدأة الماعز ومسكه وحلبه

به‌رباد [ئن] ۱ - متبهذل: حالمان به‌ریاده. خه‌لیه‌گه

به‌ریاده ۲ - متلف ۳ - مخرب

به‌رباد بوون [ج] ۱ - التبهذل ۲ - التلف ۳ -

الخراب

به‌رباد کردن [ج] ۱ - البهذلة ۲ - الأتلاف ۳ -

التخريب

به‌ر بادی [ن] ۱ - به‌ذهله، تبهذل ۲ - تلف، أتلاف ۳

- خراب، تخريب

به‌ر به‌ن [ن] بربن: نوع من التمور

به‌رپا [ن] ۱ - قیام، أقامة ۲ - ثوران، اثاره

به‌رپا بوون [ج] قیام، اندلاع: جه‌نگه‌ به‌رپا بو

به‌رپا کردن [ج] الاقامة، الاثارة: به‌دکار خه‌ریکه

ئاژاوه به‌رپا کیگه .

به‌رتیل [ن] رشوة، برطیل

به‌رتیل خواردن [ج] الأرشاء: به‌رتیل خواردن

حه‌رامه .

به‌رتیل خوهر [ن] المرتشي

به‌رتیل دهر [ن] الراشي

به‌رخسن [ج] الأجهاض، سقوط الجنين (حيوان):
مانگاگه‌مان به‌رخس.

به‌رد [ن] كارثة، مصيبة، نكبة: به‌رد گه‌ورای هاته
ملیا.

به‌ر دار [ئن] ۱ - مثمر ۲ - منتج ۳ - مريح

به‌رده [ن] مايؤخذ: خوارده‌م به‌رده‌م!

به‌رده ره‌وا [ن] رجم

به‌رده‌ره‌وا کردن [ج] الرجم: به‌رده ره‌وا کربا.

به‌رده‌لا [ئن] منكوب

به‌رده‌لا كه‌فتن [ج] الانتكاب: الأصابة بالنكبة: ئى
به‌ديه‌خته ئه‌يه سى جاره به‌رده‌لا كه‌فى.

به‌رز [ئن] ۱ - طويل ۲ - عال، شاق ۳ -

جهوري.

- وه به‌رزگ بانان [در] فى منأى من المشاكل.

به‌رزه [ن] مرتفع، مرتفعات

به‌رزه بوون [ج] الترفع [مكانة أو منصباً]

به‌رزه کردن [ج] الترفع [مكانة أو منصباً]

به‌رز بوون [ج] ۱ - أن يصبح طويلاً، أن يعلو،

يسمو، يرتفع: داره خورماگه‌مان به‌رز بوه.

به‌رز كرده‌وه [ج] أن يزيد علواً ثانية: كه‌مى ده‌ست

به‌رز بكه‌روهه.

بهرز وگورز [ن] مشادة كلامية

بهرزى [ن] ۱ - طول ۲ - علو، سمو ۳ - رفعة ۴ -

مكان مرتفع: ثاوايه گه مان ها وه بان بهرز ييگه وه

بهرك ۱ [ن] ۱ - ملابس، ثياب، هندام ۲ - جلد
بهرك ۲ - [تم] بهره

بهرك [ن] رصاصة، طلقة: بوه بهركى چاى.

بهرك دور [ن] خياط

بهرك دورن [ج] الخياطة، التخييط

بهركرتن [ج] ۱ - أن يثمر ۲ - أن ينتج، أن يحقق

نتيجة: ئى كاره بهر نيه گرى.

بهرق [ن] ۱ - رعد ۲ - كناية عن السرعة

بهرم [ن] تباهي، برم، تبجح: كهـم بهرم بكه.

بهزماغ [ن] مزين، أوراق أنبوية فارغة للسيكاير

بهرمهكى [ئن] سخي، كريم اليد

بهرم كردن [ج] المباهاة، التبجح، التبرم: بهسه!

كهـم بهرم بكه.

بهرميل [ن] برمیل

بهرنامه [ن] ۱ - برنامج ۲ - منهج

بهرهق [ئن] ضحيمي، لح: براى بهرهق

بهرو [ن] بلوط، شجرة البلوط

بهريد [ن] بريد

بهريد بهر [ن] ساعي البريد

بهريدچی [ن] موزع البريد
 بهز [ن] مؤخرة الشيء، عكس الصدر
 بهزهى [ن] عطف، الشعور بالعاطفة على ...
 بهزهى پى هاتن [ج] الشعور بالعطف على: بهزهى
 وه كهس دا نيه تيگه.
 بهزر [ن] ۱ - المادة المنوية ۲ - بذور: بهزرى كه تان
 بهزگه [ئن] ۱ - حزين ۲ - كتيب: فانوس، هه ميشه
 بهزگه بوون [ج] أن يصبح حزينا ۲ - الاكتئاب
 بهزگى [ن] ۱ - حزن ۲ - كآبة
 بهزم [ن] ۱ - مشكلة ۲ - هرج
 بهزم و بهزم [ن] مشاكل وهياج، فوضى
 بهژن [ن] قامه
 بهژن وبالا [ن] هيئة
 بهس ۱ [ن] ۱ مقدار كافٍ: بهس مانگيگه تارد
 سه نم ۲ - ربط، عقدة
 بهس ۲ [ئن] كافٍ، واف: خوراكه گه بهسه، تا هه م
 بارم؟
 بهسانن [ن] ۱ - الربط، الشد، عمل عقدة
 ۲ - العن: ربط الزوج من الاتصال الجنسي بالزوجة
 بهساننه وه [ج] الربط، التوثيق: بهمانه ي وه هردوو بالي
 بهسانه وه.

بهسه [ن] ۱ - سد ۲ - ربط، عقدة
 بهسه زوان [ئن] ۱ - معقود اللسان ۲ - مسکین
 بهستهنى [ن] مثلجات
 بهس کردن [ئن] الأكتفاء، سد الحاجة: مانگی
 فردهی ئارد بهسمان کیگ.
 بهسیاک [ئن] ۱ - مسدود ۲ - مربوط ۳ - معقود ۴ -
 متعنن، غیر قادر على الممارسة الجنسية
 بهسیان [چ] ۱ - الأنسداد ۲ - الأنعقاد ۳ - التعنن
 بهسین [پاش] تضاف الى الاسم لتكون مصدر
 الفعل: کهپهر + بهسین = کهپهر بهسین
 بهش [ن] ۱ - حصّة ۲ - قسمة، تقسیم ۳ - طريقة
 دینیه: بهشی دهوزیشی بی دریاگه
 بهش دار [ئن] ۱ - شريك، مشارك ۲ - صاحب
 طريقة
 بهشدارى [ن] مشاركة، مساهمة
 بهش دارىکردن [چ] المشاركة، المساهمة
 بهشرگه [ن] شهية: بهشرگه ی بهسیاکه، نان دلی
 نیهکیشى.
 بهشکەر [ن] موزع، قاسم، قاسم الحصص
 بهش کردن [چ] ۱ - التوزيع ۲ - التقسيم ۳ -
 العزل: کوره گانی شیروان بهش کردن.

بهشوالین [ن] تکه : خیط لربط الشروال
 بهشیر [ن] خيار البذور: خيار يترك حتى ينضج تماماً
 لغرض الحصول على بذوره
 بهقيه [ن] خياطة، درزنه
 بهقيه دان [ج] الخياطة، الدرزنه: بهقيه زه خمه گه ی
 دان .

بهکرة [ن] بكرة الخيوط
 بهگه [ن] كبير، كبير القوم، لقب أقطاعي
 بهگزاده [ئن] ۱ - نبيل ۲ - سليل الأسر النبيلة ۳ -
 صاحب جاه ومنزلة

بهگل. [ن] اكلة تعد من الطحين والدهن
 بهل ۱ [ن] ۱ - ماعز قصير الأذنين ۲ - بخاخه،
 أبخاخ

بهل ۲ [ئن] منتصب، مرتفع: گيسی بهله: گووشی
 بهله .

بهلا [ن] ۱ - . بلاء، مصيبة ۲ - الشخص الداهي
 بهلانه [ن] قشن التبن . . .

بهله چهق [ن] عظم الزند

بهله فيره [ن] اسهال شديد

بهلهك [ن] سوس، نبات السوس

بهله كاف [ن] لبأ

بهلم [ن] بلم، زورق

بهلمرك [ن] الزح: طرف المرفق الناتئ

بهلهوبون [چ] الانتصاب

بهلهوشه [ن] عُقال: مرض يصيب قوائم الخيل

بهلهوکردن [چ] النصب: جعله ينتصب

بهلُخ [ن] غشاوه، غمامة: بهلُخ بان بینای گرتگه.

بهلُخه [ن] مشكلة: يهك بهلُخه ناگهسهوه!

بهلدان [چ] البخ. بهل ميز دا.

بهلگه [ن] ۱ - مستمسك ۲ - دليل اثبات

بهلم [ن] تبخشن: كيهگه ههر بهلمه.

بهلووتنهك [ن] لسان المزمار

بهلووکه [ن] البظر

بهلى [ل] نعم، بلى

بهلى [ن] ۱ - كون الشيء منتصبًا ۲ - كون الماعز

قصير القامة

بهليهك [تم] بهلهك

بهليهكين [ئن] كثير السوس، خاص بالسوس

بهم [ن] قنبلة

بهمباران [ن] قصفه.

بهمباران کردن [چ] ان يقصف

بهمبول [ن] مشكلة، فوضى: ئهرا ئهى بهمبوله
خسهو شوونى!

به مبول نانهوه [ج] اثاره المشاكل والفوضى
بهن [ن] ١ - خيط ٢ - قيد، غلال ٣ - سجن ٤ -
سلسلة جبل ٥ - منع ٦ - ربط الاغنام للسمنة ٧ - قوة
٨ - تعويذة .

أ - له بهن گرتن [ج] ان يربط الاغنام للسمنة
ب - له بهن هاتن [ج] القدرة على : كهس له بهنى
نيهتنى

به نار [ن] سلسلة جبلية عالية
به نام [ئن] سيء السمعة، مفضوح
به نام بوون [ج] ان تسوء السمعة، الانفضاح
به نام كردن [ج] اساءة السمعة، الفضح
به نامى [ن] سوء السمعة، فضيحة
به نه [ن] عبد، مخلوق
به نه ر [ن] سفح الجبل
- له به نه رکردن [ج] العد، الاحتساب بالتسلسل .

به نه بر [ن] حيال، مخادع : نهو كابر به نه بره .
به نه برى [ن] تحايل، مخادعة
بهن بوون [ج] الانقياد، الاقتناع بالكلام
به نهج [ن] تخدير، مخدر (مادة)
به نهج دان [ج] التخدير
به نهج ده ر [ن] مخدر: الشخص الذي يقوم بالتخدير

بهنده ۱ [تم] بهنه

بهنده ۲ [سر] انا: تستعمل للتباهي والتفاخر: بهنده
گورایانه!

بهندهر [ن] ۱ - میناء بحري ۲ - خيط يشد به فوهة
القرب

بهندوول [ن] بندول الساعة ۲ - رشاء: حبل الدلو
لرفع الماء من الابار

بهنسهعت [ن] سوار الساعة

بهن کردن [ج] ۱ - وضعه في السجن ۲ - اقناعه
وبالتالي منعه من امر ما.

بهنگگ [ن] مربوط الحيوانات، مربوط.

بهنی [ثن] رباط (الاغنام)

بهنین [ثن] خیطی، ذو خیوط

بهنیوان [ن] سجين، مسجون

بهوجی [سر] ولوان، مع ان، کلمة تستعمل
للاستدراك: بهوجي من چه مه؟!

بهور [ن] ۱ - بپر ۲ - کل انسان قوي: بهوری بان
شیره

بهوش [ثن] ۱ - فارع ۲ - لا معنى له

بهوشایی [ن] ۱ - فراغ ۲ - خلو: کون الشيء خلوا
بهون [ن] ارض غير مزروعة

بهونى [ن] له بهونى: وفرة، كثرة، غزارة
 بهه [سر] للتعبير عن الإعجاب
 بههار [ن] ربيع
 بههاری [ئن] ربيعى، خاص بالربيع
 بهههشت [ن] جنة، فردوس
 بهههشتى [ئن] جنتى، خاصة بالجنة: پياو
 صالحانىگه، بهههشتى به
 بهههيشت [تم] بهههشت
 بهههيشتى [تم] بهههشتى
 بههراو [ن] نوع من التمور
 بههمه [ن] بهماذ (عشب)
 بهى [ن] سفرجل
 بهيات [ن] نوع من المقام الكردي
 بهيان [ن] اول الفجر، غيشة
 بهيتال [ن] ١ - طبيب بيطري ٢ - كلاش كبير الحجم
 (بيطال)
 بهيته [ن] تبيت (الحيوان) في المرعى ليلا
 بهيتهدان [ج] التبيت
 بهيومباغ [ن] معنقة، ربطة العنق
 بت [ن] صنم، وثن ٢ - الهة
 بته [ن] ١ - بقع: شهوهگهى بته دىرى ٢ - الجذل:

جذور الشجر الظاهرة على الارض بعد قطعها: سی
چوار بته بکهن تا ئاگرئی بکهیمه وه ۳ - ضمان،
تأمین.

- له بتهنان [چ] یضمن، ان یؤمن: ثمجا کاری تر له
بته نانه تاواز باران له کاره گه یان؟

بته دار [ئن] ابقع: پارچه ی بته دار
بته و [ئن] ۱ - راسخ میخه گه بته وه ۲ - رصین:
دیواره گه بته وه ۳ - مسدود: قاپیه گه بته وه ۴ - متین،
محکم: کارمان بته وه.

بته و بوون [چ] ۱ - الترسیخ ۲ - الانشداد شدا
محکما ۳ - الانسداد

بته و کردن [چ] ۱ - الترسیخ ۲ - الشد ۳ - السد
بته وی [ن] ۱ - رسوخ ۲ - متانة ۳ - رصانة ۴ -
انشداد ۵ - شد ۶ - مکان امین: خوه یان دانه و
بته وی.

بته رهس [ئن] وثنی، عابد الاصنام
بته رهسی [ن] الوثنية: عبادة الاوثان
بج [ن] نهاية مدیبة: بجي شهوك
بج دار [ئن] دو نهاية مدیبة

بختان تاله [ئن] سیء الطالع، سیء الحظ
بخت [ن] ۱ - تهمة ۲ - بهتان، افتراء

بختان تالهي [ن] سوء الطالع، سوء الحظ
 بختکەر [ن] متهم، مدعى
 بخت کردن [چ] الاتهام: ئه‌را وه ناهه‌ق بخت که‌نه
 مه‌ردما!

بخوهر [ن] اکال، نهم
 بخوور [ن] بخور
 بخوور دان [ن] مبخرة
 بر ۱ [ن] ۱ - مجموعة: هه‌ر بریگ جووری باسی
 کیگ ۲ - قطع: بری په‌س ها له‌ی دووله.
 ۳ - قطع، انقطاع، عزل، انزال ۴ - الوصول
 بر ۲ [ن] متلعثم
 بر ۳ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم فاعل:
 سه‌ر = سه‌رپر

برا [ن] اخ، شقيق
 برات [ن] هدية، يقدمها الى بيت المتزوجة،
 الشخص الذي خصصت له هدية من مهر البنت
 براتوته [ن] اصبع بنصر
 براده‌ر [ن] رفيق، زميل، صديق
 براده‌ری [ن] رفاقة، زمالة، صداقة.
 برارزا [ن] ولد الاخ، ابن الاخ او بنت الاخ.
 برازا [تم] برارزا

برازا وهزا [ن] حفيد الاخ

بران [ن] ۱ - سائق ۲ - قطیعة: بری برانه
برآورد [ن] ۱ - ملاحظه، معاینه ۲ - نظر، نظره ۳ -
مقارنه

برآورد گرتن [ج] ۱ - الملاحظه، المعاینه ۲ - النظر
۳ - المقارنه

برای بهر [نن] مماثل، مقابل، متساو، برای بهر یه کن
برای بر [ن] قطیعة، قطع العلاقة
بربره [ن] منجل مسنن يستعمل في حصد الشلب
بربوون [ج] ۱ - التلعثم ۲ - الانقسام أ - الانعزال
الی قطع: ولأخه گان بر بوون
برپساکردن [ج] الالتحاق بـ ۲ - الاكتفاء: نانه گه:
که مه برپیان دا نیه کیگ.

برج [ن] ۱ - برج ۲ - طالع ۳ - بریق
برجلانه کی [ن] لعبة قديمة يلعبها الاطفال
برد [ن] مدى: بردی تفهنگ. بردی دهس
بردن ۱ [ج] ۱ - الاخذ: کی چه کوشه گه برد؟ ۲ - ان
یذهب بـ: ثاو بردهی ۳ - قضاء [الوقت] ۴ - الاشارة
الی: کی ثاود بردگه؟

بردن ۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتكون المصدر:
سهرسم + بردن = سهرسم بردن

بردنه وه [چ] ۱ - الارجاع: کی ئه مانه ته گه برده وه؟ ۲
- الغلب، الفوز: کی له وازی برده وه ۳ - المسح،
الازالة: بانزین له که ی قوماش بیگه وه ۴ - القصر

برپرگ [ن] تجبن

برپرگه [ن] عجر، عجرة

برپرگه دار [ئن] متعجر

برپرگه دان [چ] التعجر

برپرگ دان [چ] التجبن: شیره گه برپرگ داگه.

برژانگ [ن] هذب، رمش العين

برشانن [چ] ۱ - الشوي ۲ - الايلام ۳ - التعذيب:

له ناو روین خوهم برشانهم.

برشیاگ [ئن] ۱ - مشوي ۲ - متألم ۳ - متعذب

برشیان [چ] ۱ - الانشواء ۲ - التعذب: سزیام و

برشیام بۆم وه کووی بریان، بۆم وه ته ماکوو سه ر

سخته ی قلیان [فولکلور]

برغی [ن] مسمار مبلولب او مصومل

برقی [تم] برغی

برك [ن] ۱ - رمي ۲ - قذف

برك دان [چ] ۱ - الرمي ۲ - القذف

برکردن [چ] ۱ - جعله يتلعثم: نه خوه شیگه زوانی بر

کرد ۲ - الوصول: وه ره خوراوا بر کردنه و جی ۳ -

التقسيم او العزل الى قطع او مجموعات ٤ -

الكفاية: نانه گه كه مه بر وه پيمانانیه كيگ

برنج [ن] ١ - رز، تمن ٢ - معدن البرونز

برنجی [ئن] ١ - ممتاز ٢ - برونزی، نسبة الى برنج،

برنده [ئن] شجاع. كبرا ئازاو برنده سه

برنده یی [ن] شجاعة. برنده یی وه قسه نی یه، وه

كرده یه.

برنگ [ن] ١ - رمية ٢ - قذيفة ٣ - التهاب الزائدة

الدودية

برنگخهر [ن] قاذفة

برنگ دان [چ] ١ - الرمي ٢ - القذف.

برنگ کردن [چ] الاصابة بالتهاب الزائدة الدودية

بروا [ن] ١ - عقيدة، اعتقاد ٢ - ثقة: بروا وه كهس

نيه دیری

بروا کردن [چ] ١ - الاعتقاد ٢ - الثقة

بروه [ن] حاجب

بروه [ن] مطاوعة

بروه کردن [چ] ان ينمو الحاجب

بروه کردن [چ] المطاوعة: يه تيمه، دلم بروه نيه كيگ

دلی بشكنتم.

بری [ن] تلعثم

بریاگ [ژن] ۱ - مقطوع ۲ - منهوك القوى
 بریان [ج] ۱ - الانقطاع ۲ - النهك
 بریانه وه [ج] ۱ - ان یخسر: کی برده وه، کی بریایه وه؟
 بریانه وه [ج] الانقطاع: ملوانکه گهی بریایه وه.
 بریه [ن] صُنْبَرَة: . دون استعمال الکیل او الوزن:
 گه نمه گهی وه بریه فروشت.
 برین ۱ [ج] ۱ - القطع ۲ - [المسافة] ۳ - القص ۴
 - الجز ۵ - الشق ۶ - البتر ۷ - التبجح: فره برن و
 هیچ له بنیان نی یه.
 برین ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون المصدر:
 سهر + برین = سهر برین
 برینه [ن] جز الصوف
 برینه کهر [ن] الذي یجز الصوف
 برینه کردن [ن] ان یجز الصوف
 برینه وه [ج] ۱ - قطع (الزار) ۲ - انهاء (المشکله)
 بز [ن] عنز
 بزا [ژن] قابل على الحمل والولادة (حیوان)
 بزه [ن] ۱ - بسمه ۲ - بشاشة: بزهی دوی سیولی تی.
 - بزهی دوی سیولی تی (در) سعید و مبتهج
 بزهن [ژن] شجاع، قادر على القيام بالمهمات الصعبة
 بزه خهنگ [ن] ابتسامة

بزرگ [ن] عظیم: په‌نامان وه خودای بزرگ.
 بزرگی [ن] عظمت: بزرگی ته‌را خودایه.
 بزرگیر [ن] تاجر الاغنام
 بزرگیری [ن] تجارة الاغنام: سایه‌میر کاری بزرگیری‌یه
 بزرگیری کردن [چ] امتهان تجارة الاغنام
 بزمار [ن] مسمار
 بزماره [ن] ۱ - ثولول القدم ۲ - مرض يصيب ثمار
 النباتات
 بز [ن] ماعز
 بز ترنه [ن] عشب بري حاد الطعم، حريف الطعم
 بز ریشه [ن] لحية الماعز: عشب بري
 بز مژهك [ن] وړل: حيوان من الزواحف
 بز [ن] ۱ - نقش ۲ - سنا السنابل
 بزار [ن] نخالة
 بزارد کردن [چ] التنظيف من النخالة: تنظيف الزرع
 من الاعشاب الضارة.
 بزأنگ [تم] بززانگ
 بزبڑ [ئن] منفوش
 بزبڑ بوونه‌وه [چ] ان يصبح منقوشا: قڑی بزبڑ
 بوونه.
 بزبڑی [تم] بزبڑ

بژمیر [ن] ۱ - محاسب ۲ - عداد
 بژی مهمر [ن] عیش الکفاف: کاره‌گه‌مان بژی مه‌مره.
 بسات [ن] کوکب الارض، البسیطة
 بسلمان [ن] مسلم
 بسمار [تم] مسمار
 بسماردان [چ] اصابة ثمار النباتات بمرض البقع
 بسین [ن] مشتري

بشیون [ن] ۱ - مخرب ۲ - فوضوي
 بغ [ن] بغض، حقد
 بغ وه بغ چوون [چ] الامتلاء بغضا: له قسه‌گه‌مان
 بغ وه بغ چگک
 بغده [ن] سکین کبیر
 بغواري [ن] مدخنة
 بغواز [ن] ۱ - بغواز ۲ - حوض الماء المتجمع
 بغواز کردن [چ] اسالة الماء من حوض الماء
 المتجمع
 بغوز [ن] التهاب (جرح)
 بغوز کردن [ن] التهاب: زه‌خمه‌گه‌ی بغوز کردگه
 بغیره [ن] غریب عکس قریب
 بفرووش [ن] بائع

بڻه [ئن] خطر (طفل)
 بك [ن] السطح (كعاب)
 بڪهر [ن] فاعل: ڪهس بڪهري ئي ڪاره نئي به
 بگهه [ڪ] افرض: بگهه ٿهوانيش هاتن، ته گبيرمان وه
 ڇه بوو!
 بگير [ن] اعتقال جماعي
 بلاجهو [ئن] عجيب: ئي ڪاره فره بلاجهو
 بلاچانن [ڄ] السنا: ٿاسمان بلاچني .
 بلاجه [ن] سنا البرق
 بلاچو هوڊ [ن] بريق ورعد
 بلاش [ئن] مجاني، بلا مقابل
 بلاٽوڪ [ن] شجرة قراصيا
 بلاوڪ [ن] شجار: خشبة توضع في فم الفطيم لثلا
 يرضع
 بلاوڪ ڪردن [ڄ] الشجار
 بلا
 بلباس [ن] الماس
 بلبل [ن] ۱ - بلبل ۲ - ڪنايه عن الطلاقه في التڪلم:
 له عهري بهي بلبله .
 بلبله [ن] تدفق: خروج السوائل بقوة
 بلبله دان [ڄ] التدفق: خوَن له سهري بلبله دا
 بلخه [ن] ۱ - فوضي، شغب، مشڪله

بَلْخَه‌وَنان [ج] ۱ - اشارة الشعب والفوضى

والاضطراب ۲ - اشارة المشاكل

بَلْخَه‌و نهر [ن] ۱ - فوضوي، مشاغب. ۲ - مثير

المشاكل

بَلْفَه‌ته [ن] آفه، طاعون

بَلَق [ن] فقاعة

بَلَقَه بَلَق [ن] فقاعة متكررة

بَلَق دان [ج] ان يكون فقاعات

بَلَن [ن] ۱ - طويل ۲ - عال، شاهق، شامخ، سام

بَلَن بوون [ج] ۱ - ان يصبح طويلا ۲ - ان يصبح

عاليا، شاهقا، شامخا، حسام

بَلَن كردن [ج] ۱ - الاطالة ۲ - التعلية: فره بلنى

ديواره‌گه مەكه‌ن.

بَلَنگَو [ن] مكبرة الصوت

بَلَنى [ن] ۱ - طول ۲ - علو، شموخ، سمو

بَلِاق [ن] عدسة العين .

بَلوور [ن] ناى

بَلوورى [ن] ناصع البياض

بَلَيَزه [ن] وهج، لهب، تاجج

بَلَيَزه‌دار [ن] وهاج، متاجج

بَلَيَزه گرتن [ج] التوهج، التاجج: ئاگره‌گه بَلَيَزه

گرت.

بَلَيْسَك [ن] سفد: بَلَيْسَكِي گوشت.

بَلِيْمَهَت [ن] ۱ - داهية ۲ - عالم

بَلَيْن [تم] بَلْن

بمر [ئن] ۱ - معرض للموت ۲ - محتضر على وشك الموت. حه مه چونه؟ بمره.

بن [ن] ۱ - قاع، قعر ۲ - قاعدة، اسفل ۳ - نهاية ۴ - جذر ۵ - اصل ۶ - غشاء البكارة

بنار [ن] سفح الجبل

بنه [ن] حمار يربط في الوسط او الجهة اليسرى عند درس البيدر: خهري بنه.

بنه چهك [ن] ۱ - اصل، اساس ۲ - سلالة

بنه پرهت [ن] ۱ - اساس (البناء) ۲ - بداية

بنه ماله [ن] ۱ - اسرة ۲ - عائلة مشهورة

بنه وان [ن] التي تقوم بادارة البيت، كناية عن الزوجة
بنه وگردن [چ] التزايد: ما شهللا مهردمه گه بنه و گردن
بنه وگردن [چ] الترسيب، التقعر: چشت قورس بنه و
گريگ

بنه و نوان [تم] بنه و گردن

بن بر [ن] اجثاٹ، استئصال

بن بر بوون [چ] ان يستئصل، ان يجتث

بن بر کردن [چ] الاستئصال، الاجثاٹ: په لك تا

بنبری نه که ی ههر سهوز بوو
 بن ته مهل [ن] اساس (البناء)
 بنج [ن] ۱ - جذر ۲ - اصل، قاعدة، اساس
 بنجه ودان [ج] التجذر: داری کونار بنجهو دیکه.
 بنجقانگ [ن] شجرة التبخير
 پنج کوتان [ج] ۱ - الترسيخ ۲ - التجذر: شهوك پنج
 کوتی له زهوَ.
 بنجگ [ن] جنبه، شجيره
 بنچال [ن] ۱ - ما يوضع من الغلة في الحفور ۲ -
 رائحة الغلة التي تحفظ في الحفور
 بنچينه [ن] اساس، اصل
 بنخهرمان [ن] ما يبقى في البيدر بعد جمع الحاصل
 بندان [ن] ما يوضع في المطبخ من حبوب
 بندررس ۱ [ن] ۱ - اصل، اساس ۲ - اوليات،
 حیثیات: کهس نه چگه نهو بندررسی کاره گه.
 بندررس ۲ [ثن] ۱ - اصیل ۲ - صادق
 بنرچلهک [ن] اصل، اجداد، اسلاف
 بنعام [ن] اسلاف: له بنعام قهومن.
 بنقر ووزنهک [ن] الحلقوم
 بنکاری [ن] اوليات، حیثیات: تا نه چيتهو بنکاری
 نیهزانی چهسه

بنكه [ن] ۱ - قاعدة ۲ - مقر

بنكه ن [ن] اجثاث

بنكه ن كردن [ج] الاجثاث: گيا تا بنكه نى نه كهى
هر سه ونز بوو.

بنكرنهك [ن] حكاكة، ما يلصق من الطعام بقعر القدر

بنگر [ن] پرواسب

بنگرتن [ج] الترسب، التقعر: خهړگ، له ټاو
بنگرئ.

بن نان [ج] ۱ - التأسيس، البدء، الشروع: بنى
وازی نان.

بننگ [ئن] الاوغل: خانگه بننگه گه گهوراس.

بن هاتن [ج] ۱ - النفاذ ۲ - الانتهاء: چه بوئى كاره
هر بنى نه هات!

بنووك [ن] اكلة تعد من الطحين والدهن

بنيا [ن] اصل، اساس، قاعدة

بنيان [ج] ۱ - البدء، الشروع ۲ - وضع الاساس:
بنيانى خانگى ناگه.

بو [ن] ۱ - بوم ۲ - [م] شخص ابله

بوّه [ن] امكانية: كوپړه، بوهو نه وه نيه زانئ

بوچ [ئن] ابله

بوجى [ن] بلاهه

بوچگك [ئن] ۱ - صغير عمرا ۲ - صغير حجما
 بوچگك بوونهوه [چ] ان يصغر
 بوچگك كردنهوه [چ] التصغير
 بوچگى [ن] صغر
 بوخچه [ن] صرة، حزمة، منديل كبير توضع فيه
 الملابس
 بوغرا [ن] نذر ويكون عادة اكلة وليست ذبيحة
 بوغرا كردن [چ] النذر اكلة: بوغراى كردمه تهرا
 سالمى كورهه.
 بوو [ن] ۱ - عطر ۲ - رائحة ۳ - شم ۴ - نكهة
 بووت [ن] ۱ - سبب ۲ - اجل، خاطر
 بوونگك [ن] ذرة، كمية قليلة جدا
 بوو خوهشه [ن] نبات الشيح
 بوو خوهشكه [تم] بووخوهشه
 بوودار [ئن] رواج، ذو رائحة، فواح
 بوودان [چ] تنكيه الطعام: بووى گوشته گه بده.
 بوور [ئن] بُني (لون)
 بوورانن [چ] النعير، الجثير: وهتارام قسه بكه، كهه
 هاوار بكهو ببورن.
 بووزه [ن] نعير، جثير
 بووره پياگك [ن] رجل عادي، رجل غير مشهور

بوورهك [ن] ۱ - جيس ۲ - طير عديم العرق
 بووره كردن [چ] النعير، الجئير
 بووره و لهي [ن] نبات ربيعي
 بووربوونه وه [چ] ان يصبح بني اللون
 بوور كردنه وه [چ] جعله يصبح بني اللون
 بووري [ن] ۱ - انبوب ماء ۲ - حالة كون اللون بنيا
 بووريژ [ن] نكهة [الطعام]
 بووريژ كردن [چ] تنكيه الطعام: بووريژي قهزانه گه
 نه كرده
 بووق [ن] اوراق البصل ذات الازهار
 بووقانن [چ] ۱ - النيب ۲ - العياط
 بووقاو [ن] حساء يعد من اوراق البصل
 بووقه بووق [ن] ۱ - نيب متواصل ۲ - عياط
 متواصل
 بووقى [ن] بوق، آلة موسيقية
 بوو كردن [چ] ۱ - التعفن: گوشته گه بوو كردگه ۲ -
 الشم: بووى بكه بزان چهنى خواهه ۳ - التشم:
 كه چهل بوو چشتى كرديده!
 بووگهن [ن] عفونة
 بووگهن كردن [چ] التعفن: په نيره گه بووگهن كردگه.
 بووگرتن [چ] ۱ - الاصابة بالرائحة: زه خمه گه بوو
 گرتگه ۲ - التحلي بصفات الاخرين: بوو براده ره گه بوو
 گرتگه.

بوولائن [چ] البُعار: جوور بزن شاخ شکیاگ همر
بوولئی.

بوولَه [ن] بُعار: صوت الماعز

بوولَه بوول [ن] بُعار متواصل

بوولگ [ن] داء المعمعة

بوون ۱ [ن] ۱ - وجود: بوون ونه بوونيان يه کيگه ۲ -

سبب: من وه بوون نه وانه وه تویش هاتم ۳ - اجل،
خاطر: له بوون نه وان دهنگ نه کردم.

بوون ۲ - [چ] ۱ - الكينونة ۲ - الصيرورة ۳ -
الوجوب

بوون ۳ [پاش] تضاف الى الصفة فتكون المصدر:
پر = پر بوون.

بوونه [ن] علاقة، صلة:

بوونه وه [چ] ۱ - انفكاك (العقدة) ۲ - زوال العقدة او
الربط بين الزوجين وبذلك يستطيعان الاتصال
الجنسي

- لى بوونه وه [چ] - الانفكاك ۲ - الانتهاء من (عمل):
كهى له خوهنين بوونه وه؟

بوويه مه [ن] غطاء الرأس للنساء «چرغد»

بى ۱ [پش] تضاف الى الاسم فتقلب المعنى
وتحواله الى صفة: كار: بى كار

بی ۲ [ن] شجر الصفصاف

بی ئاگا [ئن] غافل، لاعلم له

بی ئامان [ئن] قاس، عديم الرأفة

بیار [ئن] غیر مشغول بعمل ما. دهسیان: بیاره

بیانگ [ن] حجة، عذر

بیانگ گرتن [ج] التحجج: ورسگی نی یه وهلی بیانگ
گری.

بیوان [ن] ۱ - الصحراء، ارض قفراء ۲ - فقدان

الوعي

بیوان بوون [ج] فقد الوعي: له گهرمی دلم بیوان
بو.

بیوان کردن [ج] جعله يفقد الوعي

بیوانی [ن] ۱ - ارض واسعة قفراء ۲ - حالة فقدان

الوعي

بی ئه نازه [ئن] ۱ - لا مثل له ۲ - بلا حدود

بی ئووده [ئن] متطفل: قسه مه که، ئه وه چه نی بی

ئووده ی!

بی باک [ئن] شجاع، باسل، صندید

بیباکی [ن] شجاعة، بسالة.

بی باوهر [ئن] شکاک، مرتاب

بیباوهری [ن] شک، ارتياب

بی بهخت [ئن] ۱ - سیء الحظ ۲ - غدار
بی بهر [ئن] عقیم، غیر مثمر: داری بی بهر بر نهی.
بی بهش [ئن] محروم: من له گشت چشتی
بی بهشم.

بی بن [ن] عمیق: لا یسبر غوره
بی پایان [ئن] لا متناهی: ناسمان بی پایانه
بیّت [ن] اراجیز شعریه فولکلوریه
بی تام [ئن] عذیم الطعم
بی تاوان [ئن] بریء: هیچ نه کردگه، بی تاوانه
بی تهل [ن] لاسلکی.

بیتر [ئن] احسن، افضل
بیجامه [ن] بیجامه
بیجگه [أ] استثناء: ماعدا، عدا، باستثناء: بیجگه له
ئهوان، کەس ئی کاره نیه کیگه.

بی چاره [ئن] مسکین، لا حیلە له.
بی حیا [ئن] مستهتر، لا حیاء له: بی حیا باکی
له هیچ نی به

بی حیایی [ن] استهتار
بی حورمهت [ئن] معدوم الاعتار
بیخ [ن] ۱ - لثة، تیجان الاسنان ۲ - جذر ۳ -
قاعدة، اساس: له بیخا داره گه ئه لکه نهی.

بی‌خار [ئن] نقی، صاف
 بی‌خود [ئن] عذیم النفع، بلا فائده: هرچگ بکهی
 بی‌خوده
 بی‌خودا [ئن] ۱ - کافر ۲ - ظالم: بی‌خودایه، به‌زه‌بی
 وه که سا نیه‌تینگ
 بیدار [ئن] ۱ - مورق، مستی‌قظ، ساهر: هه‌رشه‌و
 بیدارم
 بیدار‌بوون [چ] ۱ - التارق ۲ - الاستی‌قاز
 بیدار‌کردن [چ] جعله یورق ۲ - الای‌قاز
 بیداری [ن] ۱ - ارق: فره بیداری کیشایه ۲ -
 استی‌قاز، یقظه
 بی‌ده‌ره‌تان [ئن] ۱ - لا مجال له ۲ - لا معیل له:
 ته‌نیا بال و بی‌ده‌ره‌تانم
 بی‌ده‌رمان [ئن] عضال: ده‌ردی بی‌ده‌رمان
 بی‌ده‌سه‌لات [ئن] ۱ - مسکین ۲ - ضعیف ۳ -
 عاجز: بی‌ده‌سه‌لاته، کار له وه‌ری نیه‌چوو
 بی‌ده‌سه‌لاتی [ن] ضعف، عجز
 بی‌ده‌نگ [ئن] ۱ - ساکن، صامت، هادیء: وه بی
 ده‌نگ کار خوه‌یان کردن
 بی‌ده‌نگی [ن] ۱ - سکوت، صمت
 بی‌ده‌رامه‌ت [ئن] لا مورد له

بَيْرَاخ [ن] علم، راية

بَيْرَه [ن] مشروب بيرة

بَيْرَه [ن] ١ - حمرة الشفاه ٢ - شجرة دارم

بَيّ رَيّ [ثن] ١ - غير معقول: ثَيّ كاره بَيّ رَيّ يه ٢ -

غير مسلوك

بَيّزار [ثن] مزعوج، منزعج، مسؤم

بَيّزار بوون [ج] الانزعاج، السأم: نهوقه ره نهخوه شم

له گيانى خوهم بَيّزار بومه.

بَيّزار كردن [ج] الازعاج، جعله مسؤماً.

بَيّزارى [ن] انزعاج، سأم

بَيّزگ [ن] وجم

بَيّزگ كردن [ج] التوحم

بَيّزگوان [ن] المرأة المتوحمة

بیس [ن] عشرين (٢٠)

بیسه مین [ثن] العشرين

بیسم [تم] بیسه مین

بَيّ شهرم [ثن] وقع، قليل الحياء

بَيّ شهرمى [ن] وقاحة، قلة الحياء

بَيّ شوو [ثن] كثير ٢ - يتعدى الحدود: كارى بَيّ شوو

مهكه

بَيّ عار [ثن] ١ - غير مبال بالامور ٢ - كسلان

بئِ عارى [ن] ۱ - عدم المبالاة ۲ - كسل
 بئِ غهوش [ئن] صاف، نظيف، لا شائبة عليه
 بئِ قاده [تم] بئِشوو
 بئِ قاده بئِ [ن] تجاوز حدود الاعراف والتقاليد
 بئِ فەر [ئن] ۱ - قبيح ۲ - تافه
 بئِ فەرى [ن] ۱ - قبح ۲ - تفاهة
 بئِ كار [ئن] عاطل، بطل
 بئِ كارە [ئن] ۱ - قليل، ضئيل ۲ - خفيف ۳ - شيء
 لا تذكر
 بئِ كارى [ن] بطالة: جه مشير، به دوو مانگه بئِ كارى
 كيشئ
 بئِ كهس [ئن] وحيد، لا معين له
 بئِ كهسى [ن] حالة كون الفرد وحيدا، لا معين له
 بئِ گاز [ئن] ۱ - فسحة ۲ - خلوة
 بئِ گانه [ئن] ۱ - غريب ۲ - اجنبى
 بئِ گونا [ئن] برىء: گوناكار ده رچگه و بئِ گونا بؤه
 پئيهو.
 بئِل [ن] مسحاة
 بئِلئى ئاو نيه لگري [در] لا يقدر الخير الذي اصابه
 بئِل [ن] طين متعفن «حمأة»
 بئِ لاین [ئن] محايد، غير منحاز

بیلایینی [ن] حیا، عدم الانحياز: عراق له ناو

دهوله تانه، سیاستی بی لایه نی په پرهو کیځ

بیلهق [ن] ۱ - طعن ۲ - استهزاء ۳ - تعییر

بیلهق دان [ج] ۱ - الطعن: نیه بوو بیلهق له براده ری

خوږه بدهی.

۲ - الاستهزاء: هه رکه س وه لایا یا رده بوو بیلهق لی

دیځ. ۳ - التعییر

بیلهقدهر [ن] ۱ - طعان: بیلهقدهر له ناو مهردم خوړنی

تاله. ۲ - مستهزيء ۳ - معییر

بیم [ئن] صحي: زه وی بیم

بیمار [ئن] مريض، علیل

بیمار بوون [ج] التمرض

بیمارسان [ن] مستشفی

بیمار که فتن [تم] بیمار بوون

بیمارې کېدون [ج] جعله یتمرض: سهردی بیمارم کیځ.

بیماری [ن] مرض، عله، اهه: بیماری له دم

ده سی خراوتره.

بیماری گرتن [ج] الاصابة بمرض بیماری زه رده ی گرتځه.

بیمی [ن] كون الشيء (ماء، ارض) صحيا

بین ۱ [ن] وجود: له بین چوو

بین ۲ [نك] ۱ - بین: مهنده لی ها له بین خانه قی و

به دره

۲ - فیما: بینی من هاتم ئاسمان سا بو
 ا - له بین بردن [ج] ۱ - الافناء، القضاء: کابرا
 دژمنی خوہی له بین برد ۲ - الاماتة .
 ب - له بین چوون [ج] ۱ - الفناء ۲ - الموت:
 ئهوقهره هلاک خوہی کرد، ئاخری له بین چوو.
 بی ناموس [ئن] ۱ - قليل الحياء ۲ - غير شريف:
 ئادهمی بی ناموس دەس دریزی له مەردم کیگە .
 بی ناموسی [ئن] ۱ - قلة الحياء ۲ - انعدام الشرف
 بی ناو [ئن] مجهول
 بی نهوا [ئن] معدوم، محروم، بائس
 بین بین [ئک] من حين لآخر، من وقت لآخر: برا
 گەورەمان بین بین سەر دیگە لیمان .
 بی نمازی [ن] العادة الشهرية
 بی هووش [ئن] مغمی علیه، فاقد الوعي:
 نهخه‌شیه‌گهی فره سهخته، بی هووشی کردگە .
 بی هووشی بوون [ج] فقدان الوعي، ان يغمی علیه:
 بینی نهخه‌ش بو، دوو جار بی هووش بو.
 بی هووش کردن [ج] افتاد الوعي، جعله يغمی
 علیه: بوو غاز زخال بی هووشی کرد.
 بی هووشی [ن] حالة فقدان الوعي
 بیوه [ئن] ۱ - ارمل ۲ - ارملة

بیوه بوون [چ] الترمل، ان یصبح ارملا او ارملة: نهو
نافرته شهوگهی مردو بیوه بو.

بیوه ژن [ن] ارملة.

بیوه کردن [چ] الارمال، جعله یتارمل

بیوهی [ئن] مسالم، غیر مؤذ، لا یشیر المشکال: بیّرام
کابرایه کی بیویه.

بیوهی [ن] حالة کون الفرد مسالما: یا خودا هر
بیوهی و تویشی بهد نه یای (دعاء)

بیوهی [ن] حالة کون الفرد ارمل او ارملة.

- پ -

پ [ن] /بی/ الحرف الثالث من الألف باء

پا [ن] ۱ - قدم: دهسی له پای شوو پتره (په بند). ۲ -
قائمة: ولاخی چوارپا. ۳ - زناد البندقية: پای تفهنگه
لی کیشایه وه.

۴ - ظل: له پای دارئ نیشتبو. ۵ - مقدمة، أقدام:
پاجه وُل.

أ - پا له شوونی پای نیه نی [در] لا یضاهیه أحد:
کەس پا له شوونی پای علی نیه نی.

ب - پاوه چه فته و نان [در] الانحراف عن الطريق، عن
النهج المعتاد: هر کەس پا وه چه فته و نا پای بوور.

ح - پا وهيه كاهاتن [چ] الارتباك في المشى : له ترسا
پای وهيه كاهات.

ه - ټهوپاچوون [چ] أن ينتعل : ئى كهوشه يله
بوچگه پروا نيه كه م بچنه و پام.

و - ټهوپاكه فتن [چ] / طفل / البدء بالمشي : ميديا
كه فتنگه سه و پا.

ز - ټهوپا كردن [چ] الانتعال : هيچ ټهوپانه كړدو وه
پای په تى چگه.

ج - ټهو ژيرپاچوون [چ] التحريض على

ى - له پاكه فتن [چ] فقد القدرة على المشي نتيجة
مرض أو كبر سن : خاوه ر پير بو وه له پا كه فتنگه
ك - له سه رپا [ئن] على الزناد، مهية للاطلاق
تفهنگه گه ها له سه رپا.

ل - له وه رپانان [چ] ١ - الاشتراط مقدماً. ٢ -
التنبيه، التحذير

م - وهپا [ئك] على الاقدام : وه پا هاتن.

ن - وه پاوه وسانن [چ] ١ - المساعدة على
الوقوف:

٢ - جعله في وضع عمودي

س - وه پايا هاتن [چ] المجارة: له دهو كړدن، كه س
وه پايا نيه تى.

- ٤ - وه پایا هاوردن [چ] القدح (زند البندقية): دهس
وه پای تفهنگه‌گیا هاوردو ږمه لی وسان.
- پاپړین [چ] ١ - الانقطاع (عن الزیارة): ئه‌ری ئه‌وه
ئه‌را پای لیمان ږینه؟ ٢ - منع الآخرين (من الزیارة):
کرم پای کوږه‌ی ږیه له لیمان
- پاپا [ن] ١ - مماطلة. ٢ - اهتمام، اکتراث. ٣ -
تربث
پاپابوون [چ] ١ - الاهتمام، الاکتراث: پاپای قسه‌ی
ئهو مهو.
- پاپا کردن [چ] ١ - التماطل: ئیدی ئه‌را نیه‌چی، هه‌ر
پاپا که‌ی؟
- ٢ - التردد: فره‌ پاپا که‌ن لی کاره. ٣ - الاکتراث: پاپا
بکه‌ن تا خه‌وه‌ری راسی تی وه ده‌سمان
پاپه‌تی [ئن] حافی القدم.
- پاپه‌روو [ن] واثور.
- پاپه‌رووین [ئن] موثور، ذو واثور: مامری پاپه‌رووین،
پاپوش [ن] لباس المرأة [سروال]
- پاپیگه‌ [ن] رجاله: چوار سوارو چوار پاپیگه‌.
- پاته‌خت [ن] عاصمة، حاضرة: به‌غدا پاته‌ختی عراقه‌.
- پاتشا [ن] ١ - ملك. ٢ - سلطان. ٣ - حاکم
- پاچال [ن] ١ - حفر بالقدم. ٢ - کنایه عن عدم
الاستقرار من الام.

- پاچالّ وه پاكه نين [در] لا يقر له القرا .
له ژانى دگانم، ثمشهو تا وه شهوكنى پاچاں وه پ
كه نيم .

پاچانن [چ] ۱ - التفنيت: دهر د پاچانهى
پاچه [ن] ۱ - أقدام الجبل ۲ - رأس وأطراف الحيوان
۳ - أكلة تعد من رأس وأطراف الحيوان .

پاچقول [ن] عكرفة
پاچقول دان [چ] العكرفة: پاچقولى داو وه دهمه و
پاچگ [ن] ۱ - كراع ۲ - لفة طويلة من الخيوط،
لفيفة

پاچك كردن [چ] الكرع، اللف .
پاخسن [چ] ۱ - فقد القدرة على المشي وبالتالي
التخلف عن الركب: خهركهوله رى پاخس و
هيشتهى چى به وه

پاده [ن] تعادل (لعبة الورق)
پادشا [تم] پاتشا
پادشا وه رزير [ن] لعبة الملك والوزير .
پادشاهيه تى [ن] الملكية
پار [ن] السنة الماضية: پار له ئمسالّ سهردتر بو .

پاره پاره [ن] مقطع
پاره پاره كردن [چ] التقطيع

پاره که [تم] پار.

پارچه [ن] ۱ - قماش ۲ - قطعه ۳ - جزء

پارچه پارچه [ئن] مقطع.

پارچه پارچه بوون [چ] ان یتقطع.

پارچه پارچه کردن [چ] التقطیع.

پار چینه [ن] ۱ - سلم ۲ - درج ۳ - مواطیء قدم

على سطح الآبار والحفور العميقة تكون كالدرج أو

السلم للتزول والصعود: دَرَكَ و درج

پار خخه [ن] رعب

پارخخه گرتن [چ] الأصابة بالرعب: نهرا پری

نيه كهی، پارخخه گرتیده!

پار سینگ [ن] صابورة المیزان.

پاروو [ن] ۱ - مجداف ۲ - غرافة.

پاروو دان [چ] ۱ - الجدف ۲ - الفرق.

پار یزین [چ] الحفظ، المحافظة على.

پارین [ن] عجل يعمر سنة واحدة.

پارینگ [ن] مجاري حول البيوت لتصريف مياه

الأمطار.

پاس [ن] نباح

پاساری [ن] عصفور

پاسا کردن [چ] ۱ - التناسی ۲ - التجاهل

پاسه‌وانی [ن] حراسة.
 پاسه‌وانی کردن [ج] الحراسة.
 پاسر گیانگ [ئن] ۱ - متفرح ۲ - ملتهب
 پاسر گیان [ج] ۱ - التفرح ۲ - الالتهاب.
 پاس کردن [ج] النباح
 پاشا [ن] ۱ - ملك ۲ - سلطان - حاكم
 پاشایه‌تی [تم] پادشایه‌تی.
 پاشایی [تم] پاشایه‌تی
 پاشایی کردن [ج] امتهان الملوکیه. پاش دهسه [ن]
 پاشکوی [ن] مؤخره: پاشکوی ئوتومبیل
 پاش و پیش [ن] تقدیم و تأخیر، قلب، عکس
 پاشیم [ن] سحور، وجبة السحور
 پاک [ئن] ۱ - نظیف ۲ - نقي ۳ - صاف ۴ - طاهر ۵
 - نزيه ۶ - تماماً.
 پاکه‌ت [ن] علبه
 پاکه‌وکه‌ر [ن] منظف.
 پاک بوونه‌وه [ج] ۱ - التنظيف ۲ - التصفية
 پاکردن [ج] وقوع الطلقة أمام الهدف: کولله‌گه‌ی
 سه‌رکرد تا پا کرد؟
 پاک کردن [ج] التنظيف، التطهير، التنقية
 پاک کردنه‌وه [ج] التنظيف، التطهير ثاینة

پاکی [ن] ۱ - نظافة، نقاوة، صفاء

۲ - طهارة، نزاهة.

پاکیشان [ج] ۱ - ان یخدر (الشاي) ۲ - ان یتوی

الطعام

پاکیشانہ وہ [ج] الانسحاب فجأة من . . له وه ختی

تہنگی له برادرہ ری خوہی پاکیشیگہ وہ .

پاکی کردن [ج] ۱ - الأهتمام بالنظافة

۲ - الأهتمام بالطهارة.

پاگرتن [ج] ۱ - الوصول الى المكان المقصود:

سواری ولاخی بوون، منالہ کانت پا نیہ گرن. ۲ -

/ طفل / الوقوف والمشي: شمال هيمان گہولئی کیگ

تا پا گرتگہ؟

پال [ن] ۱ - جنب ۲ - سفح (الجبل)

پالہوان [ن] بطل، صندید

پالہوانی [ن] بطولة

پالتاو [ن] معطف

پال دانہ وہ [ج] ۱ - الأهتمام بـ ۲ - الألتجاء

والاضطجاع ۳ - الأتکاء: پال دا وہ دیواریگہ وہ

پالدو [ن] مذيلة: خیط یشد به جلال الحيوان من

الخلف

پالدوتہ کائن [ج] التملق: بهسه، کہم پالدوتہ کن!

پالفت [ن] ترشیح ۲ - تقطیر ۳ - التصفیة
 پال نان [ج] ۱ - الدفع ۳ - جعله ینصرف
 پالیشت [ن] مبزل
 پالیشتاو [ن] بزل
 پالین [ج] ۱ - التصفیة ۲ - الترشیح ۳ - التقطیر
 پامل [ن] ۱ - إلحاح ۲ - إجبار
 پامل بوون [ج] إلحاح: فره پاملی مهو.
 پامل کردن [ج] الاجبار: پاملی کرد، تا چگه ئهولیا.
 پاملی [ن] ملحة.
 پا نان [ج] ۱ - تخفیف أو تنزیل (صوت):
 کهمی پای رادیوه گه بنه. ۲ - تأمین البندقیة: پای
 تفهنگه گه بنه ۳ - الاسراع: دیره، کهمی پاد بنه.
 پاندان [ن] قلم حبر
 پاوار [ن] عابر السبیل، ابن السبیل
 پاوه شانه - پاوه شانی [ن] الهدیة التي يأخذها الخطیب
 الی بیت خطیبته قبل الزفاف وتكون عادة من
 المأكولات.
 پاوه گهزدان [ج] الصمود: یهك سעות پاوه گهز
 بدهین دژمن شکینگه وه
 پاوه مانگ [ئن] المرأة الحامل في الشهر الأخير من
 الحمل

پاوه مائنگی [ن] حالة كون المرأة حاملاً في الشهر
الأخير من الحمل.

پاوه مووری [ن] عتابه، رثاء

پاوه ن [ن] ۱ - صفد، غلال ۲ - عملة إنكليزية

پاوه و [ن] أشبینه العروس

پاوه وکردن [ج] استظافة العروس بعد الزواج.

پاهاوردنه وه [ج] ۱ - الترجل: له خهري شتيتان پا
هاورده وه.

۲ - جعله يترجل: له كولى قاتره گه، پای هاورده وه.

پاهه له له [ن] نبات ربيعي

پايار [ئن] ذو مكانة، ذو شأن

پايار بوون [ج] أن يصبح ذو مكانة، ذو شأن

پايار كردن [ج] جعله ذو مكانة، ذو شأن

پايه [ن] ۱ - منزلة، مكانة، شأن

۲ - درجة من السلم

پايخ [ن] عقله لصغار الأغنام

پايخ كردن [ج] ربط صغار الأغنام بعقلة

پايدار [ن] دواصة الدراجة الهوائية

پايز [ن] ۱ - صيف ۲ - خريف (في بعض المناطق)

پايزانه [ئن] صيفي

پايزه [ئن] صيفي

پايزى [ئن] صيفي

پایژدگ [ن] فتيلة الطلقة
 پایژ دنگ [تر] عقب الرجل
 پایژ دوو [ن] حلب الأغنام مرة اخرى بعد السماح
 لصغارها بالرضاعة منها
 پاین ۱ [ن] ۱ - حد ۲ - نهاية
 پاین ۲ [ج] الانتظار، الترقب: کی لیره پای؟ ۲ -
 الحراسة: وه شهو بوسانه گه پان
 په پگ [ن] رغيف صغير (حنونة)
 په پوله [ن] فراشة
 پهت [ن] ۱ - حبل ۲ - مجال: مهرگ پهت پی نه دا.
 پهته سوو [ن] عُطبة
 پهتگ [ن] انكاف
 پهتگین [ئن] أنكافي، خاص بالانكاف
 پهتو [ن] بطانية
 پهتی [ئن] ۱ - خالص، صرف، بحت
 ۲ - مجاني، ۳ - خال، ۴ - عار، ۵ - حاف، ۶ - حارس
 الرأس
 پهجامه [ن] ملابس النوم
 پهچیه [ن] مريض الأغنام
 پهخش [ن] ۱ - إنتشار ۲ - تبعثر
 پهخشه [ن] بق (حشرة).

په خشه وکهر [ن] ناشر
 په خش بوونه وه [چ] الانتشار
 په خش کردنه وه [چ] النشر.
 پەر [ن] النعجة ذات الوجه الأسود
 پەر [ن] ۱ - ریش ۲ - انفلات ۳ - جانب طرف ۴ -
 حد ۵ - زعانف ۶ - طفر، وثوب
 پەراش [ن] ۱ - شظية ۲ - قطعة صغيرة
 پەراش بهراش بوون [چ] التهشم:
 پەراش پەراش کردنه وه [چ] التهشم
 پەران [ن] نوع من بنادق الصيد [کسرية]
 پەرانن [چ] ۱ - ترك (سطر - موضوع): خهت
 مه پەرن ۲ - التلقيح: ماهين له نه سب پەرانن
 پەراننه وه. [چ] جعله يعبر: له جووه گه پەراننه وه وه
 هاته وه.
 پەراويز [ن] حاشية ۲ - هامش الكتاب
 پەراويز گرتن [چ] التزويد بالحاشية
 پەرە [ن] ۱ - ورق الكتاب ۲ - ورق النبات والأشجار
 ۳ - جوار: هاو پەرە
 پەرە سەنن [چ] ۱ - التوسع ۲ - الانتشار
 پەرە سزن [چ] حرقة، أيداء: پەر سزن نا وه دلپه وه.
 پەرە سین [چ] ۱ - الأيمان ۲ - العبادة
 پەرپین [ن] نبات بريئة

په رتهك [ن] قوه: په رته كي بريا.
په ر تهك برياگه [ئن] منهوك القوي
په ر تهك بريان [چ] انهيار القوي

په رتهك برين [چ] جعله تنهار قواه.
په ر قح [ن] ۱ - قعر ۲ - الحد الأقصى
- تهو په رتخ بردن [چ] ۱ - التعقير. ۲ - ايصال الشيء
الى نهايته ۳ - اكمال الشيء بصورة تامة: تهوان، كار
نيه وه نه و په رتخ
په رچ [ن] مشكلة.

په رچ دانه وه [چ] حل (مشكلة، امر). المادة
السابقة. كهس نيه ته و نه ي په رچي ئي كاره بياگوه.
په رچم [تم] په رچ

په رچم دانه وه [تم] په رچ دانه وه.
په رچين [ن] ستاج

په رچين گرتن [چ] التسيج
په رداخ [ن] ۱ - كاس. ۲ - قلع. ۳ - ملء قلع:
سى په رداخ خواردم.

په رده [ن] ۱ - غطاء. ۲ - ستار، ستائر. ۳ - غشاء:
په رده ي چه وي درياگه.

په ركه م [ن] داء الصرع
په ر كردن [چ] انماء الريش: جو جگه گه په ر نه كردگه

په‌رگه‌ما [ن] زئبر

په‌رنگه [ن] ۱ - طفر. ۲ - مطفر: مکان الطفر.

په‌روا [ن] حد.

په‌روا برین [چ] أن يتعدى الحدود: گه‌نیی په‌روا بریه.

په‌روازه [ن] أطار: په‌راوزه‌ی قاپی

په‌روانه [ن] ۱ - مروحة. ۲ - ریش المروحة.

په‌روه‌ده [ن] تربية

په‌روه‌ده‌بوون [ن] أن يتربى: ئه‌یه له کوو په‌روه‌ده بوه؟

په‌روه‌ده‌کردن [چ] التربية.

په‌روه‌ده‌نگار [ن] الله، خالق

په‌روبال [ن] فرحة، بهجة، ابتهاج

په‌روبال کردن [چ] ۱ - الفرحة الابتهاج: له خوه‌شی

په‌روبال کردگه: ۲ - التفت: په‌روبالی مامره‌گه بکه.

۳ - أن ينمي الريش والجناح. قازه‌گه په‌رو بال کردگه.

په‌رو ناو [ن] قلب ودفع حافة هام البيدر الى الداخل

په‌رو‌ناو‌کردن تقلیب ودفع حافة هام البيدر الى

الداخل: وه‌ختی هاتم جه‌مشیر په‌سا په‌رو ناوی هامه‌گه کرد.

په‌روو [ن] خرقه، خرقه الملابس.

پهرووین [ئن] خرقی، نسبة الى الخرقه.

پهري [ن] حورية، ملاك.

پهريشان [ئن] حائر، محتار

پهريشان بوون [چ] الاحتيار: پهريشان بومه وه دهرس

ئى بى باوگه وه.

پهريشان كردن [چ] التجيير، جعله محتاراً، حائراً:

خودا پهريشاني كهس نه كيگك جوور ئيمه.

پهريشاني [ن] حيرة

پهريښ [چ] ۱ - القفز، الطفر. الانقلاع: سهري

تېشگه گه پهري. ۳ - النزو: له يهك پهري. ۴ -

الخفقان: دلى پهري. ۵ - الارتعاد: دهماري له شم

گشتي پهري

پهريڼه وه [چ] العبور، الاجتياز

پهزاره [ن] ۱ - حزن. ۲ - كدر. ۳ - هم، غم، قهر

پهزاره دار [ئن] ۱ - حزين. ۲ - مكدر. ۳ - مهموم،

مغموم، مقهور.

پهس [ن] غنم.

پهسا [ئك] ۱ - الآن، في الوقت الحاضر، لازال:

پهسا وازى كه ن ۲ - في ذلك الوقت: وهختى من

هاتم پهسا نان خوارد.

پهسانن [چ] الاستحسان، التفاضل: ته هيچ چيشتى

نيه په سنى.

په‌سه‌ن [ئن] مستحسن، مفضل: ئی کاریه فره
په‌سه‌نه.

په‌سه‌نی [ئن] تقییم لمعرفه صلاحیه: سوو چن ئه‌را
په‌سه‌نی ژن ئه‌را علی.
په‌سه‌نی‌که‌ر [ن] خطابه

په‌سه‌نی کردن [ج] الذهاب الی اهل البنت لتقیمها.

په‌ست [ئن] ۱ - مقهور، مهموم. ۲ - متالم منزعج

په‌ست بوون [ج] التالم، الانزعاج
په‌ست کردن [ج] ۱ - جعله مقهوراً، مهموماً.

۲ - الأیلام، الأزعاج

په‌ستی [ن] ۱ - حالة کون الفرد متهوراً، مهموماً

۲ - حالة کون الفرد متالماً، منزعجاً.

په‌شته مال [ن] منشقة ع وزر

په‌شیمان [ئن] ۱ - نادم ۲ - خجلان

په‌شیمان بوونه‌وه [ج] الندم.

په‌شیمان کردنه‌وه [ج] جعله نادماً وخجلاناً.

په‌شیمانی [ن] ۱ - ندم ۲ - خجل

په‌شیو [ئن] محتار، حائر: دارا په‌شیوی ده‌س

نه‌دارایی‌یه.

په‌شیو بوون [ج] الاحتیار.

په‌شیو‌که‌ر [ن] محیر.

په‌شیو کردن [ج] جعله محتاراً، التحییر

پهك [ن] قوه، قدرة، طاقة

- پهك له دهم نهخسن [در] لايستحي سليط اللسان
پهكهر [ئن] ۱ - محتار، حائر: ثهرى ثهوه ثهرا ثى قهره
پهكهرين؟ حزين: حسن پهكهرى كوپرهگهيه.

پهكهر بوون [ج] ۱ - الاحتيار. ۲ - الحزن.
پهكهر كردن [ج] ۱ - جعله حائراً ۲ - جعله حزيناً:
ههوالى مهرگى كامل پهكهرم كرد.

پهكهرى [ن] ۱ - حيره. ۲ - حزن
پهك خسن [ج] الانهاك، الاضناك: پيرى پهكى
خسگه.

پهك كهفتگه [ئن] منهوك القوى

پهك كهفتن [ج] أن يصبح منهوك القوى: له ورسى
پهكمان كهفت

پهل [ن] ۱ - قائمة: چوار پهلې بهسايهوه. ۲ - ذراع.
۳ - فرع ۴ - غصن ۵ - جناح ۶ - شعبة ۷ - تشكيل
عسكري

پهَل [ن] ۱ - حصاة كبيرة ۲ - قطعة: پهلې ثهور.
پهلائيغه [ن] محاولة، سعي.

پهَلار [ن] ۱ - غصن، فرع ۲ - عنقود
پهلاس [ن] ۱ - فلى ۲ - كناية عن السواد الشديد
پهلاك [ن] فتله

پهلام [ن] التجاء، لجوء.
 پهلامار [ن] هجوم، مهاجمة: نازاد پهلاماری برد.
 پهلامار بردن [ج] ان يهجم على، ان يهاجم:
 پهلاماری برد لی بدی.
 پهلاماردان [تر] پهلا مار بردن.
 پهلام بردن [ج] الألتقاء: نيهزانم پهلام کی بوه!
 پهلان [ن] لعبة الحصی
 پهلان کردن [ج] ان يلعب: المادة السابقة
 پهله [ن] مطر غزير في أول الشتاء: وسمي
 پهله پهل [ن] حركة الجسم ٢ - محاولة، سعي
 پهله پهل کردن [ج] ١ - ان يتحرك الجسم ٢ - ان
 يحاول
 پهله پرتگی [ن] ١ - فرفحة (الجناح) ٢ - حركة
 الیدین عند الركض خوفاً
 پهله تګ [ن] حبل مصنوع من الانكاف.
 پهله دان [ج] هطول مطر غزير في أول الشتاء
 پهله قازه [ن] صعوبة بالغة، شق الأنفس
 پهلهك [ن] حركة: پهلهكم پریا.
 پهله كانه [ن] سلم، درج
 پهله کړن [ن] سحب، جر على الأرض: بچوو
 پهلهکړنی بکوهو بارهی.

په له کړن کړدن [چ] السحب، الجر على الأرض :
په له کړنی کړد تا ټیره .

په لپ [ن] حجة، عذر
په لپ گرتن [چ] التحجج : ورسکی نی په وهلی په لپ
گرې .

په لټاف [ن] وثب، طفر.
په لټاف دان [چ] الوثوب، الطفر: په لټاف دا وه بان
دیواره گه وه .

په لك [ن] شجرة غرب
په لکین [ن] غرَبی : نسبة الى غَرَب
په لنگ [ن] ۱ - فتلہ، جدله ۲ - فرع
په لنگ [ن] فهد

په لوهج [ن] ۱ - برعم ۲ - احفاد ۳ - فرع، غصن
په لوهج کړدن [چ] ۱ - التبرعم ۲ - التنسل ۳ - تقليم
الفروع وغصون الأشجار

په ل و پوو [ن] ۱ - أطراف ۲ - أغصان
أ - له پهل و پوو حسن [چ] فقدان الطاقة على الحركة
ب - له پهل و پوو که فتن [چ] جعله يفقد الطاقة على
الحركة

په ل و پوو کړدن [چ] ۱ - التغصن ۲ - التفرع ۳ -
التقليم .

په‌م [ن] ۱ - مضخة ۲ - منفاخ: آلة نفخ
 په‌م دان [ج] ۱ - النفخ ۲ - الضخ
 په‌مگ [ن] قطن
 په‌مگین [ئن] قطني
 په‌مهی [ئن] وردي (لون).
 په‌ن [ن] ۱ - عبره، عظه ۲ - مثل ۳ - أضحوكة،
 موضع سخرية
 په‌نا [ن] ۱ - ملجأ، مهرب، ملاذ ۲ - إتكال
 په‌نا بهر [ن] لاجيء
 په‌نا بهری [ن] لجوء
 په‌نا بردن [ج] الالتجاء
 په‌نا کردن [ج] الأتكال: په‌نا بکه وه خوداو بچوو.
 په‌نام [ن] ورم
 په‌نام گرتن [ج] التورم: ملم په‌نام گرنگه .
 په‌نا هاوردن [ج] ۱ - الالتجاء ۲ - الاعتماد
 په‌نا هه‌نده [ث] لاجيء
 په‌نا هه‌نده‌یی [ن] لجوء
 په‌نه‌مانن [ج] جعله يتورم: ده‌رمانگه گشت گیانی
 په‌نه‌میان [تم] په‌نام گرتن
 په‌نتروون [ن] بنطلون، سروال
 په‌نجه‌ره [ن] ۱ - شباك ۲ - مشبك

په نچهر [ن] ثقب في الأطار الداخلي .
 په نچهر بوون [چ] التثقب . المادة السابقة .
 په نچهر چی [ن] مصلح الأطارات .
 په نچهر کردن [چ] احداث ثقب في الأطار
 په نچهری [ن] ۱ - حالة كون الأطار مثقوباً ۲ - مهنة
 ترقيع الأطارات
 په نچهری کردن [چ] امتهان . مهنة ترقيع الأطارات
 په نکه [ن] ۱ - مروحة ۲ - ستاریدلی علی باب
 الحجرة او البناية ويحرك فيكون تياراً هوائياً
 په نکوور [تن] مخفی ، مکتوم . : کهس پيان نيه زانی ،
 هرچگ له بهینی خوهران بکهن په ن کووری کهن
 په نکوور بوون [چ] ان یصبح مکتوماً
 په نکوور کردن [چ] الأخفاء ، التکتم علی
 په نکووری [ن] حالة الأخفاء و الاختفاء
 په نگ [ن] ۱ - انحصار المياه في مكان محصور ۲ -
 الماء المنحصر : په نگه که فرهسه ؟
 په نگ خواردن [چ] انحصار : ثاوه که په نگ خوارد که
 په نگ دانه وه [چ] ان يتجمع الماء في مكان
 محصور ، انحصار الماء
 په نهان [ئن] مخفی ، مکتوم
 په نهانی [ن] خفاء ، کتمان ، سر

په نیر [ن] جین

په هـ [سر] للتعبير عن الأعجاب والتعظيم

په یشتیان [ج] ۱ - التثابك بوه گه نیان و په شتیان له

یهك ۲ - اللحاق والأشتباك معه: له دوايا په یشتیا له

تی . .

په پکول [ن] شوكة القطب

په بین [ن] دمن، سماء.

پت [ن] ۱ - أنف ۲ - رفیف العین

پتانن [ج] أن یرف العین: چهو له لی پتان بنیشی .

پتهپت [ن] ۱ - رفرقة متكررة ۲ انطفاء وإضاءة

متكررة.

پتهپت کردن [ج] ۱ - الرفرقة المتكررة ۲ - الأنطفاء

والأضاءة المتكررة.

پتوال [ئن] افطس الأنف

پتوالی [ن] حاله كون الفرد افطس الأنف

پت و لوت [ن] قطع الأنف

پت و لوت کردن [ج] ان يقطع أنفه

پتیته [ن] بطاطا، نبات البطاطا

پچ [تم] رچ و پچ

پخ [ن] ۱ - ذبح (طفل) ۲ - كلمة تستعمل للتخويف

پخت [ن] قبضه، نسفه: پختی چای.

پخته [ئن] ۱ - مرتب، منظم ۲ - ناضج، مستو
 پخته کردن [چ] ۱ - الترتیب، التنظيم ۲ - ایضاح
 پختی [د] ضرب من طیر الحمام، الفاخنة
 پخ کردن [چ] التخويف بأطلاق كلمة «پخ» غفله
 پدهر [ن] أب، والد، لاترد هذه الكلمة لوحدها وإنما
 في عبارات أو جمل: پدهر سه گ
 پر ۱ [ن] ۱ - فجأة ۲ - ركض سريع! وه يهك پر
 رهسبه پيانا.
 پر ۲ [ئن] ۱ - مملوء ۲ - كثيف ۳ - مكشط ۴ -
 ممتلىء
 أ - پرى پوسيه [در]: ملائم، في صميم الموضوع:
 ئى قسه پرى پوسيه
 ب - له پرىگا: فجأة: له پرىگا هاتهو قسه کردن.
 پراوه [ن] قياس الملابس
 پراو پر [ن] ملئ: پراو پرى ئاوه
 پرهو بوون [چ] الردم: چالآوه گه پرهو بوه.
 پر بوون [چ] الأمتلاء: خانگه گه پر بوه له ئاو.
 پرت ۱ [ن] ۱ - شجاعة: پرتى کهو له دلى نيه =
 جبان ۲ - صوت القطع أو الانقطاع.
 پرت ۲ [ئن] سهل القطع، مهلهل الحياكة: پهتى
 پرت.

پرتال [ن] منسوجات قدیمه و مستعمله
 پرته [ن] ۱ - رفرقه الجناح ۲ - صوت الرفرقة ۳ -
 نبض: دلی پرتهی تی -
 پرچ [ن] ناصیه: شعر فی مقدمة الرأس
 پرچ دار [ئن] ذو جذیلة، ذو ضفیر
 پرخانن [ج] التشخیر، الغط ۲ - القبع
 پرخه [ن] ۱ - شخیر، غط ۲ - قُبُع
 پرخه پرخ [ن] شخیر متکرر ۲ - قبع متکرر
 پرخ و پاخ [تر] پرخه پرخ
 پرد [ن] رمیه ۲ - رمایه
 پرد بهسین [ج] التطایر: دا له زهق و شمشیره گهی له
 دهسی پرد بهسی -
 پرد بوون [ج] الأرتماء: پرد بوه باوشم
 پرد دان [ج] الرمی، القذف: پردی جامه گه دا تهو
 خوار
 پرد کردن [ج] جعله یرتمی: نا له سهری تا پردی
 کرده ماله وه -
 پرزه [ن] ۱ - رذاذ مطر ۲ - حزن -
 - پرزه لیوی تی [در] حزین، محزون
 پرزه پرز [ن] رذاد متقطع
 پرزه پرز کردن [ج] التردذ بأنقطاع

پرزووله [ن] رذیده، ذره.
 پرزوولگ [ن] رذاذ، ذرات.
 پرس [ن] إستشارة
 پرسا [ئن] سائل: دانا به یا پرسا به (په‌ند).
 پرسانه [ن] مايدفع لأهل الميت، من مساعدة نقدية
 أو عينية.
 پرسه [ن] تعزية، عزاء
 پرسه کهر [ن] معزى
 پرس کردن [چ] الأستشارة
 پرسه کردن [چ] التعزي
 پرسيار [ن] ۱ - سؤال ۲ - إستفسار
 پرسيار کردن [چ] ۱ - السؤال ۲ - الأستفسار
 پرسین [تر] پرسيار کردن
 پرشه [ن] شرارة
 پرشه هاتن [چ] ان يحدث شرارة
 پرشگگه [ن] أكلة تعد من الطحين واللوييا
 پرشنگ [ن] ۱ - شرارة ۲ - شعاع
 پرشنگ دار [ئن] ذو شرارة، محدث شرارة
 پرک [ن] ۱ - خفة عقل ۲ - زئير، زغب
 پرکه [ن] فقهة: دانهى له پرکهى خه‌نگ.
 پرک حسن [چ] التزئير، ان يزئير: قالى به‌گه پرگ
 خيگ.

پرک دار [ن] ذو زئبر، ذو زغب
پر کردن [ج] ۱ - الركض السريع ۲ - ان يتعدى
الحدود

پرگ [ن] ۱ - سيطرة ۲ - توازن
أ - له پرگ پردن [ج] الارباك: كوره له پرگ مهوه.
ب - له پهپرگ چوون [ج] الارتباك: له پرگ چگ و
دهسى هاته يه كا

پرمانن [ج] النفر

پرمه [ن] نفير

پرمه پرم [تم] پهلمه پهلم

پرمن [ئن] كثير النفير

پرو پنجل [ئن] ۱ - وسخ ۲ - غير مرتب

پرو پنجلی [ن] ۱ - وساخه - عدم الرتبة

پروشه [ن] قطعة صغيرة

پری [ن] حالة كون الشيء مملوءاً أو ممتلئاً

پریزگ [ن] صره صغيرة

پریمز [ن] واپور کاز للطبخ أو نحوه

پزگ [ن] ۱ - التكة ۲ - كفة السروال ۳ - كفة غطاء

المخدة. ۴ - رُعام.

پزگ دار [ئن] ۱ - ذو تكة. ۲ - مصاب بالرُعام.

پزگ گرتن [ج] الاصابة بالرُعام.

میه هَوَل پزگ گرتگه.

پژرین [چ] الشک: ته دَلت له کی پژری؟ = بمن تشک
پژگیر [ن] خاولیه، منشفه.

پژمانن [چ] العطاس. هه ر بجمه وهری خوهر پژمنم.
پژمه [ن] عطس، عطسه.

پش [سر] تستعمل لطرده القطط:

پشانن [چ] ۱ - أزالة بکاره البنت: ئی زالمه وه زوور
دوّه تهی خالووی پشان! ۲ - الرش علی شکل رذاذ:
جامه گه له دهسی کهفت، گشت ئاووه گه پشانه لیمان.
۳ - النثر [سوائل]: کهمی ئاو بیشتن له تماکووه گه.
پشت ۱ [ن] ۱ - ظهر: له بان مال کهفته و خوارو
پشتی شکیا. ۲ - نسل، ذریه، سلاله: ئی کوره له
پشتی ئیوه نی یه.

پشت ۲ [ئک] ظرف مکان: ۱ - خلف - مالمان ها
له پشتی خهسه خانه. ۲ - وراء: کی له پشتی یه وه
نیشت بو؟.

پشته ل پشت [ئک] نحو الراء: وه پشته ل پشت
هاته وی

پشت دانه وه [چ] الاسناد علی، الاتکاء علی: پشت
بدن وه یه که وه.

پشت که ن [ن] ترقید محصول الطماسة.

پشت گرتن [ج] ۱ - الاسناد، التأیید: نه‌گهر پشتی
 به‌کتری بگرتان کهس زینفه لیان نه‌ورد. ۲ - ان یساعد
 امرأة حامل في عملية الولادة: أ - کووه زینب؟ ب -
 ژنه‌ی حیدر ژانی گرتی، چگه پشتی بگرتی.

پشتوان [ن] مساند، طهیر.

پشکل [ن] بعورور الغنم

پشکلدان [ن] مکان لخن البعورور.

پشی [ن] هر، قط، هرر، قطط. پشی گوشته‌گه
 خواردگه. جوور پشی پشتی نه‌و خوار نیهو. [در] لا
 ینغلب ابدا.

پشی‌کوه‌یله [ن] هر جبلي، هر وحشي

پشیان [ج] ۱ - ان تفقد البنت بکارتها ۲ - ان
 یترشش [سائل] علی شکل رذاذ: نه‌وه نه‌را ته‌ری؟ ناو
 پشیا لیم.

پشیلان [ن] وکر القطط.

پف [ن] نفخ، نفخة: وه یه‌ک بف دهم گرت.

پفه‌ویی کردن [ج] النفخ علی: پفه‌و ناگره‌که بکه.

پف کردن [ج] ۱ - الاملاء بالهواء نفخا. که‌می پفی
 تایره‌گه بکه.

۲ - جعله یمتليء غضبا: عمران رۆی درجه، چمان
 پفی کردیده.

پفلّه [ن] ۱ - نفاخ في الارض كالذي یحدثه الفطر ۲
 - تبثر.

پفلهدان [ج] الانتفاخ: ئىرنىگە خارجىگ پفلە داگە.
 پفلەکردن [ج] ۱ - [تم]، پفلەدان، ۲ - التبر. گيا
 گىشتى پفلە کردگەو، گيانى گىشتى پفلە کردگە.
 پگا [نن] مبكر: كارى پگا له كارى دېر خاستره. وه
 پگا بخهفى وه پگا ئهلسى.
 پل [ن] ۱ - دحرجة: وه يهك پل بردهيه و ناو ۲ -
 تدحرج ۳ - نزوع او خروج الشيء من محله ۴ -
 فرصة: جارى پل ئهراى نهكهفتگه بوای.
 پلاشه [ن] ۱ - قصعة: پلاشهى نان ۲ - شظية:
 پلاشهى كوچگه.
 پلاش پلاشهوبوون [ج] ۱ - التحطم ۲ - الانسحاق
 پلاش پلاشهوكردن [ج] ۱ - التحطيم ۲ - الانسحاق
 پلاننهوه [ج] ۱ - الارجاع: لهپرى پلاننانهوه.
 ۲ - الاستدارة: له پىچى دووم پلاننهوه دوا.
 پلاو [ن] رز مرشح ومطبوخ.
 پلاويل [نن] متعرج وملتو
 پله [ن] ۱ - درجة ۲ - مرحلة ۳ - زحف
 پلهکردن [ج] الزحف
 پله هاتن [ج] الغزب: لهشى پلهى له موور تېي.
 پل بردن [ج] التدحرج: كوچگهگه له شوونى خوهى
 پل نهبردگه.
 پلپله [ن] خرز، رصاعة.

پل دان [ج] الدحرجة: کی پلی باره‌گهی من دا؟
پل خواردن [ج] التدحرج: له‌بان چگا‌گه پل خوارده‌و
خوار.

پل که‌فتن [ج] سنوح الفرصة: نه‌گه‌ر پلت که‌فت
چیت نه‌را شار، جفتی هه‌رسینی نه‌رام بَسین.
پلگانن [ج] ۱ - العفر، التلطیح ۲ - التوریط: پلگانه
مان وه جه‌نگه‌وه.

پلگیان [ج] ۱ - التعفر، التلطیح ۲ - التوریط ۳ -
الانشغال بـ: پلگیا‌گه وه دره‌وکردنه‌و.

پَلْمه پَلْم [ن] غمغمة، تمتة
پَلْمه پَلْم کردن [ج] ان یغمغم، ان يتمم
پلووک [ن] فص: پلووکی قه‌ن بده پیم.
پلیان [ج] النزوع او الخروج من محله: ره‌نگی بآلم
پلیا.

پلیانه‌وه [ج] ۱ - الرجوع: بپلیه‌وه نه‌را مال ۲ -
الانحراف

پنجَل [ن] ۱ - وسخ ۲ - غیر مرتب
پنجَلی [ن] ۱ - وساخة، عدم الرتبة
پنگه پنگه [ن] تمتة، غمغمة

پنمری [ن] نبات ربیعی
پوچه‌ل [نن] ۱ - فارغ، خاو ۲ - اجوف
پوچه‌ل بوون [ج] ان یصبح فارغا او خاليا من اللب.

پوچهل کردن [ج] جعله فارغ او خالي اللب.
 پوچهلی [ن] حالة كون الشيء فارغا او خاليا من اللب
 پوز [ن] سمانة الرجل، ربلة الرجل
 پوزهون [ن] كنان الرجل، طماق
 پوزل [ن] نبات القطبي
 پوزلين [ثن] ١ - كثير القطبي ٢ - خاص او مصنوع
 من القطبي
 پوزن [ثن] ذو ربلة سمينة.
 پوش [ن] هشيم
 پوشت [ثن] نغل، حيال.
 پوشی [ن] غطاء رأس للمرأة
 پوك [ثن] فارغ، خال، خاو.
 پولابوون [ج] ان يصبح فارغا، خاليا، خاويا
 پوكی [ن] حالة كون الشيء فارغا، خاويا، خاليا
 پول [ن] ١ - نقود ٢ - عملة
 پول دار [ثن] غني، ثري
 پولدارى [ن] غناء، ثراء
 پولی ١ [ن] تمن غير مطبوخ تماما وغير مدهن
 پولی ٢ [ثن] خاص بالنقد والعملة.
 پوو [ن] اللحمه: ما نسج عرضا من خيوط الحياكة.
 پووپ [ن] عرف الديك
 پوپه رهشه [ن] مرض جذري الدجاج

پووپناك [تم] پووپ
 پووپنهك [تم] پووپناك
 پووت [ن] ۱ - قوة، سطوة ۲ - هيبة، وقار: پووتى
 شكيا
 پووخله [ن] وساخه، قذارة
 پوودان [چ] حياكة لحمه النسيج [نابل]
 پووپر [ن] طير السمان
 پووز [ن] خطم ۲ - انف الحيوان ۳ - كبرياء
 پووزه [ئن] قصير الخطم (حيوان)
 پووس [ن] ۱ - جلد ۲ - قشر
 پووسته [ن] ۱ - بريد ۲ - قسم: وه دو پووسته چن
 ئهرا مال.
 پووستهچى [ن] ساعى البريد
 پووستهخانه [ن] دائرة البريد
 پووس پهئير [ن] ثمر نبات الحلفا.
 پووش ۱ [ن] ماعز اسود اللون ذات اذان بيضاء
 پووش ۲ [ئن] اغبر، غبراء
 پووشاك [ن] كساء
 پووشهوبوون [چ] التغيير، ان يصبح اغبر اللون
 پووشهوكردن [چ] جعله مغبرا، غبراء
 پووشى [ن] ۱ - حالة كون الشيء مغبر اللون
 ۲ - حالة كون الماعز الاسود ابيض الاذنين
 پووق [ن] ۱ - صوت كسر المواد الصلبة ۲ - عظم
 القفا

پووقه [ن] صوت كسر او انكسار المواد الصلبة.
پووقه كردن [ن] احداث صوت عند كسر او انكسار
المواد الصلبة.

پووكه و [ن] مرض يصيب الدجاج فيزرق منقاره
پووكه و كردن [ج] الاصابة بالمرض: المادة السابقة
پوول [ن] ۱ - طابع بريدي ۲ - قطرة الترد والدومنة
والالعب الاخرى

پولا [ن] ۱ - فولاذ ۲ - كناية عن المتانة
پولا ي [ن] ۱ - فولاذي ۲ - متين
پي ۱ [ن] قدم: پي و پيلاودان وه بانم چهوم.
پيا بردن [ج] ۱ - الادخال، الامرار ۲ - الغرز
پيا بوون [ج] ۱ - الظهور فجأة ۲ - التوفر: كار ليړه
پيا نيه بوو.

پيا پي [نك] باستمرار: پيا پي نان كه ن.
پيا چوون [ج] ۱ - الانغراز ۲ - الانطمار
پيا چوونه وه [ج] الاعادة، اعادة النظر او البحث
پيادان [ج] الاختطاف: دا وه تفهنگه گهي ده سياو
واي.
پياده [ن] مشاة

پياز [ن] بصل: سهرگي سيري دوجگي پياز [په ند].
پيازخ [ن] دهن ويصل يضاف الى الطعام عند الطبخ
پيازخ كردن [ج] اضافة الدهن والبصل الى الطعام
عند الطبخ: التبصيل

پیازاؤ [ن] مرق من البصل والدهن
 پیاز سه گانه [ن] بصل بري: عنصل
 پیازین [ئن] ۱ - بصلي، خاص بالبصل ۲ - کثیر
 البصل
 پیاسه [ن] مشي، سير وخاصة: نزهة سيرا على
 الاقدام
 پیاسه کردن [ج] المشي، السير. المادة السابقة
 پیاکردن [ج] ۱ - الحصول على: کهمی نان پیا بکه
 ۲ - الاختطاف ۳ - الخلط، المزج ۴ - السكب
 على: کهمی ثاو بکه وه دسما ۵ - الغرز: دهرزیه گه
 کرده له شما.
 ۶ - الطعن: خنجه ری کرده پشتیا.
 پیاکیشان [ج] الضرب بشدة: کوته کی کیشا پیاوای.
 پیاک [ن] رجل، مرء.
 پیاکه تی [ن] ۱ - رجولة، مروءة ۲ - احسان.
 پیاک مشت [ن] مقبض المحراث
 پیالہ [ن] قدح الشاي (استکان)
 پیا هاوردن [ج] ۱ - التحسس: دس وه سه رما هاورد
 ۲ - الفلت (في الكلام): هم گه نی پیا هاورد.
 پیاو [تم] پیاک
 پیاو تن [ج] المدح، الثناء: گشت که سی وه خاسی
 سالارا هوت.

پیاوه‌تی [تم] پیاگه‌تی

پیه [ن] شحم: گوشته‌گه پیه‌ی فره‌سه.

پهرز [ئن] ممسك عند بعض الاطعمة: له شیرینی
پهرزه.

پهرزی [ن] امساك عن بعض الاطعمة: پهرزی
له‌ری ئایم کیگه

پهرزی‌کردن [ج] الامساك عن بعض الاطعمة.
پیهك [تم] پاك

پیهك بوونه‌وه [تم] پاك بوونه‌وه

پیهك کردن [تم] پاك کردن.

پیهك کردنه‌وه [تم] پاك کردنه‌وه.

پیهکی [تم] پاکی

پیهکی کردن [تم] پاکی کردن

پیهله [ن] ۱ - چسر ۲ - قنطرة: بالاجوو سی پیهله
دیژی.

پیهلو [ن] جنب

پیهلوخه‌فه [ن] داء الجنب

پیهن [ئن] ۱ - عریض ۲ - واسع ۳ - منشور.

پیه‌نه‌وبوون [ج] ان یصبح: ۱ - عریضا ۲ - واسعا ۳
- منشورا

پیه‌نه‌وکردن [ج] ۱ - التعریض ۲ - التوسیع ۳ - النشر
۴ - التحطیم: سه‌ری پیه‌نه‌و کرد.

پیه‌نگه [ن] ما یوضع من الطحين تحت «شنگه» -

پیه‌نگه وه قورئانهو نیه‌کی [در] کذاب یحنت بالقسم.

پیه‌نی [ن] ۱ - عرض ۲ - وسعة

پیه‌ودان [ج] ۱ - اللدغ ۲ - اللمس ۳ - الضرب

پیه‌کردن [ج] ۱ - الرش علی ۲ - الادخال

پیپ [ن] برمیل

پیٔ [ن] بركة

پیٔال [ن] کلاش کبیر الحجم

پیٔاو [ن] مرض العطاش

پیٔاو کردن [ج] الاصابة بمرض العطاش

پیٔهلووک [ن] حرق تام.

پیٔهلووک بوون [ج] الاحتراق التام: دهسم، پیٔهلووک

بو.

پیٔهلووک کردن [ج] الحرق التام.

پیٔ دار [ئن] کثیر البركة

پیٔگانن [ج] جعله یهوي الى الارض: کوته‌کی لی

داو پیٔگانهی زه‌وه‌وه

پیٔگیان [ج] ان یهوي الى الارض

پیٔج [ن] ۱ - تعرج ۲ - لوی ۳ - لف ۴ - التواء

پیٔجانن [ج] ۱ - اللف ۲ - الشد ۳ - الشد علی

شکل حزم ۴ - القمط: نهو مناله سهردییه پیٔجتهی.

پیٔچادان [ج] اللوی: کهس نی‌یه ده‌سی پیٔچابدی.

پېچاو پېچ [ئن] ۱ - متعرج ۲ - ملتو
پېچه پېچ [تك] ۱ - على نحو متعرج ۲ - على نحو
ملتو

پېچ پېچ [ئن] كثير التعرجات والالتواءات
پېچ دان [چ] ۱ - اللوي ۲ - التحريك على نحو
دائري

پېچ كردن [چ] الالتواء (بطن): زگی پېچ كرد.
پېچ كردنه وه [چ] ۱ - الاستدارة ۲ - الانعطاف
پې چوون [چ] الاستغراق (وقت): چهنی پې چوو؟
پهك مانگ.

پېچيان [چ] ۱ - الالتفاف ۲ - العصرة (في الولادة)
ژندی کاوس منال لی پېچیا.

پېخ [ن] ۱ - إختفاء ۲ - كلمة تستعمل للتخويف ۳ -
غیض: پېخ وه پېخ چگه.

پېخام [ن] ۱ - رحالة ۲ - دعوة

پېخامبه ر [ن] رسول، حامل الرسالة

پېخ كردن [چ] ۱ - الاختفاء ۲ - التخويف باطلاق
كلمة: پېخ

پېز ۱ [ن] رئيس او صاحب طريقة دينية: پېری
تهريقت

پېر ۲ [ئن] ۱ - كبير السن، شيخ ۲ - مزمّن: بيماری
سل پېره له گیلانی.

پیر [ئن] متشنج، مخدر: نهوقره نهناری ترش خواردم
دهم پیره.

پیرار [ن] السنة قبل الماضية
پیراره که [تم] پیرار. پیرار که له پار گهرمتر بو.
پیره شهو [ن] ليلة امس الاول: پیره شهو چگمه
سینه ما.

پیره که [ن] امس الاول: پیره که له مال بوم.
پیرهو [ن] دليل عمل، منهج عمل، فلسفة عمل.
پیرهوی [ن] انتهاج، اتباع
پیرهوی کردن [ج] الانتهاج، الاتباع
پیربوون [ج] ۱ - التشیخ ۲ - ان یصبح مزمن:
بیماریه که پیر بو له سقانی.

پیر بوون [ج] التشیخ والحذر
پیر کردن [ج] جعله یتشیخ سجنر: عهشقت پیرم کرد
۲ - (تم) پیربوون
پیرکردن جعله یتشنج ویخدر: نهناره که پیری دهم
کرد.

پیرو پاتال [ن] الشيوخ والعجزة
پیرووز ۱ [ن] فیروز
پیرووز ۲ [ئن] ۱ - مبارك ۲ - مقدس
پیرووزی [ن] ۱ - حالة كون الشيء مبارکا ۲
قدسية.

پیری [ن] شیخوخة ۱ - استقبال

- وه پیری و چوون [ج] الذهاب لاستقبال: کهی
جلال له خارنجه تیگه وه تا بچیمنه پیری وه؟

پیری [ن] حالة التشنج والخدر
پیس [ئن] وسخ، قذر: دهس بشوور، دهست پیسه.
پیس [ن] ربوض، جثوم: له ژیر داره گه پیس خوهی
کرد.

پساهاتن [ج] التریض، التجثم
پیس بوون [ج] التوسخ: دهسم پیس بو
پیس بوون [تم] پساهاتن
پیس کردن [ج] التوسیخ: گریس، پیسمان کرد.

پیس کردن [تم] پیس بوون
پسی [ن] وساخة، قذارة
پیشه [ن] ۱ - عادة ۲ - عمل، صنعة
پیشه سازی [ن] صناعة

پیشت [تم] پشت
ا - له پیشت ته لسیان [ج] التأیید، الاسناد
ب - له پیشت چوون [ج] ۱ - الاستحیاء ۲ -
التراجع: چهنی چهوی سهختهی قهت له پیشت نیه چوو!
ادارة ظهر المجن: له تهنگانه

پیشتاو [ن] مسدس
پیشت ته لکردن [ج] ادارة ظهر المحني: له تهنگانه
پشته لیمان ته لکه پین.

پشتهل پشت [تم] پشتهل پشت
پشته شكنه [ن] مرض يصيب ظهر الحيوان ويقعده
عن الحركة

پشتهون [ن] حزام
پشت به سين [ج] الاعتماد على الاتكال على : ثيمه
بی که سیم، هر پشت وه خودا به سیم .
پشت پادان [ج] المغادرة : هر ته پشت پا دایت،
نهوان هاتنهوه

پشت پهنا [ن] ملاذ: کوره گانم، پشت و په نامن .
پشت دان [ج] ۱ - الاستسلام ۲ - الاستناد ۳ -
الاسناد

پشتگه [ن] خلف، وراء (في الركوب): سواری
پشتکهی بوو.

پشتگر [ن] ۱ - قابله ۲ - نصير، معين
پشت گرتن [ج] ۱ - ان تساعد القابلة المرأة على
الولادة ۲ - التأيد، الاعانة ۳ - (قمر) الشروق بعد
غروب الشمس: مانگ پشت گرتگه .
پشت گورد [ن]

پشتگیر [تم] پشتگر
پشتگیری [ن] مساندة، تأييد
پشتگیری کردن [ج] المساندة، التأييد
پشتیوان [تم] پشتوان

پیش‌نیوانی [ن] تأیید، مساندة
 پیش دهس [ن] اختلاس (وخاصة من العائلة)
 پیش دهس کردن [ج] الاختلاس: شهریکی جه وههر
 نه‌ک‌ی، نه‌تا له براگانی پیش دهس کیگ.
 پیش‌روو [ن] ۱ - قائد ۲ - زعیم
 پیش‌روو [ن] اتفاقية، حلف
 پیش‌روو کردن [ج] الاتفاق، التحالف
 پیش‌ک‌ش [ن] ۱ - التقديم ۲ - اهداء
 پیش‌ک‌ش کردن [ج] ۱ - التقديم ۲ - الاهداء
 پیش‌مه‌رگه [ن] فدائی
 پیش‌نان [ن] السلف
 پیش‌نماز [ن] امام المصلین
 پیش‌وازی [ن] استقبال
 پیش‌وازی‌ک‌ر [ن] مستقبل: الذي يستقبل
 پیش‌وازی‌کردن [ج] الاستقبال: وه‌گ‌رمی پشت‌وازی‌مان
 کردن.
 پیش‌مه‌ب‌ر [ن] ۱ - رسول ۲ - نبی: محمد (ص)
 پیش‌مه‌بری ناخ‌رزه‌مانه
 پیش‌مه‌ر [تم] پیش‌مه‌ره
 پیف [ن] ۱ - أجوف، جوفاء ۲ - خاو، خال ۳ -
 خلب
 پیفی [ن] حالة كون الشيء: أجوف، جوفاء ۲ -
 خاو، خال

پیکانن [ج] ۱ - الخرق، الاختراق: تیر، دیواره‌گیان
پیکان. ۲ - (هدف) الاصابة: وهیه‌گ گولله نیشانه‌گه
پیکان.

پیکه‌ر [ن] ۱ - تمثال ۲ - تحت
پیکه‌رتاش [ن] نحّات
پیکه‌ری [ن] مهنة النحات
پی‌کردن [ج] ۱ - القص ۲ - قطع (مسافة) وه سه‌عتی
۱۰۰ کیلو پی‌کرد
پیکول [تر] په‌یکول
پیل [ن] ۱ - ظل ۲ - جانب
پیلاو [ن] نعل، حذاء: پاو پیلاود وه بانى چه‌و.
پیلگه [ن] جفن
پیمان [ن] ۱ - عهد ۲ - وعد ۳ - میثاق
پیمانه‌کهر [ن] ۱ - الذي یکیل ۲ - الذي یقیس .
پیمانه‌کردن [ج] ۱ - الکیل: پیمانه‌ی ماسیه‌گه بکه.
۲ - القیاس: پیمانه‌ی پارچه‌گه بکه.
پیمان‌دان [ج] ۱ - المتعهد ۲ - الوعد
پیمانده‌ر [ن] متعهد
پینه [ن] ۱ - رقعة، ترقیع ۲ - رتق ۳ - رفو
پینه‌دووز [ن] رقاع
پینه‌دووزی [ن] مهنة الرقاع
پینه‌کهر [تم] پینه‌دووز

پینه کردن [چ] ۱ - الترقيع ۲ - الرق ۳ - الرفو
 پینج [ن] خمسة، خمس (۵)
 پینجا [ن] خمسين (۵۰)
 پینجه [ن] ۱ - الاصابع الخمسة ۲ - الايام الخمسة
 الأولى بعد عيد نوروز.
 پینجه ره [تم] پهنجه ره.
 پینج شه مه [ن] الخميس: اليوم السادس من
 الاسبوع.

پینج کیشه [ن] المعدة الرابعة في الحيوان
 پینج گووشه [ن] مخمس: شكل خماسي الاضلاع.
 پینج لا [تم] پینج گووشه
 پینجم [ئن] الخامس، الترتيب الخامس
 پینجمين [ئن] الخامس.
 پینگه [ن] نعناع، شجرة النعناع
 پي هاتن، [چ] ان يحل به: نهوه چه پي هات! نهرا
 نه هاتهوا! بجوو بزان کوره چه پي هات.

- ت -

ت ۱ [ن] تى / الحرف الرابع من الالف باء
 ت ۲ [و] ۱ - ضمير مخاطب انت: ته برای کی می؟
 ۲ - انت ضمير تملك: باوکت چونه؟
 تا [ن] ۱ - تيفوئيد
 ۲ - فرده: تايکي باره گم تهر بوه.

- ۳ - کفهمیزان: هەر دوو تاي ترازوه گه جوور يهك نين.
- ۴ - عدل (خرج): يهك تاي هه گوه كه م دريا گه.
- تا ۲ [پپ] ۱ - الى: تا مالتان چهن سه عه ته؟
- ۲ - حتى: تا ئيواره خودا كه ريمه.
- تابووت [ن] نقش، تابوت
- تاير [ن] ضرب من بنادق الصيد [كسرية]
- تاير [ن] ۱ - عقار ۲ - شيء خاص بالفرد
- تاير كردن [چ] ۱ - تسجيل العقار ۲ - ان يستحل
- لنفسه
تات [ئن] نافر، لا يتفاهم: كابر تاته، هه رچگه
- بكه ي ئه وليا فايده ي نى يه.
- تات بوون [چ] التنافر.
- تاتى [ن] طفل / مشي.
- تاتى كردن [چ] المشي: المادة السابقة
- تاج [ن] تاج
- تادار [ئن] مصاب بتيفوئيد
- تار [ن] كمان، كمنجه، آلة موسيقية
- تار [ن] ۱ - انعزال تفرق. ۲ - تشتت، تشتيت.
- تارائن [چ] الطرد
- تاريسردن [چ] ۱ - التفرق، الانعزال ۲ - التشتت:
- بزنيگم تار بردگه.
- تارنجه [ن] ۱ - حلف: ئيمه و ئه وان تارنجه يم.
- ۲ - معاهدة دفاع: تارنجه ها له بين عيراق و اردن

تازنجه کردن [ج] ۱ - التحالف ۲ - عقد معاودة دفاع .

تاریخ [ن] ۱ - کتاب التاريخ ۲ - الاحداث الماضية ۳ - موعد معين: له تاريخي ۱۹۵۸/۷/۱۴ .

تازه [ئن] ۱ - جديد، حديث، معامد ۳ - طازج تازه بوونه وه [ج] التجدد: درمنايه تی له بهینان تازه بوسه وه

تازه کردنه وه [ج] التجديد: چابه گه تازه بکروه وه .
تازمی [ن] ۱ - جدة، حداثة ۲ - كون الشيء طازجا
تازیه [ن] ۱ - تعزية، عزاء ۲ - عزاء الحسين (ع)
تازیه کهر [ن] المعزي، المواسي بمصيبة الحسين (ع)

تازیه کردن [ج] التعزية، المواساة
تاس [ن] ۱ - اختناق، خنق ۲ - إختناق عند البكاء، شجي

تاسانن [ج] الخنق: چنگک ئا له قورگی و تاسانهی
تاس بردنه وه [ج] الاختناق عند البكاء، التشجي:
ئهو قهره گیرى تاسی برده وه .

تاس ولووس [ن] اناقة، تجمل، رتابة

تاس ولووس دان [ج] التأنق، التجمل

تاسیاگ [ئن] مخنوق

تاسیان [ج] ۱ - الاختناق ۲ - ان يغص بـ

تاش ١ [ن] ١ - حلق (الشعر) ٢ - نحت ٣ - تقشر،
 تقشير ٤ - انحدار جبلي، منحدر جبلي: زمناكو
 تاش ٢ [ئن] منحدر: زمناكو تاشه .
 تاشين [ج] ١ - الحلق (شعر) ٢ - التنحيت ٣ -
 التنقير ٤ - التقشير.
 تاعوون [ن] طاعون
 تاف ١ [ن] ١ - شدة الماء ٢ - أوج، عنفوان: له
 تافى جاهلى .
 تاف ٢ [ئن] شديد السرعة: ثاوى تاف.
 تافه [ن] صوت سقوط الماء من الشلال والمنحدر.
 تافه هاتن [ج] حدوث صوت عند السقوط (ماء):
 تافهى ثاو تى
 تافكه [ن] ١ - شلال، مسقط مائي ٢ - المكان الذي
 تشتد فيه سرعة الماء .
 تاق ١ [ن] ١ - طاق ٢ - مرة: رووژى سى تاق نان
 خواردن .
 ٣ - نصف نهار او ليله: چوار تاق .
 ٤ - ليل ونهار واحد (خاص بالارواء)
 تاق ٢ [ئن] وحيد، فريد
 تاقهت [ن] ١ - صبر ٢ - قابلية ٣ - تحمل
 تاقهت بردن [ج] ١ - الانهاك ٢ - افقاده التحمل ٣ -
 افقاده الصبر

تاقت جون [ج] ۱ - النهك ۲ - فقدان الصبر
 تاقت دار [ئن] ۱ - ذو قابلية وتحمل ۲ - ذو صبر:
 تاقت دار، هميشه كار كينگ = صبور، صابر
 تاقت گرتن [ج] ۱ - الاصطبار ۲ - التحمل.
 تاqm [ن] ۱ - لوازم، مجموعة اشياء ۲ - جهاز ۳ -
 طعم ۴ - فرقة، جماعة، زمرة ۵ - صندوق لحفظ
 اقداح الشاي
 تاقي [ن] ۱ - تجربة، اختبار، امتحان
 ۲ - تحقق ۳ - تمحص، تمحيص ۴ - تعقيب ۵ -
 فحص، تفحص.
 تاقي كردنوه [ج] ۱ - التجريب، الاختبار، الامتحان
 ۲ - التحقيق، التحقق ۳ - التفحص، الفحص ۴ -
 التعقيب ۵ - التمحص، التمهيص
 تاك ۱ [ن] ذكر الخنزير.
 تاك ۲ [ئن] ۱ - وحيد، فريد ۲ - فردي عكس
 زوجي: خودا تاكه
 تاكه تاك [ن] نثار: تاكه تاك دكان بو.
 تاك تاك [تم] تاكه تاك.
 تاك تاك بوونوه [ج] التفرق، التفرد: مهردمهگه تاك
 تاك بوونوه
 تاكوترا [تر] تاكه تاك
 تاكو جفت [ئن] فردي مع زوجي: عكس

تاكو لوك [تم] تاكوترا

تال [ن] فتلة خيوط، طاق الحبل: اي من الخيوط
التي تشكل جبلا.

تالان [ن] نهب، نهية، سلب: دژمن تاوايه گه يان
تالان كرد.

أ - وه تالان چوون (چ) الذهب سدي: بووسانه گه وه
تالان چگ.

ب - وه تالان دان: التذير، التعريض للنهب: گشت
رهنجی خواهی دا وه تالانا.

تالانکهر [ن] ناهب، سالب

تالان کردن [چ] النهب، السلب: تالانی مالیان
کریا.

تام [ن] ۱ - طعم، مذاق ۲ - لذة: گهزرو تامی
خوهره.

تامازرو [ئن] قرم: تامازرو گوشته.

۲ - مشتاق: تامازروی براده رانم.

تامازروی [ن] ۱ - قرم للطعام ۲ - شوق

تام دار [ئن] ۱ - لذیذ، شهی ۲ - جذاب ۳ - ممتع

۴ - دال علی حسن الذوق

تام دان [چ] ان يكون ذات طعم معين: چایه گه تامی
دار چینی دا.

تام کردن [چ] ۱ - التذوق لمعرفة الطعم: تامی

برنجه گه بکه بز ان سوور نی به .

۲ - ان یاکل (م): هیمان تامی نان نه کردگه .

تاموخوا [چ] تذوق الطعام لمعرفة نسبة الملوحة فيه

تاموخواکردن [چ] التذوق . المادة السابقة

تان ۱ [ن] سداة النسيج : حایل

تان ۲ [ر] ضمیر تملک : نانه گه تان ، ماله گه تان

تانه [ن] ۱ - وصمة عار: تانهی سهر شان ۲ - غشاوة

«العين» (لکه) ۳ - شماتة: له تانهی مهردم سهر

ئه لگرم .

تانه دان [چ] الشماتة ، التعبير

تانج [تم] تاج

تانجی [ن] سلوقي

تان دان [چ] حياکه سداة النسيج

تان وپوو [ن] الحابل والتابل

تاو ۱ [ن] ۱ - فترة: تاوی له لامان بنیشن .

۲ - سرعة: وه تاو هات .

۳ - حرارة: تاوی خوهر .

۴ - حماس: تاو گرتهی

۵ - خوف: له تاوی باوگی وای .

۶ - تحريض: تاوی براده ره گهی دا جهنگ بکینگ

تاو ۲ [نن] سریع: ری تاو فره گه نه .

- له تاو: خوفا من: کهس له تاوی ناویری دهم

بچه کنی .

تاوان [ن] ۱ - ذنب، جريرة ۲ - جريمة، جنایة،
 جنح: بهسه‌زوانه هیچ تاوانیگی نی‌یه.
 تاوانبار [ئن] ۱ - مذنب ۲ - مجرم، جاني، جانح.
 تاوانبارکردن [چ] الادانة: وه به‌لگه تاوانباری کردن.
 تاوه [ن] طاوه، مقلاة
 تاوتاو [ئن من حین لآخر: تاو تاو سه‌رم ژان کیگه.
 تاودار [ئن] ۱ - مخيف، مرهوب الجانب ۲ - حار.
 تاودان [چ] ۱ - التسريع، التعجيل ۲ - التحريض
 تاوده‌ر [ن] ۱ - مسرع، معجل ۲ - محرض
 تاوس [ن] طاوس، ملك طاوس
 تاوسان [ن] صيف: تاوسانی عراق گهرمه.
 تاوسانه [ئن] صيفي: دلنگی تاوسانه.
 تاوسانی [تم] تاوسانه
 تاوگرتن [چ] ۱ - الاشتداد: جه‌نگه‌گه تاو گرت.
 ۲ - الاحترار: ناگره‌گه تاو گرت.
 ۳ - ان یصبح نشطا: له دواخرا تاو گرت.
 تاوئنه [ن] طاعون، مرض الطاعون
 تاڤه [ن] ۱ - عجلة ۲ - أطار
 تاڤیر [تم] تاڤه
 تاڤفه [ن] قرية: تاڤفه‌ی ئیمه نزیکی شاره.
 تایوس [ن] نعش، تابوت
 ته‌باشیر [ن] طباشیر

تهبر [ن] سلب، نهب.

تهبرکردن [ج] السلب، النهب: ثمشهو، دز تهبری
مال حسین کرد.

تهبریه [ن] تبرأة.

تهبل [ن] ۱ - طبل ۲ - ناقوس

تهبلیه [ن] ۱ - شذب النخيل ۲ - راقول: حبل يصعد به النخل
تهبلیهکردن [ج] التقليم (النخيل) شذب الاشجار

تهپ ۱ [ن] ۱ - ربوه: کردهو بانی تهپیگ و تهماشای
دهورو پستی کرد.

۲ - دب: مشي ثقيل: وهتهپه تهپ هات.

تهپ ۲ [ن] کث، کثیف قزی سهری تهپه.

تهپاله [ن] روث الحيوان اليابس

تهپانن [ج] ۱ - الرص: يهك وهزنه گهنم تهپانه
شولهگه

۲ - الخسف: واران خانگهگهیان تهپانه زه.

تهپه [تم] تهپ

تهپهدور [ن] فلین

تهپهك [ن] قمة، اعلى الرأس

تهپ تهپ [ن] طبطة، تربيته: ضربة خفيفة

تهپ تهپ کردن [ن] ان يططب، ان يربت

تهپ کوتان [ج] التلمس: کوور تهپ کوتی.

تهپگه [ن] قرص من روث الحيوان اليابس

ته پل [ن] قمه، ذروة: ته پلى سهر
 ته پ و ريب [ن] خوف: وه ته پ و ريب واينه ماله وه
 ته بيان [چ] ۱ - ان ينرص ۲ - ان ينخسف ۳ - ان
 يدخل بسرعة: ته پيانه ناو سياره گه
 ته پين [چ] ان يحضن البيض (دجاج)
 ته تار [ن] تار
 ته تهر [ن] تتر
 ته تله زوان [ن] لجلاج: ثقیل اللسان مترد الكلام.
 ته تيان [چ] ان يحل (ضيفا): روژى هه زار كه س
 ليماڼى ته تى.
 تهخت ۱ [ن] ۱ - كرسى ۲ - عرش: تهختى پاتشايى
 ۳ - سرير
 تهخت ۲ [ن] منبسط ۲ - مستو: زه وه گه تهخته.
 - تهو تهخت نيستن [چ] اعتلاء العرش: دواى فيصل
 كورهي نيشتهو تهخت.
 تهختايى [ن] ۱ - حالة كون الشيء منبسطة ۲ - ارض
 منبسطة: دهشتهى شاره زوور تهختايه
 تهخته ۱ [ن] ۱ - تخت الخيط ۲ - لوح: تهختهى
 چوو.
 تهخته ۲ [ن] عكس الصرف (نقود) دينارى تهخته ۲ - مريض
 تهخته بوون [چ] التمرض: له شهو هه كيه وه تهخته بوه.
 تهخته كردن [چ] جعله يتمرض: سهرژان تهخته تى
 كردگه.

تهخته لَان - سی [ن] اَرْض منبسطة
 تهخت بوون [ج] الانبساط، الاستواء
 تهخت کردن [ج] التسوية بالأرض: ثاوا يه گه يان
 تهخت کريا.
 تهر [ثن] ۱ - بليل ۲ - رطب ۳ - طري ۴ - طازج
 تهراف [ن] اله الذكر عند الانسان والحيوان
 تهران [ن] لحن
 تهرانباز [ن] مُلْحَن
 تهرهخشه [ن] مرض جلدي
 تهرهخشه دار [ثن] مصاب بمرض جلدي
 تهرهخومه [ن] تراخوما
 تهرهس [ن] ديوث، قواد
 تهرهسی [ثن] ديوسه، قواده
 تهرهشكه [ن] مرض جلدي يتسم بالجراحة
 تهرهق [سر] اذا: تهرهق و كابرأ نه هات!
 تهرهقه [ن] كبسولة، زنده
 تهرهك [ن] صدع، شق
 تهرهك [ن] عضو الذكر عند الانسان
 تهرهكانن [ج] جعله يتصدع، يتشقق: وه نهو تيشگه
 داره گه بتهركتن.
 تهرهك بردن [ج] التصدع، التشقق: ذيوارى

دیوه‌خانه‌گه‌مان تهره‌ك بردگه .

ته‌ره‌كیاگه [ئن] متصدع ، متشقق

ته‌ره‌كیان [ج] ۱ - (تم) تهره‌ك بردن ۲ - ان تخرج

النخلة الطلع : سَمِی چوار ته‌ش‌ره‌سییم ته‌ره‌كیاگه .

ته‌ره‌پووش [ئن] متائق ، انیق ، یلبس ملابس جدیده
دائماً .

ته‌ره‌پووشی [ن] تائق

ته‌رت [ن] قلاب : الجزء المفروش والنصف

المدرّوس من البیدر .

ته‌رجمان [ن] ترجمة ۲ - مترجم ۳ - عملية شعوزة

لفك العقدة الجنسية بين الزوجين

ته‌رجمان نان [ن] ۱ - التفسير بالترجمة ۲ - عقد

عملية شعوزة لفك العقدة الجنسية بين الزوجين

ته‌رجگه [ئن] طری : خه‌یارى ته‌رجگه .

ته‌رجگی [ن] طراوة .

ته‌رخان [ن] تخصیص ۲ - شجيرة برية

ته‌رخان كردن [ج] التخصیص

ته‌رخینه [ن] رهیه : اكلة جريش الحنطة واللبن

ته‌رز [ن] ۱ - شكل ۲ - اسلوب ۳ - طراز

ته‌رزه [ن] بَرْد : ته‌رزه وارّی .

ته‌رس [ن] روٹ الحیان الذي يستعمل كالوقود

تهرسه قول [تم] تهرس
 تهرس کردن [ج] التروث: ماهینه‌گه. تهرس کردگه.
 تهرشه [ن] مرة: ئی تهرشه هیچ نه‌هاوردم.
 تهرف و تَوْن [ئن] متشتت، متشرد: ئاوی
 تهرف وتوته.
 تهرف و تَوْن بوون [ج] التشتت، التشرّد: وه‌جاری
 تهرف وتَوْن بَوْن.
 تهرف و تَوْن کردن [ج] التشتیت، التشرید = زالمی
 زووردار تهرف و تَوْنان کرد.
 تهرف و تَوْنی [ن] تشتت، تشرّد.
 تهرک [ن] ۱ - وحید، لوحدة: تهرکی خوهم به‌سه. ۲
 - القسم الأخير من السرج ۳ - عرق النسا [الدواب]
 تهرکه [ن] العصا الذي يضرب به على الطبل من
 التحت.
 تهرکه‌ی ژیری دهله [در] منافق، مثير الكلام.
 تهرکه‌ش [ن] ۱ - رديف (في الركوب) ۲ - كنانة
 تهرک برین [ج] معالجة عرق، النسا وبخاصة
 الدواب.
 تهر کردن [ج] ۱ - التبلیل ۲ - الترطيب
 تهرک که‌فتن [ج] الأصابة بعرق النسا
 تهر کوت [ن] ضرب مبرح

ته پړكوت كردن [چ] ان يضرِبُهُ ضرباً مبرحاً: نه گهر
قه بوول نه كرد خاس ته پړكوتی بکهن.

تهرگهز [ن] شجيرة الاثل

تهرم [ن] ۱ - نعش ۲ - جثمان

تهرمایی [ن] شبح، خیال: تهرماییک هاته وهر چهوم.

تهرویس [ن] طریس: ارواء الأرض قبل حراثتها.

تهرویس كردن [چ] الطریس: تهرویس زه وه گه بکهن
ثمجا جفتی بکهن.

تهریق [ن] ۱ - خجل ۲ - حياء

تهریق بوونه وه [چ] ۱ - الشعور بالخجل: له خوهم

تهریق بومه وه. ۲ - الاستحياء.

تهریق كرده وه [چ] جعله يخجل.

تهرووشك [ن] تبديل ملابس الرضيع المبللة بأخرى

یابسة.
تهزووشك كردن [چ] ان يبدل ملابس الرضيع المبللة
بأخرى يابسة.

تهپی [ن] ۱ - بلل ۲ - طراوة.

تهز [ن] ۱ - تعب ۲ - غلیل: تهزی دلی خوهی
دهرکرد.

تهزانن [چ] التخدير: دهرمانه گه لهشی تهزان.

تهزدهرچون [چ] الأرتياح. الشعور بالراحة بعد

التعب: بنیشن تا تهزتان دهرچوو ثمجا بچن.

ته زده رکردن [ج] ۱ - الترویح : سناوه گه ته زمان
ده رکرد.

۲ - ارواء الغلیل ته زی دلی خووی له گوشت ده رکرد.
ته زین [ج] ۱ - الخدر ۲ - التشنج : فره جار ده سم
ته زی.

ته ژگا [ن] ۱ - موقد النار ۲ - کنایة عن السکن :
کورې مردگ و ته ژگای سیه.

ته سپیه [ن] سبحة.

ته سهق [ن] شکوی - مشکوی : ته سهقی بکه خودا.
ته سهق کردن [ج] ان یشکوه الی : ته سهقی بکه وه
باوه گوزرین .

ته سک [ئن] ۱ - ضیق ۲ - قصیف.

ته سکه ره [ن] ۱ - براءة ذمة ۲ - تأیید ۳ - وثیقة
الخدمة العسكرية

ته سکه و بوون [ج] ۱ - التضييق : ژیردالانه گه که مه
که مه ته سکه و بوو.

۲ - ان یصبح قصیفاً : نه گهر شه وه گهت بشووری
ته سکه و بوو.

ته سکه و کردن [ج] ۱ - التضييق ۲ - التقصيف.

ته سکی [ن] ۱ - ضیق ۲ - قصافة

ته سلخ [ئن] ۱ - مناف للذوق ۲ - غیر معقول.

ته شه [ن] صاعقة: ته شه واریگ.

ته شهر [ن] تهدید، وعید

ته شهر دان [ج] التهديد، التوعد: له دوره وه هر ته شهر
دیگ.

ته شت [ن] صحن كبير، طشت.

ته شرین [ن] تشرين: احد الشهور السنة الميلادية

ته شرینی دوم [ن] تشرين الثاني

ته شرینی یه کم [ن] تشرين الأول

ته شقه له [ن] حيلة، خدعة: وه ته شقه له هيج له
ده ست نيه كه في.

ته شقه له باز [ن] حیال، مخادع

ته شک [ن] رعب

ته شک بردن [ج] الأرعاب: ته شکي كوره مه وه.

ته شک چوون [ج] الأصابة بالرعب: ئه را له رزی
چمان ته شکت چکه؟

ته شی [ن] مغزل

ته عبه [ن] مرض الأجهاض عند النساء.

ته عبه دار [ن] مصاب بمرض الأجهاض.

ته علیل [ن] تلف، تبدير.

- وه ته علینا دان [ج] الأتلاف، التبديد: ره نج وه
ته علیل دان.

تهغار [ن] وحدة وزن تساوي عشرين وزنة
 تفره [ن] ۱ - كسل ۲ - اهمال، لامبالاة
 تفره دان [ج] ۱ - التكاسل ۲ - الأهمال
 تفری [ن] نزهة
 تفری کردن [ج] التنزه
 تفریگا [ن] متزه
 تهق [ن] صوت الضرب على الأشياء الصلبة
 تهقا [سر] إذا! تستعمل للاستغراب: تهقا كابرأ
 نهات!
 تهقازه [ن] نكاء، انتقاض
 تهقازهدان [ج] النكاء: خوئی تهقازه دا. ئی کاره
 رووژی هدر تهقازه دیگ
 تهقانن [ج] ۱ - الإطلاق ۲ - التفجير ۳ - التکدير،
 جعله يحزن: مهگری منالهگان تهقانی ۴ - التكرز:
 اكل الكرزات، رض الحب ۵ - التقفيع [اصبع]
 تهقایوت [ن] ۱ - تقاعد ۲ - الراتب التقاعدي
 تهقه [ن] ۱ - إطلاقة ۲ - صوت الإطلاق
 تهقهتهق [ن] ۱ - طقطقة ۲ - الاشتغال بصورة
 متقطعة.
 تهقهتهق کردن [ج] ۱ - الطقطقة ۲ - الاشتغال بصورة
 متقطعة.

تهقه كردن [ج] ١ - اطلاق النار على ٢ - إحداث
الطقطقة .

تهقل [ن] تهقل [ن] حوض [خياطة]
تهقلا [ن] ١ - كدح، جهد ١ - محاولة ٣ - منازعة
الموت : تهقلاى مهرگ .

تهقلاكر [ن] كادح، كاسب .
تهقلاكردن [ج] ١ - الكدح، بذل الجهد ٢ -
المحاولة ٣ - ان ينازع الموت .

تهقل دان [ج] الحوض (خياطة)
تهقو [تم] تهقا

تهقو پوق [ن] طقطقة واصوات ضرب مستمر
تهقو تروق [ن] اصوات اطلاق مستمر
تهقو لهق [ن] ترنج : وه تهقو لهق هات .

تهقيان [ج] ١ - الانطلاق ٢ - الانفجار ٣ - الالتقاء
(دون موعد مسبق) : له رى تهقيامة نهحمدا .

تهقيلة [ن] طاقية
تهقين [تم] تهقيان
تهقينهوه [ج] ١ - الانطلاق ثانية ٢ - الانفجار [بصورة
مفاجئة]

تهك [ن] ١ - مصفاة مصنوع من العيدان
٢ - جنب : تهكت بهو نهو لا .

۳ - اسناد، اړتکاز: ته ک به و دیواره گه و. ۴ - موضع

في بيت الشعر للغلة والتبن.

ته ک دان [ج] التقرب، الأبتعاد يفهم المعنى حسب

الجملة: ته ک به و ټولا: ایتعد

ته ک بده و پیم: ایترب مني.

ته کان [ن] ۱ - سحب قوي: وه يه ک ته کان کیشایه وه و

دهر. ۲ - صدمة.

ته کان بردن [ج] الاصابة بالصدمة: وه ختی خه وه ری

کوشتنی براگهی ټه ژنه فت ته کان برده ی

ته کان دان [ج] ۱ - السحب بقوة ۲ - الأراحة من

مكانه: كهس نيه توانی ته کانی ټی باره بدیگه.

ته کانس [ج] ۱ - النقص: قالیه گه ته کان. ۲ -

التجريد مما يملك: له هه رچگه دایشت ته کانه ی..

ته که و دان [ج] الجلوس بالاستناد أو الارتكاز على

شيء: ته که و بده و که می له نانه گه بخوه.

ته کله [ن] جمع، تدبیر

ته کله کردن [ج] التجميع، التدبیر: ته کله ی پاره ی

خانگه گه کردن

ته کلیم [ن] تقليم اغصان النخيل

ته کلیم کردن [ج] التقليم. المادة السابقة

ته گبیر [ن] تدبیر ۲ - خطة

تهگبیر کردن [ج] ۱ - التدبیر ۲ - التخطيط
 تهگر [ن] جالوب: وهاران تهکر فره وارینگ.
 تهگره جيله [ن] جالوب علی شکل رذاذ
 تهگرین [ئن] ۱ - حالوبی ۲ - شدید البیاض
 تهل [ن] ۱ - عون: خودا هاتهو تهلی. ۲ - تفرق
 عن الجماعة
 تهل [ن] ۱ - شعره ۲ - قتله
 تهلار [ن] قصر
 تهلاق [ن] طلاق
 تهلاق حسن [ج] ابقاع الطلاق
 تهلاق دان [ج] تطليق [المرأة]: جواد تهلاقی ژنه
 داو ژنی تر خوازی
 تهلاق سهنن [ج] ان تطلق [المرأة] من زوجها.
 تهلاق کهفتن [ج] وقوع الطلاق
 تهلهزم [ن] طلیسم: دیاریان نی به، مه گهر کهفتنه سه
 تهلهزم!
 تهلهکه [ن] ۱ - مرفع: الموضع الذي يوضع عليه
 الافرشة. والأغطية ۲ - افرشة وأغطية النوم الموضوعة
 علی المرفع ۳ - حيلة، خدعة ۴ - رشوة
 تهلهکه باز [ئن] حیال، مخادع
 تهلهکه خوهر [ن] مرتشی

تهله که دان [ج] الارتشاء
 تهله که کردن [ج] التحايل
 تهله کهچان [ن] کيس كبير مصنوع من الصوف أو
 الشعر توضع فيه الأشياء الثمينة.
 تهلخين [تم] تلقين: ياسين و تهلخين
 تهل دان [ج] التفريق عن الجماعة: بزنی تهل داگه.
 تهل گرتن [ج] التفرق عن الجماعة: سی چوار
 بزنامه تهل گرتنه
 تهلميت [ن] ترميد
 تهلميت کردن [ج] الترميد: تهلميت فاتره گه نه را
 دالگت بکه.
 تهلوال [ن] شداد عناقيد العنب
 تهلهوشير [ن] اكلة تعد من الحليب والطحين.
 تهلهونه [ن] مخضب، ملطخ: تهلهونه نه له خونی
 خوهيان
 تهلهونه بوون [ج] التخضب، التلطخ: سهري تهلهونه
 بوه له خون.
 تهلهونه کردن [ج] التخضيب، التلطخ: دا له تهوقي
 سهري و تهلهونه ي کرد له خون.
 تهلهيزه [ن] کيس كبير توضع فيه أثاث البيت.
 تهليس [تم] تهلهيزه

تهليفون [ن] هاتف
 تهليفون کردن [ج] الاتصال بالهاتف
 تهم [ن] ۱ - غبار، عجاج ۲ - ضباب.
 تهما [ن] أمل، إمنية.
 - وتهما برون [ج] التأمل: وه تهما بوم دهسميهتم
 بدهين
 تهماشا [ن] ۱ - مشاهدة ۲ - تفرج
 تهماشاکەر [ن] ۱ - مشاهد ۲ - متفرج: تهماشاکەر
 پاتشاس
 تهماشاکردن [ج] ۱ - أن يشاهد ۲ - التفرج
 تهمام [ن] ۱ - تام، کامل، ۲ - صحيح: قسهگهت
 تهمامه
 تهمام کردن [ج] ۱ - الأتمام ۲ - الأكمال ۳ - الانجاز
 تهمه [ن] طمع
 تهمهنا [ن] تمنى، امنية
 تهمهناکردن [ج] التمني
 تهمسال [ن] ۱ - كسول، متعاجز: ئهپرائى قهره
 تهمسالى، ريش نيه تاشى
 تهمسالى [ن] ۱ - كسل ۲ - عجز: له تهمسالى نان له
 مال نيه كهن.
 تهمسالى کردن [ج] ۱ - التكاسل ۲ - التعاجز:
 تهمسالى كيگه سناو بكيگه.

تهمسق [ئن] منتظم وقليل: نانى تهمسق.

تهمهل [ئن] كسول، متعاجز

تهمهلخاته [ن] دار العجزة

تهمهلى [ن] كسل، عجز

تهمووره [ن] طمبور: آله موسيقية

تهمووز [ن] تموز: الشهر السابع من السنة الميلادية

تهمى [ن] نصيحة.

تهميره [تم] تهموره

تهميز [ئن] ١ - مرتب ٢ - نظيف: فره پاك و تهميزه.

تهمیزی [ن] ١ - رتبة ٢ - نظافة

تهميكهر [ن] ناصح

تهمى كردن [ج] النصيح، ابداء النصيحة: تهمى

منالگان بکه بخوهنن.

تهن [ن] ١ - جسم ٢ - شرح (الحيوان) ٣ - قدرة،

قابلية: تهنده و قسهى خراو بكهيت...

تهنانهت [ن] حد، حالة: تا تهنانهتى باوگيشى لى دل

گير بو.

تهناف [ن] ١ - خبل ينشر عليه الغسيل ٢ - خبل

المشقة

تهنهر ووك [ن] تنريد: ملح حامض البتريك

تهننه [ن] فخفخة، كبرياء

تهنگ ۱ [ن] ۱ - حزام اورباط یشد به سرج اوجلال
 الحيوان. ۲ - مضيق: تهنگی چهقل.
 تهنگ ۲ [ئن] ضيق: چاکه تهگم تهنگه.
 - وه تهنگه وهاتن [ج] ۱ - الاحتياج: تهرا فلسی وه
 تهنگه وهات ۲ - القلق علی: خودا بزانی فره تهراتان
 وه تهنگه وهاتم.
 تهنگانه [ن] أيام الضيق والشدّة: پروژانی تهنگانه
 تهنگاو ۱ [ن] مضيق مائی: تهنگای کانی بز
 تهنگاو ۲ [ئن] أن يشعر بالحاجة للذهاب الى الغائط
 تهنگاوهر [ن] مضيق بين جبلين
 تهنگای [ن] حالة الحاجة للذهاب الى الغائط
 تهنگه تهلچنین [ج] ۱ - الأجبار. ۲ - ان يضق به
 الحال: تهنگ وه دوژمن تهلچنینه.
 تهنگه تهلکیشان [ج] ۱ - الشد بالرباط ۲ - الأملاء
 حد الانتقاح: تهنگی مهشکهگه تهلکیشا له دوو.
 تهنگه [ن] خاصرة
 تهنگه زکری [ن] تعاجز
 تهنگه زکری کردن [ج] التعاجز: چهنی له کار
 تهنگه زکری کهیت.
 تهنگه وهری [ن] مضيق
 تهنگه وپوون [ج] ان يصبح ضيقاً: قوندهره گانم
 تهنگه وپونه.

ته‌نگه‌و کردن [چ] التضييق که مه‌رچینه‌گی گه‌ورابو
که‌می ته‌نگیه‌و کرد.

ته‌نگه بوون [چ] الاحتياج: هدر وهختی ته‌نگت بوو
تیی ته‌را لام.

ته‌نگه دان [چ] التحزيم

ته‌نگگه [ن] تنك [معدن].

ته‌نگی [ن] ۱ - ضيق، شدة، صائقة، ۲ - حالة كون
الشيء ضيقاً

ته‌ننگ [ئن] ۱ - خفيف: پارچه‌ی ته‌ننگ. ۲ -

متباعد: خه‌لیه‌ی ته‌ننگ. ۳ - ضحل: ئاوی ته‌ننگ.

۴ - فقير الحال: ده‌س ته‌ننگه.

۵ - رقيق: شیشه‌ی ته‌ننگ.

ته‌ننگه‌و بوون [چ] ۱ - ان يصبح خفيفاً، رقيقاً ۲ - ان
يصبح ضحلاً.

ته‌ننگه‌و کردن [چ] التحفيف

ته‌ننگی [ن] ۱ - خفة ۲ - ضحالة ۳ - تباعد ۴ - فقر

۵ - رقة ۶ - عب: ته‌ننگی به‌خه‌ل

ته‌نور [ن] تنور

ته‌نوره [ن] تنوره، ملبس نسائي

ته‌نور حسن [چ] إحماء التنور

ته‌نوری [ئن] خاص بالتنور: نانی ته‌نوری.

ته‌نیا [ئن] وحید، فرید
 ته‌نیابال [ئن] وحید، لامعیل له
 ته‌نیابالی [ن] حالة کون الفرد وحیداً، لامعیل له
 ته‌نیایی [ن] وحدانیه: ته‌نیایی ته‌را خودا خاسه.
 ته‌نین [ج] حبک سداده النسیج
 ته‌نینه‌وه [ج] ۱ - التغطية: له‌پر له‌شی ته‌نیه سه‌و. ۲
 - الاحاطة: ده‌وریان ته‌نینه‌وه.
 ته‌و [ن] حمی، سخونه
 ته‌واف [ن] ۱ - طواف ۲ - زیارة
 ته‌واف کردن [ج] ۱ - الطوف ۲ - القيام بالزیارة
 ته‌وه‌ره [ن] سکیته الطاحونة المائية
 ته‌وه‌رزین [ن] طبر زین
 ته‌وه‌ن [ن] غور فی التفكير، تفکیر عمیق
 ته‌وه‌ن بردن [ج] الغور فی التفكير: ته‌وه ته‌را ته‌وه‌ن
 بردگه‌سه‌د؟
 ته‌وبه [ن] توبه: ته‌وبه‌ی گورگه‌ مهرگه [په‌ند]
 ته‌وبه‌کار [ئن] تائب
 ته‌وبه‌کردن [ج] ۱ - الأتابه ۲ - التوب
 ته‌وزیل [ن] اغصان النخيل الذابلة
 ته‌وزیل کردن [ج] تقليم أو قطع اغصان النخيل
 الذابلة

تهوش [ن] جمع التمر بين قطع العذق ورمية في الأرض

تهوشكهر [ن] عامل جمع التمر. المادة السابقة

تهوش كردن [ج] جمع التمر. المادة السابقة

تهوشی [ن] دسیعه: صحن كبير يعجن فيه

تهوق [ن] ۱ - قمعة، ذروة، ذری ۲ - طوق ۳ -

أسناد، اغلال: دهسی ها له تهوقی زالم.

تهوگرتن [ج] ان یسخن: لهشی گهرمه، تهوی گری.

تهولّهی [ن] عقب ممخضه اللبن

تهون [ن] وشيعة

تهونکهر [ن] النساج، الناسج

تهون كردن [ج] النسج

تهولّه [ن] اصطلب الحيوانات

تهوول [ن] ۱ - تسلیم ۲ - تحويل

- تهو تهوول دان [ج] التسليم: بارهگه بدهو تهوول

دلیر:

تهوول گرتن [ج] الاستلام: من تهوولی هیج نیهگرم

تهی [سر] كلمة تستعمل في لعبة «ختیله»

تهیتهی [ن] لعبة «ختیله»

تهیتهی كردن [ج] اداء لعبة «ختیله»

تهیشت ۱ [تم] طشت

تهیشت ۲ [ئن] مفلطح: ده‌وری‌گه ته‌یشته.
ته‌ی‌کردن [ج] اطلاق کلمه «ته‌ی»
ته‌یل [ن] ۱ - سلك ۲ - کنایه عن السرعة وخفة
الحركة
ته‌یموون [ن] ۱ - تموین ۲ - تقنین
تبغ [ن] عشره
تبغ بردن [ج] التعثّر: ماهینه‌گه تبغ بردو یرمیا.
تبغ دان [تم] تبغ بردن
تتوو [ن] / طفل / قمل
تخون [ن] قرب، دنو: دیوی‌گه ئه‌را خوئی، که‌س
نیه‌وی‌ری تخونی بکه‌فی.
- له تخون دان [ج] التقرب من، الدنو: خوود له
تخونی مه‌ده.
تر [باش] ۱ - تضاف الی الصفة تتكون الدرجة الثانية
من درجات المقارنة: به‌رز = به‌رزتر
۲ - تضاف الی الأسم فتعني واحد آخر من نفس
الشيء مانگ = مانگی‌تر.
تر [ن] ضراط
ترازو [ن] ۱ - میزان ۲ - قیاس ۳ - کوکب میزان
ترازیان [ج] استثناء: له عه‌لی بترازی که‌س نه‌هان
ئه‌را لام.

تراش ۱ [ن] حلق، قص
 تراش ۲ [پاش] تضاف الى الأسم فتكون اسم
 الفاعل: سەنگە = سەنگە تراش
 تراش کردن [ج] الحلق، القص
 تراشین [ج] النحت: وینەى شیرینگ لەسەر ئەوسەنگە
 تراشیانگە
 ترانکیش [ن] أخذ أو جلب بكميات كبيرة
 ترانکیش کردن [ج] الأخذ أو الجلب بكميات كبيرة.
 ترائن [ج] جعله يضطر: پا نا زگیاو ترانهی.
 تراو [ن] ينبوع ماء
 ترای [ن] ۱ - تدرب ۲ - تجربة
 ترایدەر [ن] مدرّب
 ترایکەر [ن] متدرب
 ترای کردن [ج] ۱ - التدرب ۲ - التجريب: ترای
 ماشینهگە بکە.
 ترهتر [ن] فخفخة فارغة: ئەى ترهتره چهسه!
 ترهه [ن] خزینه
 ترهفاق [ن] أثاث، لوازم، أشياء
 ترهبرین [ج] ۱ - افقاده مرکزە ۲ - ايقافه عند حده.
 ترپ [ن] ۱ - فجل ۲ - صوت سقوط شيء بخفه
 ترپه [ن] صوت السقوط بخفه

ترپه کردن [ج] احداث صوت خفیف عند السقوط
 ترپه هاتن [تم] ترپه کردن
 ترپیگی [ن] الفجل البري
 ترت [ئن] ۱ - هش: زهوی ترت ۲ - مهلهل النسج
 أو الحیاكة: پارچه ی ترت
 ترمی [ن] ۱ - هشاشة ۲ - حالة كون الشيء مهلهل
 النسج أو الحیاكة.
 ترچهو [سر] تستعمل للاستهجان والاستغراب: ترچهو
 لی کاره!
 ترس [ن] ۱ - خوف: له ترسا وای.
 ۲ - هלוسة: وهختی ترس بگریگه كهف کرنی.
 ترسانن [ج] ۱ - التخويف ۲ - الاكراه على عمل ما
 بالتخويف
 ترس گرتن [ج] الاصابة بالهلوسة.
 ترس لی نیشتن [ج] التذعر
 ترسناك [ئن] مخيف: شهوی ترسناك.
 ترسنوك [ئن] خواف، جبان
 ترسنوكی [ن] خوف، جبن
 ترس و خوو [ن] هلوسة
 ترس و لهرز [ن] خوف، ذعر
 ترسیاگ [ئن] مذعور، مرعب
 ترسیان [ج] ۱ - الخوف: كهس نیه نه ترسی.

۲ - التخوف: تهترسم بمرم له ليم بچوو زوور

[فولکلور]

ترش [ئن] حامض

ترشاشی [ن] حساء السلق

ترش بوون [ج] التحمض: ماسه‌گه ترش بوه.

ترش بوونهوه [ج] إزدیاد الحموضة

ترش کردن [ج] التحمض: ترشی قه‌زانه‌گه کردگه.؟

ترشگانن [ج] التخمر

ترشگی‌گه [ئن] مخمر، مختمر

ترشگیان [ج] التخمر: خه‌ور فره بمینیگه‌ی ترشگی.

ترشی [ن] ۱ - حموضة ۲ - طرشي

ترکه [ن] استشعار بحدوث شيء.

ترکه‌دان [ج] الاستشعار: ترکه‌دا له دلم، جمیل

گیریاگه.

ترك و جول [ن] ۱ - جریان بطيء: ثاوه‌گه ترك و

جولیه.

۲ - مشي الهوينا: وه ترك و جول هاتن.

ترك و جول کردن [ج] ۱ - الجري البطيء ۲ - ان

يمشي الهوينا.

ترکی [ن] ۱ - مرض يصيب الاطفال ويؤدي الى

الموت في اغلب المرات.

۲ - شدة: ترکی کولن.

ترکی کردن [ج] الاصابة بالمرض. المادة السابقة
 تررگ [ن] مربوط الحملان.
 ترن [ئن] ۱ - كثير الضراط ۲ - خواف، جبان ۳ -
 قليل الاعتبار
 ترنج [ن] شجرة ترنج، ثمارها
 ترنگه [ن] تلالؤ
 ترنگه کردن [ج] ان يتلأأ.
 ترنگه هاتن [تم] ترنگه کردن: ترنگه ی ثاوله ين
 چالاهوگه تني.
 ترهات [ئن] ترهات: کارمان ترهاته.
 تروهت [ن] الحضرة: عكس الصحن
 تروو [ئن] نافه، قليل الاعتبار
 ترووزی [ن] خيار تعرووزي
 تروُسکه [ن] بريق، وميض
 تروُسکه کردن [ج] البريق، الوميض
 تروُسکه هاتن [تم] تروُسکه کردن
 تريشقه [ن] صاعقة: ثوره تريشقه.
 تريشکه [ن] برد قارص
 تريکائن [ج] العياط، الصراخ: ژني بي حيا دايهم
 تريکنی.
 تريکه [ج] عيطة، صرخة
 تريکه دان [تم] تريکانن

تربیجه [ن] باخرة
 ترین [پاس] تضاف الى صفة فتكون الدرجة الثالثة
 من درجات المقارنة: بهرزه بهرزه بهرزه ترین
 ترین [چ] ان يضطر
 تربوه [ن] لمعان، تلالو: تربوه مانگه شهو.
 تربوه کردن [چ] التلالا
 ترمال [ن] مختار او كبير القرية.
 تس [ن] فساء
 تسنان [چ] ۱ - جعله يفس ۲ - السفاد (طيور) ۳ - الافشال
 تسن [ن] ۱ - كثير الفساء ۲ - قليل الاعتبار ۳ -
 جبان، خواف
 تستهك [ن] ذبابة الرمل.
 تسين [چ] الفساء.
 تشبال [ن] تقلیم جناح الطير لمنعه من الطيران
 تشبال کردن [چ] التقلیم. المادة السابقة
 تشکم [سر] تستعمل للرفض او الانسحاب من (لعبة)
 تشمال [ن] انضباط عسكري
 تف [ن] ۱ - بصاق ۲ - لعاب ۳ - ريق
 أ - تف له دهمي بوه جهو [در] انعقد لسانه.
 ب - تف له دهمي کرده جهو [در] اعقد لسانه.
 تفاق [ن] مستلزمات: تفاق خوهد ناماده بکه و دهمس
 له کار بنه.

تفانتهوه [ج] اخراج الشيء من الفم بالبصق: دهрман
کهیده دهمن، تفنیگهیهوه.

تفهنگه [ن] البندقية

تفهنگجی [ئن] هدا ف

تفت [ئن] حریف: خوراکهگه نامی تفته

تفتگی [ن] الفلفل البري

تفتی [ن] ۱ - حالة كون الطعام حريفا

۲ - ضيق، شدة

تف کردن [ج] البصاق

تك [ن] ۱ - نهاية، طرف ۲ - قمة: چووهو تکی
دارهگه.

۳ - رأس مدبب: تکی قهلم

۴ - قطرة: تکی ثاو

۵ - حياء: تکی تکیاگه

۶ - جرعة: تکی دهрман

۷ - ارنبة الانف: تکی لوت

تکا [ن] رجاء، توسل، طلب، التماس

تکا کردن [ج] الترجي، التوسل

التوسل التماس: تکا لیت کهم واز بار لهی کار.

تکه [ن] ۱ - تسرب، ترشح ۲ - لحم مشوي

- لهتکهوسیان [در] الترصد: همر له تکه وسیاگه،

یهکی قسیه بکیگه

- هاله تکه [در] مترصد: چہ نی های له تکه له لیمان!
تکه کردن [ج] ۱ - التسرّب ۲ - التقطّر: خانگه گه مان
تکه کیگ.

تک دار [ثن] ذو رأس مدبب

تکن [ثن] مدبب

تکه [ن] ۱ - تیس ۲ - تلقیح

- وه تکه [ثن] في التزاء

تکه گرتن [ج] التلقیح من تیس

تلّ [ن] ۱ - بعرور البعیر ۲ - کلب الصيد

تلّا [ن] ۱ - ذهب ۲ - کنایة عن شيء ثمين

تلّا پلا [ن] تبادل الحديث عن موضوع خطر بحيث

يؤدي الى جلب الانتباه

تلّا پلا کردن [ج] تبادل الحديث. المادة السابقة

تلّاشه [ن] ۱ - قطعة، مقطع، جزء

۲ - شظية: تلّاشه ی ناسن که فته چهوی

تلانن [ج] ۱ - الدهس ۲ - السحق ۳ - المرد

تلّهو [ن] ذهاب في اثر فرد او شيء: براگه ی گوم بوّهو

چگ له تلّهو ی.

تلّهو کمر [ن] الشخص الذي يذهب في اثر فرد او

شيء

تلّهو کردن [ج] الذهاب في اثر فرد او شيء

تَلَب [ن] شبح ، خیال : تَلَبّی له دَوَره و دِيار بَوَ .
 تَلَبَه [ن] ۱ - بلل تام : تَلَبَهی له ثاو تَبّی .
 ۲ - صوت السقوط الخفیف
 تَلَبَه تَلَب [ن] صوت السقوط الخفیف بصورة مستمرة
 تَلَبَه کردن [ج] احداث صوت خفیف عند السقوط
 تَلَبَه هاتن [ج] ۱ - تَلَبَه کردن
 ۲ - ان يتقطر الماء بسبب بلل تام : تَلَبَهی تَبّی له ثاو
 تَلِیاق [ن] افیون ، تریاق
 تَلِیاقی [نن] مدمن : تَلِیاقی به ، رووژّی سی چل چای
 نه خوا
 تَلِیاک [نن] ۱ - مدهوس ، ۲ - مسحوق ۳ - ممرد
 تَلِیان [ج] ۱ - الاندهاس ۲ - الانمراد
 تَلِیت [ن] ۱ - ثرید ۲ - تمزیق : سه ری بوّه وه تَلِیت .
 تَلِیت کردن [ج] التمزیق : سه گ تَلِیتی کرد .
 تَلِیش [ن] شق : تَلِیشی ها له داوانه گهی .
 تَلِیشانن [ج] الشق : پارچه تَلِیشانه
 تَلِیشیاگ [نن] مشق : کراسه تَلِیشیاگه گهی
 تَلِیشیان [ج] ان ینشق : زگی تَلِیشیا .
 تَلِیقانن [ج] المرد : نه ماته گه تَلِیقان .
 تَلِیقیاگ [نن] ممرد .
 تَلِیقیان [ج] الانمراد
 تَلِیمار [ن] لوحه خشب رفیعه

تلی ولی [ن] جلبه، هرج
 تلی ولی کردن [ج] الجلبه، الهرج
 تماکوو [ن] تنغ
 تماکوو قلیانی [ن] تنباک
 تمانن [ج] ۱ - الطمس ۲ - الغرز
 تمهز [سن] ائاری: پرویز وهت چمه زیه و، تمهز چوو
 کول له لیمان گری!
 تمیاگ [ئن] ۱ - مطموس ۲ - مغروز
 تمین [ج] ۱ - الانطماس ۲ - الانغراز
 تمگ [ن] قلّمة: القراد العظیم
 تن ۱ [ئن] ۱ - محکم الشد ۲ - حار [الطعم] ۳ -
 عنیف ۴ - قوی ۵ - سریع ۶ - حاد الطبع
 تن ۲ [تم] ت ۲ - ۱
 تنه [ن] توبیخ: بتن له کاوه گاله فری هاوساگان
 نه کا.
 تنه تن [ن] عصبیه،
 تنه تن کردن [ج] التکلم بعصبیه
 تنه ویوون [ج] ۱ - الاشتداد: تنگی ماهینه گه تنه و
 بو.
 ۲ - الاسراع: ثاو له وه ره و خواری تنه و بو.
 ۳ - ان یصبح عنیفاً: نه و ل جار گلیه ی له یه ک کردن
 ثمجار له یه ک تنه و بو.
 ۴ - الاشتداد: جهنگ تنه و بو.

تنه وکردن [ج] ۱ - الشد ۲ - التثيت
 تنگه [ن] جرعة، مصة: تنگی ئاو
 - وه تنگه و نان [ج] التجرع: يهك جام دوو ناوه تنگه وه
 تنگه [ن] جب: جرة ماء
 تنگولك [ن] جب صغير
 تنيان [ج] التويخ: بتن له براگهت تا كاري. گهن
 نه كه يگ
 توازوو [ن] مواسة
 توازووخواز [ن] موسي
 توازووخوازينه وه [ج] المواسة: محمود باوگي
 مردگه، بچن توازوو لي بخوازينه وه.
 تواسن [ج] ۱ - الطلب: چه تواسه ليدان؟
 ۲ - ان ينوي: توام بچم ئهرا مال.
 توانا [ن] قدرة، قابلية، امكانية.
 توهتو [ن] رذاذ مطر: ئاسمان، توهتويه.
 - توهتوو ليويه [در] حزين: هه ميشه توهتوو ليويه
 توهتووکردن [ج] ان تمطر رذاذا.
 توهق [ن] طبق
 توهم [ن] ۱ - بذور ۲ - طلع: توهمي دار.
 توت [ن] شجرة التوت، ثمارها
 توته [ن] اصبع البنصر
 توته لهك [ن] نبات الزهر، نبات ذو ثمر مر.

تَوَنَگ [ن] جرو
تَوَنَگه شوانه [ن] دودة الراعي
تَوَنَو [ن] كلمة تستعمل لجلب الدجاج للطعام
تَوَنوکردن [ج] جلب الدجاج للطعام بأستعمال كلمة
تَوَنَو
تَوَنی [ن] طير البغاء
تَوَچانن [تر] چَوَچانن
توخم [ن] ۱ - نسل ۲ - ذرية، سليل
۳ - علاقة: توخمی پیه و نیه.
۴ - قط: توخمی ئاگای نییه له ئەو کاره.
توخماره [ن] آل، اسر: توخماره‌ی حمید
توخمه [تم] توخماره
توخم دار [ئن] قابل على الاخلاف
تَوَره [ن] ۱ - كيس ۲ - المخلاة: ما يجعل فيه من
العلف ويعلق في رأس الحيوان
تَوَره [ئن] غاضب
تَوَره‌بوون [ج] ان يصبح غاضبا
تَوَره‌کردن [ن] جعله غاضبا
تَوَره‌ی [ن] غضب
تَوَرك [ن] نبات البرقوق
تَوَش ۱ [ن] ۱ - التقاء ۲ - ورطة، مصيبة
تَوَش ۲ [ئن] شاطر، حاذق، ماهر

توش بوون [چ] التورط، الاصابة بنكبة: توشی شهر بو.

توشتر [ن] ماعز بعمر سنة
توش کردن [چ] التورط: توشی سهره دهريمان مهكه.

توش هاتن [تم] توش بوون

توش هاوردن [تم] توش کردن

توشی [ن] شطارة، حذافة، مهارة: جوامير لهكار توشه.

توك [ن] ۱ - شعر ۲ - وير ۳ - زعب

توك تيهل [ئن] سيء الطبع، فرة توكی تيهله.

توك تيهلی [ن] سوء الطبع

توكن [ئن] مشعر: رنى توكن ناشيرينه.

تول [ن] ۱ - خط ۲ - شتلات ۳ - عود رفيع

توله [ن] ۱ - شتلات: تولهی نه نار

۲ - حديث السن: منالى توله.

۳ - صغير الحجم وطري: خيار توله.

توله پری [ن] طريق فرعي، طريق ثانوي

توله کی [ن] مزاح وتأتي مع كلمة «ياري» ياری و توله کی.

توله کی کردن [چ] الممازحة

توله وهن [ن] شجيرة بريّة: له چه قه ی چه و ماخ

كهله يله و پهمين + توله وهن له له ژير مارده مان چه مين (فولكلور).

توو [ن] ثنية، ثنايا، طية، طيات: لهتوو دلنگ، له
توو کتاب

تووپ [ن] ۱ - كرة ۲ - مدفع ۳ - طول قماش ۴ -
درزن، دسته: تووپي تیخ

تووپانن [ج] ۱ - جعله یفطس ۲ - التقتیل

تووپه [ن] صوت السقوط الشدید

تووپهل [ن] كرة [من ثلج، طین... الخ]: تووپه لی
وهفر

تووپیاگ [ئن] فطیس: خه ری تووپیاگ.

تووپین [ج] الفطس: دوه که سه گه گه مان تووپي.

تووتر [ن] ۱ - عظم العصص ۲ - قابضة

تووخ [ئن] ۱ - غامق: رهنگی تووخ

۲ - کثیف: چایی تووخ

تووخه و بوون [ج] ان یصبح غامقا

تووخه و کردن [ج] جعله غامقا: رهنگی حجره گه
کاله که می تووخیه و بکه.

تووخی [ن] حالة كون الشيء غامق اللون

توور ۱ [ن] ۱ - شبکه ۲ - فتيلة المصباح الزيتي

توور ۲ [ئن] هائج: ماهینی توور

تووراخ [ن] لبن خائر مرشح منه الماء

توورانن [ج] جعله یزعل، یغیظ: نهرا مردمه گه

توورانن له خوهت؟

تووره [تم] توّره
 تووره‌بوون [تم] توّره‌بوون
 تووره‌کردن [تم] توّره‌کردن
 توورگ [ن] بثیث (أكلة)
 تووریاگ [ئن] زاعل، زعلان، غائط
 توورین [ئن] مشبك، شبكي
 تووز [ن] ۱ - غبار، عجاج ۲ - مقدار قليل
 تووزقال [ن] ۱ - مثقال، ۲ - كمية قليلة
 تووزکردن [ج] ۱ - ثوران الغبار ۲ - جعله يغبر
 تووزین [ئن] ۱ - مغبر ۲ - ملطخ بالغبار
 تووژ [ن] ۱ - قشرة زبدية ۲ - جلبة (الجرح) طهاوة
 تووژالك [ن] قشرة زبدية
 تووژگ [تم] تووژ
 تووژگرتن [ج] ۱ - تكون الغشاء «الزبدی»
 ۲ - تكون غشاء الجرح: زخمه‌گه‌ی تووژ گرتگه
 تووشگ [ن] مزود: تووشگ برد مهرا کاروان
 تووشگ کردن [ج] التزود بزاد السفر
 تووف [ن] شرش
 تووفان [ن] ۱ - طوفان نوح (ع) ۲ - مطر غزير
 تووق [ن] ۱ - صوت الاطلاق ۲ - صوت كسسر
 الاشياء الصلدة
 تووقاله [ن] بثرة مائية.

تووقاله كردن [ج] التبشر: تكون بثور مائية: ده سی
سزیاو تووقاله کرد.

تووقانن [ج] ۱ - الاحراق التام ۲ - جعله يتفجر
بكاء ۳ - طق [الاصابع]

تووقنهك [ن] نبات ذات كرات هوائية
تووقباگ [ئن] محروق حرقاً تاماً.

تووقیان [ج] ۱ - الاحتراق التام ۲ - الانفجار بالبكاء

۳ - ان يطق (الاصابع): هدر بینج کللگم تووقن

تووك [ن] ۱ - قشر ۲ - لحاء ۳ - جلد

تووكل [ن] لحاء: تووكلی نه نار.

تووك گرتهوه [ج] التقشير ۲ - السلخ

تووكن [ئن] سميك القشور ۲ - سميك الـ

تووله [ن] خباز

توولیه [تم] تووله

توومار [ن] سجل، تسجيل

توومارکه ر [ن] مسجل: الة التسجيل او الشخص

الذي يسجل على الشريط

توومارکردن [ن] التسجيل

توومارگا [ن] محل التسجيل

توون [ن] غور

تووناو توون [ئن] متاهات

تی [ن] ۱ - تعهد ۲ - شرط

تیا ترو [ن] ملهی .

تیار [ئن] ۱ - کامل الحیاکه «کلاش»

۲ - مستعد، متهیء

تیاره [ن] طائره، طیاره

تیارکردن [چ] اکمال حیاکه «کلاش»

تیهت [ن] ارض صلده

تیهتک [ن] ورك

تیهر [ن] عظم الرقبه: تیهری مل .

تیهرزین [چ] ۱ - ان یساوی: چهنی تیهرزئی؟

۲ - الاستحقاق: نیهفتهرزئی قال کردن و دهنگگ خوهدهاوردن .

تیهریک [ئن] ۱ - مظلم ۲ - غامق: رهنگی تیهریک

تیهریکه و بوون [چ] حلول الظلام: دنیا تیهریکه و بو.

تیهریکه و کردن [چ] الاظلام: جعله مظلمًا: قاپیهگه

نای مالهگه تیهریکه و کردید

تیهریکی [ن] ظلام، سواد

تیهل [ئن] مر: خه یارهگه تیهله .

تیهلهک [ن] مسحوق يعطی للاطفال

تیهله و بوون [چ] إزدیاد مرارته: ثاوی دجله له خوارهوه

تیهله و بوو .

تیهله و کردن [چ] زیاده مرارته

تیهل بوون [چ] ان یصبح مرا

تیهل کردن [ج] جغله مرا
 تیهلگ [ن] الخضروات المرة: خیار تیهلگ
 تیهلگی [تم] تیهلگ
 تیهلی [ن] ۱ - مرارة ۲ - ضيق: تا ئیرنگه تیهلی وه
 خوهی نه دیه .
 تیهنگ [ئن] ۱ - ضامیء: ئه گهر تیهنگته ئاو بخوه ۲ -
 متلهف: تیهنگی مال و منالیم .
 تیهنگ بوون [ج] التعطش: دنیا گهرمه، تیهنگیان بوو.
 تیهنگ کردن [ج] جعله يعطش: نانه گه سوور بوو
 تیهنگم کرد
 تیهنگی [ن] عطش، ظمأ
 تیهنی [تر] کیهنی
 تیهو [ن] خشكه: دفعه من المطر اند: د عدا
 تیپ [ن] ۱ - فرفه ۲ - مجموع - فريق
 تیتال [ن] فرحة، بهجة، ابتهاج
 تیتال کردن [ج] الابتهاج
 تیتزمانه [ن] طير كرسوع (عامية)
 تینگ [ن] خصلة الشعر على جانبي رأس المرأة
 تی چوون [ج] ان يكلف: ماله گه یان چه نی تی چوو؟
 تیخ [ن] شفرة، موس ۲ - آلة قطع حادة
 تیخهك [ن] فاصلة، حاجز بين شيئين .
 تیخهك دان [ج] الفصل بحاجز: جیاوه بون،

حهوشه گه یان تیڅهك دان.

تیر [نن] مشیع، مرتو: زگ تیر خه وهری له زگ ورسگ
نی یه.

تیر [ن] ۱ - سهم ۲ - قرعة

تیر [ن] تشتت، تشتیت

تیره [ن] ۱ - عشیره ۲ - فصیلة

تیرهك [ن] ۱ - قوة: تیره کی - بریا. ۲ - من قطع
البردة

تیر بردن [چ] التشتت: ریه نه گه تیر برده دیاره گورگ
کینگه ناویانا.

تیر بسوون [چ] ۱ - التشبع: نانه گه که م بو تیر
نه خواردم. ۲ - الارتواء: تیر ټاو بخوهن، له ری ټاو
نی یه

تیر حسن [چ] ۱ - الاقتراع ۲ - اطلاق النار

تیر خواردن [چ] ۱ - الشبع - الارتواء

تیر دار [ن] من قطع المحراث

تیر دان [چ] التشتیت: گورگ تیری ساواگان دا.

تیر سم [ن] وقر: ئه وه تیر سم داگه له گووشد!

تیر که وان [ن] سلاح القوس

تیر کردن [چ] ۱ - الاشباع ۲ - الارواء

تیرگ [ن] الخبز المحترق وغير المشوي

تیرمه [ن] برده، جبه

تیرموتیرمو [ن] لعبة قديمة للاطفال
 تیرواران [ن] ۱ - اعدام رميا ۲ - الرمي ، قصف
 تیرواران کردن [ج] ۱ - الاعدام رميا ۲ - الرمي ،
 القصف: نایه می ناپاک بایه ته تیرواران بکریگه .
 تیروپر [ئن] ۱ - مشبع ۲ - مكثفي
 تیروپری [ن] ۱ - شبع ۲ - إكتفاء
 تیری [ن] ۱ - شبع ۲ - إرتواء
 تیری [ن] خبز الرقاق
 تیز [ن] سخرية ، هزؤ .
 تیزاب [ن] حامض الكبريتيك
 تیزاو [تم] تیزاب
 تیزكسردن [ج] السخرية ، الاستهزاء: ثهوه راسی
 كهید ، تا تیز كهید!
 تیزگگه [ن] عنفصة
 تیژ [ئن] ۱ - حاد: چهقووی تیژ ۲ - سریع:
 ری کردنی تیژ
 تیژبوون [ج] الانشحاذا: ان ينشحاذا
 تیژكهه [ن] مشحذة
 تیژكردن [ج] الشحذا
 تیژی [ن] ۱ - حدة ۲ - سرعة
 تیسك [ن] حضلات شعرية طويلة
 تیسكن [ئن] مشعر: ذو حضلات شعرية طويلة: بزنی تیسكن

تیشٹ [تم] چیشٹ .

تیشک [ن] فأس

تیق ۱ [ن] قبالة: مالیان ها له تیقی مه کته به گه مان

تیق ۲ [تم] تیک

تیق وه تیق [نک] مقابل: مالی ئیمه وهوان تیق وه تیق

یه کن

تیک [ئن] فردي

تیکاجفت [ن] لعبة «الفردی والزوجی»

تیکاجفت کردن [ج] القیام بلعبة الفردی والزوجی

تیکه [ن] ۱ - لقمة ۲ - قطعة: تیکه ی قوماش

تیکه تیکه [ئن] مقطع الی اجزاء

تیکه تیکه کردن [ج] التقطیع الی اجزاء

تیکه چن [ئن] الدنیء المتطفل

تیکه چنی [ن] دناءة النفس المتطفلة

تیکه دان [ن] الاتهام: وهختی تیکه دا وهتی ئیه

مانگیگه نان نه خواردگه

تی کردن [ج] ۱ - الصب ۲ - التعهد ۳ - الاشتراط ۴

- ان يضع فی:

أ - ئه وه گوونیه ئه را چه یه؟

ب - ئارد تی ئه کا.

تیکل [ئن] معتاش، متطفل: تیکل هه میشه ها له

هوری زگ.

تیکل بوون [ج] الاعتیاش، التطفل
 تیکل کردن [ج] جعله معتاشاً، متطفلاً
 تیکلی [ن] اعتیاش، تطفل
 تیل [ئن] احول، حواء: چه و راسی تیله
 تیلّا [ن] عصا غلیظه «توثیه»
 تیلّه [ن] حزمة كبيرة من الحطب «کارة»
 تیل بوون [ج] ان یصبح احول، حواء
 تیل کردن [ج] جعله احول، حواء
 تیلگ [تم] تیلّه
 تیلی [ن] حَوَل.
 تیمار [ن] تداوي، تضميد
 تیمارکەر [ن] مداو، مضمد
 تیمارکردن [ج] ان یداوي، ان یضمّد
 تیمارگا [ن] مستوصف
 تیمانج [ن] الحاشية المضافة الى الرداء لتطويله
 تین [ن] شدة، حدة (الحرارة، البرودة): تینی
 سەردی شکیاگە
 تینگانن [ج] جعله یصول ویجول.
 تینگیان [ج] الصول والجلول
 تین و بین [ج] مشاورة.
 تین و بین کردن [ج] التشاور: ئەووە تین و بینی چه
 کەین؟

تیواننهوه [ج] ۱ - التذویب ۲ - الاحتواء ۳ - القضاء
 علی ۴ - الصهر: ثاسن تیواننهوه
 تیوهپر [ن] ۱ - نظر ۲ - نظریه
 تیوهپریدن [ج] التجراً علی النظر الی: تیوهپری روی
 نهوردم.
 تیوریان [ج] المسك بالقوة: ههردهسی تی وریا،
 کوتایه‌ی وه زه‌وا.
 تیویانهوه [ج] ۱ - الذویان ۲ - الانصهار ۳ - التلاشي
 تدريجيا

- ج -

ج [ن] /جیم/ الحرف الخامس من الالف باء
 جا [ن] مکان، موضع، موقع، مقر
 جاجگه [ن] علك
 جاجگین [ن] ۱ - كثير العلك ۲ - ملطخ بالملك
 جاجم [ن] شف، برجد.
 جاجوو [ن] ضد، عدو: ههردو برا بۆنه وه جاجوو
 یه‌ك.

جاده [ن] ۱ - طريق، شارع ۲ - جاده
 جادوو [ن] ۱ - سحر ۲ - شعوة.
 جادووکار [ن] ۱ - ساحر ۲ - مشعوذ.

جادو و کاری [ن] ۱ - اعمال السحر ۲ - اعمال
الشعوذة.

جار [ن] مرة: جاری تر نه گهر قسه کردی نه وه نی یه
بزانى: نئى جاره وه پهنى، جاری تر وه پاره.

جار [ن] ۱ - اعلان شفاها عن شيء ما ۲ - الجزامة:
بقايا الزرع المحصود.

جار جار [نك] أحياناً، بين الفينة والأخرى: جار جار
سه ر ليمان پده.

جاردان [ج] الاعلان شفاهاً شيء ما
جار كيش [ن] منادي الاعلانات.

جار كيشان [ج] الاعلان شفاها عن شيء ما.
جاروو [ن] ۱ - مكنسة ذات يد طويلة ۲ - نبات
ربيعي.

جارى [نك] ۱ - بعدُ: جارنى دانان نه ها تگه. ۲ -
لا يزال: جارنى نيشتنه

جاسووس [ن] ۱ - جاسوس ۲ - مخبر رسمي.
جاسووسى [ن] ۱ - جاسوسية، تجسس ۲ -
اخبارية.

جاسووسى كردن [ج] ۱ - التجسس ۲ - اخبار
السلطات عما يحدث.

جاش [ن] ۱ - مرتزق ۲ - جحش.

جاشى [ن] ارتزاق.
 جاكهش [ئن] قواد، ديوث.
 جاكهشى [ن] قواده، ديوثة.
 جاكهشى كردن [ن] امتهان القواده.
 جام [ن] ۱ - طاس ۲ - كاس ۳ - ملء كاس أو
 طاس ۴ - زجاج
 جامهك [ن] ۱ - مرآة ۲ - عدسة.
 جامخانه [ن] واجهة زجاجية.
 جاموئك [ن] طاس صغير، طويس.
 جامياني [ن] غطاء الرأس للرجال.
 جان [ن] روح.
 - له جاني بن جان [در] منذ الازل، سرمدي.
 جانتا [ن] حقيبة.
 جانگيه [ن] صدغ: خالى له جانگيهى كوناگه.
 جانماز [ن] سجادة أو أي فراش آخر يستعمل في
 الصلاة، م صلاة.
 جاهل [ئن] شاب
 جاهله و بوون [چ] استرجاع الشباب: عمر جاهله و
 بوه.
 جاهله و كردن [چ] جعله شاباً: خوهشى جاهليه و
 كردگه.

جاهلی [ن] ۱ - شباب ۲ - مرحلة الشباب.
 جاو [ن] ۱ - خام أبيض ۲ - كناية عن الخوف:
 رهنگی بوه جاوی چه رمگ.
 جاین [ج] ۱ - المضغ ۲ - العلك.
 جهبه [ن] شاجور.
 جهبه خانه [ن] ۱ - مشجب ۲ - ترسانه الأسلحة.
 جهبر [ن] علم الجبر.
 جهت [ن] نبات الجت، جت.
 جهخت [ن] ۱ - العطسة الثانية ۲ - جهد، كفاح.
 جهخت كردن [ج] الكدح: جهخت بكن ديواره گه
 نه لجنين.
 جهخت هاوردن [ن] أن يعطس ثانية.
 جهر [ن] ۱ - سرعة ۲ - عصر ۳ - شد ۴ - معاندة ۵
 - مجادلة ۶ - سخط، غيظ ۷ - جدل ۸ - مناظرة.
 - جهري باني سويت [در]: مجادلة فارغة.
 جهرا [ن] ۱ - جرار ۲ - حشرة صغيرة من فصيلة
 العقارب.
 جهرانن [ج] ۱ - العصر ۲ - ان يشد شداً محكماً.
 جهره [ن] ۱ - باقة، ۲ - حزمة، شدة: جهره دینار
 جهربهزه [ن] مغامر
 جهربهزهی [ن] مغامرة

جهرجهر [ن] درآسة خشبية
 جهرخه [ن] حشد: جهرخه‌يان جهمه.
 جهردان [ج] ان يسوق بالسرعة: ئى قهره جهردهى!
 جهردانه‌وه [تم] ۱ - العصر ۲ - السد محكماً:
 جهرى ده‌سمه‌و دا. - جهرى پژنه‌گه‌ى دايه‌وه.
 جهرده [ن] قاطع الطريق.
 جهرده‌ى [ن] قطع الطريق.
 جهركيشان [ج] ۱ - الجدال ۲ - العناد.
 جهرگه [تم] ۱ - جگر ۲ - اوصال: قسه‌ى خراو
 جهرگه برىگ
 جهرگه [ن] ۱ - وسط، مركز ۲ - مرمره: له جهرگه‌ى
 جهنگ.
 جهرمه جوورى [ن] مجادلة، جدال.
 جه رن [ئن] أقرن: ميه‌ى چهرن
 جهرنى [ن] حالة كون النعجة اقرن
 جهرهاوردن [ج] إثارة الحفيظة: ئه‌و خوى ههر
 تنهمه‌زه‌وه ئيه‌وئيش چهرى تيارين.
 جهزه‌وه [ن] ۱ - سلطة، حكم ۲ - هيه
 جهزه‌وه‌دار [ئن] مرهوب الجانب.
 جهزمه [ن] حذاء طويل العنق.
 جهژن [ن] عيد.

جهسه [ن] جسد، جسم
 جهسر [ن] جسر، شجاع، جريء
 جهسرى [ن] جسارة، شجاعة، جراءة
 جهسوور [نن] جسور، شجاع
 جهسوورى [ن] جسارة، شجاعة
 جهفا [ن] ١ - عذاب ٢ - ألم، تألم ٣ - كدح
 جهفاكيش [ن] كادح
 جهفاكيشان [ن] الكدح
 جهفهنك [ن] هراء، ثرثرة.
 جهفهنك رسى [در] يثرثر، بهرىء
 يثرثر، بهرىء
 جهفت [ن] لحاء البلوط يستعمل للديغ
 جهفت كردن [ج] الديغ بلحاء البلوط.
 جهفتين [نن] ملطخ بالدباغ
 جهعده [ن] جادة: جهعده گه قيرتاوه.
 جهلاد [ن] جلاد
 جهلادى [ن] مهنة الجلاد
 جهلافة [ن] جلافة: سيم تنظيف الاواني.
 جهلاوى [ن] بيع وشراء الاغنام بالجملة.
 جهله [ن] ١ - حصاف ٢ - رفش: حيوان مائي ٣ -
 تكبيس بالضرب المبرح.
 جهلهك [تم] جهله (٢)

جهله کردن [ج] التکيس بالضرب المبرح
 جهلده [ن] ۱ - جلده ۲ - سوط .
 جهلده دان [ج] التجليد
 جهم [ن] جمع ، حشد
 جهمالی [ن] جمالی : نوع من البناء
 جهم بوون [ج] التجمع ، التحشد
 جهم به سائن [ج] التجمهر ، التحشد
 جهمسهر [ن] ۱ - بؤرة ۲ - قطب
 جهم کردن [ج] التجميع : جهمی منالهل مهکه .
 جهنجهر [ن] نورس ، درآسة
 جهنده رمه [ن] درکي
 جهنده رمه ی [ن] مهنة الدرکي
 جهنگ [ن] ۱ - حرب ۲ - قتال ۳ - اقتتال ۴ - معركة
 ۵ - موقعة ۶ - مشاجرة
 جهنگاوهر [ن] ۱ - مقاتل ۲ - محارب
 جهنگه ری [ئن] محب العراک
 جهنگه ل [ن] غابة
 جهنگه لسان [ن] منطقة غابات
 جهنگ کردن [ج] ۱ - العراک ۲ - التشاجر
 جهنگيان [ج] الاستمرار في القتال
 جهو [ن] ۱ - زئبق ۲ - صمغ

جهواب [ن] جواب، رد
 جهواو [تم] جواب
 جهواودانهوه [چ] ۱ - الاجابة على ۲ - الرد
 جهواو كردن [چ] الرد بالرفض
 جهوه [ن] مروز
 جهوهل [ن] جبل
 جهوهلین [ئن] جبلي:
 جهوهنه [ن] زمزية الماء
 جهور [ن] ۱ - جور، ظلم، تعسف: ۱ - کهنس
 قهبولی ئی جهوره نیهکیک ۴ - کدح
 جهورکمر [ن] ظالم، متعسف.
 جهورکیش [ن] کادح
 جهورکیشان [چ] الکدح: له شهوهکتی تا ئیواره جهور
 کیشم.
 جهورگر [تم] ضالم
 جهورگرتن [چ] أن يظلم. چه بکهه خودا جهوره له
 لیمان گرنگه!
 جهوشهه [ن] منشأ، منبع
 جهوگه [ن] جوقه
 جهههت [ن] سنبل، أجل: بکه له جهههتی: خودا واز
 بار.

جههه نم [ن] جهنم

جههر [ن] غيظ، سخط.

جههر هاوردن [ج] الأغاظة، أثارة السخط

جدهيخون [ن] ١ - نهر في شمال خراسان ٢ - كناية

عن السعة

جبرائيل [ن] الملك جبرائيل

جت [ئن] منتصب

جتهوبوون [ج] ١ - الانتصاب، ٢ - الحضور فجأة

جتهوكردن [ج] ١ - جعله ينتصب، ٢ - الاحضار

فجأة.

جتي [ن] ١ - حالة الانتصاب، ٢ - حضور مفاجيء

ججو [ن] طير (طفل)

جدهو [ئن] (حسيوان) مصاب بالجروح في الكتفين

بسبب حك البردعة له.

جدهو بوون [ج] الأصابة بالجروح في الكتف.

جدهو كردن [ج] جعل الحيوان مصاباً بالجروح في

كتفيه

ح - جدهوى [ج] حالة كون الحيوان مصاباً بالجروح

في كتفيه

جرت [ن] ١ - عفظة ٢ - صوت يخرج من منفذ

ضيق

جرت وفرت [نن] كثير الحركة ولكن بدون جدوى

- جرت وفرتى [ن] كثرة الحركة

جرم [ن] غرامه: جرمى ئى کاره قورسه

- جرم خسن [چ] التغيريم: هزار دينار جرمى خسن

جرم کردن [تم] جرم خسن

جزدان [ن] محفظة النقود

جزر [ن] جزاء، عقاب

جزردانه وه [چ] تحمل العقاب: هر بایهت جزرى

ئى کاره بدهيه وه.

جزم [ن] جزء: سى جزمى قورئان

جفت [ن] ۱ - حرث، حراثة ۲ - زوج: جفتى

کلاش ۳ - فدان (وحدة مساحة): دوجفت کالایيه

جفت [نن] ۱ - متساوي، متعادل، متواز ۲ - زوجي.

جفتانه [ن] ورم سرطانى

جفته [ن] ۱ - رفسة ۲ - قرن: شعرتان في رأس الجواد

جفته وهشانن [چ] الرفس: قاتره گهيان جفته وهشنى

جفت بوونه وه [چ] ۱ - التساوي، التعادل ۲ -

التزامن: سورکردنيان جفت بووه وه

جفت کردن [چ] ۱ - الحرث ۲ - التعديل

جفت کردنه وه [چ] ۱ - جعله متعادلاً، متساوياً ۲ -

التنظيم: خودا کاريان جفت کرده وه

جفتیار [ن] فلاح، حارث الأرض

جفتیاری [ن] مهنة حارث الارض

جق [ئن] منتصب

جقه [ن] ۱ - قدر صغير بلا غطاء ۲ - تاج

جق بوونهوه [چ] ۱ - الانتصاب ۲ - الحضور فجأة

جق کردنهوه [چ] ۱ - جعله منتصباً ۲ - الأحضار

بصورة مفاجئة

جقن [شن] منتصب

جقی [ن] حالة كون الشيء منتصباً

جگ [ن] كمية قليلة، شيء: جگی ثاو.

جگر [ن] ۱ - كبـد ۲ - كناية عن الشجاعة

جگردار [ئن] شجاع

جگرین [ئن] كبدي، خاص بالكبد

جل [ن] جلال برودة

جلآ [ن] جزاء: جلآت به شامار.

جه لآلهت [ن] جلاله

جله و [ن] ۱ - زمام ۲ - عنان ۳ - مقود

جله وگرتن [چ] المنع، الصيد، الأعاقه

جله وگیری [ن] منع، ممانعة

جلوگیری کردن [چ] المنع

جله و کیشان [چ] أن يقود

جل شال [ن] غطاء يوضع على ظهر الحيوان لوقايتہ
 من الحر
 جلّفر [ئن] ۱ - تافہ، قليل الاعتبار (للشخص) ۲ - نز:
 كثير الحركة
 جلّفرى [ن] ۱ - تفاهة، قلة الاعتبار ۲ - كثرة الحركة
 جل کردن [چ] وضع الجلال على الحيوان
 جم [ن] حركة: جم نهو پى نه كهفت.
 جمانن [چ] ان يسم الغنم للرعي
 جم دان [چ] التحريك، الزحزحة. ۱ - نهو قره قورسه
 كهس نى يه جمى بدهى
 جمه [ن] ۱ - حركة ۲ - ملّىء
 جمه کردن [چ] التحرك
 جمه هاتن [چ] ان يعج بـ: بازار چمهى تىّ له
 مهردم، جووه گه چمهى تىّ له ماسى.
 جمبووت [ن] ورد الجمدة، ذو لون وردي
 جمبووتى [ئن] بلون الجمدة: وردي
 جمو جَوَل [ن] حركة
 جمو جَوَل کردن [چ] التحرك
 جميان [چ] قيام الأغنام والذهاب للرعي
 جناب [ن] حضرة، سيد:
 جنابات [ن] الحدث الاكبر

جناس [ن] بشر، أنسان.
جنجل [ن] حجل، خلخال [للاطفال بخاصة]
جندہ [ن] زانية، فاحشة
جنس [ن] بضاعة
جنگ [ن] ملبس، البسه
جنوکه [ن] جن، جنيہ
جهان [ن] عالم
جهانگیر [نن] عالمي: وارانہ گہ جهانگیرہ.
جہانی [نن] ۱ - عالمي ۲ - دنيوي
جوان [نن] ۱ - جميل، فاتن: شاناز جوانہ. ۲ -
حسن، جيد: قسہ گہت جوانہ. ۳ - شاب:
کہیکاوس جوانہ.
جوانہ زما [ن] ۱ - سعلاة: حيوان خرافي ۲ - كناية
عن القبح.
جوانہ مہرگ [نن] المتوفي في ريعان الشباب.
جوانہ مہرگی [ن] الوفاة في ريعان الشباب.
جوانسی [ن] ۱ - جمال، فتنہ. ۲ - جودہ، كون
الشيء حسناً. ۳ - شباب، ۴ - مرحلة الشباب.
جواہیر [ن] ۱ - مجوہرات. ۲ - كنز
جوہ [ت] ۱ - شعر، ۲ - نبات الشعر
جوہ روتہ [ن] حساء يعد من الشعر الاخضر.

جوهين [ئن] شعیری نسبة الى الشعير. نانی جوہین
جوجگہ [ن] کتکوت. قوب

جوغرافية [ن] جغرافية

جولانن [چ] ۱ - التحريك: ۱ - کەس نہوئرس سەر
بجولنئ. ۲ - الضرب المبرح: تا ئوورەگە جولیا
جولانہی

جولاننہوہ [چ] ۱ - التحريك. ۲ - الاسراع: ديرة،
دەس بجولینہوہ

جولہ [ن] حرکہ: جولہ لی برباگہ.
جولہ برین [چ] أن يقعدہ عن الحركة: بیماری جولہی
برپہ.

جولہ کردن [چ] التحرك: لہ شوونہگہی خوہی جولہ
نہ کرد.

جومعہ [ن] يوم الجمعة.

جوو [ن] نهر، ترعة.

جوور ۱ [ن] مثل: گا جوور گامیشہ.

جوور ۲ [ئن] متآلف: ئیمہ و ئەوان جووریم.

جووراب [ن] جوراب

جووراو [تم] جووراب

جوورہ و بوون [چ] التآلف: دژمنایہ تی نہما، گشتی
جوورہ و بوہ.

جوور جوور [ئن] متباين، مختلف: دكانه گان جوور جوورن.

جوورى [ن] ألفه: دواى دژمنايه تى جوورى به.

جووش [ن] ۱ - قوران، غليان. ۲ - قوة: مراد هيمنائى ها وه جووش. ۳ - ذروه. ۴ - وضع: ها له جووشى جاران.

جووش خواردن [چ] الالتحام. سقانى دهنشگ زو جووش خونگ.

جووش دان [چ] ۱ - التلحيم: ۲ - التحفيز: جووش مەردمەگه دا.

جووشدهر [ن] ۱ - مادة اللحيم ۲ - لحام.

جووش هاوردن [چ] ۱ - الانفعال: ئهنووى جووش هاورد

جووليه [ن] حائك.

جى [ن] ۱ - مكان، موضع، محل: له چ چى خه فى؟ ۲ - فراش النوم: جى يه گه ئه پرام بخه ره و تا بخه فم. ۳ - مجال.

أ - ئه وجى بردن [چ] ۱ - الايصال: ئه پرى ئه مانه ته گه برديه و جى؟ ۲ - ارجاع العظم المخلوع الى محله، ارجاع العصب الى محله: وه له قهيهك ناوكى برده و جى.

ب - ٺه و جی چوون [چ] ۱ - الوصول: دوهه، کهی
چینهو جی؟ ۲ - رجوع العظم، العصب - الی
محلہ: قائم خرتگیاکه و هیمانی نه چگه سهو چی
ح - له جی = بدلاً من: من له جی براگه م کار کهم.
د - له جیاتی [تم] له جی.

ه - له جی بردن [چ] خلع العظم، رمانه ی و ده سی له
جی برد.

و - له جی چوون [چ] انخلاع العظم. په نجه ی پام
له جی چکه

ز - وه جیه و مان [چ] ۱ - التخلف عن الركب: ٺه را له
کاروان وه جیه و ما؟ ۲ - البقاء في مكان: له مال
وه جیه و ما.

ح - وه جیه و هیشتن [چ] ۱ - ترك الشيء في محلہ:
جانناگه ی هیشته جیه وه. ۳ - أن يتعدى، الاجتياز:
که ی ٺاوا ی شامار هیشتیمه جیه و؟

جیا [ئن] ۱ - منعزل، معزول، منفصل. ۲ - مستقل
جیا بوونه وه [چ] الانعزال، الانفصال: که ی له باوگی
جیا بوسه وه؟

جیا جیا [ئن] معزول، منفصل: په شه گانمان
جیا جیان.

جیا خواز [ئن] ۱ - انعزال، انفصال ۲ - میال الی الاستقلالية

جیاخوازی [ن] ۱ - انزالیه، انفصالیه ۲ - میل الی
جیاکردنهوه [ج] ۱ - العزل، العضل ۲ - الفرز.

جیاواز [ن] مختلف

جیاوازی [ن] ۱ - فرق. ۲ - اختلاف، تباین: هیچ
جیاوازی له بهینان نییه.

جیاوازی کردن [ج] الفرق، أن یفرق: ئه‌پرا جیاوازی
له بهینی کوره‌گانت که‌ی!

جیاوه‌وکه‌ر [ن] عازل، آله العزل.

جیاوه‌وکردن [ج] الفصل، العزل: اجیای ساوه‌گان له
په‌سه‌گان بکروهوه.

جیای [ن] عزل، انعزال، فصل، انفصال.

جیابه‌وبوون [ج] الانعزال، الانفصال:

جیابه‌وکردن [ج] العزل، الفصل

جیه‌ر [ن] ۱ - مجادلة. ۲ - غیره.

جیه‌رکیش [ن] مجادل، معاند

جیه‌رکیشان [ج] الجدال: جیه‌رکیشان ئه‌ولی نه‌زانا
حه‌رامه.

جیه‌ره‌واردن [ج] ۱ - إثارة الغيرة: هه‌رچک جه‌ری
ه‌واردن، قه‌د قسه‌ نه‌کرد. ۲ - إثارة الحفيظة.

جیه‌ل [ن] حرّ، الامتناع عن المشي (حیوان)

جیه‌ل کردن [ج] أن یحرّن، الحرّن: هه‌س‌ر خاسه‌گه
وه‌لی جیه‌ل کینگ

جیه لنی [ن] حالة كون الحيوان حروناً.

جی بوونهوه [ج] ۱ - أن يتسع له المكان: جیی لیره

بووگهوه ۲ - الاستقرار: جیی له لای کهس نیه وگهوه

جی دار [نن] ذو منزلة، ذو مكانة: پیای جی دار.

جیر [ن] جیر، صاروج: وه جیرو جهه نم.

جیر [نن] متمطط: غیر قابل للمضغ: گوشتی جیر.

جیران شاخی [ن] ضرب من بامیا.

جیره [ن] ۱ - تقنین ۲ - كناية عن الندرة التامة.

جیره [ن] ۱ - صریر، ۲ - صوت اصطكاك الاسنان،

۳ - صریف.

جیره جیر [ن] صریر متواصل.

جیره کردن [ج] الصرصرة: قاپیه گه جیره کرد.

جیره هاتن [ج] الصریر: قاپیه گه جیره ی تی.

جیر بوون [ج] التمطط.

جیری [ن] حالة التمطط.

جیق [ن] نقف (الفرخ) البيضة.

جیق دان [ج] أن ينقف (الفرخ) البيضة أو ينقبها

ویرز منها

جیکانن [ج] ۱ - الزققة، ۲ - الوصوصة،

جیکه [ن] ۱ - زققة ۲ - وصوصة

جیکه جیک [ن] زققة ووصوصة مستمرة.

جی کردنه وه [ج] ۱ - الایواء ۲ - ان یفسح له المجال
 جیکن [ئن] کثیر الزقزقة والوصوصة
 جیگر [ن] نائب، خلف، خلیفه، وریث، وکیل
 جی گرتن [ج] ۱ - ان یثبت، ان یترسخ ۲ - ان یحتل المكان
 جی گرتنه وه [ج] ان یحل محل: له نازایه تی کهس
 نی یه جی سالار بگریگه و
 جیگیر [ئن] ثابت، راسخ
 جیگیر بوون [ج] الثبوت، الرسوخ.
 جیگیری [ج] ثبوت، رسوخ.
 جینشین [ن] خلیفه، وارث، نائب، ولی العهد:
 کوری پاشا جینشین باوگیه.
 جینشین [ن] خلافة، وراثه، وكالة
 جیواز [ن] تغیر (المكان)
 حیواز بوون [ج] ان یتغیر مكانه: شوونه گهم جیواز
 بوه.
 جیواز کردن [ج] التغير (مكان) کی جیوازی میزه گهم
 کرد؟
 جی وه جی [ن] ۱ - تنفيذ، انجاز، اتمام ۲ - حالاً،
 رأساً
 جی وه جی بوون [ج] ان یتنقذ، ان یتم؟ تی کاره هه راسه؟
 جی وه جی نیه بوو؟

جی وه جی کرن [چ] التنفيذ، الإنجاز، الإتمام: جی
 وه جی کاری خوهت بکوه و دهر به نی که س مهو
 جی و پان [ن] کنایه عن منجاعة النساء
 جی و بیان کردن [چ] ان یجامع: المادة السابقة.

- چ -

چ ۱ [ن] /چیم/ الحرف السادس من الالف باء
 چ ۲ [نک] سواء: چ پکهی چ نه کهی هه ریه که
 چا [ن] نقرة، حفرة عميقة.

چاپ [ن] ۱ - طبع ۲ - ختم
 چاپخانه [ن] مطبعة

چاپ دان [چ] الطبع ۲ - الختم
 چاپدهر [ن] ۱ - الطباع ۲ - الختام

چاپ کردن [تم] چاپ دان - ۱

چاپووک [ن] زقط: الضرب بالقائمتين الاماميتين
 چاپووک وه شانن [چ] الزقط

چات [ن] جبل مصنوع من الشعر عادة ويشد به
 عدلئى الحمل وذلك بخياطتهما به

چات دان [چ] الشد بالحبل. المادة السابقة

چات کردن [تم] چات دان

چاتمه [ن] قوس البناء، العقد المائل

چاتوول [ن] العمود الرئيسي لبيت الشعر

چاخ [ئن] سمین، بدین
 چاخ بوون [ج] ان یسمن: نه گهر نانې خاس
 بخوهین، چاخ بوین.
 چاخ کردن [ج] جعله سمیناً: چاخې بکهو سه ری
 بور.

چاخې [ن] سمنه، بدانه
 چادر [ن] خیمه

چار [ن] ۱ - حل، علاج، معالجة ۲ - اصلاح ۳ -
 اقناع: ۴ - سلی: غشاء الرحم الذي يسقط بعد الولادة.
 چاره [ن] حل، علاج، معالجة ۲ - وجه، سیماء ۳ -
 مصیر ۴ - قسمه، نصیب

چاره سر [ن] حل، علاج، معالجة [مشکله]
 چاره سر کردن [ج] ایجاد الحل او العلاج: بایه ته نې
 گوویه نه چاره سر بکریگه.

چاره ک [ن] ۱ - ربع ۴/۱ ۲ - وحدة الوزن تساوي
 ۱۰ کغم

چاره کردن [ج] ۱ - الحل، العلاج ۲ - الانقاذ
 چاره نوس [ن] مقرر المصير
 چاره ووا [ن] حيوان ذات اربعة قوائم: سوار چاره وایه گه
 بو.

چاروهز [ن] ثوب: غشاء الامعاء الشحمي

چارووک [ن] ۱ - هزه: قطعة من القماش تستعمل
في عملية نثر البذور ۲ - شراع
چارووکدار [ئن] ذو شراع، مشرع: به‌له‌می
چارووکدار.

چاشانن [چ] التعلیم: خودد مه‌چاشن وه شه‌ونان
خواردن.

چاشیاگ [ئن] متعلم

چاشیان [چ] التعلیم

چاك [ن] فتحة أو شق في أسفل الهندام: شه‌وه‌گه
دوو چاگك ها له‌تی.

چاك چاك [ئن] مشق، ممزق باحداث الشقوق

چاك چاك كردنه‌وه [چ] الشق، التمزيق

چاك دار [ئن] ذو فتحة أو شق [تم] چاك

چاكل [ن] جازل

چاكیت [ن] سترة.

چال ۱ [ن] ۱ - حفر، حفرة، نقرة ۲ - منخفض.

چال ۲ [ئن] ۱ - مقعر ۲ - منخفض.

چالابوون [چ] ۱ - التقعر ۲ - الانخفاض

چالاک [ئن] ماهر، شاطر

چالاکردن [چ] ۱ - التقعير ۲ - جعله ينخفض.

چالاکي [ن] مهارة، شطارة.

چالان [ن] لعبة الحفرة
 چالاو [ن] بثر: چالاولی ئاو، چالاولی نهفت
 چال بوون [بم] چالا بوون.
 چال چاله کین [ن] لعبة النقرة.
 چال کردن [تم] چالا کردن
 چالگ [ن] هاون، مهراش خشبي
 چال و بلوق [ئن] کثیر الحفر والبروز: زهوه گه چال و
 بلوقه.

چان [ن] نورج
 چاو [ن] ۱ - أشاعة، دعاية: مردنی قوباد هه چاوه.
 ۲ - خبر: چاو هات خه سره و مردگه.
 چاوخسن [ج] پث الاشاعة والدعاية: ئه پرا وه دروو
 چاو خه ی؟
 چاودان [ج] پث الخبر: ئه وه ی چاوی مهرگت دا
 چاوی مهرگی بدری.
 چاووراو [ج] أخبار غير موثوقة، تصاحبها اشاعة.
 چای ۱ [ن] شای.
 چای ۲ [ئن] بارد: ئاوه گه چایه تا گهرم؟
 چایه و بوون [ج] أن يصبح بارداً: نانه گت بخوه نه گ
 چایه و بوو.
 چایه و کمر [ن] مُبردة.

چایه وکردن [چ] التبرید: چایه وکهره گه خاس ئاو چایه و نه کرد.

چایچی [ن] ۱ - موزع الشاي في المقهى ۲ - صاحب المقهى

چایخانه [ن] مقهى

چایننه [ن] لطمية

چایننه گرتن [چ] اللطم

چایشت [ن] طعام الغداء

چایشت کردن [چ] تناول طعام الغداء: له سهعت دوانزهی نیمروو چایشت کردن.

چه ۱ [پاش] تضاف الى الاسم للتصغير: مأل = مألّه چه، قالی = قالیچه.

چه ۲ - [ئپ] ماذا، أي شيء: چه بکهه؟ چه هاورد؟

چهپ [ن] ۱ - یسار: دهسی راس له دهسی چهپ

وه قسوت تره. ۲ - جنوب: وای چهپ گهرمه. ۳ -

باقة: چهپی گول. ۴ - باقة تدشين الحصاد.

چهپال [ن] ۱ - قطعه: چهپالی نان. ۲ - مقدار أربعة

أصابع: وژیهه گ و چهپالی دریژه.

چهپاله [ن] صفة: دوو، سی چهپاله بده لی کوری

چل وقلته.

چه‌پاو [ن] نهب، سلب
 چه‌پاو‌کردن [ج] النهب، السلب: نَمَشه و دز چه‌پاوی
 مائی سرحد کرد‌گه.
 چه‌په [ن] باقة، حزمة: چه‌په‌ی گوّل. چه‌په‌ی گیا.
 چه‌په‌ر ۱ [ن] مکان مسیح للاغنام والحيوانات.
 چه‌په‌ر ۲ [ج] نکلی: میه‌ی چه‌په‌ر.
 چه‌په‌زبوون [ج] الشكل
 چه‌په‌ر‌کردن [ج] جعلها نکلی
 چه‌په‌ری [ن] نکل.
 چه‌په‌ل [ئن] وسخ، قذر، دنس، نجس: ده‌لیا وه
 ده‌می سه‌گ که‌په‌ل نیه‌بوو (په‌ند).
 چه‌په‌لی [ن] ۱ - وساخة، قذارة، دناسة، نجاسة، ۲
 - براز الانسان والكلاب.
 چه‌پ چه‌پ [ئن] مجزأ الى باقات وحزم.
 چه‌پ چه‌په‌و‌بوون [ج] التجزأ الى باقات وحزم.
 چه‌پ چه‌په‌و‌کردن [ج] التجزئة الى باقات وحزم.
 چه‌پ دان [ج] حصد باقة من الزرع للبدء بالحصاد.
 چه‌پگ [تم] چه‌په
 چه‌پگه [ن] خلوه: دایه‌یه‌و چه‌پگه‌یه‌گ و قسه ئه‌رای
 کرد.
 چه‌پله [ن] تصفيق

چه پله ريزان [ن] تصفيق جماعي: هر گه ورا گه يان
 كردنى وه يهك چه پله ريزانيگ.
 چه پله کوتان [ج] التصفيق: کابرايىگى بى بيروباوهره،
 هر کس بى چه پله ئهراى کوتى.
 چه بى [ن] رقصة شعبية جماعية تتقدم فيها الرجل
 اليسرى على الرجل اليمنى.
 چه پيل [ئن] أعسر، يُسراوي، عامل بيسراه: خهتى
 چه پيل له خهتى راسيل جوانتره
 چه پيلى [ن] حاله كون الفرد أعسر، عامل بيسراه.
 چه ته [ن] قاطع الطريق
 چه تهل [ن] شوكة الطعام.
 چه تهى [ن] قطع الطريق
 چه تهى كردن [ج] امتهان مهنة قاطع الطريق
 چه تر [ن] ١ - مظلة ٢ - ضفيرة
 چه ترى [ئن] ممتاز: برنجى چه ترى.
 چه تريان [ج] أن يضلّع، أن يعرج بصورة خفيفة:
 وهختى وهتاو رى گيك چه ترى.
 چه نوَن [ئن] شاطر، حاذق ٢ - شجاع.
 چه نوَنى [ن] ١ - شطارة، حذاقة ٢ - شجاعة.
 چه ج [ن] / طفل / يد: چه چت بده پيم
 چه چه [تم] چه چ

چه چگانه [ن] سوار خاص بالأطفال.

چه رهقه [ن] أبره (دواء)

چه رهقه دان [ج] زرق الابر

چه رهقه کوتان [ج] التطعيم بزرق الأبر

چه رجهف [ن] شرشف.

چه رخ [ن] ۱ - قداحة: چه رخه گهی دهر کرد و ده می

جفاره: دا. ۲ - عجلة: پاسکلی سی چه رخ. ۳ -

خراطة: چه قووه گه له چه رخ پده.

چه رخان [ج] ۱ - جعله يستدير. ۲ - الالتفات الى

السوراء: سه چه رخان و وه. ۳ - التعرج: ده می

تیشگه چه رخانی.

چه رخه [ن] سير، مشى، تجوال، تطواف.

چه رخه چی [ن] حارس لیلی

چه رخه چه ر [ن] بائع متجول.

چه رخه چه ری [ن] صنعة البائع المتجول.

چه رداخ [ن] كوخ مبنى من اغصان الاشجار

والبردي.

چه رده [ن] قطعة من الارض الزراعية بالأضافة الى

حصّة المزارع.

چه رم [ن] ۱ - جلد ۲ - جلد مدبوغ.

چه رمه سه ری [ن] مشکنة، مصيبة:

چهرمه له [ن] امرأة بيضاء .
 چهرمگ [ئن] ابيض، بيضاء: تووکی خا چهرمگه .
 چهرمگه و بوون [چ] ۱ - أن يصبح ابيض، بيضاء: له
 وه ختيگه و هاتگه سه شار چهرمگه و. بوه ۲۰ - فقدان
 اللون، زوال اللون: ئی پارچه چهرمگه و بوه .
 چهرمگه و کردن [ن] التبييض .
 چهرمگ کار [ئن] ضارب الى البياض .
 چهرمگی [ن] بياض .
 چهرمينه [ن] ۱ - بياض العين: چهرمينه ی چهو. ۲ -
 بياض البيض: چهرمينه ی خا .
 چهرو [ئن] دهين: برنجهگه چهروه .
 - دهس چهرو کردن [چ] الارتشاء:
 تا دهسی چهرو تهکە ی کار ئهرا کەس نیه کینگ
 چهرو کردن [چ] التدهين: دهست پشور و ئمجا
 چهروی بکه وه رَوْن يا مهلهم .
 چهروگی [ن] بذور الحمقة، نبات الحمقة .
 چهروی [ن] دهنه: كون الشيء دهيناً. چهروی ئهرا
 نهخوهشی دل گه نه .
 چهسپ [ن] ۱ - التحام، التصام. ۲ - اشتباك ۳ -
 مادة لصق .
 چهسپانن [چ] التلحيم، الالتصاق .

چەسپ خواردن [ج] الالتحام، الالتصاق.

چەسپ دان [ج] التلحيم، الالتصاق

چەسپ گرتن [ج] الالتحام، الالتصاق:

چەسپان [ج] الالتحاق والاشتباك مع: له دوايا
چەسپيا تى.

چەشە [ن] ۱ - أكلة الشفاء: أكلة تُعد من عدة
أصناف من الطعام وتقدم للطفل المريض اعتقاداً من
الناس بأنها تشفيه ۲ - كناية عن القلة: ۳ - طعم
چەشمە [ن] ينبوع ماء.

چەشن [ن] ۱ - نوع، جنس، ۲ - كيفية، اسلوب
چەشيان [ج] الاستعلام، الاستفسار

چەشيانگە [ج] استعلامات، مكتب استعلامات.
چەشپين [ج] ۱ - التذوق: ئەو يەك مانگە تامى
گوشت نە چەشپە. ۲ - الجرع (م): فرە نەنگى و تفتى
چەشپە.

چەغماغ [ن] قداحة.

چەغماغە [ن] برق

چەغماغەدان [ج] البرق: ئاسمان چەغماغە دېگە

چەفت [ن] ۱ - اعوج ۲ - غير عادل ۳ - مائل:
ديوارەگە چەفتە

چەفت بوونەوہ [ج] ۱ - التعوج ۲ - الميلان

- چەفت کردنهوه [چ] ۱- التعویج ۲ - جعله مائلا
 چەفت و چل [ئن] غیر منتظم، غیر مرتب
 چەفت و چلی [ن] عدم التنظيم والرتابة
 چەفتی [ن] ۱ - اعوجاج ۲ - عدم الاستقامة ۳ -
 میلان
 چەق [ن] ۱ - سنح: چەقی ریی
 ۲ - ضربة في لعبة الدعبول
 ۳ - صوت الضربة
 چەقاله [ن] ۱ - فريك اللوز ۲ - شظايا
 الحطب المحترق
 چەقانی [چ] ۱ - الثروة ۲ - اللغو ۳ - الفلق
 چەقه [ن] ۱ - ثروة ۲ - لغو، لغوة
 چەقهچەق [ن] ثروة ولغو مستمر
 چەقهچەق کردن [تم] چەقانی
 چەقهچەناوه [ئن] ثرثار، لغوي
 چەقهدان [چ] الثروة: کەم چەقه بده، کەرمان کردید!
 چەقهل [ن] ۱ - این اوی
 ۲ - طرف: چوار چەقهلی بۆه بان
 چەقهچەقه [ن] ۱ - نبات يشبه الصفصاف
 ۲ - عمود لدفع الحبوب من المطحنة الى الخارج
 چەق کردن [ن] الضرب (في لعبة الدعبول)
 چەقوانه [ن] صنج

چه قوانه ژهن [ن] ناقر الصنج
 چهق و پهل [ن] لغو، تمتمة
 چهق و پهل كردن [ج] اللغو، التمتمة
 چهقوو [ن] سكين
 چهقووكيش [ئن] مستهتر
 چهقووكيشى [ن] استهتار
 چهقبن [ج] الانفلاق: گولۍ نه وروز چه قيه.
 چهك ۱ [ن] ۱ - سلاح ۲ - صوت استعمال القداحة
 چهك ۲ [ئن] ۱ - بال، رث ۲ - ممات ۳ - مستهلك
 چهكانن [ج] ۱ - الفتح: قايه گه بچه كن.
 ۲ - الفك: دهس له ليم بچه كن.
 چهكاننه وه [ج] الاشعال: چكولۍ شخارته چهكانه وه
 چهكاي چهك [ئن] باستمرار، بدون توقف: چهكاي
 چهك ئاو دهركيشا.
 چهك بوون [ج] ۱ - ان يعتق ۲ - ان يصبح مماتا ۳
 - ان يصبح رثا، منهرثا
 چهك كردن [ج] ۱ - التجريد من السلاح ۲ - العتق
 ۳ - الاستهلاك
 چهكمه [ن] حذاء ذو عنق طويل
 چهكمه چه [ن] جارور، مجر.
 چهكوش [ن] مطرقة
 چهكيان [ن] ۱ - الانفتاح: قايه گه چهكيا.

- ۲ - الانفكاك: ده سگ قايه گه چه كيا گه .
- له يه كه چه كيان [چ] الافتراق: له رڼ له به ك چه كيان .
- چه ل [ن] عبىء ثقيل ۲ - خطأ في اللعب ۳ - خطأ يجازي عليه .
- له چه ل كه فتن [چ] ارتكاب خطأ الجزاء
- چه له مه [ن] ۱ - حناك، عروة ۲ - عظم الترقوة .
- چه لتوك [ن] شلب
- چه لقي [ن] خال، خاو: گوانى چه لقي، مه مگى چه لقي
- چه لقي بوون [چ] ان يصبح خاليا، خاويا
- چه لقي كردن [چ] جعله خاليا، خاويا: نه وقره
- گووره گه مژيهى تا چه لقي گوانى کرد .
- چه لقي [ن] حالة كون الثدي، الضرع خاليا، خاويا
- من الحليب
- چه لگ [ن] موزايه: عصا غليظة
- چه م [ن] واد
- چه مانن [چ] ۱ - الاثناء، الاحناء ۲ - التقويس
- چه مهر [ن] ۱ - مشكلة، مصيبة: كه سى لى چه مهره
- ديه! ۲ - دائرة ۳ - مدار
- چه مهرى [ن] ۱ - مشكلة، محنة، مصيبة
- ۲ - دائرة او حلقة العزاء
- چه مبر [ن] صندوق كبير مقسم الى خانات توضع فيها المواد للبيع .

چه مره [ن] خیار شنبر
 چه میاک [ئن] ۱ - منحن ۲ - متقوس، مقوس
 چه موش [ن] دامس: نوع من الاحذية
 چهن ۱ [ن] بضع، عدة: چهن كه سى له مهردمه گه
 حق و نه حق له يه كه و ناكهن.
 چهن ۲ [ئپ] كم: چهن مال؟. چهن رووژ پى چوو؟
 چه ناوكه [ن] حنك
 چهنه [ن] ثرثرة
 چهنه باز [ئن] ثرثار
 چهنه بازى [ن] حالة كون الفرد ثرثارا
 چهنه دان [چ] الثرثرة: له به چهنه دای وړمان كرديد!
 چهنك [ن] انحناء، تقوس.
 چهنك دان [چ] الانحناء، التقوس: له خوسه چهنك
 داگه.
 چهنگل [ن] قولا ب
 چهنگل دان [چ] ۱ - السمل: چهنگلى چهوى دان ۲
 - الشد بالقولا ب
 چهن و چون [ن] مشادة كلامية: بوه چهن و چونيان.
 چهو [ن] ۱ - عين: چهوى پراسى كووړه
 ۲ - عين ماء: سى چوار چهو ها له تى.
 ۳ - جوهر الشيء ۴ - طي: ئى وپړه گوونى ها له
 چهوى ۵ - فرق: چهوى ترازو ه گه بگره وه.

أ - چهوی برای نیه‌گری [در] لا يطاوعه قلبه ان يفعل
کذا. . چهوی برای نیه‌گری مآلی برا کوشیاگه‌گی
بستی.

ب - چهوی په‌پیه و بانی سهری [در] هاله الامر
ج - چهوی چوه و بانسی سهری [تم] چهوی په‌پیه و
بانی سهری.

د - چهوی رَوَ زَه وَ نیه‌وَنی [در] متکبر: له قه‌برانی
چهوی رَوَ زَه وَ نیه‌وَنی

ه - چهو له چهو هاتن [در] التخلص من: کهی بوو
چهوم له‌چهوت بی!

و - چهو له‌چهو هاوردن [در] التخلص من: خودا
چهومان له چهویان باری

ز - چهو له‌ناوچهو هاوردن [در] التخليص من
ح - چهو له يَهْكَ برین [در] ينحو نحو بعضهم: سیاره
سه‌نن، چهو له يَهْكَ برنیه

ط - له‌چهو = نسبة الى، بالمقارنة مع: له چهو
سالمه و مسلم پاس گووه.

ی - له چهو ده‌رچکه [در] وقع: ئه‌را مختی ئی کوری
له چهو ده‌رچگته نیه‌ده‌یت

ک - وه چهو و بوون [چ] ان يصاب بالعين: منآلی
پرچ و پاکی بَوَ بَوَ چهو و وه.

ل - وه چهو و کردن [چ] ۱ - الاصابة بالعين

- ۲ - ان يراقب بدقة: بکړه ی چه وهو بزان چه کیک .
- م - چه وېی کشفتن [چ] ان یری: ته گهر چه وم یی کهفت، زانم چه یی کهم .
- س - چه و لی کهفتن [تم] چه و یی کهفتن
- ع - چه و لی هاتن [چ] التخلص: که ی بوو چه ومان لی کوری هاره بایگ
- ق - چه و لی هاوردن [چ] التخلیص: خودا چه ومان لی باریگ
- چه واشه [ئن] ۱ - غیر مستقیم ۲ - غیر منتظم
- چه و نووړ [ئن] منتظرید الاخرین: فقیرو، منالگانی چه و نووړی ده سی مهردمن .
- چه و نووړ بوون [چ] انتظارید الاخرین
- چه و نووړی [ن] حالة کون الفرد متظرا ید الاخرین
- چه و بازه [ن] نبات رأس القنفذ
- چه و بهس [ن] نفره، شيء یعلق علی الطفل لرد العین
- چه و بهن [تم] چه و بهس
- چه و پیس [ئن] ۱ - ذات عیون شؤمة ۲ - ذونیه خبیثة
- چه و چه [ن] حزوړه، احجیه
- چه و چه و [تم] چه و چه
- چه و ر [تم] چه و ر
- چه و رکردن [تم] چه و رکردن
- چه و رگانن [چ] اللصاق، اللزاق: خوهی چه و رگانه زه و و .

چه وړگيان [چ] الالتصاق

چه وړی [تم] چه وړی

چه وسانن [ئن] ۱ - الاحراق حد الالتصاق بالذي فيه

۲ - الالتحاق به: چه وسانه‌ی کاروانه‌گه‌یا

چه وسیان [چ] ۱ - الاحتراق حد الالتصاق بالذي فيه

۲ - الالتحاق به

چه وگه [ن] جوهر الشيء، خلاصة الشيء

چه وگرتنه‌وه [چ] اخراج الفرق: چه وی ترازو‌گه بگړه‌وه.

چه ووشی [چ] عائرة: وجع العين

چپانن [چ] الغمس، التنقيع

چپه [ن] غمس، نقع

چه هاتن [چ] التقطر ماء: چپه‌ی تی له ټاو

چچی [ن] جلوس، قعود [طفل]

چچی‌کردن [چ] الجلوس، القعود

چنچ [سر] لطرذ الكلاب: ابتعد!

چنچيله [ن] غشاء

چر ۱ [ن] ۱ - كمية قليلة من السائل: چری ټاو،

۲ - تشابك: داری ټه‌نار چر بریه له یه‌ک

۳ - حل: کی‌یه چری تی کاره بیگه‌وه!

چر ۲ [ئن] ۱ - صاف، غیر مخلوط: شیري چر

۲ - کثیف: دارسانی چر

چر ۳ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم صاحب
المهنة

گورانی = گورانی چر

چراخ [ن] ۱ - مصباح ۲ - مشعل، سراج

چراخ تہ پان [ن] نعتیم: دَوَہ شہو چراخ تہ پان بَو.

چرای [ن] تعلم تناول الطعام [حيوان]

چرای بوون [ج] التعلم: المادة السابقة: ساوہ گان

چرای بَوَنہ

چرای کردن [ج] التعليم: المادة السابقة

چرہ [ن] صياح، صيحة

چرہ چر [ن] صياح متكرر

چرہق [سر] اذا: چرہق کابرا نہ ہات!

چرپرین [ج] ۱ - التشابك ۲ - التکائف

چرپہ [ن] سقسقة

چرپہ کردن [ج] التسفسق

چرنک [ن] دق الاصابع بيد واحدة

چرتم [ن] جريرة: من بَوَمہ چرتمی صفرہوہ.

چرج [ن] ۱ - غفوة، سنة من النوم

۲ - رعب، ذعر ۳ - صدمة ۴ - اجفال

چرج بردن [ج] ۱ - الاصابة بالصدمة ۲ - الاصابة

بالرعب والذعر

چرج بردنہوہ [ج] الغفو: دَوای نان خواردن: چرچی

بردهوہ.

چرچگانن [ج] ۱ - التخويف، الترعيب ۲ - جعله
 يجفل .
 چرچگيانه وه [ج] ۱ - الاصابة بالرعب ۲ - الاصابة
 بالصدمة ۳ - الجفل
 چرچدانه وه [ج] حل «مشكلة»: كهس ني يه چرچي ثي
 گوپونه بيگه وه
 چرچرگ [ئن] زائيه، فاخته، فاقدة الاخلاق
 چرچرگي [ن] زنا، فقدان الاخلاق
 چرسك [ن] شريط لاصق
 چرشك [تم] چرسك
 چرك [ن] ۱ - وساخة: چرك ملي خواردگه
 ۲ - قبيح، صديد: چرك له دومه له گهي تي .
 چركه [ن] ۱ - دقة ۲ - نفوة، نطق
 چركه برين [ج] الاسكات: ، چركه بكهين، چركه تان
 برم
 چركه كردن [ج] التفسوه، النطق: كهس له تاوي
 نيه ويري چركه بكيگ .
 چركن [ئن] وسخ: له شم چركنه، بچم سناو بكه م .
 چركني [ن] حالة الوساخة
 چريكانن [ج] ان يعيط: ثامينه، همر چريكان و خراو
 دا .
 چريكه [ن] عيطة، عياط

چروسیاگ [ئن] ۱ - محترق وملتصق به ۲ - ضعیف

چروسیان [چ] ۱ - الاحتراق حد الالتصاق بشيء:

خاگه چروسیا تاوهگهوه

۲ - ان یصبح ضعیفا: چروسیاگه، چمان ئهیه سالیگه

هیچ نه خواردگه.

چرین [چ] ۱ - ان یصبح: وه دهنگی بهرز چری

۲ - ان ینادی: ئارام بچر

۳ - ان یغنی: هوورهی جافی چری

چز [ن] ۱ - وخز ۲ - لسع ۳ - صوت احتراق الطعام

وه چزهونان [چ] الاهاجه، الاثارة، الاستفزاز: دنیا

ناگه وه چزهو

چزانن [چ] اللسع

چزدان [چ] ۱ - اللسع ۲ - الوخز ۳ - النغز

چزگ [تم] چز

چزنهك [ن] حشرة حك

چزولك [ن] سكة: بقايا اللية المستخرج منها الدهن

چزیوزی [ن] طريقة في التكلم يراد بها اخفاء ما

یریده المتكلم من الاخرين وذلك باضافة حرف او

صوت [ز] بعد كل صوت مثل: عهلی: عهزلزی

وهكذا.

چسکن [ئن] قليل الاعتذار

چقانن [چ] ۱ - النصب: سیپاییگ چقان

- ۲ - الغرز: دهرزئيك چفانه چهوى
- ۳ - الطمس: خوهت مهچقنه خهرك
- چقيان [ج] ۱ - الانغراز ۲ - الانطماس
چقير [ن] شطاً.
- چقيركيشان [ج] الشطاً: پيازهگه چقير كيشاگه
- پك [ن] ۱ - صوت خفيف كصوت دقات الساعة
- ۲ - قعر (في لعبة الكعاب)
- چكانن [ج] ۱ - التثيت على الارض عموديا:
چووى چكان
- ۲ - الغرز: نيزيگ چكانه گيانى .
- ۳ - جعله يقعد: بچكنهى تا دهرمانهگهى بخوى
- چكچكه [ن] مرض يصيب العين
- چكره [ن] طفل
- چكره باز [ئن] الذي يضاجع الذكور وخاصة الصغار.
- چكره بازى [ن] مضاجعة الصغار من الذكور
- چكل [ن] ۱ - عود، قش ۲ - عود ثقاب
- چكل له قنگه [ن] حشرة يعسوب
- چكنه ر [ن] شوندر، نبات الشوندر
- چكياگ [ئن] منصوب على الارض عموديا
- چكيان [ج] ۱ - الانغراز ۲ - القعود
- چگا [ن] تل، رابيه، ربوه.
- چل [ن] اربعين (۴۰)

چَل [ن] ۱ - سوبق ۲ - عود ۳ - غصن ۴ - حبة الرز
بعد طبخها

چَلّاس [ن] مغراف: منهل للكلاب مصنوع من
الخشب عادة

۲ - كناية عن الجرح العميق: سهري كرده چَلّاس
سه گه .

چَلّالَه [ن] كرزات

چَلّاو [ن] اكلة تعد من الرز دون ان يترشح منه الماء
چله [ن] ۱ - ذكرى مرور ۴۰ يوما على السوفاة،
الولادة. . الخ

۲ - مرور اربعين يوما من الشتاء

چَلَه [تم] چه لگه

چَلَه پهر [ن] كناية عن الموت

چَلَه پهر بون [ج] الموت: چَلَه پهر مانگی سه پهر
بوین!

چَلَه پهر كردن [ج] الامانة

چَلْبان [ج] اللصق، اللحس: سه گه ثاوه گه چَلْبان

چَلْباو [ن] وحل

چَل كيشان [ج] ان يكبر حجما عند الطبخ [رز]:

برنجه گه چَل كيشاگه

چَلگه [ن] ۱ - حديد الزهر ۲ - مغناطيس ۳ - كناية

عن المتانة والصرامة

چلم [ن] مخاط
چلمن [ئن] ممخط، كثير المخاط
چلمنى [ن] حالة كون الفرد ممخطاً
چلگانن [چ] (کلب) الوقوفة خوفا: سه‌گه‌گه،
چلگان و وای.
چلگاننه‌وه [چ] (کلب) الوقوفة المتواصلة خوفا
چلنگه [ن] الوقوفة. المادة السابقة
چل و فل [ئن] وقح: ثاوات چل و فله
چل و فلى [ن] وقاحة
چل و فلى كردن [چ] الوقاحة: ثارمت بگرئى، دى كه‌م
چل و فلى بکه.
چلیس [ئن] شره: ثایه‌مى چلیس هه‌میشه‌ها له هور
زگ.
چلیس [ن] شراهة
چم [ن] خوف
- چم له چه‌وى نیه [در] شجاع: حیدر، چم له
چه‌وى نى‌یه.
چمان ۱ - [نك] ۱ - کائما: وریا چمان باوگیه
۲ - تُرئى: چمان كه‌ى تیه‌نه‌وه!
۳ - ییدو: چمان كه‌س له مال نى‌یه.
چمان ۲ [سر] هل: تستعمل للاستغراب: چمان
ئه‌وان درووزنن و ئیوه راسگوو!

چمرى [ن] تمر غير ناضج تسقطه الريح
 چمگ [ن] ۱ - طرف، حافة، زاوية
 چمگ دار [ئن] ذو حافة
 چن [پاش] تضاف الى الاسم فتعني
 ۱ - اللقاط: هووشگ + چن = هووشگچن
 ۲ - حياكة: دس + چن = دسچن
 چنار [ن] شجرة القوغ
 چنارين [ئن] كثير القوغ ۲ - خاص بالقوغ
 چنه [ئك] بقدر: دارا چنه منه
 چنچگ [ن] ۱ - حبوب ۲ - نواة
 چنگ [ن] ۱ - كف ۲ - قبضة ۳ - ملء الكف:
 چنگى خورما بده يى.
 - له چنگ كهفتن [چ] الحصول على: هيچ له چنگم
 نه كهفت
 ۲ - الوقوع في قبضة: نه گهر له چنگم كهفتى مه گهر
 سهرت بورم.
 چنگال [ن] ۱ - شوكة ۲ - قولا ب
 چنگه كرى [ن] نبش بالاطافر
 چنگه كرى كردن [ن] النبش بالاطافر
 چنگ و پهل [ن] شطاره، تدبير
 چنگ و پهل دار [ئن] شاطر، متدبير: احمد فره
 زيلهك و چنگ و پهل داره.

چنگير [ن] مخلب، برثن
 چنگيردار [ئن] ذو مخالب، ذو برائن.
 چنور [ن] عشب بري
 چنوڪ [ئن] شره: چهنی چنووکي هرچگ بدوني
 خواهيد!

چنووکي [ن] شراة
 چنياگ [ئن] ۱ - محاک ۲ - منسوج
 چنيان [ج] ان يلتم علی: هزار کس چنيا لي
 دهرقه تي نه هاتن

۲ - ان ينجدل: قزی پر، خاس نيه چنيه يگه وه.
 چنين [ج] ۱ - الحبک ۲ - النسيج ۳ - الحبک ۴ -
 ان يُظفر
 چنينه وه [ج] ۱ - القطف، الجني: په مگ چنينه وه
 ۲ - الالتقاط: خورما چنينه وه

چوار [ن] اربعة (۴)
 چوارپا [ن] ۱ - حيوان ۲ - کل ذو اربعة قوائم
 چوارچهو [ئن] منذهل وحسود
 چوارچه وه و بوون [ج] الذهول والحسد
 چوارچه وه و کرډن [ج] الاذهال
 چوارچمگ [ئن] مربع
 چوارچوو [ن] نقالة، سديّة: يه چ ژيان يگه وه رو
 شهرمه وه، چمان هام وه بان چوارچوو تهرمه وه
 «فولکلور»

چوارخیشته [ئن] رباعي
 چوارده [ن] اربعة عشر، اربع عشرة (١٤)
 چواردهم [ئن] الرابع عشر
 چوارشانه [ئن] مربع: کوری چوار شانه‌ی بهرز
 چوارشممه [ن] الاربعاء، اليوم الخامس من الاسبوع
 چوارقلفه [ئن] متین وقصیر
 چوار قوولی [ئن] رباعي: وازی چوار قوولی
 چوارگا [ن] ضرب من المقام الكردي
 چوارگورچگه [ئن] (م) شجاع: حیدر چوار
 گورچگه.
 چوارگورچگی [ن] شجاعة. المادة السابقة
 چوارگووشه [ئن] مربع
 چوارلا [ن] الشكل الرباعي
 چوارلای [ئن] ذو اربعة اضلاع، رباعي
 چوارم [ئن] الرابع: چوارم کهس کی‌یه؟
 چوارمشقی [ن] تربيع: چوار مشقی بنیشن
 چوارمین [ئن] الرابع
 چواری [ئن] رباعي
 چوچانن [چ] البعثرة، النثر: مامر هرپوشه‌گه
 چوچانگه.
 چوچیاگه [ئن] مبعثر، منشور
 چوچیان [چ] التبعثر، النثر

چوخ [ن] سبیل للتدخین: جفاره نیه کیشی، چوخ کیشی.

چوزان [چ] لعبة «جلگه»

چوزان کردن [چ] ممارسة لعبة «جلگه»

چون [ئپ] کیف، چونی؟ چون؟ چون هاتنه؟

چوو [ن] ۱ - خشب: قایی چوو

۲ - عصا: چووی وه دهسیه وه بو.

چووپ [ن] الاطار الداخلي للعجلات

چوویی [ن] منديل او قطعة قماش يحملها قائد الرقاصین

چوویی کیش [ن] قائد الرقاصین

چوویی کیشان [چ] قيادة الرقاصین

چووچوانه کی [ن] لعبة العصا

چووخان [ن] شنان

چووخه [ن] الجزء العلوي من اللباس الكردي للرجال

چووره زانه کی [ن] لعبي العصي

چووقانن [چ] ۱ - التحطيم ۲ - الابادة

چووقیاگ [ئن] ۱ - محطم ۲ - مباد

چووقیاگ [چ] ۱ - التحطيم ۲ - التعرض للابادة

چوول [ئن] فارغ، خال: مالیان چوول، کهس له تی بی یه.

- چووله وانی [ن] خلوه
چوول کردن [ج] الاخلاء: دژمن شاره گه چوول کرد
چوولی [ن] فراغ، خلو
چوولی [ن] حیوان الدعلج
چوون ۱ [ج] ۱ - الذهاب: بچوونئرا مال
۲ - المغادرة: کهی محمد چگ؟
۳ - التقلص: ئی پارچه له ئاو چوو.
۴ - ان یفزی: ان یؤدی الی: ئی رییه چوونئرا
خانه قی
چوون ۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتکون مصدر
فعل: رخ چوون. دهس چوون
چوونهوه [ن] ان یعود، ان یرجع: کهی چینهوه؟
۲ - ان ینکشف «لون»: رهنگی پارچه گه چوونگهوه.
چی [پاش] تضاف الی الاسم فتکون اسم صاحب
المهنة
چای: چایچی
چیه [ن] فك: ئازاد چیه ری گهر دیاگه
چیه رگ [ن] الحزة: مقص کبیر لجزء الصوف والشعر
چیه رگ کردن [ج] الجز: چیه رگی بزنه که بکه
چیت [ن] زریب
چیچگدان [ن] ۱ - حویصلة، جؤجؤة
۲ - کنایة عن الصبر: چهنی بی چیچگدانی!

چیشٹ [ن] ۱ - شيء ۲ - امر ۳ - مسألة ۴ - شأن
 چیق [ن] رعب، خوف، ذعر
 چیق بردن [ج] الترعیب: چیقی کوره مهوه!
 چیق چوون [ج] الاصابة بالرعب
 چیل [ئن] ارقط، ابرش: مامری چیل
 چیل چیل [ئن] ارقط، ابرش
 چیلگ [ن] حطب الوقود
 چیمه ن [ن] روضة، مرج
 چین [ن] ۱ - طبقة، مجموعة: چینی دهوله من وچینی
 ههزار. ۲ - الخثرة التي تضاف الى الحليب ۳ - بلاد
 الصين
 چین کردن [ج] اضافة الخثرة الى الحليب

چینکوو [ن] ۱ - صفيح ۲ - الواح من تنك
 چینگه [ن] علف دجاج
 چینگه کردن [ج] ۱ - التعليف (الدجاج): مامره گه
 چینگه کینگه ۲ - تعليف الدجاج: چینگه گه
 مامره گه بکه.

- ح -

ح [ن] / حی / الحرف السابع من الالف باء
 حاجهت [ن] ۱ - حاجه ۲ - أثاث ۳ - وجوب

حاجت کردن [ج] ان يستوجب: حاجت کردگه
ثیمه بایم؟

حاشا [ن] إنکار

حاشا کردن [ج] الأنکار: هر حاشا کرد. وهت: من
نه بومه.

حالی [ن] ۱ - اعلام، تعلم، ۲ - خبر ۳ - فهم
حالی بوون [ج] التعلّم: زیره که، زو حالی بووگ.
حالی کردن [ج] الأعلام: خه وهر نه بیری، کهس
حالی نه کردگه.

حهچه [سر] تستعمل لحت الدواب علی السیر
حهرام [ئن] مُحَرَّم، حرام

حهرام بوون [ج] التلف: حهرامی نانه گه مه که
حهرام زاده [ئن] ابن حرام، نغل

حهرام زایه [تم] حهرام زاده
حهرام کردن [ج] ۱ - التحريم ۲ - الأتلاف: حهرامی
پارچه گه مه که.

حهرامی [ن] حالة كون الشيء حراماً، محرماً

حهز [ن] ۱ - میل، رغبة ۲ - حب

حهزرت [ن] ۱ - حضره ۲ - إشتیاق تلهف: فره هام
وه حهزرت هوه بوئمه د

حهزرت هه من [ئن] مشتاق، متلهف

حهزکردن [ج] ۱ - الميل، الرغبة ۲ - أن يرغب:
حهز کهم هه که سی بره سیگه حه قی خوهی.

حه سار [ن] حصار، سياج
 حه ساردان [ج] الأحاطة بالحصار، التسيج
 حه قه [ن] وحدة وزن تساوي ٤ كغم
 حه م [ن] اكل، طعام [طفل]
 حه مام [ن] حمام
 حه مامچی [ن] صاحب حمام
 حه مام دان [ج] التحميم
 حه مام کردن [ج] إستحمام
 حه وش [ن] ١ - دار ٢ - صحن الدار
 حه يران [ن] بهر، فتنه، جاذبية
 حه يران بوون [ج] الانبهار: له جوانی، خوه يشکی
 خوهی حه يرانی بوو.
 حجهت [ن] ١ - معاندة ٢ - سند طابو
 حجهت کردن [ج] ١ - العناد ٢ - التسجيل «في سند
 الطابو»
 حجره [ن] حجرة، غرفة
 حژیړان [ن] حزيران: الشهر السادس من السنة
 الميلادية
 حكايت [ن] ١ - حديث ٢ - قصة فولكلورية طويلة
 حكايت کردن [ج] ١ - التحدث ٢ - إرواء قصة
 فولكلورية طويلة
 حورمهت [ن] حرمة، احترام

حورمهت دار [ئن] محترم ک دَر حورمهت
 خورمهت گرتن [چ] الاحترام: حورمهت‌داره،
 حورمهتی مه‌ردم گریگ
 حوقه‌باز [ئن] خیال
 حوقه‌بازی [ن] حيلة
 حیّا [ن] ۱ - حیاء ۲ - اعتبار
 حیّا بردن [چ] الالهانة: نه‌وقه‌ره قسه پیمان کردن
 حیّامان بردن.
 حیّات ۱ [ن] ۱ - حیاة ۲ - عیش
 حیّات ۲ [ئن] ۱ - لذیذ: ناوی سیروان حیّاته
 حیّاچوون [چ] فقد الحیاة والاعتبار
 حیادار [ئن]. ذو حیاء
 حیلەت [ن] حيلة
 حیلەت باز [ن] خیال
 حیلەت کردن [چ] الاحتيال

- خ -

خ [ن] /خیّ / الحرف الثامن من الالف باء
 خا [ن] بیض
 خاپوور [ئن] مه‌دوم، مدمر، مخرب
 خاپووربوون [چ] التهدم، التخریب، التدمر
 خاپوورکردن [چ] التهديم، التخریب، التدمير:

بهم بردمان خاپووری شاره‌گه کرد.
 خاپووری [ن] هدم، دمار، خراب
 خاتر [ن] ۱ - خاطر ۲ - احترام ۳ - فکر ۴ - وساطة
 خاترانه [ن] شيء يضاف او يعطى تقدیرا للمقابل
 خاترخسن [ج] التوسط: خاتر نه‌رای بهه.
 خاتردار [ن] محترم، معتبر
 خاترگرتن [ج] الاحترام، التقدير
 خاتون [ن] سيدة
 خاج [ن] صليب
 خاج پهره‌س [ن] مسیحی
 خادان [ن] مبيض
 خار [ن] ۱ - حطب ۲ - غبار: لهی سای بیّ خاره:
 بدون سبب.
 خارا [ن] ۱ - الحریر الصناعي ۲ - اللون الصناعي ۳
 - حجر الکرامیت
 خارهت [ن] نهب، سلب
 خاره‌تکهر [ن] ناهب، سالب: خاره‌تکهر خاره‌تی
 ثاواى کرد.
 خارهت کردن [ج] النهب، السلب
 خارهك [ن] ابزیم الحزام
 خارچگک [ن] فطر
 خارچگاو [ن] حساء الفطر

- خارجگ ته قيله [ن] فطر ذو طاقية
 خارجگ جو ٻهينہ [ن] فطر الشعير
 خارجگ سه گانه [ن] فطر الكلاب
 خارجگ گه نمينه [ن] الفطر الحنطي
 خارجگين [ن] كثير الفطر: زهوى خارجگين
 خارگيش [ن] بائع الحطب
 خاس [ن] ۱ - جيد، زين، ممتاز ۲ - صالح ۳ -
 طيب
 خاسه [ن] خاصرة
 خاسه وکەر [ن] مصلح: راديو خاسه وکەر
 خاسه وٻوون [ج] ۱ - ان يتصلح: سه عه ته گه ي
 خاسه وٻو.
 ۲ - التحسن: جلال رهويشتي خاسه وٻو
 ۳ - الاستشفاء: کمال خاسه وٻو، يان هيٺان بيماره
 ۴ - الانبعاث: کي خاسه وٻو لهو دنيا هانگه سهو؟
 خاسه وکردن [ج] ۱ - التصليح ۲ - الترميم ۳ -
 الاشفاء ۴ - الاحياء ۵ - البعث: دكتور خاس مردگه
 نيه کيگه وه
 خاس کردن [ج] الاحسان
 خاسي [ن] ۱ - جودة ۲ - اصلاح ۳ - تحسنه ۴ -
 إحسان: هر خاسي پيمان مينی
 خاسي کردن [ج] الاحسان: خاسي کردن ٺهرا کي
 بو.

خاشه [ن] ۱ - ذرة ۲ - قطعة صغيرة

خاشه بوون [چ] التهشم

خاك [ن] ۱ - تراب، تربة ۲ - ارض

خاكاروو [ن] مخلفات البيدر «مستاح»

خاكاروو كردن [چ] جمع مخلفات البيدر

خاكاو [ن] سقي او ارواء الحقل للمرة الاولى

خاكاوشكانن [چ] الاسقاء للمرة الاولى: سى قورام
خاكاو نهشكاننه.

خاكر [ن] الدجاجة البائضة

خاكه ناز [ن] مر: مسحة صغيرة

خاكردن [چ] ۱ - ان يبيض: مامر چه رمگه خا
كردگه.

۲ - [م] ان يسيل لعابه طمعا: ئهرا ئه و خانگه خا
كردم.

خاكى [ئن] ترابي اللون

خاكين [ئن] ترابي، كثير التراب: زهوى خاكين.

خال [ن] ۱ - نقطة ۲ - بقعة ۳ - شامة، وشم

خالخال [ئن] ۱ - منقط ۲ - ابقع

خال دار [ئن] ۱ - منقط ۲ - ابقع

خالو [ن] خال: اخ الام

خالوان [ن] خوال

خالوزا [ن] ابن، بنت الخال

خالی [ئن] ۱ - خال ۲ - غیر مسکون

خالیه [ن] خاصره

خالی بوون [چ] ۱ - التفرغ ۲ - الخلو من

خالیکه ر [ن] مفرغ، مفرغه

خالی کردن [چ] ۱ - التفریغ ۲ - الاخلاء

خالین [ئن] موشم: میه خالین

خام ۱ [ن] قماش خام

خام ۲ [ئن] ۱ - نی، غیر مطبوخ ۲ - فج، غیر

ناضج ۳ - عديم التجربة ۴ - کسلان غیر نشیط ۵ -

خامل ۶ - غیر مقتول: به نی خام

خامه و بوون [چ] ۱ - ان ینفل ۲ - التکاسل ۳ -

الانحلال، الخمول ۴ - الغثیان: دلم خامه و بو.

خامه و کردن [چ] ۱ - الفل ۲ - الاصابة بالانحلال

والخمول ۳ - جعله ینفث: چایه گه دلم خامه و کرد.

خامووش [ئن] ۱ - خامد ۲ - مطفی، منطفی ۳ -

ساکت، صامت ۴ - ساکن، هادیء: شاره گه

خاموشه

خامووشانن [چ] ۱ - الاغفال ۲ - الالهاء: به شکم

کوره بخامووشین تا خه ور بکه م.

خامووشانه مان و له ده سمان ده رچک.

خامووش بوون [چ] ۱ - الانخماد ۲ - الانطفاء

خامووش کردن [چ] ۱ - الاخمداد ۲ - الاطفاء

خامووشى [ن] ۱ - خمود ۲ - انطفاء ۳ - سكوت،
صمت ۴ - سكون، هدوء

خامى [ن] ۱ - نيه ۲ - فجاجة: گوشت وهخامى
خويگ.

خان [ن] ۱ - سيد ۲ - خان، بهيت القوافل ۳ - ما
يقابل الفندق في الوقت الحاضر.

خانه [ن] ۱ - مقطع، مفصل، قسمة ۲ - احد
صفوف مقاعد السيارة

خانهخانه [ئن] مقسم الى مقاطع

خانهدان [ئن] ۱ - نبيل ۲ - اصيل: پياوى خانه دان.

خانهگومانى [ن] شك

خانهگومانى كردن [ج] التشكك: خانهگومانى له
ژنهى ئهكا.

خانهواده [ن] اسرة

خانچى [ن] صاحب خان

خانگه [ن] ۱ - دار ۲ - بيت، مسكن

خانم [ن] سيدة

خاو [تم] خام

خاوه [ن] اتاوه: خاوه لييمان سيني!

خاوهر [ن] شرق، مشرق

خاوهن [ن] ۱ - صاحب، مالك ۲ - ولي الامر:

منالى بىخاوهن

خاوهن دار [ئن] ۱ - ذو مالک او صاحب ۲ - ذو ولي الامر

خاویر [ئن] مغفل، غیر متبہ

خهپه خان [ئن] ۱ - مضرج، ملطخ: خهپه خانه له خوَن.

خهپه خان بوون [چ] التضرج، التلطخ: خهپه خان بو له خوَنی خوهی

خهپه خان کردن [چ] التضريج، التلطیح: خهپه خانی کرد له خوَن.

خهت [ن] ۱ - خط ۲ - كتابة ۳ - سطر الكتابة ۴ - زئیر: لحيه المراهق.

خهتا [ن] ۱ - ذنب، جرم، اثم ۲ - خطأ

خهتابار [ئن] مذنب

خهتاشیر [ن] لعبة (طرة وكتبه)

خهتاكار [تم] خهتابار

خهتاكارى [ن] ارتكاب الذنب.

خهتاكردن [چ] ۱ - الاجرام، ارتكاب الذنوب ۲ - ارتكاب الخطأ

خهتهر [ئن] ۱ - خطر ۲ - خطير، مهم

خهت خهت [ئن] مخطط، مقلّم: پارچهی خهت

خهت

خهت خسن [چ] تكون اللحية: جمال منالّه، جارّی

خهت نه خسگه

خهت دان [چ] الفصل بوضع الخط
خهت کیشان [چ] التخطيط: خهتی خانگه گه ته پرای
کیشا
خهجالهت [ئن] خجلان، مخجل: من له ته فره
خهجالهتم.

خهجالهت بار [ئن] مستح
خهجالهت بوون [چ] الشعور بالخجل
خهجالهت کردن [چ] جعله يخجل: خودا خهجالهتی
درووزن بکیگ

خهجالهت کیشان [تم] خهجالهت بوون
خهجالهتی [ن] ۱ - خجل ۲ - حياء
خهر [ن] ۱ - حمار ۲ - کنایه عن الحمافة
خهرانه [ئن] احمق: کاری خهرانه
خهرمه [ن] ولد الاتان من الحصان
خهرمز [ن] نخاع الحمير: ليوهی! تهوه خهرمز خوار
دیده!

خهرج [ن] خرج، صرف
خهرجانه [ن] ضرب من النبات البري
خهرجهو [ن] ضرب من النبات البري
خهرج بوون [چ] ان ينصرف، ان يخرج
خهرج کردن [چ] الصرف، الخرج
خهرجی [ن] مصروف: دوه که بی خهرجی بوم.

خهردال [ن] طير النسر
 خهردهجال [ن] رجل اسطوري يركب دابه ويوزع
 النقود وكل ما يحتاجه الناس في زمن القحط.
 خهركانه [ن] مرض. اكزيم
 خهرك [ن] طين: وه خهركي نهناوي ديواي
 خانگه گه يان دان
 خهركين [ئن] ۱ - طيني ۲ - ملطخ بالطين ۳ -
 مصنوع من الطين: خانگی خهركين.
 خهرمان [ن] بيدر
 خهرمانتيكه [ن] لعبة الغمضية.
 خهروار [ن] ۱ - حمل: ما يحمله الحمار ۲ - وحدة
 وزن تساوي وزن تساوي (۳۰۰) كغم تقريبا.
 خهرووك [ن] خرنوب، نبات خرنوب
 خهرويزه [ن] البطيخ الاحمر.
 خهريك [ئن] ۱ - مشغول، منشغل ۲ - منهمك ۳ -
 على وشك: خهريكه بمرئ
 خهريك بوون [ج] ۱ - الانشغال ۲ - الانهماك
 خهريك كردن [ج] ۱ - الاشغال ۲ - التأخير: ديڤه
 خهريكم مهكه.
 خهريكي [ن] ۱ - انشغال ۲ - انهماك ۳ - تأخر
 خهزاله [ن] نوع من الازهار
 خهزمه [ن] خزام

خهس ۱ [ن] نبات الخس
 خهس ۲ [ئن] ۱ - كثيف ۲ - مركز: دووی خهس
 دووشاوی خهس
 خهسه [ئن] مريض، علیل
 خهسه‌خانه [ن] مستشفى
 خهسه‌وی [ن] خستاوی (تمر)
 خهس بوونه‌وه [چ] ان یزاد كثافة وتركيزا
 خهسکهر [ن] مکثف
 خهس کردنه‌وه [چ] ۱ - التکثیف ۲ - التركيز
 خهس وخوول [ئن] مرکز ودسم
 خهس‌وران [ن] اهل الزوج بالنسبة للزوجة وبالعکس.
 خهس‌وره [ن] ۱ - حیمو ۲ - حماة.
 خهش [ن] خدر، فقد الوعي
 خهش برین [چ] جعله يفقد الوعي: يهك دهس لی داو
 خهشه لی بری
 خهش بوون [چ] التخدر: له بوو ده‌رمان خهش بوون
 خهشک [تم] قه‌لهم ۲
 خهش کردن [چ] التخدير: بوو بهنج خهشمان کرد
 خهفانن [چ] ۱ - التنبؤ ۲ - التنزيل ۳ - الادخال
 الی المستشفى ۴ - التعطيل عن العمل ۵ - وقف
 النزاع
 خهفه [ئن] خاتق: ثمروو خه‌فه‌یه
 خه‌فه‌ت [ن] ۱ - نکهة ۲ - قهر، هم، غم

خه‌فهت بار [ئن] مقهور، مهموم
 خه‌فهت خواردن [چ] الاصابة بالنکبة: خه‌فهت
 بخوهید ئه‌پا ئی کاره‌و کردید! خه‌فتن [چ] ۱ - ان ینام ۲
 الدخول الى المستشفى: نه‌خو‌شه له خه‌سه‌خانه خه‌فتگه.
 ۳ - التوقف عن العمل ۴ - الانطواء (حيوان).
 خه‌ل‌خه‌له [ن] قلاع: بشور على اللسان
 خه‌ل‌وهت [ئن] متفرغ، غير منشغل: ده‌سی خه‌ل‌وه‌ته
 خه‌ل‌وه‌تی [ن] خلوة، مكان منعزل
 خه‌لیه [ن] ۱ - زرع ۲ - غلة
 خه‌لیه‌دان [ن] مخزن الغلة
 خه‌لیفه [ن] خليفة
 خه‌م [ن] غم، هم، حزن
 خه‌م بار [ئن] مهموم، حزين
 خه‌مباری [ن] حالة الهم والحزن
 خه‌م خواردن [چ] ان يحزن: خه‌م ئه‌پا کوره‌ی خوینگ
 خه‌مخوهر [ن] مخلص، غيور
 خه‌مره [ن] تخمة
 خه‌مره‌کردن [چ] الاصابة بالتخمة: ئه‌و قه‌ره خواردن،
 خه‌مره کردن
 خه‌مسارد [ئن] غير مبالي: ئه‌پا ئی قه‌ره خه‌مساردی!
 خه‌مساردی [ن] عدم المبالاة، لا مبالاة
 خه‌ملگه [ن] حشد، جمع
 خه‌ملگه‌دان [چ] التحشد، التجمع

خه مناك [تم] خه مبار
 خه مناكى [تم] خه مبارى
 خه مين [تم] خه مبار
 خه نانن [چ] جعله يضحك: نه وقره قسهى خواهش
 كردو خه نانه مان
 خه نه خه ن [ن] تضاحك: وه خه نه خه ن هاتن.
 خه ننگ [ن] ضحك
 خه ننگ هاتن [چ] الشعور بالحاجة الى الضحك: وه
 چه خه ننگت تئى.
 خه ننگ هاوردن [چ] اشارة الضحك لدى: قسه گهى
 خه ننگم هاورد.
 خه نين [چ] الضحك
 خه و [ن] ۱ - نوم، رقاد ۲ - حلم، رؤية:
 أ - له خه وَا كردن [چ] الايقاظ
 كه م قسه بكه كوره له خه وَا كرديد
 ب - له خه وَا هاتن [چ] الاستيقاظ
 يهك ده ننگ بده پى خواهى له خه وَا تئى
 ج - له خه وَا هاوردن [تم] له خه وَا كردن
 خه وَا لى [ئن] نووم: من يلزم فراشه الى ما بعد وقت
 الاستيقاظ
 خه وهر [ن] ۱ - خبر، نبأ ۲ - علم: من خه وهر لى
 كاره نيرم.

خه‌وه‌ره‌ر [ن] ناقل الخير، مبلغ
 خه‌وه‌ر دار [ئن] عالم: که‌س لّی کاره خوه‌ردار نه‌و
 خه‌وه‌ر دان [ج] الاخبار، الابلاغ
 خه‌وه‌ر دهر [ج] مبلغ
 خه‌و‌بر‌دنه‌وه [ج] ان ینام، ان یرقد: تا نه‌لا‌ژیا خوه‌ی

برده‌وه

خه‌ودیین [ج] رؤية الاحلام: ئمشه‌و خه‌و‌ی دیم.

خه‌و‌ر [ن] عجین

خه‌و‌ر قرش [ن] خميرة العجین

خه‌و‌ر که‌ر [ن] عجان

خه‌و‌ر کردن [ج] المعجن: نان ئیریم، بچم خور
 بکه‌م.

خه‌و لّی که‌فتن [ج] ان يأخذہ النوم

تا سه‌عه‌ت ده خه‌و لّی که‌فتن.

خه‌ونامه [ن] کتاب تفسیر الاحلام

خه‌وه‌اتن [ج] النعاس: خه‌وت ئیی، بچو بخه‌ف.

خپ [ن] ۱ - اختفاء، اختباء ۲ - سکوت.

خپاهاتن [ج] السکوت: له شوونه‌گه‌ی خوه‌ی خپا
 هات.

خپ کردن [ج] الاختباء

خت [ن] کلمة تستعمل لطرده الكلاب

ختم [ن] ۱ - ختم، مهر ۲ - ختم، اکمال، اتمام

ختمانہ [ن] ۱ - حفلة الختام، حفلة التخرج ۲ -
 هدية التخرج تهدي الى المعلم
 ختم بوون [ج] الاختام
 ختم كردن [ج] الختم: سئى جار ختمى قورئان
 كردمه.

ختمىتى [ن] دغدغه
 ختمىتى دان [ج] الدغدغه: ختمىتى داو كردهى
 خهنگ

خر ۱ [ن] ۱ - وادي ۲ - دورة
 خر ۲ [ن] ۱ - مدور ۲ - خلیع (حذاء، كلاش)
 ۳ - قادر، متمكن من: شامار خره وه گیشتيانه وه
 خراله [ن] ۱ - لوزة ۲ - نكاف
 خرامان [ن] ۱ - امرأة اسطورية جميلة ۲ - كناية عن
 الجمال

خراو ۱ [ن] ۱ - شتیمه ۲ - هدم ۳ - شعور بوقوع
 السوء: لى مهده، خراوه

خراو ۲ [ن] ۱ - رديء، سيء ۲ - طالح
 خراوه [ن] ۱ - دار او بنيان مهدومة ۲ - اطلال

خراوه بوون [ج] التهدم
 خراوه كهر [ن] هدام: الذي يهدم
 خراوه كردن [ج] الهدم
 خراو بوون [ج] ۱ - التهدم ۲ - التخریب

خراودان [ج] الشتم، السب
 خراوفروش [ن] شتام، سباب
 خراوکه‌ر [تم] خراوه‌که‌ر
 خراوکردن [ج] التخريب
 خراوی [ن] سیئة: نه‌که‌ر خاسی نیه‌که‌ی خراویش
 مه‌که.
 خراوی کردن [ج] الاساءة.

خره [ن] صوت الاشياء الصلبة كالجوز
 خره‌کردن [ج] احداث الصوت عند سقوط او اصطدام .
 الاشياء الصلبة
 خره‌نگیز [ن] زنبور
 خره‌وبوون [ج] التجمهر، التحشد: مه‌ردم خره‌وبو‌له
 ده‌وری.
 خره‌بوون [ج] ان يصبح خلیعاً: که‌وشه‌گانم خره‌بو‌نه
 خره [ن] صوت انهيار المواد
 خره‌کردن [ج] احداث الصوت - المادة السابقة
 خرت [ن] ۱ - حجر كبير ۲ - صوت قطع الاشياء
 بالاسنان
 خرته‌خرت [ن] صوت القطع المتكرر بالاسنان
 خرته‌کردن [ج] احداث الصوت عند القطع او المضغ
 خرتنگه [ن] خضروف
 خرتنگیان [ج] الرض. لعظم، العصب

خرینگ [ن] غضروف
 خرج [ن] صریر، صریف.
 خرچه [نن] فج، غیر ناضج: کالگی خرچه
 خرچه خرج [ن] صریر، او صریف متکرر.
 خرچه کرد [ن] ان يحدث صریرا
 کالگه گه له ژیر دگانی خرچه کرد.
 خرخاش [نن] مهشم
 خرخاش بوون [ج] التهشم
 خرخواردن [ج] ۱ - الدوران ۲ - التنقل ۳ - الشعور
 بالدوار: له ناو سیاره گه سهرم خر خوارد.
 ۴ - التفقد: خر بخوه وه پیانه وه.
 خرخوهر [ن] دوار
 خردان [ج] ۱ - التلویح: خری کوتهك لی دا.
 ۲ - ان يأخذه ويدور به: خری به وه مهردمه گه یا
 ۳ - التجميع على شكل دائري: خری په چیه گه وه بده
 خرس [ن] ۱ - دب ۲ - كناية عن الضخامة
 خرس و خو [ن] الدهماء، الغوغاء
 خرکردن [ج] جعله خلیعاً: کلاشه گانم مه که و پا
 خریان که ی
 خر له خر برینی [ج] الالاحاح علی: خر له خریم بریه
 بچم نه ولیا.
 خرمه [ن] ۱ - صوت المضغ ۲ - صوت سقوط او
 انهيار المواد

خرمه نخرم [ن] صوت المضغ المتكرر
خرمه کردن [ج] ۱ - احداث الصوت عند المضغ ۲ -
احداث الصوت عند السقوط او الانهيار.

خرنووك [ن] خرنوب

خروپر [ن] بحث وتلاعب او قلب الاشياء .
خروپر کردن [ج] البحث والتلاعب او قلب الاشياء
خروخار [ن] جلجلة
خروونك [ن] شبه دائري .

خرووش [ن] هيجان، هرج، تحشد
خرووشيان [ج] الاحتشاد على شكل فوضى : مهردم
خرووشيانه بازار.

خرید [ن] ۱ - مشتريات ۲ - قيمة الشراء

خز [ن] ۱ - قطع ۲ - شق

خزه [ن] ۱ - صفيير عند التنفس : خزهى سينگى تپى .
۲ - ازيز: صوت القطع او الشق

خزه خز [ن] صفيير متكرر.

خزه کردن [ج] ۱ - الصفيير عند التنفس ۲ - ان يثز:

خزه هاتن [تم] خزه کردن

خزه و بردن [ج] ۱ - ان يموت: دارا خزيه و برد له
زقوم

۲ - الضحك ملء الفم: مهردمه گه خزيانه و برد له
خهنگ

خزمت [ن] ۱ - خدمة ۲ - جميل، معروض
خزمتچی [ن] خادم: کشور خزمتچی مالی قوخیه
خزمتکار [تم] خزمتچی
خزمتکەر [ن] الخادم دون المقابل: میری
خزمتکەری مللهته.

خزمت کردن [چ] القيام او تقديم الخدمة
خروگز [ئک] بالضبط، تماما: سەردار خروگز هەر
باوگیه.

خسن [چ] ۱ - الاسقاط ۲ - البذر: نثر البذور ۳ -
الرمي ۴ - اسقاط الرحال بقصد الاستراحة: تاوه
خانهفی سی جار له ری خسن.

۵ - الادخال او الوضع او الايداع: بخه نهی زندان،
بخه ره ی ناو جانتاگه، بخه ره ی ناو گیرفانت.

۶ - ان يقعه (عن العمل . الخ) بیماریه گه له گوو
خسه ی.

۷ - اسقاط (الحمل): بزنه گه مان بهر خسن.

۸ - ان يربح: باتمانی سی دینار خسن

۹ - الخصم: فره گرانه چیشتیگ لی بخه.

- ئەو بهك خسن [چ] ۱ - التضارب ۲ - التهاجم
خستنه وه [چ] ۱ - الاخلاف: رحمه ته ئەو باوگیه ی
خسگه سیه وه ۲ - الارجاع بالرمي: قه له مه گه ئەرام
بخه ره وه

خشانن [ج] ۱ - الهز ۲ - التحريك ۳ - الخشخشة
 خشه [ن] صوت وقع الاقدام عند المشي
 خشه کردن [ج] احداث خشخشة
 خشه هاتن [تم] خشه کردن
 خشخاش [تم] خرخاش
 خششگ [ن] دودة دخال الاذن.
 خفتان [ن] سترة نسائية: قفطان
 خل ۱ [ن] دحرجة
 خل ۲ [نن] ۱ - مدور ۲ - احول قليلا: چهوى خله.
 خلّات [ن] ۱ - هدية ۲ - هدية الخلعة ۳ - مكرمة،
 تكريم
 خلّات کردن [ج] التكریم: دارا سياره يهك خه لاتى
 كرديا
 خلّال [ن] تمر فج
 خلّالّه [ن] حشفة القضيب
 خلّه تانن [ج] ۱ - الخدع، الغش ۲ - الالهاء: ئه وه
 وه چه وه وه خوهى خلّه تنى! ۳ - الايهام.
 خله خل [ن] مشي بخطوات قصيرة وسريعة
 خله خل کردن [ج] السير بخطوات قصيرة وسريعة
 خلّه تيان [ج] ۱ - الانخداع ۲ - التلهي ۳ - التوهم.
 خلم [ن] مخاط: خلمى لوتت بسر.
 خلمن [نن] مخط، كثير المخاط

خلّومانن [چ] التّخارش: يه كتری خلّومانن.
خلّومانن.

خلّیفه [ن] تکور، التفاف حول النفس
خلّیفه دان [چ] التّکور، الالتفاف حول النفس: تهو
رووژ ماری له ناو مالّمان خلّیفه دا بو.

خلّیف خواردن [تم] خلّیفه دان.

خمل [ن] ۱ - تخمین ۲ - رجم بالغیب

خملخهر [ن] منجم، متنبأ بالغیب

خملّ حسن [چ] التنبأ بالغیب

خملکهر [ن] مخمن

خملّ کردن [چ] التخمین

خنج [ئن] جمیل و مرتب

خنجهر [ن] خنجر

خنجهردهم [ن] جندب: صنف من الجراد.

خنج وپنج [تم] جمیل و ظریف

خنجولک [ئن] صغیر و مرتب

خنجیله [تم] خنجولک

خندق [ن] خندق

خنگانن [چ] الخنق: چنگ نا له قورگی و خنگانهی.

خنگیاک [ئن] مخنوق

خنگیان [چ] الاختناق: له ئاو خنگیا.

خنیه [ن] ۱ - حناء ۲ - شجرة الحناء

خنيه دان [چ] التحني: دوتهيل خنيه دانه.

خو [ر] نفس

- وه خوا هاتن [چ] التحسن صحيا: جبار، كه مي هاتكه سه خوهيا.

خوا [ن] ملح

خواجه [ن] سيد (لقب)

خوار [ئك] ۱ - اسفل ۲ - اذنى ۳ - جنوب

خوارده [ئن] كريم

خوارده مهني [ن] مأكولات

خواردن ۱ [چ] ۱ - الاكل : سى نان و سى پياز

خواردم . ۲ - الشرب: دو جام دوو له سهرهك

خواردم

خواردن ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر

الفعل: پل: پل خواردن.

خوارزا [ن] ولد الاخت

خوارگ [ئن] الاسفل، السفلى

خواروا [ن] ما تحمله الريح من الحبوب الخفيفة عند

ذرى البيدر او تنظيف الحبوب.

خواز [ن] ۱ - طلب ۲ - رغبة ۳ - امنية.

خوازمهني [ن] خطبة: طلب يد البنت

خوازمهنيكه ر [ن] خطابة

خوازمهني كردن [چ] ان يخطب: يطلب يد البنت.

خوان [ن] ۱ - سفرة، مائدة ۲ - دبانة البندقية: جزوز
 حلزونية في قنابة البندقية والاسلحة النارية الاخرى
 تساعد على زياد سرعة ومدى الطلقات.
 خوان برين [چ] ۱ - سوفان دبانة الاسلحة النارية ۲ -
 كناية عن عدم السيطرة على ما يقوله الفرد، كناية عن
 الخرف: خوان بريهو وه خوهي نيهزاني چه ئيزي.
 خواگردن [چ] اضافة الملح الى: خواي قهزانه
 كرده.

خوانچه [ن] صينية يعجن فيها
 خوان دار [ئن] ذو جزوز حلزونية
 خوانك [ن] طلم: ما يسط عليه العجين.
 خواور [ن] غثيان بسبب كثر الملح في الطعام
 خواورگردن [چ] الاصابة بالغثيان بسبب اكل طعام
 مالح جدا.
 خواورپی [ن] حالة الاصابة بالغثيان بسبب اكل طعام
 مالح جدا

خوهت [تم] خوهه
 خوهتان [تم] خوهدان
 خوهه [ر] نفسك، نفسك
 أ - له خوهدا: ظنا منك: له خوهدا من هاتوم
 ب - له خوهدانا: ظنا منكم: له خوهدانا ههركهس ئهرا
 خوهيه.

ج - له خوه دانه وه: جزافا يستعمل للجمع المخاطب:
له خوه دانه وه قسه مه كه ن.

د - له خوه ده وه: جزافا. يستعمل للمفرد المخاطب:
له خوه ده وه قسه مه كه .

خوه دان [ر] انفسكم، انفسكن: خوه دان خاس لى
زانين.

خوه ر [ن] ۱ - شمس ۲ - اشعة الشمس ۳ - حرارة
الشمس

خوه راوا [ن] ۱ - غروب الشمس ۲ - غرب، مغرب
خوه رتاو [ن] حرارة الشمس.

خوه رلا [ن] ۱ - شروق الشمس ۲ - شرق، مشرق
خوه ر ميري [ن] مرض الجوع، التهم المرضى

خوه ر نگا ز [ن] ضربة الشمس
خوه ر پشت [ن] طبيخ، طعام مطبوخ.

خوه زه و [سر] ۱ - ليت ۲ - هنيئا: خوه زه وه خوه د!
خوه زگه [تم] خوه زه و

خوه وش [ئن] ۱ - لذيد، مشهي ۲ - سعيد، مرتاح
خوه شال [ئن] سعيد، مرتاح

خوه شاله و بوون [چ] جعله الابتهاج، الاستبشار.

خوه شاله و كردن [چ] جعله يبتهج، يستبشر.

خوه شالى [ن] فرصة، ابتهاج، سعادة

خوه شه [ئن] ۱ - ناضج ۲ - مهيا، مستو ۳ - مدبوغ

خوشه‌بوون [ج] ۱ - النضوج ۲ - الاستواء ۳ - ان

یندبغ

خوشه‌کردن [ج] ۱ - الانضاج ۲ - التهئة ۳ -

الدبغ: خوشه‌ی مه‌شکه‌گه کرد.

خوشه‌شی [ن] ۱ - سعادة، فرحة ۲ - انفراج

خوشه‌شی کردن [ج] ان یفرح: خوشه‌شی می‌کند گشت

که‌س ده‌وله‌من بوو

خوشه‌شین و خوارین [ن] الفرحة والسعادة الغامرة

خوشه‌شوالی [تم] خوشه‌شالی

خوهم [ر] نفسي: من خوهم خاس لي زانم

أ - له خوهما: ظناً مني: بوه‌خش! له خوهما
سالاریت.

ب - له خوهموه: من عندي: من خوو له خوهموه
قسه نیه‌کم.

خونه‌وار [ن] متعلم: فره‌ی مه‌ردم خوئه‌واره

خونه‌واری [ن] تعلم

خونه‌سن [ن] قراءة، تلاوة: خوئه‌سنی، قورئان ئاسان

نی‌یه.

خونه‌نین [ن] ۱ - القراءة ۲ - التعلم، اخذ الدرس ۳ -

التلاوة ۴ - المطالعة.

خوه‌ی [ر] نفسه، نفسها

أ - له خوہیا: ظناً منه، ظناً منها: له خوہیا

ئالیاوه شاره [په‌ند].

ب - له خوویهوه: من عنده، من عندها، جزافا:
 درووزنه، له خوویهوه قسه کیګ
 خوویهان [ئن] انفسهم، انفسهن
 أ - له خوویهانا: ظنا منهم، ظنا منهن
 ب - له خوویهانهوه: من عند انفسهم، من عند
 انفسهن جزافا.

خویشك [ن] ۱ - شامة: خویشکی ها له بان
 گوونای ۲ - اخت: ئازاد برابنه دیری، دوو خویشك
 دیری.

خووی شیرینی [ن] تملق
 خووی شیرینه کی [تم] خووی شیرینی
 خووی شیرینه کی کردن [ج] التملق: کابرا، چیشتی
 دیری، خووی شیرینه کی وه دهورمانه و کیګ.
 خو [ن] ۱ - نفس ۲ - ذات:

أ - ئه و خوخرین [ج] الحفظ، المحافظة علی: کهس
 نی په ئه و خووی بخړیګه م.

ب - ئه و خو کیشان (ج) ان يحسبه عليه: هر قسه ی
 بوو، ئه و خووی کیشیګه ی.

ج - ئه و خو گرتن (ج) الاستلام: من هیچ ئه و خوهم
 نیه گرم.

د - ئه و خو هاتن (ج) استعادة الوعي: له هووش
 چګ و، دواى يهك سه عت هاته و خووی.

د - له خو بوونه وه (چ) الشعور بالخلجل
و - له خو چوون (چ) فقد الوعي
ز - له خو گرتن (چ) الاعتراف: کهس نی یه خراوی
بکینگ وله خو هی بگری
خوتانن [چ] الزجر: ره یحان فره له وه و ه گانی خوتنی .
خوته [ن] زجر
خوته خوت [ن] زجر مستمر ومتواصل
خوته خوت کردن [چ] الزجر
خوته کهر [ن] الذي یزجر الغير
خوته کردن [تم] خوتانن
خود [ر] نفس: يستعمل للتأكيد: خودی نه حمه د
هات. خود خوهم له و ره بوم .
خودا [ن] الله، رب، خالق: خودا که ریمه . خودا
خه لقی گیشتمان کردگه .
خودا حافظ [سر] وداعا: اودعکم فی حفظ الله
خودا حافظی [ن] تودیع
خودا حافظی کردن [چ] التودیع: خودا حافظی کردو
چگه .
خودا خودا [ن] تضرع: هر خودا خودام بو: قسه
بکه ی .
خودا خودا کردن [چ] التضرع: خودا خودا بکه ،
ده نگ نه که ن

خودا کرد [ئن] ۱ - فطري ۲ - طبعي
خودا کردن [چ] ان يشاء الله: خودا کرد کهس لیان
دەر نه چو وگ.

خودایه‌ری [ن] ألوهية
خود مال [ئن] اهل بیت، الذي يحسب نفسه من
اهل البيت: خو. ئیوه غه‌ریب نیین، خودمالین.

خود مالی [ن] تأمim
خود مالی کردن [چ] التأمim
خودی [ئن] ۱ - معروف ۲ - صديق
خوپ [ئن] محفور بفعل المياه الجارفة
خورا [ئن] صالح للاكل: نانی خورا
خوراك [ن] طعام، اكل.

خوراکی [تم] خوراك
خورانن [ن] الحك: ئه‌وه چه‌ته هه‌ر خوه‌ت خورنی؟
خورای [ئن] ۱ - مجاني ۲ - سهل، بسيط: جه‌نگ
کردن خورای نی‌یه

خوره [ن] ۱ - خربير الماء ۲ - هدير المكائن
خوره‌کردن [چ] ۱ - خربير ۲ - انهدير.
خوره‌هاتن [تم] خوره‌کردن
خوپ‌بوون [چ] ان ينحفر
خورج [ن] خرج: کيس ذو عدلين صغيرين
خورچين [ن] خرج صغير

خورده [ن] صرافة (فكة النقود)
 خوردهو بوون [چ] التحول الى صرافة
 خوردهو كردن [چ] التحويل الى صرافة: دنيارى
 نه پام خوردهو بکه .
 خوردهی [ن] حالة كون النقود صرافة
 خوړکردن [چ] ۱ - الحفر ۲ - التقطير بكميات كبيرة
 خوړگ [ن] حكة
 خوړگ هاتن [چ] الاستشعار بالحكة: له شم خوړگى
 تى .
 خورما [ن] تمر: خورماى نه شره شى له زه هدى
 خاستره .
 خورماو روون [ن] اكلة تعد من التمر والدهن
 خوړنگه [ن] اخذود.
 خورى [ن] ۱ - صوف: خورى ميه ۲ - وبر: خورى
 حشتر
 خوړى [ن] ۱ - زمعى، خسيس ۲ - كسلان .
 خوړيان [چ] ۱ - الحث على: خوړيان له وه لاخ .
 ۲ - صرخة، الدعوة الى: بخوړ له وانه بزان كى پين!!
 خوړيه تى [ن] ۱ - خسة ۲ - كسل
 خوړيله [ن] نبات ذو ابر .
 خوړين [چ] الحك: پشتم خورى .
 خوز ۱ [ن] فتحة الشرج

خوز ۲. [ئن] ۱ - متشنج ۲ - متقلص ۳ - منکمش
خوز بوون [چ] جعله: ۱ - يتشنج ۲ - يتقلص ۳ -
ينکمش

خوزگ [ئن] لعوب (امراة)
خوزگی [ن] حالة كون المرأة لعوبا
خوسانن [چ] التنقيع

خوسه [ن] ۱ - حزن، قهر، هم ۲ - غيض ۳ -
کراهية
خوسه خواردن [چ] الحزن: خوسه ئهرا مالی دنیا
مه خوه

خوسه دار [ئن] مغتاض: قسه ئهوليا مه که، خوسه دارد
خوسه دار بوون [چ] الاغتياض: خوسه دار له کوره ی
بو.

خوسه دار کردن [چ] الاغاضة: نه خوه شه، خوسه داری
مه که.

خوسه لی هاتن [چ] الكرة: خوسه مه له قسه ی ناشیرین
تی.

خوسه هاتن [چ] الزل: قسه وه خالوی مه که،
خوسه ی تی.

خوسپ [چ] ذميمة
خوسپ کردن [چ] الذم: له خودا خوهش نیه تی
خوسپ یه کی بکهین.

خوسیان [ج] النقع، الببل التام: وارانہ گہ قایم بو،
تہ مام خوسیام.

خوشه [ن] ۱ - خریر السوائل ۲ - تفخیخ: صوت
البول

خوشه خوش [ن] ۱ - خریر السوائل المتواصل ۲ -
التفخیخ المتواصل

خوشه هاتن [ج] الخریر (سوائل).

خوش دان [ج] الدفق: خوشه ی میز دا.

خوکر [ئن] حزین، کئیپ، مکتئب: ئهرا هه میسه
خوکر ی؟

خوکر بوون [ج] الاکتئاب

خوکر دن [ج] جعله مکتئبا

خوکر هی [ن] حزن، کآبة

خول [ن] ۱ - دوران ۲ - خلوه

خول [ن] ۱ - رماد ۲ - تراب

خولام [ن] خادم

خولاو خول [ن] التواءات

خوله کوو [ن] رماد

خوله مر [ن] حال: رم

خوله مر [ن] مهلة: بقية جمر في الرماد.

خوله ودان [ج] الاخلاء به: ان يأخذه الى خلوة

خول خواردن [ج] الدوران: هه ر خول خوینگ :

لی ناوه.

خوئ دان [چ] ۱ - التلطیخ بالرماد ۲ - توجیه الالهانه

الی (م)

خوئك [ن] مزاج، طبع

خوئك دار [ئن] مبتهج

خوئك كردن [چ] الاستضافة خوئكى ریواره گان بكه.

خوئ وهسه ره [ن] نبات الغبراء.

خوئ و دوو [ن] خلیط من الرماد واللين

خوئ و دوودان [چ] التلطیخ بخلیط من الرماد واللين

عقابا

خوئخواو [ن] هرج

خوم [ن] صبغة نیل

- خوم شیویاگه [در] اضطربت الامور.

خومان [ر] انفسنا: بیلا خومان بچیم.

۱ - له خوماننا : ظنا منا ۲ - له خومانناهوه: من عند

انفسنا، جزافا

خومانى [ئن] ۱ - معروف، صديق ۲ - بلدي.

خومخانه [ن] مصبغة

خومس [ن] فريضة الخمس = خومس و زهكات

خوئ [ن] ۱ - دم: خوئى دهسم هات ۲ - قتل ۳ -

ديه ۴ - طبع، مزاج

خوئالى [ئن] مخضب بالدم، مدمى

خَوْنَالِي بُوون [ج] التخضيب بالدم، التدمي
خَوْنَالِي كردن [ج] التخضيب بالدم، ان يدمي
خَوْنَاوِي [ئن] دموي: جهنگي خَوْنَاوِي
خَوْن جمان [ن] ۱ - دوران الدم ۲ - كناية عن فصل
الربيع

خونچه [ن] برعم
خَوْن دهوان [ن] الدورة الدموية
خَوْن رِيژان [ن] فجران الدم، تقديم القرابين
خَوْن سهنن [ج] الانتقام، الثأر: نهگهر پياگي خَوْنِي
کورته بسين.
خَوْن شيرين [ئن] خفيف الظل: شيرين، خَوْنِي
شيرين ني يه.

خَوْن كه مي [ن] فقر الدم
خَوْن كردن [ج] ۱ - القتل ۲ - الاجرام: خَوْن كردگه
ئيه قهره لي دهی

خَوْن گهرم [ئن] ۱ - حاد الطبع ۲ - متحمس:
جوان، خَوْن گهرمه
خَوْن گهرمي [ن] ۱ - طبع حاد ۲ - حماس.
خَوْن مژ [ئن] سفاک

خَوْن ملي [ن] شق الانفس: وه خَوْن ملي قانا يو.
خوننگ [ئن] لعوب (امرأة)
خوننگي [ن] حالة كون المرأة لعوب

خوئی [ن] عدو: درووزن خوینمه
 خوئین [ئن] ۱ - دموی ۲ - احمر کلون الدم
 خوو ۱ [ن] ۱ - عادة ۲ - طبع ۳ - غجج
 خوو ۲ [سر] تستعمل للتعبير عن: ۱ - الموافقة:
 طبعا: خووئهوه راسه! ۲ - للاعلام: خووجانی مرد!
 ۳ - تبرير الموقف: خوو میدیا نه هات!
 خووره [ئن] حصرم: عنب فج
 خوورگ [تم] خووره
 خووس [ن] خوص النخيل
 خووشگ [ن] غلق: خووشگی خورما
 خووکردن [چ] «طفل» التحجج
 خووگرتن [چ] ان يقيم او ينطبع بطبائع الاخرين:
 خوو منال گرتگه: دوگا له يهك دوول بلوه رن هوو يهك
 نه گرن، خوو يهك گرن (په ند).
 خیار [ن] خيار، نبات الخيار
 خیاره [ن] ورم عقدی: خیاره يهك له ژیر ملی دهرچگه
 خیپ [ن] ۱ - اختباء ۲ - اختفاء
 خیپ کردن [چ] ۱ - الاختباء: له ژیر داری خیپ
 کردبو ۲ - الاختفاء
 خیت [ن] حث، تحريض.
 خیت دان [چ] الحث، التحريض: خیتی مناله گان دا
 قسه بکه ن.

خَیْر [ن] خیر، خیرات، احسان
 خَیْرًا [ئن] نشط، شاطر: ژنی خَیْرًا، منالِی خَیْرًا.
 خَیْرَات [ن] خیرات
 خَیْرَات کردن [چ] عمل الخیرات
 خَیْرًا کردن [چ] الاسراع، الاستعجال: دَیْرَه، خَیْرًا
 بکه.
 خَیْرَان دار [ئن] مصیب بالخیر، جالب للخیر.
 خَیْرایی [ن] نشاط، شطارة
 خیره [ن] اسخاره (فتح الفال) بالکتاب
 خَیْرَه مَهَن [ئن] ذو خَیْر، جالب للخیر: کورِی
 خَیْرَه مَهَن.
 خیز [ئن] قحبه، زانیه: دَوَه تی خیز
 خَیْزَان [ن] ۱ - عائله ۲ - واحد من افراد العائله:
 شهش سهر خَیْزَان دَیْرِی.
 - خاوو خَیْزَان: کامل العائله، صغارها وکبارها
 خَیْزَانِی [ئن] عائلي: جاجمي خَیْزَانِی
 خیزبوون [چ] «مرأة» التزني: ژنی بی هه وکه ر خیزبوو
 خیزکردن [چ] جعلها تزني
 خیزی [ن] زنا
 خیزی کردن [چ] التزني: ژنی دزی بکیک، خیزیش
 کیک.
 خَیْش [ن] اقرباء: هه ی داد، هه ی بی داد له دهس

زهمانه من کردگه وه پهن خیش و بیگانه (فولکلور)
 خیشته [ن] ۱ - طابوق ۲ - لبن، لبنه
 خیشتهك [ن] ۱ - نظام، قانون عام ۲ - السبیل
 القویم: له خیشتهك دهچگه.
 خیشتهپر [ن] عامل الطابوق واللبن.
 خیشته برین [چ] عمل الطابوق واللبن.
 خیل [ن] ۱ - فخذ من العشيرة: خیل ناوخاس
 چهرمه وه نندیین ۲ - آل: خیل علی ۳ - طائفة،
 مجموعة من الناس.

سهرپرشتکاری چلپ

محمد زهناوی

رقم الايداع في المكتبة الوطنية ببغداد ۳۴۴ لسنة ۱۹۸۸

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْقَدِي إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پراي داتلود کتابهای مختلف مراجعه: (مُنْقَدِي إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

بۆدایەرانی جۆریها کتیب سەردانی: (مُنْقَدِي إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتيب (كوردی , عربي , فارسي)

کۆماری عێراق
وهزارهتی روشنبیری و راگه باندن
دهرگای روشنبیری و بلاوکردنه وهی کوردی
زنچیره ژماره (١٩٦)

فهرههنگی گهرمه سپر

بهشی دووهه

فهرههنگی کوردی - عهره بهی زاری که نهووری به
نعمت علی سایه

د - ز - ژ - ئ - س - ش - ع - غ - ف - ف - ق

سہ رہتا

دوای په ناکردن وه خوداو ده سمیت دان و هان دانی
برادران دهس کردمہ دانانی فہرہ ننگیکی کوردی -
نہرہ بی زاری کہ لہوری ہہ تا بہری چوار سال رہوق
رہوق بی ہچان و ہول دانم بوہ ئی فہرہ ننگہ »
گہ و ہری گہرمہ سیّر» کہ ئومیدہ وارم سود بہ خوش بوودو
میوہ تی زوانہ شیرینہ گہمان، زوانی کوردی بکا .

له دواى جهنگى جههانى دوهم تاكوو ئيمروو زوانى
كوردى گوهرينيكي گهوارى ديه، چ له روى نوسينه وه
چ له روى ريزمانه وه له لايهن زوانهوان و بابه خندهوان،
وه زوانه گه وه ئومىدى نواخستن و رهسانى وه كاروانى
زيان دا، نه وه يش ناكرى بى دانانى زوانىكي به ككرنگه
له گشت زاره گانى كوردى، ئومىده وارم كه ئى فرههنگه
هنگامك بوو له ي ريه، رينى دانانى زوانىكي
به ككرنگه.

ٽي فهره ڏيکھ ڪمڻي جياوازه له ٿو فهره ننگانهي ڪه تا

ٽيزگه دانريانه له زواني ڪوردي له روي:

۱ - ٺلف وبي: ٺلف وبي وهى جووره ريز ڪريانه:

ا [ئا، ٺه ٺ، ه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ،

د، ر، ز، ڙ، س، ش، ع، غ، ف، ڦ، ق، ڪ، گه،

ل، م، ن، و، ه، ي.

۲ - وشه ڳائي فهره ننگه ڪه له سهر ٺلف وبي ريز ڪريانه:

نه ڪ له سهر ده ننگه، ياني پيتي «قه لهو» ونهرم له يه ڪ جيا

نه ڪريانه سه وه، ٺه را نمونه: (ر) و (ر) ي، (ل) و (ل) ي

وه يه ڪه وه نوسيانه.

۳ - پيتي «قه لهو» وه له پيتي نهرم ٿي:

ا - «ل» گول، گوڻ. . هتد.

ب - «ر» پهر، پهر. . هتد.

ج - «ي» سي، سي. . هتد.

۴ - نه گهر هات وشه يه ڪه دووبه ش يا زياتر بگريگه وه

له ناخاوتن دا ٺهوا جيا ڪريانه سه وه و شماره له سهر يان

دانريانه، نمونه: خبر - ۱ = ۱ وداي، ۲ - دوره.

خبر - ۲ = ۱ مدور، ۲ خليع، ۳ قادر، متمكن

۵ - چاوگي، فريزي نوسيانه ٺولي ناوي يا ڪاري

سهره ڪي دا جوور: ۱ - ناو: له ناو چوون، ۲ - حسن،

ٺه سه، حسن. . هتد

۶ - ده ننگي «و» جوور ده ننگي (RUE) ه، له فهره نسي داو

ٲهولى ٲىٲى (واو) ٲىٲى .

٧ - ٲهگه رهاٲ وماناى وشه يه گ وچاوگى له عه ره بى ٲا
جوور يه ك بون ٲهوا جيايان كرىاگه سه وه يا به «مصدري
مؤول» يا به ٲه ربرىنىگى ترهه ٲاكو جياوازى له به ينيان ٲا
نيشان ٲدري : ريز : ترتيب ، ريز كردن : آن يريب - عمليه
الترتيب ٲاكو وخوه نه واريا ٲهوانه ي ٲى فه ره نگه وه كار
ٲيارن وه ٲايبه ٲى ٲهوانه ي كورد نين ، بزائن ٲه و دوو
وشه له يه ك جياوازن .

نيشانه

١ - (ن) ناو

٢ - (ر) راناو

٣ - [ٲن] ٲاوه لكار

٤ - [ٲك] ٲاوه لكاردار

٥ - [چ] چاوگ

٦ - [سر] سه رسورمان

٧ - [ا] ٲامراز

٨ - [ٲ] ٲامرازى پرسيار

٩ - [ٲب] ٲامرازى بانگ كردن

١٠ - [ك] كار

١١ - [در] ٲه ربرىن

١٢ - [ٲاش] ٲاشبه نډ

١٣ - [ٲش] ٲشبه نډ

١٤ - [پپ] پرپۆزیشن

١٥ - [پو] پیوهند

١٦ - [م] مجازی

١٧ - [تم] ته ماشا بکه

١٨ - [کن] کنایه

وهر له ئه وهی کوتایی وهی سه ره تا بارم فره سوپاسی ته و
براده رو ماموستایانه کهم که کومه ک و یارمه تیم دان وه
تایه تی ماموستای قزو دارم محسن بنی ویس که هیچ
دریخیک نه کرد چ له ده سمیه دانم له نویسن و
دهر کردنی مانای وشه گان یا پهیدا کردنی وشه ی کوانه و
دیرین و چ له روی ریکخسن و ریز کردنی وشه گان و
بابه تیان.

تصدير

بعد الاتكال على الله وبمؤازرة وتشجيع الاخوان
عزمت على وضع قاموس كوردى - عربى باللهجة
الكلهوريه، وكان ثمار جهودى المتواصلة لاربعة سنوات
متوالية هي هذا القاموس الذي بين ايديكم «كه وهه رى
كه رمه سىر» والذي ارجوان يملأ جزءا من الفراغ في
المكتبة الكردية.

تشهد اللغة الكردية منذ انتهاء الحرب العالمية الثانية
حركة واسعة من لدن اللغويين والمهتمين بشؤون اللغة
بأمل تطويرها وجعلها مواكبة ومسيرة لروح العصر، وهذا

لا يتأتى الا بوضع لغة موحدة من اللهجات الكردية المختلفة، وهكذا صدرت عدة قواميس ومعاجم بلهجات متعددة ساهمت الى حد كبير في رسم صورة كاملة للغة الموحدة، لذا وجدت من الواجب ان اساهم - قدر المستطاع - في هذا الجهد العظيم والمشكور فعمدت الى وضع هذا القاموس لعله يساهم في توحيد اللغة ويزيد من رونق تلك الصورة وجماليتها.

يختلف هذا القاموس عن القواميس الكردية الاخرى التي وضعت حتى الان من الواجه التالية :-

١ - الالف باء : وكان ترتيبها على النحو التالي :

أ [ئا، ئه، ئ، ه]ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر،
ز، ژ، س، ش، غ، غ، ف، ق، ك، گ، ل، م،
ن، و، ه، ی.

٢ - رتبت كلمات هذا القاموس على اساس الحروف الهجائية وليست على اساس الاصوات كما هو الحال بالنسبة للقواميس الاخرى، اي ان الحروف الثقيلة والخفيفة لم تفرز وتعامل على اساس حروف مستقلة.

مثال : كتبت الحروف (ر)، (پ) و (ل) (ل) معا

٣ - كتبت الحرف الخفيف قبل الحرف الثقيل

أ - ل - گول، گول . . الخ

ب - ر - پەر، پەر . . الخ

ج - ی - می، می . . الخ

٤ - إذا كانت الكلمة تكون اكثر من نوع واحد من اقسام الكلام فأنها تكتب منفصلة بعد ترقيمها ١، ٢، ٣ .
 الخ مثال: خر-١ = ١ وادي، ٢ دوره. خر ٢ = ١ مدور، خليج، ٣ قادر، متكنن.
 ٥ - تأتي المصادر العبارية مع الاسم او الفعل الاصيلي: ناو، له ناوچوون. خمس نهوسه رخسن.

٦ - صوت «و» هو كما في الفرنسية (RUE) ويأتي هذا الرمز مع الحرف «و» واو.
 ٧ - تفاديا للالتباس الذي قد يقع فيه بعض القراء وخاصة من غير الكرد فقد عمدت الى استعمال مصادر مؤوله او تعابير اخرى في حالة تشابه معنى الاسم والمصدر في اللغة العربية، لنفرق بين معنى الكلمتين او بالاعرى اقسامها مثل: ريز = ترتيب، ريز كردن = ان يرتب، عملية الترتيب.

المختصرات المتعددة

- ١ - [ن] اسم
- ٢ - [ر] ضمير
- ٣ - [ئن] صفة
- ٤ - [ئك] ظرف
- ٥ - [ج] مصدر فعل
- ٦ - [سر] اداة التعجب

۷ - [أ] اداة

۸ - [ثب] اداة استفهام

۹ - [ثب] اداة نداء

۱۰ - [ك] فعل

۱۱ - [در] تعبير

۱۲ - [پاش] لاحقة

۱۳ - [پش] سابقة

۱۴ - [پپ] حرف جر

۱۵ - [پو] حرف عطف

۱۶ - [م] مجاز

۱۷ - [تم] انظر

۱۸ - [کن] کنایه

ويسرنى ان اختتم هذا التصدير بتقديم جزيل شكرى
وامتنانى لجميع الاخوان الذين ابدوا لى العون
والمساعدة سواء بالبحث عن الكلمات النادرة ومعانيها
او بتزويدي بمصادر ومراجع عن الموضوع واخص
بالذكر زميلي محسن بني ويس الذي لولاه لما تمكنت
من انجاز هذا القاموس . والله من وراء القصد ..

سه رچاوه

۱ - قاموسى زمانى كوردى، بهرگى يه كهه (ء)

عبدالرحمن محمد امين زهبيحى

۲ - قاموسى زمانى كوردى، بهرگى دووهم (ب)

- عبدالرحمن محمد امين زهبيحي
- ۳ - فہرہ نگي لہڪ ولور، دانان وڪوڪرڊنهوہي خہمیدی
ٿيزہد پہناہ.
- ليدوان وبہراوردڪردن مہحموود زامدار.
- ۴ - ٿہستيرہ گہشہ، فاضل نظام الدين.
- ۵ - المورد - قاموس انگليزي - عربي، تاليف منير
البلبيكي.
- ۶ - المنجد في اللغة والاعلام.
- ۷ - فقہ اللغة للثعالبي.

The Advanced Dictionary... ۸

By A.S.Hornby and others

London. 1967

- د ۱ [ن] / دالّ / الحرف التاسع من الألف باء
د ۲ [ر] للتملك [الشخص الثاني]: ثانه گه د، ماله گه د
دا ۱ [سر] صيغة النداء: اماه!
دا ۲ [ئك] ضرف تخصيص للـ ۱ - للمكان: له
مال دا ۲ - للزمان: له شه ودا. تنقلب الى (الالف) لفظاً:
له مال دا = له مالاً
دا ۳ [پش] سابقة تضاف الى الفعل فتقلب المعنى:
كهفت = دا كهفت

دابريان [ج] الانفصال: له يهك دابريان
 دابرين [ج] الفصل: جهنگ، مهردم له يهك دابري.
 داپير [ثم] تهليپرو داپير
 داپير [ن] جده، أم الوالدين
 داتهكانن [ج] السحب بقوة والأفلات: دهس له دهسي
 داتهكان و وای
 داجرانن [ج] انفراج
 داجريان [ج] الانفراج = گهلی داجريا.
 داجميان [ج] الانطلاق: دی کهی داجمن؟
 داجوريان [ج] اختراق وتلاشی [الشهب والنيازك]:
 ثمشه و ثاسارهيهك داجوريا
 داجهقانن [ج] الفجر: دهم داجهقن
 داجهقيان [ج] الانفجار: دهمی داجهقيا
 داجهكانن [ج] ۱ - الفك، الفتح ۲ - التفتيت
 «اجهكيك [ثن] ۱ - منفيت، مفتت ۲ - مفتوح،
 مفكوك
 داجهكيان [ج] ۱ - التفتت ۲ - الانفتاح، الانفكاك.
 داجوون [ج] انفتاح وتدفق [الماء]: كونهگه داجگه
 داخ ۱ [ن] ۱ - الم، قهر ۲ - غضب ۳ - كوي
 داخ ۲ [ثن] حار - بدأ: ثاوگه داخه
 داخ بوون [ج] الغليان وارتفاع درجة الحرارة
 داخرانن [ج] جعله ينسل

داخريان [چ] الأنسلال: شواله‌گه‌ی داخرياً.
 داخ کردن [چ] ۱ - الغلي: ناوه‌گه داخ بکه ۲ -
 الکوی: ئاسنه‌گه سوهر بو دهسم داخ کرد.
 داخ له دل [ئن] ۱ - متألم، مقهور ۲ - غاضب
 داخواز [ئن] ۱ - طالب ۲ - متمن
 داخوازی [ن] ۱ - طلب ۲ - أمنية، تمني
 داخوازی کردن [چ] ۱ - الطلب ۲ - التمني
 داخورپیان [چ] الأنهيار: گيواره‌گه داخورپيا
 داخورميان [چ] الأنهيار: په‌رچين باخه‌گه‌مان دا.
 خورمياگه.
 داد ۱ [ن] ۱ - عدل ۲ - عون، نجلدة: برهس له
 دادم.
 داد ۲ [س] للتعبير عن الألم والمرارة: داد له دهسی
 زالم! - هه‌ی داد له دهسی زه‌مانه!
 دادا [ن] أم [الطفل]
 دادپه‌روهر [ئن] عادل، مستقيم
 دادپه‌رس [ن] منجد، معين: که‌س دادپه‌رس نی‌یه.
 دادگهر [ن] ۱ - مستنجد ۲ - مشتکی
 داد کردن [چ] الألتماس
 دادگا [ن] محكمة، دار العدل
 دادگهر [ن] قاضي، حاکم
 دادوهر [ن] مشتکی، مدعی

داپړزيان [ج] ۱ - التاكل ۲ - التفسخ ۳ - التمزق
 دارسان [ن] غابة: ثى كهزه پري دارسانه
 داپړشانن [ج] ۱ - جعل [الناس] يتجهرون ۲ -
 البعثة
 داپړشيان [ج] التجههر، مهردم داپړشيا له بازار ۲ -
 التعامش سيلان الدمع وضعف العين
 دارنده [تم] دارا
 دارندهى [تم] دارايى
 داپړوات [ن] توابل
 داپړوجان [ن] خردل، نيات الخردل
 دارو دوسه [ن] اتباع، ازلام
 دارين [ن] كثير الاشجار، خاص بالاشجار،
 داس [ن] مسنيه (منجل)
 داستان [ن] ۱ - أسطورة ۲ - حكاية، قصة
 داسگه [ن] سنا السنابل
 داسولگه [ن] منجل صغير
 داکاسيان [ج] ۱ - الاستقرار: سهلام له لای براگه
 داکاسياگه
 داکهفتن [ج] ۱ - الخروج ۲ - التولد: له وړوژه
 له دالگه داکهفتگه، خوهشى وه خوهى نهديه
 داکردن [ج] ۱ - الأنهمار: واران داکرد ۲ - الأملاء:
 مەريەم ناو له کونه گه داکرد

داکولانه [ن] اَکله تعد من الحنطة المحبشة. «بليلة»
داکیشان [ج] ۱ - المد: ناوخاس قول داکیشا ۲ -
التمطي [حيوان]: ماهين خوهی داکیشی له
شه که تی دا.

داگرتن [ج] ۱ - التنزيل: باره گه داگر ۲ - التعبئة:
سی باره گه نم، نهرا هه پرین داگرته. ۳ - التغطية:
نه ور روی ئاسمان داگرتگه ۴ - الاستيلاء علی،
الاستحواذ: هه ر کهس هات و بهشی له زه وه گه
داگرت.

دال [ن] عقاب: طیر النسر الأسود

دالان [ن] دهلیز

دالاوخواه [ن] مهرب

دالاوخواه ری [ن] تهريب

دالاويز [ن] بكرة: دالاويزيان بريه وه

دالاويز پرین [ج] الأبناء، الأباة عن بكرة أبيهم

دالگه [ن] أم، والده - له دالگه کردن [ج] السماح

لصغار الاطفال بالرضاعة من أمهاتها

دالگه [سر] صيغة النداء: أمه

دالگه ماران [ن] عطاء، عطاءه

دالگی [نن] أمومي

دالوه خش [ن] عفو، صفح

دالوه خش کردن [ج] العفو عن، الصفح عن: ئی

جاره دالوه خشی بکه .

داليه [ن] حقل [خاصة حقل مخضرات]: داليه
شامي .

دام [ن] ۱ - فح = هرجگ دام نه رای نامه وه، بی
سوود بو ۲ - کمین .

أ - له دام حسن [ج] ۱ - الأيقاع في الفح ۲ - الأيقاع
في الكمين

ب - له دام كهفتن [ج] ۱ - الوقوع في الفح ۲ -
الوقوع في الكمين

داماگ [ئن] ۱ محتار، محير ۲ - معوز، محتاج:
کوومه کی بکه، بی کهس و داماکه .

دامه زرائن [ج] ۱ - التنظيم ۲ - الأنشاء ۳ - الأسکان
دامه زریان [ج] ۱ السكن ۲ - الاستقرار

داملکانن [ج] جعله یشل: نه سپه که، سه رله
نه وساره که داملکان .

داملکیان [ج] الانسلال: نه وساری سه ری ماهینه که
داملکیا .

دامو ده زگا [ن] معدات

دان ۱ [ن] ۱ - علف الحيوان ۲ - وحدة واحدة:
دانی خورما ۳ - حبوب ۴ - حر عکس المصنع:
رونی دان

دان ۲ [ج] ۱ - الأعطاء: دیناری دا وه قهرت ۲ -

المرور: دا وه وهر مآلمانا ۳ - التقديم (سعر): چهنی
وه مآله گهمان دا؟

دان ۳ [پاش] تضاف الى الأسم فتكون: ۱ - مصدر
الفاعل، ثاودان ۲ - أسم مكان: شهكهردان
دانا [ئن] ۱ - فاهم، عارف ۲ - ذكي، عالم
دانا بوون [ج] أن يصبح فاهماً، عارفاً وذكياً
دانان [ج] ۱ - الوضع: دانايه‌ی له سهر میزه گه ۲ -
أن يخسر: چهنی دانا له قومار؟ ۳ - تقدير (القيمة،
الضمن): وه چهنی خانگه گه دانان؟ ۴ - الافتراض:
دانه تهوان نه هاتن! ۵ - التأليف: وزيا قامووسنگ
دانانگه

دانایی [ن] ۱ - فهم، معرفة ۲ - ذكاء
دانه [ن] ۱ - وحدة واحدة: دانه‌ی له وکتاوه هزار
دینار ههرزی. ۲ - سائل أحمر كان يستعمل كدواء
لمعالجة الرمد. ۳ - دُر (معدن).
دانه‌ر [ن] واضع، مؤلف: سهرتیب دانه‌ری کتاوه گه‌س
دانه‌رووکه [تم] داکولانه
دانه کولانه [تم] داکولانه
دانه‌وه [ج] ۱ - الارجاع: کتاوه گه‌ت دانه‌وه؟ ۲ -
الایفاء: قهرتی مه‌ردم نده‌ره‌وه.
دان دان [ج] تقديم العلف للحيوانات: دانی
هیسره گان بده

داندان [ن] نثار، كمية قليلة، عدد قليل: داندان
دكان به سیابو

دان کردن [چ] أن يعلّق الحيوان: دانی په سه‌یله‌گه
بکه.

دانگ [ن] صلي

دانگ دان [چ] الصلي: دانگی گوله لیم دان.

دانگدهر [ن] رشاش

دانگوو [تم] داکولانه

داننگ [تم] دان [۱ - ۲] داننگه [ن] جذري الاغنام

دانوو دوو [تم] أَرْضاع صغار الأغنام

دانوو دوو کردن [چ] الأرض. المادة السابقة

دانیستانن [چ] الأبطال، العزل: په‌قیر حال بوون،

نه‌رایه باوگی له مه‌کته‌ب دانیستانه‌ی

دانیستان [چ] ۱ - القعود له شوانی دانیشتا ۲ -

الامتناع: ئیدک لی به‌دکاری یا دانیشتا ۳ - الاعتزال.

دانیشتنه‌وه [چ] تقصر [أطول]: خه‌له‌گه وه‌ختی

هشک بوو، دانیشتیگه‌وه.

دانیشگا [ن] جامعة

داو [ن] ۱ - شرك، فخ ۲ - جولة [اللعب] ۳ - مره:

ئی داوه نیه‌تیهمه مال، داویگی تر ۴ - شوط: وازی

کردیم، دوو داو بردیمه‌و

داوا [ن] ۱ - دعوة ۲ - طلب ۳ - خصام

داواکار [ن] ۱ - داع ۲ - مطالب: داواکاری حقی

خوہ ماہمین

داواکھر [تم] داواکار

داوا کردن [چ] ۱ الدعوة ۲ - الطلب

داوان [ن] شلیلة: پری داوانی کالگ ٹہرامان هاورد.

داوان پاک [ئن] عقیف (أمرأة): فاطمة رنی داوان

پاکینگہ.

داوان پاکي [ن] عَقَّة

داوان پیس [ئن] فاجرة، فاجرة

داوان پیسی [ن] فجور، فجارة

داوہزانن [چ] ۱ - الأنزال: وہ زوور قاجا خچہ گہ

کوول ٹہ سپہ گہ داوہزانن ۲ - التخیض: کہ می له

نرخہ گہی ٹہرامان داوہزانن ۳ -

داوہزیان [چ] ۱ - التزول: کہ کوول ٹہ سپہ گہ داوہزیا

۲ - الانخفاض

داورائن [چ] الفصل العزل: جہنگ، مہردم له

یہ کتری داوران.

داوریان [چ] ۱ - الانفصال: بوہ ہراو له یہک

داوریان.

داوشکیاگ [ئن] ۱ - متفسخ ۲ - متعفن ۳ - متعطن

داوشکیان [چ] ۱ - التفسخ ۲ - التعفن ۳ - التعطن

داول [ن] خبال المآتہ ۲ - شخص مهزوز الجسم أو

رث الثياب

داهاتگ [ن] شائع، سائد: رسومی داهاتگ

داهاتن [چ] الشیوع: ئی باوه تازه داهاتگه

دایان ۱ [ن] رضاعة

دایان ۲ [چ] الهطول: واران دایا

دایانگا [ن] ۱ - مرضعة ۲ - دار الحضانة

دایه [سر] صیغة نداء الام: امه

دایهم [ئک] دائماً: دایهم چهوی ها وه ئهسره وه.

دایهمی [ئن] دائمی: کاری ها دایهمی نی یه.

دایشتن [چ] التملك: جوامیر شەش کورد دۆه تیک

دایشت

ده [ن] عشرة، عشر [۱۰]

دهبان [ن] نوع من الخناجر

دهبهنگ ۱ [ن] مشكلة ۲ - مصیبة

دهبهنگ ۲ [ئن] داخ

دهبله [ن] تضخم

دهبله کردن [چ] ۱ - التضخم: دلم دهبله کرد

دهخالت [ن] التجاء والتماس الحماية

دهر ۱ [ن] ۱ - فتحة الباب ۲ - مدخل ۳ - فتحة ۳-

أنثى الخنزير

دهر ۲ [ئک] خارج

أ - نهو دهركه فتن [چ] الانكشاف

ب - ئەودەرهانن [چ] الخروج، الطلوع: ئەمال
هاتەودەر.

ج - ئەودەبشت کەفتن [تم] ئەودەر کەفتن.

دەرامەت [ن] ۱ - مصدر کسب ۲ - مورد

دەرانی [ن] باب

دەراو [ن] فتحة في الساقية لأرواء الحقل يثق

دەرەتان [ن] مخرج: دەرەتانمان بریاگە

دەرەقەت [ن] ۱ - قدرة ۲ - أمكانية.

دەرەقەت هاتن [چ] ۱ - أملاك القدرة على ۲ -

التمكن من: کەس دەرەقەتی ئی کارە نیەتی.

دەرەك ۱ [ئن] جحيم

دەرەك ۲ [ئن] خطر: ئەورئە فرە دەرەكە

دەرەکی [ن] أجنبي: دەرەکی هات، بنەکی دەرکرد.

(پەند)

دەرەن [ئن] مهتم به، مبال: دەرەن کەس نییە.

دەرەن بوون [چ] الاهتمام، المبالاة

دەرەبوون [چ] تفتح الجرح، خروج الصيد منه.

دەرەلەگەیی دەرەو.

دەرپا [ن] فتحة (السروال، البنطرون)

دەرپەرانی [چ] الأخراج، جعله ينطلق الى الخارج

دەرپەرین [چ] الخروج بسرعة: شاوویس دیم،

دەرپەرەر دەرەبشت

دهرپوقنانن [چ] الأنقلع، القلع: چۆنه و یاری بی،
چهوی دهرپوقنی.

دهرپوقیان [چ] الأنقلع: چهوی دهرپوقیا.
دهرچوون [ن] ۱ - الخروج ۲ - الانطلاق ۳ -
التغلب، الفوز ۴ - الانحراف: له ری دهرچگه. ۵ -
الأنفلات: له دهسمان دهرچوو ۶ - الصدور: سی
چوار کتاو تازه لهی پروژیهله دهرچوو ۷ - التحرر من
القيد.

دهرخوارد [ن] - أطعام ۲ - تجريع: زهر دهرخواردی

دهرخواردان [چ] ۱ - الأطعام: گوشت دهرخواردی
۲ - التجريع

دهرد [ن] ۱ - ألم ۲ - قهر، هم، غم، عذاب ۳ -
وباء، آفة ۴ - عله ۵ - فائدة: ئی دهرمانه وه دهردی
نهخوئیهگهی ئیه خوئی.

أ - وه دهرد خواردن [چ] الأفادة: ههر پروژی تیگه وه
دهردمان بخوئی ۲ - أن يلائم: ههر دوگیان وه دهرد
یهکتری خوون

ب - وه دهرد ماتن [تم] وه دهرد خواردن.
دهردان [چ] ۱ - كرى: جوو دهردان ۲ - تنظيف
البشر) چالاو دهردان ۳ - أخراج (التراب... الخ) من
(الحفر... الخ)

دهرده سهری [ن] مشکلة: يا خودا کهس توشی
دهرده سهری نه بوو.

دهرز [ن] ۱ - دهرس ۲ - فطر، شق، صدع ۳ -
عُرّه: وسط الجبین: دهرزی تیول. ۳ - مسامات ۴ -
فجوات صغيرة.

دهرزن [ن] درزن، دهزینہ [۱۰ - ۱۲] وحدة
دهرزى [ن] ۱ - أبرة الخياطة ۲ - أبرة الدواء ۳ - كل
شيء يشبه الأبرة ۴ - الدواء الذي يزرق في الجسم:
پزشک‌گه چوار دهرزی ئه‌رای نوسا. ۶ - أبرة القدح في
السلاح الناري

دهرزله [ن] نيات ذو أشواك كالأبرة.

دهرس [تم] دهرز - ۱ -

دهرس دان [ج] التدريس: مامووسا نامدار دهرس
دهرفهت [ن] فرصة، مجال: ههر دهرهفت ئه‌رام
بکه‌فینگ سهره لیدان دهم

دهرکه‌فتن [ج] ۱ - الظهور ۲ - التبيان

دهرکه‌ل [ن] عتبة الباب

دهرکردن [ج] ۱ - البقلع: چهوی دهرکرد ۲ -
الاستئصال: ریشه‌ی نه‌خو‌ه‌شیه‌گه‌ی دهرکرد ۳ -
السحب (الى الخارج): دهری کرده‌و دهرشت ۴ -
الأخراج: دوو کوچگ له جگری دهرکردن ۵ - انفتاح
أو انفجار (الجرج) دمه‌له‌گه‌ی سهری دهرکردگه. ۶ -

الطرد: له کاره گه دهري کردن. ۷ - البروز ۸ -
 التخليص: دهرم بکه له دهسيان ۹ - الأصابة ب: ثاوله
 دهرکرد ۱۰ - الطرح: دوانه لی دهرکه هيچه تي
 نيه مينيك ۱۱ - الأصدار: مه كته به گمان سالی كتاوی
 دهرکيگ ۱۲ - الأنتاج ۱۳ - الأجلاء
 دهرکيشان [ج] ۱ - الاستئصال ۲ - السحب الي
 الخارج ۳ - الرفع الي الخارج: دوولی ثاو دهرکيشا
 دهرگا [ن] فتحة الباب
 دهرگولوه [ج] فتحة التنور لدخول الهواء
 دهرمالين [ج] التظيف بأخراج المواد [خاصة
 النفايات]: ته نوره گه دهرمالي؟
 دهرمان [ن] ۱ - دواء، عقار ۲ - علاج
 دهرمانخانه [ن] صيدلية
 دهرمان خوارد [ن] تسمم
 دهرمان خوارد کردن [ج] أن يعطيه السم: ته ورته
 دهرمان خواردی شوه گهي خوهی کرد.
 دهرمانکهر [ن] ۱ - مداو ۲ - معالج
 دهرمان کردن [ج] ۱ - التداوي: دهرماني زخمه گه
 بکه ۲ - المعالجة: خودايا دهردمان دهرمان بکه
 دهرنان [ج] ۱ - غلق الباب: دهري قايله گه بنه ۲ -
 التغطية: وضع الغطاء على...: دهري قوشخانه گه
 بنه.

دهر نه‌فیز [ن] مفک البراغي
 دهر هاتن [ج] الخروج: هيمان له مال دهر نه‌هاتگه.
 دهر هاوردن [ج] الأخراج: قه‌لمه‌گه‌ی دهر هاوردو
 ده‌س کرده نو‌سان.

ده‌ره‌م [ن] درهم: ۵۰ فلساً
 ده‌روه‌دهر [ثن] متشرد، شريد: بی مال و ده‌روه‌دهره.
 دهر وه‌دهر بوون [ج] التشرّد: مالی ر‌میاو ده‌روه‌دهر بو.
 دهر وه‌دهر کردن [ج] التشرید: نائی بریاو دهر وه‌دهر
 کریا.

دهر وه‌دهری [ن] تشرّد: سی سال وه ده‌روه‌دهری ژیا.
 ده‌روه‌ن [ن] مضيق بين جبلين
 ده‌رویش [ن] درویش
 ده‌روُن [ن] ۱ - نفس ۲ - داخل، باطن ۳ - تحمل،
 صبر

ده‌روُن دار [ثن] صابر، متحمل
 ده‌روُنی [ثن] نفسي
 ده‌زگا [ن] ۱ - مؤسسة ۲ - بناء
 ده‌زمال [ن] ۱ - منديل ۲ - كناية عن بکاره البنات
 العذارى: ژنه‌ی قاو دا چوَنگه بی ده‌زمال بو.
 ده‌زوَران [ن] ۱ - خطیب ۲ - خطیبة
 ده‌زوَران دار [ثن] ۱ - خاطب ۲ - مخطوبة
 ده‌زوَرانی [ن] حفلة الخطوبة

دزورانی کردن [چ] عقد الخطوبة

دهس [ن] ۱ - يد: دهسی له پای شوورتره [په‌ند] ۲ -

القائمة الامامية للحيوان: دهس چاره‌واگه ټاو

هاوروگه. ۳ - امر، سلطنة نفوذ: هه‌رک‌س دهسی

بچووگ کيشت کاری کيگ ۴ - طقم کامل: دهسی دلنگ.

أ - دهسی ټهو پيشت ناچي [ذر] لایتمکن. لا‌یستطیع

ب - دهس ټهو دنیاگرت [در] خائف جداً، أن يموت

خوفاً

ح - دهس له پا خه‌تا کردن [در] الانفة، لا‌یتنازل

د - دهس له پاخه‌تا کردن [در] التحرك

ه - دهسی له پای شوورتره [در] رجع بخفي حنين

و - دهس وه قنگ گورگه‌و کردن [در] عمل المستحيل

ز - ټهو پيشت دهس خستن [چ] التوفير

ح - ټهو دهس دان [چ] التسليم، كأن تسلّم متهماً أو

شخصاً مطلوباً الى السلطة: کاوه کوره‌ی خو‌هی داو

دهس.

ط - له دهس هاتن [چ] التمكن: چه له دهسیا ټيگه!

ي - له‌دهس دهر چوون [چ] ۱ - ضياع (فرصة):

ده‌رفه‌ت خاسيگ ټوه به‌لام له دهسم دهرچگ. ۲ -

خسارة أو فقد الشيء: خانگه وه په‌تی له دهسم

دهرچگ

ك - له دهس دان [چ] ۱ - خسارة الشيء ۲ - أن

يعامل باليد [يظهر المعنى من سياق الجملة] كهـمـي
خهـوـرهـگه له دهس بده

۲ - الأفرط: کارهـگه فره خاسه له دهست مهـرهـی.

ل - له دهس كهفتن [م] الصدور عن: کابرا هیچ
خراوه بهگ له دهسی نه كهفتگه

م - له دهس كهـم [ئـك] على الأقل: له دهس كهـم
سی ههزار كهسن.

ن - وه دهس = باليد [في العمليات الرياضية]:
شهش جار شهش، سی و شهش: شهش، سی وه
دهس

س - وه دهسا دان [ج] ۱ - السحق ۲ - التحطيم
ع - وه دهسه وه [ئـك] ۱ - وشيك: جهنگ ها وه
دهسه وه ۲ - موجود: ئیرنگه هیچ وه دهسه وه نی یه.

دهساو دهس [ئن] ۱ - منتقل من يد الى أخرى.
دهس ئه لگرتن [ج] ۱ - التوقف عن [العمل]: وهر له
سه عاتی دهس له کار ئه لگرتن ۲ - التخلي عن، رفع
الأيدي عن...

دهس ئه لوهس [ئن] ملفق: ئی خه وه ره دهس ئه لوهسه.
دهس ئه لوهس کردن [ج] التلفيق

دهسه [ن] ۱ - طقم: دهسه ی پیاله. ۲ - مجموعة
[من الناس] ۳ - تشكيل عسكري يقابل السرية.

دهسه ر [ن] رُحی

دهسه شكنه [ن] حيرة

دهسه شكنه كردن [چ] جعله يـحتار: محسن
دهسه شكنه مان كرد.

دهسه لقورت [ن] عصيدة: خشبة تشد بها الممخضة
من طرف واحد

دهسه مل [ن] عناق

دهسه مل كردن [چ] العناق: دهس كردنه ملي يهك.
دهسهو بهسه [ن] ۱ - تواطؤ ۲ - أنفاق سري للقيام
بعمل ما:

دهسهو بهسه كردن [چ] ۱۰ - التواطؤ ۲ - الأنفاق سراً
للقيام بعمل معين.

دهسهو دان [چ] الفجن ثانية للتعجيل باختماره:
دهس خه وره گه به يه وه.

دهسهو ژير سه رنان [در] قطع الأمل، أنقطاع الرجاء:
دهسهو ژير شهر بنه لهو كاره.

دهسبر [ئن] غشاش: ياوهر وه سالار مهكه، دهسبره.
دهسبره [ئن] ممكن الوصول اليه: مالي خوه مان
دهسبره ني يه

دهسبرهس [تم] دهسبره

دهسبري [ن] غش

دهسبر [ن] استمنا باليد

دهس پهركردن [چ] الاستمنا

دهس پيا هاوردن [چ] التلمس: دهس وه سهرا هاودن
 دهس پيسه و دان [چ] ۱ - الممس ۲ - التلاعب ۳ -
 الضرب: نه گهر دهس دايده پيهو تهو نه زاني
 دهس پي دان [چ] التصافح، المصافحة
 دهس پي كردن [چ] البدء، الشروع
 دهستور [ن] ۱ - دستور ۲ - تعليمات ۳ - تعاليم،
 اعراف، تقاليد
 دهستور دان [چ] اصدار التعليمات
 دهس چوون [چ] التمكن: دهست چوو قه يخه ي بكه ي؟
 دهسخته [ن] كتابة، خط اليد
 دهسخره [ن] تأخير، تعطيل
 دهس خره كردن [چ] التأخير التعطيل
 دهس دان [چ] ۱ - أن يكون ملائماً: تهو كاره دهس
 ديگه. ۲ - الصعود: دهس له بهرزي دان
 دهس دريژي [ن] اعتداء
 دهس دريژي كردن [چ] الاعتداء
 دهسريژ [ن] رمي، صلي: وه ره شاش دهسريژي ليمان كردن
 دهس ريژ كردن [چ] الرمي بصلي
 دهسشور [ن] مغسلة
 دهسقاله [ن] منجل يستعمل في حصد الأعشاب
 دهسقه رت [ن] دّين نقد
 دهسكاري [ن] ۱ - تصرف ۲ - تغيير

دهسکاری کردن [چ] ۱ - التصرف ۲ - التغير:
کاره‌گه‌مان دهسکاری کریاگه

دهسکه‌فت [ن] ۱ - دخل، محصول، ایراد، غنیمه ۲
- ربح، فائدة: لهو مامله‌ته پاره‌ی خاسینگ دهسمان
که‌فت

دهسکرد [ئن] ۱ - يدوی ۲ - اصطناعي ۳ - غیر متقن
دهسکیش [ن] ۱ - قفاز ۲ - الذي يقود: دهس بایرد
بکیش تا مال.

دهسکیشان [چ] آن يقوده
دهسکیشی [ن] أستدراج
دهسکیشی کردن [چ] الأستدراج: دهس کیشی
که‌ن.

دهسگ [ن] مقبض

دهسگا [تم] دهزگا

دهسگ دار [ئن] ذو مقبض

دهسگر [ن] ۱ - عائق، مانع ۲ - مساعد

دهس‌گرتن [چ] ۱ - الأعانة: فره‌ه‌ژاره، ده‌سی
بگرن ۲ - الزواج، التزويج: دهس منالی‌ته‌پرای بگرن
دهس‌گرتنه‌وه [چ] الأستجداء: نه‌دارای کاری پی
کرد، ناچار بو دهس له مه‌ردم بگریده‌و.

دهسگیر [ن] ۱ - أسر ۲ - حصول: له‌ی کاره‌ چیش
خاسینگ دهسگیرمان بو.

دهسگیر کردن [ج] الأسر

دهس گیریان [ج] الأنشغال: دهسی گیریاگه، هیچ
نیه توانی نه‌راد بکینگ

دهسلات [ن] ۱ - السلطة، سيطرة، أمكانية، تأثير
دهسلات دار [ئن] ۱ - ذو سلطة، متسلط، مسيطر ۲
- متمكن: دهسلات دار، گشت کاری له وهری چوو
دهسلاتداری [ن] حالة كون الفرد: ۱ - متسلطاً،
مسيطرأ ۲ - متمكناً

دهس له خودان [ج] التزین، أن يعتني بهندامه
دهس لی حسن [ج] ۱ - الجدع ۲ - التنظيف: دهس
له حه‌وشه‌گه بخه
دهس لی دان [ج] ۱ - التصرف ۲ - التلاعب: دهس
له ترازو مه‌ده.

دهسمال [تم] ده‌زمال

دهسمیهت [ن] مساعدة، معاونة

دهسمیهت دان [ج] المساعدة، المعاونة: مال
هواس کار که‌ن، دهسمیه‌تیان بده

دهس نان [ج] الشروع = که‌ی دهس نان له‌کار؟
دهس‌نماز [ن] وضوء: له کانیه‌گه ده‌س‌نماز گرت و
خه‌ریکی نماز‌کردنه

ده‌س‌نماز‌گرتن [ج] التوضؤ

ده‌س‌نیشان [ن] ۱ - تحديد ۲ - تعيين ۳ - تهديف

ده سنيشان كردن [ج] التحديد، التعيين: چ دوه تې
ده سنيشان كړديه؟

ده سنوس [ن] ۱ - مخطوطة ۲ - خط اليد
ده سواز [ئن] سخي، كريم: چه پسه خاني نه قيب
ده سواز بو

ده سوازي [ن] ۱ - سخاء، كرم ۲ - ممانحة
ده سوه جي [ئك] فوراً، حالاً: هر خه وه ره گه ره سيه
پيم، ده سوه جي هاتم.

دهس وه دهم [ئن] كفاف: كاره گه مان هر
دهس وه دهمه.

دهس وه سهر اگرتن [ج] ۱ - أن بحمي ۲ -
الاستحلال

دهس وه سهر اگيريگ [ئن] ۱ - محمية ۲ - مستحلة:
ولاتي ناميبيا هي مان دهس وه سهر اگيريگه.

دهس وه شانن [ج] الضرب

دهس وه كوتهك [ئن] عصبي المزاج

دهس وه يهك دان [ج] التصافح، المصافحة

دهس و برد [ئك] فوراً، حالاً: دهس و برد كار خوهي
نه نجام دا

دهس و پا [ن] قوائم و رأس الحيوان

دهس و پاچه [ئن] ۱ - محتار ۲ - محتاج

دهس و پاچه كه فتن [ج] ۱ - الاحتيار ۲ - الاحتياج

دهس و پا کردن [چ] آن يحاول
 دهسور [تم] دهستور - ۴ -
 دهسی [نن] ۱ - أليف: شکاری دهسی ۲ - يدوی:
 مه‌کینه‌ی دهسی
 دهسی بوون [چ] أن یصبح ألیفاً: گیانه‌وه‌ری
 درنده‌یش دهسی بووگ
 دهسیسی [ن] ۱ - تدبیر ۲ - مؤامرة
 دهسیسی‌کردن [چ] ۱ - تدبیر الأمر ۲ - التآمر
 دهسی‌کردن [چ] التذجين، جعله ألیفاً
 ده‌سینگ [ن] معضد
 دهشت [ثك] خارج: ئەحمەد ها له دهشت
 أ - ئەو دهشت چوون [چ] ۱ - الخروج ۲ - الذهاب
 الى الغائط
 ب - ئەو دهشت كهفتن [چ] الانكشاف، التبيان: يهك
 پیلانیگ بو، خاس بو كهفتهو دهشت.
 ح - ئەو دهشت‌کردن [چ] الأخراج، الطرد: ئارام
 نه‌نیشت، ئەرایه له مال‌کردنیه‌و دهشت
 د - ئەو دهشت هاتن [چ] الخروج: له مال هاته‌و
 دهشت
 دهشتایی [ن] ۱ - أرض منبسطة ۲ - سهل.
 دهشته [ن] سهل: دهشته‌ی کووزه‌په‌قه.
 دهشتهك [ن] ۱ - ريفي ۲ - غريب

دهشته کی [ئن] ۱ - ریفی ۲ - غریب
 دهشت وه دهشت [ئک] بعیداً عن الأنظار: دهشت وه
 دهشت کاری خوهیان کردن
 دهشت و دهر [ن] ۱ - سیاحه وسفر ۲ - تجول
 دهشت و دهر کردن [چ] ۱ - القيام بالسیاحه والسفر ۲
 - التجوال.
 دهعبا [ن] دابه، کل ما يدب على الارض.
 دهغا [ن] دغل
 دهغهل [تم] دهغا
 دهغهلین [ئن] کثیر الأدغال
 دهف [ن] آله موسیقیه [دف]
 دهفه [ن] لوح الکتف: دهفهی شان
 دهفتهر [ن] ۱ - دفتر الكتابة ۲ - ورق السکاتر
 دهفتهر [ئن] دفتری
 دهفر [ن] کیس کبیر
 دهفن [ن] ۱ - دفن ۲ - أقناع
 دهفن بوون [چ] الاقتناع
 دهفن کردن [چ] ۱ - الدفن ۲ - الاقتناع: کی توهنی
 دهفنی سایه میر بکیگی؟
 دهق [ن] ۱ - حنق، أغاظة ۲ - جمرة الأرض ۳ -
 تصلب سطح المواد بسبب البرد الشديد ۴ - مرض السل
 دهقاد دهق [ئک] بالضبط، تماماً

دهقل [ن] دقل: ضرب من التمور
 دهق پی کردن [ج] الأغاظة: قسه‌گی ده‌قه‌پیمان کرد
 دهق دان [تم] دهق پی کردن
 دهق کردن [ج] ۱ - التغیظ: له خوسه‌دا دهق کرد ۲ -
 الاصابة بالسل
 دهق گرتن [ج] ۱ - التجمر: زه‌ودهق گرت‌گه ۲ -
 التصلب: پووسه‌گه دهق گرت‌گه [بسبب البرد الشديد]
 دهقله [ن] شقلبة
 دهقله خواردن [ج] التشقلب: ماشینه‌گه قه‌لبه‌و بوس
 چوار دهقله خوارد.
 دهقله دان [ج] التشقلب: دهقله داو ناو چووه‌گه.
 دهگ [سر] للتعبير عن الغضب: دهگ مالت برمی!
 دهگه [ن] نکابه.
 دهگه دان [ج] أن ينكى: ده‌گه‌ی گه‌نی دا له لیمان
 دهل [ن] ۱ - أنثى بعض الحيوانات ۲ - أنثى الكلب
 أ - ده‌له‌شیر: أنثی الاسد، لبوه
 ب - ده‌نه دورک: أنثی الذئب
 ده‌لاک [ن] حلاق
 ده‌لاکخانه [ن] محل الحلاقة، صالة الحلاقة
 ده‌لاکی [ن] حلاقة
 ده‌لاکی کردن [ج] أمتهان الحلاقة
 ده‌لال [ن] دلال، سمسار

ده لآلی [ن] ۱ - دلالة، سمسرة ۲ - أجرة السمسرة

ده لآلی کردن [ج] السمسرة.

ده لآنن [ج] النضح: کونه گه مان ناو ده لئی

ده له سه [ن] تلفیق

ده لهش [ن] حیوان الشیهم، الخنیعی

ده لور [ن] لواط

ده لور [ن] اللغد، الغیب: ده لوری ملنی درآ بوه.

دهل وه ده سان. [ئن] فی التزاء (کلب).

ده لیا [ن] بحر: ده لیا وه دهم سه گه چه پهل نیهو [پهند]

ده لیاجه [ن] بحیره

دهم. [ن] ۱ - فم: دگان. ها له ناو دهم ۲ - وقت: لهی

دهمه خونه وه اری فره بوه ۳ - فتحة، فوهة: دهمی

به رمیل ۴ - احتراق، حرق: باخه گه دهم گرت ۵ -

لسان: چ دهمی دیری ۶ - وجهة، واجهة.

أ - وه دهما دان [ج] ۱ - التمظمظ: ناو وه دهما دان ۲

- الضیاج والأفضاخ عن الشيء: قسه وه دهما دان ۳ -

الضیاج بصوت عالٍ مع الطبطبة علی الفم: وه دهما

دان. نهرا پهس

ب - وه دهما هاتن [ج] البوح لا شعورياً: نه گه بایگه

دهمداو باسی یکه ید!

ح - وه دهمو. دان [ج] ۱ - الأضافة: دوو گهز بده

دهمیه وه. ۲ - اطلاق العنان: مهده وه دهمی مناله گانته وه.

ء - وه دهمه وگرتن [ج] تعدی الحدود: نه وه وه دهمه و
گرتیده!

ه - وه دهم شیرهو چوون [ذر] شجاع: احمد، وه دهم
شیرهو چوو.

و - وه دهم هاتن [ج] ۱ - النضوج ۲ - أن ينطبخ
۳ - أن يخدر (الشاي)

دهماخ [ن] ۱ - دماغ ۲ - فرحة، سرور: دهوله مهنه،
نه رایه وه دهماخه.

دهماخ دار [ئن] ۱ - عاقل، حکیم ۲ - مسرور، فرح
دهم نه لوهخت [ن] أسکات، منعه من الكلام
دهم نه لوهخت دان [ج] الأسکات: دهم نه لوهختی
دان و نه هیشتن قسه بکیگ.

دهم نه لوهس [ئن] ملفق: قسه ی دهم نه لوهس
دهم نهو یهك نان [ج] ۱ - الأنطباق ۲ - الألتام
(جرخ): زامه گهی دهم نهو یهك ناگه.
دهمار [ن] ۱ - عصب، عرق ۲ - ورید ۳ - حالة
عصبية

دهمار دار [ئن] مصاب بحالة عصبية
دهمار گرتن [ج] التعرض لنوبة عصبية: چوو چزگی ی
کردن، دهمار گرتی.
دهمانن [ئن] ۱ - أشعال (النار) ۲ - أثارة (الفوضى،
المنازعات).

دهماوهر [ئن] سلیط اللسان: سیمان فره دهماوهره.

دهما ودهم [ئک] شفاهاً: دهماو دهم ئەژنهفت.

دهمه تهقه [ن] مؤانسه، مسامرة

دهمه تهقه کردن [چ] المؤانسه، المسامرة

دهمه قره [ن] مشادة کلامیه.

دهمه قره کردن [چ] التشاجر بمشادة کلامیه: جهنگ

نه کردن به لام دهمه قرینگ کردن و واز هاوردن.

دهمهق [ئن] منذهل، محتار: من لهی کاره دهمهق

مامه شلهی دهسم پینج و نان ههر چواره [فولکلور].

دهمهق مان [چ] الانذهال، الاحتیار.

دهمه کاوکی [ن] تناؤب

دهمه کاوکی گرتن [چ] التناؤب: هیمان ئیوارهس و

دهمه کاوکی گرینگ

دهمه و ۱ [ئک] نحو: دهمه وخوار.

دهمه و ۲ [ئن] ضارب الی: رهنگی دهمه و زهره.

دهمه وهر [تم] دهماوهر: بهد رهوشته چوگه دهمه وهره

دهمه وهری [ن] سلاطة اللسان: دهمه وهری ئەرا بنیادهم

خراوه.

دهمه و کردن [چ] أن يفطر (الصيام): نمازکرد ئمجا

دهمه و کرد.

دهمه وگرتن [چ] التفطر، الانفلاق بسبب النضج،

الأنشقاق: ئەنار دهمه و گرنگه.

دهم به سانن [چ] ۱ - الأمساک: وەر له بانگ دهم به سا.

۲ - السکوت: دهمت بوهس، قسه مه که.

دهم به سین [تم] دهم به سان

دهم بیل [ن] شفرة المسحاة

دهم پاچقانی [ن] محاكاة، تقلید

دهم پاچقانی کردنه وه [چ] المحاکاة، التقلید: دهم پاچقانی که یخوداوه کیگ.

دهم پاچگانى [تم] دهم پاچقانی

دهمجا [ن] مقدار من العلك، يكفي لعلك مرة واحدة: يهك دهمجا جاجك بده پیم.

دهم چهرمگ [ئن] صاحب الأمر والنهي: هه زبرخان دهم چهرمگی عه شره ته.

دهم چهرمگی [ئن] سلطة الأمر والنهي

دهم خوهش [سر] أحسنت تعبيراً! خاس وه تی، دهم خوهش

دهم دار [ئن] ۱ - سليطة اللسان ۲ - ذو فتحة أو فوهة ۳ - حذق اللسان

دهمدهم [ن] ۱ - حياء: دهمدهم لى نه کرد ۲ - عشيہ: دهمدهمى شه وه کی

دهمدهم کردن [چ] الاستحياء، الامتناع عن قذف الآخرين بكلام بذيء: دهمدهم لى نه که ی.

دهمدریژی [ن] تطاول: ههركهس دهمدریژی بکیگ،
می شکیک

دهم دریژی کردن [چ] التطاول: بهسه! کم دهم
دریژی بکه.

دهمپراس ۱ [ن] ممثل، مقرر
دهم پراس ۲ [نن] صادق: جوامهرز پیایگی فقیرو
دهم پراسه

دهم پهسانن [چ] التوسط: دهم نهپای پهسانن
دهم سپینهوه [چ] التبرئة (من موقف): کوروت خراو
فرووشه، نهپا دهمی سپیدهو؟

دهم کردن [چ] الخدر [الشاي] چایهگه دهم کردگه
دهم کیشان [تم] دهم کردن
دهم کوت [ن] أسکات

دهم کوت کردن [چ] الأسکات: تواس دهم دریژی
بکیگ بهلام دهم کوت کریا.

دهم گرتنن [چ] ۱ - الاشتعال، الاحتراق ۲ -
السکوت: کوره دهمی خوهت بگرا

دهم گرتهوه [چ] التفتح: دهم گرتهوی گول.
دهمگه [سر] للتعبير عن: الأعجاب، ۲ - الاستهزاء
دهم له دهم نان [چ] المعاندة: دهمهوه، دهم له دهمی
مهنه.

دهم لهیهك نان [چ] السکوت: هیچ مهویش، دهم

خوهت بنه له يهك
 دهم وپل [ن] لباقه في الكلام
 دهم وچهو [ن] وجه: دهم وچهوى نوورانى به.
 دهم و دوو [ن] مواشي، المواشي المدرة للحليب
 دهم و فلق [ن] كلام فارغ، هراء
 دهم و پل [ئن] مَعَن: من يدخل فيما لا يعنيه
 دهمويلي [ن] حالة كون الفرد مَعَنًا.
 دهمهار [ئن] سليط اللسان
 دهمهاري [ن] سلاطة اللسان
 دهن [ن] حافه، طرف: دهنى دهس.
 دهنډره [ن] ۱ - سنن ۲ - نتوء حاد
 دهنډره دار [ئن] ۱ - مسنن ۲ - ذو نتوء حاد
 دهنډله [ن] تدلى، جرجرة
 دهنډله دان [ج] التدلي، التجرجر: پژنهگهى دهنډله
 دا له زهوَ
 دهنډگه [ن] ۱ - صوت، حسن ۲ - كلام ۳ - صدی
 دهنډگاتى [ن] لغوة، مشاجرة كلامية: چهنى نخوهشى
 له دهنډگاتى تبي!
 دهنډگاتى كردن [ج] اللغو، التشاجر
 دهنډگه دار [ئن] ۱ - صوتى ۲ - محدث للصوت ۳ -
 صائت
 دهنډگه دان [ج] التصويت، الأدلاء، بالصوت

دهنگ دانهوه [چ] ۱ - أرجاع الصدى، رد الصدى ۲
- الانتشار والاستحواذ على أهتمام الآخرين: شورش
كورد دهنك دایه وه له گیشیت جه هان

دهنگ ده رچوون [چ] التشاجر
دهنگ كردن [چ] ۱ - التکلم ۲ - الرد علی ۳ - توجیه
الدعوة: له خواهشی و شادی بایه ته دهنگیان بکهی.
دهنگ و دوو [ن] أخبار: دهنك و دوو شار چه سه؟
دهنگ هاوردن [چ] جعله يتشاجر: دهنگمان ئه وئیا
مه یار

دهننگ [ن] ۱ - حبة: دهنك ئه نار ۲ - ضلع: دوو
دهنگی شکیاگه

- ههفت دهنگی له دهنگهیل زیایه [در] صبور
دهنوڪ [ن] منقار: مهلی گوشت خوهر دهنوکی جهفته
[په ند]

دهنوڪ دار [ن] ذو منقار: هه رچگ مهله گیشتی
دهنوڪ داره

دهو [ن] ركض، عدو

دهوان [ن] ركض سریع

دهوده وانهکی [ن] مسابقة العدو

دهوانن [چ] جعله یركض، يعدو: له مال تا مه کته ب
دهوانه مان

دهوهن [ن] احراش

دهوره [ن] ۱ - علاج ۲ - حل
 دهوره بردن [ج] ۱ - العلاج ۲ - الحل: کی
 دهوره ی ئی کاره بیگ
 دهوت [ن] دیوټ، قواد
 دهوتی [ن] قواده، دیوټه
 دهور ۱ [ن] ۱ - فتره: ترسم دهوره گم دهوری ناکه س
 برو [فولکلور] ۲ - دور.
 دهور ۲ [نک] ۱ - حول: وه دهور ئاواپی دا گږ خوی
 ۲ - قرب: نه چنه دهوریه وه ۳ - تقریبا: خانه قی
 دهوری سی فهرسه خ له قهره غانه وه دوره.
 دهوران [ن] ۱ - دوران ۲ - تغییر بسبب تقادم الزمن
 دهوره [ن] أرض یابسه فی حوض النهر تشتغل
 لأغراض الزراعة
 دهور دان [ج] ۱ - التسیج: دهوری باخه گیان دان ۲
 - الاحاطة ب: دهوره لی دانه و خاس کوشنه ی.
 دهور گرتن [ج] ۱ - الأحاطة ۲ - التسیج
 دهور وپیشت [نک] محیط، بیته: ها له دهور وپیشتی
 ئاواپی
 دهوری [ن] ماعون: یهك دهوری برنج خوارد.
 دهوریش [ن] ۱ - درویش ۲ - حشرة: فرس النبي
 دهوریشی [ن] ۱ - دروشه ۲ - تعالیم الدروشه ۳ -
 أستجداء

دهوق [ن] خشونه [نوع من القماش انحسن]

دهوقن [ئن] خشن

دهوكر [ن] عذاء

دهو كردن [ج] العدو، الركض

دهولت [ن] ۱ - دولة ۲ - مواشى ۳ - ثروة

دهولتتى [ئن] حكومي

دهولمهه [ئن] غني

دهولمههنى [ن] غنى

دهومنه [ن] ۱ - دومنه ۲ - لعبة الدومينو

دهونم [ن] وحدة مساحه تساوي ۲۵۰۰م

دهوين [تم] هو كردن

دهه [ن] عشرة، عشر [۱۰]

دههم [ئن] عاشر

دههسين [ئن] العاشر

دههري [ئن] وقع، حرك: رنى دههري

دهى [سر] هيا، تستعمل للحث: دهى رنى بكه!

دهبشت [تم] دهشت

دهيشتايى [تم] دهشتايى

دهيشته [تم] دهشته

دبلوماسى [ن] دبلوماسى

دبلوماسيهت [ن] دبلوماسيه

ديپسك [ن] ۱ - تأكيد، تحقق: ئهوهل جار دپسك

ری به گه بکه نهو، ئمجا بچن.
 ۲ - اختیار: ئه وه لجار دپیه ماشینه گه وه بکه و ئمجا
 مامله تی بکه.
 دپیه که و که ر [ن] ۱ - محقق ۲ - مختبر.
 دپیه که و کردن [ج] ۱ - التأكد، التحقق: ئه وه ل جار
 دپیه کی بکه رهو، ئمجا براده ری ئه ولیا بکه. ۲ -
 الاختبار: سه ماوه ره گه دپیه کی بکه رهو وه ره له به گه
 بسینیده ی.

دختر [ن] دکتور، طیب
 دختری [ن] مهنة الطب
 در ۱ [ن] دُر: حجر کریم
 در ۲ [ن] طویل: بر نه وی در
 دریا بوون [ج] التدلی من: پهل مشکیه گه ی دریا بوه وه
 پشتیا.

دراجه [ن] هجین: میه ی دراجه
 دراکردن [ج] ۱ - المصد: چوه وه گه دریا کرد ئه را ناو
 چه وی ۲ - جعله ينزل بالتدلی من: دریا کرده و خوار
 درامهت [ن] ۱ - کسب، ایراد، مورد، دخیل ۲ -
 مجال عمل: درامهت نه ماگه
 درائن [ج] ۱ - الخرق ۲ - الشق: ئه را شه وه گه
 در ی؟
 درهخت [ن] أشجار

دره‌ختاوی [ئن] كثير الأشجار
دره‌و [ن] حصاد: جوہ، وەر له یه‌گ وشك بوو دره‌وی
کرییگ.

دره‌وش [ن] مثقب الجلود
دره‌وکه‌ر [ن] ۱ - الحصد، حاصوذة ۲ - دژاسة
دره‌وک‌ردن [چ] الحصد: گیشتمان له دره‌وک‌ردنی
گه‌نمه‌گه به‌شدار بومن.
درج [ئن] عبوس، متجهم: خه‌نسن له بان لیوی
نی‌یه، هه‌میشه روی درجه.

درج بوون [چ] العبس، التجهم
درج کردن [چ] جعله يعبس، جعله يتجهم
درجی [ن] عبس، تجهم

درس [ئن] ۱ - صحيح، صائب: کاره‌گه‌د فره
درسه ۲ - مضبوط ۳ - مكتمل، كامل ۴ - شريف
درس بوون [چ] الأكمال

درسکه‌ر [ن] مصلح ۲ - مصنع
درسکرن [چ] ۱ - التصليح ۲ - التصنيع:
درسکرنی باله‌فر ئاسان نی‌یه. ۳ - الأكمال
دررسی [ن] ۱ - صحة، صواب ۲ - ضبط ۳ - كمال
۴ - شرف، كرامه

دېرېگ [ن] شوك
دېرېگ دار [ئن] ۱ - شوکی، ذو أشواك ۲ - المُلح

المعاند: ههياس دپرگ داره، هه ر بگريگه د وازه لين
نيه تياريك

دپرگه ميه كوته [ن] جدرې الماء (مرض).

دپرگين [ئن] كثير الأشواك

درك [ن] التهاب الزائدة الدودية.

دركانن [چ] الأفشاء، البوح پ: هه رچگ له دلي بو
گيشي دركان

درك كردن [چ] التهاب الزائدة الدودية

درم [ن] وباء: درمي كوليره.

درن [ئن] كريه، عفن، قذر، وسخ: سيانه گه بووي
درنه.

درنه [ئن] ۱ - شرس: سه گي درنه ۲ - مفترس:
گورگي درنه

درنه يي [ن] ۱ - شراسه ۲ - توحش

درنگه [ن] رنين

درنگه درنگه [ن] رنين متواصل

درني [ن] كراهه، عفونه، قذارة، وساخه

دره وهني [ن] حاصود، حاصودة

دره وهنيكه ر [تم] دره وهني

دروشم [ن] ۱ - علامة مميزة [وبخاصة على

الحيوان] ۲ - شعار

دروو [ن] ۱ - كذب، أكذوبة: دروو، له شهرعا

همراهه ۲ - زوور، بهتان: بی‌تاوانه وه دروو گوناباری
کریا. ۳ - زیف

دروو ئاسمانی [در] الکذب المفضوح
دروودان [چ] الکذب: هر کهس دروودا دزییش
کیگ

درووزن [ئن] کذاب
درووکانی [ئن] زائف: بآلی درووکانی
دروو کردن [تم] دروودان
دریخ [ن] ۱ - تقصیر، توانی ۲ - زرع مدروس ونم
پذیر بعد.

دریخ کردن [چ] التقصیر فی أداء... : هرچگه ها
له زائت دریخی مه‌که
دریخی [تم] دریخ

دریخی کردن [تم] دریخ کردن
دریاگه [ئن] ۱ - ممزق: شالی دریاگه ۲ - متشقق
دریان [چ] ۱ - التمزق ۲ - التشقق: له قه‌وی زگی
دریا

دریژ [ئن] ۱ - طویل، مدید ۲ - عال: داری دریژ
دریژابوون [چ] التمدد: هاته‌و‌خوار وله بان زه‌ودا
دیریژا بو

دریژا کردن [چ] جعله يتمدد: له بان قه‌روئله‌گهی
دریژا کردن.

دريژايى [ن] طول (الوقت) دريژايى ساء
 دريژه پي دان [چ] الأطالة: دريژه وه قسه دان خاس
 ني.يه.
 دريژه و بوون [چ] ۱ - أن يعلو ۲ - أن يطول: نياره
 ئي کاره دريژه و بوو.
 دريژه و کردن [چ] جعله يطول: قسه دريژه و مه که.
 دريژ بوون [چ] ۱ - التمدد ۲ - أن يطول: داری
 چنار فره دريژ بوو.
 دريژ کردنه وه [چ] أن يطول أمد شيء.
 دريژ و نك [ئن] طويل قليلاً، نسيماً
 دريژي [ن] ۱ - طول ۲ - علو ۳ - أمد
 دزين [تم] درانن
 دز [ن] لص، سارق: کولين خود قايم بکه و سه گ
 مال هاوساو وه دز مه که (په نند).
 دزه [ن] تسلل
 دزه کردن [چ] التسلل: دزه کرده و ناو
 دزي [ن] لصوصية، سرقة ۲ - خلسة خفية: وه
 دزيه وه کار خوهی کردو که سه پي نه زانس.
 دزيکه ر [ن] لص، سارق
 دزي کردن [چ] التلصص: بيژگه له دزي کردن هيچ
 کاری ني.يه.
 دزين [چ] السرقة: بزنيگم دزيگاه

دژاو [ئن] ممتنع عن الورد [الأغنام]
دژاو بوون [چ] الأمتناع عن الورد: سئ میهمان دژاو
بوّه.

دژاوی [ن] حالة الأمتناع عن الورد
دژبان [ن] أنضباط

دژمن [ن] عدو، خصم
دژمنایه تی [ن] عداوه، خصومة: دووسن و هیچ
جووره دژمنایه تیگ له بهینیان نییه.

دژمنایه تی کردن [چ] المعادة، التخاصم: هیچ
خراویگ نه کردیمنه تا دژمنایه تی ئهولمان دا بکیگ
دژمنی [ن] عداوة، خصومة

دش [ن] ۱ - أخت الزوج بالنسبة للزوجة

دشپووک [ن] بثره: خراج صغير

دشداشه [ن] ۱ - دشداشة ۲ - فستان

دش کردن [چ] الخوض في الماء

دشله مه [ن] شاي مر، عكس حلو.

دشناک [ن] ۱ - أنف ۲ - خيشوم

دشناک دار [ئن] ۱ - ذو أنف ۲ - ذو خيشوم

دقیهت [ن] امعان النظر، تمحيص

دقیهت دان [چ] الأمعان التمحيص: ئه گهر دقيه تیان

بدهی فهرقه گه بیان زانی

دکتور [ن] ۱ - طبيب ۲ - دكتور فلسفة

دکتوری [تم] دختره‌ری

دگان [ن] ۱ - سن ۲ - ناب

أ - دگان لی تیژ کردن [در] یطمع فی: دگان له
نه‌سپه‌گیان تیژ کردگه.

ب - دگان وه خواهیا گرتن [در]: التحمل، کنایه عن
ضبط النفس: یم سه‌عت دگان وه خواه‌تا بگر،
زانه‌گی شکی.

دگان تیژگه‌ر [ن] نبات البرینه

دگان دار [ئن] ۱ - ذو أسنان، مسنن ۲ - ذو أنياب

دگان‌ساز [ن] مرکب الأسنان

دگان‌سازی [ن] ترکیب الأسنان

دگان کردن [چ] نمو الأسنان

دگه [س] تستعمل لأستدراج الماعز

دل [ن] ۱ - قلب ۲ - مرکز: له دل به‌غدا ۳ - جوهر

الشيء ۴ - میل ۵ - رضاء ۶ - شجاعة

أ .. له دل دهر‌چوون [چ] التناسی: هیمان قسه‌گه له
دلی دهر نه‌چگه.

ب - له دل گرتن [چ] ۱ - الأغتیاط: قسه‌گه له دل

نه‌گری ۲ - القرار، ان یقرر

ح - وه دل [ئن] منال رضاء الفرد: ئی کارئه وه
دلنه.

د - وه دل بوون [چ] ۱ - الأرتضاء ۲ - الاستحسان:

قسه گهم وه دلیان بو؟
 دلاوهر [ئن] بطل، صندید، شجاع
 دلاوهری [ن] بطولة، شجاعة
 دلاهوردن [چ] الأرتضاء، القبول: ئاخرجار دلا
 هاورد زنی بخوازی.
 دل ئهو تاقی بردن [چ] الطمانه
 دل ئهو تاقی چوون [چ] الأطمئنان: تانه دییهی، دلی
 ئهو تاقی نه چگ
 دلّه ته په [ن] أغماء
 دلّه قرچی [ن] توق، شغف
 دلّه قرچی کردن [چ] التوق، التشغف: دلّه قرچی ئهرا
 مال کرد.
 دلّهك [ن] ۱ - دفع ۲ - عشرة
 دلّهك بردن [چ] التعثر: دلّهك بردو وه دهمه و كهفت.
 دلّهك دان [چ] الدفع: دلّهكیان ئهو دهیشت بده.
 دلّه كزه [ن] حرقه القلب، حرقه في فم المعدة ناشئة
 عن سوء الهضم
 دل بهر [ئن] فاتن، سلاب، القلوب
 دل بردن [چ] ۱ - جعله يغشى عليه ۲ - سلب
 القلب: ئهو بالابه رزه دل كوره بردگه.
 دل پاك [ئن] صادق النيه، نقي السريرة
 دلباکی [ن] صدق النيه، نقاوة السريرة.

دل پر [ئن] أن يشعر بثقل في المعدة بسبب التخمة
أو مرض

دلپری [ن] شعور بثقل في المعدة بسبب التخمة أو
مرض

دل پیس [ئن] ظنون، مراتب

دلپسی [ن] ظن، ربه

دل تهپانن [ج] جعله يغمى عليه: باسه‌گه دلی تهپان

دلّه تهپین [ج] أن يغمى عليه: له گهرما دلی تهپی.

دل تهر [ئن] محب التمتع بمباهج الحياة

دلته‌ری [ن] حب التمتع بمباهج الحياة

دل تنگ [ئن] حزين، محزون، مهموم: خوه‌شی

نه‌یری، هه‌میشه دل تنگه

دل تنگه بوون [ج] أن يحزن: هه‌رخه‌وره‌گه دانه

پی فره دل تنگ بو

دل تنگ کردن [ج] جعله يحزن: باسه‌گه دل

تنگمان کرد.

دلته‌نگی [ن] حزن

دل چوون [ج] أن يغمى عليه: له‌رخ، دلی چگ.

دلخوهر [ئن] مغثوث، زاعل

دلخوهر بوون [ج] أن يصبح مغثوثاً، زاعلاً

دلخوهر کردن [ج] جعله مغثوثاً، زاعلاً: به‌سه!

دلخوهری کوره مه‌که.

دلخوهری [ن] مغثه، زعل
 دل خواهش [ئن] مسرور، فرحان، سعید
 دل خواهش بوون [چ] الشعور بالمسرة والفرحة
 والسعادة: خهوهری خیرت زنه قسیم دل خواهش بوم.
 دل خواهش کردن [چ] جعله مسروراً، فرحاناً، سعیداً
 دلخوهشی [ن] سرور، سعادة، فرحة
 دل خواهشی دان [چ] أن يُفرَّح: وه چه دل خواهشیمان
 دهیت!

دلخوهشیدهر [ن] من یفرح الغیر: شاسوار
 دلخوهشیده رمانه دایمه وه مدهم خهوهر خیر تیارینگ.

دل دار [ئن] شجاع، باسل
 دلداری [ن] شجاعة، بسالة
 دل دانه وه [چ] أرضاء، تهدئة الخواطر: صادق
 دل گیر بو، بچوو دلی بده ره وه.

دل سووز [ئن] مخلص، وفی: براگه م دل سووزه
 دلسووزی [ن] اخلاص وفاء: دلسووزی له گیش
 که سی نیه که فیگه وه.

دل سووزیان [چ] الشعور بالحنان والعطف نحو
 الغیر: یه دوو ساله چه وم پی نه که فتگه، فره دلم ته رای
 سووزینگ

دل سیه [ئن] ۱ - فاقد الشهية: دلی له نان سیه س ۲
 - فاقد الرغبة: دلی له مال سیه س ۳ - من یمل

شیئا: دلی له کار سیهس
 دلّ سیه بوون [چ] ۱ - فقد الشهية ۲ - فقد الرغبة ۳
 - الملل
 دلّ سیه کردن [چ] جعله يفقد الشهية ۲ - جعله يفقد
 الرغبة ۳ - جعله يمل
 دلّسیهیی [ن] ۱ - فقدان الشهية ۲ - فقدان الرغبة
 دلّ شاد [ئن] مبتهج، منشرح الصدر
 دلّ شادهو بوون [چ] ان يفرح.
 دلّ شادهو کردن [چ] جعله يفرح
 دلّ شاد بوون [چ] أن يفرح، أن ينشرح صدره:
 فره دلّ شاد بون وه قسه گهم.
 دلّ شاد کردن [چ] جعله مسروراً، منشرح الصدر
 دلّشادی [ن] فرحة، سرور، أنشراح الصدر: يا خودا
 دلّشادیمان تا سر بوو.
 دلّ شکانن [چ] كسر الخاطر، جرح العاطفة
 دلّشکیاگ [ئن] ۱ - مكسور الفؤاد، مكسور الخاطر ۲
 - متأثر
 دلّ شکیان [چ] التأثر، الشعور بالعطف نحو. الترحم
 بالحال: دلّم پیّی شکیا.
 دلّ قرچیان [چ] الحنين، الأشتیاق: دلّم ئه پای
 قرچیا، سه ریگ دامه لی.
 دلّ کردنه وه [چ] ادخال الفرحه والبهجة الي القلب:

ته لاره گه، باخ و بووسانی ها له دهوری دل ئایهه
کینگه وه

دل کریانه وه [چ] دخول الفرحة والبهجة الى القلب:
ههه چهوم پی کهفت یه کسه ر دلم کریا به وه.
دل کیشان [چ] الأشتهاء: هیمان زوه، دلمان نان
نیه کیشی

دل گران [ن] مغتاض، زاعل
دل گران بوون [چ] الاغتیاض: چوو چزگی ی دان و
دل گران بو.
دل گران کردن [چ] الأغاضة: قسه پی کردو دل
گرانی کرد.

دل گران [ن] غیض، زعل
دل گرتن [چ] ۱ - الأعجاب: فره جوانه دلی گرنه ی.
۲ - التأثير، الشعور بالضيق أو القبض: ناره حه تم،
چمان دلم گیریا گه.

دلگیر [ئن] منزعج
دلگیر بوون [چ] الأنزعاج، الزعل
دلگیر کردن [چ] الأزعاج
دلگیری [ن] أنزعاج، زعل
دل لی نان [چ] التضحية بـ: ئهرا دووسه گهی، دل له
باوگ و برا نا.
دل مرده [ئن] فاقد الأمل.

دلمرده بوون [چ] فقد الأمل: دلمرده بوه، یا هیمان
 ها وه ته‌مای کوره‌ی؟
 دلمرده کردن [چ] جعله یفقد الأمل
 دلمرده‌یی [ن] فقدان الأمل
 دلمرده‌گ [تم] دلمرده
 دلنگ [ن] ۱ - آفرشه ۲ - آلبسه: ده‌سی دلنگه
 سه‌نگه.

دلنیا [ئن] ۱ - متاکد ۲ - موثوق ۳ - مطمئن
 دلنیا بوون [چ] ۱ - التأكد ۲ - الثقة ۳ - الأطمئنان
 دلنیا کردن [چ] ۱ - التأكد ۲ - جعله یثق ۳ - الطمأننة
 دلیایی [ئن] ۱ - تأكد ۲ - ثقة ۳ - أطمئنان،
 طمأنينة.

دلوه‌رز [ئن] مشمئز
 دلوه‌رز بوون [چ] الأشمئزاز
 دلیر [ئن] شجاع، باسل، مقدم، همام
 دلیری [ن] شجاعة، بسالة، أقدام
 دلیوان [ن] منصحة: ابرة خياطة كبيرة الحجم
 دم [ن] وراء، خلف: له دمی مال نیشنگه
 دمه [ن] دمدمه

دمه‌کردن [چ] الدمدمه
 دمه‌ل [ن] دمه‌ل، خراج
 دمه‌هاتن [تم] دمه کردن

- دملان [ن] كمأه
 دملهك [ن] دمبك (آلة ايقاع)
 دنگه [ن] ۱ - عمود ۲ - مسئلة السقف
 دنگزانی [ن] بيتونه
 دنمازان [ن] ۱ - مغرب ۲ - صلاة العصرين
 دنيا [ن] ۱ - دنيا ۲ - الحيوانات الأليفة
 - دنيا لى بوه ، ووى دهرزى [در] ضاقت به الدنيا
 دوا [ن] اثنان ، اثنتان [۲]
 دوا [ن] ۱ - ذيل ۲ - اليه ۳ - خلف ، وراء
 دوا [نك] ۱ - بعد : سايه خان دواى گيشتى هات ۲ -
 ظرف مكان . خلف ، وراء : له دوامانه وه وسيا
 أ - فهو دوا بردن [چ] الأرجاع ، الأعادة : تبرزى
 ماشينه گهد فهو دوا بووه .
 ب - نذر دوا چوون [چ] الرجوع ، العودة : ماشينه گه
 فهو دوا چگه .
 ح - فهو دوا هاتن [چ] الرجوع ، العودة : دواى ثنى
 بهزمه هه رنيه تنى
 د - وه دوا دادان [چ] ۱ - التخلف ۲ - التكاثر .
 دوا دهسه [ن] فضلات الطعام . فتات
 دوار [ن] فضاء ، فسطاط (بيت من الشعر
 - رهنكى بوه دواى سيه [در] أسود نونه .
 دواره [نك] ثانية : دواره له سيران برده وه .

دوانچه [ن] مسدس، طبنجة.
 دوانزه [ن] اثناعشر، اثناعشر [١٢]
 دوانزه هم [ئن] الثاني عشر
 دوانی [ئن] ثنائي: وازی دوانی
 دوا نیمه پرو [ن] عصر: دوه که دوانیمه پرو هاته وه.
 دوا هاتن [ج] الانتهاء: ئی باسه، هه ر دوا ی نه هات؟
 دوه نه مزووک [ن] مَبْسَم: جغاره وه دوه نه مزووک
 کیشی.
 دوه ت [ن] ١ - بنت ٢ - انثی
 دوه تانه [ئن] بناتي: کراسی دوه تانه.
 دوه ته زا [ن] ولد البنت: جه لال کورنی خوه یشکه،
 جه لاز دوه ته زای باوگمه.
 دوه رد [ن] اقتران، صله: خودا دوه ردمان له بهک
 بچه کنی.
 دوه شهو [ن] ليلة أمس، البارحة مساء، مساء أمس:
 دوه شهو مانگ گیریا.
 دوه که [ن] أمس، بارحة: ئمروو له دوه که گهرمتره.
 دوه بخت [ئن] غير مؤكد: ئی کاره دوه بخته.
 دوییل [ن] مقبض المسحاة
 دوپهر [ن] نوع من الشعر ذو صفین
 دوترینجگه [ن] جلسة القرفصاء
 دوتو [ن] طی، ثنائي

دوچله [تک] حاشا: دوچله شازاد
 دوچار [ئن] مبتلی، متورط
 دوچار بوون [ج] الابتلاء، التورط
 دوچار کردن [ج] التوريط
 دوچاری [ن] بلاء، ورطه
 دوچه‌وه‌کی [ن] تفرقة، تمییز: دوچه‌وه‌کی له به‌ینی
 مناله‌گانی کینگ.
 دوچه‌وه‌کی کردن [ج] التفريق، التمييز: دوچه‌وه‌کی له
 به‌ینی کوره‌گانی کرد.
 دوچگه [ن] ۱ - مقبض ۲ - أغصان بعض النباتات
 (کالبصل) ۳ - کل مایشبه الذیل
 دوچگه دار [ئن] ۱ - ذو ذیل ۲ - ذو أغصان (بصل)
 دود [ن] ۱ - اثر، تأثیر: یه دود نهو گوناکاره بو، نیمه
 بویمنه بی‌یه‌وه. ۲ - نتیجه سیئه، عقاب
 دود کردن [ج] أستمرار التأثير أو الأثر السیء: ثنی
 کاره هر دود کینگ
 دو دل [ئن] متردد: نه‌را دودلیت؟
 دو دلی [ن] تردد
 دودمان [ن] مشكلة مستعصية ۲ - نتیجه: ج
 دودمانینگ نه‌رامان وه جیه‌وما.
 دودی [ن] دخان: دودی ناگر، دودی جفاره.
 دودی دان [ج] المعاملة بالدخان: ده‌وله‌ت. دودی

مه‌شکه‌گه‌مان دا.

دودی کردن [ج] احداث الدخان، بعث الدخان

دور [ن] در: حجر کریم

دور [ئن] بعید، ناء، قاص: مآلمان دوره.

دورائن [ج] ۱ - الخیاطة ۲ - حل المشكلة ۱

دور خسنهوه [ج] الأبعاد: خوهی له و کاره دور خسنهوه

دوردون [ن] ناطور

دورکه‌فتنهوه [ج] الابتعاد: من لی‌یان دور که‌فتنهوه.

دورمان [ن] خیاطة: پارچه‌که‌خاسه، به‌لام

دورمانه‌گهی خاس نی‌یه.

دورو [ئن] منافق، ذو الوجهین

دوزوی [ن] نفاق

دوزیان [ن] مفترق الطرق: مایخان و جوامیر،

له‌سه‌ر، دورپانه‌گه له یه‌کتری جیاوه بون.

دوز [ئن] ۱ - متقابل: هردو مآلمان دوزی یه‌کن ۲ -

متعادل، متساو

دوزمه [ن] محنه، مشكلة: ئی دوزمه هه‌ر یه‌ک لاره

نیه‌و.

دوزوان [ئن] منافق

دوزوانی [ن] نفاق

دوسیکار [تم] دو‌ته‌مزووک

دوشمه [ن] يوم الاثنين في أيام الأسبوع

دوعا [ن] دعاء، تضرع
 دوعا کردن [ج] الدعاء، التضرع
 دوقات [ن] ۱ - ضعف، مضاعف: بهشی زیوا،
 دوقات بهشی شیرین بو ۲ - طوی
 دوقات کردن [ج] ۱ - المضاعفة ۲ - الطوی
 دوقالان [ن] مفصل الورك
 دوقهد [ن] طوی، ثنی
 دوقهد کردن [ج] الطوی، الثنی
 دوقهی [تم] دو قهد
 دوقهی کردن [تم] دوقهد کردن
 دوقسیه [ن] اختلاف الكلام أو الشهادة
 دوقسیه که فتن [ج] أن يدلّی بکلام أو شهادة مخلقة:
 دادگا قه واله گهی قه ببول نه کرد چونکه دوقسیه که فت.
 دو قولی [ثن] ثنائي: ههردوگیان دوقولی هریشت کره
 سه ر دشمن.
 دوکان [ن] دکان، حانوت، متجر: دوکانی بازرگانی
 دوکاندار [ن] حانوتی: دوکانداره گان له وهخته دوکان
 به سان.
 دوکانداری [ن] حرفة الحانوتی: دوکانداریش هه ر
 بازرگانی به.
 دوگمه [ن] زرار.
 دوگیان [ثن] حامل، حبلی: ژنی دوگیان

دوگبانی [ن] حالة الحمل أو الحمل
دو ملکهوان [ن] الشخص الذي يرافق راعي الأغنام
إثناء الرعي

دومین [ئن] الثاني
دوو [ن] لبن: نانئ وه يهك جام دووهوه خوارد.
دووبر [ن] نساء

دووبر بوون [چ] أن يضئ
دوو برین [چ] الأضواء
دووزخ [ن] ١ - جهنم، جحيم ٢ - أتون ٣ - فتحة
خروج الماء من الطاحونة المائية.
دووزق [تم] دووزخ
دووزقی [ئن] ١ - متعذب ٢ - خاص بالجهنم ٣ -
الداخل في الجهنم:

ههركه نازار مهردم كيک دووزقی يه.
دووس [ن] ١ - صديق، حبيب، رفيق، محب ٢ -
حب

دووسهوبوون [چ] التحابب (بعد خلاف) مالى
كهريم ه. خهسرهو دووسهو بونه
دووسخواز [ن] محب: لهى زهمانه برا دووسخواز برا
نى يه

دووسخوازی [ن] محبة
دووسىدان [چ] المصالحة: دووسى مالى نام خدرو

مهلا غريب بدهن.

دووسی کردن [چ] التصالح: دَوای نهو جه‌نگه،
دووسی کردن.

دووشاو [ن] ۱ - دبس ۲ - عصیر

دووشاورون [ن] اكلة تعد من الدبس زالدھن

دووشاوگرتن [چ] استخراج العصیر

دووشاومژه [ن] اصبع السبابة

دووشهك [ن] دوشك

دووشین [چ] الاستحلاب: مانگا دووشین

دوول ۱ [ن] دلو: دوولِی ثاو ۲ - شعب، وهاد: واد

بین جبلین

دوول ۲ [ئن] مه‌بهب: عریض فی - وسط:

چاکه‌ته‌گ م دوولّه.

دوولاب [ن] دولاب

دوولآو [تم] دوولآب

دوولّهك [ن] دلو صغیر.

دروله‌ما [ئن] نصف مسلوق (بیض): خای دوولّه‌ما

دوولمه [ن] اكلة الدولة

دووم [ن] ۱ - الذين يمتنون صناعة الكيوه ۲ - كناية

عن الشخص الوضع

دوویته [ن] اكلة تعد من اللبن الخاثر والبرغل

دی [ن] عفريت، مارد

دیار [ئن] ۱ - واضح، مکشوف ۲ - مبین من بعیا :
له بان چگاگاهوه ته ماشا بکه شار دیاره .

- وه دیاره وپوون [ج] مراقبه و حراسة (شخص،
شيء): فره نه خوه شه، تا وه شه وه کي وه دیاریه وه
بو من .

دیاردان [ج] ۱ - التبيان : خاسی و گه نی دیار دا .
۲ - الظهور بعد غيبه ۳ - ان يبدو للعيان ۴ - ان
يتراى : له دوره و دیار دا .

دیاردونی [ن] مراقبه، رصد

دیاردونی کردن [ج] المراقبة، الرصد: دیاردونی
بکهن . نه گ کژمن هریشت باری .

دیاری ۱ [ن] ۱ - علامة، نشان: دیاریگ وه جی
هیشت . ۲ - تعیین، تحديد

دیاری ۲ [ئن] ۱ - واضح ۲ - متميز ۳ - هدية
دیاری کردن [ج] ۱ - وضع علامة ۲ - وضع نشان
الخطوبة: شرین ئهرا جه هانبه خش دیاری کریا .

۲ - التعین، التحديد: پروژی دیاری بکه ئهرا
هاتیان .

دیه قهت [ن] فحص، امعان

دیه قهت دان [ج] الفحص، الامعان

دیه نی [ن] ۱ - زيارة ۲ - مشاهدة: چیمنه و دیه نی
وه هار له و دووله .

ديباجه [ن] ديباجه: مقدمة (كتاب. . الخ)
 ديدار [ن] مرأى، رؤيه: ثمجا به وهو ديار به د
 به ختيه گهي خوم شه وهيل تا وه پروژ مه سووزم جوور
 شه م. (فولکلور).
 ديدام [تم] دي
 ديده [ن] عين: که ميّ ثاو پيسد دم وه ديده وه دل
 جامم چيني به، ناوم سه مه نگول (فولکلور)
 ديدنه ني [تم] ديه ني
 ديدگه [ن] اخت (تستعمل في الوسط النسائي)
 ديدى [ن] اخت (طفل)
 دير [ئک] متأخر: دير هات. دير که فتنه و ري.
 ديرم [تم] بيرم
 ديز [ئن] ارجواني: رهنگي يانه گه ديزه.
 ديزه [ن] حمار ذو لون اکهب
 ديزه و بوون [چ] ان يصبح ارجواني اللون
 ديزه و گردن [چ] جعله ارجواني اللون
 ديزگ [تم] ديزه
 ديزى [ن] حالة كون اللون ارجوانيا
 ديسان [ئک] ايضا: ديسان چاو خريا حيدر کوشيا بو.
 ديل [ئن] ۱ - اسير، مأسور: ديلي ده سي ياره ۲ -
 عبد
 - وه ديل گرتن [چ] الاسر: چوار سه رباز له سپاي

دژمن وه ديل گرتيمن .

ديلگه [ن] کُم طویل يلف على الذراع

ديلگه دار [ئن] ذو کُم طویل

ديلی [ن] ۱ - اسر ۲ - استعباد، عبودية: وه ديلى

بردنهى

دیم [أ] ارض ديم عكس الاراضي السحبة: زهوى

بنار چگاگه گيشتى ديمه .

دیمه کال [ن] الزراعة الديمية: ديهاتى تهو بناره گشتى

دیمه کالن .

ديمه ن [ن] منظر، مشهد: ديمه نى وه هار لهى ولاته

فره دلگيره

دين [ن] خطيئة، اثم: دينى مناله گه وه ملتان .

دين [ن] دين، ايمان

دينار [ن] عملة ورقة تساوي ۱۰۰۰ فلس .

دين دار [ئن] ديني، مؤمن: پياويگى دين داره

ديو [ن] عفريت

ديوار [ن] ۱ - حائط ۲ - سياج: ديوار خانگه گه مان

فره بهرز نى يه .

ديسواردان [ج] ۱ - الاحاطة ۲ - التسييج: ديوار

باخه گه دا

ديوانه [ئن] ۱ - ولهان، مفتون: ديوانه ي بالآى لهيله

۲ - عاشق الدين

دیوانه می [ن] ۱ - وله ۲ - مبادئ بعض المتدينين .
 دیوه خان [ن] مضیف، دیوان
 دیوه خان دار [ئن] مضیف: علی دهوله مه ن و
 دیوه خانداره

دیوه نند [ن] سحر
 دیین [ج] ۱ - أن يرى: له دیین تا وه تن فره فرقی به ۲
 - ان يلتقي به: دوه که له ری دیهم
 دینه وه [ج] العثور علی: مالی هه گوهر مانگا گه یان
 دینه وه

- ر -

ر [ن] /ری/ الحرف العاشر من الالف باء
 را [ن] ۱ - سبیل: له رای خودا کومه کم بکه ن.
 ۲ - نصيحة ۳ - دابوق: ماده پروتینه، دبقه في الغلة.
 رابه ر [ن] ۱ - قائد ۲ - مرشد
 رابه ری [ن] ۱ - قيادة ۲ - ارشاد
 رادار [ئن] ذو، منمو علی دابوق: گهنم مسري
 راداره.
 راده [ن] ۱ - حد: له راده وه دهره ۲ - درجة ۳ -
 مرحلة

راپ [ئن] ۱ - غير متفاهم ۲ - عنيد، صنع المراس
 راپی [ن] ۲ - عدم التفاهم ۲ - معاندة
 راز [ن] نجوى: رازی دلی خزی ئه پامان وه

رازانه وه [چ] التزین، التجمیل: نازدار خوی
رازانگه سه وه.

رازو نیاز [ن] النجوى والامال

رازیانه [ن] شمّار: الحبة السوداء

راس ۱ [ن] ۱ - یمین ۲ - جهة: لهی راسه چگه

راس ۲ [ئن] ۱ - صدق، صحیح: قسه گه راسه

۲ - عدل: نه حمه د ثایه م راسیگه

۳ - مستقیم: ری راس

راسه قینه [ئن] حقیقی: دوه تی راسه قینه، نه گه

میله کان

راسه و بوون [چ] ۱ - القیام: له وه ری مهردمه گه

راسه و بو

۲ - الاستعدال، الاستقامة: له و لای قه شقه ری په گه

راسه و بوو. ۴ - الانبعاث: دودی له ماله گه یان راسه و

بو.

راسه و کردن [چ] ۱ - جعله یقوم: ده سی بگرو راسیه و

بکه

۲ - التعديل، جعله مستقيما: باره گه راسه و بکه.

۳ - جعله ينبعث: تووز له ناو راسیان راسه و کرد.

راسه و راس [ئک] مباشرة: داوه زی و راسه و راس چگه

نه را مال.

راس گوو [ئن] صادق: وه لی درووزنه، علی

راس گوه.

پاس گووی [ن] صدق
 پاس هاوردن [چ] ۱ - التوفیق: خودا راسی هاورد
 ۲ - المساعدة: راسمان هاوردی، خودا راست
 باریگه.
 پاسی [ن] ۱ - حقيقة ۲ - صدق ۳ - عدل ۴ -
 استقامة.
 پاسیل [ئن] ایمن (عکس اعسر): الذي يستعمل
 یمناه: کمال پاسیله.
 ۱ ط ب
 راگوزار [ن] طریق، ممر.
 راگیر [ن] صمود، ثبات
 راگیرکردن [چ] الصمود، الثبات: خوده راگیر بگه تا
 تیه مه وه.
 رامووک [ئن] متمرن، متمرس: له قالی چینین،
 دهسی رامووکه.
 رامووک بوون [چ] التمرن، التمرس.
 رامووکی [ن] تمرن، تمرس
 ران [ن] فخذ
 رانان [چ] النصیح، الارشاد: کهس نی یه نه رای
 بنینگ
 رانهک [ن] سروال (ملابس کردیه)
 رانین [چ] ۱ - السياقة ۲ - السوق
 راو ۱ [ن] ۱ - صید: چگنه نه راو ۲ - فکر: راو له

سهری بردین ۳ - خوف: ږاو له کهس نیهوئ. ۴ -
طرډ، مطارډه.
ږاو ۲ [ئن] سائل: ږونه‌گه ږاوه. شیره‌گه نه‌مایه ږاوه.
ږاوه‌ږاو [ن] ولولة الاصوات: ږاوه ږاوئ له مائی
خولام تئ. ږاو بردن [ج] ۱ - ان یخاف: ئی چه وده‌رچگه، نه‌ږا
ږاو له کهس بیگه! ۲ - التشویش: ږاو له سهرم بردن.
ږاوچی [ن] صیاد.
ږاودان [ج] ۱ - الطرد ۲ - المطارډه
ږاوکهر [ن] صیاد، قناص
ږاوکردن [ج] الصید: رووژی جومعه چیم نه‌ږا ږاو
کردن.
ږوانان [تم] ږوادران
ږاوی [ئن] ۱ - صخاب: سالار ږاوی و درودزنه ۲ -
خاص بالصید: سه‌گی ږاوی.
ږاهاتن [ج] التعود، التکیف: ږاهاتگه نه‌ولی
مناله‌یلا.
ږه‌پوول [ن] صفعة بباطن الکف: ږه‌پوولئ لی بده.
ږهت [ن] العظم الخلفی للرقبة: رهتی مل.
ږه‌جهوه [ن] ۱ - هیکل ۲ - بنية.
ږه‌جهوه‌برین [ج] ان یصبح نحیلا بسبب المرض او
الجوع: له ورسی ږه‌جهوه بریه.

په حمت [ئن] مرتاح، الشعور بالراحة بعد العتب؛
المرض... الخ

په حمت بوون [چ] الارتياح، الشعور بالراحة
په حمت كردن [چ] الترويح، جعله يشعر بالراحة.
په خش [ن] جواد: زینی په خشه گهی کرد.
په [ن] ۱ - عشرة، تعثر ۲ - مرور ۳ - اجتياز ۴ -
الطفر: کهس له لی یان رډ نه کتی.

په دافی [ئن] تباعا، مستمر، بدون انقطاع: ده چای
په دافی خوارد.

په دانه [ئن] رجولي: قسه ی په دانه. کاری په دانه.
په دبردن [چ] التعثّر: له ورسې په د برد.
په دبوون [چ] المرور والاجتياز: ثیری کهس وه لادا
په د بو؟

په دکردن [چ] جعله يعبر: رډی بکه له مالی خانی و
به وهو.

په دپورهوا [ن] تجاوز وعدم الالتقاء في الطريق
په دپورهوا بسوون [چ] التجاوز وعدم الالتقاء في
الطريق: له ری په کتری نه دینه، په دپورهوا له یهک بونه.
په دپورهوا که فتن [تم] په دپورهوا بسوون.

په دی [ن] سوء، شر: په دپیم، به دپیم!
په زا [ن] ۱ - راض: له یهک په زان ۲ - مقنع: ته وهی
کاره په زای.

- ره زابوون [چ] ۱ - الرضاء ۲ - الاقتناع
- ره زاکردن [ج] ۱ - الترضية ۲ - الاقتناع
- ره زامه نی [ن] ۱ - رضاء ۲ - قناعة
- ره زهن [ن] حرف الرصاص: ره زنی به... ابو بی تفهنگ
- ره زم [ن] ۱ - موصول: گشت ره زمی گیانم نیشتی ۲ - مشکلة [تم] به زم و ره زم
- رهس [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم الفاعل: داد = داد رهس.
- ره سائن [چ] ۱ - ان يعدونه: لیره تاوه مال ره سانه مان.
- ۲ - الانضاج: خوهری گهرم خورما ره سنی ۳ - ان يلحق ب: تهو مناله بره سنه پيانا.
- ره سانه وه [چ] ۱ - الافهام: مهردمه گه بره سینه وه نه یه ن تهرا ئیره
- ۲ - الاعلام: مهردمه وه بی ره سانه وه.
- ره سه ن [ئن] ۱ - اصیل: وشه ی ره سه ن ۲ - رصین: دوولابی ره سه ن.
- ره سن [ن] حبل محبوك من الشعر، رسن
- ره سننه [ن] اصل، سلیل، شجرة: ئیمه وه وان له یهك ره سننه یم.
- ره سپده [ن] وارد، وارده عكس^۱ صادره
- ره سیاگ [ن] ناضج: نه ناری ره سیاگ، خورمای

ره سیاگ

ره سین [ج] ۱ - الركض، العدو: برهسی تامان! ۲ -
النضوج، نهنجیره گه رسییه ۳ - اللحاق ب: له دوايا
ره سییه پیانا.

ره سینوهه [ج] ۱ - الفهم، الادراك: خاس لی یان
نه ره سیمه و ۲ - التفاهم: له یه کتری نه ره سینه وه. ۳ (م)
ان یضرط: وای لی ره سییه وه.

ره ش [ئن] اسود، سوداء

ره شاد [ن] رشاد: ضرب من النبات الطبيعي

ره شه [ن] رش.

ره شه کردن [ن] الرش: ره شه ی دیوه خانه گه پکه. ناو
نی یه ره شه ی ناو حه وشه گه بکه م.

ره شگگه [ن] شلیف مشبك مصنوع من شعر الماعز
عادة

ره فه [ن] ولولة: سه گه ره فه

ره فتار [ن] سلوك، تصرف: فره ره فتاری به ده

ره ق [ئن] ۱ - یابس وصلب: نانی ره ق ۲ - عنید:

که له ره ق ۳ - جدید: پاره ی ره ق، دیناری ره ق.

ره قه ل [ئن] نحیف، نحیل: سلام دریزو ره قه له.

ره قه لی [ن] نحافة، نحول.

ره ق بردنه وه [ج] التجمد والتصلب (بسبب البرد

الشديد) له زقومی ره قم برده وه.

رهق بوون [چ] ۱ - التيس والتصلب: نانه‌گه وشك و
رهق بوه ۲ - الاصابة بتصلب العضلات: ده‌ماری
له‌شم رهق بوه.

رهق کردن [چ] جعله يتصلب: زقۆم ره‌قمان کرد.
ره‌قن [ئن] ۱ - يابس وصلب: نانی ره‌قن ۲ - نحيل:
باريك و ره‌قن.

ره‌قی [ن] ۱ - ييس وصلابة ۲ - معاندة، عناد
ره‌م [ن] ركض، عدو

ره‌مه‌زان [ن] شهر رمضان

ره‌مه‌کی [ئن] ۱ - اعتيادي ۲ - خلصة: مانگه‌وه
ره‌مه‌کی گه‌ل گری، وه ناشکرا زای [په‌ند].

ره‌ن [ن] اتجاه «خملة» ره‌نی گه‌نمه‌که‌ها وه‌ره‌و خوار.
ره‌نج [ن] جهد، کد، کدح، سعي، محاولة

ره‌نجانن [چ] جعله بزعل: ئه‌را سپاوه‌خش ره‌نجاننی؟
ره‌نج و روو [ئن] منكوب، منكود

ره‌نجبه‌ر [ن] كادح

ره‌نج دان [چ] المحاولة، السعي: فره ره‌نج دا
باریگه‌یه‌وه

ره‌نجدهر [تم] ره‌نجبه‌ر.

ره‌نجکیش [تم] ره‌نجدهر

ره‌نج کیشان [ح] الكدح، الكد: فره ره‌نج ئه‌ولی
کوره‌گانیا کیشا

ره‌نگ [ن] ۱ - لون: ره‌نگی قالیه‌گه که‌وه ۲ - صبغ:
چ ره‌نگی نه‌را خانگه‌گیان سه‌نگه ۳ - نوع، شکل:
سی چوار ره‌نگ چیشته‌ها له دکانه‌گهی ۴ - عصب:
ره‌نگی مل.

- که‌س ره‌نگی ده‌سی نیه‌گری [در] حیال.
ره‌نگامه [ئن] ملون: پارچه‌ی، ره‌نگامه
ره‌نگاوره‌نگ [ئن] ملون، متعدد الاتوان: هزار
چیشته‌ی ره‌نگاوره‌نگ‌ها له بازار.

ره‌نگه [ئک] ممکن: ره‌نگه ئمروو بچووگه‌وه.
ره‌نگ بوون [چ] ۱ - التلون ۲ - ان ینصبغ:
خوری، خاس ره‌نگ بوو

ره‌نگ دار [ئن] ملون، زاه
ره‌نگ ره‌نگه [تم] ره‌نگاوره‌نگه:
ره‌نگه دانه‌وه [چ] فقد اللون او الصبغ
ره‌نگه‌ر [ن] صباغ (اللون)

ره‌نگ کردن [چ] ۱ - التصبغ ۲ - التلون
ره‌نگ و بوو [ن] الصبغة بصورة عامة: جه‌لال ره‌نگ و
بووی خاسه.

ره‌نگین [ئن] ۱ - جمیل، ظریف ۲ - زاه
ره‌وه [ن] ۱ - هجرة، رحیل ۲ - تزوح ۳ - قطیع
الانعام والماشية ۴ - مطاوعة: که‌س ده‌س ره‌وه
نیه‌که‌ی لی پوهی!

پهوا [ئن] ۱ - مباح، مجاز ۲ - حلال ۳ - حقیقی ۴
- رائج

پهوان ۱ [ن] استیعاب (الدرس)

پهوان ۲ [ئن] ۱ - سریع المشي (حیوان): ماهینی
پهوان

۲ - طلیق اللسان ۳ - سهل: مصاب بالاسهال ۴ -
صاف، رقرق: ثاوی پهوان.

پهوانه [ن] ۱ - ارسال ۲ - تسفیر ۳ - تودیع
پهوانه کردن [چ] ۱ - الارسال: پهوانه یان بکه نهرا لای
ئاغه.

۲ - التسفیر: پهوانیان کریا نهرا ٲنگلیز

۳ - التودیع: پهوانه یان بکه و بیه وه.

پهوان کردن [چ] الاستیعاب: پهوانی دهرسه گه یکه
پهوانی [ن] ۱ - سرعة المشي ۲ - طلاقة اللسان ۳ -
اسهال ۴ - حالة استیعاب (الدرس.. الخ)

پهوهن [ن] عابر، جوال

پهوهنی [ئن] عابر، جوال: نیه نیسی، پهوه نیه

پهوهق [ئن] کامل، تام، مضبوط

پهوهق پهوهق [نک] بالکامل، بالتام، بالضبط: چوار
سال پهوهق پهوهق مزوری کرد.

پهوب [ن] روب، رداء

پهوتین [ن] روتین: رتابة العمل.

په‌وج [ن] ۱ - موج ۲ - هياج
 په‌وج دان [چ] ۱ - الت‌موج ۲ - الهياج
 په‌وز [ن] ۱ - ازهار ۲ - اخضرار.
 په‌وزه [ن] ابت‌هال، تواشيج دينيه
 په‌وزه‌خوون [ن] قاريء التواشيج
 په‌وزکردن [چ] التزهر: دارى ئه‌نار په‌وز کردگه.
 په‌وشه‌ن [ن] جوهر الشيء: کار ره‌وشه‌نى گيانه
 په‌وکر [ن] ۱ - مهاجر ۲ - نازح
 په‌وکه‌وان [ن] راعي الماشية.
 په‌وکردن [چ] ۱ - الهجر ۲ - التزوح
 په‌وگا [ن] مهجر.
 په‌وئق [ن] رونق، لمعان، زهو
 په‌ونه‌ق دار [ئن] لهی، لامع، زاو.
 په‌ويشت [ن] سلوك، تصرف، طبع، سجية.
 په‌ويشه‌وه [چ] الانقشاع: ئه‌وره‌گه په‌ويه‌وه
 په‌ها [ن] عتق: خلاص، نجاه
 په‌هايوون [چ] الانعتاق، الخلاص: خودايا كه‌ى
 په‌هاپووم له ده‌س ئى زالمه!
 په‌هاکردن [چ] العتق، التخليص: كه‌ى خودا ره‌ها‌مان
 له ده‌سد بكيگ.
 په‌هه‌تى [ن] قمع
 په‌يحان [ن] نبات الريحان

ره‌یشته [ن] ۱ - عادة، طبع، سلوك ۲ - نظام.
 ره‌ین [تم] ره‌نگین.
 رپ [ن] ۱ - خفقان ۲ - رجفة
 رپه‌هاتن [چ] احداث الصوت: المادة السابقة
 رپ دان [چ] ۱ - الخفقان ۲ - الارتجاج
 رپ وراپ [ن] صوت وقع الاقدام المتكرر
 رپییه [ن] روبیه: عملة هندية تساوي ۷۵ فلسا عراقيا
 رچ [ئن] ۱ - کثیف، مرکز ۲ - خاثر: خواردنی رچ -
 ماسی رچ.
 رچکەر [ن] مکثف
 رچ کردن [چ] التکثیف
 رچگانن [چ] التجميد ۲ - ان یبرد بردا شدیداً ۳ -
 ایقاف العمل بشي
 رچکیاک [ن] ۱ - مجمّد، متجمد ۲ - مشعر بالبرد
 الشدید ۳ - موقوف او معطل عن العمل .. الخ
 رچلهك [ن] اصل، منشأ
 رچی [ن] ۱ - كثافة ۲ - حالة كون الشيء خائرا
 رح [ن] معدن الفافون.
 رخ [ن] خوف، جبن، خشية
 رخ بردن [چ] التخويف: وهارام قسه بکه، رخی
 کورہ مه‌وه.
 رخ چوون [چ] التخوف: منالی وه ته‌نیا رخی چوو.

پیشین [ن] جبان، خائف

پرخول [ن] بیات رغل.

پرده [ن] عثه

پرده دان [ج] التعث: شمشوخته گانه دان، پرده دانه

پرزائن [ج] الاسقاط: دهره ان له دهره ان قر، پرزنی

۲ - القلع والاسقاط: نه ناوی دیوار، گ، پرزنی و دواره

نه ناوی، ن

پزگار [ن] متحرر، طلبی

پزگار، پوون [ن] التحرر، الاطلاق

پزگار، کرون [ج] التحرير.

پزگاری [ن] تحرر، خلاص، نجاه، غت

پرزق [ن] رزق: رزق ها وه نه سی خوا.

پزیاگ [ن] ساقط، زائل: وه لننگم، پزیاگ

پزیاژ [ج] ۱ - السقوط ۲ - التفات والسقوط

پزیهوت [ن] ذریه

پزگار [ن] وراثه.

پزگاری [ن] وراثی: فرهی لیوهی رزگاری به

پسک [ن] جرد کبیر

پسم [ن] متین، رصین: ناسنی مه دنیه گه رسمه.

پسوا [ن] مخز، مسخر من، معقر، مخیر، شائن.

پسواکردن [ج] ان: یخزی، یخقر، یقلل من شان

پسواپی [ن] خزی، اختراق، سخریه

رِسوم [ن] عرف، سلوك عام: ئى كاره رِسومى
كى به؟!

رِسِين [ج] الغزل: نازدار پهسا تەشنى رِسنى
رِشك [ن] صواب القمل: سەرى پرى رِشكە
رِشك دان [ج] تكمين الصواب، التصويب: سەرى
رِشك داگە

رِشكن [نن] ۱ - مضوب، كثير الصواب: قزى
رِشكن ۲ - (م) بخيل، شحيح
رِش وِش [ن] تبديد، تبذير
رِش وِش بوون [ج] التبدد، البذر
رِش وِش كردن [ج] التبديد، التبذير
رِشيان [ج] الانسكاب: شەربە تەگە رِشيا ۲ - النثور،
- وهلا رِشيان [ج] التكالب على: رِشيانە ملياوسەرو
كەپووللى شكانن.

رِفانن [ج] الاختطاف
رِفَت [ن] عاصفة. مطربة
رِق [ن] ضف، غيظ، بفض، كراهية، حقد
رِقنە [ن] مجال: رِقنەى لى پرى
رِقووت [ن] مطاوعة: دل رِقووتە پى نەدا
رەقوت دان [ج] مطاوعة
رِكاب [ن] ركاب، مهماز
رِكاو [نم] ركاب

رکیان [چ] الارتجاف: له رخا رکیا.
 رگزه [ن] رگزه کما فی [س]: سین سی رگزه دیری
 رم [ن] ۱ - صوت السقوط علی الارض بقوة ۲ - رمح
 رمانن [چ] ۱ - ان یطرح ارضا ۲ - التدمير، التخریب
 ۲ - الاسقاط

رمه [تم] رم
 رمبازی [ن] رياضة الرماح علی ظهور الخیل
 رمبازی کردن [چ] ممارسة رياضة بالرماح علی ظهور
 الخیل

رمت [ن] نبات رمث.
 رمل [ن] ۱ - رمل ۲ - عرافة
 رملخمر [ن] عراف، عرافة
 رملین [ن] رملی، کثیر الرمل.
 رممگه [ن] کفخة، صفة بباطن الکف.
 رم و رام [ن] صوت سقوط الاشياء علی الارض بقوة
 وبصورة مستمرة ومتواصلة

م و کوت [ن] صوت الضرب المستمر
 رمیاگه [ن] ۱ - منهار، مدمر ۲ - ساقط علی الارض
 رمیان [چ] ۱ - الانهيار، الدمار ۲ - السقوط علی
 الارض

رنا [ن] صرخة تألم: رنا رنایه له دهسی.
 رنگه [ن] نث: صوت سقوط المطر بصورة خفيفة

رنګه رنګ [ن] نث مستمر
 رنګه هاتن [چ] ان ينث: واراں رنګه ی تی
 رنګ پنګ [ن] تغوش (العين).
 رنګ پنګ کردن [چ] التغوش (العين) چهوم رنګ و
 پنګ کپګ.
 رنګ ۱ - كمية قليلة جدا: رنګ قز وه سهریه ونه ماګه ۲ - زغب.
 رنښ [چ] ۱ - التخديش: رڼڼين ۲ - ان يحش:
 کهمی گیا ټهرا مانګه ګه پرن.
 رڼ [ن] ۱ - وجه، سيماء ۲ - حياء ۳ - وساطة ۴ -
 وجهة، اتجاه: رڼ له وا ۵ - واجهة: رڼی مالمان ها له
 خوهر ۶ - سطح: رڼی زهوَ.
 ا - له رڼو: تجاوز، تجرؤ: قسه له رڼی مه که.
 ب - له رڼوا هاتن [چ] التجزئ على الكلام مع من هو
 اکبر منه: چُون له رڼوا هات قسه وه باوګی کرد!
 ج - له رڼوچوون [چ] ۱ - التنازل عن الكلام، موقف
 د - الانسحاب من موقفه: ټهرا له رڼو چیت!
 وهره رڼو [نک] وجها لوجه.
 و - وهرڼو [نک] مقابل: ټه حمه د وهرڼو چوار که سه.
 ه - وهرڼو که فتن [چ] الاستحياء: وه رڼو که فت و
 ده نګ نه کرد
 رڼواج [نن] ۱ - رائج ۲ - مستحب (شيء)
 رڼواج کردن [چ] الترويج

رواجی [ن] حالة كون الشيء رائجاً
 روادگه [ن] مقام: مكان الإقامة
 رواکائن [ج] الاختطاف، الخطف.
 روال [ن] وجه: قسيه که ناوه روالیه‌وه.
 روالهت [تم] روال
 روه [تم] رفت
 روه [ن] ۱ - بطانة (شيء.. الخ) ۲ - غطاء
 (وسادة، لحق.. الخ) ۳ - صفحة (كتابة): سى
 چوار روه‌م ماگه گشتی بخونمه‌وه.
 روهو [ثک] تنجاء: روهو خوار.
 روه‌رو [تم] وهره‌رو
 روه‌رونه‌وه [ج] التجامع (الرجل والمرأة المتزوجات
 وللمرة الاولى)
 روه‌روش [ن] حجاب، خمار، نقاب
 روت [ثن] ۱ - عار ۲ - فقير، معدم.
 روته [ن] صلى (نتف ريش الشعر) بعد الاحماء في
 الماء الحار.
 روته‌گردن [ج] الصلي: روته‌ی مامرگه کرد.
 روته‌ل [ثن] فقير، معدم، صعلوك
 روته‌لی [ن] فقر، املاق، صعلكة
 روترش [ثر] عصبي المزاج
 روت کردنه‌وه [ج] ۱ - النهب، السلب ۲ - التعرية

رَوْتِگانشه وه [چ] ۱ - السلب، النهب ۲ - القطف
تماما: داره گه رَوْتِگانشه وه.

رَوْتِ قَوْت [ئن] ۱ - عار، عریان ۲ - فقیر، معدم
رَوْتِ و قَوْتِ [ن] ۱ - عری، فقر.

رَوْتِ [ن] ۱ - عری ۲ - فقر.

رَوْجه [ن] سیماء، منظر الوجه.

رَوخسار [ن] ۱ - سیماء، منظر عام، بشرة

رَوخسن [چ] التوسط: رَوْته رای حسن و ده ری
کردن.

رَوْدار [ئن] ۱ - مقدر، محترم ۲ - وقع، بلاء: چه نی
رَوْداری!

رَوْداری [ن] ۱. - تقدیر، احترام ۲ - وقاحة

رَوْره زگی [ن] ۱ - عذاب ۲ - (م) کثرة: ئه ناره گه
جوور. رَوْره زگی بهر گرتگه.

رَوْزه ردی [ن] ۱ - تحسر ۲ - خجل ۳ - فشل

رَوْزه ردی کیشان [چ] ۱ - التحسّر ۲ - الخجل ۳ -
الفشل.

رَوْسه خت [ئن] صلف، بلاء حیاء

رَوْسه ختی [ن] صلاقة

رَوْشاله [ن] زئیر

رَوْشال خسن [چ] ۱ - ان یزئیر: ئی پارچه روشاله
خیگ.

پَوشَن [نن] مزئير، (کلب) کثير الشعر: سه گي پَوشَن
پَوشَنی [ن] حالة کون الشيء مزئيرا.

پَوکَانَن [چ] ۱ - التخذيش ۲ - الحک

پَوکَرَدَن [چ] الاستحياء: ئهرا پَوکَهيد؟ حه قی خوهده

پَون [ن] دهن، زيت: پَونى دان، رَونى چوو.

پَونان [چ] ۱ - ان يصول على: پَونان له دژمن ۲ -

التوجه الى: پَونان له دهيشته.

پُونج [ن] موت من البرد

پُونج کردن [چ] الموت برداً: له زقومی پُونج کردن.

پَونى مهلوچگک [ن] نبات ربيعي تؤكل ثماره

پَونين [نن] ۱ - دهين ۲ - دهني، زيتي

پَوهاميانه کى [ن] مجارة: ئهيه پَوهاميانه کى يه خه نى،

ونه له نادهو پَرياگه.

پَوهاميانه کى کردن [چ] المجارة

پوو [ن] ۱ - وحدة وزن تساوي ۱,۲۵۰ کغم ۲ -

نهر: وهرازه پوو.

پوو ۲ [سر] للتعبير عن الندب: باوگه رووا

پووح [ن] روح

پووزگار [ن] ۱ - ايام ۲ - اوقات النهار

پووزى [ن] رزق: خودا پرق و پووزى يان بديک

پووژ [ن] ۱ - يوم ۲ - نهار

پووژه وان [ن] صائم

پروژبوونهوه [چ] انبلاج النهار
 پروژبووکردن [چ] ان یصَبَح : خوهراوا له خانهقی
 کهفتنهو پړی، سهعات شەش له منډلی روژهو کردن.
 پروژگ [ن] صوم، صیام
 پروژگ گرتن [چ] الصوم : کی روژگ گرتگه؟
 پروژگ وهزوان [تم] روژهوان
 پروژنا [ئن] منور، مضاء : دنیا روژناس.
 پروژنابودنهره [چ] التنور، الضیاء : کی دنیا روژنا
 بووه؟

پروژناکردنوهوه [چ] التنویر : چراخهگه روژنای مالهگه
 کردهوه.

پروژنامه [ن] جریده، صحیفه
 پروژنامهنوس [ن] صحفی
 پروژنای [ن] ضوء : روژنای ئاساره دیاره.
 پرووسای [ن] مدنی : الذي يعيش في المدينة
 پرووشن [ئن] صاف، رائق، زلال : ئاوی پرووشن
 پرووشنهو بوون [چ] ان يتصفى (الماء) : بیلا ئاوهگه
 پرووشنهو بوو، ئمجا بخوه.
 پرووشنفکر [ن] متنور، مثقف
 پرووشن کردنوهوه [ئن] ۱ - التصفية ۲ - التوضيح
 پرووشنی [ن] ۱ - صفاء، وضوع
 پروولنه [ن] ولد : لی پروولنهی مردگمه!

پوولگه [تم] پوولنه

پوی [ن] ۱ - ثعلب ۲ - شخص ماکر

پویل [ن] ۱ - قاعدة ۲ - عرف

پوین [تم] ثامین و پوین

پی [ن] ۱ - طریق، سبیل، ممشي، جاده ۲ -

مشی، جری ۳ - امكانية: کاری نهوپی مهکه.

أ - نهو پیه و بوون [چ] الانطلاق والتحرك

ب - نهوپی خسن [چ] ۱ - ان یمشي (الامور) ۲ -

ان یساعد علی الانطلاق: مهردمه گه بخه و پی نه مجا

نان بخوه.

ج - نهو پی دان [چ] الصد: دهس داو پی دهسی

ه - نهوپی که فتن [چ] الانطلاق: جاری نه که فتنه نهو پی.

پی.

و - نهوپی هاتن [چ] ۱ - ان یعترض طریقہ ۲ - اد

یصاب بشيء (خبر، شر): هه چک خیره، بایگه و

پی دان.

ز - له پی دهرچوون [چ] ۱ - الانحراف ۲ - الخروج

عن جادة الصواب.

ح - وه پیه و بردن [چ] ۱ - الابعاد: له ترس دا دوه تهی

برده پیه و ۲ - الادارة: بیجگه له ته کهس نی یه ئی

کاره وه پیه و بویگ.

ط - وه پیه و چوون [چ] المغادرة: کهی فرهاد وه پیه و

چگه؟

ی - وه ریه وهاتن [ج] المجيء: بیلا بانه ریهوا!

ریازه [ن] رياضة

ریازت [ن] ترويض النفس

ریازت کردن [ج] الترويض. المادة السابقة

ریان [ج] التغوط

ریه [ن] قطع الغنم، قطع الغزلان

ریياز [نم] ۱ - نهج ۲ - مبدأ، منطلق

زی به نان [ن] انقطاع الطريق: واران فره واریه، ری

به نانه،

ریپ [ن] تخويف

ریپ دان [ج] التخويف: ریپ گهنی دانه پیی..

ریپگ [ن] رمص

ریپگ کردن [ج] الرمص ان يفرز العين الدمص:

گشت شه وه کیانی جهوم ریپگ کیک.

ریچ [ن] تكثير

- وه ریچه وچوون [ج] الموت بردا: وه ریچه وه چگه

له زقومی

ریچ برده وه [ج] الموت بردا: له سه رما ریچی

برده وه.

ریخ [ن] رمل

ریخووزین [نن] رملي، كثير الرمل

ری‌دار [نن] ۱ - معقول ۲ - متفق مع الاعراف
والتقالید: کاری ری‌دار.

ری‌دان [چ] السماح، فسح المجال، أفساح المجال
ری بدہ بچمہ و دہ‌یشت.

ریز [ن] ۱ - رمیة صلي ۲ - طابور ۳ - دورة.
ریزان [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسما مرکبا:
چہ‌پلہ = چہ‌پلہ‌ریزان.

ریزہ‌ریز [ن] توجع
ریزہ‌ریز کردن [چ] التوجع: گیانم ریزہ‌ریز کیگ.
ریزہ‌کردن [چ] التهشيم، التحطيم
ریزخسن [چ] ۱ - الرص ۲ - التنظيم ۳ - الترتيب
ریزدان [چ] الرمي صلية: ریزی تفعنگه‌دا.

ریزکہر [ن] رشاش
ریز کردن [چ] النهم: ریز گرتن له نانه‌گه
ریژ [پاش] تضاف الى الاسم فتعني: ۱ - الغرز ۲ -
الطعن

ریش [ن] خدش، رصف، کدمة
ریش [ن] ۱ - لحية ۲ - حافة الشليف المملوء زرعاً
وهریشه و بون [چ] الثورط، الاصابة ب: چیشتی
بوهریشه و موشه و (فولکلور): ئه‌گه ر بوهریشه و، مہ‌یشه و
(پہ‌ند)

ریش بون [چ] الخدش، . الرصف، الکدم

ريشته ما [ن] سلاله
 ريش دريژى [ن] تشيخ
 ريش دريژى كردن [چ] التشيخ
 ريشقه مى [ن] هزو، سخرية
 ريشقه نى كردن [چ] الاستهزاء، السخرية
 ريش كردن [چ] انماء اللحية
 ريشگ [ن] ۱ - جذر ۲ - اصل، اساس ۳ -
 شراشيب
 ريشگ دار [ئن] ۱ - ذو جذور ۲ - ذو شراشيب
 ريشگ كردن [چ] التجذر ۲ - حبك الشراشيب
 ريش نان [چ] ۱ - التلحي ۲ - صنع حافة من الزرع
 المحصول للشليف الذي يملأ زرعاً
 ريق [ن] ضعف، نحافة، نحول
 ريقه لى [ئن] ضعيف، نحيف
 ريقه لى [ن] حالة كون الفرد ضعيفاً، نحيفاً
 ريق بردنه وه [چ] الاصابة بالضعف والنحول
 ريقن [ئن] ضعيف، نحيل، منهوك
 ريك [ئن] ۱ - منظم، منتظم، مرتب ۲ - قياسي ۳ -
 مستقيم، عدل
 رى كاوه [ن] المجرة: درب التبانة
 رى كهفتن [چ] المرور في منطقة ما عن طريق
 الصدفة: يهك رووژ ريم كهفت له ماليان.

ریکخەر [ن] منظم
 ریک حسن [ج] الترتیب، التنظيم
 ریک کهفتن [ج] الاتفاق: هیمان له سەر خانگه گه
 ریک نه کهفتنه.
 ری کردن [ج] ۱ - المشي ۲ - الجري
 ریک کردنه وه [ج] التعديل
 ریک هاتن [ج] الاتفاق: له سەر مامله ته گه ریکیان
 نه هات.
 ریگر [ن] ۱ - مانع ۲ - قاطع الطريق
 ری گرتن [ج] ۱ - المنع ۲ - قطع الطريق
 ری له وه رخسرن [ج] ۱ - التكليف بمهمة ۲ - الادلاء،
 الارشاد، التوجيه
 ری نه ك [ن] مأنص
 ری نما [ن] نصيحة، ارشاد
 ری نما کهر [ن] ناصح، مرشد
 ری نما کردن [ج] النصيح، الارشاد
 ری نما می [ج] نصيحة، ارشاد
 ریوار [ن] ۱ - عابر السبيل، مستطرق ۲ - نصيب:
 نه و ریوارد بی.
 ری ویان [ن] مسالك
 ری وه سان [ن] انقطاع الطريق
 ریویره نگه [ن] ۱ - عجائب ۲ - عمل المخالف
 للامور المعتادة

- ز -

ز [ن] / زِي / الحرف الحادي عشر من الالف باء
زا [ن] ولادات: زای ئمسال كه م بۆ.

زات [ن] ۱ - ذات ۲ - شجاعة: كى زاتى ئه وه ڊيرى
قسه له پوى بكا.

زاخ [ن] شب

زاخ كردن [چ] التحميص باضافة الشب

زاخوور [ن] حفر عميق

زاخى سبه [ن] شب اسود

زاد [ن] زاد، طعام، مأكولات.

زار ۱ [ن] ۱ - الم، حزن ۲ - زهرة اللعب

زار ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان:
گون + زار = گونزار.

زاره تهرهك [ئن] مرعوب (طفل)

زاره تهرهك بوون [چ] الاصابة بالرعب: له رخ
زاره تهرهك بۆ.

زاروو [ن] طفل، صبي، يافع

زارى [ن] نواح، بكاء، عويل: لهيهك بريآگه پاى
ريواريمان × وهيهك نيهرهسى گريه و زاريمان (فولكلور)

زاف [ن] ضعف

زاف چوون [چ] الضعف والنهك

زاق [ئن] حلق: چهوى زاق ۲ - صارخ: رهنگى زاق

زاقه و بوون [چ] التحديق: چهوى زاقه و بو.
زاقه و كردن [چ] التحديق: چهوه ليمان زاقه و كرد.
زاقى [ن] ۱ - حالة كون اللون صارخا ۲ - حالة كون العين محدقة

زاك [ن] سلامية، يرحمه.

زاكان [ن] مبارزة: زاكان جهنگ

زال [ئن] مسيطر: زالن و سهر دژمن دا

زال بوون [چ] ان يكون مسيطرا: زال بونه سهرمانا.

زال كردن [چ] جعله مسيطر: زاليان مهكه وه سهرمانا

زالم [ئن] ظالم، جائر

زالمى [ن] ظلم، جور

زالو [ن] دودة العلق

زالى [ن] سيطرة

زام [ن] ۱ - جرح، كلم ۲ - قرحة: زامى گيه

زامار [ئن] ۱ - جريح، مجروح، مكلوم ۲ - متقرح

زامار بوون [چ] ۱ - التجرح ۲ - التقرح

زامار كردن [چ] ۱ - التجريح ۲ - التقريح

زامارى [ن] حالة كون الفرد او الشيء: ۱ - جريحا

۲ - متقرحا

زام دار [تم] زامار

زام دار بوون [تم] زامار بوون

زام دار كردن [تم] زامار كردن

زامدارى [تم] زامارى
 زان [ن] معرفة، علم، دراية، تبصر
 زانا [ئن] عالم، عارف، متبصر
 زانسن [چ] العلم، المعرفة، الادراك
 زانسى [ن] معرفة، علم، ادراك
 زانسگا [ن] جامعة: زانسگای ههولیر
 زانیار [ن] عالم
 زانیاری [ن] علم: زانیاری ئهروای.
 زانین [چ] التعلم، التعرف، الاستدراك: كى زانى
 مهكێهگه ئهخهه؟ كى عهرى خاس زانى؟ كهس
 نیه زانى سوو چه بوو ،
 زاوا [ن] صهر
 زاوهر [ئن] نفاس: ژنى زاوهر
 زاوهران [تم] زاوهر
 زاوهرى [ن] حالة كون المرأة في النفاس.
 زاوژى [ن] تكاثر بالانجاب.
 زاوژى كردن [چ] التكاثر بالانجاب: گیانهوهر زاوژى
 ئهكا.
 زایانهوه [چ] التوليد: شوانیگه نه زانى پهس
 بزاینیگهوه، ئهوه شوان نیه.
 زایه [ن] ۱ - تلف، اتلاف، تبديد، ضیاع، اضعاء
 ۲ - ابن، حفید: حهلال زایه ئى كاره نیه کیگ.

... وهزایه چوون [چ] التلف، التبدد، الضیاع: گشت
کاره گهمان وهزایه چک.

زایه بوون [چ] التلف: خواردمه تیه گه زایه بوه.

زایه کردن [چ] الاتلاف: زایه ی پارچه گه مه که.

زایر [ن] خشلة البطن: مابین السرة والعانة

- وهری زایر = زایر.

زاین [چ] الولادة، ان يضع الوليد: دوه که سی میه.

چوار بزیم زای. ژنه ی میرزا زای و کوزی هاورد.

زاینسی [ئن] میلادی: سالی هزار و هفت سته و

چلی زاینی ۱۷۴۰ز

زه بوون [ئن] ۱ - ذلیل: زه بوونی ده سی زالم و

نه دارایه.

۲ - (م) اعمی: شمال فقیرو زه بوونه و بی که س

زه بوون کردن [چ] الاذلال: چه بکه م، خودا زه بوونم

کردگه وه دهس ناکه سه وه.

زه بوونی [ن] ذلة: وردن له زه بوونی هزار قات

خاستره.

زه حمهت [ن] أذية، عذاب، مشقة: هه رچگ بکه م.

هه ر زه حمه تکه ی پیسم مینی

زه حمهت دار [ئن] صعب: کاری زه حمهت دار

مه که.

زه حمهت کیشان [چ] تحمل الصعاب، تحمل

لمشقة: هر که س زحمهت کیشا، چیشته وه
دهستی تی

زهخم [تم] زام

زهخم دار [تم] زامار

زهخم داربوون [تم] زاماربوون.

زهخم دارکردن [تم] زامار کردن

زهخمداری [تم] زاماری

زهده ۱ [ن] ۱ - ثقب: بهتیه‌گه، چوار زهده ها له تی

زهده ۲ [ن] مخلخل: کاری زهده

زهده‌دار [ن] مثقوب، کثیر الثقوب

زهده‌داری [ن] حالة کون الشيء مثقوبا

زهده‌کار [ن] ذو عمل مخلخل

زهده‌کاری [ن] عمل مخلخل.

زهر [ن] ۱ - ذهب ۲ - مجوهرات

زهرآو [ن] طلاء

زهرآودان [ج] الطلي: کلواتکه‌گی زهرآوی دریاگه.

زهره‌بین [ن] مجهر: چیشی بوچگه وه‌زهره‌بین دوتیه‌یگ

زهره‌د [ن] ضرر، خسارة

زهره‌ددان [ج] جعله يخسر: هزار دینار زهره‌دم دان.

زهره‌دکردن [ج] الخسارة، ان يخسر: هزار دینار

زهره‌د کردم

زهره‌زهر [ن] دملمة، تممة

زهره زهر کردن [ج] الدمدمة، التمتمة: روژ نی یه

له سهر چیشتی زهره زهر نه کهین!

زهرپ [ن] قوة، شدة: وه زهرپی دهس

زهرد [ئن] ۱ - اصفر، صفراء: رهنگی گوله زهرده زهرده

۲ - شاحب: ۱ - ثهرا رهنگی زهرده؟ - بیماره.

زهرداو [ن] المادة الصفراء

زهرده خه نه [ن] ابتسامة

زهرده دپرگ [ن] نبات شوکي اصفر اللون

زهرده ژوه [ن] کرکم

زهرده سیلی [ن] نبات اصفر اللون يؤكل طريا

زهرده لو [ن] مشمش، شجرة المشمش

زهرده واله [ن] زنبور

زهرده ی [ن] مرض ابو صفار، یرقان.

زهرده ی دار [ئن] المصاب بمرض ابو صفار، یرقان

زهرده و بوون [ج] الاصفرار: ناو چهوی زهرده و بوه.

زهرده و کردن [ج] جعله يصفر: بیماری زردیه و کردگه

زهردکار [ئن] ضارب الى الصفرة: رهنگی پرتقالی

زهردکاره.

زهردی [ن] صفرة، صفار

زهردینه [ن] صفار البيض

- زهردینه برده و قنگ [در] يعاند ويصر على رأيه

زهردینه و سیمینه [ن] قوس قزح: واران کرده وه و ثاسمان

زهردينه و سيهنه دا
 زهرگەر [ن] صائغ
 زهرگەرى [ن] صياغة
 زهرهنگەر [تم] زهرگەر
 زهرهنگەرى [تم] زهرگەرى
 زهرين ۱ [ن] ماغز اشقر: دو بزنى هول و يهك بزنى
 زهرين سهنگه .
 زهرين [ئن] ذهبي
 زهر [ن] ضد، خصم: شكر بوه وه زهزم، ههر قسه
 بكم نه لپچيگهم .
 زهزايەتى [ن] خصومة
 زهغهران [ن] زعفران
 زهفت [ن] ۱ - مصادرة ۲ - اغتصاب
 زهفت کردن [چ] ۱ - المصادرة ۲ - الاغتصاب
 زهقائن [چ] النيب: بزنگه زهقنى
 زهقه [ن] نيب .
 زهقهزهق [ن] نيب متواصل
 زهقهل [ئن] نشط، متيقظ: فههاد كاردارهو زهقهله
 زهقهلى [ن] نشاط، يقظة
 زهقرقه [ن] قوضى، هياج: زهقرقه نيسته تيان .
 زهقنه بووت [ن] ۱ - شجرة الاهليلج، ثمارها ۲ -
 كناية عن كل شيء مر

زهکات [ن] زهکاة، فريضة الزكاة
 زهل [ن] ١ - نبات الحلفاء ٢ - عشب يابس
 زهلاته [ن] سلاطة
 زهلالته [ن] مشقة: له دنيا بيجگه له زهلالته، هيچ
 وه خووى نهديه.
 زهلان [تم] زقوم و زهلان
 زهل و زول [ن] اعشاب يابسة
 زهليل [ثن] ذليل
 زهليل بوون [ج] التذلل: وه دهس زالمهوه زهليل بوه.
 زهليل كردن [ج] الاذلال: هه ژارى زهليلي كردگه.
 زهليلي [ن] ذل، ذلة
 زهمان [ن] ١ - عصر، عهد: له زهمانى باوگه و
 باپيرمان، خوهنهوارى كه بوى ٢ - ايام ماضية: هه ر له
 زهمانى زوى دژمنن.
 زهماوهن [ن] زفاف، حفلة الزفاف
 زهمهك [ن] زرع ذو سنابل ذابله: خهلهگه بوه وه
 زهمهك
 زهمبيل [ن] زنبيل
 زهمزهمى [ن] زمزمية ماء.
 زههق [ن] ١ - حَنَك، فك ٢ - كناية عن الشجاعة
 زههق بردن [ج] الارعاب: بهسه قيژه، زههقيان
 بردى.

زهنه ق چوون [ج] الاصابة بالرعب
زهنه ق دار [ئن] شجاع: نه لآته ی ثاو، زهنه قی
زهنه ق دار برد.

زهنجه فیل [ن] زنجیل
زهنجیر [ن] سلاسل، زهنجیل
زهنجیره [ن] سلسله، تسلسل، مسلسل.
زهنجیردار [ئن] مزنجر: ثوتورمیلی زهنجیردار.
زهنجیردان [ج] الضرب بالزنجیل علی النفس حزنا
علی الحسین (ع)
زهنجیره ر [ن] الذي يضرب علی نفسه بالزنجیل حزنا
علی الحسین (ع)
زهنجیرکردن [ج] التقیید بالسلاسل: زهنجیری کوره
لیوه گه یان کردنه.

زهندیق [ئن] زندیق، کافر
زهندیقی [ن] زندقه، کفر
زهننگ ۱ [ن] ۱ - ناقوس: زهننگی ملی میه ۲ -
جرس: زهننگی سه عهت ۳ - فطر، شق، تصدع:
زهننگی دیوار.

زهننگ ۲ [ئن] دامس، حالك السواد: شهواری زهننگ
- زهننگی زریا [در] ۱ - ساءت سمعته ۲ - انتشار خبره
زهننگ بردن [ج] التفطر، التشقق، التصدع: دیواری
نیشتمانه گه مان زهننگ بردگه

زهنگ دان [چ] جعله: يتفطر، يتشقق، يتصدع:

بزار مه‌کوته ته‌خته‌چووه‌گه‌یا، زهنگی ده‌ید

زهنگول [ن] ۱ - جُلجُل: جرس صغير ۲ - عقد

لحمية: ملی زنگول ده‌رکردگه.

زهنگوله [ن] دوسر: عشب ينبت في الزرع

زهنگیانه [ن] نمم: خرز صغيرة

زههدی [ن] تمر زهدی

زههر [ن] سم: زههری مار

زههراو [ن] ۱ - محلول سم ۲ - کنایه عن البول:

چگ زههراو برشنی.

زهو [ن] جزاء الخاسر في اللعب بقول «زهو» بنفس

واحد ولمسافة معينة ركضا

زهو [ن] ۱ - ارض ۲ - تربة: زهوی بووسانه‌گهی من

له هه‌گهی ته‌خاستره ۳ - ارض مخصصة لغرض

معین: زهوی خانگ ۴ - ارضية (القماش. . الخ)

زهوی په‌رده‌گه‌مان چه‌رمگه ۵ - الكرة الارضية: زه‌ووه

دهوری خوه‌ره‌و خرخوی.

أ - ئەو زه‌وانان [چ] ۱ - الوضع على الارض: کوره‌نا

ئه‌و زه‌وو دوه‌ته ئە‌لگرت.

۲ - جعله يقعد: هه‌گوه‌گه‌ نا ئە‌و زه‌و شه‌که‌تی

بخویگه‌و

ب - ئە‌وزه‌وینشتن [چ] القعود: بنیشه‌و زه‌وو ته‌ماشا

بکه.

ج - ئەو زەو هاتن [چ]

السكوت والهدوء: پهی هاتهو زەو.

د - ئەوزەو هاوردن [چ]

الجلوس: رپت بارهو زەو!

هـ - له نوۆدان [چ] ۱ - الوقوع: وه دهمه ودا له زەو ۲

- الطرح ارضاً: وه دهمه ودايهی له زەو

زەو له رزه [ن] هزة ارضية، زلازل. هه رسال زەو له رزه
ديک له هند.

زەو ووزار [ن] تضاريس: زەو ووزاری ئەو ناوه چۆنه؟
جهوه لينه.

زەبوتون [ن] زيتون، شجرة زيتون.

زبل [ن] ۱ - نفاية ۲ - سقط المتاع

زبلدان [ن] مزيلة

زبون [ن] صاية، زبون

زت ۱ [ن] نتوء

زت ۲ [ن] ناتىء: تيولى زته.

زته و بون [چ] ۱ - التواء: تيولى زته و بوه ۲ -

الحضور، الظهور فجأة: هه ر دووان قسه بکهن، ئەو
له لايان زته و بوو.

زته و کردن [چ] ۱ - جعله يبتأ ۲ - الاحضار، الاظهار
فجأة

زنگه [ن] نط: وه زنگه هات.
 زنگه‌دان [ج] النط: کورکور زنگه دینگ
 زنگه‌کردن [تم] زنگه‌دان
 زتی [ن] حالة كون الشيء ناتثا: زتی مل.
 زخال [ن] ۱ - فحم ۲ - كناية عن الحرق والسواد
 زخالین [ئن] فحمی، كثير الفحم
 زخومهت [ن] مشقة، عناء: کاره‌گه‌مان زخومه‌ته.
 وهیهك زخومه‌تی دیمه‌یهو، هدر نه‌پوه.
 زر [ئن] ۱ - كاذب: زربرا ۲ - سلیط اللسان: چه‌نی
 دمت زره! ۳ - مصفی: گهنم زر
 زرات [ن] ذرة، نبات الذرة
 زراتین [ئن] ۱ - محشى بالذرة ۲ - مصنوع او معد
 من الذرة: نانی زراتین.
 زراتن [ن] ۱ - القرع ۲ - الرن. زهنگ زراتن
 زربه [ن] وقع (الاقدام سقوا الشيء على الارض.
 الخ): زربه‌ی پا، زربه‌ی له یودان.
 زربه‌کردن [ج] احداث وقع: له زه‌و داو زربه‌کرد
 زربه‌هاتن [تم] زربه‌کردن
 زرب وزاپ [ن] وقع متواصل.
 زرتة [ن] صوت الضراط
 زرتة‌زرت [ن] صوت الضراط المتواصل
 زرب‌زرافه [ن] اکتلاء.

زرزاقه [ن] سهد
 زرزاقه دان [ج] التسهد: چهوی زرزاقه دا.
 زرفت [ن] معدن الرصاص
 زرکه [ن] لمعان (عین)
 زرکه زرك [ن] لمعان متواصل
 زرگه هاتن [ج] اللمعان: زرکی چهوی هات
 زرمه [ن] وقع شدید. زرمه ی پا
 زرمه هاتن [ج] احدات وقع شدید: زرمه ی پایان هات
 زرم و زام [ن] وقع شدید متواصل
 زرم و کوت [ن] وقع ودق متواصل
 زرم و هوړ [ن] وقع وضجيج
 زړناو [ن] اسم کاذب او زائف: محمد ناویه، احمد
 زړناویه.
 زرنګه [نن] نشط، کامل: له پری کردن، زرنګه ۲ -
 رهوان (حيوان): قاتره گه زرنګه وهلی جیهل کیک.
 زرنګانن [ج] ۱ - القرع ۲ - الافشاء (سر: خبر: الخ)
 زه نګمان مه زړن.
 زرنګه [ن] رنین: زرنګه ی ناسن
 زرنګه کردن [ج] الرنین: وه قیتګه بده له مس زرنګه
 کیکه
 زرنګه هاتن [ج] احدات الرنین زرنګه ی چیشتی تی
 زرنګی [ن] ۱ - نشاط ۲ - حالة كون الحيوان بهوانا

زرنیشان [ن] حيلة، خدعة: وه زرنیشانهو، سهد دینار له
باوگه م سهن

زرنی [ن] درع

زری [ن] حالة كون الشيء (حبوب) مصفى: زری گه نم

زریه [ن] ضریح

زریووش [ن] مدرع، مدرعة

زریشك [ن] نوع من النباتات

زریكانن [چ] الصراخ: هه رديه مان زریكان وواى.

زریكه [ن] صرخة: زریكه ی رهسیه ئاسمان

زرنیه و پرنیه [ن] خفایا و اسرار: گشت زرنیه و پرنیه مان
زائن.

زفت [ن] اسفلت

زق [ئن] رطب: زهوى زق. واران واریه و ناوچه وشه گه
زقه

زقوم [ن] برد، زمهریر.

زقوم و زه لان [ن] طقس بارد و ممطر.

زقی [ن] حاله كون (أرض) رطباً.

زگ [ن] ۱ - بطن: هنجهرى کرده زگیا له پشیه و ده زچگ

۲ - ولاده: خاور سى زگ هاوردگه. ۳ - میلان

(حائط): زگى دیواره گه خاسه و بکه ن. ۴ - کرش.

- ا - زگی نان گهنم نیه لگرنی [در] بطر، لایشکر النعمة
- ب - له زگ = دین: چهن دینار ها له زگت؟
- ج - له زگ نان [چ] الاضافة، الخلط: خوربه گه
که مه که می په تگ بنه له زگی.
- د - له زگ یهك نان [چ] ۱ - اثاره الخلاف: گووش
له قسهی شیرزا مه گرن، نه وه ره هول دیک مه رد له
زگی یهك بنیگ
- ۲ - الدمج، التکوير: هر دوگیان له زگی یهك بنه ی
نه نجاخ بهس بکهن.
- ه - له زگ یهك نیشتن [چ] الاختلاف والافتال:
کور په یلهی شاکر له سهر بووسانه گیان له زگ یهك
نیشتنه.
- زگه و که نین [چ] التکرش: میه ی گشتی زگه و که نیه
زگهر [ن] مسهل
- زگ پر [ن] حامل: ژنه ی خورشید زگی پره.
- زگ پر بوون [چ] الحبل: شازنان زگی پر بوه
- زکهری [ن] حالة کون المرأة حبلى، حامل
- زگ چوون [چ] ان تسهب (البطن)
- زگ دان [چ] المیلان، الشیوع: دیواری لاژنانه گه مان
زگ داگ.
- زگ دریاک [م] جائع: سی چوار منالی زگ دریاک
دیری.

زگن [ئن] بطین: مهلا غریب زگنه
 زل [ئن] ۱ - کبیر الحجم ناساره ی زل ۲ - جاحظ:
 چهوی زل
 زلال [ئن] زلال: ثاوی زلال
 زله [ن] صفعة: وه زله دهري کرده و دهیشت.
 زله [ن] هرج: قاو کهفته و فهوتول زله له باخان
 (فولکلور).

زلهت [ن] بهذلة
 زلهت بوون [ج] التبهذل
 زلهت کردن [ج] البهذلة
 زلههاتن [ج] الهرج
 زلق [ن] سلق، نبات السلق
 - زلق له زه و دان [در] عمل المستحيل: له کووئه پرات
 بادم، نییه، زلق له زه و بدهم!
 زلگه [ن] اكلة تعد من الرز والماش
 زلیمهت [ن] شقاء، عناء: وه شهو کارکردن زلیمهته.
 زمخت [ئن] غیر مؤدب و وقح: کوره دان چه نی
 زمخته!

زمختی [ن] عدم الادب، وقاحة.
 زمرووت [ن] ۱ - زمرد ۲ - زمبط: زهرة البصل.
 زمروود [تم] زمرووت
 زمگه [ن] ۱ - مشتی الرحل ۲ - الاطلال

زمسان [ن] شتاء: زمسان سهردهو تاوسان گهرم
 زمسانی [ئن] شتائی، شتوی: دلنگی زمسانی
 زمههړ [ن] طحن کمية من الغلة وخنزها لفصل الشتاء
 زمههړکوردن [چ] ان يطحن کمية كبيرة من الغلة
 وخنزها لفصل الشتاء
 زن [پاش] تضاف الى الاسم لتكون صفة: دروو =
 درووزن.

زنا [ن] زنا

زناکردن [چ] التزني، ان يزني
 زنهى [ن] عيش، عيشة: خودا ۀ ئى زنهيه بورىگه
 زنهىکردن [چ] العيش، كسب العيش: نهيه كهى
 زنهى كودنه له لای ته!

زنج [ن] ذقن

زندان [ن] سجن: بيس سال له زندان بو.
 زندان کردن [چ] الايداع في السجن: زندانى
 براگهى کردن تا خوہى گرتن.

زندانى [ن] سجين

حي: خدر زنده: خضر الحي.

زندهوهچال [ن] واد.

زندهوهچال کردن [چ] الواد: وهر له ئسلام ذوهت
 زندهوه چال كريا.

زندگى [تم] زنهى

زنگانی [تم] زندگی

زنگانی کردن [چ] کسب العیش

زنهار [ئن] مضجر: زنهاری دهس ئی منالہ یلہم

زنهاربوون [چ] الضجر: زنهار بۆمه له گیان

زنهارکردن [چ] جعله یضجر: دی کهم ئەلپەر و داپەر

بکهن، زنهارمان کردین له گیان

زنهاری [ن] ضجر

زَوَ [ئک] مبکر: بنیشن، جارێ زَوَ.

زوال [ن] ضد: هەر مهلی زوالی مهلیگه [په‌ند]

زوان [ن] ۱ - لسان: زوانی بوری، هەر فسیه کیک

۲ - لغة: زوانی کوردی سەر وه زوانی هندو

ئه‌ورپی‌یه.

۳ - وعی: فەلامه‌رز فره‌ بیماره، زوانه پی نی‌یه.

أ - زوانی ته‌ره [م] حی، حی یرزق، علی قید الحیاة

ب - زوان له‌ ده‌می نی‌یه [در] قليل الكلام هادیء

الطبع

ج - زوان ناچیت‌ه‌و ده‌می [در] ثرثار: له‌ شه‌وه‌کی تا

ئیواره زوان ناچیت‌ه‌و ده‌میان

د - زوانی وشکه [م] میت

ه‌ - ئە‌ه‌وزوان هاتن [چ] التكلم، النطق: تاب‌یگه‌و

زوان قسه‌ی گه‌نی کیک

و - ئە‌ه‌وروان هاوردن [چ] الاستنطاق: ده‌رز‌ی‌ه‌ک

لِي دَان وَاَهَاتَوْدِينَهَو زَوَان .

لِي دَان و هاوردنيهو زوان .

له زوانِ نان [چ]

ز - له ژير زوان نان [تم] له زوان نان .

زوانه [ن] شيء كاللسان (لسان الحذاء، الابرص ..

الخ)

زوان باز [ئن] مراوغ، مناور في الكلام .

زوانبازی [ن] مراوغة، مناورة في الكلام

زوان خوهش [ئن] حلو المنطق

زوان دار [ئن] ١ - ثرثار، لغوي ٢ - متمكن من الرد

زوان دريژ [ئن] ذلق اللسان، وقح

زوان شیرين [ئن] ١ - حلو المنطق ٢ - طيب المزاج

زوانه كەت [ن] انعقاد اللسان .

زوان كەت گرتن [چ] انعقاد اللسان: ثَمَوَهْ ثَهرَا قسه

نيه كهي . زوان كەت گرتيده!

زوان كەتي [ن] حالة انعقاد اللسان .

زوان كول [ئن] اثم اللسان .

زوه [ن] ریح الشوكة: خراج يحدث غالبا في ابهام

اليد ويؤلم كأنه شوكة تغرز.

زوخ [ن] صديد، مُهل .

زوخواو [ن] افراز صديدي، افراز مُهلِي .

زوزی [ئك] بسرعة: زوزی نانی خوہیان خواردن

زوکردن [ج] الاسراع: زوکه، بجووا!

زول [ن] عشب یابس: زهل و زول

زولم [ن] ظلم، جور

زولم کردن [ج] ان یظلم

زونگه [نن] ۱ - قدیم، عتیق ۲ - سابق، سالف

زوور [ن] ۱ قوة، شدة: وه زووری دهس ۲ - ظلم،

جور: نهترسم بمرم له لیم بجووزوور x زرهی خاک و

بیل زینم بکنی کوور (فولکلور) ۳ - اذیة: دهس زوور

دییه ۴ - زعل، تأثر: زوورلن هات ۵ - اعتداء: نهیه

همق نییه، نهیه زووره ۶ - محاولة: فره زوور کرد

بئی نهولمانا.

زووران [ن] ۱ - مصارعة ۲ - مطارحة: وه زووران

کەس دهرقهنی نهیتنی

زوورانبازی [ن] مصارعة.

زووران گرتن [ج] ۱ - التصارع، التطارح: کی

زووران گرتی؟

زووره [ن] عزة، شدة: زوورهی زمان.

زوورکردن [ج] ۱ - ان يحاول: فره زوور کرد بئی

نهولمانا

۲ - الاعتداء: نهرا وه نههمق زوور له عالم کهید!

۳ - الظلم: فره زوور له ژتهگمت کهید!

زوورگرتن [ج] ۱ - التقوي، السيطرة: همر کەس زانا

بوو، زوور کړی ۲ - الاشتداد: بیماری به گهی زوور
گرتنگ

زوورگیر [نن] مجبور، مکره
زوورگیرېوون [چ] ان ینجبر. ان یکره علی:
زوورگیر بوم هاتم
زوورگیرکردن [چ] الاجبار، الاکراه علی: مهگز
زوورگیری بکهین، ونه نیه تنی.
زوورگیری [ن] اجبار، اکراه: نی کاره زوورگیری به.
زووم [ن] اکثر، اکثریة: زوورمی مهزده مهگه دلیان
نی به. زوورمیان منالن.

زوورملی [ن] جبر، اکراه: کاره گه زوورملی به.
زوول [نن] ولد الزنا

زوولی [ن] حالة كون الفرد ولد الزنا.
زووم [ن] ۱ - معاندة، عناد ۲ - غيرة: له زوومی
شهو گهی دری.

زووم دار [نن] ۱ - معاند، عنید ۲ - ذو غیره

زوومگه [تم] زووم

زوومگه دار [تم] زووم دار

زیاتی [ن] زیادة

زیارمت [ن] زیارة

زیارمتچی [ن] زائر

زیارمتکمر [تم] زیارمتچی

زیارهت کردن [چ] القيام بالزيارة: زیارهتی باوه
مه‌حموود کردن.

زیانی [ن] ۱ - ایذاء ۲ - خسارة

زیانی کردن [چ] ۱ - الايذاء ۲ - ان يخسر

زیایی [ئن] زائد، فائض عن الحاجة

زیای بوون [چ] التزايد، التكاثر

زیای کردن [چ] التزید، التکثیر

زیایی [ن] زیادة، كثرة

زیهك [ئن] البه: شیرى زیهك

زیهکی [ن] حالة كون الحليب البه

زیتل [ئن] ۱ - نشط ۲ - ماهر ۳ - ذكي

زیتلی [ن] ۱ - نشاط، مهارة ۳ - ذكاء

زیچگk [ن] ۱ - قطعة من کرش الحيوان ملفوفة

بالمصارين ۲ - قطعة من الخيوط ملفوفة طويلاً.

زیچگk کردن [چ] ۱ - لف قطعة من کرش الحيوان

بالمصارين ۲ - لف قطعة خيوط طويلاً.

زید [ن] ۱ - سكن، مسكن، مستقر، استقرار،

اقامة، استيطان ۲ - مسقط الرأس

زیده‌وگرتن [ن] السكن، الاستقرار، الاقامة: خودا

زانی شاواز له کوو زیده‌وگرتگه.

زیرانن [چ] الصراخ: له ژیر ده‌سیان زیران

زیره [ن] نبات حبة كمون.

زیره [ن] ۱ - صراخ ۲ - شدة، عز: زیره‌ی نیمه‌روو
 زیر زیرهك [ن] حشرة الوریج
 زیرگ [ن] مرض البكاء (خاص بالاطفال)
 زیرگ کردن [ج] الاصابة بمرض البكاء
 زیرگاو [ن] وحل دبق، مستنقع.
 زیف [ن] غلبة
 زیف لی بردن [ج] التغلب علی: دژمن زیفه لیان
 برد.
 زیف لی چوون [ج] ان یغلب: بره‌سن له دادی،
 وهخته زیفه لی بچوو.
 زیکانن [ج] الزعيق: چ مه‌لی زیکنی؟
 زیكه [ن] زعيق
 زیكه‌زیک [ن] زعيق متواصل
 زیكه‌کردن [تم] زیکانن
 زیك وراك [تم] زیكه‌زیک
 زیکن [ئن] ذو صوت رفیع: ده‌نگی زیکنه.
 زیلهك [ئن] ۱ - ذكي ۲ - ماهر ۳ - شاطر
 زیله‌کی [ن] ۱ - ذكاء ۲ - مهارة ۳ - شطارة
 زین [ن] ۱ - بصيرة، عقل داخلي ۲ - ذكاء، مهارة
 ۳ - ذهن ۴ - بصر.
 زین [ن] سرج
 زین کردن [ج] التسريح: زینی ته‌سپه‌گه بکه.

زینگ [ئن] ۱ - حي: باوگت زینگه؟ ۲ - قابل
 للنمو: جوگه زینگ نی یه، ونه تهره سونز نیه و! ۳
 غیر مطحون: نیمه ی ناردده که گهنمی زینگه.

[ژ]

ژ [ن] /ژی/ الحرف القاني عشر من الالف باء
 ژار [ئن] ۱ - حزين، تعيس ۲ - فقير الحال
 ژاری [ن] ۱ - حزن، تعاسة ۲ - فقر الحال
 ژال [ن] سلسلة جباية عالية
 ژاله [ن] شجرة الدفلي
 ژان [ن] ۱ - الم، وجع، ژانی زگ ۲ - صداع:
 ژانی سهر ۳ - مخاض ۴ - مغص: الم شديد في
 المعدة والامعاء، شوصة.
 ژان کردن [ج] ۱ - التألم، التوجه: پشتم ژان کیک
 ۲ - الاصابة بالصداع: پیره که سهرم ژان کرد ۳ -
 الشوص: على خان ژان کردو مرد.
 ژان گرتن [ج] المخاض: ژنه ی سالم ژانی گری.
 ژان وژوو [ن] الام العضلات والمفاصل
 ژهم [ن] وجبة طعام: رووژی سی ژهم نان خوهن
 ژهن [پاش] لاحقة تضاف الى الاسم لتكون اسم
 الفاعل: بلوور + ژهن = بلوورژهن.

ژهنه ژهن [ن] تحوي، تمعج: موجات من التقلص
الارادي في الامعاء.

ژهنه ژهن کردن [ج] التحوي، التمعج: ثوه ژهنه ژهن
کردیده، نارامد نيه گرنی!

ژهنګ [ن] ۱ - صدأ ۲ - مرض صدأ الزرع
ژهنګانن [ج] الالحاح على (اقناعه.. الخ) هدرچګ
ژهنګانيمه ی بی سود بو.

ژهنګ دان [ج] ۱ - التصدؤ: دهوريه ګه ژهنګ داګه ۲
- الاصابة بمرض الصدأ: ګهنمه ګه ژهنګ داګه.

ژهنګ گرتن [تم] ژهنګ دان

ژهنګن [نن] صدی: وه جامی ژهنګنيګه وئاو خواردن.
ژهنګيان [ج] المحاولة على (اقناعه.. الخ) فره ئه وليا
ژهنګيا، قه بول نه کرد ۲ - التصارع مع: ئه ولي مه رګا
ژهنګی

ژهنين [ج] ۱ - الخض: ګورجی په سا مه شکه ژهنی
۲ - العزف: اسماعيل خاس بلوور ژنی ۳ - القرع:
کی دهول ژنی؟ ۴ - الاغماس: دس مه ژهنه
ئاوه ګه يا.

ژهر [تم] زهر

ژهيتوون [ن] بطاقة، تذكرة (مطعم، دخول
السينما.. الخ)

ژريژ [ن] معدن البرونز

ژوو [ن] قنڤذ

ژن [ن] ۱ - مرأة: سى ژن وچوار پياڭ له مالىان بو.
۲ - زوجة: قرينة: بکرو ژنهى هان له مالمان ۳ -
نساء بصورة عامة: پياڭ له ژن زووردارتړه.
ژنانه [ئن] نسائي، نسوي: دلنگى ژنانه.
ژن خوازين [چ] التزوج: نهسفهنديار جارى ژن
نمخوازيه.

ژن دار [ئن] متزوج: چوار کورى ژن دازو يه کى نازو
ديړى

ژن وه ژن [ن] مشاغرة، شغار.

ژن وه ژن کردن [چ] المشاغرة، الشغار
ژوه [تم] زوه

ژوه [نو] ۱ - علو، فوق ۲ - شمال: خوارو ژوه رى
خوهى نيه ناسى ۳ - جهة الرأس في المنام: بهتپه گه
نا له ژور سهرى وخهفت.

ژوه رگ [ئن] ۱ - اعلى: ناواى ژوه رگ ۲ - شمالي
ژيان [چ] ۱ - حياة: ۶۰ سالى ژياو مرد ۲ -
العيش: کهس ليړه نيه ژى

ژيانن [ن] ۱ - ان يحى ۲ - ان يعيش

ژيه [ن] وتر

ژير [نك] تحت، اسفل

أ - نهوژيرچوون [چ] ۱ - الغطس، الغوص:

کەشیستیه گە چگەو ژیر ۲ - الاعتراف: قاپیه گە شکان و
 نه چگەو ژیری. ۳ - تحمل المسؤولية: کەس
 نیه چو و گەو ژیری ئی کاره.
 ب - له ژیردان [چ] الانکار: قەلەمە گەم بردو له ژیری
 دا.

ژیره [ن] ۱ - صحن الشاي ۲ - قاعدة الكلاش
 ژیرپا [ن] تناسي
 ژیرپاکردن [چ] التناسي: سەد دینار ژیرپا کرد.
 ژیریالە [تم] ژیره ۱
 ژیرچەنە [ن] الفك الاسفل
 ژیرچەو [ن] مرض قصر النظر
 ژیرخان [ن] ۱ - معتكف ۲ - ملجأ ۳ - سرداب
 ژیردالان [تم] دالان
 ژیردەسە [ئن] ۱ - عبد، مُستعبد ۲ - تابع، ذلیل ۳ -
 ضعيف

ژیردوو زەقانه [ن] مجرى الماء في الطاحونة المائية
 ژیرزەنەق [ن] مخنكة: خيطة يشد به اللجام او
 المفقود من تحت حنك الحيوان..
 ژیرزەگ [ن] خيطة يشد به بردعة الحيوان من تحت
 بطنه

ژیرسا [ن] كنف: كەس له ژیرسای نیه نیشی
 ژیرکەت [ن] مغار. كهف

ژیرگه [ئن] سفلی، تحتانی
 ژیروان [ن] فراش
 ژیره ژیر [ص] سر، مکتوم: کاری ژیره ژیر.
 ژیروبان [ن] قلب، خلط
 ژیره بان کردن [ج] التقلب، الخلط
 ژیره و ژوره [ن] تحطیم، تحطم تام، تدمیر، دمار تام.
 ژیره و ژوره بسون [ج] التحطم التام: خانگه گه بان
 ژیره و ژوره بو
 ژیره و ژوره کردن [ج] التحطیم التام
 ژیره کاسه و بان کاسه [ن] الاسرار والظواهر: ژیره کاسه و
 بان کاسه ی به کتری زانن.

- س -

س [ن] / سین / الحرف الثالث عشر من الالف باء
 سا [ن] ۱ - ظل، فیء ۲ - وقت: لهو ساوهو بیزاره
 له گیان

ا - لهی سای بیخاره [در] بدون سبب، بدون داع
 ب - سای مدل لی داگه [در] حامل، واهن: چمه
 ره دایه ی چمان سای مدل لیت داگه!

سائه قل [ئن] ابله

سائه قلی [ن] بلاهه

سابات [ن] کوخ بینی من سيقان النباتات: «سیاط»

سابال [ن] کيس کبير يستعمل في نقل الحبوب
 والاغراض الاخرى
 سابوون [ن] صابون
 سات [ن] ساعة زمنية
 سات وپر [ثن] اثول
 سات وپری [ن] ثول
 ساج [ن] ۱ - خشب الصاج، شجرة الصاج ۲ -
 صاج
 ساچگک [ثن] ۱ - شاب، يافع ۲ - طري
 ساچگله [ن] شاب صغير
 ساچمه [ن] خردق: كرات صغيرة من الحديد توضع
 داخل المدحرجات وفي الرصاص.
 ساخته [ن] ۱ - زيف ۲ - كذب ۳ - حيلة
 ساخته چي [ثن] ۱ - كذاب ۲ - حيال
 ساخته کردن [ج] التحايل
 ساختمان [ن] عمارة
 ساده [ثن] ۱ - ساذج، بسيط ۲ - مجرد ۳ - غير
 ملون او مخطط: پارچه‌ی ساده
 سارا [ثن] كبير عمرا، وتأتي عادة قبل الاسم:
 ساراژن
 سارد [ثن] ۱ - بارد، فاقد الميل او الرغبة (الحالة
 المعنوية فقط): دلم سارده لی کاره

۲ - غیر مثیر: وازیه‌گه سارده.

سارده‌وپوون [چ] فقد المیل او الرغبة، الماده
السابقة.

سارده‌وکردن [چ] فقد المیل او الرغبة: دلی
مهرده‌گه سارده‌و مه‌که.

ساردی [ن] برودة، فقدان المیل او الرغبة
سارووکى [ن] منطقة مظلمة: بچن له سارووکى
بنیشن.

ساریژ [ن] التأم، اندمال
ساریژیوون [چ] الالتئام، الاندمال: زه‌خمه‌گه‌ی
ساریژ بوه
ساریژ‌کردن [چ] جعله يلتئم، یندمل: ده‌رمانه‌گه
زه‌خمه‌گه‌ی ساریژ کرد.

ساز ۱ [ن] مزمار

ساز ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم
الفاعل: کار: کارساز

سازان [چ] ۱ - التهيئة ۲ - التوفيق

سازج [ئن] سازج، بسیط

سازژن [ن] عازف المزمار

سازکردن [چ] الاقامة الاحياء: ئاهه‌نگ سازکردن.

سازگار [ئن] صحي: ئاوی سازگار

سازگاری [ن] كون الشيء صحيحا

سازنه کچی [تم] سازژه ن
 ساسا [ئن] ۱ - متعود ۲ - متکیف .
 ساسابوون [ج] ۱ - التعود ۲ - التکیف .
 ۲ - ئیوه ساسای سهردی پونه .
 ساسای [ن] ۱ - تعود ۲ - تکیف
 ساف ۱ [ن] سعف النخیل
 ساف ۲ [ئن] ۱ - واضح، جلی: قسه‌ی معاف ۲ -
 املس، ناعم: پارچه‌ی ساف ۳ - منبسط، مسطح:
 زهوی ساف .
 سافابوون [ج] الانبساط، التساوي: ته‌په‌گه‌ی پشت
 مآلمان سافا بوه .
 سافاکهر [ج] آله لتسوية الارض او غیرها
 سافاکردن [ج] البسط، التسوية: سافی خانگه‌گه‌یان
 کردن .
 ساق ۱ [ن] ۱ - ساق، ۲ - عظم الرقبة: ساقی مل .
 ساق ۲ [ئن] ۱ - صاح: رحیم ساقه‌و سه‌لامه‌ته ۲ -
 مضبوط: کاری ساق ۳ - شریف: ژنی ساق
 ساقوو [ن] معطف نسائي
 ساقی [ن] ۱ - صحة ۲ - ضبط ۳ - شرف
 ساکار [ئن] سازج، بسیط: داود ساکاره، وه گشت
 چیشتی باوهر کیك .
 ساکاری [ن] سذاجة، بساطة

- ساگردن [چ] الصحو: هيماني واران واري تا سا كرد؟
 سال [ن] ۱ - سنة، عام، حول ۲ - ذكرى سنوية:
 سالى رحمه تيو شويف كه ن.
 ا - سالى ده قياندووز [م] في غابر الزمان
 ب - سالى دوانزه مانگ [م] باستمرار: سالى دوانزه
 مانگ ده سمان گيريگاه.
 ج - سالى يووسف [م] قحط: ثمال هيج نيه،
 سالى يووسفه.
 سالار [ن] قائد، رئيس. سپا سالار.
 سالانه [ن] ۱ - ذكرى سنوية ۲ - اجرة سنوية:
 سالانه چه نيكه؟
 سالحان [ئن] ۱ - صالح ۲ - راض او قانع:
 سالحانه، هدر چك بدهيده ي قه بول كيگ.
 سالگهر [تم] سالانه - ۱
 سالنامه [ن] تقويم سنوي.
 سام [ن] ۱ - سموم: ريح حارة تهب في الصيف ۲ -
 خوف ۳ - هبة، عظمة.
 سامان [ن] ثروة: سهروهت و سامان
 سام دار [ئن] ۱ - مخيف ۲ - هباب، عظيم
 سامسون [ن] ضرب من التبغ سمي بهذا الاسم نسبة
 الى مدينة صمصون في تركيا.
 سامناك [ئن] مخيف، مرعب: شهواري زمسان سامناكه

سان ۱ [ن] حجر کبير
 سان ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان
 = کورد + سان = کوردسان

ساو [ن] حد

ساوا ۱ [ن] ۱ - صغار الاغنام ۲ - رضيع
 ساوا ۲ [ئن] طري: خه یاری ساوا.

ساوهر [ن] پرغل

ساوپردن [ئن] التسويف: نه وقهره سایه ی ساوی برد.
 ساوچوون [ج] السوفان: ساوی هه فتیره گه چگه.
 ساودان [ج] الشحذ بالحك: ساوی خنجه ره گه دا.
 ساورین [ن] تیس.

ساوکه [ن] هدوء، استقرار

ساوکه گرتن [ج] الهدوء، الاستقرار: سه ری ساوکه
 نیه گرتی

ساهل [ن] ۱ - ملك: ساهل وه خیر ۲ - چن، جنیه
 - ساهل وه خیر [ن] ملك مسالم.

سایه [ن] ۱ - ظل ۲ - فضل، عناية: له سایه ی
 خردا!

سایر بایر [ن] ۱ - هراء، عبث: قسه ی سایر بایر مه که
 ۲ - عجائب

سایقه [ن] جو صاح وبارد شتاء (وخاصة في الليل)
 ساین ۱ الجلي، الفرق: کی له هه مام پیشتت سای؟

سهپان [ن] حاصود، عامل الحصاد،
سهپانی [ن] مهنة الحاصود
سهپلنگ [ن] وفرة، غزارة
سهپلنگ کوتان [چ] التوفر: خورما له بازار سهپلنگ
کوتی

سہت [ن] مائة (۱۰۰)
سہتم [نن] المائة، المئوي
سہخت [نن] ۱ - وعر: جهول سہخت ۲ - صلب:
زهوی سہخت ۳ - قاس: دلی سہخت ۴ - بخیل:
فره گیانی سہخته.

سہخته و بوون [چ] التصلب: زهوه گه، کهم کهم
سہخته و بوو

سہخته و کردن [چ] جعله يتصلب
سہختی [ن] ۱ - وعورة ۲ - صلابة ۳ - قساوة ۴ -
حالة كون الفرد بخيلا
سہخری [ن] ردف الدابة

سہخوپ [ن] روث او براز الحيوان داخل الجسم
سہخوردان [ن] تجويف البراز في جسم الحيوان
سہد [تم] سہت

سہدهق [ن] صدف، محارة
سہدهقه [ن] صدقة
سہدهقه دان [چ] التصديق

سدهده ڪردن [ج] ان ڀنڌر صدقة

سهدم [تم] سهدم

سدهدها [ن] مٿات: وه سدهدها ميهوانيان تبي

سهدري [ن] نوع من الرز

سهر [ن] ۱ - رأس: سهرى و دهسى پهنه ميانه

۲ - بدايه: له سهره باسى ٿه پرامان بکه ۳ - طرف: له

ٿي سهرى خانگه گه تا ٿه سهرى ۴ - قمة: سهرى

جهوهل ۵ - اضافة: ٿاليشٽ ٿه وليا ڪم وه مهرجى سهر

پيم بويگ ۶ - تابع: سهره ڪه رڪوڪ

ا. - ٿه سهر ڀردن [ج] الاڪمال، الانمام ۲ - ان

يقضى الوقت: روڙي ليڙه ڀردنه و سهر.

ب. - ٿه سهر چوون [ج] ۱ - الاڪتمال، التمام: ڪه

ٿي ڪاره چو ٿه و سهر؟ ۲ - انقضاء الوقت: ٿمروو

هه ريه چو وگه و سهر! ۳ - الانضمام الى: ڪي چو وگه و

سهر خولام؟ ۴ - الاستدلال، التذکر: ٿيسه چگمه و

سهرى.

ج. - ٿه و سهر خسن [ج] ۱ - ان يزيده عن: پوله گه

بهش ڪردو سي چوار دينار خسه و سهر ۲ - الريح.

د. - ٿه و سهر خواهاتن [ج] استعادة الوعي: هيمنان

نه هاتڪه سه و سهرى خواهى.

ه. - ٿه و سهر خواه و رڍن [ج] جعله يستعيد الوعي.

و. - ٿه و سهر ڪه فتن [ج] الطفو: گو ونيه گه سوڪ بو،

کهفتهو سەر ئاو.

ز - ئەوسەر ھاوردن [چ] ۱ - الاکمال، الاتمام،
الایصال الى النهاية: ئی ریزه باره و سەرو واز بار ۲ -
الاستقطاب: کی هاته و سەرت؟ بیس کەس ھاوردمه
سەر ۳ - الایفاء بالوعد: هەر کەس قەوڵ دا، بایه ته
باریگه یه و سەر.

ج - لەسەرچوون [چ] ۱ - الارتباك: لە یخ دا، لە
سەرچگه و دەمی هاته یه کا ۲ - الفوران والانسکاب:
شیرگه کولیاو لە سەر چگه.

ط - لە سەرخو: علی مهل: لەسەر خوه پرنی بکه.
ی - لەسەر پرنی ئەلسانن [چ] التضلیل: لەسەر پرنی
ئەلسانهی.

ک - لەسەر پرنی ئەلسیان [چ] الضلال: ئەوه نامەیده لە
سەر پرنی ئەلسیایده!

ل - لەسەر پرنی دەرکردن [تم] لەسەر پرنی دەر
کردن.

م - لەسەر نان [چ] المطاردة: ئا لە سەری تا پردی
کرده پێشتی باوگیه وه.

ن - وهسەر اداان [چ] وضع نیشان الخطوبة: دان وه
سەری گولچینا ئەرا ئاموزاگی.

س - وهسەر اکردن [تم] وهسەر اداان

ع - وهسەر خو [تم] لەسەر خو

ف - وهسه رکردن [چ] التفقد: ههرووژئی جاری
ولاخه گان کرده سهر.

ص - وهسه رهات [ن] قصة حياة: باسی وهسه رهاتی.
تهرامان کرد

سهرانه [ن] مرحلة: سهرانهی پیری

سهرانسه [ن] انحاء، ارجاء: سهرانسه ری بازار
گهردیم، هیچ بی دا نه کردم
سهرانسیه [ن] داء الشقيقة

سهرانن [چ] النهيق: خهر سه پئی، مانگا قورنی.
سهراو [ن] منبع الماء

سهراووتون [ن] ۱ - اختفاء ۲ - ضیاع

سهراووتون بوون [چ] ۱ - الاختفاء ۲ - الضیاع
سهراووتون کردن [چ] التضييع: جعله یختفي او
تمحی اثاره: سهراووتونی جانتاگه م کرد.

سهراوپه رده [ن] نوع من زریب

سهرئه لگرتن [چ] الهجرة: سهرئه لگرت تهرا به غدا
سهرئه وینی دان [چ] التفقد

سهره [ن] نوبة، دور: سهره ی کی یه؟

سهره [ن] نهيق: سهره ی خهر

سهره پهر [ن] ۱ - قلع، انقلاع ۲ - كناية عن الموت

سهره پهر بوون [چ] ۱ - الانقلاع: تیشگه گه سهره پهر
بو ۲ - الموت: سهره پهری مانگی سهره ربون [کن].

سهره پەرکردن [ج] ۱ - القلع ۲ - الامانة

سهره تا [ن] مقدمة

سهره تانگی [ن] اختلاس، النظر

سهره تانگی کردن [ج] ان يختلس النظر: يهكي له بان
ديواره گوه سهره تانگی کيگه.

سهره خری [ن] التفات يمنة ويسرة

سهره خری کردن [ج] الالتفات يمنة ويسرة: ثهوه جهده
هر سهره خری که ید!

سهره خوهر [نن] هزلي، منکت ۲ - [م] يتيم الاب.

سهره خوهری [ن] ۱ - هزل، تنکيت ۲ - يتم الاب
سهره سهر [نن] نهيق متواصل.

سهره گردی [تم] سهره خری

سهره گردی کرن [تم] سهره خری کردن

سهرن [ن] غربال ذو ثقوب واسعة

سهرن کردن [ج] الغريلة

سهره وهره [ن] عناية: کی ها له سهره وهره ی مناله گان؟

سهره ورپژ [ن] طفح، فيض

سهره ورپژ کردن [ج] الطفح، الفيض: جووه گه پر بوو

سهره ورپژ کرد

سهره وکردن [ج] الازدياد: مهردمه گه سهره وکرد

سهره ويهك نان [ج] الانطياق: قورگم سهره ويهك

ناگه.

سهرباز [ن] جندی، عسکری
 سهربازخانه [ن] معسکر
 سهربازی [ن] جندی، عسکریه
 سهربان [ن] سطح (البنایه): وه تاوسان له سهربان
 خه فم.

سهربرز [ئن] عزیز الشان
 سهربرزی [ن] عزة الشان: ژيانی سهربرزی.
 سهربرسانن [چ] الخدع: سهری به سان و هه چگه
 دایشت لی سهنه ی.

سهرپر [ن] قصاب
 سهرپرین [ج] الذبح، القصب: سهری بزنگه بری
 سهرپوون [ج] الدراية، ان يعرف كنه الشيء: کی
 سهری له تهله فزیوون بوو؟

سهرپاساری [ن] محجر، ستارة
 سهرپهتی [ئن] ۱ - حاسر الرأس ۲ - کریم، سخی (م)
 سهرپهرشتی [ن] رعاية: کی ها له سهرپرشتی
 کاره گه؟

سهرپهرشتی کردن [ج] الرعاية، ان يرعى: کی سهرپرشتی
 سوره گه کرد؟

سهرپووش [ن] ۱ - غطاء الرأس ۲ - ما يغطي سطح
 الارض من اعشاب.

سهرتاپا [ئک] ۱ - [تم] سهرانسهر ۲ - تمام: سهرتاپا له

خَوَنَ خه لَتان بو.

سهرتاش [ن] حلاقه

سهرتاش خانه [ن] صالون الحلاقة

سهرتی کردن [چ] الشروع بـ(العمل، الاكل حتى

النهاية): سهر کردنه نه ناره گه.

سهرتیل [ن] جبل يشد به بيت الشعر. من طرفیه العرضای

سهرجهنگ [ن] نطح

سهرجهنگ کردن [چ] التناطح: وهرنه گهی ئیمه و

وهرنه گهی مالی باییر سهرجهنگ کردن.

سهرچه وه [ن] ۱ - منبع ۲ - افضل، احسن: جه وه هر

سهرچه وه یانه

سهرچگ [ن] لفق (خیاطة)

سهرچگ کردن [چ] اللفق: سهرچگی قالیه گه بکه.

سهرخه و [ن] غفوة، سنة من النوم

سهرخه و شکائن [چ] الغفو، اخذ سنة من النوم: دَوای

نان خواردن سهرخه وی شکان.

سهرخواردن [چ] ان يؤدي به الى الموت: سهری

براده ره گهی خوارد

سهرخه وش [ئن] سکران، ثمل

سهرخه وش بوون [چ] السكر، الثمل

سهرخه وش کردن [چ] جعله يسکر، یثمل

سهرخه وشی [ن] سکر، ثمل

سهرد [ئن] بارد رويخاصة الاشياء الملموسة: دنيا
سهرده. ثاوه‌گه سهرده. لهشم سهرده
سهردار [ن] ۱ - رئيس ۲ - كناية عن الزوج بالنسبة
للزوجة.

سهردارى [ن] رئاسة
سهردان [چ] الزيارة: جارجار سهر ليماں بده.
سهرداو [ن] سرداب
سهردهرچوون [تم] سهربوون.
سهردهرکردن [چ] ايجاد حل: كهس سهر لى دوزه‌مه
دهر نيه‌كيك.

سهردهس [ن] حجة
سهردهسه [ن] رئيس مجموعة: على سهردهسه‌ى
دهسه‌گه‌مان بو.
سهردهس گرتن [چ] التحجج: ئى قسه سهردهس
گرتنه.

سهردهم [ن] عصر، عهد: له سهردهمى كه‌يخوسره‌و
سهردهمه‌نى [ن] مثلجات
سهردهمى [ئن] ۱ - وقتي. موقت: كارى سهردهمى ۲
- ارتجال: قسه‌ى سهردهمى.

سهردهوا [ن] خريف، فصل الخريف
سهردهوبوون [چ] التبرد، ان يبرد: دنيا سهردهو بو
سهردهوكهر [ن] مبرد، مبردة.

سهرده وکردن [چ] التبريد: سهرد چايگهت بکهره،

ثمجا بخورهی

سهردوگهرم [ئن] فاتر: ثاوی سهردوگهرم.

سهردوگهرم کردن [چ] جعله فاترا: سهردوگهرمی

ثاوهگه بکه.

سهردی [ن] برد، بزوده

سهرپراس [ئن] صادق، امين: دلنيا بوو، دهس پاك و

سهرپراسه.

سهرپراسی [ن] صدق، امانة

سهرزان [ن] صراع

سهرسام [ئن] متعجب، مندهش

سهرسام بوون [چ] التعجب، الاندهاش: له چه

سهرسام بوت؟

سهرسام کردن [چ] جعله يتعجب، يندهش: ئی کاره

سهرساممان کردگه

سهرسهری [ئن] قليل الادب والحياء،

سهرسهری بازی [ن] قلة الادب والحياء،

سهرسم [ن] تعثر، عثرة

سهرسم يردن [چ] التعثر: سهرسم بزدور پميا.

سهرسم دان [تم] سهرسم بزدن

سهرسيورمان [چ] التعجب، الاندهاش

سهرسيوور [ئن] ذليل، مهان، منكوس الرأس.

سه‌رشووی [ن] ذله، اهانة
 سه‌رغهر [ن] الغره، الغراء (طیر)
 سه‌رفتر [ن] زكاة انفطر
 سه‌رفراز [ئن] حر: هه‌رچه‌ن فه‌قیره، به‌س نی‌یه
 سه‌فرازه.
 سه‌رفرازبوون [چ] التحرر، التخلص من: که‌ی
 سه‌رفراز بووم لی سه‌رده‌ردیه! . که‌ی سه‌رفراز بووم له
 لیتان!
 سه‌رفرازکردن [چ] التحریر، الخلاص: خودا
 سه‌رفرازم بکیگه لیتان.
 سه‌فرازی [ن] حرية، خلاص، تخلص.
 سه‌رقه‌وری [ن] طعام الدفن: طعام یؤکل بعد
 الانتهاء من الدفن وعند القبر.
 سه‌رقوچگانی [ن] شقبة
 سه‌رقوچگانی‌کردن [چ] التشقلب: سه‌رقوچگانی
 مه‌که، ملت شکى.
 سه‌رکار [ن] ۱ - مراقب عمل ۲ - ملاحظ
 سه‌رکاری [ن] ۱ - مراقبة عمل ۲ - ملاحظة ۳ -
 حیثیات (قضیه، عمل).
 سه‌رکال [ن] ناطق زراعي، سرکال
 سه‌رکده [ن] عذار: من قطع المقود.
 سه‌رکرده [ن] قائد، زعيم، رئيس

سهرکردهی [ن] قيادة، زعامه، رئاسة
سهرکردن [چ] ۱ - ان یخطيء الهدف وذلك بالمرور
فوقه: گولله‌گه سهرکرد ۲ - الاعدام: نه‌مردا
سهریان بکه‌ن.

سهرکردنه‌وه [چ] فتح (الباب، المجال) او ان يكون
اشارة بدء: به‌هار سهری مناله‌یل کرده‌وه.
سهرکولان [ن] مزيلة: محل لرمي الاوساخ
والازبال.

سهرکیشگا [ن] عيادة الطبيب
سهرکیشی [ن] عيادة المريض
سهرکیشیکهر [ن] عائد، الذي يعود المريض:
محمود بیماروه، سهرکیشیکهر پری مالیانه.
سهرکیشی‌کردن [چ] ان يعود المريض.
سهرگ ۱ [ن] ۱ - قالب (صابون) ۲ - رأس
(بصل... الخ)

سهرگ ۱ [ئن] اعلى: گه‌چینه‌ی سهرگ
سهرگه‌ته‌شی [ن] ۱ - نبات خس السبع ۲ - نفالة
المغزل.

سهرگهردان [ئن] تائه، محتار: سهرگهردانم نه‌ولی ئی
مناله‌یلا.

سهرگهردان بوون [چ] التيه، الاحتيار.
سهرگهردان کردن [چ] جعله تائها، محتارا: خودا

سەرگەردانمان کردگە وە دەسی ئی کۆری بی مختەوہ .
سەرگەردانی [ن] تہ، حیرہ .

سەرگەرم [ئن] عصبي المزاج: مەچووہ داریا،
سەرگەرمە، قسە پیت کیگ .

سەرگەرمی [ن] کون الفرد عصبي المزاج
سەرگرتن [ج] ۱ - التحقيق: کارەگەمان سەرگرت ۲ -
الوصول الى النتيجة: لە سەر بەش کردن سەر
نەگرتن .

سەرگوزەشتە [ن] سيرة حياة: باسی سەرگوزەشتە
خوہی کرد .

سەرگول [ن] جوهر، خلاصة الشيء: سەرگولی
چای .

سەرلەسەرنان [ج] ۱ - الممازحة ۲ - المعاندة: ئەگەر
سەر لەسەری چیشتی بنیک تا نەکیگە ی واز نەتیار ی .

سەرلی شیوانن [ج] ۱ - التشویش: ئەوقەرە قسە کەین
سەرە لیم شیونین ۲ - الارباك: سەر لی مەشیونن

سەرەن [ن] غربال ذو ثقب واسعة

سەرەن کردن [ج]! الغربنه . سەرەنی گەنمەگە بکە .

سەرلی شیویان [ج] ۱ - التشوش ۲ - الارباك

سەرما [ن] برد: سەرما ی ئسمال بی ئەنازە یە .

سەرما یە [ن] رأسمال: سەرما یە دوکانەگە ی پینج

هزار دینارە

سهرمايه دار [ئن] رأسمالي
 سهرمايه داری [ن] رأسمالية
 سهرنانه وه [چ] ۱ - النوم، الرقاد: شه كه تم، بيللا
 كه می سهر بنه مه وه ۲ - [م] الموت.
 سهرنوس [ن] احصاء
 سهرنوس كردن [چ] الاحصاء: له عراق ده سال
 جاري سهرنوس كريگه.
 سهروار [ن] ما يوضع على الحمل.
 سهروان [ن] مشيمة.
 سهر وه خو [ئن] مستقل: ههركه س سهر وه خوه ی بو،
 گشت كاري له دهس دا تي.
 سهر وه خويي [ن] استقلال
 سهر وه ر [ن] ولي الامر
 سهر وه يه كا بردن [چ] ۱ - التشابك: داري نه نار سهر
 وه يه كا بروگه ۲ - الاحتماء بعضهم البعض: خوه ی و .
 براگاني سهر وه يه كا بردنه.
 سهر وين [ن] عصابة الرأس (نساء)
 سهر هه مبهني [ئن] ارتجالي، غير متقن: گشت كاري
 سهر هه مبهني يه.
 سهر ي سهر ي [ن] استقطاب في اللعب
 سهر ي سهر ي كردن [چ] الاستقطاب في اللعب
 سهر يشته [ن] حذاقة، مهارة، دراية بالعمل: گه وه هر

سه فرا [ن] ۱ - المادة الصفراء ۲ - غضب: سه فرای

بخه فتن

سه قام [ن] موسم: سه قامی جفت کردن.

سه قهت [ئن] ۱ - معوق ۲ - معطوب ۳ - مکسور

سه قهت بوون [چ] التعوق ۲ - العطب ۳ - التکسر

سه قهت کردن [چ] ۱ - التعویق ۲ - الاعطاب ۳ -

الکسر.

سه قهتی [ن] ۱ - عوق ۲ - عطب ۳ - کسر، تکسر

سهك [ن] ابطال، طرد من العمل

سهكسهكه [ن] مرض البکم

سهكسهكه کردن [چ] الاصابة بمرض البکم: نهرا قسه

نه کرد؟ سهكسهكه کردگه.

سهك کردن [چ] الابطال، الطرد من العمل. الخ:

شامار سهکی کریا له کار.

سهكوو [ن] دكة: مصطبة مبنية من الطين

سهگ [ن] کلب

سهگه ناز [ن] داء الكلب

سهگ دگان [ن] نبات سن الكلب

سهگ وسار [ن] ۱ - قوم خرافيون وجوهم كالکلاب

۲ - كناية عن الغرغاء

سهگ وسوته [ن] رعا، ابناء الشارع

سهلام [ن] ۱ - سلام ۲ - تحية السلام

سهلام دان [ج] | الالهة : اداء النحية : وه دهس
سهلامان دا.

سهلام کردن [ج] ابلاغ التحية : سهلامم له ياور بکه
سهلف [ن] ربا، فايز: ههزار دينار وه سهلف له پیگه
سهن.

سهلف خوهر [ن] مرايي

سهلهوات [ن] صلوات

سهلهوات دان [ج] الصلاة على : وهيك دم
سهلهوات دان.

سهلهوات کيشان [تم] سهلهوات دان

سهلت [نن] وحيد، لوحده: سهلتيد تا کهسي ها
تهولدا.

سهلتي [ن] کون الفرد وحيدا

سهليقه [ن] حذاقة

سهليقه دار [نن] حلق: ژني سهليقه دار

سهما [ن] رقص

سهماکهر [ن] راقص

سهماکردن [ج] الرقص

سهماوهر [ن] سماور

سهمهرقه ن [ن] اساس: ريشگی له سهمهرقه نا کهني

سهمتور [ن] سنطور: الة موسيقيّة

سهمووره [ن] سمور: حيوان من القواضم ثمين

الفرو.

سهنتهري [ن] حرس الباب: سهنتهري قابلي.

سهنتيم [ن] نوع من الخيوط «سانتيم»

سهنتين [تم] سهنتيم

سهندهلووس [ن] سندلوس: حجر كريم

سهندهلي [ن] كرسي، مقعد

سهندووق [ن] صندوق

سهنگه [ن] ۱ - حجر كبير ۲ - ثقل ۳ - وزن:

سهنگي چوارچارهك.

سهنگهتا [نن] راجح، مائل: باري سهنگهتاءترازوي

سهنگهتا

سهنگهتابوون [ج] الرجوح، الميلان: له يهك تاي فره

مهكه، سهنگه

سهنگهتاكرن [ج] جعله يرجح، يميل: نهوقهره نئي

كرد سهنگهتاي كرد.

سهنگهر [ن] موضع قتالي. ههر بوه تهقه بچنه

سهنگهروه.

سهنگهسهنگه [ن] تناقل: وه سهنگهسهنگه هات.

سهنگهسهنگه كردن [ج] التناقل: نهرا ئي قهره

سهنگهسهنگه كهين؟

سهنگين [نن] ۱ - ثقل: ئي باره لهو باره سهنگين

نره.

۲ - رزین: فره عاقل و سه‌نگینه ۳ - شدید: نه‌وه‌گهی
سه‌نگینه.

سه‌ننه‌وه [چ] ۱ - الاسترجاع، الاسترداد: قهرته‌گهی
سه‌نه‌وه ۲ - الانقاذ: هاتنی علی سه‌نه‌مه‌وه. ۳ -
التردید: له دمم بسیننه‌وه.

سه‌نن [چ] ۱ - الشراء: ده‌سی دلنگ سه‌نم ۲ -
الاخذ: جامه‌گه له ده‌سی بسین ۳ - الاحراز: چه‌نی
له کیمیا سه‌نن؟ ۴ - التقاضي: چه‌نی مه‌عاش سین؟
۵ - الالتقاط: رادیوه‌گه لندن سین.

سه‌وه‌ته [ن] سلة

سه‌وجه‌ری [ن] نوع من المسدسات القديمة

سه‌ودا [ن] الشغل الشاغل: دوری ته سه‌ودای
سه‌رمه.

سه‌ور [ن] ۱ - عطسة واحدة يؤجل الفرد السفر او
القيام بالعمل على اثرها ۲ - صبر.

سه‌ورهاتن [چ] حدوث العطسة الواحدة

سه‌وره‌اوردن [چ] ان يعطس عطسة واحدة

سه‌وقات [چ] هدية

سه‌وقاتی [ئن] خاص بالهدية: چیشتی سه‌وقاتی

سه‌ونجک [ن] ۱ - شجيرة ۲ - شجيرة برية

سه‌ونده [ن] صوندة

سه‌ونز [ئن] ۱ - اخضر، خضر: فج، غیر ناضج:

تهاماته‌ی سه‌ونز ۳ - طازج، طري: گيا‌ی سه‌ونز ۴ -
يانع.

سه‌ونزايی [ن] ارض معشوشبه

سه‌ونزه [ن] اسمر، سمراء: کوري سه‌ونزه ۲ - دوه‌تی
سه‌ونزه.

سه‌ونزکار [ئن] ضارب الى الخضرة: ره‌نگی
سه‌ونزکار.

سه‌ونزلا‌نی [تم] سه‌ونزايی

سه‌ونزپوون [چ] الاخضرار، النمو: خه‌ليه سه‌ونز
بوّه.

سه‌ونزبو‌ونه‌وه [چ] الاخضرار (لون): ره‌نگی سه‌ونز
بوّه‌سه‌وه. ۲ - النمو ثانیة: داره وشکه‌گه سه‌ونز
بوّه‌سه‌وه.

سه‌ونزکردن [چ] ۱ - الانبات: ثاو سه‌ونزی دره‌خت
کيک

۲ - ان يثبت: ئی زه‌وه هيچ سه‌ونزی نيه‌کيک
سه‌ونزکردنه‌وه [چ] جعله اللون اکثر خضارا: که‌می
سه‌ونزی بکره‌وه ۲ - جعله يفتعش: هاتنی سه‌ونزمان
کرده‌وه.

سه‌ونزی [ن] ۱ - خضرة، کون اللون اخضرا ۲ -
خضروات

سه‌ير [ن] نظر، رؤية، مشاهدة

سهيران [ن] ۱ - نزهة ۲ - سفرة سياحة قصيرة: بچين
 نهرا سهيران.
 سهيرانگا [ن] منتره
 سهيرکردن [چ] النظر، الرؤية، المشاهدة: بيارو
 سديرکه.
 سهيسه ما [ن] رقصة فولکلورية
 سهين [تم] سهنگين.
 سهيني [ن] ۱ - ثقل ۲ - رزانه ۳ - وعكة صحية:
 سهيني گرنگه.
 سپا [ن] جيش
 سپاخانه [ن] معسكر
 سپادان [چ] التحشد: يهك نووردي مهردم سپا داگه
 سپارده [ن] امانة، وديعة
 سپاردن [چ] الائتمان، الايداع: وه خودا سپاردم
 سپاسالار [ن] القائد العام للجيش
 سپيه [ن] قمل، قملة
 سپيه دان [چ] التكمل: سهري سپيه داگه.
 سپير [ن] ۱ - متراس، حاجز ۲ - مانع قتالي
 سپيناغ [ن] سپيناغ، نبات سپيناغ
 ستاره [ن] نجم، طالع
 ستارخاني [ن] ضرب من الستر القديمة.
 ستم ۱ [ن] ۱ - ظلم: هه ي زوور هه ي ستم كهس

دیار نی یه (فولکلور) ۲ - عسر: میه گه وه سته م زای .
 سته م [ئن] صعب: سته مه یو نیم نیه وه .
 سته مانه [ئن] خاص بالظلم: کاری سته مانه
 سته مکار [ن] ۱ - ظالم ۲ - عديم الشفقة والرحمة
 سته مکاری [ن] ظلم، تعسف
 سته مکار [تم] سته مکار
 سته م کردن [چ] ان یظلم: سته م له خوهی کرد!
 ستر [ن] ستر: ستری خودا خاسه
 ستره [ن] ستره
 سترکه ر [ن] ساتر
 سترکردن [چ] الستر: خودا ستر لیدان بکیگ .
 ستون [ن] ۱ - عمد، میند، مرتکز: ستونی مال ۲ -
 قوه: دی ستون له دلم نه ما
 ستیسه نم [ن] وباء: ستیسنه م لی بدا ئه پرا ئی کوره و
 هه س!
 سخت ۱ [ن] سخام، رماد.
 سخت ۲ [ئن] زعلان، عصبي
 سخت بوون [چ] الزعل، ان یصبح عصبیا: سخت
 بوه لیمان.
 سخت کردن [چ] جعله یزعل، جعله عصبیا
 سختی [ن] ۱ - زعل، عصبية ۲ - اكلة «الگیة»
 سر [ئن] ۱ - املس، ملساء: پارچه ی سر ۲ - خدر:

لهشی سړه ۳ - زلق: زهوی سړ
 سرام [ن] صرام: جني التمر
 سرام کردن [ج] الصرام: له مانگی تشرین سهرام
 که ن.
 سړان [ن] ۱ - ترحلق ۲ - تزلیج

سړانن [ج] ۱ - ان یدس فی: چیشتی سړانه
 گیرفانیه وه ۲ - الادخال بسرعة: سړانه ی ماله وه.
 سړای [ن] مرکز الشرطة

سړبردن [ج] ۱ - الانزلاق: پای سړ برودو دا له زهو
 ۲ - الانسلاال: سړ بردهو ناو مه ردمه گه

سړبوون [ج] ۱ - الخدر، فقدان الحس: ده سم سړ
 بو. ۲ - ان یصبح املس، ملساء ۳ - ان یصبح زلقا:
 واران واریدو زه وه گه سړ بو.

سړکردن [ج] ۱ - التخدير ۲ - جعله املس، ملساء
 ۳ - جعله زلقا: واران زه وه گه سړ کرده.

سرگن [ن] منبوذ
 سرگن کردن [ج] التبد: له سهر بینامووسی سرگنی
 کردن

سرگی [ن] مزلاج (الباب)، رتاج
 سرگیدان [ج] غلق الباب بالمزلاج، بالرتاج
 سرگی کردن [ن] سرگی دان
 سرم [ن] سرم: طرف المعی المستقیم والدبر

سرمن [ن] سرم

سروه [ن] ۱ - حفيف. ۲ - صوت: سروه لی یانه وه نه هات.

سروپوو [ن] اخفاء

سروپوو کردن [چ] الاخفاء: هرچگ بکن سروپووی که ن.

سروت [ن] بقایا سيقان الزرع المحصود

سروکوپر [ن] التشاور خفية

سروود [ن] نشيد

سری [ن] ۱ - خدر ۲ - ملس ۳ - کون الشیء وبخاصة الارض زلقاً

سریان [چ] التسلل، الانسلال: سريا ماله وه.

سريم [ن] خيوط من الجلد المدبوغ تستعمل في ترقيع الجلود.

سرپین [چ] المسح: وه پهرووی پانی میزه گه سرپی.

سرپنه وه [چ] المسح. المحي: سه بوره گه بسره وه. غه لله ته که سرپه وه.

سزا [ن] ۱ - عقوبة، جزاء: سزای نیکی به دی یه (په ند) ۲ - غرامة.

سزاخسن [چ] التفریم: سی دینار سزای حسن.

سزادان [چ] المعاقبة: لهو دنیا خودا سزای گونابار ئه دا.

سزائن [چ] الاحراق: ئاگردهسى سزائگه. دوه شهو
ناحهز خهرمانه گه مان سزان.

سزگك [ن] الماء المرشح من اللبن.

سس [چ] ۱ - متراخ: پژنه گه سسه ۲ - بطيء
النشاط: كاره گه مان سسه ۳ - قليل النشاط: ئمرووله
كار كردن سسى.

سسو بوون [چ] ۱ - التراخي: تهنگى ئه سبه گه
سسو بوه.

۲ - التباطؤ، البطء: هر پشته گه سسو بو.

۳ - الخمول، ان يقل نشاطه: له كار كردن سسو
بون.

سسو وكردن [چ] ۱ - جعله متراخ: پژنه گه، سسو
كرد ۲ - التخفيض (سرعة) سسو بكه تا قادر
بره سيگه پيمانا ۳ - تثبيط الهمم: ئه را له كاره گه
سسو كه يد!

سفت [ئن] مشدوداً شداً محكماً

سفتاح [ن] ۱ - استفتاح (في العمل) ۲ - بداية:
سفتاح سوو

سفتاح كردن [چ] الاستفتاح: جارى سفتاح نه كرده.
سفتى [ن] حالة كون الشيء مشدوداً شداً محكماً
سفره [ن] مائدة الطعام

سفله [ئن] سافل، ناكر الجميل: سفله، وه خاسى

کهس نیه زانی

سفته [ن] استغراق فی التفكير، سبح فی عالم اخر.
سفته دان [ج] الاستغراق فی التفكير، السبح فی عالم
اخر

سفیّاو [ن] سبّزاج: مسحوق ابیض یحول الی
مشروب و یعطی للطفل المریض

سفیّفه [ن] لفاف طبي

سقان [ن] عظم: گوشتی بی سقان.

سقولمه [ن] لکزه، برجمه

سکه [ن] ۱ - سکه حديد ۲ - سکه نقود ۳ - ادب:

بی سکه و بی نامووس

سکه دار [ثن] مؤدب، محترم

سکه دان [ج] صك النقود

سکه دررس [ثن] اصیل: کهس سکه دررس، قه بولی
ئی کاره نیه کیک.

سکه دررسی [ن] اصالة

سکر [ن] سد (على النهر، الترعة، الخ)

سکردان [ج] السد: سکرى جووه بدهن

سکر کوتان [تم] سکردان

سکوت [ن] خفقان

سکوت دار [ج] الخفقان: دلی سکوت دیک

سکول [ن] مرض السل

سَل [ن] صلح

سَلَا [ن] ۱ - اذن: سَلَا لَهُ باوگي سَهَن و چگ ۲ -

استشارة: هَر كَارِيكَ بَكِيكَ سَلَاي كَهَس نِه كِيكَ.

سَلَادَان [چ] البَلْع: مَار سَلِي مَه لَا دِيكَ

سَلَاكَرْدَن [چ] ۱ - اَلَسْتَدَان ۲ - اَلَسْتَشَارَة: تَهوَل

جَار سَلَاي بَرَاكَانَت بَكِه و تُمَجَا بَجَوو.

سَب [ن] ثفل، عَصَارَة

سَل دَان [چ] اَن يَصَالِح، اَصْلَاح دَات الْبِيْن

سَل كَرْدَن [چ] التَّصَالِح: دَوای ۳۰ سَال جَهَنگ سَل

كَرْدَن

سَلَنگ [ن] رَافِعَة

سَلُوَه جَا [ن] اَلْتِهَام، بَلْع الطَّعَام بِدَوْن الْمَضْغ

سَلُوَه جَاكَرْدَن [چ] اَلْتِهَام: دَغَان نَه يِرَم، هَر سَلُوَه جَا

كَهَم.

سَلُوَك [ن] سَلَة: وَه خَتِي خَوْرَمَا چَنِه وَه، سَلُوَكِي چگ

وَه چَه وِيَا

سَم [ن] حَافِر الْخِيْل، سَنَبَك الْخِيْل

سَمَات [ن] سَمَاد

سَمَات كَرْدَن [چ] اَلتَّسْمِيْد: سَمَاتِي زَه وَه گَهِي كِيكَ،

هَر سَال كَالِي گَهِي.

سَمَاتِيْن [ن] كَثِيْر السَّمَاد، خَاص بِالسَّمَاد

سَمَاق [ن] سَمَاق

سمانن [ج] الخرق: گولله دیواری خهره‌گین سمنی

سمه [ن] ۱ - حرن ۲ - (م) عناد

سمه‌دان [ج] ۱ - الحرن ۲ - (م) المعاندة: چ

کورینگه، خوه‌زهو سمه نه‌دا

سمه‌کری [ن] تلقیف: ینش الارض بالحافر

سمه‌کری کردن [ج] التلقیف

سمپاره [ن] ورق مطلي بنشارة الزجاج

سمت [ن] ردف

سم دار [ن] ذو حافر: ولأخی سم دار

سمل [ن] نبات يستعمل في الطب الشعبي

سمووم [تم] سام - ۱

ستاره [ن] برج

سناری [ن] ۱ - وحدة نقد قديمة ۲ - كناية عن القلة

سنان [ن] مرض يصيب الفواكه والحيوانات

سناو [ن] استحمام

سناودان [ج] الاحمام

سناوکردن [ج] الاستحمام: دو رووژ جارئی سناو

که‌م.

سنهت [ن] ۱ - سند، شرط ۲ - تعهد ۳ - حجة

الاستملاك ۴ - السنة النبوية.

سنهت دان [ج] ۱ - التعهد ۲ - الرهان: سنهت ده‌م

ئمروو خه‌لاس نه‌که‌ن.

سَنَجَاخ [ن] دَبُوسِ الْاَمَانِ .

سَنَگْ [ن] ۱ - خَل وَجَمْعُهُ خَلَال ۲ - حِجَّة : وَه
سَنَگِی هِهَوَالْ پَرَسِیْنِهَوَه ، چَگْکِ تِهَرَا مَالِیَان ۳ - اَشْتِیَاء :
دَايَهی کَرِیم وَه سَنَگْ هَوُوشِیَارِهَوَه . ۳ - بِسَبَب : تِهَر وَه
سَنَگْ وَشَکْهَو سَزِی .

سَوَاد [ن] تَعْلِیم : مَعْرِفَةُ الْقَرَاءِ وَالْکِتَابِ .

سَوَادْدَار [ثَن] مَتَعَلِم ، یَعْرِفُ الْقَرَاءَةَ وَالْکِتَابَةَ

سَوَار ۱ [ن] ۱ - فَارَس ، جَتَا ۲ - رَاکِب .

سَوَار ۲ [ثَن] مَسِیْطَر : بِهَخْتِی سَوَارَة .

سَوَارَه [ن] خِیَالَة .

سَوَارَهْت [ن] سَبَب : مَن ، وَه سَوَارَهْتِی تِهَوَانِهَوَه ، زِهَرَد
کَرْدَم .

سَوَارِبُوون [چ] ۱ - الرُّکُوب : سَوَارِی قَاتَرِی بُو . ۲ -
الصُّعُود : سَوَارِی چَهْمَه نَدَه فِهَر بُو .

سَوَارِکِرْدَن [چ] ۱ - جَعَلَهُ یَرْکَب ۲ - جَعَلَهُ یَصْعَدُ

سَوَارِی [ن] ۱ - رُکُوب ۲ - صُعُود

سَوَاق [ن] ۱ - سَبَخَه ۲ - لَبَخ

سَوَاقِین [ثَن] سَبَخِی ، کَثِیر السَّیْخَة : زِهَوِی سَوَاقِین .

سَوَاو [ن] ثَوَاب

سَوَاوِکَر [ن] مَثُوب

سَوَاوِکَرْدَن [چ] الْاِثَابَة : سَوَاوِ بَکَه لَه جِیْم نَان بَدَه وَه
پِیَان

سوايه [ن] وحيد، لوحده: سوايه تا كه سي ها
ئه وليا؟

سوّه [ن] رثه

سوّه پره [ن] ذات الرثه (مرض)

سوهر [ئن] ۱ - ساخن: ئاو هگه سوهره ۲ - حار جدا:
ئاسنه گه ۳ - احمر

سوهره شهلگه [ن] عداء: طير من جنس الزقزاق،
مشهور بسرعة عدوه.

سوهره فنگه [ن] ضرب من النباتات البريه

سوهره مووز [ن] دبور: زنبور احمر

سوهره و بوون [چ] الحماوة، السخونة: لهشم سوهره و
بو.

سوهره و كردن [چ] الاحماء، التسخين: كه مي نانه گه،
سوهره و ئه پام بكه.

سوهره و بوون [چ] الحماوة، التسخين: سوهرى نانئ
بكه و بنه ريه و بانئ په امه گه.

سوهره كردن [چ] التسخين.

سوهرمگه [ن] كحل

سوهرى [ن] ۱ - حالة كون الشيء ساخنا ۲ - حالة

كون الشيء حارا جدا

سوهره ريزه [ن] حصبة.

سوهره [ن] ۱ - سجدة (في الصلاة) ۲ - ثناء

سُوجده بزدن [ج] ۱ - التسجد ۲ - الثناء : بیجگه له

خودا. سُوجده ئهزا کهس نه برد

سُوج [ن] ذنب، خطا

سُوجهر [ن] حیوان الدعلج

سُوج دار [ن] مخطيء، مذنب

سُور [ن] عرس، زفاف

سُورانه [ن] هدیه تقدم الى العريسین في زفافهما.

سُورانن [ج] النهيق : جوور خهر سورنی .

سُوره [ن] نهيق

سُورته [ن] وجنة، بشره

سُورکردن [ج] الزفاف: ئی ههفته ده زورانی کیک و،

ههفته ی تر سور کیک .

سُورمه [تم] سُوهرمگ

سُورمه ی [ئن] ازرق (لون)

سُوری [ئن] زیجی، زواجی، خلص بالزواج

والزفاف

سُورنهك [ن] مرض السفلس، مرض الزهرة

سُورده [تم] سُوجده

سُورده بردن [تم] سُوجده بردن

سُوس [ن] نخالة الطحين .

سُوك [ئن] ۱ - خفيف الوزن : خوری له ئاسن سوك

تره ۲ - سهل، بسيط : پرسیاری سوك ۳ - لعوب،

ژنی سوک.

سوک [ن] زاویه: گشت حجره یه ک چوار سوک دیری
سوکانن [چ] التحمم.

سوکه [ن] حممة

سوکه و بوون [چ] ان یخف وزنه: هه رنجیشتی وشک
بوو، سوکه و بوو.

سوکه و کردن [چ] التخفیف: باره گه قورسه، که می
سوکیه و بکه.

سوکى [ن] ۱ - خفة الوزن ۲ - سهولة ۳ - قلة
الاعتبار

سول [ن] ۱ - انسلاال ۲ - سعي

سول بردن [چ] ۱ - الانسلاال ۲ - السعي: مارى
سول برده و مالمان.

سول دان [چ] جعله ينسل: سول چو و گه دا.

سولقومه [ن] لکزه: سولقومه یه ک کیشا ناو زگیا

سونه [ن] ۱ - الدودة الوحيدة ۲ - حشرة تصيب
الحنطة

سوو [ن] ۱ - ثقب الابر۲ - نبات ربيعي ۳ - غدا

أ - دنيا لى بوه سووى دهرزنى [در] ضاقت به الدنيا

ب - نهو سوو هاتن [چ] ان يعاود المرض، الحالة..

الخ: زهخمه گه ی هاتهو سوو.

ج - نهو سوو هاوردن [چ] جعله يعاود او يحدث

ثانية: خوهنين، سه‌رژانه‌گی هاوردو سوو.

سووت [ن] شرح

سووتک [ئن] لواط.

سوود [ن] قائده، استفادة.

سوور [ئن] مالح، مملح: ئاوی سوور. خوارده‌مه‌نی

سوور.

سووره‌کسات [ن] ۱ - نبات ملحية ۲ - المملحة:

المكان الذي تكثر فيه النباتات الملحية.

سووره‌وبوون [چ] ان تزداد ملوخته: ئاوی دجله له

خواری به‌غذا سووره‌وبوو.

سووره‌وکردن [چ] ان یزید ملوخته: زهوی سواقین ئاو

سووره‌و کیگ.

سووربوون [چ] التملح

سوورکردن [چ] التملیح: ئی قهره خواتی کرد تا

سووری کرد.

سووری [ن] ملوحة

سووز [ن] ۱ - شوق لهفة ۲ - ترنیمه دینیة كالذي

یؤدیها الدراویش ۳ - برد لاذع

سووزانن [چ] الاحراق: دژمن خه‌له‌گیان سووزان

سووزانی [ئن] مومس، زانیة، قحبة

سووزمان [ن] حروق: شوونی سووزمان له له‌شی

دیاره.

سوسه [ن] ١ - همسة سوسه لى ياندوه ندهات ٢ -

تلميح ، اشارة

سوسه ن [ن] وردة السوسن

سوسگ [ن] طير الحجل

سوفى [ن] صوفي

سوهيل [ن] نجمة سهيل

سى [ن] ثلاثة ، ثلاث (٣)

سى [ن] ثلاثون ، ثلاثين (٣٠)

سيار [ن] ١ - الذي يلبس الحداد حزنا ٢ - الذي

يساعد الاخرين بدون مقابل (عمل شعبي)

سيارى [ن] ١ - حداد ، لبس السواد ٢ - فزاعة :

مساعدة الاخرين بدون مقابل

سيالو [ن] كمش : اظلام البصر من غير عله

سيالواهاتن [ج] الكمش : هه ر لهى ساي بى خار

سيالويا هات

سيانه [ن] حمأة (الوحل الاسود)

سياونه [ن] ماعز : گوشتى ميه له گوشتى سياونه

خاستره

سيه [ئن] اسود ، سوداء

سيه پاچگ [ن] شجيرة برية

سيه پروستهك [ن] طير السنونو

سيهتا [ن] ملاريا

سیه نسن [ئن] ذو ید شؤمة، ذو ید قاتلة: جبار سیه
 دهسه، له ههچگک بدی کوشیگهی.
 سیه دهسی [ن] حالة کون الفرد ذا ید مشؤمة.
 سیه زاخ [ن] شب اسود
 سیه قه [ن] ۱ - صدقة ۲ - فداء، قربان
 سیه کاره [ن] ضارب الی السواد
 سیه کهرگک [ن] طیر الزرزور.
 سیه کردن [چ] ۱ - التسوید: نه ناره سیهی دهسم کرد
 ۲ - الحداد: نهرا براگهی سیه کردگه.
 سیه مه تهل [ئن] هزلی، منکت
 سیه مه تهلی [ن] هزل، تنکیت
 سیهو [ن] ۱ - هیبة، جلال ۲ - خوف
 سیه وهو بوون [چ] ان یسود: هه رکه له وهر خوهر
 بمینی، سیه وهو بوو.
 سیه وهو وکردن [چ] ۱ - ان یبدو من بعید: چیشتی له
 دۆره وه سیه وهو کرد ۲ - ان یزیده سواداً: خوهر سیه یه وه
 کردگه
 سیه ودار [ئن] ۱ - مهاب، مهجلل ۲ - مرهوب الجانب
 سیه یی [ن] سواد.
 سیه نندی [ئن] حیال
 سیه نا [ن] ۱ - حامل ثلاثی القوائم ۲ - رقصة
 فولکلوریه

سیپال [ن] خرق.
 سی پره [ن] نبات النفل
 سیته [ن] طرد. نبذ
 سیته خولی [ن] حركة مضطربة
 سیته کردن [ج] الطرد، النبذ: هه رکهس بهد ره ویشته
 سیته ی بکهن
 سیته گ [ن] فوران شدید
 سیگه سهران [ن] شحاذ العین
 سیته گ دان [ج] الفوران بشدة: ثاوه گه سیته گ دا.
 سیته و قیت [ن] بطریق الصدف، صدفة: وه سیته و
 قیت سهر لیمان دیک
 سیته یر [ن] نوع من البنادق
 سیخ [ن] سفد، درباشه
 سیخه [ن] متعة، زواج المتعة
 سیخه کردن [ج] الزواج بالمتعة
 سیخ دان [ج] ضرب النفس بالسفد كما يفعل
 الدراویش
 سیخور [تم] سه خور
 سیخور دان [تم] سه خور دان
 سیذاره [ن] مشنقة
 - له سیذاره دان [ج] الشنق: گوناکار له سیذاره
 دریه یگ.

سير [ن] ثوم
 سيرمووکه [ن] ثوم بري
 سىروو [ن] الحمى الثلاثية، حمى تستمر لمدة ثلاثة
 ايام او ٧٢ ساعة
 سيس [ن] ١ - ذابل: داره نهارهگه سيسه ٢ - واهن،
 ضعيف: شاناز سيسه
 سيسه رگه [ن] صرصر
 سيس بوون [ج] ١ - الذبول: له بى تاوى درهخت
 سيس بوه ٢ - الوهن، الضعيف
 سيس كردن [ج] ١ - جعله ذابلا: بى وارانى سيسى
 گيا كردگه ٢ - جعله واهنا، ضعيفا.
 سيسى [ن] ١ - ذبول ٢ - وهن، ضعف
 سى شهش [ن] ثلاثة اسداس: فترة ١٨ يوم ستة ايام
 من الشهر الاخير للشتاء و١٢ يوما من الشهر الاول
 للربيع.
 سى شهه [ن] يوم الثلاثاء من ايام الاسبوع
 سيف [ن] تفاح، شجرة التفاح
 سيفهر [ن] نبات كولان
 سيك [ن] دفع في الجماع، حركة
 سيك دان [ج] الحركة، الدفع في عملية الجماع
 سىگا [ن] نوع من المقام الكردي
 سيم [ن] ١ - سلك ٢ خيط فضي

سيمرخ [ن] طير العنقاء
 سيمين [ثن] سلكي، ذو اسلاك
 سينهيهلو [ن] داء ذات الجنب
 سينهخهفه [ن] ربو، مرض الربو
 سينزده [ن] ثلاثة عشر، ثلاث عشرة (١٣)
 سينزدهوده [ن] عيد ربيعي يقع في (٢ نيسان)
 ويسمى في مصر (عيد شم النسيم) ويستمر لمدة ١٣
 يوما

سينزدههم [ثن] ثالث عشر
 سيوه [ن] ظل: داو سيوه ديواره گه.
 سيوه [ن] مكان مظلل
 سينهم [ثن] ثالث
 سينهمين [ثن] الثالث
 سينم [تم] سينهم
 سينم [ثن] الثلاثين

- ش -

ش [ن] /شين/ الحرف الرابع عشر من الالف باء.
 شا [ن] ١ - ملك ٢ - كبير، شاي ماران.
 شاباز [ن] المدح والثناء اثناء رقصة الدبكة.
 شابازانه [ن] مبلغ يعطي للطبال او الزمار عند الرقص
 تعبيرا عن المدح والثناء
 شابانوو [ن] ١ - ملكة ٢ - زوجة الملك.

شاپ [ن] ضرب
 شاپه سەن [ن] وردە الملک
 شاپ دان [ج] ۱ - الضرب ۲ - الطرد
 شاتەرە [ن] نبات بقلة الملک: شاهترج
 شاتری دان [ج] السير بين العدو والمشي: ماهینه‌گه
 شاتردی دا.
 شاخ [ن] ۱ - قرن ۲ - جبل
 شاخی هه جامهت [ن] قرن يستعمل في سحب الدم
 من منطقة الداء لمعالجتها
 شاخه [ن] ۱ - هياح ۲ - تموج شديد
 شاخه کردن [ج] ۱ - الهياح ۲ - التموج بشدة
 شاخ دار [ئن] قرن، ذو قرن: بزنی شاخ دار
 شاخن [ئن] ۱ - ذو قرن ۲ - قواد (م): دهوت و
 شاخن
 شاخ وداخ [ن] جبال
 شاد [ئن] فرحان، مسرور، سعيد: وه هاتنت
 گيشتمان شاديم.
 شادهو بوون [ج] ان يفرح، ان يسعد: شادهو بو وه
 کوپره
 شادهو کردن [ج] ان يفرح، ان يسعد: خودا شاديانهوه
 بکینگ
 شادروان [ن] فتحة خروج الماء من المطحنة

المائة.

شادمان [ئن] فرحان، مسرور، سعيد

شادمانی [ن] فرح، سرور، سعادة

شادی [ن] فرحة، سرور، سعادة

شار [ن] ۱ - مدينة ۲ - مستوطنة: شاری موری.

أ- شاری خامورشان [ك] مقبرة

ب - شاری مووری [ن] وكر النمل، مستوطنة النمل

شاره‌زا [ئن] حسن الاطلاع على: کی شاره‌زای مائی

رووسه‌مه؟

شاره‌زابوون [ج] ان يصبح حسن الاطلاع على: ٥٠،

ده دوانزه رووز، شاره‌زای تهو ناوه بووم

شاره‌زاگردن [ج] جعله حسن الاطلاع على

شاره‌زای [ن] حسن الاطلاع على

شاره‌نگه [ن] الوعاء الدموي الكبير

شاره‌وانی [ن] بلدية

شاردنه‌وه [ج] ۱ - الاخفاء ۲ - الغمر: جووه‌گه قوله

ثایم شارینگه‌وه

شارسان [ن] ۱ - حضر ۲ - اهل المدن

شارسانی [ئن] حضري

شاروه‌دهر [ئن] منبوذ، مطرود

شاروه‌دهرکردن [ج] النبذ، الطرد: گه‌نه‌کاو شاروه‌دهر

کریا.

شاروهدری [ئن] نبذ، طرد
 شاروو [ن] نهب (وخاصة بستان المخضرات عند
 الجفاف)
 شارووکهر [ن] ناهب
 شارووکردن [ج] النهب: شارووی دکانه‌گیان کریا
 شارپی [ن] طریق عام
 شاری [ئن] ۱ - مدنی ۲ - خاص بالمدينة
 شاسوار [ن] فارس.
 شاش [ئن] متباعد: دگانی شاش.
 شاشی [ن] تباعد
 شافه [ن] اشاعة، دعاية.
 شافه‌خسن [ج] نشر ورترویج الاشاعة، الدعاية: کی
 شافه‌خس صحبت مردگه؟
 شاقانن [ج] ان يقوق (دجاج): مامر تیربخوی شاقنی
 شاقزنی [ن] مباهاة، فخر
 شاقزنی‌کردن [ج] التباهي، الافتخار: شاقزنی‌که‌ن
 ده‌وله‌مه‌نن
 شاقورواق [ن] طير الشاقراق
 شاك [تم] سيك
 شکامی [ن] تشفي
 شکامی بردنه‌وه [ج] التشفي: دژمن شکامی لیمان
 برده‌وه.

شاك دان [تم] سيك دان .

شاگردان [ن] انتخاب الملك او الحاكم عن طريق
اطلاق طير على المرشحين ويفوز من يحط عليه
الطير.

شاگرد [ن] صانع، عامل.

شاگردانه [ن] اجرة الصانع اليومي .

شاگردى [ن] مهنة الصانع

شاگردى كردن [ج] الاشتغال كالصانع : شاگردى كرد
له ثووتيل

شاگوں [ن] الزهرة الرئيسية

شال [ن] ۱ - حزام من القماش ۲ - وشاح ۳ - بردعة
(للابقار والفرس)

شالويز [ن] نوع من القماش

شام [ن] ۱ - طعام العشاء ۲ - فترة العشاء ۳ - طعام
يعطي للمسكين كحسنة ۴ - بلاد الشام : سورية .

شام دان [ئن] تقديم العشاء : شامى ميهوانه گان بده .

شام كردن [ئن] تناول طعام العشاء : شام كه م و ثمجا
نمازى عشاء كه م

شامى [ن] رقى، نبات الرقى

شامى كه نيزان [ك] عشاء متأخر

شان ۱ [ن] ۱ - كتف ۲ - كثافة ۳ - محاذاة : وه

شانى قوراگه ما رنى كرد ۴ - فترة : نهوه يهك شانه

خهفته .

شان ۲ [ثك] جنب: بنیش له شانم

شانازی [ن] فخر، افتخار، اعتزاز

شانازی کردن [چ] الافتخار، الاعتزاز: شانازی وه

خاسیه وه بکه، نهك وه خراوی.

شانه [ن] ۱ - مشاط، تخاریب العسل

شانه جهنگی [ن] تدافع

شانه جهنگی کردن [چ] التدافع: تا شانه جهنگی

نه که ید، نیه چیه و ناو.

شانزه [ن] ستة عشر، ست عشرة (۱۶)

شانزه هم [ئن] سادس عشر.

شانزه همین [ئن] السادس عشر

شانگ [ن] ۱ - مشط

- شانگ له سه ر شکانن [در] القاء التبعه علی: من

هه قم نی یه، شانگه گه ی له سه ری من نه شکنن.

شانگ کردن [چ] التمشیط: شانگی سه ری کرد.

شانگی [ن] نوع من النبات البري.

شان لی دان [چ] ۱ - ان يحمل ۲ - ان يتحمل

خسارة: هه ر ووژی، شان له ده دوانزه دینار دیگه.

شان وه شان [ن] جنباً الى جنب

شانو وکه [ن] کتف الحيوان وبخاصة الابقار.

شانو وکه دار [ئن] ذو کتف

شاوه [ن] ازیز: شاوهی گولله .

شاوه کردن [ئن] احداث ازیز

شاهد [سر] قد، لعل، عسی: شاهد قه‌بوول
نه‌که‌ن؟

شای [ن] عملة تساوي نصف قران .

- دوشایی زیاتره [در] ان یمن: وه بانی ټه‌یه‌وه،
ټه‌ویش دو شایی زیاتره .

شایان [ئن] جدیر، مستحق: شایانی خاصیه
شایه [تم] شاهد

شایر [ن] شاعر، منظم الشعر، ناظم: میران، شاعر
نی‌یه، شایره

شاین [ن] عاتق المیزان

شاینه [نم] ممثل الحكومة في الضرائب والمعكف
بجباية الضرائب

شایی [تم] شادي

شهبه [ن] الارض الزراعية المقسمة

شهبانن [ج] الغمس، الغمر: شهبانهی له ټاو

شهبه‌شهب [ن] تقطر الماء من (القماش... الخ)

شهبه‌هاتن [ج] التقطر: شهبه‌ی ټیی له ټاو.

شہت [ن] شط

شہ‌ټلابوون [ج] التراخي والتمدد: له‌بانن زه‌وگه‌یا
شہ‌لا بوہ .

شه‌تلاکردن [ج] التمدد، جعله راضيا: له بانی
قهر و نلّه‌گه، خوهی شه‌لا کردگه.

شه‌تلاهاستن [تم] شه‌تلا‌بوون

شه‌داد [ن] حبل یشد به بیت الشعر

شه‌ر [ن] ۱ - شر ۲ - منازعات، حروب

شه‌رانیچی [ئن] محب العراق

شه‌راو [ن] شراب، نیبذ

شه‌رهت [ئن] هائج جنسيا (حيوان)

شه‌رهت کردن [ج] التهيج جنسيا

شه‌رهتی [ن] کون الحيوان هائجا جنسيا

شه‌رهقه [ن] ابرة دواء

شه‌رهکی [ن] دثار: قطعة من اللباد توضع تحت
السرير.

شه‌رهت [ن] شربات (وبخاصة عصير الفواكه)

شه‌رت [ن] ۱ - شرط، تعهد، عهد، التزام ۲ - نذر.

شه‌رت کردن [ج] ۱ - التعهد، الالتزام ۲ - ان ينذر:

شه‌رت کردمّه نه‌گهر کو‌ره‌م خاسه‌و بو ده کاو‌ر سهر
بوو‌رم.

شه‌رخر [ئن] محب العراق

شه‌رفرووش [ئن] محب العراق

شه‌رفرووشی [ن] حب العراق

شه‌رم [ن] حياء

شهرمه زار [ئن] ۱ - خَجَل، خجلان ۲ - مفضوح
 شهرمه زار بوون [چ] ۱ - الخجل ۲ - الافتضاح.
 شهرمه زار كردن [چ] ۱ - جعله يخجل ۲ - الفضح:
 خودا شهرمه زاری درووزن بكيگ!
 شهرمه زاری [ن] ۱ - خجل ۲ - فضيحة
 شهرمهو [ئن] كثير الحياء والخجل: كرم فره
 شهرمهوه.
 شهرم كردن [چ] الاستحياء: شهرم كرد نهولمانا
 نه نايسته بكيگ.
 شهرمگه [ن] منطقة العورة
 شهرمن [تم] شهرمهو.
 شهرمنه [ن] خجل.
 شهرمنه كردن [چ] ان يخجله: خودا شهرمنه د بكيگ.
 شهروال [ن] سروال
 شهريك [ن] شريك
 شهريك بوونهوه [چ] الاشتراك: شهريك له كاره گه
 بوونهوه.
 شهريك كردهوه [ن] الاشتراك: پاره پيت دهم نه گهر
 شهريك بكيدهوه.
 شهريكی [ن] شراكة
 شمس ۱ [ن] ستين (۶۰)
 شمس ۲ [ئن] غزير: وارانى شمس

شهستیر [ن] بندقیة رشاشة
 شهسم [ثن] ستین
 شهسمین [ثن] الستین
 شهش [ن] ستة، ست (٦)
 شهشپر [ن] ضرب من الشعر ذات سنبله تحوي ستة
 صفوف من الشعر.
 شهشگوو شه [ن] شكل سداسي
 شهشلاى [ثن] سداسي
 شهشم [ثن] سادس
 شهشمین [ثن] السادس
 شهعری [ن] ضرب من القماش
 شهعيله [ن] يربوع
 شهفت [ن] وجبة عمل
 شهفتالو [ن] شجرة العنجا ص، فاكهة العنجا ص.
 شهق [ن] ١ - شق ٢ - رقة الاجنحة ٣ - صفن:
 ضرب بالقدم
 شهقار [ن] فطر، صدع
 شهقاره [تم] شهقار
 شهقاردان [ج] التفطر، التصدع: پهړچینی باخه گهم
 شهقاره داگه. له زقومی دهسم شهقاره داگه.
 شهقاره [ن] کماشة
 شهق بردن [ج] التشقق، التفطر، التصدع

شعق کردن [ج] الشق، القطع، القص: وه تیشگکی
شعقی سهری کرد.

شعق دان [ج] جعله يتشقق

شعقل [ن] ۱ - رُوشم: لوح منقوش تختم به البیادر ۲
- اثر الروشم على البیدر.

شعقلدار ۱ [ن] ختام. المادة السابقة

شعقل دار ۲ [نن] مخطط، ذو خطوط

شعقل حسن [ج] الرشم: ختم البیدر بالروشم.
خهرمانه‌گه نه‌ل‌دان و، ثمجا شعقلی حسن

شعقوان [ن] جرایه

شعقوه‌ن [تم] شعقوان

شعك [ن] شاة بعمر ستین

شعكانن [ج] الهز، التحريك: دوه‌ته له هه‌ل‌ل‌كه‌گه
خه‌فنگه نه‌گه‌ر گیرس بشه‌كنی.

شعك‌ت [نن] متعب

شعك‌ت بوون [ج] ان يتعب: نه‌وقره خره‌خواردم تا
شعك‌ت بوم.

شعك‌ت کردن [ج] ان يُتعب: بار کردن شه‌كه‌تمان
شه‌كه‌تی [ن] تعب، اعباء: کرد.

شه‌كه‌ر [ن] سكر

شه‌كه‌رنه‌ی [ن] قصب السكر

شه‌كه‌رووك [ن] نبات ذو طعم حلو «خرشوف».

شهكهرى [ئن] سكري، اصفر شاحب (لون)
 شهك وهرن [ن] خروف بعمر سستين
 شهكيان [ج] الاهتزاز، ان يرفرف
 شهكيانهوه [ج] الرفرفه: دارهگه شهكيگهوه، چمان وا
 تى.

شهل [ئن] اعرج، عرجاء
 شهلشهل [ج] تضلع: وه شهلشهل هات.
 شهلكهينه [ن] اكله تعد من العجين والدبس والدهن. «صهيرة».
 شهلهم [ن] شلغم
 شهل بوون [ج] ان يصبح اعرجا، عرجاء: ژان وژوو
 گرت و شهل بو.
 شهلغم [تم] شهلهم
 شهل كردن [ج] ان بصيره اعرجا: ژان وژوو شهل
 كردگه.

شهلگه [ن] عُقال: مرض عرقوب الخيل والدواب
 شهللى [ن] عرج
 شهلين [ج] ان يعرج: عهبدول له قولى چهپ شهللى
 شهمال [ن] ١ - ناحية الشمال ٢ - ريح شمالية
 شهماشه [ن] شمام
 شهسه [ن] السبت: اليوم الاول من ايام الاسبوع
 شهشهكهورهك [ن] خفاش، وطواط
 شهن [ن] نذارة

شه نه [ن] ۱ - زرع محصود ۲ - السداة: ما مُدَّ من خيوط الحياكة.

شه ن كردن [ج] الذرى: عباس ها له سهر خهرمان، شه ن كَيْك.

شه نك [ن] رصاص، طلقه «فیشك»

أ - شه نك له ميل [ئن] - سو (بندقية): وازى وه تفهنگى شه نك له ميل نه كه ين!

ب - شه نك له ميل بردن [ن] الحشو: شه نك برده ميلى تفهنگه گهى و زامنى نا.

شه و [ن] ليل: له زمسان شه وى له پيران ته وى [په ند]

شه و [ن] دشداشه، نفوف ۲ - قميص

شه واره [ن] فقدان الاحساس بالاتجاهات الاربعة.

شه واره كردن [ن] فقدان الاحساس بالاتجاهات

الاربعة كأن يصور الشمال جنوبا: آغه شه واره كردبو،

خوارو ژ وهرى خوهى نه ناسى.

شه وازوو [ن] عشو: رعى الحيوان ليلا

شه وازودانه وه [ج] العشو: شه وازوو په سه گان

دانه وه

شه وانه [ئن] ليلي: كارى شه وانه.

شه واهاتن [ج] ان يخيم الليل: وهر له يه گ شه واهات، كه فتنه و رى.

شه وه خون [ن] سهر، يقظة لاداء عمل ما.

شهوه خون دان [ج] السهر، اليقظ لأداء عمل ما :
ههركهس شهوه خون بديگ ره سينگه نه نجام .

شهوه زهنگ [ئن] حالك الظلام

شهوه ساره [ئن] بائد (طعام) : خواردني شهوه ساره بوو
وه نه خواهشي .

شهوه كه [ن] شليف : عدل كبير يستعمل لنقل حصاد
الغلة الى البيدر ولاغراض اخرى .

شهوه كي [ن] صباح : له شهوه كي تا ثواره كار نه كا .
شهوه مهن [تم] شهوه ساره

شهوه ندر [ن] شوندر

شهوه بوو [ن] نبات زكي الرائحة في الليل : شب الليل
شهوه جراخ [ن] ١ - فسفور ٢ - قبار، عشوه

شهوه خف [ن] افرشة واغطية النوم

شهوه شه مه [ن] خيرة تؤخذ في ليالي السبت وقوامها ان
يقوم فرد بالانصات لاحد البيوت واذا كان حديثهم
يدور حول موضوع جيد يعتقد بأن امزّه سيتحقق ،
والعكس صحيح .

شهوه شيم [ن] ذبيحة تذبح بعد دفن الميت والعودة
الى البيت .

شهوق [ن] ١ - شوق ٢ - شعلة

شهوق دار [ئن] مشع : ئاسارهي شهوق دار .

شەوق دان [ج] ان يشع : جوور مانگە شەوق دا .
شەوك [ن] ۱ - شوك ۲ - زەرور
شەوكەت [ن] هبة ، قامة : وه شان و شەوكەت هەر
باوگه .

شەوكلاو [ن] طاقة سحرية
شەوكوت [ن] قطاع الطريق في الليل .
شەوكوور [ئن] اعشى الليل : هەركەس شەوكوورە وه
شەو له مال دەر نەچوو .

شەوكووربوون [ج] ان يصبح اعشى
شەوكووركردن [ج] جعله اعشى
شەوكوورى [ن] عشو ليلي
شەوكين [ئن] كثير الاشواك : زەوى شەوكين .
شەوگە [ن] كابوس .

شەوى [ئن] ليلي
شەهات [ن] ۱ - شاهد ۲ - شاهد السبحة
شەهاتى [ن] شهادة ، افادة
شەهاتى دات [ج] الاستشهاد ، الادلاء بالافادة
شەيتان [ن] ۱ - شيطان ۲ - عنكبوت : مالى شەيتان :
بيت العنكبوت .

شەيتانى [ئن] مستحلم
شەيتانى بوون [ج] الاحتلام
شەيلەمان [ن] قضيب حديدي (شيلمان)

شپرز [ثن] مبھذل
 شپرزبوون [ج] التبهذل: له بیٰ خه رجی، شپرز بوَن.
 شپرزکردن [ج] جعله مبھذلا: واران شپرزمان کرد.
 شپرزی [ن] بهذلة
 شتر [ن] بعیر، جمل، ناقة
 شتره لوان [ن] راعي البعیر
 شتره نج [ن] شطرنج، لعبة الشطرنج
 شخارته [ن] شخاط
 شخل [ن] مشخلات
 شپ [ثن] ۱ - رث، بال، مهلهل ۲ - ممزق
 شرابی [ثن] وردی (لون): رهنگی شرابی خاصه، تا
 وهنه وشهیی!
 شراکته [ن] حد، حافة: چووهو شراکته مردن
 شربار [ثن] ۱ - رث الثياب ۲ - فقیر الحال
 شرباری [ن] ۱ - رثة الثياب ۲ - فقر
 شربوون [ج] ۱ - ان یصبح رثا، بالیا، مهلهلا ۲ -
 التمزق
 شرپه [ن] صوت الضرب
 شرپن [ثن] ۱ - قليل ۲ - ضراط (م)
 شرته [ن] شرطة
 شرت برین [ج] تعدی حدود الاصول والاعراف:
 ده می شرت برپه.

شرتی [ن] رجل الشرطة، شرطی
شرکردن [ج] ۱ - جعله رثا، مهلهلا ۲ - التمزيق
شری [ن] ۱ - كون الشيء رثا، مهلهلا ۲ - كون
الشيء ممزقا

شریه [ن] جذر: شریه‌ی ده‌رچگه!
شریقانن [ج] ۱ - الدوي ۲ - الصراخ
شریقه [ن] ۱ - دوي ۲ - صرخه
شریقه‌کردن [ج] الدوي: گولله‌گه، یه‌ك شریقه‌ی کرد!
شفته [ن] غیر محفوظ فی محفظة، کیس نقود: پاره،
وه شفته هه‌لمه‌گر. فره كهس پۆل وه شفته نه‌لگرنی.

شفت شوور [نم] حیض، طمث
شفت شوورکردن [ج] الحيض، الطمث: بی‌جگه‌ له
روی هه‌لآل گووشت شفت شوور نیه‌کیک.

شفلی [ن] نبات الشفاح
شفلیه [تم] شفلی

شك [ن] ۱ - شك ۲ - امتلاك: فلس شك نابهم.
۳ - علم، خبر: خودا بزانی شكم لی نیه‌ره‌سی.
شكات [ن] ۱ - شكایه، شكوي ۲ - تشكي

شكات كردن [ج] ۱ - تقديم الشكوى ۲ - التشكي
شكار [ن] غزال

شكاره‌وان [ن] صياد

شكارته [تم] چه‌رده

شکانن [ج] ۱ - الکسر، التحطيم، القصم ۲ -
الذحر، ان يهزم ۴ - التقليل من قيمة الفرد ۵ - كسر
سوق (البضاعة.. الخ).

د - الازالة: دهرمانه گه ژاننى شکان.

شکاننه وه [ج] ۱ - التقليل من قيمة الفرد: پيشه
گه نه، هه ميشه براده رى خوهى شكنيگه وه ۲ -
التكسير: ياره ما شکاننه وه.

شكهس [ن] ۱ - انكسار ۲ - هزيمة، اندحار

شكهس خواردن [ج] ۱ - الانكسار ۲ - الانهزام الاندحار

شك بردن [ج] ۱ - الامتلاك ۲ - الشك او توقع شيء
ما: چيشتنى پيهو شك ئه بهى!

شك ره سين [ج] ان يعلم، ان يعرف: خودا بزاني
شكمه لى تيره سى

شك كردن [ج] ۱ - الشك ۲ - الظن: شك نيه كه م
صالح دزى بكيگ

شكل [ن] ۱ - شكل، صورة، هيئة، رسم ۲ - مثل
۳ - كيفية

شكيگ [نن] ۱ - مكسور، محطم ۲ - مهزوم مدحور

شكيان [ج] ۱ - الانكسار، التحطيم ۲ - الانهزام الاندحار ۳

الدخول، الولوج: سهعت شكي له چوار ۴ - ان يقل

(سعر، قيمة) شيء: گهنم وهيه كجار شكيگه ۵ -

الزوال: ژانى سهرم شكي

شل [ئن] ۱ - مسترخ: گیانم شله ۲ - لین، رنجو ۳ -
متردد: نه‌حمده لهو کاره شله ۴ - مائع: جاجگی
شل.

شل [ن] ۱ - کزاز ۲ - شطیة: شلی چوو. شلی
قومبه‌له.

شلاق [تم] شق - ۳

شله [ن] ۱ - مقدار ما تحمله شفرة المسحاة ۲ -
طعام يعد من الرز واللبن الخاثر.

شله‌ویوون [ج] ۱ - الاسترخاء: گیانم شله‌و بۆ. بۆ.

۲ - ان یصبح لینا: خورماگه شله‌و بۆه. ۳ - التردد:
له کاره‌گه، شله‌و بۆه ۴ - ان یصبح مائعاً.

شلپه [ن] ۱ - صوت السقوط ۲ - صوت حركة الماء

شلپه‌شلپ [ن] ۱ - صوت السقوط المتكرر ۲ -
صوت حركة الماء المتكرر.

شل کردن [ج] ۱ - الارخاء ۲ - الاصغاء: گوش شل
نه‌رای کرد.

شل کردنه‌وه [ج] ۱ - الارخاء: دهرزیه‌گه، گیانی
شله‌و کرد. ۲ - ان یلین ۳ - جعله مائعاً

شلقانن [ج] الرج، الخض: نه‌وه‌لجار، مه‌شکه‌گه
بشلقن و ثمجا دوو داکه.

شلقه [ن] صوت رج او خض السوائل

شلقه شلق [ن] صوت رج او خض السوائل المتكرر

شلووق [ئن] مضطرب، تسوده الفوضى
شلووقانن [ج] اشارة الاضطراب والهيّاج: وه
هاوارکردن دنيا شلووقانه سه‌رمان.

شلووق کردن [تم] شلووقانن
شلووقياگه [ئن] مضطرب: دنياى شلووقياگه .
شلى [ن] ۱ - استرخاء ۲ - ليونة ۳ - تردد ۴ - ميوعة
۵ - رخو.

شلير [ن] زنيق (وردة)
شلى مى [ن] عيد ليلة بداية الشتاء
شلى مى کردن [ج] الاحتفال بأول ليلة بداية الشتاء
شماره [ن] ۱ - حساب، احتساب ۲ - عدد، رقم

شماردن [تم] شماره کردن: ثنى پوله نه‌رام بشمار.
شمر [ن] ۱ - شمر بن ذى الجوشن والذي ذبح
الحسين (ع)

۲ - كل شخص ظالم
شمرکه [ن] ۱ - شتلة ۲ - غصن
شمشال [ن] مزمار
شمشير [ن] السيف الضالع
شمشيره [ن] خشبة تشد حامل شفرة المحراث
بالفدان

شمليه [ن] نبات الشيلم

شن - گک [ن] نبات السلسفیل
شناس [ن] معارف: له ههرشوونی شناسی دایشتبؤ،
هەر خاسه

شناسنامه [ن] هویه الاحوال الشخصية
شنه [ن] هفیف الريح
شنه‌فتن [ج] السماع: غه‌ریبی شاران وه کووش
شنه‌فتم خودا کارئی کرد خوم تیی‌دا که‌فتم
(فولکلور).

شو [ن] زوج، بعل
- وه شۆدان [ج] [ج] التزویج: جاری دۆته‌ی نه‌داگه
وه شو.

شوان [ن] راعي الغنم
شوانانه [ن] اجرة الراعي
شوان خه‌له‌تته [ن] الحمامة المغوية
شوانی [ن] مهنة الراعي
شوانی‌کردن [ج] امتهان مهنة الراعي: پینج سال له
سه‌ریه‌ك شوانی‌کردم.

شو‌هله [ن] شعله، ضياء: شو‌هله‌ی فانووزه‌گه که‌مه.
شوبات [ن] شهر شباط: الشهر الثاني من السنة
الميلادية.

شو‌ت [ن] شوط: صوت جهاز التنبيه
شو‌کردن [ج] التزويج (امراة): گو‌لله، پاره‌که شو‌کرد.

شولانن [ج] الاسهال، ان یسهل

شوله [ن] اسهال شدید

شوم [نن] شوم: شهواری شوم له نیواره دیاره (په‌ند).

شوو [ن] ۱ - حد ۲ - نشاء الاقمشة

شووبردن [ج] الاستهلاك: نه‌وقه‌ره قالیه‌گه خسنه‌و ژیر، تا شوی بردن.

شووخ [نن] ۱ - رشیف ۲ - جمیل

شووقی [ج] ۱ - رشاقه ۲ - جمال ۳ - مزاح، مازحه.

شووقی‌کردن [ج] المزاح: نه‌وړاسی که‌ید، تا شووقی که‌ید!

شووپر ۱ [ن] نبات ربیعی.

شووپر ۲ [نن] ۱ - طویل ۲ - عظیم: شووپره سوار ۳

- فوق طاقه او امکانیه الفرد: ئی کاره فره پټان شووپره.

شووپرابوون [ج] التدلي: مشکیه‌گه‌ی وه پښتیا شووپرابوه.

شووپراکردن [ج] جعله يتدلي شووپریا کرده‌و ناو چال‌وه‌گه‌یا

شووپره سوار [ن] فارس عظیم.

شووپره‌یی [ن] عار: عه‌یب و شووپره‌یی

شووپریا [ن] شوره

شووپربوونه‌وه [ج] التطول، التمدد

شووپرکردنه‌وه [ج] التطول، التمدد

شوورپی [ن] کون الشيء طويلا ممدودا
شووفار [ن] نَمَام: قسه له لای خلیل مه که،
شووفاره .

شووفاری [ن] نیمية

شووفاری کردن [چ] النمیمه: ئهرا ئی قهده دروو
دهیدو شووفاری کهیدا!
شول [ن] شوال: کیس ذو عدلین کبیرین .

شوون ۱ [ن] ۱ - محل، مکان ۲ - اثر: شوونی دیار
نی یه ۳ - بدیل: کی ها له شوونی؟ ۴ - حبار: اثر
الضرب في الجسم: شوونی قه مچیگه له پیشتی
دیاره .

شوون ۲ [ئك] ۱ - (زمان) وراء: کی له شوونی
هات؟ ۲ - (مکان) بعد: چ مانگی له شوونی
شووبات تیپی

أ - ئهوشوون کهفتن (چ) ۱ - ان يتبعه ۲ - ان يكون
خلفه

ب - ئهوشوون نیشتن (چ) الاستخلاف: کی نیشتهو
شوونی دیار؟

ج - له شوون چوون (چ) الذهاب في طلب
شخص: ژنه ی تووریاگه، کهس نی یه له شوونی
بچوو .

د - له شوون هاتن (چ) القدوم او المجيء في طلب

الشخص: دوه که کی هاتبو له شوونم؟
 هـ - له شوون يهك: واحدا بعد الاخر: تتابع
 (الاحداث، الامور): يهك له شوونی يهك مردن. نهك
 له شوونی يهك نقوم بون.
 شوون ته لگرتن [چ] قطف الاثر، تتبع الاثر: شوونی
 پای ته لگرتن تا دهري مالیان.
 شوورا [ن] اخ الزوج بالنسبة للزوجة
 شوورازا [ن] اوزلاد اخ الزوج بالنسبة للزوجة
 شی [ئن] ۱ - مندوف ۲ - محلول ۳ - متراخ: گیان
 شی یه
 شیا [ئن] ۱ - مجنون ۲ - متیم، سارح الفكر
 شیا بون [چ] ۱ - ان یجن ۲ - ان یتیم
 شیا کردن [چ] ۱ - الاصابة بالجنون ۲ - جعله متیما
 شیان [چ] ان یلائم، ان یوافق: ئی کاره وه من نیه
 شی
 شیا یی [ن] ۱ - جنون ۲ - تعیم
 شیه چگه [ئن] کریم الید، برمکی: حسن فره
 شیه چگه، دهره نی پاره نی یه.
 شیه چگی [ن] کرم، سخاء
 شیه خ [ن] شیخ
 شیه ره کی [تم] شهره کی
 شیه و بوون [چ] ۱ - الندف خورییه گه، خاس شیه ز

بوو ۲ - التحلل: پارچه‌گه، شیهو بوو ۳ - التراخی:
گیانم شیهو بوو و ریزه‌ریز کیك.

شیهو کرهن [ج] ۱ - ان یندف ۲ - ان یحلل
شیپانن [ج] الصهیل بصوت عال طلباً للعلف او
للجنس.

شیه [ن] صهیل عال
شیت [ئن] ایله، مُخبل، معتوه، أحمق: له وهر
خویه‌وه قسه کیك، چمان شیته.

شیتال [ئن] مفتت، ممزق
شیتالگ [ئن] شيء مفتت، ممزق
[ئن] خاص بالبلاده، الخبل. الخ: قسه‌ی شیتانه
شیت بوون [ج] ان یصبح أبلها، مجنوناً
شیتخانه [ن] مستشفی المجانین
شیت کردن [ج] ان یصبح معتوهاً او احمقاً:
قسه‌گت شیت پیاو کیگه.

شیتی [ن] بلاهه، خبل، اختلال عقلي، حماقة
شیخ [ن] شیخ

شیخانه [ن] حصه الشيخ مما یصیب القوم
شیخایه‌تی [ن] مشیخه: مهنة الشيخ
شیخماشی [ن] أكلة «شیخ محشي»
شیر [ن] أسد، سبع، لیث، ضرغام

شیر [ن] حلیب: مناله، هیمان بوو شیر له ده‌می

تی.

ا - بوو شیر له دهمی تی (در) طفل رضیع
ب - منال وه شیر (ئن) مرضعه: ژنی منال وه شیر.
ج - وه شیرو خوری وه یك نیه رهن (در) لا بالعیر
ولا بالنفیر: جمال و جهلال وه شیرو خوری وه یهك
نیهرهن.

د - له شیرهو چوون (چ) ان یجف حلب ټدیه او
ظرنه: مانگه گهمان له شیرهو چگه.

ه - هاتنه وه شیر (چ) ان یدر الحلب ثانیة: بزنگه
وشك كړدو هم هاتنه شیر.

شیر [ن] عفت

شیرا [ئن] حلب: مانگه ی شیرا، میه ی شیرا.

شیرازه [ن] ۱ - رابط الکتب ۲ - نجاش: سیر نعل
الکلاش والجزء المماس لمشط القدم منه
شیرازهدان [ن] ۱ - شد الکتب برابط ۲ - التزويد
بالنجاش. المادة السابقة

شیرانه [ئن] بطولي: کاری شیرانه

شیره [ن] عصارة، شیرة: شیرهی گهنم

شیره [ن] عفتة

شیره خوهر [ئن] رضیع: منالی شیره خوهر.

شیره شیر [ن] عفت متکرر

شیره که [ئن] مستاسد

شیره که بوون [ج] ان یستأسد: خهمانی شیر که بوه وه
سه ر خانی.

شیره که کردن [ج] ان یؤسد: نه گهر ئی جووره بکهید،
شیره که ی کهیده سه ری خوه د.

شیره که یی [ن] تأسد

شیر بر [ن] فطم، فطام

شیر بر کردن [ج] الفطم، الفطام: که ی شیر بری
کوره ی کرد؟

شیر برنج [ن] اكلة تعد من الحليب والرز

شیر پاک [ئن] نفی السريرة، وفي، مخلص

شیر پاکی [ن] نقاء السريرة، وفاء، اخلاص

شیر تهن [ئن] فاتر

شیرزا [ن] شبل: ابن الاسد

شیر کیش [ئن] ۱ - عافط، عفت ۲ - غیر مبال ۳ -
عديم الاعتبار والقيمة.

شیرمای [م] فربیون، يتوع: نبات ذو لبن دار.

شیرور [تم] شیر بر

شیرور کردن [تم] شیر بر کردن

شیرین [ئن] ۱ - حلوه، عذب ۲ - جمیل، ظریف،

ودود، محبوب ۳ - رخیم، رقیق: دهنگی شیرینه.

شیرینه و بوون [ج] ۱ - ان يتخلى: ان یصبح حلوا ۲

زبرزاقه دان [چ] الاکتلاء: چهوی زبرزاقه دا.
 زرفت [ن] معدن الرصاص
 زرکه [ن] لمعان (عین)
 زرکه زرك [ن] لمعان متواصل
 زرگه هاتن [چ] اللمعان: زرکه ی چهوی هات
 زومه [ن] وقع شدید. زومه ی پا
 زومه هاتن [چ] احداث وقع شدید: زومه ی پایان
 هات
 زرم و زام [ن] وقع شدید متواصل
 زرم کوت [ن] وقع ودق متواصل
 زرم وهوب [ن] وقع وضجيج
 زرناو [ن] اسم کاذب او زائف: محمد ناویه، احمد
 زرناویه.
 زرنګه [ن] نشاط، کامل: له رنی کردن، زرنګه ۲ -
 رهوا (حيوان): قاتره گه زرنګه وهلی جیهل کیګه.
 زرنګانن [چ] ۱ - القرع ۲ - الافشاء (سر،
 خبر. الخ) زهنگمان مه زرن.
 زرنګه [ن] رنین: زرنګه ی ئاسن
 زرنګه کردن [چ] الرنین: وه فیتګه بده له مس زرنګه
 کیګه

زرنګه هاتن [چ] احداث الرنین زرنګه ی چیشن تی
 زرنګی [ن] ۱ - نشاط ۲ - حالة كون الحيوان رهوانا

زرنیشان [ن] حيلة، خدعة: وه زرنیشانهو، سهد دینار
له باوگم سهن

زرنی [ن] درع

زرنی [ن] حالة كون الشيء (حبوب) مصفى:
زرنی گهنم

زرنیه [ن] ضريح

زرنیووش [ن] مدرع، مدرعة

زرنیشك [ن] نوع من النباتات

زرنیکانن [ج] الصراخ: هه رديهمان زرنیکان و وای.

زرنیکه [ن] صرخة: زرنیکهی رهسپه ئاسمان

زرنیکه دان [تم] زرنیکانن

زرنیه و پرنیه [ن] خفایا واسرار: گشت زرنیه و
پرنیه مان زانن.

زفت [ن] اسفلت

زق [ن] رطب: زهوی زق، واران واریه و ناو
حه و شه گه زقه

زقوم [ن] برد، زمهریر.

زقوم و زهلان [ن] طقس بارد و ممطر

زقی [ن] حالة كون (ارض) رطباً

زگ [ن] ۱ - بطن: خنجه رنی کرده زگیا له پشتیه و
دهرچگ

۲- ولادة: خاوه ر سنی زگ هاوردگه ۳ - میلان
(حائط): زگی دیواره گه خاسه و بکه ن. ۴ - کرش.

- ان یصبح جمیلاً: ههولیر شیرینهو بوه.
شیرین جق [ئن] مائل الی الحلاء: ترشاشی
شیرین جق
شیرین شاهوو [ن] بلشون (طیر)
شیرین کردن [ج] ان یصیره حلوا: فره شیرینی
چایه گهی من مه که.
شرین کردنهوه [ج] جعله اکثر حلاوة، جمالاً
شیرینی [ن] ۱ - حلاوة، حلاء ۲ - حلویات ۳ -
عذوبة ۴ - جمال ۵ - رقة
شیش [ن] سفد
شیشه [ن] ۱ - زجاج ۲ - جامه ۳ - قنینه
شیشه و بِلْکان [ن] دمیة، لعبة
شیف [ن] ۱ - قص (البرتقال)، فلفة ۲ - حشرة
شیفه ره [ن] ورق النبات
شیک [ن] ۱ - منافس ۲ - ند، نظیر، صنو: له
زووران کهس شیکی نی یه
شیم [ن] ۱ - طعام العشاء ۲ - شؤم
شین [ن] ۱ - عزاء ۲ - نواح ولطم علی المیت
شینکه ر [ن] نائحة
شین کردن [ن] النواح واللطم علی المیت: نه گهر
مردم شینم مه کهن تا هه قم نه سینین.
شیو [ن] ارض جبلية وعرة خالية من السلاسل

شیوالگ [ن] ثریا: الطبقة الدهنية الرقيقة التي تنغطي
الكرش والامعاء

شیوان [ج] ۱ - الارباك ۲ - الاخلال ب- ۳ - البعثة
۴ - المزج بالتحريك: چایه گه بشیون ۵ - جعله
یصاب بحالة عصبية او نفسية: خودا شیوانه ی.

شیواوشیو [ن] بعثرة، عدم الانتظام

شیوه [ن] ۱ - شكل، هيئة، صورة ۲ - اسلوب

شیوهن [ن] عزاء، تعزية، رثاء

شیویاگ [ئن] ۱ - مبعثر ۲ - ممزوج او مخلوط
بالتحريك ۳ - مصاب بحالة نفسية او عصبية ۴ -
مربك

شیویان [ج] ۱ - التبعثر ۲ - الارتباك ۳ - الاصابة
بحالة نفسية او عصبية ۴ - الاختلاف في امر ما: له
یهك شیویان ۵ - الانصراف: مهردم بشیون.

- ع -

ع [ن] /عین/ الحرف الخامس عشر من الالف باء
عار [ن] ۱ - عار، خزي ۲ - فضيحة ۳ - خجل
عاردار [ئن] معیر الاهمية للامور: نه گهر عارداره، دی
ئی کاره نیه کیك.

عارداری [ن] اعارة الاهمية للامور.

عارکردن [ج] الخجل: وازبار، له خوده عار بکه!

عارکردنه وه [ج] اخذ العبرة من : دی عاره و بکهره وه .
 عارهاتن [ج] الشمرور بالخجل ، الاستحياء : عارم تی
 لی بهرسم .
 عاشق [ئن] عاشق
 عاشق بوون [ج] التعشق : نهوقه ره جوانه برای خوهی
 عاشقی بوو .
 عاشقی [ئن] عشق ، تعشق
 عاقل [ئن] عاقل : نعمت فره سهین و عاقله .
 عاقلی [ن] تعقل
 عاقلی کردن [ج] التعقل ، التصرف بعقلانية : عاقلی
 کرد ده نگه لی نه کرد .
 عانه [ن] عملة نقدية تساوي اربعة فلوس عراقية
 عهبا [ن] عباءة
 عهبدال [ئن] متیم
 عهبدالی [ن] تیم
 عهرش [ن] عرش
 عهسعووس [ئن] عنید ، معاند
 عهسعووسی [ن] عناد ، معاندة
 عهعه [ن] خروج ، براز «الطفل»
 عهمر [ن] عمر ، سن : عهمری چه نه ؟ چل سآله .
 عهمردار [ئن] معمر ، مسن .
 عهنتر [ن] سعدان (قرد)

عہیب [ن] ۱- عیب ۲ - نقص ۳ - فضیحة ۴ -
خجل

عہیب دار [نن] معیوب: قالیه گہ عہیب دارہ.

عہیب کردن [ج] ان یعیب عہیبی مردم کہ یدو
خوہدیش کارہ گہ کہ یدا.

عہیب ہاتن [ج] الخجل، الاستحياء: عہیبی ہات
قہرتہ لی . کیگہ

عہیبی [ن] کون الشيء عیا

عہین [ن] نفس: عہینی چیشتہ.

عہینہک [ن] نظارة العیون

عزرائیل [ن] ملک عزرائیل

عو [ن] قیء

عوکردد [ج] التقيؤ

عوہدہ [سر] خطر «طفل»

عووہدہ [ن] ۱ - عوذ ۲ - توبہ

عیار [نن] حیال: زنی عیار

عیاری [ن] کون المرأة حیال

- غ -

غ [ن] / غین / الحرف السادس عشر من الالف باء

غار [ن] رکض، عدو: سواری ٹہسپہ گہی بوہو، وہ
غار چگہ.

غاردان [ج] جعله یرکض، یعدو: غاری ماہینہ گہی دا.

غارکردن [چ] الركض، العدو: هر لیره تا مالّ غار کرد.

غارنان [چ] ۱ - الركض، العدو ۲ - جعله یرکض، یعدو

غاز [ن] ۱ - غاز: غازی ٹوکسجین ۲ - غاز سائل. غازکردن [چ] تحریر غاز: پریمیزه گه غاز کرد.

غازی [ئن] غازی

غازین [ئن] ممزوج بالغاز

غهداره [ن] مدیة

غهدر [ن] غدر

غهدربوون [چ] ان ینغدر: فره کهس وه ناههق غهدر بو.

غهدرکردن [چ] ان یغدر: کهس جوور من خودا غهدره لی نه کیك!

غهر [ئن] اغر: مهلی غهر. میه ی غهر.

غهراز [ن] غراض، اثاث

غهرغهره [ن] غرغرة

غهرغهره کردن [چ] الغرغرة: وه دهرمانه گه غهرغهره بکه.

غهری [ن] کون الحيوان اغر

غهریب [ن] ۱ - غریب ۲ - اجنبی

غهریبی [ن] غربة

غهزهو [ن] ۱ - غضب ۲ - دهاء
 غهزینه [ن] ۱ - خزينة ۲ - مخزن
 غهش [ن] غش: خودا بزانی، غهش لهی کاره نی یه.
 غهش باز [ئن] غشاش
 غهش کردن [ج] الغش: غهش کردن همراهه.
 غهشیم [ئن] غشیم: ئهوقهره غهشیمه، منالی
 خهله تنیگهی!
 غهشیمی [ن] کون الفرد غشیمه
 غهلهت [ن] ۱ - غلط، سهو ۲ - جسارة
 غهلهت کردن [ج] ۱ - ان يغلط ۲ - التجاسر:
 غهلهت له روی مهکه
 غهم [ن] غم، وكد، حزن، حسرة
 غهمبار [ئن] مهموم، حزين
 غهمباری [ن] کون الفرد مهموما، حزينا
 غهم خواردن [ج] الحزن، التحسر: غهمی ئی مردم
 بهدبهخته خوهم
 غهمگین [تم] غهمبار
 غهمین [تم] غهمگین
 غهور [ن] دمار
 غهوربوون [ج] التدمير: خانگه گهیان غهور بو.
 غهورکهر [ن] مدمر، مدمرة
 غهورکردن [ج] التدمير: زهوله رزه غهوری

ناوايه گه مان کرد.
 غهوز [ن] الشيخ عبدالقادر الكيلاني «رض»: غوث،
 غوث الثقلين.
 غهوش [ن] ۱ - شائبة ۲ - عيب
 غهوش دار [ئن] ۱ - مشوب ۲ - معيوب
 غهيهت [ن] ذميمة
 غهيهت کردن [ج] الذم
 غز [ن] ۱ - قطع ۲ - صوت القطع
 ۳ - ملء: غز خونهنگی بردهوه
 غزه [تم] خزه
 غزه غز [تم] خزه خز
 غزکردن [ج] القطع، التقطيع: چه قوه گه تيزو، غزی
 ده سی کرد.
 غنگه [ن] طنين: غنگه ی مه گه س.
 غنگه غنگه [ن] طنين متكرر
 غوبار [ن] غبار
 غولام [ن] ۱ - خادم ۲ - عبد
 غولامی [ن] ۱ - خدم ۲ - عبودية
 غوول [ن] غول: حيوان كبير
 غيرهت [ن] غيرة
 غيرهت دار [ئن] غيور
 غيرهتداری [ن] كون الفرد غيورا

غیرهت کردن [ج] بذل الغيرة: غیرهت بکهن ثاوہگہ
بوہسن .

غیز [ن] غیض

غیزکردن [ج] الاغتياظ

غیو [ن] غیب

غیو بوون [ج] الاختفاء عن الانظار، التواری

غیوی [ن] غیبي

- ف -

ف [ن] /فی/ الحرف السابع عشر من الالف باء

فاتگہ زوولہ [در] فتان: فاتگہ زوولہ "خاس زہینہ یہ!

فاسوولیہ [ن] حبة فاصوليا، نبات فاصوليا

فاش [ن] ۱ - حقنة ۲ - بوح

فاش کردن [ج] البوح: سری فاش مہکہ .

فاش نان [ج] الحقن ب: فاشی بنہن تا بچوگوگہو

دہشت

فافوون [ن] معدن الالمنيوم

فاق [ن] فح، شرك، مصيدة

فاقہونان [ج] وضع الفخ، الشرك

فال [ن] فال، استخارة

فالخہر [ن] فتاح فال، عراف

فالگر [تم] فالخہر

فال گرتنہوہ [ج] قراءة الطالع، قراءة الحظ .

فام [ن] فهم، وعي، احساس، ادراك
 فامانن [چ] الافهام: ماموسای کیمیا خاس فامنی.
 فام دار [ئن] فاهم، واع
 فامداری [ن] کون الفرد فاهما، واعیا
 فامسن [چ] الفهم، الوعي: فامسی چه وهت؟
 فام کردن [چ] ان ینسی: فام کردن خهوه‌ری بکه‌ن.
 فامین [تم] فامسن.
 فانووز [ن] ۱ - فانوس ۲ - مصباح، سراج
 فانووس [تم] فانووز.
 فایز [ن] فایز، ربا
 فهت [ن] ۱ - عمل مهم، بلیه، مکسورة
 فهتارهت [ن] ۱ - تلف، تبذیر ۲ - تبذیر
 أ - وهفه‌تارهت چوون [چ] الذهاب سدی، التلف:
 خه‌له‌گه، وه فه‌تارهت چگ
 ب - وهفه‌تارهت دان [ح] الاتلاف، التبذیر: گشت
 پارچه‌گه، دا وه فه‌تاره‌تا
 فهت کردن [چ] القيام بعمل مهم: نه‌را دوه‌بش
 بده‌مه پیت، فهت کردیده!
 فهتوا [ن] فتوی
 فه‌توادان [چ] الافتاء: ماموسا فه‌توای کوشتنی دا.
 فه‌توادر [ن] مفتی
 فه‌تیره [ن] فطيرة، خبز من عجین غیر متخمّر

فەر [ن] روعة، جلال.
 فەرەج [ن] فرج، انفراج: فەرەجی خودا فرەس.
 فەرەج کردن [ج] الافراج: خودا له ئیمەو له گێشت
 مەردم فەرەج بکینگ!
 فەرەجی [ن] معطف مصنوع من اللباد
 فەرەنجی [تم] فەرەجی
 فەرەنگی [ئن] فرنسی
 فەرته نه [ن] فوضى، اضطراب
 فەرجام [ن] مجال: فەرجام نەما بوايم
 فەرد [ن] ارجوزة، شعرية
 فەرپدار [ئن] رائع، جلیل، جمیل،
 فەرپداری [ن] كون الفرد رائعا، جليلاً
 فەرده [ن] کيس كبير: فەردهی ئارد. فەردهی گەنم
 فەردهشە [ج] كيل محصول البیدر من الفلة
 فەردهشەکردن [ج] الكيل: الماده السابقة: کی
 فەردهشەی ماسیەگە کرد؟
 فەرزەن [ن] اولاد: باوگ و فەرزەن. دالگ و فەرزەن
 فەرّق [ن] ۱ - قمة، اعلى نقطة: فەرقي سەر ۲ -
 حس، انتباه الى: کەس فەرّق پێ نیه کەی.
 ۳ - فرق: فەرّقمان نییه
 فەرّق کردن [ج] ۱ - الحسن الانتباه الى: کەس
 فەرّق نەکرد

۲ - التميز: فرق له بهینیان مه‌که.
 فرمان [ن] ۱ - امر، طلب ۲ - توصیه
 فرمانبهر [ن] مبعوث
 فرمان دان [چ] ۱ - الامر، الطلب ۲ - التوصية
 فرمان دهر [ن] امر
 فرمانی [ن] نوع من الستر القديمة
 فرمانیشت [ن] ۱ - حدیث ۲ - قول مأثور
 فرمانیشت کردن [چ] التحدث: دهی، فرمانیشت
 بکه!
 فرموده [ن] ۱ - قول، کلام مأثور ۲ - حدیث
 فروه [ن] ۱ - فرو ۲ - معطف من الفرو
 فرهه‌ناک [ن] هادگه، مستکین
 فرهه‌ناکاهاتن [چ] الهدوء، الاستکانة: تیرخوارد
 فرهه‌ناکیا هات
 فرهه‌نگ [ن] قاموس، معجم
 فزرا [ن] فزع، صراخ
 فزادان [چ] الفزع، الصراخ: نیمه‌وه فزادان هات.
 فه‌سال [ن] هیئة، شکل: به‌د فه‌سال.
 فه‌سبل [ن] صلح، مصالحة
 فه‌سل دان [چ] الاصلاح
 فه‌سل کهر [ن] مصلح، وسيط الصلح
 فه‌سل کردن [چ] التصالح

فهغان [ن] الم: ناهو وهغان
 فهق [ن] ١ - إستهزاء، تعليق ٢ - إستهزاز
 فهقاره [ن] تدفق
 فهقاره دان [ج] التدفق: خوځن له سهرى فهقاره دا.
 فهقان [ن] وخزة الم
 فهقان دان [ج] ان يخز: ژانئى سهزم فهقان ديگ
 فهق دان [ج] ١ - الاستهزاء، التعليق ٢ - الاستفزاز
 فهقهرد [ن] مستهزىء
 فهق فهقه [ن] داء قتال، داء مميت
 فهقفوورى [ن] فرفوري
 فهقيانه [ن] كم طويل، [تم] چارووكه
 فهقيه [ن] ١ - فقيه ٢ - طالب العلوم الدينية
 فهك [ن] ١ - تسديد «الدين» ٢ - فك الطلب وخاصة
 في اللعب.. الخ
 فهك كردن [ج] ١ - التسديد ٢ - فك الطلب
 فهك وهفهك [ن] المثل بالمثل: لا يطلب احد الاخر
 فهلاقه [ن] فلقة
 فهلاقه نان [ج] المعاقبة بالفلقة: ههركهس تهمل بوو
 فهلاقهى نه ن.
 فهلسهفه [ن] ١ - فلسفة ٢ - منهج، رؤيا
 فهن [ن] ١ - حيلة ٢ - اسلوب، طريقة: له ئى فهنه.
 فهناد [ن] فناو. اباد

فەنادکەر [ن] مەبەد
 فەنادکردن [چ] الافناء، الابداء: واران فەنادمان کرد.
 فەنار [ن] قەد
 فەنەر [ن] نابض، زنبړک
 فەنباز [نن] ۱ - حیاڵ ۲ - مراوغ

فەنبازی [ن] ۱ - حيلة ۲ - مراوغه
 فەن دار [نن] حیاڵ: ژنی فەن دار
 فەنداری [ن] حالة كون الفرد حیالا
 فەندەك [ن] قداحة
 فەن کردن [چ] التحايل: بيمارى نى به فەن كيك.
 فەوت [ن] فناء، هلاك
 فەوتانن [چ] الافناء: سەر برادەرەگەى فەوتان
 فەوت بوون [چ] الفناء
 فەوت خەسەن [تم] فەوتانن: فەوتى ھاوێرى يەگەى
 خەسە.

فەوتیان [تم] فەوت بوون
 فەوج [ن] ۱ - حشد كبير ۲ - فوج كيش
 فەورى [نن] فوري، على الفور: كارى فەورى
 خەسە.

فەهرەس [ن] فەرست
 فەیلەسوف [ن] فیلسوف

فهیلى [ن] جماعة من الكرد

فت [ن] ۱ - ابطال ۲ - اعفاء من ۳ - اخراج

فتراق [ن] ۱ - ترقب وانتظار ۲ - فرصة

فت کردن [ج] ۱ - الابطال ۲ - الاعفاء من ۳ -

الاخراج

فتیل [ن] - تحريك ۲ - تحريض ۳ - اخراج

فتیل دان [ج] ۱ - التحريك ۲ - التحريض ۳ -

الاخراج

فج [ن] ظلف

فجائن [ج] الهمس: جیشتی فجانه گووشیهود.

فچه فج [ن] تهامس

فج وفاج [تم] فحه فج

فر [ن] ۱ - طیران ۲ - رمي

فرار [ن] هارب، فرار

فرار کردن [ج] الهرب: له مال فرار کردگه

فراری [ن] هروب

فراموش [ن] ۱ - نسیان ۲ - لعبة الذاكرة

فراموش کردن [ج] ۱ - النسيان: فراموش کردم

پالتاوینگ تهولی خوهما بارم. ۲ - عملية لعبة الذاكرة:

له سهر چه فراموش کردینه؟

فرانن [ج] الاختطاف: تفهنگه گه له دهسی فران.

فراوان [نن] واسع، وسیع، فسیح

فراوانی [ن] وسعة، فسحة

فره [ئن] ۱ - كثير ۲ - عديد ۳ - متعدد

فره‌بوون [ج] ۱ - التكاثر ۲ - التزايد

فره‌کردن [ج] جعله كثيرا: خودا. فره‌يان بکا!

فره‌ی [ن] ۱ - كثرة ۲ - تعدد ۳ - ازدياد

فرت ۱ [ن] صوت رفرقة الاجنحة

فرت ۲ [ئن] ناصح كثيرا بحيث لا يصلح للاكل:

شامي فرت

فرتانن [ج] ۱ - إفشاء «السر»: هه‌رچگه له دلی بو

فرتانه‌ی.

۲ - التفرغ: التناسل بكثرة: هه‌ر سالی منالی

فرتنی

فرته [ن] انطلاق او خروج بسرعة

فرته‌فرت [ن] انطلاق او خروج بسرعة وبصورة

متكررة

فرته‌کردن [ج] الانطلاق او الخروج بسرعة:

مه‌لوچگه‌گه له دهس فرته کرد

فرتگانن [تم] فرتانن - ۲

فرت وفارت [تم] فرته‌فرت

فرچه [ن] فرشاة

فرچه‌دان [ج] التنظيف بالفرشاة: فرچه‌ی چاکه‌ته‌که‌ی دا.

فرچه‌کردن [تم] فرچه‌دان

فردان [چ] الرمي، القذف: ده‌مانه‌گد، گدن بود فري ده.

فرسه‌ت [ن] ۱ - فرسه ۲ - مجال ۳ - مساعدة، معاونة: خودا فرسه‌تي دا.

فرفره‌ك [ن] فرارة ورقية

فرکردن [چ] الطيران: فرکرد له ناسمان.

فرم [ن] ۱ - اسلوب ۲ - نمط، شكل ۳ - عادة، تقليد، عرف: خودا فرمتان بشيوني.

فرمان [ن] عمل، فعل: يه چ كاريگه، چ فرمانيگه! فروفار [ن] طيران متواصل

فروفيل [ن] ۱ - حيلة، احتيال، ۲ - غش ۳ - مراوغة فرووج [ن] فرخ الدجاج

فرووز [ن] ۱ - سكن ۲ - مقر ۳ - قرار

فرووزگرتن [چ] ۱ - السكن ۲ - الاستقرار: له لاي براگهي فرووز گرتگه

فرووزهاوردن [تم] فرووزگرتن

فرووش [ن] ۱ - بيع ۲ - مبيعات: فرووشي ثمسالم پهنجا هزار دينار بو.

فرووك [ن] مسحوق يستعمل لمعالجة التهاب عيون الاطفال

فري [ئن] ۱ - كثير الحركة ۲ - قليل الاعتبار

فريا [ن] نجدة، مساعدة، معاونة: هەر چگه هاوار

فلنگه [ن] ۱ - انطلاق بقوة ۲ - صوت الانطلاق
القوي

فلنگه کردن [چ] الانطلاق بقوة: چووه گه فلنگه کرده و
ده پشت .

فلیقانن [چ] العصر: ته ماته گه فلیقانه یه کا .

فلیقیگ [ئن] معتصر: ته ماته ی فلیقیگ

فلیقیان [چ] التعصر: زهرده لوه گه فلیقیگه

فتووزی [ئن] ۱ - ممتاز ۲ - خیالی

فنجان [ن] ۱- فناجن القهوة ۲ - مقدار ما يستوعبه
فنجان

فووته [ن] فوطه: کشوهر، فوته دینگ یا مشکی
به سینگه سه ره وه .

فیهل [ن] شیق (الحيوان وخاصة الفرس)

أ - نهو فیهل هاتن [چ] القطم «الفرس»

ب - نهو فیهل هاوردن [چ] جعلها تودق

ج - فیهل دان [چ] التجحش، تلقیح الفرس

- وه فیهل [ئن] في دور الشیق: ماهینه گه مان ها وه
فیهل .

فیهل گرتن [چ] التجحش، التلقح: ماهینه گه فیهل
گرتگه

فیت [ن] ۱ - چيلة ۲ - مراوغة ۳ - خدعة ۴ -
تحرص تحريك

فيتهر [ن] العامل الذي يركب اجزاء الماكنة
 فيتهرى [ن] تركيب اجزاء الماكنة
 فيت دان [ج] التحريض، التحريك: تهوه كى فيتد
 ديتك قسه پيمان بكهيد؟
 فير [ن] ١ - بحث، تفتيش، نقص ٢ - تعلم، تعليم
 فيرانن [ج] الاسهال، التغوط بافراط
 فيره [ن] مرض الاسهال في الحيوان
 فيركهر [ن] ١ - باحث ٢ - معلم
 فيربوون [ج] التعلم: جارئ خاص فيرى عهريه بى
 نه بوه.
 فيركردن [ج] ١ - البحث عن، التفتيش ٢ - التعليم:
 كى فيرت كرد وه فيل كردن!
 فيرگانن [تم] فيرانن
 فيرگه [تم] فيره
 فيز [ن] تكبر: فيزى زله، قسه تهولى كه سا نيه كيگ.
 فيزيا [ن] فيزياء
 فيسانن [ج] التنقيع، جعله ميللا جدا: واران
 فيسانه يان.
 فيسقه [ن] شتلات البصل
 فيسقه كولله [ن] ضرب من الطيور
 فيسياگ [ئن] منقوع، التبلل جدا: شهوى فيسياگ
 فيسيان [ج] التنقع: فيسياگه له ثاو

کرد که س نه چگ له فریای
 فریارهس [ن] منجد، مغیث
 فریا که فتن [ج] ابداء النجدة، ابداء المساعدة
 فریشتگه [ن] ۱ - حظ ۲ - ملاك جالب الخیر
 فریشتگه دار [ن] محظوظ
 فرین [تم] فرکردن
 فزه [ن] نطق، تفوه، تکلم: فزه له ئیهوه نه هات
 فزه کردن [ج] النطق، التفوه، التکلم: فزه بکه
 فزه یان برم
 فزی [ن] مرض یصیب الحمیر
 فسه [ن] صوت خروج الهواء من منفذ ضیق
 فسه کردن [ج] احداث صوت عند الخروج من منفذ
 ضیق وخاصة الهواء
 فس فس پاله وان [ن] البطل المزيف: الذي يتبختر
 ویصور نفسه بطلا: دونکیشوت
 فش [ن] صوت خروج السائل: فشهی میز
 فشه [ن] ۱ - صوت خروج السائل ۲ - تبجح، تبرم
 فشه فش [ن] تبجح، تبرم
 فشه کردن [ج] التبجح، التبرم: هیچ له بنت نییه،
 ههر فشه کهید
 فش دان [ج] اطلاق السائل الى الخارج: قشی
 میزدان

فك [ن] ابط: له بن فك: قريب او ملازم له:
 بیست و چوار سنه عمت ها له بن فكم.
 فكر [ن] ۱ - فكر، تفكير ۲ - استذكار
 فکردار [ئن] ۱ - متنبه ۲ - ذو ذاكرة قوية
 فل [ن] هز «الذيل»
 فلان [ن] فلان: همر باسی ئه وه كيگه، فلان چه
 وهت و فلان چه خوارد.
 فلانن [چ] الهز: سه گه گه همر دو فلان وه ده ورمانه وه.
 فلانی [ن] فلان: همر فلانی به.
 فلّج [ن] صوت الاشياء اللزجة
 فلّجه [ن] ۱ - فرشاة ۲ - صوت الاشياء اللزجة
 فلّجه فلّج [ن] صوت الاشياء اللزجة المتكررة
 فلّجه كردن [چ] احداث الصوت: المادة سابقة
 فل دان [تم] فلانن
 فلس [ن] فلس ۱/۱۰۰۰ من الدينار العراقي
 فلّفل [ن] ۱ - فلفل ۲ - كناية عن المزاج العصبي
 فلّقه [ن] اخقاق، خخخقة
 فلّقه فلّقى [ن] الاخقاق، الخخخقة
 فلّقه فّيز [ن] طربوش
 فلّقن [ئن] قليل الاعتبار
 فلم [ن] ۱ - فلم سينمائي او تلفزيوني ۲ - رفاق
 شعاعية

فیشکه [ن] تدفق، ثجاجة
فیشکه دان [چ] التدفق، الثجاجة: خوَن له سه‌ری
فیشکه‌دا.

فیشکه‌کردن [تم] فیشکه‌دان
فیفانن [چ] التغوط علی شکل اسهال
فیفه [ن] تغوط، اسهال.
فیکاره [ن] تعلم، تعلیم
فیکاره‌بوون [چ] التعلم: حه‌ز که‌م کوردی فیکاره
بووم.

فیکاره‌که‌ر [ن] معلم
فیکاره‌کردن [چ] التعليم: کی فیکاره‌یان وه ئی کاره
کردگه!

فیکاره‌یی [ن] کون الفرد متعلما
فیکه [ن] ۱ - صغیر ۲ - فحیح: فیکه‌ی مار
فیکه‌دان [چ] ۱ - الصغیر ۲ - الفحیح: ماره‌گه وه‌ختی
فیکه‌دا!

فیکه‌کیشان [تم] فیکه‌دان
فیل [ن] ۱ - حيلة ۲ - خدعة
فیله‌ته‌ن [ن] ۱ - مارد ۲ - کل حیوان کبیر (م)
فیل‌باز [ن] ۱ - حیال ۲ - مخادع
فیل‌بازی [ن] ۱ - تحایل ۲ - مخادعة
فیل‌کردن [چ] ۱ - التحایل ۲ - المخادعة

فیل وفیت [ن] ۱ - حيلة ۲ - مراوغة

فینار [تم] فه نار

فیتگ [ن] نفق، نقر بطرف الاصبع

- ف -

ف [ن] /فی/ الحرف الثامن عشر من الالف باء

فنگه [ن] طنین الحشرات

فنگه فنگه [ن] الطنین المتكرر

- ق -

ق [ن] /قاف/ الحرف التاسع عشر من الالف باء

قابل [تن] ۱ - ممکن، جائز ۲ - محترم: پیای قابل

۳ - متوسط العمر

قابووت [ن] ۱ - معطف ۲ - في لعبة الورق والطاولة

ثلاث نقاط مقابل صفر.

قابووت كردن [ج] تسجيل ثلاث نقاط مقابل صفر:

دو جار قابووتی کردم يهك جار پاده.

قاب [ن] ۱ - ماعون، صحن ۲ - قنينة ۳ - كعب

قابهك [ن] عقدة في سيقان النباتات

قابهك كردن [ج] تكون العقد (في سيقان النباتات):

گه نمه گه مان قابهك كردگه.

قاب شکن [ن] مرض يصيب كعوب الحيوانات

قابقاب [ن] قبقاب

قاب کردن [تم] قابهك کردن

قابى [ن] ۱ - باب ۲ - فتحة الباب

قابىگر [ن] بواب

قات [ن] ۱ - طابق ۲ - بدلة، طقم ملابس ۳ -

ضعف ۴ - طية، ثنية ۵ - دورة: قاتى چای پيان بده.

قاچ [ن] ۱ - رجل ۲ - هروب ۳ - حصو يستعمل في

اللعب

قاچاخ ۱ [ن] بضائع مهربة

قاچاخ ۲ [نن] ممنوع، محظور: تماكوو قاچاغه.

قاچاخچى [ن] مهرب

قاچاخى [ن] تهريب

قاچاخى کردن [ج] الاشتغال في التهريب

قاچان [ن] لعبة «صقلة»

قاچان کردن [ج] ان يلعب «صقلة»

قاچ کردن [ج] اله رب، ان يولي الادبار: هه ر ئيمه

دى قاچ کرد.

قاده [ن] قدر: وه قادهى خوهى برد

قارائن [ج] الثغاء: پهس ئهرا ساواى قارائى

قاره [ن] ثغاء

قاره قار [ن] ثغاء متكرر

قاره مان [ن] بطل

قاره مانيه تی [ن] بطولة

قارخ [ن] ممثل من دائرة الري يشرف على تقسيم
المياه

قاز [ن] طير كوركي

قازاخ [نن] شديد السواد: دريژو باريك قازاخى

قازاخى [تم] قازاخ

قازانچ [ن] ربح، فائدة، نفع، منفعة

قازانچ كردن [ج] الحصول على الربح، الاستفادة

الانتفاع: نه وقهره دهو كردن، قازانچ كردن؟

قازمه [ن] معول: قازمه يهك گرته و دهس و نيشته كولك
ديواره گه يهوه.

قازمل [ن] نوع من البنادق

قاژ [ن] غراب

قاژه [ن] ازيز

قاژه كردن [ج] الازيز: وهختى گولله وه بان سه رمانا

قاژه كرد!

قاژگ [تم] قاژ

قاسه [ن] قاصة

قاسوو [ن] قاصد، رسول: قاسووى كل کرده

سه ريان.

قاف [ن] جبل قاف في قفقاس

قاقا [ن] فقهه: قاقای خهنگه

قاقان [ن] امبراطور: قاقانی چین

قاقهز [ن] ۱- کاغدی ۲ - ورق ۳ - رساله، مکتوب:

ههز چیه و جی قاقهزی ئه پام کل بکه.

قاقهزین [ئن] ۱ - کاغذ ۲ - ورقی

قاقنهك [ن] كبا، دلوة

قاقلدان [ن] حواء: صلدة يخرج مع الوليد فيها ماء

قاقول [ن] ذؤابة: گرت له قاقولی و کرانهی وه رَوَ زهوا.

قاقوله [ن] نبات القلام

قال [ن] ۱ - صباح، هرج ۲ - إزدحام: سهري قاله

قالانن [ج] الصباح: مهردمه گه ئهرا قالنن؟

قاله قال [ن] صباح وعياط متكر

قالب [ن] قالب: قالبی سابوون. قالبی خيشت.

له قالب دان [ج] ان يقولب: كهوشه گانم تهنگه بون و

دامان له قالب.

قال كردن [تم] قالانن

قالوخ [ن] مغرف مصنوع من الخشب يستعمل في

شرب اللبن

قالی [ن] سجاد

قالی [ئن] متطبل: محب الاخبار ونشرها

قالیچه [ن] سجادة صغيرة

قامه [ن] ۱ - مديّة طويلة ۲ - ضرب على الرأس

بالقامة حزنا على الحسين «ع»

قامهت [ن] ۱ - قامه هيئة ۲ - قيام في السجون

قامهت به سين [ج] تكبيرة الاحرام

قاميش [ن] ۱ - سكاثر مزبن ۲ - قصب

قاميشلان [ن] غابة قصب

قانجاز [تم] قازانچ

قانجازكهر [ن] مستفيد، مريح، منتفع

قانجازکردن [تم] قازانچ کردن

قانزاج [تم] قانجاز

قانزاجكهر [تم] قانجازكهر

قانزاج کردن [تم] قانجازکردن

قانگ [ن] تبخير

قانگ دان [ج] المعاملة بالتبخير: دهولت قانگی

مهشکه گه دا

قانون [ن] ۱ - قانون ۲ - شريعة ۳ - آلة موسيقية

قانونی [ئن] ۱ - قانوني ۲ - شرعي

قاو ۱ [ن] ۱ - مطاردة ۲ - ماعون ۳ - صوفان،

خشب الصوفان

قاو ۲ [ئن] يابس جدا: خهله گه وشك قاوه.

قاودان [ج] المطاردة: قاوی دزه گه دان تا وه مآليان

قاوش [ن] ردهة المستشفى

قایه [ن] سخر کبیر

قایومه [ن] لحم محمص بالدهن

قایش [ن] ۱ - جلد ۲ - حزام ۳ - اسار من جلد

قایشین [ئن] جلدي : كهوشی قایشین.

قایغ [ن] صوافة، رمث

قایم [ئن] ۱ - محکم ۲ - قوي، متین ۳ - منیع،

حصین ۴ - صارم، عنیف ۵ - ثابت - راسخ ۷ -

مسدود، مغلق ۸ - امین، مؤمن ۹ - تام، کامل :

جاری سائی قایم نه کردگه

قایم بوون [چ] ۱ - الترسخ، الانشداد ۲ - التقوی ۳

- الانسداد، الانغلاق ۴ - التمام، الکمال

قایم کردن [چ] - الاحکام ۲ - التقویة ۳ -

تتحصین ۴ - التثبیت، الترسیخ ۵ - السد ۶ -

تتأمین ۷ - الاتمام، الاکمال.

قایمی [ن] ۱ - احکام ۲ - تقویة، تشدید ۳.

تحصین، تحصن ۴ - ثبوت، رسوخ ۵ - سد،

انسداد، غلق، انغلاق ۶ - مکان امین.

نه و قایمی دان [چ] ان یحیی، ان یؤمن، ان یطمئن :

دئی دلو قییمی

قایوشت [ن] اجترار

قایوشتکهر [ن] مجتر

قایوشت کردن [چ] الاجترار: گشت هه لال گوشتی

قایوشت کیگ .

قه باغ [ن] ۱ - سداد القناني ۲ - غطاء القدور . الخ

قه پت [ن] ۱ - ملیء ، امتلاء ۲ - انتهاء

قه پت کردن [ج] ۱ - الامتلاء ۲ - الانتهاء

قه بر [ن] قبر، مثنوی

قه بران [ن] ببطر: ثرائی قهره قه برانی ، پووت وه
هیچ دا نیه تی

قه برانی [ن] بطر: حالة كون الفرد بطرا .

قه برسان [تم] قه ورسان

قه برغه [ن] کشح

قه بز [ن] ۱ - قبض: ممسك البطن ۲ - مقطب

قه بزبوون [ج] ان يصبح ممسك البطن

قه بزکردن [ج] جعله ممسك البطن

قه بزى [ن] مسك البطن

قه بووز [ن] ۱ - انف ۲ - منخر ۳ - خطم

قه پ [ن] ۱ - عضه ۲ - ما يسعه الفم، لقمه

قه پال [ن] راحة اليد: قه پالی گرنه وه وسى چوار خراو
دا بی .

قه پان [ن] قبان

قه پان دان [ج] الوزن بالقبان

قه پان کردن [تم] قه پان دان

قه پ دان [ج] ۱ - العض ۲ - الالتهام

قەپ گرتن [چ] العض: وريا بوو، سه گه گه قەپ گری.

قەت [ئك] ابدأ، قەط: كەس جوور تە نى يە، قەت قەتارە [ن] ۱ - صف ۲ - طابور

قەتارە دان [چ] ۱ - الاصطفا ۲ - الوقوف في

طابور: لە دەر دكانه گەى مەردم قەتارە دا بو.

قەتیس [ن] معمعة، خصم: لە قەتیس جەنگ

قەچە [ئن] قحبة، مومس، زانية، عاهر، فاجر

قەچە خانە [ئن] دار البغاء، مبعی

قەحت [ئن] قحط، نادر: بنج قەتە لە بازار.

قەحت بوون [چ] ان يقحط، ان يسدر: رووژى

تییگ، فرە چیشت قەحت بوو

قەحتى [ن] قحط، ندره

قەد ۱ [ن] قامة، قەط

قەد ۲ [ئك] قەط: لە عومرم قەد گەنى ئەرا كەس

نە كەرمە

قەدیفە [ن] نوع من القماش «قديفة»

قەرازە [ن] محصن

قەرە [ئك] قرب، جوار: مەیلەى لە قەرە

قەرەج [ن] غجر

قەرەجى [ئن] لغوي، ثرثار «مرأة»: ژنى قەرەجى

قهره خرمان [ن] اكله تعد من الحنطة غير الناضجة
 قهره قينه [ن] ۱ شجرة ذو ثمار مر ۲ - كناية عن المראה
 قهرت [ن] قرض، كین: قهرتی كهس وه لاهمه وه نی به
 قهرت دان [ج] الاقتراض، اعطاء القرض: نه قهرت
 له كهس كردو نه قرت دا وه كهسی.
 قهرتدهر [ن] مقرض، دائن
 قهرتكهو [ن] مقترض، مدين
 قهرت كردن [ج] الاقتراض: له ری پاره پیم نه ماو
 سی چوار دینار قهرت له براده ری کردم.
 قهرت و قوته [ن] اقتراض واستعارة
 قهرت و قوته كردن [ج] الاقتراض والاستعارة
 قهرتی [ئن] خاص بالقرض
 قهرجه لگ [ن] شجرة الدفلة
 قهرسه قول [ن] براز الخيول والحمير
 قهرويله [ن] سرير
 قهزا [ن] ۱ - قضاء: وحدة ادارية ۲ - قضاء ۳ -
 بلاء، مصيبة: قهزات له گیانم!
 قهزاوقه در [ن] قضاء وقدر
 قهزان [تم] قدر كبير بلا غطاء ۲ - كناية عن طبخ
 المأكولات
 قهزان كردن [ج] طبخ المأكولات: ثمروو قهزان
 نه كردهوم، نان له دهیشت خواردم.

قه‌ژمه‌ر [ئن] ۱ - دنيء، حقير ۲ - مفضوح
قه‌ژمه‌ر ببون [چ] الافتضاح: له‌به گرنه‌کاری خوئی
قه‌ژمه‌ر بو.

قه‌ژمه‌ر کردن [چ] ۱ - الاحتقار ۲ - الفضح: واز بار،
له ناوی مه‌ردم قه‌ژمه‌رمان مه‌که
قه‌ژمه‌ری [ن] ۱ - استخفاف ۲ - مزاح، هزو
قه‌ژمه‌ری جاپ [ن] مسخرة، مضحكة.

قه‌ژمه‌ری کردن [چ] ۱ - الاستخفاف ۲ - المزاح،
الهزؤ: له‌به بی‌عه‌قله گيشت که‌سی قه‌ژمه‌ری پی
کینگ.

قه‌ساو [ن] و قاصب، جزار
قه‌ساو‌خانه [ن] ۱ - سوق القصابين ۲ - مجزرة
قه‌ساوی [ن] ذبح، قصب
قه‌سی [ن] ۱ - تخني ۲ - مزاح ۳ - مقصد، غایه،
مرام، غرض

قه‌سپ [ن] تمر زه‌دي
قه‌سته‌نی [ئن] مقصود: کاری قه‌سته‌نی
قه‌سی کردن [چ] ان بود: قه‌س کرد خوینی بمژی
قه‌سی [ن] ۱ - مزاح ۲ - معتد ۳ - کذب ۴ - تمويه
أ - له‌قه‌سی = يقصد المزاح: له‌قه‌سی به‌شه‌گهی
يعقوب برد..

ب - له‌قه‌س کردن [چ] المزاح: ئه‌وه له‌قه‌س که‌ید تا راس!

ج - وه قهسى [تم] له قهس
 د - وه قهس كردن [تم] له قهس كردن
 قه سبيل [ن] قصيل: الزرع الاخضر
 قه شاو [ن] محسة: مشط شعر الخيل
 قه شاودان [چ] الحس: قه شاوى ئه سپه گه بده.
 قه شاو كردن [تم] قه شاودان

قه شهنگ [ن] خلاب، جميل، ظريف، مليح
 قه شهنگى [ن] كون الشيء او الفرد خلايا، جميلا،
 ظريفا، مليحا

قه عده [تم] قاده

قه فهز [ن] قفص

قه فهس [ثم] قه فهز

قه ل [ن] الديك الرومي

قه لا [ن] ١ - زاغ ٢ - قلعة، حصن

قه لا پوك [ئن] مقلوع (عين): چهوى چه پى قه لا پوكه.

قه لار [ن] ابادة

قه لار كردن [چ] الابادة: توپى دا له ناويان و

قه لاريان كرد.

قه لاسيه [ن] زاغ اسود

قه لافهت [ن] قلافة، هيئة

قه لافر [ن] لعبة الطيران

قلانگقوور [ن] قبع، قبوعة

قلاورد [ن] فرضه وشعيره
قهلب [ن] شجرة جبلية من فصيلة الطرفيات
قهلم [ن] ۱ - قلم الكتابة ۲ - عوسج ۳ - قلم
الاشجار

۴ - تحديد اللحية ۵ - سكين صغير
قهلم تراش [ن] ۱ - سكين الحلاقة ۲ - سكين لشق
الجرح ۳ - مظفار
قهلم نان [ج] تحديد اللحية: سرمد قهلمی ریش
ناگه.

قهلمین [ن] كثير العوسج: زهوی قهلمین
قهلب [ن] ۱ - مزور: پولی قهلب ۲ - معاكس: چ
منال قهلمیگه

قهلمی [ن] ۱ - كون النقود مزورا
۲ - كون الفرد معاكسا: له قهلمی خوہی كهس.
راسی كاری نیه تیاری

قهلمپوز [ن] قربوس، حنو: قهلمپوزی زین.
قهلناخ [ن] احد عدلي السرج الخشبي
قهلتاس [ن] سن السنابل

قهلتانن [ج] ۱ - الارجاع، الاعادة ۲ - التغير،
التبديل «كلام، افادة»: ئهرا ههرا جارئی شكلی باسی
كهید! قسه مهقهلتن!
قهلتیان [ج] التراجع

قه لُخان [ن] درع ، ترس
 قه لُغانه [تم] قه لُخان
 قه لُغانه [ن] نبات شوکي ينمو في الشتاء ويوکل ساقه
 قه لُماسگ [ن] مرجام ، نبلة «معکال»
 قه لُماسنگ [تم] قه لُماسگ
 قه لُوه [ن] ۱ - انياب ، عاج ۲ - لسان في فم الکلاش
 «قلية»
 قه لُوه دار [ن] ۱ - ذو انياب ۲ - ذو قلية
 قه لُوه دان [ج] حياكة «قلية» في فم الکلاش
 قه ل وپهل [ن] قطع
 قه ل وپهل کردن [ج] التقطيع : وه تيشگ قه ل وپه لی
 دازه گه کرد.
 قه م [ن] حافة ، حد : قه می شمشير.
 قه ماره [ن] ۱ - سيارة باص ۲ - قماره سيارة
 قه مه [تم] قامه
 قه مه دان [تم] قامه دان
 قه مه دهر [تم] قامه دهر
 قه متهر [ن] شکيمة .
 قه مچ [ن] ۱ - استدارة ۲ - صقل
 قه مچه ودان [ج] الصقل : کهس نی یه قه مچی بیس
 کوچگ بداته وه .
 قه مچی [ن] سوط

قه‌مچی‌دان [ج] الضرب بالسوط: بگرنه‌ی و قه‌مچی
بدهن!

قه‌ن [ن] قند «سکر»

قه‌ناره [ن] مقصلة

- له‌قه‌ناره‌دان [ج] الشنق بالمقصلة: و تاوانی
گه‌نه‌کاری دریا له‌ قه‌ناره.

قه‌ناویز [ن] نوع من القماش

قه‌نداخ [ن] قنداغ: ماء حار مع سکر

قه‌ندان [ن] کأس صغير يوضع فيه قند

قه‌نه‌فه [ن] اریکه

قه‌نرّه‌ونه‌ [ن] نزلة صدرية

قه‌نشکن [ن] فأس صغير ذو مقبض حديدي يستعمل

لكسر وتقطع القند

قه‌و [ن] رداء

أ - له‌قه‌ودان [ج] التعليق على الصدر: گولّی داگه له
قه‌و.

ب - وه‌قه‌واکردن [ج] ۱ - التعليق على الصدر ۲ -

التقليد: نیشانه‌ی دلیری کرده قه‌ویا.

قه‌و [ئن] ۱ - سمن، بدین ۲ - کبیر اجتماعیا

قه‌واره [ن] ۱ - کیان ۲ - حجم

قه‌واسه [ن] سقف بیت الشعر

قه‌واله [ن] شهادة، افادة: تا روی قه‌واله داو دوس

پووسی له دهمو کهنین (په نند)

قهوام [ن] قفرة: وه قهوامی خوت قسه بکه ۲ -
مقارنه: وه قهوامی نهو توتوميله هينه گهي نيمه فره
تووه.

قهوان [ن] اله الکرامافون

قهوانه [ن] اسطوانة

قهوه وکورت [ن] نوع من الملابس الكردية القديمة.

قهو بون [چ] ۱ - ان يصبح سمينا، بدينا: پاره که
باریک بو، نمسال قهو بو

۲ - ان یکبر اجتماعيا ۳ - ان یکبر حجما: دمه له گهي
ملی قهو بو.

قهور [ن] قبر: مال م قهوره، نهو کوره هيچ تلواني
نی یه.

قهورسان [تم] قهبرسان: قهورسانی نجف.

قهوزاخ [ن] طحلب

قهوشهر [ن] قهرازه

قهو کردن [چ] ۱ - جعله سمينا، بدينا: نانای نهختينه
قهوی کردگه.

۲ - جعله کبيرا اجتماعيا: له مال قسه پيان کيگک وله
دهشت قهویان کيگک.

قهول [ن] ۱ - قول، کلام ۲ - عهد، تعهد

قهول دان [تم] التعهد: قهول داگه مالی نهرام پيا

بکینگ.

قهول کردن [ج] ۱۸ الاتفاق علی : قهول کردن له شار
یه که و بگرن.

قهوم [ن] قریب : کوری میمکت، قهومته.
قهونچه قهونچ [ن] تمضح، تعلق طلبا للعلف او
الجنس (حیوان)

قهونچه قهونچ کردن [ج] التمضح، التعلق، المادة
السابقة

قهونچک [ن] عض (وخاصة الحيوانات)
قهونچک گرتن [ج] العض. المادة السابقة.
نورماگه، قهونچک گری.

قهوی [ن] ۱ - سمن، بدانة ۲ - کبر اجتماعیا ۳ -
کبر حتما

قهوه [ن] قهوة

قهیجک [ن] شجرة العلقم، ثمارها

قهیچی [ن] مقص صغیر

قهیصری [ن] قيصرية: سوق مسقفة

قهیسی [ن] قیسی: مشمش مجفف

قهیمه [ن] قديم: قهیمه برادر

قبله [ن] قبله: المكة المكرمة: له نماز ودر که یمنه و
قبله

قبله نامه [ن] بوصلة، اسطرلاب، قومپاس

قت ۱ [ن] ۱ - قطع ۲ - شرط، اتفاق
 قت ۲ [نن] قحط، نادر: پیاله له بازار قته
 قت بوون [ج] الانقطاع: دلنگی باله قت بو
 قت کردن [ج] الاشتراط، الاتفاق قت بکه نه ره کس
 دیر هات کرای نه وه که ی تر بدی.
 قتوو [ن] جذل: بقایا الجذور المقطوعة والظاهرة في
 الارض

قتی [ن] ۱ - قحط، ندرة ۲ - انقطاع، قطع
 قچ [ن] قدم الاغنام والابقار والحيوانات الاخرى التي
 يؤكل لحمها.

قر [ن] فناء، هلاك، ابادة
 قرار [ن] ۱ - قرار ۲ - اعلان ۳ - استقرار
 قرار دان [ج] ۱ - الاقرار ۲ - الاتفاق: قرار دان کوون
 فولکلور بکه نه وه.

قرار کرتن [ج] الاستقرار: هه ره کس وله شوونی
 خو هی قرار گرت.

قران [ن] هلاك، موت جماعي
 قران کردن [ج] الهلاك، الموت جماعيا: دهرد
 قرانیان کرد.

قره [ن] ۱ - قرعه ۲ - مشادة كلامية ۳ - مشاجرة
 قره تر [ن] قرعة متكررة ۲ - صياح وعياط متكرر
 قره کسردن [ج] ۱ - القرعة ۲ - المشاة كلاميا ۳ -

التشاجر: قطع، قظم: له سهرى مناله گانيان قره کردن.

قرپ [ن] فرهده، سلب، نهپ

قرپانن [ج] قطع، قظم: منال سهرى ياه ماگه قرپانکه.

قرپه [ن] ۱- صوت كسر الاشياء الصلبة ۲ - صوت

الطلاقات

قرپه قرپ [ن] صوت كسر الاشياء الصلبة المتكرر

قرپ کردن [ج] الفرهده، السلب، النهب: منال.

قرپى بووسانگه يان کرد.

قرت [ن] قرط، قرض، قظم، قطع

قرتانن [ج] القرط، القرض، القظم، القطع: وه

قه پچى سهرى كللگى خوى قرتان.

قرته قرت [ن] قرط متكرر

قرتن [ن] بخيل: قرتنه، تير وه زهگى نان نيه خوینگ.

قرتنى [ن] بخل

قرجنگ [ن] سرطان: حيوان برمائي

قرج [ن] ۱ - حرق، إحتراق ۲ - شوق، اشتياق

قرچه [ن] ۱ - حرقة ۲ - صوت الاحتراق ۳ - صوت

الكسر بالاسنان ۴ - الزرع النصف المدروس

قرچه کردن [ج] ۱ - احداث الصوت عند الاحتراق

۲ - احداث الصوت عند المضغ ۳ - درس الزرع

الى النصف

قرچيان [ج] ۱ - الاشتياق: دلى ئهرا مال قرچى. ۲

- الاشتهااء: دلی تہرا سیف قرچی
 قردگہ [ن] قلیل من الشيء: قردگی نان
 فرق [ن] صوت الجشا ۲ - شبع تام
 قرقانن [ج] التجشؤ: له تیری قرقان.
 قرقه و دان [ج] التشبع التام: قرقه و دان له
 خورماورون.

قرقره و بربره [ن] التأكيد التام من الشيء وذلك بمعرفة
 حیثياته بصورة تامة.

قرقنهك [ن] جشاء

قرقنگه [تم] قرقنهك

قرقنگه كردن [تم] قرقانن

قرم [نن] ۱ - قرم: منطلق على مقاييس الجسم
 (لباس)

قرمه [ن] صوت مضغ الاشياء الصلبة كما يحدث
 عندما يأكل الحيوان الشعير.

قرمه قرم [ن] صوت مضغ الاشياء الصلبة: المادة
 السابقة

قرمه كردن [ج] احداث صوت عند القطع

قرمز [نن] احمر، حمراء: رهنگی قرمز.

قرمزه و بوون [ج] الاحمرار: ناو چهوی قرمزه و بوہ.

قرمزه و گردن [ج] جعله احمر، حمراء

قرمزکار [نن] ضارب الى الحمرة: رهنگی پارچه گہ

پرتفالی قرمزکاره.

قرمزی [ن] حمار: كون الشيء احمر اللون

قرم کردن [ج] التقریم

قرم وقام [تم] قرمقم

قرمی [ن] انطباق الملابس على الجسم

قرنگان [ج] النعيق: كهم قسه بکه، جوور قلا.

قرنگنی!

قرنگه [ن] نعیق

قرو [ن] احترام، تقدیر

قرواق [ن] ضفدع

قرواقه [ن] حرقلة: تفاحة ادم

قرودار [ن] محترم، مقلد: کاوه، فوه سسین و

قروداره.

قروژان [ج] التفريط، التفريط: حبه بکه، قوتا بدهم

تا بقروژمه؟

قروژنهك [ن] الجزء الخضروفي من الخجرة

قروژین [تر] قروژان

قروگرتن [ج] التقدير، الاحترام: قرو مهردم بگر، تا

مهردمیش قروت بگرن.

قزه [ن] البنت في لعبة الورق

قزمت [ن] قسمة، نصيب

قزمت بوون [ج] ان يصبح من نصيبه: نه گهر

قزمهت بو سهر لیان دهم .
 قزمهت کردن [ج] ان یكون من نصیبه : خودا نه کرده
 قزمهتمان بچیم ئهرا زیارهت .
 قزمهتی [ئن] ذو علاقة بالقسمة والنصيب
 قز [ن] ۱ - شعر «الرأس» ۲ - تخمر شدید
 قزه [ن] احداث الصوت عند الاحتراق
 قز کردن [ج] ۱ - نبت الشعر ۲ - الاختمار : خه وره گه
 قز کردگه .
 قزن [ئن] اشعر، شعراء، مشعر
 قزو قاز [ن] صوت السائل المحترق المتكرر
 قسه [ن] ۱ - كلام، نطق، قول، حدیث
 قسه کهر [ن] ناطق، متحدث
 قسه کردن [ج] ۱ - التکلم، النطق، التحدث
 قسمهت [تم] قزمهت
 قسمهت بوون [تم] قزمهت بوون
 قسمهت کردن [تم] قزمهت کردن
 قسمهتی [تم] قزمهتی
 قسیه [تم] قسه
 قسیه کهر [تم] قسه کهر
 قسیه کردن [تم] قسه کردن
 قفه [ن] ۱ - قفعة ۲ - کنایه عن التکور
 قفر [ن] زفت

قفل [ن] ۱ - قفل ۱ - غلق
 قفل دان [چ] الاقفال، الاغلاق: قفلی قاپیه گه بده.
 قفل کردن [ر] قفل دان
 قل [ن] رماد
 قلابالغ [ئن] مزدحم: بازار قلابالغه.
 قلابالغی [ن] زحام
 قلا قلا [ن] جلبه

قلاقل کردن [چ] الجلبة
 قلاقوب [ن] لعبة الصمّية وقوامها ان يمتنع اللاعبین
 عن الكلام ومن يتكلم اولاً يخسر المباراة.
 قلاقوب کردن [چ] ان يلعب لعبة الصمت
 قلّه وشان [ن] كاهل
 قل داکوشتن [چ] الاحراق بصورة كاملة: ناگر، قلی
 دا کوشت.
 قل دامردن [چ] الاحتراق بصورة كاملة: کهفته ناگرو
 قلی دامردا.
 قلف [ن] ۱ - مقبض، عروة ۲ - العقدة المنزلقة ۳ -
 انشبوطة
 قلف خواردن [چ] ان ينعقد على شكل انشبوطة
 قلف دار [ئن] ذو مقبض: قهزانی قلف دار.
 قلف دان [چ] ان ينشط: گریه‌ی مهده، قلفی بده.

فلنگان [تم] فونگان

فلنگه [تم] فونگه

فلان [ن] غلیون، نارجیلة

قمشی [ن] مطلوعة

قمشی کردن [ج] ان بطاوع: قمشی کوره نیه کیك
کاره پی یکیک.

قنج ۱ [ن] وثوب (من الفرح . . الخ)

قنج ۲ [ن] ۱ - مستصب، قائم ۲ - متأنق، اتیق

قنجانگه [ن] صدغ: خالی ها له قنجانگی.

قنجز [ن] ۱ - زاویه خلجیة ۲ - ناظر

قنج کردن [ج] الوثوب فرحا: متاعیل قنج و دوریو
کن.

قنج کرفسوه [ج] التایق: نسیرین، قنجی خوی
کردگسوه

قنجه [ن] قطعة (لحم . . الخ) قنجنی گوشت

قنجه [تم] قنج

قنجه کردن [تم] قنج کردن

قنجی [ن] تاتی، افاقه

قنجه [ن] متأنق

قندغ [ن] ۱ - قندق: حامل البندقية ۲ - (م) تسليح

قندغ دان [ج] التسليح: قندغ دا له قندگی.

قنگه [ن] ۱ - شرح، مقعد، است، نهاية صبر ۲ -

قوت ۱ [ن] تل، رابیه، مرتفع

قوت ۲ [نن] ناتی، منتصب، بارز

قوت [ن] ۱ - بلغ ۲ - طعام، قوت

قوتادان [چ] الابتلاع

الابتلاع: مار، قوتی مالوجگا دینگ.

قوتار [نن] حر، ناج

قوتارپوون [چ] التحرر، النجاة

کهی قوتارپووم له دهستان

قوتارکەر [ن] محرر، منقذ

قوتارکردن [چ] التحرير، الانقاذ

کهی خودا قوتارم بکینگ له دهستان

قوتانن [چ] ان بسعل

سهری ژان کینگ و قوتنی.

قوته [ن] سعال

قوته [ن] ۱ - غوص، غطس ۲ - هبوط، سقوط ۳ -

اقحام، اقتحام ۴ - تعمق غي دراسة مسألة ما ۵ -

اندفاع نحو او الي

قوته بردن [چ] ۱ - الغوص، الغطس ۲ - الاقتحام

الاقتحام ۳ - التعمق في دراسة مسألة ما.

قوته بوون [چ] الظهور، التواج، فجأة: له ری چته

لیمان قوته و بو

قوت دان [چ] ۱ - الابتلاع ۲ - الالتهام

نهنگه. قوتی نه بی یوونس دا.
 قوت کرلادنه وه [ج] ۱ - الاحضار ۲ - الرفع
 قونگه [ن] جلة القرفصاء
 قونگه کردن [ج] جلوس القرفصاء
 قوتی [ن] ۱ - علبة ۲ - قنينة
 قوچانن [ج] ۱ - السد، الغلق «كف»: دهس کرده و
 نمجا قوچانهی.
 ۲ - الغمص: چبهوی قوچان ۳ - الهرب
 قوخوا [ن] مختار القرية
 قوپر [ن] ۱ - طين: قوپره سهرم.
 ۲ - كلمة تستعمل لاستدراج الحمير
 قوپرات [ن] ۱ - ثرثرة فارغة ۲ - تبجح
 قوپرات دان [ج] ۱ - الثرثرة ۲ - التبجح
 بهسه، كهه قوراتی پهتی بده!
 قوپراتلدهر [ن] ۱ - ثرثار ۲ - متبجح
 قوپراتی [ثن] ثرثار: قسه كهرو قوراتی
 قوپرامه [ن] ۱ - سمك ۲ - غلظ
 قوپرامه دار [ثن] ۱ - سميك ۲ - غليظ
 قوپرئان [ن] القرآن الكريم
 قوپره مه [ن] فدان المحراث
 قوپربان [ن] ضحية، فداء
 قوپربانی [ن] ضحية: الشيء المضحي

قوربانی کردن [ج] تقدیم نضحایا
قورت [ن] نه قورت نان: الخسارة بسبب: ههزار
دینار نا نه قورتی نا.

قورتار [تم] قوتار
قورتاربوون [تم] قوتاربوون: کهی قورتار بوایان نه
قورتارکردن [تم] قوتارکردن: خ

قورتانن [تم] قرتانن
قورتاری [ن] اخلاص، نجاة، تحرر
قورحهو [س] تستعمل لاستدراج الحمير
قوروخ [ن] ۱ - مرعى خاص ۲ - کلا المرعى
قورس [ئن] ۱ - ثقیل: ئی باره لهو باره قورستره
۲ - صعب: کیمیا فره قورسه.

۳ - عویص، عسیر: ئی کاره فره قورسه.

۴ - غیر صحي

۵ - شدید: جهنگی قورس.

قورس ۲ [ن] ۱ - ضرر: دگان قورس ۲ - جزم:
قورس ئهوه نیه کهم ده سمیتی بدهن.

قورسهو بوون [ئن] ۱ - ان یثقل ۲ - ان یصبح صعبا
قورسهوکردن [ج] ۱ - جعله ثقیلا: باره گه قورسهو
مه که.

۲ - جعله صعبا: سال له سال دهرز قورستره و کهن.
قورسی [ن] ۱ - ثقل: فره ئی مه که قورسیه و کردید

قورشه [ن] سباق، مسابقة
قورشه دان [ج] التسابق، السباق: وه نه سب قورشه
دان.

قورشنگ [ن] عروة، مقبض
قورشنگ دار [نن] ذو عروة، ذو مقبض: باری
قورشنگ دار.

قورقوره گک [ن] حلقوم
قورقوشم [ن] معدن الرصاص
قورگک [ن] حنجرة
قورگک بوختان [ن] ودج: العرق الذي يقطع عند
الذبح من الشاة.

قورمساق [ن] قواد
قورمساقی [ن] قواده
قورن [ن] وقت، موعد: تا قورنی قیامت
قورنه [ن] زاوية
قورنگک [ن] قرية

قورنی [ن] ۱ - وسط: له قورنی جهنگ.
۲ - شدة: له قورنی رمنسان.
۳ - صمیم: له قورنی دلمه وه.
قورینجگک [ن] قرص
قورینجگک گرتن [ج] القرص: وه قورینجگک گرتن
له شی کرده خون!

قوزلقورت [ن] شوكران: مشبه سلع.
 قوزين [ن] زاوية، خلوة: خوي داگهسه و قوزيني.
 قوزمه [ئن] هزلي، مملوح، ظريف
 قوشه ۱ [ن] عظم ناتي: في جين القوس
 وهما عصفوران يمنه وسره.

قوشه ۲ [ئن] نحس.
 قوشدن [ن] جيش
 قوشدن كردن [ج] اعداد وارسال الجيش
 قوشخانه [ن] قنوكير
 قوشقن [ن] منيلة: سير من جلد السرج تحت فط
 الخيل.

قوكره [ج] ان يتاحي: قو كرده ثلوايا.
 قول [ن] ۱ - رجل ۲ - عجلة ۳ - توبس
 قول [ن] ۱ - عبد، وتجي ۲ - قوران
 قول [ئن] ۱ - عميق ۲ - معتد، عويص
 قولاب [ن] قولاب

قولاج [ن] قوز المسافة بين السبلية والابهام
 قولاج كردن [ج] القياس بالقر
 قولاغ [ن] هبة: سورو قولاغى تالشريته.
 قولان [ن] لعبة الحجلة
 قولاج [ن] قولاج
 قولان كردن [ج] ممارسة لعبة الحجلة

قولانگ [ن] حدب، حدبة: قولانگی لوت ۲ - عقف
قولانگه دان [چ] ۱ - التحدب ۲ - التعتف: لوتی
قولانگه داگه.

قولان [چ] صياح الديك

قولاو [تر] قولاو

قوله [ن] دعامية، مسند

قوله [ن] نهيج: قوله لئوى تئى.

قوله [ن] ۱ - صياح الديك ۲ - نزاع، منازعة

قوله بئى [ن] كاحل القدم

قوله فرى [ن] رفس

قوله فرى كردن [چ] الرفس

قوله نانه وه [چ] اثاره المنازحات

قوله ننگ [ن] معول

قوله و بورن [چ] التعتقد: قوله گه قوله و بو.

قوله و كردن [چ] التعقيد: كارى بكنه قولى

دوزه مه گيه و نه كه بن

قولپ [ن] بقبة

قولپانن [چ] ان يبقق في: قولپانه ثاوه گه.

قولپه [تم] قولپ

قولپه قولپ [ن] بقبة

قولت [ن] مشي ثقيل

قولت [ئن] وحيد: سهلت و قولت

قولته قولت [ن] مشي بشاقل: وه قولته قولت هات
قولتيس [ن] ١ - مركز، وسط ٢ - معمعة: ها له ناو
قولتيسي جهنگه گه ٣ - منبع

قول خواردن [چ] الفوران: ناوگه قول خوارد
قول کردن [چ] التعميق: كه مي قولی چالاوله گه بکه ن
قول کردنه وه [چ] التعقيد: قولی چيشته گه مه كه ره وه.
قول كيشانه وه [چ] ١ - الانسحاب ٢ - التخلي عن:
هر بوه راسی قول له براده ره گانی كيشايه وه.

قولنك [ن] طير الكركي
قوله وهن [ن] عقد: تحزم الملابس من الكتفين.
قوله وهن دان [چ] العقد: المادة السابقة: قولوهن داگه
له به تيه گه ی.

قوم [ن] ١ - جرعة ٢ - نفخة سيكارة ٣ - اختفاء ٤ -
غوص ٥ - تفكير.

قومار [ن] لعبة القمار

قومارخانه [ن] مقمرة .

قومارچی [ن] ١ - لاعب القمار ٢ - حيال

قومارکهر [ن] مقامر: لاعب القمار

قومارکردن [چ] ممارسة لعبة القومار

قومام [ن] عشب

قومانن [چ] احداث (الحروب، المنازعات... الخ):
جهنگی قومانگه .

قوم بردن [ج] ۱ - الاختفاء: دیاری نی یه، قوم بردگه

۲ - الغوص: قوم برده بن ثلوهگه.

۳ - التذكير بطلبها: نهرا چه قوم بریدنه؟

قومباره [ن] حديد الصلب

قومج [ن] طفر، وشوب

قومجه [تر] قومج

قومج دان [ج] ۱ - الطفر: قومج دا نهو باتی

دیوارهگه.

۲ - الوشوب.

قومج گرتن [تر] قومج دان

قوم دان [ج] ۱ - التجرع: قومی دا له ثلوهگه

۲ - التفع: قومی دا له جقارهگه

قومی [ن] طیر القمري

قومقومك [ن] ضب

قومسیر [ن] مسؤول الحلود

قومش [ن] یتر الزتوازي

توزیات [ج] الحلوث: چیشنی لی قومیاگه.

تومسقوقوت [ن] مشي يترنج، مشي يثاقل: وه قوته

قوتت هات

تومتعوه [ن] احقية يلا قيطان

تور [ن] ۱ - عواء ۲ - نداء الاستغاثة

تورج [ن] شحیه، قلیه

قووچان [ن] رسم، ضريبة الحيوانات
 قووچانبر [ن] جابي الرسم: المادة السابقة
 قووچان برين [ج] جباية الرسم: قووچانى خه ره گهم
 برين

قووخ [ن] ۱ - کوخ ۲ - انحاء في الظهر، تحذب
 قووخه قووخ [ن] مشي بانحاء الظهر
 قووخ دان [ج] ان يحدودب: فهرهاد پير بوو قووخ
 داگه.

قووخن [ئن] محدودب: پيرو قووخن
 قوورائن [ج] ۱ - القرقرة ۲ - الخوار: مانگه گه ثه را
 گوره گه قوورنى

قووره [ن] ۱ - قرقرة ۲ - خوار
 قوورگه [ن] طاعون البقر
 قووروقار [ن] ۱ - قرقرة متكررة ۲ - خوار متكرر

قوورى [ن] غلاية الشاي «قوري»

قووز [ئن] متكبر، متبختر

قوزاخ [تر] قهوزاخ

قوزاخى [ئن] بلون الطحلب

قووکردن [ج] ۱ - العواء ۲ - الاستغاثة

قوول [ن] ساعد، زند: قووله لى ثه لمالى

قوول [ئن] ۱ - معقد، عريضة ۲ - عميق

قوولای [ئن] سهل، بسيط: جهنگ کردن قوولای

نی به .

قوله و بون [ج] التعقد: پروژ له پروژ به زمه گه
قوله بوو .

قوله و کردن [ج] التعقید: چهنی هه ز کهین قول
دوزه مهوه بکهین!

قولچی [ن] شرطه

قول کردن [ج] قلب باطنه ظهرا: قولی
فه ره جیه گه ی کرد .

قولی [ن] ۱ - تعقد ۲ - عمق

قوناخ [ن] مرحله

قونه [ن] قصر الذیل (دجاج): مامری قوونه .

قونه می [ن] قصر الذیل

قوی [ن] بثر عمیق ۲ - غور

قی [ن] ۱ - قد ۲ - تقيز

أ - له قی دان [ج] ۱ - التسلح ۲ - التعليق

ب - وه قیا کردن [ج] التعليق: پالتاوه گه ی کرد بوه قی
دارینگا .

قیاره ان [ن] سیف: ذو حدین: جوور قیاره وه رو پشت نیه دیری .

قیامت [ن] قیام: يوم الاخرة، يوم الحشر

قیه و کهین [ج] ان یسمن: میه ی گیشتی قی به
که نی به .

قیّت [ن] ۱ - قید ۲ - شفرة، موس .

قیت [ن] ۱ - بروز، ظهور

قیتان [ن] قیطان

قیتہ [تم] قیت

قیتہ ل [ئن] نشط وحرک

قیتہ لی [ن] نشاط وحرکة.

قیچ [ئن] احور العین

قیچ کردن [ج] جعله احور العین

قیچی [ن] حور

قیر [ن] جیر

قیراط [ن] قیراط: وحدة وزن الذهب

قیران [ن] اجل، موت: قیرانی رهد بو.

قیرانن [ج] ۱ - الصیاح، العیاط ۲ - ان ینق
(ضفدع)

قیران هاتن [ج] مجيء الاجل، الموت: قیرانت
هاتکه، دیاره - ثمر ووه دهسم چیت

قیره [ن] ۱ - صیاح، عیاط ۲ - نقیق (ضفدع)

۳ - صوت سحب المواد الصلبة على الارض

قیره قیر [ن] ۱ - صیاح وعیاط متکرر ۲ - نقیق متکرر

قیرتان [ن] لعبة الحصاة

قیرتان کردن [ج] ممارسة لعبة الحصاة

قیرتاو [ن] تبلیط

قیرتاوکردن [ج] التبلیط: قیرتاوی ریویه گهی ههولیرو

دهوك كریاگه .

قیپقاج [ن] تعاكس .

قیپوقار [تم] قیپه قیپ

قییری [ن] قدر، كمية : قییری نان هاورد .

قییز [ئن] مشمشز : داع الی الاشمشزاز، کره : ناننی

پرسه له وور جهوم قییزه .

قییزکردن [ج] الاشمشزاز : فره ناشیترنه گشت کدهسی

قییزه لی کیگه .

قییزی [ن] اشمنزاز

قییزانن [ج] الصراخ، العیاط «نساء»

قییزه [ن] صراخ، عیاط، صرخه، عیطة

قیقانن [ج] الوقوة

قیقه [ن] وقوة

قیی کردن [ج] ۱ - التقیؤ : مناله گه قیی کرد .

۲ - ان یهم : قییه کیك مه چوو .

قیمه [ن] ثرم

قیمهت [ن] قیمه، سعر

قیمهت کردن [ج] ان بیاع : گهنم خایس قیمهت کیك

قیمهتی [ئن] مشتراه

قیمه کهر [ن] الة الثرم

قیمه کردن [ج] الثرم : قیمهتی گوشته گه بکه .

قین [ن] ۱ - غیض، إغتیاض : له قینی کوزهی نان

نمخوارد

۲ - حقد، ضغينة ۳ - عناد، معاندة

ا - له قين بردن [ج] جمله بختناش: له قين بوميلدم.

خانگه گه فرووشم

ب - له قين چوون [ج] الاغتياض: له قين چوو

دعويه گه شکان.

قين کردن [ج] ۱ - المعاندة ۲ - الغيظ ۳ -

الاغتياض: قين کردو ديواره گه پمان.

قين هاتن [ج] الاغتياض: له قسه ي گون قينم نئي.

قي [ن] التقيؤ

قي هاتن [ج] الشعور بالحاجة الى التقيؤ: دلم پره

قيدم نئي

الطرف الغليظ من النبات او ثمارها.

أ - وه قنگا خسن [ج] التأخير، التأجيل، الارزاء
كارى خير، وه قنگا مه خه ن.

ب - وه قنگا كه فتن [ج] التأخر: كاره گه مان وه قنگا
كه فت

ج - وه قنگه ونان [ج] ۱ - جعله يقعد

بنه ي قنگه و تا نانه گه ي : حوى.

د - التخليص من ازمة او حالة فقر وغيرها بمساعته
ئه و سه د ديناره نايانه قنگه و.

قنگه جه نكي [ن] تناحر

قنگه جه نكي كردن [ج] التناحر: خوسه يان له يه كترى
تبي هم ميشه قنگه جه نكي كه ن.

قنگه خشى [ن] زحف على العجز

له مال تا ثيره وه قنگه خشى هات.

قنگه خشى كردن [ج] الزحف على العجز.

قنگه ودان [ج] ۱ - الجلوس ۲ - الاستراحة

قنگ پالان [ن] كعب البندقية

قنگ پايشتك [ن] عقب القدم

قنگ دانده وه [نم]. قنگه ودان

قنگ دان [ج] ان يلو ط

قنگده ر [ن] ملو ط

قنگه [ن] لواط

قنگ کردن [ج] ممارسة اللواط

قو [ن] نداء

قواغ [ن] حامل الرصاص «خرطوش»

قوالنگ [ن] طعام الفطور

قوالنگ کردن [ج] تناول طعام الفطور

نه شهوه کی قوالنگ کرده و نه نیمه پرویش نان
خواردمه.

قهوت [ن] ۱ - قوه ۲ - تعصر عند الوضع والانجاب
«حيوان»

قهوت گرتن [ج] ۱ - ان بتقوى ۲ - الاشتداد:
بیماری قهوت لی گرت.

قوه وئه لخمهك [ن] نوع من الملابس الكردية

قوه و سه ردارى [ن] نوع من الملابس الكردية.

قوه و سه لته [ن] نوع من الملابس الكردية

قوپ [ن] ۱ - مقعر ۲ - منكمش: ده می قوپ داگه.

قوپانن [ج] ۱ - التقعير ۲ - جعله منكمشا

قوپچه [ن] زر، دگمه

قوپياگ [ج] ۱ - مقعر ۲ - منكمش

دوولی قوپياگ. ده می قوپياگ

قوپى [ن] قعر: قوپى زگ

قوپيان [ج] ۱ - التقعر ۲ - الانكماش

به رميله گه قوپياگه.

کۆماری عێراق
وهزارهتی روشنبیری و پراگه‌یانندن
دهزگای روشنبیری و پلاوکردنه‌وه‌ی کوردی
زنچیره ژماره (٢٠٠)

گه‌وه‌رانی گهر مه‌سیڤ

فهره‌هه‌نگیتی کوردی - عه‌ره‌بی زاری که‌له‌وپی‌یه

نعمت علی سایه

به‌شی سه‌هه‌م

ك - گ - ل - م - ن - و - ه - ی

به‌غدا - ١٩٨٨

- پيشكهش -

پيشكهش وه نهوانه‌ي ميوه‌تي مه‌ردم كه‌ن

سهره‌تا

دوای په‌ناکردن وه خوداو ده‌سمیه‌ت دان و هان دانی
براده‌ران ده‌س کردم‌ه دانانی فره‌ه‌نگیکی کوردی -
عه‌ره‌بی زاری که‌له‌ه‌وری هه‌تا به‌ری چوار سال ره‌وه‌ق
ره‌وه‌ق بی هچان و هه‌ول دانم بوه ئی فره‌ه‌نگه «
که‌وه‌ری که‌رمه‌سیر» که‌ ئومیده‌وارم سود به‌خش بوودو
میوه‌تی زوانه شری‌نه‌که‌مان ، زوانی کوردی بکا .

له‌ دوای جه‌نگی جه‌هانی دووه‌م تا کوو ئیم‌روو زوانی
کوردی گو‌ه‌رینیکی که‌واری دیه ، چ له‌ پ‌وی نو‌سینه‌وه‌و
چ له‌ پ‌وی ر‌یزمانه‌وه‌ له‌ لایه‌ن زوانه‌وان و بایه‌خده‌ران ،
وه زوانه‌که‌ وه‌ ئومیدی نواخستن و په‌سانی وه‌ کاروانی
ژیان دا ، ئه‌وه‌یش نا‌کری بیی دانانی زوانیکی په‌ک‌گرت‌گ
له‌ گشت زا‌ره‌گانی کوردی ، ئومیده‌وارم که‌ ئی فره‌ه‌نگه
هه‌نگامیک بوو له‌ی په‌یه ، پ‌ری دانانی زوانیکی
په‌ک‌گرت‌گ .

ئىي فەرھەنگە كەسى بىياوازە لە ئەو فەرھەنگانەى كە تا
ئىزگە دانىيانە لە زوانى كوردى لە روى :

۱۔ تہلف و بی: تہلف و بی وہی جو ورہ ریز کریاتہ:

۲ - وشه گانی فورهه ننگه له سهر نه لغب و بی ریز کریانه
 نهك له سهر ده ننگ ، پانی پیتی «قه له و» و نه رم له یهك جیا
 نه کریانه سه وه ، نه را نموونه : (ر) و (ری) ، (ل) و (لی)
 وه به گه وه تو سینه .

۳۔ پستی : قد لہو، وەر له پستی نهرم تیی :
ا۔ گل، گول، گول . هتد.
ب۔ زر، پور، پور . هتد.

جست و خیز و بازیگری می کند . - شکر

۱ - ټگمر هات ووشه يه گ دوو به شي يا زياتر بگري بگه وه
له ناخاوتن دا نه و اجيا کړيانه سه وه و شمارة له سهر يان
دانري بگه ، نميو نه : خبر ۱ = ۱ - وادي ، ۲ - دوره .
خبر ۲ = ۱ - بندور ، ۲ - خليج ، ۳ - قادر ، متمکن
۵ - چاوگسي فريزي نو سيانه نه ولي ناوي يا کاري
سهره کي دا جوړه : ۱ - ناو : له نساو چوون ، ۲ - خسن ،
نه و سهر خسن . . . هتله .

۶۔ دہنگی «و» جو ور دہنگی (RUE) ہ، لہ فہرہنسی دا

ٲهولی ٲیتی (وا) دا تی .

٧ - ٲه گهر هات و مانای و شه یه گ و چاوگی له عه ره بی دا
جو وریه ك بون ٲه و ا جیا یان کریا گه سه وه یا به «مصدري
مؤول» یا به ده ر بر ٲیگی تر هه تاكو جیا وازی له به ٲینان دا
نیشان بدری : ٲیز : ترتیب ، ٲیز كردن : آن یرتب - عملیه
الترتیب تاكو و خوه نه واریا ٲه وانه ی ٲی فهره نگه وه كار
ٲیارن وه تا ٲیه تی ٲه وانه ی كورد نین ، بزائن ٲه و دوو
و شه له یه ك جیا وازن .

ٲیشانه

١ - (ن) ناو

٢ - (ر) راناو

٣ - [ئن] ٲاوه لكار

٤ - [ئك] ٲاوه لكردار

٥ - [چ] چاوگی

٦ - [سر] سه رسو ٲمان

٧ - [أ] ٲامراز

٨ - [ٲی] ٲامرازی ٲر سیار

٩ - [ٲب] ٲامرازی بانگ كردن

١٠ - [ك] كار

١١ - [در] ده ر ٲر ٲین

١٢ - [ٲاش] ٲاشپه ند

١٣ - [ٲش] ٲشپه ند

١٤ - [پپ] پرپوزیشن

١٥ - [پو] پیوه‌ند

١٦ - [م] مجازی

١٧ - [تم] ته‌ماشا بکه

١٨ - [کن] کنایه

وه‌له‌ئه‌وه‌ی کوتایی وه‌ی سه‌ره‌تا بارم فره‌ سوپاسی ئه‌و
براده‌رو ماموستایانه‌ که‌م که‌ کومه‌ک و یارمه‌تیم دان وه
تایبه‌تی ماموستای قرودارم محسن بنی‌ویس که‌ هیچ
دریخیک نه‌کرد چ له‌ ده‌سمیه‌ت دائم له‌ نوسین و
ده‌رکردنی مانای وشه‌گان یا په‌یداکردنی وشه‌ی کوانه‌و
دیرین و چ له‌ پۆی ریکخسن و ریزکردنی وشه‌گهان و
بابه‌تیان.

تصدير

بعد الاتکال علی الله وبمؤازرة وتشجيع الاخوان
عزمت علی وضع قاموس کردي - عربي باللهجة
الکلهوریة، وكان ثمار جهودی المتواصلة لاربع سنوات
متوالية هي هذا القاموس الذي بین ايديکم «گه‌وه‌ری
گه‌رمه‌سییر» والذي ارجوان يملأ جزءا من الفراغ في
المکتبة الكردية.

تشهد اللغة الكردية منذ انتهاء الحرب العالمية الثانية
حركة واسعة من لدن اللغويين والمهتمين بشؤون اللغة
بأمل تطويرها وجعلها مواکبة ومسايرة لروح العصر، وهذا

لا يتأتى الا بوضع لغة موحدة من اللهجات الكردية المختلفة، وهكذا صدرت عدة قواميس ومعاجم بلهجات متعددة ساهمت الى حد كبير في رسم صورة كاملة للغة الموحدة، لذا وجدت من الواجب ان أساهم - قدر المستطاع - في هذا الجهد العظيم والمشكور فعمدت الى وضع هذا القاموس لعله يساهم في توحيد اللغة ويزيد من رونق تلك الصورة وجماليتها.

يختلف هذا القاموس عن القواميس الكردية الاخرى التي وضعت حتى الان من الواجه التالية :-

١ - الالف باء : وكان ترتيبها على النحو التالي :

أ [ئا، ئه، ئه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر،
ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ك، گ، ل، م،
ن، و، ه، ی.

٢ - رتبت كلمات هذا القاموس على اساس الحروف الهجائية وليست على اساس الاصوات كما هو الحال بالنسبة للقواميس الاخرى، اي ان الحروف الثقيلة والخفيفة لم تفرز وتعامل على اساس حروف مستقلة.

مثال : كتبت الحروف (ر)، (پ) و (ل) (ل) معا

٣ - كتبت الحروف الخفيفة قبل الحروف الثقيلة.

أ - ل - گول، گول . . الخ

ب - ر - پەر، پەر . . الخ

ج - ی - سی، سی . . الخ

٤ - إذا كانت الكلمة تكون اكثر من نوع واحد من اقسام الكلام فأنها تكتب منفصلة بعد ترقيمها ١ ، ٢ ، ٣ .
الخ. مثال: خر١ = ١- وادي ، ٢- دورة.
خر٢ = ١- مدور ، ٢- خليع ، ٣- قادر ، متمكن .
٥ - تأتي المصادر العبارية مع الاسم او الفعل الاصيلي : ناو ، له ناوچوون . خس نهوسه رخسن .

٦ - صوت «و» هو كما في الفرنسية (RUE) ويأتي هذا الرمز مع الحرف «و» واو.
٧ - تفاديا للالتباس الذي قد يقع فيه بعض القراء وخاصة من غير الكرد فقد عمدت الى استعمال مصادر مؤولة او تعابير اخرى في حالة تشابه معنى الاسم والمصدر في اللغة العربية ، لنتفرق بين معنى الكلمتين او بالاعتراف اقسامها مثل : ريز = ترتيب ، ريزکردن = ان يرتب ، عملية الترتيب .

المختصرات المتعددة

- ١ - [ن] اسم
- ٢ - [ر] ضمير
- ٣ - [ئن] صفة
- ٤ - [ئك] ظرف
- ٥ - [ج] مصدر فعل
- ٦ - [سر] اداة التعجب

- ٧ - [أ] أداة
- ٨ - [ئب] أداة استفهام
- ٩ - [ئب] أداة نداء
- ١٠ - [ك] فعل
- ١١ - [در] تعبير
- ١٢ - [پاش] لاحقة
- ١٣ - [پش] سابقة
- ١٤ - [پپ] حرف جر
- ١٥ - [پو] حرف عطف
- ١٦ - [م] مجاز
- ١٧ - [تم] أنظر
- ١٨ - [كن] كناية

ويسرني ان اختتم هذا التصدير بتقديم جزيل شكري
وامتنائي لجميع الاخوان الذين ابدوا لي العون
والمساعدة سواء بالبحث عن الكلمات النادرة ومعانيها
او بتزويدي بمصادر ومراجع عن الموضوع واخص
 بالذكر زميلي محسن بني ويس الذي لولاه لما تمكنت
من انجاز هذا القاموس . والله من وراء القصد .

سهراوه

- ١ - قاموسی زمانی کوردی، بهرگی یه کهم (ء)
عبدالرحمن محمد امين زهبيحي
- ٢ - قاموسی زمانی کوردی، بهرگی دووهم (ب)

عبدالرحمن محمد امين زهبيحي

۳ - فهرهنگی لهك و لوړ، دانان و كو كردنه و هې چه ميدي
نيژد په ناها.

ليدون و به راورد كردن مه حمود زامدار.

۴ - تهستيره گه شه، فاضل نظام الدين.

۵ - المورد - قاموس انگليزي - عربي، تأليف منير
البعليكي.

۶ - المنجد في اللغة والاعلام.

۷ - فقه اللغة للثعالبي.

The Advanced Dictionary... A

By A.S. Hornby and others

London. 1967

- ك -

ك [ن] /كاف/ الحرف العشرون من الالف باء
كابرا [ن] الاخ: ويقصد به الشخص المذكور اصلا:
كابرا چه بى هات؟

كات [ن] الزرع الذي في السنة التالية من بقايا
السنابل الواقعة في الحقل
كاتيله [تم] سه رتيل.

كار ۱ [ن] ۱ - عمل، حرقه، مهنة ۲ - (في القواعد)
فعل ۳ - شأن ۴ - حدث، واقعة ۵ - تأثير ۶ - عائد
الى: ثم جمعه دى كارى ثيمه ۷ - مهنة: له پاي چ كارنى

هائکله.

کار ۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتکون اسم الفاعل :
سهر: سهرکاره خزمهت: خزمهتکار:

ا - نهوکارحسن [ج] التشغيل (وبخاصة المكائن):
ثاسپاوه، خسهوکار.

ب - نهوکارکهفتن [ج] ۱ - الاشتغال ۲ - البدء
بالعمل: کارخانهگه کهفتهوکار.

ج - نهوکارکردن [ج] الصرف: روژی چهن تهن
که نهوکار؟

د - لهکاره وکردن [ج] الالهاء عن العمل: مهردمهگه له
کاره و مهکه:

ه - لهکارحسن [ج] الايقاف عن العمل، التعطيل
عن العمل: بیماری له کار خسهگه سهی .

و - لهکارکهفتن [ج] ۱ - التوقف عن العمل ۲ - فقد
القابلية للعمل: جهلیل پیر بووهو لهکار کهفتگه.

ز - وهکار [ثن] ۱ - فعال، مؤثر ۲ - ماهر ۳ - شجاع:
سهلام له جهنگ وهکاره.

ح - وهکارهاتن [ج] الاحتياج الى، ان تصبح الحاجة
الى: تهرا چهده قه له م؟ - وه کارم تی.

ط - وهکاره آوردن [ج] الاستعمال: له هات وچوو
ولآخ وه کار تیاردن.

کارت [ن] بطاقة، کارت

کارتی کردن [چ] التأثير في : هیچ کاره نمی نه کیک

کارخانه ۱ [ن] معمل، مصنع

کارخانه ۲ [ن] اصلي، بلادي : شهنگی کارخانه.

کارد [ن] سكينه كبرى مدببة

کارداره [ن] ۱ - ماهر، نشط ۲ - شجاع : جهلال فره

کاردارویه ۳ - مدبر.

کاردارهی [ن] ۱ - ماهر، نشاط ۲ - شجاعة ۳ - تدبر

کارزان [ن] خبير

کارسات [ن] فاجعة، كارثة، مشكلة، مصيبة

کارساز [ن] ۱ - مدبر ۲ - خالق ۳ - صانع

کارسازان [چ] ۱ - تدبير الامور ۲ - صنع

کارسازی [ن] تدبير، تنظيم الامور

کارکر [ن] ۱ - عامل ۲ - اجير ۳ - صانع

کارکردن [چ] الاشتغال : رووژئی ههشت سهعت

کار کهن.

کارکون [ن] مسهل : دواء الاسهال

کار لی کردن [تم] کارتیی کردن

کاروان [ن] ۱ - قافلة ۲ - مسيرة

کاروان سهر [ن] مبيت القوافل : خهرئی خاصه له

کاروان سهر [ن] بسهرئی (په‌ند).

کاروان کوشه [ن] ۱ - نجمة الصباح ۲ - شجرة بركة.

کاروانی [ن] تسيير القوافل
 کاروانی کەر [ن] مسير القوافل
 کاروانی کردن [ج] ان تسيير القوافل
 کاروده‌س [ن] مسؤول: کی کاروده‌سی ئاوايه؟
 کاروبار [ن] شؤون، مصالح
 کاری [ن] قتال، ممیت: دهرده‌گهی کاری یه.
 کاریز [ن] ينابيع المياه الجوفية متصلة بنفق يخرج
 علی شکل ساقیة، کهریز
 کاری کردن [ج] الاصابة في الصميم: بیماری یه‌گهی
 کاری کردگه.
 کاژ [ن] شجرة الصنوبر
 کاس [ن] ۱ - مصاب بالدمار ۲ - منذهل، مصعوق
 کاساوسه [ن] تبادل الاكلات بين الجيران
 کاسه [ن] ۱ - كأس ۲ - قحف الرأس
 کاسب [ن] کاسب
 کاسبکار [ن] کاسب
 کاس بوون [ج] ۱ - الاصابة بالدوار ۲ - الانذهال،
 الانصحاق: له قاله قال کاس بوم.
 کاسبی [ن] ۱ - کسب ۲ - حرفة، مهنة
 کاسبی کردن [ج] الاكتساب، الکسب: چه که یید
 له مال، بچوو ئه‌را خووت کاسبی بکه.
 کاس کردن [ج] ۱ - جعله مصابا بالدوار ۲ - جعله

منذهلا ، مصعوقا

كاس [ن] ١ - حالة الدوار ٢ - حالة الذهول
كاشتن [ج] الزراعة ، الفلاحة : ثمسأل سبي جفت
كاشتمه .

كافر [ن] ١ - كافر ٢ - عديم الرحمة ، فتاك
كافربوون [ج] ان ينقلب كافرا
كافركردن [ج] ١ - جعله كافرا ٢ - اشارة مشاعر
العطف والرحمة على :

كافري [ن] ١ - كفر ٢ - انعدام الرحمة والرافة
كافوور [ن] كافور

كاك [ن] الاخ الكبير
كاكيان [ج] الوقوع ٢ - التنسف : مويهك له سهرى
نه كاكياگه .

كاكيله [ن] ضررس
كاگه [سر] اخي : تستعمل للتعجب والاستغراب :
كاگه ، به كارى ته نويه!

كال ١ [ن] ١ - زراعة ٢ - محصول الزراعة
كال ٢ [ن] ١ - خام ، فج ، ني ٢ - فاتح : قرمزى
كال .

٣ - خفيف ، مشعشع ، حلق ، غير مركز ، سابط :
چاى كال

كالا [ن] سلعة ، بضاعة : پيرى ، كاملى چيشت

به‌دیگه x گالای ناره‌وای له حهد ره‌دیگه (فولکلور).

کالات [ن] حصه رئیس العشيرة من دية القتل

کاله [ن] حذاء جلدي

کاله‌وکه‌ر [ن] مخفف

کالگ [ن] بطیخ

کالووش [ن] کاله

کالی [ن] ۱ - فجاجة ۲ - انفتاح اللون ۳ - کون

السائل خفيفا، عكس كثيف

کالین [ج] الزرع: پاره‌که پینج وه‌نزه گهنم کالی:

کام ۱ [ن] ۱ - شهية، مشتهی ۲ - رجاء ۳ - غلیل

کام ۲ [ثپ] أي؟ کام مال؟ کامیان کوریه؟

کامانن [ج] الارضاء، اشباع الشهية: هیچ ئی نایه‌مه

نیه‌کامنی.

کام بردن [ج] جعله يتوحم: سیفی بده کوره، کامی

بردی!

کام چوون [ج] التوحم: ئه‌وقهره چه‌وه‌نووری ده‌ستان

بو کامی چگ.

کامران [ئن] سعيد، متهنىء

کامرانی [ن] سعادة، هناء

کامرانی [ن] ۱ - اشباع الرغبة ۲ - استفحال

کامرانی‌کردن [ج] ۱ - ان يشبع الرغبة ۲ -

الاستفحال: بیماری کامرانی له سقانی کردگه.

كام شكانن [چ] ارواء الغليل: كامى خوهى له
شیرینی شکان

کامل [ئن] ۱- کامل ، تام ۲- ناضج عقلا
۳- بالغ سن الخمسين فما فوق
کاملی [ن] ۱- کمال ، نضج ۲- سن الخمسين فما
فوق

کامیره [ن] کامیرا: الة التصوير
کامین [چ] الرضاء، ارتواء الغلیل: وه يهك ودو ږرتقال
نيه کامی.

کان [ن] ۱- جرف: منحدر صخري شاهق
۲- شهوة، شهية ۳- غلیل ۴- قرار، استقرار
کانه [ن] کومه، کدس، ركام

کانه دان [چ] التکوم، الترمک، التکدس:

خاک کانه داگه له ناو جهوشه گه

کان که نین [چ] التوحم للطعام:
نہرا نه ناره گه کان که نیم.

کانگک [ن] موق العين

کانون [ن] شهر کانون

کاوه [ن] ۱- الکعبة: قبلة المسلمين ۲- بطل کردي
اسطوري

کاور [ن] ۱ - حمل، کبش ۲ - شخص بلید

کاوساوسه [تم] کاساوسه

کاوش [تم] باوش

- نهو کاوش گرتن [تم] نهو باوش گرتن

کاؤل [ئن] مهدم، مه‌دوم، مخرب: لهی مال کاؤلمه!

کاؤل بوون [ج] التهدم، التخریب: مالت کاؤل بوو

نهرا ئی کاره‌و کر‌دیدا! مالْم کاؤل مه‌که.

کاؤل کردن [ج] التهدیم، التخریب: وه ده‌س خوه‌م

مال خوه‌م کاؤل کردم

کاولی [ن] غجر

کاولی [ن] هدم، خراب

که [ئک] حالما، متی ما، حینما: که هاته‌وه خه‌وه‌رم

بکه.

که‌باب [ن] کباب

که‌پهر [ن] عقدة العظم المكسور بعد تجبره

که‌پهر به‌سین [ج] التعتقد: الماده السابقة: شکیانی

ده‌سی که‌پهر به‌ساگه.

که‌پهر [ن] مظلة «سیاط»

که‌بسوول [ن] کبسول

که‌پوله [ئن] منطو

که‌پوله‌ی [ن] انطواء

که‌پوو [ن] طیر من الهده‌دیات

که پوول [ن] رأس
 که پووله [ن] قدر کبير مصنوع من الخشب
 که تان [ن] نبات الکتان ، بذوره
 که تنه [ن] مصيبة: چ که تنه ی لیم کهفت!
 که چ [ن] هدم
 که چ بوون [چ] الهدم
 که چهل [ئن] اقرع ، قرعاء
 که چهل بوون [چ] ان یصبح اقرع ، قرعاء
 که چل کردن [چ] جعله اقرع ، قرعاء
 که چلی [ن] قرع
 کهر [پاش] تضاف الی الاسم فتکون اسم الفاعل:
 کار: کارکه ر.
 کهر [ئن] اصم ، صماء: که ره ، هیچ نه ژنه وی
 که راژه [ن] عفن.
 که راژه دان [چ] التعفن: لهشم که راژه داگه.
 که راکه [ن] طبلة الاذن الداخلية
 کهرامات [ن] ۱ - کرامات الاولیاء ۲ - مصيبة: بچوو
 کراماتی پیت بایک خواری ژوهری خوهت نه ناسی!
 که ره [ن] زبد
 که ره [ئن] قصیر الاذن: میه ی که ره.
 که ره پوله [ن] ثمار البردي
 که ره ته [ن] قرن يستعمل للبس الاحذية

که‌ره‌دان [ن] مزبده: کيس مصنوع من الجلد لحفظ
الزبد

که‌ره‌زات [ن] کرزات

که‌ره‌سته [ن] المواد الاولية

که‌ره‌ك [ن] مسحة كبيرة بدون دواسه: كرك

که‌ره‌م [ن] كرم، فضل

که‌ره‌م کردن [ج] ۱ - التكرم، التفضل ۲ - التكریم،
التفضیل

که‌ره‌و [ن] كرب: اصول العف العلاط العراض التي
تقطع معها.

که‌ره‌وز [ن] نبات الكرفس

که‌ره‌یان [تم] که‌ره‌دان

که‌ره‌بون [ج] الاصابة بالصم

که‌رت [ن] ۱ - قطعة ۲ - مقطع ۳ - قطاع

که‌رته‌شی [ن] نبات خس السبع

که‌رته‌ر [ن] طير الغاقه

که‌ره‌کردن [ج] جعله اصم: که‌م هاوار بکه، که‌ره‌مان
کردید!

که‌ره‌کول [ن] نبات شوکي

که‌ره‌کیت [ن] مذاراب، مافور [شوکة الناسج]

که‌ره‌گ [ن] عفن الخبز

که‌ره‌گه‌ته‌شی [تم] که‌رته‌شی

کهرواس [ن] قمیص
 کهری [ن] صم، طرش
 کهریه [تم] کهره
 کهزازی [ئن] غر: قلیل الخبرة، بدائی، متوحش:
 کهزازین، هیچ وه خوهیان نه دینه.
 کهژ [ن] سلسله الجبل
 کهژاوو [ن] قلاع: بشور علی اللسان
 کهژال [ئن] اشقر، شقراء
 کهژالی [ن] شقر
 کهژاوه [ن] هودج
 کهژوو [ن] مرض عرق النساء
 کهژین [ئن] جبلي
 کهس [ن] ۱ - شخص، فرد ۲ - قریب ۳ - معیل:
 فه قیره و بی کهس
 کهساس [ئن] ۱ - مکتسد: بازار کهساسه ۲ - شقی،
 بائس، تعیس
 ژیانی کهساس
 کهساس بوون [چ] الاکتساء
 کهساسی [ن] ۱ - کساد، شقاء، تعاسة
 کهسکوون [ئن] حار جدا، حاد، حریف
 کهس نهزان [ن] سر: ئی چیشته کهس نهزانه.
 کهس وکار [ن] ذوی: غهرب نین، کهس وکاری

خومنان.

کهش [ن] ۱- وهم ۲- حافة

کهشار [ن] ۱- ضفة ۲- طرف ۳- حافة ۴- ساحل

کهشاره [ن] حد: کهشاره‌ی دهس

کهشان [ن] نقل مستمر

کهشان کردن [ج] النقل باستمرار: لی نانه هر

کهشان که ن.

کهشاوکهش [ن] ملیء: کهشاوکهش جامه‌گه ثاوه

کهشتی [ن] سفينة، باخرة

کهشتیوان [ن] ملاح السفينة

کهشخه [ئن] ۱- متأنق، مهنم ۲- جميل

کهشخه کردن [ج] التأنق، التهنم

کهشخه‌ی [ن] تأنق، تهنم

کهشك [ن]

کهشكا [سر] لیث: کهشكا نه‌هاتام

کهشکه‌شان [تم] کهشان

کهشکه‌شان کردن [تم] کهشان کردن

کهشکه‌لانه‌کی [ن] لعبة قديمة

کهشك و دوو [ن] اكلة تعد من اللبن المجفف والتمر

کهشكوول [ن] ۱- جراب الامتعة ۲- موسوعة،

دائرة المعارف

کهشکینه [ن] رصفة: العظم المتحرك في رأس الركبة

کهشیده [ن] عمامة

کهف [ن] ۱ - رغوۃ ۲ - زبد الماء

کهفارهت [ن] ۱ - كفارة ۲ - جزاء الکفارة

کهفه جیلگ [ن] سائل رغوي

کهفهل [ن] مشقة العضو الذکري

کهفتن [چ] ۱ - الوقوع، السقوط ۲ - التصادق

۳ - التمرض ۴ - الصبر ورة ان يصبر في وضع او موقع

معین: کهفتن نه ودای ۵ - التحریض: کهفته و ژیری

پای ۶ - الشروع: کهفتن نه وکار، کهفتن نه ودهو.

أ - نه وپی کهفتن [چ] ۱ - المطاردة، التعقب ۲ - ان

یکون من نصیبه، من حصته: چهنی کهفته و پی؟

ب - نه و خو کهفتن [چ] التهیؤ، الاستعداد: ده رفعت

نه برای نهما بکه فیگه و خوئی

ج - له یه کهفتن [چ] ۱ - الاتفاق: له سهر

ژن خوازین له یه کهفتن ۲ - المطاردة والتعقب

بعضهم بعضا

د - لی کهفتن [چ] ۱ - الملائمة، ان یلیق به:

چاکه ته گه خاسه لی کهفی ۲ - ارتکاب خطأ: له من

کهفتگه له تو نه کهفی.

کهفتنه وه [چ] ۱ - ان یکون خلفاً: خوله کوو له ناگر

کهفیگه وه ۲ - الحدوث او الظهور مرة ثانية: نه خو هشی

ثاوله کهفته وه.

کهف کردن [چ] الترغو، تكون الرغوۃ

کهف کرین [چ] التزبد

کهفیر [ن] کفکیر، مغرفة

کهل [ن] ۱ - فتحة النبات ۲ - فتحة، ثغرة ۳ -

علاقة: من کهلهم وه تهوه نى به ۴ - مساعدة: کهلم

بگرن خودا کهلدان بکرى

کهل [ن] ۱ - ذکر الغزال ۲ - تلقیح الابقار

- وه کهل [ن] في حالة الشيق (الابقار): مانگه هول

ها وه کهل

کهلاب [ن] ۱ - کلاب ۲ - مشذب الاشجار

کهلاکه [ن] محق الرأس

کهلاوه [ن] ۱ - خربة ۲ - اطلال

کهلاوه [ن] ۱ - خربة ۲ - اطلال: من وبایه قوش

هردو هاوده رديم. کهلاوه نشين ههناسه سه ردين

[فولکلور].

کهلاى [ن] ۱ - زائر الائمة سبع مرات ۲ - لقب

للتعبير عن الاحترام

کهله [ن] ۱ - رأس ۲ - کراع

کهلهبچه [ن] مثير الیدین، وثاق الیدین، كتاف

کهلهبچه کردن [چ] وضع القيد على الیدین

کهلهبدوون [ن] نوع من العبي خواشيه مطرزة

بالدانتيل الاصفر

کهلهچی [ن] دار البغاء

که له رهق [ئن] ارغن، رعناء، عنید: که له رهقه،
قه ببول نیه کیگ.

که له رهقی [ن] رعون، عناد

که له شهق [ئن] لا ییالی بالاعراف

که له شهقی [ن] اللامبالاة بالاعراف

که له شیر [ن] دیک

که له شیرخودایله [ن] هدهد سلیمان

که له ک [ن] ۱ - عبارة ماء ۲ - حيلة، مراوغة

که له که [ن] خاصرة

که له که [ن] رص، وضع الاشياء بعضها فوق البعض

على شكل صفوف وياتنظام

که له کباز [ئن] حیال، مراوغ

که له کبازی [ن] تحایل، مراوغة

که له مه علووم [ن] حکمة: ما احاط بحنکي الخيل

من لجامه لمنعه من مخالفة راکبه

که له وپاچه [ن] ۱ - رأس واطراف الحيوان المذبوح

۲ - اكلة تعد من الكراع

که له [ئن] احد، شخص ما: که له یه کی

که له گ [ن] ۱ - قشور الحبوب ۲ - نشارة

که له پینجه [ن] تشابک في عراق

که له پینجه دان [ج] التشابک: که له پینجه دانه له یه ک

که له دان [ج] التلقیح (الابقار): گا نی یه که لی

مانگه گمان بدهم.

که لک [ن] ۱ - فائده ۲ - نفع، ربح

که لکام [ن] شجرة الفولفاف

که ل کردن [ج] ۱ - عمل فتحة في (حائط). الخ ۲

- عمل فتح الباب

که لگا [ن] ثور

که لگهت [ن] عملاق: سالار، چوارشانه و گه لگهته

گه لگه خهراوه [ن] دار مهدومه، بنایه مهدومه.

که ل گرتن [ج] المساعدة: فقیره، که لی بگرن.

که ل گرتن [ج] التلقح (ابقار): مانگه گهتان، گه ل

گرتگه.

که لوهز [ن] ۱ - مغاور، غار

که ل وپه ل [ن] ۱ - ملابس ۲ - اثاث

که لّین [ن] ۱ - کبیر عمرا ۲ - کبیر اجتماعیا: وجیه

که لّین بوون [ج] ۱ - ان یکبر عمرا: ماشه لّله،

جه لیل که لّین بوّه.

۲ - ان یکبر اجتماعیا: مه حسن که لّین بوّه، ده سی

چوو.

که لّین کردن [ج] ۱ - ان یکبر ۲ - ان یعیش

۳ - ان یعظم

که لّینی [ن] ۱ - کبر، شیخوخه ۲ - منزله اجتماعیه

کهم ۱ [ن] ۱ - ضفة ۲ - حافة، حد: کهمی دەس
کهم ۲ [ئن] ۱ - قلیل ۲ - بضع ۳ - ضئیل ۴ -
ناقص: پاره‌گەت، کهمه.

کهمان [ن] کمان: آلة موسيقية
کهمانجه [ن] کمنجة: آلة موسيقية
کهمهرد [ن] خصر، خاصرة
کهمه‌ربه‌ن [ن] حزام، نطاق
کهمه‌رجین [ن] معطف نسائي
کهمه‌ن [ن] ۱ - حبل ۲ - وریق، اریقا: احواله تقنص
بها الخیل والبقر الوحشي
کهمه‌وبوون [ج] ۱ - التقلل ۲ - التناقص ۳ -
التضاؤل ۴ - التخفف

کهمه‌وکه‌ر [ن] ۱ - مقلل ۲ - مخفف
کهمه‌وکردن [ج] ۱ - التقلیل ۲ - التخفيف
که‌متار [ن] ضبع، ام عامر
که‌متاکوت [ئک] قلیلا، بعضا من: که‌متاکوت ئایهم
ها له بازار.

که‌مچک [ن] ملعقة
که‌مچکدان [ن] محفظة الملاعق
که‌م دەس [ئن] فقیر: ئەوقەرە که‌م دەسه ناتوانی
شەوێ ئێرا ژنە ی بکیگ.
که‌م رو [ئن] خجول: خدیجه، فره فه‌قیروه که‌م رو.

که‌م رَوی [ن] خجل، استحياء
که‌م که‌م [ک] ۱ - تدریجیا ۲ - رویدا رویدا: که‌م
که‌م مه‌ردمه‌گه فره‌یه‌و بَوَن.
که‌م کردن [ج] ان ینقص: باره‌گه شه‌ش که‌یلوو که‌م
کرد

که‌مووتەر [ن] حمام القمری
که‌م گوو [نن] سکیت، صموت، قلیل الکلام: امیر،
که‌م رَوو که‌م گوو.

که‌مگووی [ن] سکوت، صمت، قلة الکلام
که‌مونه [ن] کاس خشبی یتعمل لشرب الماء
که‌می [ن] ۱ - قلة ۲ - نقص ۳ - ضالة ۴ - نذرة
که‌میل [ن] بعروور و اوساخ تلتصق بصوف الغنم حول
الشرح

که‌میل کردن [ج] ازالة او قص البعرور والاوزاخ
الملتصقة بصوف الغنم حول الشرح

که‌ن [ن] واد طبیعی فی الاراضي السهلية
که‌نار [ن] ۱ - حافة، حد ۲ - حاشية ۳ - ساحل،
شاطيء

که‌ناو [ن] قناة، قنال
که‌نه‌سا [ن] تمسح (على الارض، الحائط) «حیوان»
که‌نه‌سا کردن [ج] التمسح

كهنتور [ن] دولاب الملابس
 كهندر [ن] اخدود: حفر، حفرة المياه الجوفية
 كهنگر [ن] نبات الكعوب
 كهنگر خه رانه [ن] شوك الدواب
 كهنگلاشك [ن] كعوب مقلوعة وجافة تذروها الرياح
 كهنو [ن] كواره: مخزن الطحين مصنوع من الطين
 كهنيژ [ن] ١ - خادمة ٢ - جارية:
 شامى كهنيژان [كن] عشاء متأخر
 كهنين [ج] ١ - القلع ٢ - السلخ ٣ - الانتزاع، النوع
 ٤ - الحفر ٥ - الشق (ترعة)
 كهنيه وه [ج] ١ - القطف ٢ - ان يصبح بدينا: زك
 كهنيه سه وه.
 ٣ - النثف: قزى خوهى كهنيه وه ٤ - الضراط: ترى
 كهنيه وه.
 كهو ١ [ن] طير القبيج
 كهو ٢ [ئن] ازرق، زرقاء
 كهوان [ن] قوس
 كهوه [ن] قرادة الاغنام
 كهوه دان [ئن] التقرد
 كهوه ر [ن] ١ - عمود، مسند ٢ - نبات الكراث
 كهوه نه [ن] مجموعة من الفطر تنبت في مساحة
 واحدة

کهوهوبوون [چ] الازرقاق: لهبه لی دانه لهشی کهوهو
بوه.

کهوپختی [ن] طیر الحمام «بختی»
کهودپرگ [ن] نبات شوکی ازرق اللون

کهور [ن] مرتفع جبلي

کهورخ [ن] جبان، خواف

کهورخی [ن] جبق، خوف

کهوزیهلگ [ن] جبان، خواف

کهوش [ن] حذاء ذو قيطان

کهوکردنهوه [چ] ۱ - ان یزرق ۲ - ان یضربه ضربا
مبرحا: وه چووی کهوی کردهوه.

کهوکز [ن] ۱ - ملك ۲ - سلطان ۳ - حاکم

کهول [ن] ۱ - جلد ۲ -

کهولّه [ن] ۱ - نبات شوکی ۲ - طالع: نوع من

الدمبل تخرج تحت القدم

کهولّه مری [تم] کهولّه

کهون [ن] کون

کهوهفی [ن] نوع من الحیات زرقاء اللون

کهوی [ن] زرق، زرقة

کهوییه [تم] کهوه

کهوییه دان [تم] کهوه دان

کههراب [ن] کهرب: حجر کریم

که هرهبا [ن] کهرباء

کهی [ئپ] متی؟ کهی بجیم؟ کهی خوهر ئاوا بوو؟

کهیف [ن] ۱ - حال، شأن ۲ - بهجة، سعادة،

سرور ۳ - مسهل ۴ - ارادة ۵ - نزهة

کهیف دار [ئن] مبتهج، مسرور

کهیف بوون [چ] ان یرید، ان یود، ان یحب:

ههروهختی کهیفم بوو کار کهم.

کهیف کردن [چ] ۱ - ان یفرح ۲ - ان یتنزه

کهیف وخوهشی [ن] تسالم: المادة السابقة

کهیف هاتنهوه [چ] الانشراح: کهیفی وه قسه کهی هاتنهوه.

شجرة العولفاف

که یسم [ن] طراز

که یشتی [تم] کهشتی

که یشتیوان [تم] کهشتیوان

که یکوو [ن] شجرة

که یوانوو [ن] ۱ - عجوز ۲ - ام البيت

که یوژ [ن] ممر الحبوب في الطاخونة المائية

کپ [ئن] ۱ - صامت، ساکت ۲ - هادیء ۳ - ثقیل

السمع: گووشم کپه.

کپانن [چ] ۱ - الافحام (في الكلام) ۲ - الانهاك

بسبب المشي ۳ - الغلبة ۴ - السكون «الريح»

کپاهاتن [چ] ۱ - الصمت، السکوت ۲ - الهدوء:

دوای نهو ههراو بهزمه ئاوای کپهاات ۲ - تیر خواردن و
کپانا هات ۳ - الانسداد: گووشم کپهااتگه.

کپ بوونهوه [تم] کپهااتن

کپ کردنهوه [ج] جعله یکف، یهدا

کپی [ن] ۱ - صمت، سکوت ۲ - هدوء ۳ - ثقل
السمع ۴ - مکان لا یصیه الامطار والرياح: دانهو
کپی یهگ و وازی کردن

کپیان [ج] ۱ - السكون (الريح) ۲ - الانهاك في
العمل ۳ - التوقف عن السير بسبب التعب: کوری
گشتی له شه که تی و بی نانی کپیا، خه رکه وله ری کپیا.

کت [سر] تستعمل لاستجلاب الكلاب

کتری [ن] غلاية الماء لعمل الشاي

کت وکووله [ن] منبوذين وحقراء

کچ [ئن] منکوس، مطاطا الرأس

کچانن [ج] ان يغليه وذلك بانفلات ابهام رجله من
يده في لعبة «حجلة» ونحوها: کهس نی یه له قولان
بکچنیگه. کی کی کچان؟

کچ کردن [ج] النكس: سهری کچ کرد: له شه رما
سهری کچ کردو چکه ری یهوه

کچیان [ج] ان يثقل وذلك بانفلات ابهام رجله من
يده في لعبة: کهس نه کچانهی خو هی کچیا.

کپ ۱ [ن] ۱ - خط ۲ - سطر الكتابة

کر ۲. [ئن] کرک: التي ترقد على البيض (دجاج):
چوار مامرم کره.

کرا [ن] اجرة

- وهكرادان [چ] التأجير: خانگه گه ی وه کرا دا.

کرادهر [ن] مؤجر

کراکهر [ن] مستأجر

کراکردن [چ] الاستئجار: سیاریه یه ک کرا کردنه بچن
ئه را زیارت

کرامات [ن] ۱ - کرامة، معجزة

کرانن [چ] ۱ - السحب على الارض ۲ - الحک ۳ -
النبش

کره [ن] ۱ - صوت السحب على الارض ۲ - صوت
الحک ۳ - موافقة، قبول ۴ - بحة الصوت

کره کردن [چ] ۱ - احداث الصوت عند سحب على
الارض ۲ - احداث صوت عند حركة ۳ - الموافقة،
القبول: دلیه و، کرهیش کیگ. ۴ - ان یبح الصوت:
هه واهه و ده نگم کره کیگ

کر بوون [چ] ان تکرک الدجاجة

کرته [تم] صوت القطع، صوت القضم

کرته کرت [ن] صوت القطع او القضم المتكرر

کرته کردن [چ] احداث الصوت عند الانقطاع او
القضم

کرج [ئن] ۱ - مفتول ۲ - متشنج ، متقلص : پارچه‌ی

کرج

کرج بوون [چ] ۱ - التفتل ۲ - التشنج ، التقلص

کرج کردن [چ] ۱ - الفتل ۲ - جعله يتشنج ، يتقلص

شجرة القصب

کرجی [ن] ۱ - حالة الفتل - حالة التشنج والتقلص

کرچه [ن] وقع الاقدام : کرچه‌ی پای هات .

کردار [ن] عمل ، فعل

کردار [ئن] مقلم ، مخطط : پارچه‌ی کردار .

کرده [ن] ۱ - عمل ، فعل ۲ - مسعی

کردگار [ن] خالق ، اله ، رب العالمین

کردم [سر] فرضا : کردم نه‌هات !

کردن ۱ [چ] ۱ - العمل ، الشغل ، الفعل ۲ - الصنع

۳ - ان يشاء ۴ - ان يجعل : چه‌بکه‌ن؟ هرچه‌گی کردن

چمان نه‌کردن .

کردن ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر

الفعل : ثاو : ثاوکردن

- ثووبی کردن [چ] ان يشبه : سه‌لام نه‌وباوگی کیک .

کردنه‌وه [چ] ۱ - الفتح ۲ - فك الوثاق ۳ - حل

العقدة الجنسية بين الزوجين ۴ - الاشعال : ئاگرئی

کرده‌وه .

کرف [ن] شجرة

کرز [ئن] ساکت، سکون
 کرزبوون [چ] السکوت: باوگی لی تنیاو، کرز بو.
 کرزکردن [چ] الاسکات: تنه لی کردو کرزی کرد.
 کرک [ن] العمود الفقري، صلب
 کرکر [ئن] مخطط، مقلم
 کرکراکه [ن] صیوان الاذن
 کرکردن [چ] التدلي بحيث يلامس الارض: قزی کر
 له زهوَ کرد.
 کرم [ن] دود
 کرم دان [چ] ان يدود: خورماگه کرم داگه.
 کرمژن [ئن] مدود: خورمای کرمژن
 کرمن [تم] کرمژن
 کرنووش [ن] رکوع، سجود، انحاء
 کرنووش بردن [چ] الركوع، السجود، الانحاء
 کریش [ن] عکرش، بخیل
 کریشین [ئن] معکرش، ذو عکرش
 کریوه [ن] مطر مصحوب بالثلج، مطر ثلجي
 کز [ئن] ۱ - حزین، جازع، کثیب ۲ - خافت ۳ -
 ضعیف
 - وه کزه وهاتن [چ] التوسل، الالتماس: وه کزه و
 هات و منیش وازه لی هاوردم.
 کزه [ن] ۱ - عتاب، عتابه: نوع من الغناء الكردي

۲- حرقة ۳- هبة النسيم البارد ۴- انين
کزہ کردن [ج] ۱ - غناء العتابة ۲ - الانين
کزہ کز کردن [ج] الشعور بعدم الراحة: گیانم، کزہ کز
کیگ.

کزہ سوون [ج] الجزع، الاكتئاب: تهگهر فلسی زهره
بکیگ کزہو.

کز [ئن] ناشف

کزہو سوون [ج] ان ینشف: فانيله گه، وه تهري
مه كرهه وه، بيلا كه مي كزوهو هو.

کزہو کردن [ج] جعله ناشفا

کزری [ن] كون الشيء ناشفا

کز کردن [ج] ۱ - جعله يحزن، يجزع

۲- ان يخفف، ان يضعف

کزگه [ن] خبز مصنوع من طحين الذرة

کزى [ن] ۱- حزن، كآبة، جزع

۲- خفوت، ضعف

کزمز [ن] زيب

کزوؤ [ئن] بخيل

کزوؤى [ن] بخل

کسپ [ن] کسب، کدح

کش ۱ [سر] ۱- كلمة تستعمل لابعاد الدجاج

۲- في لعبة الشطرنج تعني: ابعد الملك

کش ۲ [ن] جرخره.

کشه [ن] صوت سحب الشيء على الارض
کشه کردن [چ] احداث الصوت عند سحبه على
الارض

کششگ [ن] حبل عريض.

کش کردن [چ] ۱ - الجرجرة على الارض ۲ - ابعاد
الدجاج ۳ - التحذير لابعاد الملك في لعبة الشطرنج
کشمات [ئن] هادیء، ساکت، صامت
کشمش [تم] کژمژ

کشور [ن] دولة، قطر

کفاو [ن] مرق يعد من البصل والدهن

کفه [ن] صوت السائل المقلي

کفه کردن [چ] احداث الصوت عند الغليان

کفه کف [ن] صوت الغليان المتواصل

کفت [ن] غلیل

کفته [ن] کفته

کفت نان [چ] ارواء الغلیل: کفتی دلی خوئی له
گوشت. نا

کفر [ن] ۱ - کفر ۲ - تجديف

کفر کردن [چ] ۱ - الکفر ۲ - التجديف

کف کردن [چ] الغلیان والطفح

کف وکاف [تم] کفه کف

کل [ن] ۱ - ارسال، بعث ۲ - تودیع ، تشیع

۳ - طرف العین: کلی چہو۔

کلاش [ن] کلاش

کلاشکەر [ن] صانع او بائع الکلاش

کلافہ [ن] ۱ - شلیلة الخیوط ۲ - تکور

کلافہ بوون [ج] التکور: کلافہ بوو دا له زہو.

کلافہ کردن [ج] ۱ - التکویر ۲ - اللف: ماہینہ گہ

کلافہی دوی کرد، کلافہی مہچیرہ گہ بکہ.

کلاتہر [ن] ۱ - رئیس القرية ۲ - رئیس مخفر الشرطة

کلاو [ن] طاقيہ، عرقیہ

کلاوانہ کی [ن] لعبۃ الطاقيہ

کلاوکلاو [ن] ۱ - خدعة، حيلة ۲ - مراوغہ

کلاوکلاو کردن [ج] ۱ - الخدعة، التحايل

۲ - المراوغہ

کلاو وہ سہرہ [ن] بعاق: قطر ذات قطرات کبیرہ

کلفہت [ن] اولاد

- کوچ وکلفہت [ن] الاموال والاولاد

کلکام [ن] بنات الشفلح

کل کردن [ج] ۱ - الارسال، البعث ۲ - التودیع،

التشیع

کل کردنہ وہ [ج] الاعادة، الارجاع: جہر جہرہ گہی

مالی شریف ہاوردید کلی کردیدہ وہ؟

کلگ [ن] اصبع

۱ - کلگ برای خوهی خوانیه‌کهی [در] بخیل

ب - کلگ پرباگی تیه‌رزی [در] ثمین جدا

کلگه‌وری [ن] ۱ - نبش ۲ - تلاعب

کلگه‌وری‌کردن [چ] ۱ - البنش ۲ - التلاعب

کلگه‌توته [ن] خنصر (اصبع)

کلگ که‌له [ن] ابهام

کلوانگ [ن] خاتم

کلوفت [ثن] ضخم

کلوفتی [ن] ضخامة

کلومنجر [ثن] منحرف: مآلمان ، وه‌رای وه‌ری یه‌کن
وه‌لی قاپیه‌گان که‌می کلومنجرن.

کلومنجر [ن] انحراف

کلوور [ثن] متحور

کلووربوون [چ] النخر: سی دگانم کلووربوونه

کلوورکردن [چ] جعله منخوزا

کلووری [ن] نخر

کلوول [ثن] سيء الحظ ، منکوب

کلوولی [ن] سوء الحظ ، نکهة

کلووم [ن] ۱ - حجر کبیر ۲ - رتاج الباب

کلیت [ن] مفتاح

کلیته [ن] قلنسوة للرأس والعنق معا
 کلیت بوون [ج] الانغلاق
 کلیت کردن [ج] الغلق، الاقفال: وهختی دهر چگ
 کلیت قاپیه گه کرد.
 کلیل [تم] کلیت
 کلیل بوون [تم] کلیت بوون
 کلیل کردن [تم] کلیت کردن
 کلیم [ن] بساط او کنفه صغيرة
 کلینچگه [ن] عصص
 کندیر [ن] رئیس العمال
 کندیری [ن] مهنة رئیس العمال
 کنوکوو [ن] تهیؤ، استعداد للسفر
 کنوکووکردن [ج] التهیؤ، الاستعداد: کنوکوو کردن
 بچن نهرا کهرکوک.
 کنیشت [تم] قایوشت.
 کنیشت کردن [تم] قایوشت کردن
 کوانه [نن] ۱ - عتیق، قدیم ۲ - رث ۳ - سالف
 کوانه بوون [ج] ۱ - ان یعتق، ان یصبح قدیما
 ان یصبح رثا.
 کوانه کردن [ج] ۱ - جعله عتیقا ۲ - ان یستعمله حتی
 یصبح رثا.
 کوانه ی [ن] ۱ - عتق، قدم ۲ - کون الشيء رثا

- كوانك [ن] موقد النار
- كوه [ن] ١ - مجموعة ٢ - نجوم ثريا
- كوّه [ن] جيل.
- كوهيله [ئن] جبلی: پشی كوهيله.
- كوهيلي [ن] مدني، اهل المدن، حضري
- كوبه [ن] ١ - اكلة الكبة ٢ - ورقة في لعب الورق
- كوبوونهوه [ج] اجتماع: ثاواي له مالى قوخوا
- كوبونهسهوه.
- كوت [ن] ١ - قطعة، جزء، كسر من شيء
- ٢ - نصف: كوتى نان ٣ - جبر، اجبار: هدر كوته بجيد؟
- ٤ - ضرورة ٥ - ملحّة، الحاح
- كوتانن [ج] ١ - الدق ٢ - السحق ٣ - الغرز في
- ٤ - التطعيم التلقيح (طب)
- كوتهك [ن] هراوة، نبوت
- كوتهكههري [ن] الحمام الهزار
- كوتهكين [ئن] ١ - كالهراوة ٢ - غليظ
- كوت دان [ج] «الغلي» البحث عن القمل في شعر
- الرأس وقتله
- كوتهل [ن] ١ - كزرة ٢ - تمزيق ٣ - عظم القص
- كوتهل كردن [ج] ١ - التمزيق ٢ - الكذرة
- كوتر [ئن] نافر، غير متحمس: لى كاره كوتره.
- كوترى [ن] نفور، عدم التحمس.

کوترگیان [چ] الکدم
 کوترگیانن [چ] ان یکدم
 کوت کردن [چ] اللاح: هر کوت کرد بچووک.
 کوت کوت ۱ [ن] کلمة تستعمل لاستجلاب الکلاب
 کوت کوت ۲ [ئن] مقطع، مجزاً
 کوت کردن [چ] الاجار: کونه لی کرد دهر بچووک.
 کوتوپر ۱ [ئن] فجائي: دهر دی کوتوپر
 کوتوپر ۲ [ئک] رأساً، في الحال: هر نه ژنه فت،
 کوتوپر چگ.
 کوتومت [ئک] بالضبط، تماماً، طبق الاصل.
 کوتینگ [ن] العقدة بين الجذور والساق الجاف
 کوجرات [ن] نوع من القماش نسبة الى مدينة
 کوجرات في الهند.
 کوچ [ئن] اعضب، عضباء
 کوچ بوون [چ] ان يصبح اعضب، عضباء
 کوچ کردن [چ] جعله اعضب، عضباء.
 کوچگ [ن] حصی
 کوچگاره [ن] حجر الصوان
 کوچگانه [ن] اثافي
 کوچگین [ئن] كثير الحصی: زهوی کوچگین
 کوچله [ن] ۱ - کأس خشبي ۲ - منطقة الحوض
 في الجسم

کوچی [ن] غضب
 کودی [ن] شجر، یقطین
 کودی قه باغی [ن] قرع
 کودی ملگه [ن] شجر عناقی
 کور [ن] ۱ - ابن، نجل ۲ - ذکر
 کورانه [ئن] ولادی
 کوره [سر] للتنبيه والاستغراب: کوره مهکه! کوره نهیه
 چه کهین!
 کوره [ن] کیر الحداد
 کورهک [تم] کهرهک
 کوره‌پزا [ن] حفید، ابن الابن
 کوره‌زا [تم] کوره‌پزا
 کورته‌بالا [ئن] قصیر القامة
 کورخان [ن] ۱ - موقد کیر الحداد ۲ - موقد الحمام
 کورد [ن] الكرد، الشعب الكردي
 کورده‌ره [ن] واد یفیض شتاء ویجف صیفا
 کورده‌واری [ن] ۱ - المناطق الكردية ۲ - النماذج
 والمثالية الكردية.
 کوردی [ئن] کردي
 کورکائن [چ] ۱ - البكاء بصوت مسموع
 کورکه [ن] اقعاء، تضام
 کورکه‌کردن [چ] الاقعاء: هه‌ر واران دایا، هه‌رکه‌س و

له ژیری داری کورکه کرد.

کورکوپ [ن] طیر القطا

کورگگه [ن] بظر

کورې [ن] جحش.

کوز [ن] ثرمة، قص

کوزه [ن] کوز: کوزه ی ناو.

کوز کردن [ج] التقطیع الی فصوص: کوزی شامیه گه بکه.

کوز کوز [نن] ذو شرائع او فصوص

کوژهک [ن] مالوش

کوس [ن] فرج النساء

کوسپ [ن] عائق: مهول دا کوسپ بخینگه ریمیان

کوسکه ش [نن] ۱ - متملق ۲ - منافق ۳ - قواد

کوسکه شی [ن] ۱ - تملق ۲ - نفاق

کوسوو [نن] زانیة ، فاحشة

کوش [پاش] افناء ، قتل ، ابادة: مهل + کوش =

مهلکوش

کوشاننه وه [ج] ۱ - الاطفاء ۲ - حل النزاع والحروب

او وضع حد لها: ناگره گه بکوشننه وه ۲ - مهول بدهن

نئی جهنگی براکوشیه بکوشننه وه

کوشتار [ن] مذبحه

کوشتن [ج] ۱ - القتل ۲ - التسكين ۳ - القضاء علی

(التأثير . الخ)

کوشتنه وه [ئن] قضاء الوقت: وهخته گه یان وه وازی
کردن کوشته وه.

کوشك [ن] قصر

کوشنده [ئن] قاتل، فتاك: بیماری سه ره تان
کوشنده یه.

کوک [ن] طاقية مصنوعة من اللباد

کوکردنه وه [چ] ۱ - الجمع، التجميع ۲ - الاکتتاب:
پاره ی خونه گه کوکردنه وه.

کول [ئن] اثلیم: چه قوه گه کوله.

کول ۱ [ن] تربص: له کول وسیاگه.

کول ۲ [ئن] ۱ - قصیر: من له یراگه کم کولترم

۲ - مغلی: تاوی کول

کولانه [ن] وکر الکلاب

کولانن [چ] ۱ - السلق: گوشته گه بکولن ۲ - الطهو

۳ - الغلی: تاو کولنی

کولاننه وه [چ] ۱ - اثاره الجرح: زه خمگه ی کولانه وه

۲ - اثاره المشاكل او الامور القديمة.

کوله [ن] ۱ - ناموسية ۲ - جراد

کوله [ن] مجموعه، قطعة: کوله ی گهنم

کوله بال [ن] معطف من اللباد قصیر البدن.

کوله پاس [ن] حراسة الزرع من الطيور.

كوله پاس كردن [ج] الحراسة : المادة السابقة
 كوله پسی [ن] خلصة ، خفاء
 كوله پسی كردن [ج] الاختلاس ، الخفاء
 كوله زوانه [ن] نبات الحمحم
 كوله ش [ن] حيوان الشيهم
 كوله نجه [ن] سترة نسائية قديمة
 كوله نجی [ن] حشرة من فصيلة العقارب
 كوله مقن [ن] قماء قصير القامة تدينه
 كوله وپوون [ج] القصير : شه وه گه م كوله و پوه .
 كوله وكردن [ج] ۱ - ان يقصر ۲ - الاختزال ،
 الاختصار
 كول بوون [ج] ان يثلّم : كارد ه گه كول بو .
 كولك [ن] ۱ - زغب ۲ - (م) وجه : قسه گه نا وه
 كولكيه وه .
 كول كردن [ج] ان يصيره اثلّم : كول تيشگه گه
 مه كه .
 كولكن [ن] كثير الزغب
 كولكولاهه [ن] طير القبرة
 كول گرتن [ج] التربص
 كولگ [ن] مريض صغار الاغنام
 كولمگ [ن] حرقفة
 كولنان [ن] مقربة : المحل الذي يوضع عليه قرب

الماء

كولتهت [ن] جلد قديم يستعمل للترقيع

كولى [ن] ثلم

كولى [ن] فعر

كوليان [ن] ١ - ان ينغلي، ان يغلي ٢ - ان يطهر

٣ - ان ينسلق

كوليره [ن] مرض الكوليرا

كولين [ن] ١ - خوج كبير لحفظ الملابس ٢ - مخزن

في بيت الشعر.

كولينجه [ن] كليجه

كولينگك [ن] قرية صغيرة

كوم [ن] ١ - حد ٢ - طرق

كومەك [ن] مساعدة، معاونة

كومەك كردن [ج] المساعدة، المعاونة: فەقيرە،

كومەكى يەكەن

كومت [ن] تضلع، ترنج، تعرج خفيف

كومته كومت [ن] تضلع متكرر

كومباله [ن] سند كميالة

كونا [ن] ثقب، فتحة، زرف، نقب

- كوناسيه [م] سجن: نانەيان له كوناسيه

كونابوون [ج] الثقب: قايه گه كونا بوه.

كونار [ن] ١ - شجرة السدر. ٢ - نبق: ثمار شجرة

السدر.

كوناكر [ن] آلة الثقب

كوناكر دن [ج] الثقب: ثاسن كوناكر دن ستممه.

كوناوانجه [ن] كوة الحائط

كونه [ن] قرب، قرية

كونج [ن] منبع الماء في قعر البئر

كونجى [ن] سمس، نبات السمس

كونى [نن] ملوط

كونيه تى [ن] لواطه

كونيلگ [نم] كولینگ

كوو ١ [ن] جميع، تجميع

كوو ٢ [نپ] اين: هاله كوو؟

كووه [نم] كوه

كووپ [ن] ١ - قدح ٢ - ثاية: علامة لتحديد قطع

الارض المعدة للحراثة.

كوويان [ن] جلال الحيوان، أكاف.

كووتا [ن] ١ - امتناع ٢ - تقصير

كووتاكر دن [ج] ١ - الامتناع ٢ - التقصير: لهخاسه

هيج كووتا نه كهيت.

كووتايى [ن] حالة الامتناع ٢ - حالة التقصير

كووچ [ن] ١ - ارتحال ٢ - هجرة ٣ - ثروة: كووچ و

كلقه تم وه قوربانى بوو.

کووده [ن] ضریبة
 کوور [ئن] ۱ - اعمی ۲ - رفیع ۳ - ثانوی: کووره
 ری ۴ - مطفی، منطفیء
 کوورای [ن] غشاوة العین
 کووره و بوون [چ] الانطفاء: چراخه گه کووره و بو،
 کووره و کردن [چ] الاطفاء: کووری چراخه گه
 بکهره وه.

کوورپه [ئن] یافع
 کوورپهی [ن] کون الفرد یافعا
 کوورسز [ن] ردیء الاحتراق: تماکو کوورسز
 کوورکردن [چ] الاعماء: دودی کوورمان کرد
 کووره کووره - ک [ن] طیر الحدأة
 کوورگ [ن] نبات ينمو بين الزرع ذو ثمر مر الطعم
 کووری [ن] عمی
 کووزهر [ن] قصالة: السنابل غیر المدروسة تماما
 کووس [ن] مصیبة، محنة، مشکلة
 کووسار [ن] الجهة المظلمة من الجبل
 کووسه ۱ [ن] هدف، مرمى
 - کووسه له سر مه رهنجان [در] وان عدتم عدنا
 کووسه ۲ [ئن] امرد الوجه، لا یتبث لحيه، املس
 الوجه

کووس حسن [چ] الابلاء بمصیبة

کووس کهفتن [چ] الابللاء بمصيبة:

یا خودا کهس کووسی نه که فی [دعاء]

کوک ۱ [ن] ۱ - حذیة الظهر ۲ - سنام

کوک ۲ [ن] ۱ - متفاهم، متفق ۲ - منتظم: کارمان
کوک.

کوک و بون [چ] ۱ - التفاهم، الاتفاق ۲ - الانتظام

کوک دان [چ] جعله یحدود: پیری کوکی داگه

کوک کردن [چ] ۱ - التنظيم ۲ - التحریض

کووکن [ن] محدود: پیره کووکن

کووکنی [ن] تحذب

کووگرتن [چ] ان یثمر: کرده ی کوو نه گری؟

کوول [ن] ۱ - ظهر ۲ - صهوة الجواد ۳ - جائز

۴ - جذع النخل المقسم الی شرائح

ا - نه و کوول چوون [چ] الרכوب، الامتطاء: چگه و

کوول نه سپه گه

ب - نه و کوول گرتن [چ] الحمل علی الظهر

ج - له کوول و بون [چ] التخلص من: ییلا بچوو،

له کوول مانه و بو

د - له کوول و کردن [چ] التحرر من: ئی شه ره له

کوول مه و بکه.

ه - له کوول خسن [چ] تحریر کاهل من: کاره گه له

کوولی خوه ی خس.

- له کوول کهفتن [تم] له کوولهو بوون
 کوولا [ن] ۱ - قرامه : الخبز المحترق بالتور
 ۲ - سیاط
 کوولان [ن] ۱ - زقاق ۲ - شارع فرعی : کوولان وه
 کوولان کهفتمه و شوونی .
 کووله [ن] رقی ابیض اللب : شامی کووله
 کوولوهنی [ن] غماء
 کوولوهنی کردن [ج] ان یغمو : ان یسقف بالغماء
 کوولنج [ن] قولنج
 کووم [ن] خوف، حذر، وجل : وه کوومه و قسه کرد .
 کوومار [ن] جمهوریة
 کووماج [ن] العمود الافقي الرئيسي في بیت الشعر
 کوومه [ن] کومه، کدس
 کوومه بوون [ج] التکوم، التکدس
 کوومه کردن [ج] التکویم، التکدیس
 کوومه ل [ن] جمع، مجموعة : مهردم کوومه ل کوومه ل
 هاتن .
 کوومر [ن] دیزانتری
 کووم کردن [ج] ۱ - الخوف ۲ - التجوس : کوورازا
 له هیچ کووم نیه کیگ
 کویلگ [ن] لب الخراج او الحجة او الدملة
 کی [ن] تبین : خه سره و کی و دانی و لآخه گان کرد .

کی [ئب] من : ئەو کی یە ؟ کی ها له مال ؟

کیان [ن] مخزن التبن

کیەر [ن] کحیلة (خیول)

کیەر [ن] جلدی

کیەرد [تم] کارد

کیەل [ن] متبن : عمار لمخزن التبن

کیەنی [ن] عین ماء

کیەر [ن] العضو الذکری للانسان والحيوانات

کیرپر [ن] ختان

کیرپرین [چ] الختن

کیرگەگەرانی [ن] نبات ربیعی یشبه نبات البصل

کیرووک [ن] لب النباتات

کیس [ن] ۱ - - کیس ۲ - محفظة النقود

أ - له کیس چوون [چ] الخسارة

ب - له کیس دان [چ] جعله یخسر

ج - له کیس مان [چ] الفضلة

کیسه [ن] ۱ - کیس ۲ - انتفاخ ۳ - ورم کیسی

کیسه پیمار [ئن] فقیر

کیسه پیماری [ن] فقر

کیسه کردن [چ] التکیس : زەخمەگە ی کیسه کردگە .

کیسهل [ن] سلحفاة

کیش [ن] ۱ - مطاطية ۲ - وزن ۳ - سحب

کیشان [ج] ۱ - النقل ۲ - الاستغراق ۳ - شهر
(السلاح . الخ) ۴ - التقاط (الاذاعة . الخ) ۵ -
الوزن

کیشانوه [ج] ۱ - انسحاب ۲ - رفع (خيط
العملية . الخ)

کیشه [ن] نقل (وخاصة الزرع المحصول الى البيدر
کیشه کهر [ن] ناقل: المادة السابقة

کیشه کردن [ج] النقل: المادة السابقة: دره و ته و او بوی
خهریک کیشه کردنه.

کیشت [ن] زرع، زراعة

کیشت وکال [ن] زراعة

کیشمه کیش [ن] تناحر، تجرجر

کیش هاتن [ج] ان يكون قابلا للتحدد او التمثط
لاسیک کیشی تی

کیک [ن] ۱ - کعک ۲ - برغوث

کیلو [ن] ۱ - کیلو غرام ۲ - کیلو القفل

کیلو غرام [ن] کیلو غرام

کیلومتر [ن] کیلومتر

کیما [ن] ۱ - کیمیا ۲ - کناية عن وافر الفائدة.

کیماوی [ن] کیمیاوی، کیمیائی

کینه [ن] حقد، کراهية، بغض، بغضاء

- گھ -

گھ ۱ [ن] / گاف / الحرف الواحد والعشرون من
الالف باء

گھ ۲ [پاش] تضاف الى الفعل الماضي فتكون
صفة: شکيا، شکياگ

گا ۱ [ن] ۱ - ثور ۲ - مرة

گا ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان:
داد: دادگا

گاڙا [ن] قطع الاغنام

گاڙان [ن] عصا راعي الابقار

گاڙه [ن] قوق او قرق الدجاج

گاڙهگاڙ [ن] قوق الدجاج المتكرر

گاڙهگاڙکردن [چ] ان يقوق (الدجاج)

گاڙهم [ن] قطع الابقار

گاڙ [ن] ۱ - کماشة ۲ - حافة: لهسر گاڙ

گاڙوانه [ن] نبات لسان الثور

گاڙينو [ن] کازينو

گاڙاره [ن] مهد، کاروک

گاڙوڙ [ن] شهر تموز

گاڙو [ن] نوع من الطاقية

گاڙورميچ [ن] لعبة

گال [ن] ۱ - تمریض ۲ - اثاره
 گاله [ن] حجر
 گاله گال [ن] جلجلة، حدیث بصوت عالی
 گاله گال کردن [چ] الجلجلة
 گالته [ن] ۱ - سخریه ۲ - فراح
 گالته وگهپ [ن] ۱ - محادثة ۲ - ممازجة
 گال دان [چ] ۱ - التحریض ۲ - الشکوی علی ۳ -
 التألیب: گال کس وکاری دادهس دریزی لیمان
 بکهن.

گام [ن] خطوة
 گام کردن [چ] القیاس بالخطوات: خانگه گه گام
 کردم چوار گام بو.
 گام نان [چ] ان یخطو
 گامیش [ن] جاموس
 گامیش لهوان [ن] راعي الجاموس
 گان [ن] نزاع ، جماع
 گانه کوسی [ن] سحاق
 گان دان [چ] ان یزني (المرأة)
 گاندهر [ن] زانية
 گانکهر [ن] زاني
 گان کردن [چ] النزاع ، الجماع
 گاوان [ن] راعي البقر

گاوانی [ن] مهنة راعي البقر
گاوانی کردن [ج] ممارسة مهنة راعي البقر: گاوانی
کردن له كورده‌واری كار خاسی نی‌یه.

گاوه [ن] خنزیر

گاوه‌سن [ن] دجر: شفرة المحراث

گاویار [ئن] متعادل في اللعب

گاویاری [ن] تعادل

گاوجفت [ن] ثور الحراثة

گاوپر [ن] كافر

گاوس [ن] مخمضة كبيرة

گاها [سر] ۱ - لعل ۲ - اذا: گاها هات!

گامی [تم] گاها

گاین - ۰ [ن] جبة البقر

گاین [ج] ان يضاجع

گاینجه [ن] شجرة دلب

گه [پاش] تفيد التعريف: نان: نانه‌گه

گهپ ۱ [ن] ۱ - حديث، محادثة ۲ - كلام

۳ - رواية، قصة

گهپ ۲ [ئن] ۱ - عظيم ۲ - ضخيم ۳ - كبير السن

گهپ بوون [ج] ۱ - ان يكبر عمرا ۲ - ان يكبر

اجتماعيا

گهپ دان [ج] التكلم، التحدث: شه‌واری زمان

دریژه نه‌را گه‌پ دان خوه‌شه.
 گه‌پ کردن [ج] ۱ - التکبیر ۲ - التعظیم: کاره‌گه
 ئاسان بو به‌لام گه‌پی کردن.
 گه‌پ و گوور [ن] محادثة، تبادل الكلام
 گه‌پی [ن] کبر.
 گه‌چ [ن] حص، کلس
 گه‌چه‌پره [ن] تکلس
 گه‌چه‌دان [ج] التکلس: له‌شم گه‌چه‌ره داگه.
 گه‌چ دان [ج] التیسیض بالحص
 گه‌چین [ئن] ملطخ بالحص
 گه‌ر [ن] ۱ - اختصار (نه‌گه‌ر) ۲ - حافة: گه‌ری ده‌س
 گه‌ر ۱ [ن] تل صغیر
 گه‌ر ۲ [ن] اجر، جرباء.
 گه‌را [ن] بویضة الجراد
 گه‌را [ئن] المتبلی بالنعاظ، شهوانی
 گه‌راپوون [ج] الابتلاء بالنعاظ
 گه‌راج [ن] کارج، مرأب العجلات
 گه‌رای [ن] نعاظ: شیق مفرط او غیر سوی
 گه‌راپوون [ج] الاصابة بداء الجرب
 گه‌رتووش [ن] مقدار قليل من المسحوق
 گه‌رجه [ئن] سیء الحظ، غیر محظوظ: گه‌رجه‌و
 بی‌چاره‌و به‌د به‌ختم

گهرجهی [ن] سوء الحظ

گهرد [ن] غبار

گهردانن [ج] ان يطوف به: کورهی نهخوښه شو
گهردنیگهی وه یلاو وه لاوا.

گهردهگوچان [ن] الريح الشيطانية

گهردهله [تم] شهره کی

گهردن [ن] عنق، جيد

گهردوون [ن] کون

گهردین [ج] ۱ - التجوال، التطواف: له شه وه کی تا
ثیواره وه ناوایا گهردی.

۲ - البحث عن: ثهرا کی گهردی؟

۳ - التفطيش: ناو دوولآوه گه بگهردن

گهرکردن [ج] جعله اجرب، جریاء: خهړگی کاری
گهرمان کرد

گهرم [نن] ۱ - حار ۲ - دافى ۳ - ساخن ۴ - متقد

۵ - محند ۶ - منفعل، غاضب ۷ - راسخ بالمحبة ۸

متحمس

گهرماژوك [ن] حصق: طفع جلدي مصحوب بوخز
وحكة

گهرمه سیر [ن] منطقة حارة

گهرم بوون [ج] ۱ - الاحترار ۲ - الدفء

۳ - السخونة ۴ - التحمس

گهرمکهو [ن] سخان
 گهرم کردن [چ] ۱ - التسخين ۲ - التحميص
 ۳ - التدفئة
 گهرمی [ن] ۱ - حرارة ۲ - دفء
 گهرمیان [تم] گهرمه سیر
 گهری [ن] ۱ - جرب ۲ - غش ، خداع
 گهریکهر [ن] غشاش
 گهری کردن [چ] الغش: له وازی گهری کهن:
 گهرز [ن] ۱ - ذرع ۲ - طول الذرع ۳ - شجرة الطرفاء
 - ثیه گهره و ثیه پیمانه [در]: تعرف الحقيقة في
 الميدان العملي وليس بالكلام.
 گهرزی شا [ن] ذراع طويل
 گهراره [ن] سمك
 گهراره دار [تن] سميك
 گهراف [ن] تبجح
 گهراف دان [چ] التبجح: ههر گهراف دهن و هیچ له
 بنیان نییه
 گهرافدهر [ن] متبجح
 گهراف کردن [تم] گهراف دان
 گهرهر [ن] نبات الجزر ، جزر
 گهرهرین [تن] ۱ - كثير الجزر ۲ - خالص بالجزر
 گهروو [ن] من السماء

گه‌زین [ئن] کثیر الطرفاء، خاص بالطرفاء
گه‌زینه‌ک [تم] گه‌زینگ

گه‌زین [ج] ۱ - العض ۲ - اللدغ
گه‌زینگ [ن] مرض الصدف الجلدي

گه‌س [ن] اسف، تأسف: گه‌س گرانمه ئه‌پایان
گه‌شت [ن] ۱ - جولة، سفرة سیاحیه ۲ - تجوال
لاجل التسول

گه‌شته‌ل [ئن] معتاش، من يزور البيوت لاجل
الاعتیاش

گه‌شته‌لی [ن] اعتیاش

گه‌شت کردن [ج] ۱ - التجول ۲ - التسول: گه‌شت
ئه‌کا وه مالآنا.

گه‌ل [ن] مجموعة: گه‌ل گه‌ل پیاگه هات. گه‌لی کور
هات

گه‌ل [ن] منطقة العورة

گه‌لال [ن] واد في ارض سهلية

گه‌له‌کوومه [ن] ۱ - هجوم جماعي ۲ - حملة جماعية

گه‌له‌کوومه‌کردن [ج] ۱ - الهجوم الجماعي ۲ -
الحملة الجماعية

گه‌ل به‌سانن [ج] التجمع، التجمهر: ئاواي گشتی
گه‌ل به‌ساگه له دهر مآلی قوخوا.

گه‌لو [ن] بلعوم

گه مال [ن] ذکر الکلب

گه مال جه ننگه [ن] ۱ - معركة بين ذكور الكلاب على

الاناث ۲ - [م] قتال بين مجموعة من الناس

گه مه [ن] مزاح

گه مه کردن [چ] ان يمازح: تهوه راسی کهن تا گه مه

کهن؟

گه مرخه [ن] تعفن، عفونة

گه مرخه دان [چ] التعفن: نانه گه گه مرخه داگه

گهن [ن] ۱ - رديء: پارچه ی گهن ۲ - سيء: کاری

گهن.

گه ناسر [ن] طير العطوة

گه نه و بوون [چ] ۱ - ان يصبغ ردیثا، ان يصبغ

سیثا: وه زعی گه نه و بوه ۲ - التدهور: په یوه ونی یان

گه نه و بوه. به ینیان گه نه و بوه.

گه نه و کردن [چ] ۱ - ان يجعله ردیثا ، سیثا

۲ - جعله یتهور

گهن بوون [چ] ۱ - ان يصبغ ردیثا ۲ - ان يسوء:

به ینیان. گهن بوه ۳ - ان یتلف: گه نمه گه گهن بوه.

خاگه گهن بوه

گه نج [ن] کتز: گه نج نیشیگه و بان خه زینه

گهن کردن [چ] ۱ - الاساءة: گهن کردی جه وایی

دایده وه ۲ - الاتلاف: گه نی پارچه گه مه که.

گهنم [ن] حنطة، نبات الحنطة
 گهنم‌شیره [ن] اكله تعد من الحنطة غير الناضجة
 گهنم‌گیا [ن] قرطمان: عشب يشبه نبات الحنطة
 گهنی [ن] ۱ - رداءة ۲ - سوء ، سيئة ، اساءة
 ۳ - عفونة ، تعفن .
 گه‌نیاگ [ن] متعفن: گوشتی گه‌نیاگ
 گه‌نیاں [ج] التعفن: نه‌ناره‌گه گه‌نیاگه
 گهن وگووتال [ن] سقط المتاع
 گهنی کردن [ج] الاساءة: گهنی مه‌که تا خودا گهنی
 نه‌و ری‌یه نه‌یارنی
 گهو [ن] لوزة: گه‌وی هاتگه
 گه‌وات [ن] مومس ، قواد
 گه‌واتی کردن [ج] ممارسة القوادة
 گه‌واد [تم] گه‌وات
 گه‌وادی [تم] گه‌واتی
 گه‌ودای کردن [تم] گه‌واتی کردن
 گه‌وج [ن] بلید، بطيء الفهم: گه‌وجه، له‌که‌س
 نه‌پره‌سیگه‌و.
 گه‌وجی [ن] بلادة، بطء الفهم .
 گه‌ورا [ن] ۱ - کبیر سنأ: سالم له‌سلام گه‌وراتره
 ۲ - اجتماعیا، منصبا، سلطه . الخ عدلی ، له‌حزب ،

له رفيق گهوراتره ۳ - کيپر حجمآ: داری کونار له
داری گمز گهوراتره ۴ - واسع، فسيح: ههوشه گهي
ثيمه له ههوشه گهي ثيوه گهوراتره ۵ - وجيه: کي
گهورای ئاوايي په.

گهوراېوون [چ] ۱ - ان يکبر سنا: کورپه گاني گهورا
بونه ۲ - ان يکبر اجتماعيا

گهوراووېوون [چ] التوسع: کراسه گهم گهوراووېووه.
گهوراووېوکردن [چ] التوسيع: چاکه ته گهم ته نگه،
که مې گهورايه وېکه م

گهورای [ن] ۱ - کبر السن ۲ - منزلة ۳ - وسعة ۴ -
توسع، فسحة ۴ - حجم ۵ - وجاهة
گهوری [ن] اثار قديمة: بهيلووله گهورينگه له
خانه قی.

گهوزه [ن] تمرغ، تمریغ، تعفر، تعفير
گهوزه دان [چ] التمريغ، التعفير: گهوزه ی له ناو
خه رگ دا.

گهوزه کردن [چ] التمرغ، التعفر: گهوزه کرد له ناو
خاك

گهوزه لگ [ن] خنفساء

گهوله زنک [تم] گهوزه لگ

گهولی [ن] حبو

گهولی کردن [چ] الحبو: کورپه تان که فته و پا، تا هيمنان

گه ولى كيك

گه ون [ن] شجرة الكثیراء

گه ونزه [تم] گه وزه

گه ونزه دان [تم] گه وزه دان

گه ونزه کردن [تم] گه وزه کردن

گه ونلى [تم] گه ولى

گه ونلى کردن [تم] گه ولى کردن

گه وهر [ن] مجوهرات، جواهر

گه یشت [تم] گه شت

گه یشته ل [تم] گه شته ل

گه یشته لى [تم] گه شته لى

گه یشت کردن [تم] گه شت کردن

گه یم [ن] سادن

گپ [ن] اندلاع (نار)

گپ کردن [ج] الاندلاع: ناگره گه گپ کردو چگ له

ناسمان

گت [ن] ۱ - نتوء، بروز (على الارض) پای که فته و

گتینگ و وه دهمه ورمیا ۲ - توقف ۳ - درزه، خیاطه ۴ -

عقدة في خیاطه

گته گت [ن] مشي سریع و بخطوات قصيرة: وه گته

گت هات.

گته ودان [ج] الترفیع: بالی شه وه گم نه لچپیاگه، بچم

گتیه و بدهم

گت کردن [ج] التوقف: گتئی بکه‌ن تا که‌م له وهر.

گتگه [ن] نط

گتگه‌دان [ج] النط: مه‌ل گتگه دیگه

گتوو [ن] طیر عرناس

گچه [س] تستعمل لطرده او حث الابقار علی المشی

گر [پاش] تضاف الی الاسم فتکون اسم الفاعل:

قای + گر = قاپیگر

گر ۱ [ن] ۱- شدة: گری ئاگر ۲- لحظة، فترة

قصيرة: گری له لاما‌ن بنیشن.

گر ۲ [ئن] ۱- متقد: ئاگره‌گه گره ۲- شدید:

ته‌وه‌گه‌ی گره.

گران [ئن] ۱- غال، ثمین: چیشتی گران له چیشتی

ته‌رزان خاستره ۲- عضال: ده‌ودی گران

گران [ئن] محموم: ته‌وی گران.

گران بوون [ج] الغلاء، ارتفاع الاسعار: که‌هره‌با

گران بوه.

گرانجام [ئن] مغال، الذي یبیع بالغال: له ولی

مه‌سین، فره گرانجامه.

گرانجامی [ن] بیع بالغالی: گرانجامی مه‌رامه

گران کردن [ج] ان یغالی، ان یزید الاسعار: گرانی

ئارد کردن.

گرائن [ج] الهرير: سه‌گه‌گه ليم گران.
 گرائی [ن] غلاء، ارتفاع الاسعار
 گره [ن] ۱ - احتراق ۲ - اتقاد ۳ - اشتياق ، شوق
 گره‌کردن [ج] الاحتراق ، الاتقاد: ناگره‌گه‌ی گره‌کرد
 گرهو [ن] ۱ - رهن ، ارتهان ، رهان ۲ - رهینه
 - له‌گره‌ونان [ج] الارتهان: وضع شيء كرهينة:
 سه‌عه‌ته‌گه‌ی نا له‌گره‌و.

گره‌و‌کردن [ج] الرهان: گره‌و‌کم وه سه‌عه‌تی
 بچمه‌وجی

گره‌و‌گرتن [ج] اخذ الرهينة: احمد: يه‌كَيْك له‌ ليتان
 گله‌وده‌م. محمود: نه‌پا گره‌و‌گری؟!
 گره‌هاتن [ج] الاتقاد: گره‌ی گوونای تی
 گره‌ه [ن] اشتعال، اندلاع

گره‌ه‌کردن [ج] الاشتعال، الاندلاع: ناگرگه‌ گره‌ه‌کرد
 گرپ‌گرتن [ج] الاحتراق: چیلگه‌گه‌ گرپ‌گرت.
 گرتن ۱ [ج] الاعتقال، الوضع في السجن:
 هه‌رده‌شیر گیریاگه ۲ - القبض على: دزه‌گه‌ گیریا

۳ - المسك: نه‌و شمشیره‌ نه‌پام بگر ۴ - الالتصاق: فی
 قاقه‌زه دیوار نه‌ه‌گری ۵ - ان يتسع، ان يسع: خانگه‌گه
 چوار خیزان گری ۶ - حجز (مكان، مقعد): الخ
 جی نه‌پام گرتینه؟ ۷ - الاصابة بمرض: زه‌رده‌ی
 گرتگه ۸ - البناء: بخانگی گرتگه ۹ - الضغط على

موضع كما في الحذاء الضيق: كهوشه گه پام گرنی
۱۰ - التلطیخ: سهری گرنه خه رگ ۱۱ - العض:
سه گ گرنه ۱۲ - التمسك بشيء: قسه له ده م گری.
گرت ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فيكون مصدر
الفعل گر + گرتن = گرگرتن.

- لی گرتن [ج] اللوم: هه رچگ کینگ لی مه گرن،
چونکه دلی سزیگه.

گرنه وه [ج] ۱ - التحضير: ده رمان گرنه وه ۲ -
التجبير: کی زانی شکیان بگریگه وه؟ ۳ - الازالة:
زقومیانه، بانیان مه گره وه ۴ - التقشير: تووکی خه پاره گه
گرنه وه.

۵ - التيسيط: ده س گرنه وه له مه ردم ۶ - الالتحاق:
له دواپا گرتانه وه ۷ - الاستيعاب: په کجار بخوه نیگه ی
گریگه یه وه ۸ - الفتح: نه و گوونی نه پرام بگریه
گرد ۱ [ن] رایه، مرتفع: مالمان ها وه بان
گردیگه وه.

گرد ۲ [ثن] ۱ - مدور، دائري ۲ - مجمع: مه ردمه گه
گرده.

گرده [ن] اكلة تعد من العجين واللحم

گرده ل [ثن] قصر القامة ویدین

گرده لی [ن] قصر القامة وبدانتها

گرده وپوون [ج] التجمع: گشت ناوای له مزگه فست

گرده و بوه.

گرده و کردن [ج] ۱- التجميع: گردیانه و بکه له مالی

خوستان ۲ - اللم: خورماکه رشیاکه، گردیه و بکه.

گردک [ن] زند: قطعة لحم مطبوخ، جلاقة.

گردی [ن] ۱ - حالة كون الشيء مدورا او دائريا ۲ -

حالة كون الشيء او الاشياء متجمعة، مجمعة

گردینگه [ن] عقد النبات

گرزه [ن] جرد

گرزنگه [ن] فتل محبوبك

گرفتار [ن] ۱ - مبتلي: گرفتاری دهسی کهم دهسی به

۲ - متيم: گرفتاری زولف سیاتم

گرفتار بون [ج] الابتلاء: گرفتار بومه وه دهس

بی عه قله وه

گرفتار کردن [ج] الابتلاء: گرفتاری دهس زالمم مه کهن

گرفتاری [ن] ابتلاء، بلاء

گرفته [تم] گرفتار

گر کردن [ج] التوقف للحظة: نه وه هاتم، گری بکه.

گرگرتن [ج] ان يسعر: ناگره که گرگرت.

گرگه [ن] ضرب من البطيخ

گرمانن [ج] ۱ - الرعيد: ناسمان گرمان. الدوي:

تووب وه بان سه رمانا هه ر گرمان.

گرمه [ن] ۱ - رعيد: گرمه ی ناسمان ۲ - دوي:

گرمه‌ی توپ

گرمه‌گرم [ن] ۱ - رعید متکرر ۲ - دوی متواصل
گرمگه [ن] سمانه الفخذ

گرم [ن] ۱ - قلیل الاعتبار ۲ - کثیر الضراط (م)
گرم وگام [تم] گرمه‌گرم
گرم وهور [تم] گرم وگام

گرنج [ن] ۱ - تدرج ۲ - تسنن

گرنج گرنج [ن] ۱ - متدرج ۲ - متسنن
گریه [ن] ۱ - عقده: سی گریه ها له مه‌چیره‌گه ۲ -
بکاء: له‌یه‌ک بریاگه پای ریواریمان x وه‌یه‌ک نیه‌په‌سی
گریه و زاریمان. (فولکلور)

- گریه‌کووره [ن] العقده المستعصية

گریه‌به‌سان [چ] الانعقاد: مه‌چیره‌گه گریه به‌سا.

گریه‌خواردن [تم] گریه به‌سان

گریه‌دان [چ] العقد: گریه‌ی پڑنه‌گه‌ی‌دا

گری‌فری [ن] عدم الاستقرار: له‌یه‌ک شوون
نیه‌نیشی، گری‌فری که‌فتگه‌سه‌و ژیری پای

گز [ن] ۱ - قطع، قص ۲ - (طفل) عض

گزه [ن] تم - گز - ۲

گزکردن [چ] القطع، القص: چه‌قووه‌گه ده‌سم گز
کرد.

گزگ [ن] مکنسه

گزگه دان [ج] الكنس: گزگه ناو ماله گه بده

گزنگه [ن] شعاع: گزنگی خوهر

گزینگه [ن] بؤیوة العین

گژ [ن] ۱ - تسلق ۲ - عراق

ا - وه گژاچوون [ج] ۱ - التسلق: چگه گژی دارنگا

۲ - التعارک: چگه گژی براگه یا.

ب - وه گژادان [ج] جعله يتعارک: دایه ی وه گژی

هاوساگه پانا.

گژه [ن] هفیف الريح: گژه ی وا

گژهو [سر] تستعمل لاثارة الثور جنسيا

گژکردن [ج] التنفس: قژی گژ کردگه . خه لیه گه گژ

کردگه .

گشت [ن] ۱ - کل ۲ - کل واحد، کل شیء...

الخ: گشت که سی گهورای مالی خوهریه .

گشتی [ن] عام: خه سه خانه ی گشتی .

گفت [ن] قول، تعهد: له گفتی خوهری په شیمان

بوهره .

گفتار [ن] نطق، کلام ۲ - قول، تعهد

گفته [تم] گفتار

گف [ن] شعر منفوش

گفه [ن] حفیف الريح

گفه کردن [ج] الحفیف

گفن [ئن] منفوش الشعر: قزی گفن

گف وگاف [ن] حقیف متواصل

گگو [ن] وقوة

گگوکهر [ن] طیر الوقواق

گل [ن] ۱ - فرصة، مجال: گل نه‌رای نه‌که‌فت بچوو

۲ - الم: چه‌وگل ۳ - دحرجة، تدحرج ۴ - واحدة
واحد: گلی نان.

ا - نه‌وگل بوون [چ] التدحرج: له‌قهی پآله‌گه رمیاو
بووه‌و گل.

ب - نه‌وگل کردن [چ] الدحرجة: جامه‌گه کرده‌وگل.

گل [ن] ۱ - طین خاوة ۲ - تراب

گلآ [ن] ورق الاشجار

گلآده [ن] قلادة

گلاراو [ن] صؤل: مرض يتسم بالرعشة وحركة غير
طبيعية

گلاراوکردن [چ] الصؤل: نه‌رانیه‌نیشی،

گلاراوکردیده!

گلاره [ن] حدقة العين

گلارگ [تم] گلاره

گلانن [چ] ۱ - الطرح ارضا: له‌ کوول نه‌سپه‌گه

گلانه‌ی ۲ - جعله یکبو: پاچقولی داو گلانه‌ی

گلآو [ئن] قدر، وسخ، متلوث

گلای [ن] قذارة، وساخة، تلوث
گلهت [ن] مرة: نمی گلهته نه، گلهتی تر سهر لیلتان
شدهم

گلهر [ن] ۱ - جمع، ۲ - لف ۳ - اکتتاب
گلهر کردن [چ] ۱ - الجمع ۲ - اللف ۳ - الاکتتاب:
پاره‌ی خانگی نه‌رای گلهر کردن.
گله‌گل [ن] ۱ - تدحرج ۲ - مشی بطيء: وه گله‌گل
هات

گله‌وخواردن [چ] ۱ - الرجوع في الطريق: له ده‌می
ری گله‌وخوارد ۲ - الاستدارة: وه‌ده‌سی راسا گله‌و
خوارد ۳ - البقاء، المکوث: له‌مالی براگهی گله‌و
خوارد.

گله‌ودان [چ] ۱ - الارجاع (في الطريق): له ری
گله‌ودان ۲ - الصدد والارجاع: گلی ریه‌نه‌گه‌وبده، تا
نه‌چنه مه‌ره‌زه‌گه ۳ - الابقاء، المنع من الذهاب:
براگهی گله‌ودا له‌مالی خوه‌یان ۴ - الاستدارة:
که‌می له‌نوا‌تر گله‌وبده ۵ - القبول والاستلام من:
مه‌رچک صالح فه‌قیره، وه‌لی هیچ له‌که‌س گله‌و
نیه‌دیک.

گله‌وده‌ر [ن] مانع، مصد: که‌س گله‌وده‌ری نمی‌به
گلپه [ن] اندلاع: گله‌په‌ی ناگر.
گلپه‌کردن [چ] الاندلاع: پریمزه‌گه گلپه‌کرد.

گل خواردن [ج] التجول: بی کاره و نه ناو ټاویا هر
گل خوښگ

گل دان [ج] ان يتجول به: کورې بیمار و هر گلې
ټه دا و نه ملا و ده وریشا.

گل کردن [ج] التالم، التوجع: جهوی گل کرد.
گلگ [ن] کاذه

گلمتک [ن] حجر کبیر

گلمووچه [ن] تکور

گلمووچه کردن [ج] التکوير: ان يصيره على شكل
کرة.

گلمووچک [تم] گلمووچه

گلوو [ن] دعبل

گلووان [ن] لعبة الدعبل

گلووان کردن [ج] ممارسة لعبة الدعبل

گلووب [ن] مصباح كهربائي

گلووس [ن] کروس

گلووله [ن] ۱ - لفه: گلووله ی به ن ۲ - تکور.

گلووله بوون [ج] التکور: گلووله بوو که فتگه له بن
مال

گلووله کردن [ج] ۱ - اللف: گلووله ی به نه گه بکه

۲ - التکور: کاره گه گلووله مان کردگه.

گلووله ی [ن] ۱ - حالة كون الشيء ملفوفا ۲ - حالة

كون الشيء او الانسان مكوراً.

گلیان [ج] ۱ - الكبو: له کوول نه سپه گه گلیا
۲ - الانطراح، السقوط على الارض: پای سر بردو گلیا.
گلیه [ن] عتاب: نه چیه سه لای و گلیه ی له سه ری
تیه دیری.

گلیه یکه ر [ن] معاتب
گلیه ی کردن [ج] المعباتبة: گلیه ی کرد له
خوشکه گه ی، سه ره لی نه داگه .

گلیر [تم] گه لهر
گلیر کردن [تم] گه لهر کردن
گلیره [ن] لهب، لهیب، وهج، توهج
گلیره کردن [ج] الالتهاب، التوهج: ناگره گه گلیره کرد
گلین [ن] قمة الجبل
گلینه [ن] قزحية العين
گلینگه [ن] گلینه

گمگه [ن] اكلة تعد من التمر والسم
گن [ن] قطعة: گنی خهرگ، گنی گوشت
گندل [ثن] قزم، قصير القامة
گنه لی [ن] كون الفرد قزما، قصير القامة
گننه [ن] قراد

گننه دان [ج] التقرد: ریه نه گه مان گننه داگه
گننه وشك [ن] حب البطم، شجرة البطم

گنووز [ن] مخیط لخیاطة البردعة و غیرها
 گنووزده [ن] شطاً
 گنووزده دان [ج] الشطاً
 گنی [ن] حالة کون الشيء علی هیئة قطعة
 گو [ن] خراء، براز الانسان وبعض الحيوانات
 گوان [ن] ضرع: ثدي الحيوان
 گوہ [ن] اذن: وه گوہ نه ویم.
 گوہر [ن] هشیم: ته گهر بوده تاگر گوہر سزنی!
 گوچگه [ن] اذین
 گوہ قولاخ [ئن] منتبه
 گوہ قولاخه و بوون [ج] الانتباه
 گوپ [ن] ۱ - شغافة ۲ - جرعة: گوپی تاو بده پیم.
 گوپن [ئن] کلثوم
 گوج [ن] اشتمزاز
 گوجایز [ئن] ۱ - لائق: ئی کاره وه ئیوه گوجایز نی یه
 ۲ - جائز: له پروی گه ورا قسه کردن گوجایز نی یه.
 گوچه لگه [ن] شجرة الحنظل، ثمارها
 گوچهر [ئن] قزم وذو منظر غیر محیب: دلوهر شو
 کردگه یه کی گوچهر
 گوچهری [ن] کون الفرد قزما وذا منظر غیر محیب
 گوج هاتن [ج] الاشتمزاز: کوره گه، گوچی له
 قسه گه مان هات!

گور [ن] حیویه ، نشاط

- وه گور [ئن] ذو حیویه ونشاط : حسین پیره ، وهلی وه گوره .

گوراو [ن] نفطة ، بشرة مائية

گوراوه [ن] نفطة ، بشرة مائية

گوراوه کردن [چ] التنفط ، التبثر : پیله گه دهسم گرت و ناو دهسم گشتی گوراوه کردگه .

گوراو کردن [تم] گوراوه کردن .

گوره [ن] هدیر : گورهی مه کینه

گوره خته [ن] ودك : رَوَن دان له رونی گوره خته خاستره

گوره کردن [چ] الهدیر : سیارة گوره کیك .

گوره وشار [ن] عصر ، تعصر

گوره هاتن [چ] ۱ - [تم] گوره کردن ۲ - التمتع بالحیویه والفرصة : هه رده وئیل گورهی تی

گورج [ئن] ۱ - ذوقابلیة : حسن ، له ری کردن .

گورجه ۲ - متهیء ، مستعد : ئهرا نان خواردن گورجه . ئهرا قسه کردن گورجه . ۳ - نشط .

گورجه و بوون [چ] ۱ - استراد الحیویه والنشاط :

که می گیانم گورجه و بوه ۲ - التهیؤ والاستعداد : بزان علی گورجه و بوه ، تا بجیم ؟

گورجه و کردن [چ] ۱ - منحہ الحیویه والنشاط :

دەرمەنەگە گيانم گورجەو کرد ۲ - التهيئة ، والاعداد:
گورچيلەو بەکە ئەرا کار. کار.

گورجى [ن] ۱ - حيوية ، نشاط ، قابلية ۲ - تهيؤ،
استعداد ۳ - نشاط:

گورچگ [ن] ۱ - كلية ۲ - (م) تحمل ۳ - صبر
گورچيلە [ن] كلية ، كلية صغيرة
گورد [ن]

گورده [ن] ريب ، ريبية

گورز [ن] هراوة «كرازة»

گورگ [ن] ذئب

- كلگ وەقنگ گورگەو کردن [در] عمل المستحيل:
ئەگەر كلگ وەقنگ گورگەو کردگە ، كارى ئەرا خوەى
پیدا كێك.

گورگاز [ن] ۱ - حيوان طنظل ۲ - (م) انسان قبيح
الشكل

گورگانگاز [ن] عضة الذئب

گورگەخەو [ن] غفوة الذئبة: غفوة مع فتح العين

گورگەخەوکردن [ج] الغفوة: المادة السابقة

گورمىچە [ن] لكم، لكمة: يەك گورمىچە كىشا بانى
قەبووزيا.

گوزار [ن] ۱ - طريق، ميمضى ۲ - خبر، اخبار:
حال و گوزاريان خاسە.

گوزەر [ن] طریق

گوزهشته [ئن] ماض، سالف: سالی گوزهشته
گوزران [ن] عیش، عیشة: گوزرانیان پەد نی.یه.
گوزران کردن [ج] ۱ - العیش: وه چه گوزران
کهین؟ ۲ - تحمل العیش مع: کەس ئەولیا گوزران
نیه کیک ۳ - قضاء (الوقت، الحالة... الخ) گوزرانی
ئی مانگه لیڤه بکه تابزانیم چۆن بوو.

گوشت [ن] قنب

گوشت [ن] لحم

گوشتاو [ن] مرق اللحم

گوشت گرتن [ج] السمن، التلحم: پەسێ گشتی
گوشت گرتگه

گوشتی [ن] نذر: گوشتی ئەپرا حەزەرەت عباس کۆپرەم
وه سالم بایگه وه *

گوشتی کردن [ج] ان ینذر: گوشتی بکه ئەپرا ئیمامی،
منالەگانت سالم بوون.

گوشتین [ئن] ۱ - لحمي، خلص باللحم

۲ - خصب: زهوی گوشتین.

گوکردن [ج] التغوط، الخري

گول ۱ [ن] سنبل: گولی گهنم

گول ۲ [ئن] ۱ - وسخ، قذر ۲ - عديم الهیة
والوقار: سه‌یران، چه‌نی جوانه شو گولنی دیری.

گول [ن] ۱- ورد ۲- زهر ۳- قطعة: گولی زهوَ ۴-
 بقعة، نقطة: سى چوار گول مه ره كهو ها وه كراسه گه ته وه
 گولاو [ن] ۱- ماء الورد ۲- عطر
 گولاوى [ئن] عطري: سىفى گولاوى.
 گوله بهر هفتاو [ن] زهرة الشمس. حب زهرة الشمس.
 گوله بهر وژه [ن] حب زهرة الشمس، نبات زهرة
 الشمس.
 گوله زهرده [ن] شمار: ورد ذو ازهار صفراء
 گوله قرمزى [ن] ضرب من الورد ذات ازهار حمراء
 گولم [ن] بركة ماء.
 گوله ننگ [ن] ۱- تلايب ۲- ناسور
 گوله وری [ن] قطف سنابل الحنطة المصغرة للقلي
 گوله وری کردن [چ] ان يقطف سنابل الحنطة
 المصغرة للقلي
 گول باينه [ن] الاقحوان
 گولباخى [ن] ورد الجوري
 گولپه [تم] گلپه
 گولپه کردن [تم] گلپه کردن
 گولت [ن] ضرب من المسدس
 گول دار [ئن] ۱- مورد ۲- مشجر
 گولدان [ن] سندان، مزهرية
 گولزار [ن] مرج

گول کردن [چ] ۱ - التزهیر: بامیه‌گه گول کردگه (م)

اصابة الهدف: قسه‌گه‌ت گول کرد.

گول گول [ئن] ۱ - مورد ۲ - منقط

گول گول‌راو [ن] مرج

گول گولی [تم] گول گول.

گولله [ن] رصاصة، طلقة

گولله‌به‌ن [ن] تعویذه مکتوبه تثبت علی الساعد

اعتقادا بأنها تحمى حاملها من الرصاص

گولوه [ن] فتحة في اسفل التنور لتنفيس الهواء

گولوه‌نی [ن] غطاء رأس نسائي مورد، مصنوع من

الحرير

گول وهدهم [ئن] طري: خه‌یاری گول وهدهم.

گولی نه‌ورووز [ن] وردة النوروز: وردة تنبت في

النوروز اي في اذار.

گوم [ن] ۱ - ضیاع، فقد ۲ - اختفاء

گومان [ن] ۱ - شك، ريبة ۲ - ظن، اعتقاد

گومان کردن [چ] ۱ - الشك ۲ - الظن، الاعتقاد:

شمال له مال نی‌یه، گومان کهم چگه‌ه‌پرا‌شار.

گوماهاتن [چ] الاختفاء، ان يتوارى عن الانظار:

نه‌سرسین، نه‌وه‌سی‌ چوار‌روژه، گوماهاتگه.

قاموسه‌گه‌م گوماهات.

گومه‌ت [ن] قبة

گومه تی [ن] ضرب من السفينة المصنوعة من
المقصب

گومه ز [تم] گومه ت

گومه سار [ن] اهمال، ترك

گومه سار كردن [ج] الاهتمال، الترك: گومه ساری

كه، كهی كوره!

گومه یل [ن] حثية: ملئ الكفتين معا: گومه یلی برنج

بدیه یم

گومه یل كردن [ج] الكيل بالحثية.

گوم بوون [ج] الضیاع، الفقدان: پاره گت قایم كه،

نه گ گوم یو.

گومرا [ئن] وقع وغير مؤدب: كوره ت چه نی گومرایه.

گومرا بوون [ج] ان یصبح وقحا وغير مؤدب: فره

گومرا بوو قسه ی باوگ و دایگ له گووش نیه گری

گومرا كردن [ج] ان یصیره وقحا وغير مؤدب سلوكیا:

نهرائی قهره گومرای كوره ت كرده ت تاخراوه عالم بدا؟

گومرای [ن] وقاحة وانعدام السلوك والادب.

گومرگ [ن] ۱ - دائرة الگمرگ ۲ - رسم الگمرگ

گومرگ كردن [ج] فرض رسم گمرگی علی:

هه رچیشتی گومرگی نه کریاگه قاچاخه.

گوم كردن [ج] ۱ - الاضاعة، الفقد: جانتاگهی گوم

کرد ۲ - الاهمال: گومی كه كهی مناله!

گوموش [ن] نوع من الحلويات على شكل حبيبات
گون [ن] خصية

گونا ۱ [ن] خطیئة، ذنب، جرم: وه چ گونای
گیریاگه؟

گونا ۲ [ئن] يدعو للرثاء: گونایه، لی مهده. گونایه،
کومه کی بکه.

گونابار [ئن] مخطيء، مذنب، مجرم
گوناکار [تم] گونابار

گوناکردن [چ] ان یخطيء، ان یدنب، ان یجرم:
گونا مهکه، تا خودا لیت نه گری.

گونه سه نه [ن] حاکم مطلق: گونه سه نه ی، هر چک
توای که ید!

گونه کاور [ن] نبات خصی الجمل

گونه گون [ن] تهدید فارغ

گونه گون کردن [چ] التهديد. المادة السابقة

گونجائن [چ] التوفيق، ان یصيره ملائما. خودا، کار
گونجنی

گونجیاگ [ئن] متفق، متوافق

گونجیان [چ] الاتفاق: له بهك گونجیان.

گونکیش [ن] مخص: الذي یخصی الحيوانات
والانسان

گون کیشان [چ] الخصی: گونی نه سپه گه کیشان.

گوئنگ [ن] شنگه
 گوئنگ بر [ن] عامل شنگه.
 گوئنگ برین [چ] عمل شنگه.
 گوو [ن] ۱ - قوه، حیویه: ها وه گوو ۲ - نوع من
 الخرز.

۳ - قول، کلام ۴ - حلمه الشدي
 ا - نه وگووهاتن [چ] استرداد القابلیه علی الکلام:
 گهرمهو بوو هاتهو گوو.
 ب - له گوویردن [چ] افقاده القابلیه علی الکلام:
 زقوم له گوو بردهی.

ج - له گووچوون [چ] فقد القابلیه علی الکلام:
 له رخاء له گوو چگه.

د - وه گوو [ئن] ۱ - قوي: شکر جاری ها وه گوو ۲ -
 یملک القابلیه علی التکلم: له خوئی چگه تا ها
 وه گوو؟

گووبه ن [ن] مصیبه: کهی لی گووبه نه رزگارمان بوو!
 گووپال [ن] احشاء

گوت [ن] ۱ - کرة ۲ - جمع، تجميع

گوتال [ن] سقط المتاع

گوتان [ن] لعبة الكرة

گوتانکهر [ن] لاعبة الكرة، لاعب الكرة.

گوتان کردن [چ] ان يلعب لعبة الكرة: بچن لهو

دهیشته گووتان بکه‌ن .

گووتره ۱ [ن] من دون وزن او کیل : خه‌یاره‌گه ،
وه گووتره ، وه چه‌نی؟

گووتره ۲ [ئن] ۱ - مجاناً : چیشْت گووتره نی‌یه

۲ - سهل ، ممکن : جه‌نگ کردن گووتره نی‌یه .

گووت کردن [ج] الجمع ، التجميع : گووتی ریه‌نه‌گه
کردو بردان ته‌پا‌تاو

گووتین [ئن] کروی

گووچان [ن] معجن : العصا المنعطفة الرأس

گوور [ن] عجل

گوور [ن] قبر

گوورانی [ن] اغنية ، نشید

گوورانیچر [ن] مغن ، مطرب ، منشد

گووره [ن] قدر : وه گووره‌ی خوه‌د لی بووه .

وه گووره‌ی خوه‌د قسه بکه .

گورکه‌نه‌ک [ن] غریر ، غرغور (حیوان)

گوورده‌گوور [ئن] مقبور

گوورده‌گوورکردن [ج] التقبیر

گووز [ن] ضراط

گووزانن [ج] جعله يضرب

گووزه [ن] هروب ، ولی الادبار (م)

گووزه‌کردن [ج] الهروب (م)

گووڤار [ن] مجلة

گووش [ن] ۱ - اذن ۲ - اول رضاعة للطفل بعد

الولادة مباشرة ۳ - تربية

أ - وهگووشادان [ج] التناسي: هرچگ تهژنهوی

وهگووشا دیگی.

ب - وهگووشا هاوردن [ج] الاسماع: قسه باره

گووشیا بزانیم چه کیك؟

ج - وهگووش بوون [ج] الاستماع، الانصات:

وه گووش بوو چه وهت؟

گووشه [ن] ۱ - زاویه ۲ - اذین ۳ - مقبض

۴ - غلاصم السمك

گووشهك [ن] اذین

گووشه ماسی [ن] صدف، محارة

گووشه وانگ [ن] متبه و ناصت: گووشه وانگ بوو نهگ

ناوت بچرن.

گووشه وانگی [ن] الانتباه والانصات

گووشیر [ن] غشاش، حیال، مخادع

گووشیری [ن] غش، حيلة، خداع

گووشپاره [ن] قرط

گووشخاره [تم] گووشپاره.

گووش دان [ج] ۱ - الاستماع، الانصات: گووش

بده بزانی بای چه که ن؟ ۲ - الاهتمام: گووش وه

کهس مده. گووش وه قسهی نهو مده
گووش کردن [ج] ۱ - ارضاع الطفل للمرأة الاولى
بعد الولادة مباشرة. التعلیم: گووشیان وه نهفات
کردن کریاگه.

گووشگ [ن] مقبض، عروة
گووش وه خوهیاگرتن [ج] السکوت والتظاهر بعدم
السماع تجنباً لامر مکروه. قسهی گهنی خوهی
نهژنهوئی و گووش وه خوهیاگری.

گوول [ن] ۱ - هدف، اصابة ۲ - رمی ۳ - خدعة،
حيلة

گوول خواردن [ج] ان ینخدع: وه قسهی کهس
گوول نیهخوهی.

گوول دان [ج] ان یخدع: گوولی داو پاره گه لی
سهن.

گوول کردن [ج] تسجیل (هدف، اصابة)

گوونا [ن] وجنة

گویش [تم] گوشتا

گویشتاو [تم] گوشتا

گویش گرتن [تم] گوشت گرتن

گویشتی [تم] گوشتی

گویشتی کردن [تم] گوشتی کردن

گی [ن] نوبه، دور: کهی گیی تنه؟ له شوونی باییر

گئی . منہ .

گیا [ن] فقیر: گیاو دہولہ منہ دڑمنن

گیا [ن] عشب، کلا

گیاوون [چ] الافتقار، ان یصبح فقیرا: نہ یہ کجار

گیا ہوو، نہ پیش یہ کجار دہولہ منہ .

گیاکھر [ن] متسول

گیاکردن [چ] التسول: فقیر ہو گیا کیگ

گیان [ن] ۱ - روح: لہ ورسی گیانمان دەرچگ .

لہ یہ منہی کردم گیانم دەرچگ ۲ - جسد:

گیانم سہرتاپا ژان ٹہکا .

گیانہ لگیان [ئن] حمیم: برادرہری گیانہ لگیانن

گیانہ یگیان [تم] گیانہ لگیان

گیاندار [ن] احیاء

گیان دان [چ] الموت: تسلیم الروح .

گیانسن [ن] قابض الروح

گیان کھنین [چ] الاحتضار: رشید پیمارہو گیان کھنی

گیان لہوہر [تم] گیاندار

گیانیکھر [تم] گیاکھر

گیای کردن [تم] گیاکردن

گیای [ن] ۱ - فقر ۲ - استجداء، تسول

گیہ [ن] معدة، کرش

گیہ دان [ن] کیس المعدة

گیندل [ن] سبانخ : وەراز لە گیندل تووریا، توهمی سەد
توهم بری (پەند)
گیپال [ن] احشاء
گیتار [ن] قیثارة

گیچەل [ن] محنة، مشكلة، مصيبة
گیر [ن] ۱ - وقف، توفیق، ایقاف ۲ - تعطیل،
تاخیر، صمود، تحمل ۴ - صمام ۵ - احضار،
انحباس ۶ - اهمية ۷ - سيطرة ۸ - حصول ۹ - مسك
۱۰ - العمود الفقري ۱۱ - مسمار الامان.

أ - لەگیربردن [چ] افقداه السيطرة: زقوم، دەسم
لەگیر برد.

ب - لەگیرچوون [چ] فقد السيطرة: لە زقومی،
دەسمان لە گیر چگە.

ج - لەیهک گیرهاتن [چ] التشاجر: لەسەر زەو
بەش کرن. لەیهک گیر هاتن.

د - وەگیر [ئن] مهم، ذو تأثير فعال: ئیجارە وەگیرە.
گیر [ئن] مائل، منحرف: چەوی گیرە.

گیرا [ئن] مستجاب، ملبي: دوغای گیرا نی یە.
گیرام [سر] قد، كل ما في الامر: تستعمل للتقليل

من اهمية شيء امر. الخ: فرە بکيک، گیرام سئ
وەنزە بکيک! گیرام ئمروو دەنگ نەکیگ، خووسو
دەنگ کيگ!

گیرانن [ج] ۱ - الالبكاء: ههركهس گیرانه د دووسده،
ههركهس خه نانه د دژمنده ۲ - ان يصيبه بالامساك:
نه ناری کورپسه منال گیرنی.

گیره و بوون [ج] المیلان، الانحراف: بالی گیره و
بوو.

گیره و کردن [ج] ان یمیل، ان یحرف: نه خوه شیه گه،
دهمی گیره و کردگه.

گیرخواردن [ج] - التورط: گیره و دهس ئی بی باوگه ووه
خواردمه.

۲ - التعطيل، التأخر: له پئی، فره گیر خواردن.

گیردار [ن] ضرب من الپنادق

گیردان [ج] ۱ - التوقيف، الوقف: گیری براگهی

بدن، تا خوهی تیی ۲ - التأجيل: گیری بدنه تا

تیه مه وه ۳ - التأخير: دیره، گیریان مه دهه. ۴ -

التحكم والسيطرة على: میز گیر نادا.

گیرسن [ج] البكاء: نه پرا چه گیرس؟ نه پرا گیری!

گیرفان [ن] جیب

گیرفانیر [ن] نشال، سراق الجيوب

گیرفان برین [ج] النشل، سرق الجيوب.

گیرکردن [ج] الانحصار، الانحباس: رقی بریا

ثیمهش له ووه گیرکردیم، کلپله گه له قفله گه گیر کرد.

گیرووده [ج] اسیر: گیروودهی دهسی زالمه

گیر ووده بی [ن] حالة كون الفرد اسيراً.
 گیرهاتن [ج] ۱ - الحصول على : رووژئی ده دوانزه
 دینار گیرم تی
 ۲ - التورط : گیرهاتم وه دهس کوری گهنه وه.
 گیره آوردن [ج] ۱ - الحصول على : منهی پکه،
 چیشتی تهرا خوده گیر بار ۲ - التوريط : گیری
 دوزه مهی هاوردنه ی
 گیری [ن] پکاء، نجیب
 - دهس تهوگیری نان [ج] الاجهاش بالبکاء : چهوی له
 باوگی کهفت و دهس ناو گیری.
 گیری [ن] حالة كون الشيء مائلاً، منحرفاً
 گیریان [ج] ۱ - الخسوف : مانگه گیریاگه ۲ -
 الکسوف : خوهر گیریاگه ۳ - الانسداد : لوتم گیریاگه
 ۴ - الاصابة بالامساك : زگی گیریاگه
 گیزه [ن] ازیز
 گیزه کردن [ج] الازیز: گووله، گیزه کرد وه بان
 سه رمانا
 گیزوگاز [ن] ازیز متواصل
 گیز [نن] دائخ، مصاب بالدوار: سه رم ژان کیگه و
 گیزم.
 گیزاو [ن] دوامة، دردر.
 گیزبوون [ج] الاصابة بالدوخة، الاصابة بالدوار:

لهو بهنج گيژ بوم.

گيژخواردن [چ] ۱ - الدوران: گيژ وه دهوري خوهيا
خواردو رنيا.

۲ - التجول بدون هدف: بي کاره وه ناو کوچه و
کولانا هه ر گيژ خونگ

گيژدان [چ] ۱ - ان يطوف به: گيژي کوره مهده وه
مالانه وه

۲ - جعله يدور حول نفسه: يهك زله لي داو گيژي دا
وه دهوري خوهيه وه.

گيژکردن [چ] جعله يصيب بالدوار: سياره گه گيژمان
کرد.

گيس [ن] ضفيرة ، جديلة

گيسهك [ن] قفا رقة

گيس دريژي [ن] ان تحسب نفسها كبيرة القوم،
وبالتالي القيام بالتوسط لدى المنازعين منطلقاً من
المنطلق اعلاه.

گيس دريژي کردن [چ] التوسط من منطلق قيادة
القوم. وبخاصة المرأة، ويقابله الرجل: ريش دريژي
کردن

گيسك [ن] جدي

گيشت [تم] گشت

گيل [ن] ۱ - ساف في حياكة الكلاش ۲ - ارتجاج ۳

- دوران ارتجاجي
 گیل دان [چ] ان یحیک سافاً فی خیاکة الکلاش :
 گیلی له کلاشه گه ته پام بده
 گیل کردن [چ] الارتجاج ، الدوران الارتجاجي :
 فنگی گیل کیک .

گیوه [ن] نوع من الکلاش «کیوه»
 گیولگ [ن] ضرب من النبات البري

- ل -

ل [ن] /لام/ الحرف الثاني والعشرون من الالف باء
 لا [ن] ۱ - صفحة الكتاب ۲ - جانب ۳ - انحراف
 ۴ - صوب ، شطر ۵ - مکان : کریم ها له چ لای؟
 ۶ - لفظة ، التفاتة
 ا - له لآحسن [چ] التجنيب ، الابعاد : خوه دله ی شهره
 بخه له لا .

ب - له لآکه فتن [چ] الابتعاد : خاس یو له شهر که فته
 لا .

ج - وه لآیادان [چ] المرور ، الاجتياز من : کهس وه
 لآما نه دا

د - وه لآیاهاتن [چ] التمايل : هات وه لآیاو رپمیا .
 لآئه لآکردنه وه [چ] الالتفات : لا ته لآکرده و دی له
 شوونیان ده ونه ن .

لا بچین [ن] خذاء الرياضة

لا بردن [ج] ۱ - الانحراف ۲ - الانعطاف ۳ - رفع
 (الطعام بعد الانتهاء من تناول)
 لا پال [ن] ترشیح: تصفیه بالتروشیح
 لا پور [ن] اقحام النفس في امر بدون درایة او معرفة
 سابقه
 لا پوره [ن] صفحه الكتاب، الدفتر. الخ:
 سئ لا پوره خوه نیم.
 لا پور کردن [ج] اقحام النفس في امر دون درایة
 لات [ئن] معدم: لاتوه هیچ خودای شک نیه وهئ
 لات بوون [ج] ان یصبح معدما
 لات کردن [ج] الافقار
 لات ولوت [ن] فقراء معدومون
 لاتی [ن] فقر مدقع، املاق
 لاچوون [ج] ان یتحی جانباً: لاچووله رپی به گه.
 لادان [ج] ۱ - جعله یتحی جانباً: لای دا له رپی به گه
 ۲ - التفادی: نه گهر خوهی لا نه داگی، برینگه گه سه ری
 چوچان ۳ - الانحراف، الانعطاف: له رپی لادا وه رهو
 خوار ۴ - التجنب: خوهد لهی شه ره لا بده.
 لادیه [ن] ریف: لادیه له شار بی ده نگتره.
 لار [ئن] مائل: نهو باره لاره، راسیهو بکه.
 لاره [ن] کلام لا معنی له، هراء.
 لاره کردن [ج] الهراء

لارهو بوون [چ] المیلان: باره‌گه لارهو یو.
 لارهو کردن [چ] جعله یمیل: شان دا وه باره‌گه یئاو
 لاریه و کرد. دهس لارهو نه‌که، ئاوه‌گه پشی.
 لاری [ن] ۱ - میل، میلان ۲ - ضرب من التبع:
 تماکوو لاری.
 لاژنان [ن] قسم من البيت خاص بالحريم.
 لاس [ن] روٹ، فضلات الحيوانات
 لاسه‌ری [ن] سلسلة من الخرز تلبسها النساء للزينة.
 لاسدان [ن] مخزن روٹ
 لاس کردن [چ] الروٹ: مانگه‌گه لاس کرد
 لاسر [ن] انسلال
 لاسر کردن [چ] الانسلال: لاسر کرده و ناو.
 لاسن [ن] ۱ - كثير الروٹ، ملطخ بالروٹ ۲ - (م)
 قليل الاعتبار، قليلة القيمة.
 لاسین [ن] مروٹ، ملطخ بالروٹ
 لاشاك [ن] دفعة جانبية في عملية الجماع
 لاشاك دان [چ] الدفع من الجانب. المادة السابقة
 لاشه [ن] جثة، جثمان، رفاة.
 لاف [ن] لحف: غطاء النوم
 - لاف و گه‌زاف: تباهي، تفاخر
 لافاو [ن] فیض، فیضان: شكرانهم پیت بوو پینای
 یانی سهر × وشگه‌گه لالان لافاو گرتنه وهر (فولکلور)

لاق [ن] ۱ - رجل ۲ - (م) انفة ، تكبر ، استعلاء .

تیه : لاقی خوہی نیہ دونی قسہ ٹہولمانا بکیگ .

لاك [ن] ۱ - ختم ۲ - ختام : شمع یکھم ویختم بہ

۳ - فطیسة

لاك دان [چ] ۱ - الختم ۲ - السد او الاحكام

بالشمع

لاکردن [چ] الطیش عن الهدف : گوللہ گہ لا کرد .

لاکردنہوہ [چ] ۱ - الالتفات : تہماشای نوا بکہ ، لا

مہ کہرہوہ ۲ - ابداء المساعدة : ٹی فہ قیرہ ، کہس

لہ لی لانہ کردہوہ .

لاگرتن [چ] التّعرج : لہ ہاتنہوہ ، لا لیمان بگرن

لال [نن] ابکم ، اخرس

لالہ [ن] مصباح زبہی «لالہ»

لالہنگی [ن] شجرہ ، فاکہہ اللالنگی

لال بوون [چ] التخرس ، الاصابة بالیکم : لہ ریخ

لال بو

لال کردن [چ] ان یصیہ بالیکم : نہخوہش لالی کرد

لالگیانہوہ [چ] التوسل ، الاسترحام : کاری گہن

مہ کہو لہ کہس مہ لالگیہ وہ .

لالی [ن] خرس ، بکم .

لام [ن] رفض

لامہ [ن] ۱ - ضرب من المسدس ۲ - حاجز ماء

لامه‌نانه‌وه [چ] وضع الحاجز للماء: لامه‌ی تاوه‌گه
بنه‌ره‌وه.

لام هاوردن [چ] الرفض: کهس نی‌یه لام له‌هه‌ق
بیری

لام و جیم [ن] رفض وعدم الرضا.

لام و جیم هاوردن [چ] الرفض وعدم الرضا
لان [ن] جیل (وبخاصة الدجاج): ئی لانه‌هه‌فتی
مامر بوو یانزه‌ی که‌له‌شیر.

لان [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان:
موش + لان = موشه‌لان.

لانه [ن] ۱ - رخم، قن الدجاج ۲ - عریش ۳ - وکر
۴ - مأوی

لانه‌ما [ن] سلیل، سلاله

لانه‌ویز [ئن] متشرد، مشرد: مامره‌گه لانه‌ویزه

لانه‌ویزبوون [چ] التشرّد: که‌له‌شیره‌گه لانه‌ویز بوه.
فره‌ی مه‌ردم لانه‌ویز بوه.

لانه‌ویزکردن [چ] التشرید: جه‌نگ لانه‌ویزیان
کردگه.

لانه‌ویزی [ن] تشرّد

لانتاس [ن] حفنة: ملیء كف واحدة

لانگ [تم] لانه

لاو [تم] لافاو

لاوان [ج] الهدهدة، التهويد، ان يهز او يغني
للطفل حتى ينام: دوهته بلاون تا بخهفي.

لاوانتهوه [ج] التجويد، الترتيل: خاس دهنكه
لاوانتهوه.

لاوهكائن [ج] الابعاد، الاخذ جانباً: گونيهگه لاوهكن و
قالى يهك بخهوه.

لاوهكيان [ج] الابتعاد، التنحي جانباً: نهرا له
شورونهگهى خوهى لاوهكيا!

لاولاو [ن] شجرة الليلاب

لاوهلاو [نك] ركوب (الدواب) صفحا، اي ان يمد
الرجلين على صفحة واحدة: لاوهلاو سوار مهر، نهگ
بگلى.

لاوهلاوه [ن] هدهدة، تهريدة: لاوهلاوه نهراى يكه تا
بخهفي

لاوهلاوه كردن [ج] الهدهدة، التهويد

لاوين [تم] لاوان

لايه [ن] غريب: دوهتى خوهم وه لايه نادهم.

لاى لاى ۱ [ن] مرض الشكاف

لاى لاى ۲ [ن] جرار، عرمرم، سپاي لاى لاى.

لاين [ن] تأييد، تنصير

لاينگر [ن] مؤيد، نصير

لاين گرتن [ن] التأييد، التنصير: ههركهس ههق بوه

لاینی بگر

له [پپ] ۱ - فی: قهلمه گهم ها له ناو جانتا گهم .
چیشتی ها له گیرفانت ۲ - علی: ها له بانی میزه گه
۳ - من: له شاره وهات ۴ - منذ: له نیمه پرووه
خهفتگه ۵ - مع: کی له لاتان بو؟ ۶ - بال: له سهت

پیس

له بن [ن] کل، جمع: مالیان له بن هاتن .
له پ [ن] ۱ - کف، راحة الید ۲ - مقدار ما توسعه
الکف ۳ - قطعة: له پی نان بده پیم .
له پاچه [ن] صفة براحة الید: وه گورمیچه لی دا تا
وه له پاچه؟

له پال [ن] قطعة، كسرة: له پالی نان .
له پهر [ن] طفع جلدي على شكل بشور .
له پهر دان [ج] التطفح: پشتم له پهر داگه
له پهسا [تم] پهسا
له پ کوتان [ج] التلمس (الطریق) جوور کوور له پ
کوتا .

له پگ [ن] خرز، خرزه، دگمه
- چمان له پگ کهو له ناو گوی خوهی دیه (در):
يضحك كثيرا وبدون داع .

له ت [ن] قطع، قطعة، جزء، كسرة: له تی نان بده
پیم .

لهتکەر [ن] قاطع ، الة القطع
لهت کردن [چ] التقطیع ، التکسیر: وه چه قوله تی
شامیه گه کرد.

لهت لهت [ئن] مقطع: لهشی لهت لهته.

لهت لهت کردن [چ] التقطیع

لهتر [ن] تلجلج ، تعثر اللسان.

لهتردان [چ] التلجلج ، ان يتعثر اللسان: لهیه تهوی

گرت ، زوانی لهتر دا

لهچهر [ئن] ثرثار ، لغوي

لهچهری [ن] ثرثرة ، لغوة

لهچگه [ن] عصابة الرأس

لهخشانن [چ] ۱ - الهز ۲ - جعله يضلح

لهخشه [ن] ۱ - هز، اهتزاز ۲ - تضلع

لهخشیان [چ] ۱ - الاهتزاز ۲ - التضلع

لهر [ئن] ۱ - هزیل: مانگاگه فره لهره ۲ - نحیل،

نحیف

لهرانن [چ] الهز: وا داره گه لهرنی

لهراننه وه [چ] الهز باستمرار

لهره [ن] ۱ - هز، هزة ۲ - ترنج

لهره کردن [چ] الاهتزاز

لهره لهر [ن] اهتزاز، هز متواصل

لهره هاتن [چ] ۱ - الاهتزاز ۲ - التمايل ، الترنج

لهرز [ن] قشعريرة: لهرزو تهو
 لهرزائن [چ] الهز: ئهري دهسي لهرزى ،
 ياخوهى دهس لهرزنى ؟
 لهرزه [ن] رعشة ، ارتعاش
 لهرزگرتن [چ] الاصابة بالقشعريرة: فره سهرامه ،
 لهرزم گرى.
 لهرزلى نيشتن [چ] الارتعاش ، الارتجاف: له رخ ،
 لهرزلى نيشت.
 لهرزين [چ] ۱ - الارتجاف ، الارتعاش: له سهراما
 گپانى لهرزى لهتاوى باوگى لهرزى ۲ - الاهتزاز:
 له دهنگى توويهگه خانگه گه مان لهرزى.
 ۳ - الترنج ، التمايل ، التمليل
 لهرزيتوهه [چ] الاهتزاز بخفة: دارهگه ، كهمنى
 لهرزيتوهه.
 لهپرگ [ن] لحم الحيوان الضعيف. كلحم الغنم
 الضعيف
 لهبرى [ن] ۱ - هزال ۲ - نحافة. نحول
 لهريان [چ] ۱ - الاهتزاز ۲ - الترنج ، التمايل
 لهزهت ۱ [ن] ۱ - لذة ، ذوق ، مذاق ۲ - متعة ، تمتع
 لهزهت ۲ [ن] ۱ - لذيذ : ليهكاوهگه هه لهزهته
 ۲ - ممتع : وازيهگه فره لهزهته.
 لهزهت بردن [چ] التلذذ ، التمتع: لهزهت بردن له

شامی، لهزهت پردم له قسه پان.

لهزهت دار [نن] ۱ - لذیذ ۲ - ممتع

لهش [ن] ۱ - جسم: سهري له لهشي جياوهو كرد

۲ - جثة، جثمان، وفاة: لهشهگهي له قه ور دهر کردن.

پهك لهش گوشتی وهرك سهنم.

لهشكهر [ن] جیش

لهش ولار [ن] هيكل عام

لهش و لاردار [نن] ضخيم

لهق [نن] ۱ - مسترخ، مرتخ، محلوک، مفکوک:

پسمارهگه لهقه

۲ - مقلقل: دگانی لهقه. ديوارى نيشتمانهگه مان

لهقه.

۳ - فاسد: خايی لهق

لهقائن [ج] ۱ - التحريك، الهز: لهقانهی تا لهخهوا

هاوردهی. ۲ - الخض، السرج: مهشکهگه پلهقن و

ثمجا لی داکهرا.

لهقاو [ن] لجام

لهقاو کردن [ج] التلجيم: له قاوی نهسپهگه کرد.

لهقه [ن] رفس، رفس

لهقهخسن [ج] الرفس: وريا به خه رهگه لهقه خيگ

لهقهدان [ج] ۱ - الرفس ۲ - (م) التنصل عن

العمل: له نيمهی کارهگه لهقه دا.

لهقهوه شائن [تم] لهقه دان

لهق بوون [ج] ۱ - ان یرخی، ان یصبح راخیا:
بزمارة گه لهق بووه.

۲ - ان یصبح مقلقلا: سی چوار دگانم لهق بووه
لهق کردن [ج] ان یرخی: فره مهله قنه ی، لهقی که ید
لهقی [ن] ۱ - تراخی ۲ - حالة کون الشیء مقلقلا
لهقیان [ج] الاهتزاز ۲ - ان یقلقل ۳ - الترنج،
التمايل

لهقیانه وه [ج] ۱ - الاهتزاز: وا، داره گه لهقانه وه ۲ -
الاهتزاز مسحوباً بالارتجاج: ده سی لهقیانه وه چایه گه
رشان.

لهقین [تم] لهقیان

لهك [ن] قطعة: لهکی زهق. لهکی زهور
لهكه [ن] ۱ - بقعة، نقطة: سی چوار لهكه خون ها
وه کراسه گه یه وه

۳ - لطفة، وصمة عار ۳ - شائبة

لهكه دار [ن] ۱ - مبقع، منقط ۲ - معيب، شائب،
مفضوح

لهكه دان [ج] ان یكوُن البقع: لهشی لهكه ی سیه
داگه.

لهكه گرتن [تم] لهكه دان

لهك لهك [ن] مبقع، منقط

له‌کن [نن] کثیر البقع والنقط

له‌گن [ن] ماعون کثیر.

له‌گه [ن] ۱- قیاس الحلیب فی اثناء وذلك بواسطة

قش لتحديد مستواه ۲- قش او عود قیاس الحلیب

له‌گه نان [ج] ان یقیس او یحدد مستوى الحلیب او
مقداره فی الاناء.

له‌م [ن] حاقه: له‌می ده‌س

له‌مه [ن] مصباح

له‌نجه [ن] ترنج، تمايل

له‌نجه‌کردن [ج] الترنج، التمايل

له‌نجه‌ولار [ن] ترنج و تمايل فی المشي

له‌نگ ۱ [ن] تعطيل، تأخير، تأخر

له‌نگ ۲ [نن] غیر موزون، غیر متوازن، غیر مقفی:

ئی بینی شعره له‌نگه.

له‌نگه‌ر [ن] ۱- رسو ۲- رسوخ، استقرار ۳- ترسیخ

له‌نگه‌ردان [ج] ۱- الارساء ۲- الترسیخ:

خودا له‌نگه‌ری زه‌و داگه.

له‌نگه‌رگا [ن] مرسی

له‌نگه‌رگرتن [ج] ۱- الرسو ۲- الرسوخ

له‌نگه‌بوون [ج] التعطيل، التأخر: له‌ری له‌نگه‌بوون.

له‌نگه‌کردن [ج] التعطيل، التأخير: واران له‌نگمان

کرد

لهنگيان [ج] التضلع : وهختی وهتاوړی کيځي، لهنگی

لهواشه [ن] قرص خبز کبير الحجم

لهوان [ن] ۱- نبات البردي ۲- حصير مصنوع من البردي .

لهوهر [ن] ۱ - کلا، عشب ۲ - مرغی

لهوهرانن [ج] الرعي، ان يسم الماشية للرعي : کی دوه که پهسه گان لهوهران؟

لهوهریان [ج] ان يرعى : گياکه خاس نی په پهس له لی نی لهوهری .

لهوچه [ن] لغوي، ثرثار

لهورت [ن] ثري، غني «لورد»

لهورت هوون [ج] الثراء، الغنى : رسول پاره که فه قير بو، ثمسأل لهورت هو

لهورتي [ن] ثراء، غنى

لهوس [ن] شفة الحيوان

لهوسن [ن] ذو شفة طويلة او غليظة

لج [ن] شفة الانسان

- لج قهلو کردن [در] الازدراء لج له لیمان قهلو کرد .

لچاولج [ن] ملء : لچاولچی جامه گه ئاو هاورد

لچاولج کردن [ج] الاملاء : لچاولچی جامه گه کرد له له ئاو

لج گه زین [ج] التأسف، الندم : کار له کار ترازیا گه،

هرچک لج بکه زی فایده ی نی په .

لچن [ئن] ذو شفة طويلة او غليظة
 لپ [ن] ۱ - دور، دوران، تدوير ۲ - التفات
 لپانن [چ] ۱ - التدوير ۲ - اللف
 لپخواردن [چ] الدوران: زهوَ، وه دهوري خوييه وه لپ دا
 خويگه.
 لپردان [چ] التدوير: په پشته مالي پر دا وه دهوري
 خوييه وه.
 لسينه وه [چ] اللبس: مانگاگه گوره گهي لسيه وه.
 لفانگ [ن] توأم: صابرو جابر لفانگن
 لفت [ن] اسلوب: لفتي شيرينه
 لق [ن] ۱ - غصن، ۲ - فرع
 لقوم [ن] حلقوم: حلاء
 لقوته [ن] طعام
 لقوته چي [ن] صاحب مطعم
 لقوته خانه [ن] مطعم
 لك [ن] ۱ - دمل: لكی له ملي ده رچگه ۲ - عقد،
 عقدة: لكی ها له زگی.
 لك دار [ئن] ۱ - دمل ۲ - ذو عقد
 لكن [ئن] ۱ - كثير الدمل ۲ - كثير العقد
 لكیان [چ] الالتصاق: جاجگه گه لكيا وه پيشتيه وه
 لم [ن] ۱ - جمع ۲ - طرف، حد، حافة
 لم كردن [چ] الجمع، اللم

لنگ [ن] ۱ - مساق ۲ - قائم، قائمة ۳ - مفرد،
عدل: لنگی کلاش.

لنگه [ن] فردة: سى لنگه تماکوو.

لنگ گرتن [ج] ۱ - الوقوف على الاقدام ۲ - (م)
الشفاء من المرض: خودا بکینگ لهی بیمارى به لنگه
نه گری!

لوت [ن] ۱ - انف ۲ - قمة جبل

لوته لا [ئن] زعلان: شلیر، چمان لوته لایه له لیمان،
وننه ئهرا پا لیمان بریه

لوته لای [ن] زعل

لوتوانه [ن] خراعة

لورج [ن] رجف، رجفة

لورجه [تم] لورج

لوگ [ن] مرجعي، اكلة تعد من اللبأ

لول [ئن] ۱ - ملفوف، مطوي ۲ - مفتول ۳ -
متغصن

لولانن [ج] العواء: چه قه لولنى.

لوله [ن] ۱ - عواء ۲ - انبوب: لوله‌ی ئاو ۳ - شیش

۴ - شیش کباب: مقدار اللحم الذي يشوى على

الشیش ۵ - ماسورة البندقية

لول بوون [ج] ۱ - ان ينف، ان ينطوي ۲ -

التغصن

لَوَل خواردن [تم] لول بوون

لَوَل دان [ج] اللف، الطوي

لَوَلدەر [ن] الة اللف

لَوَلکەر [تم] لولدەر

لَوَل کردن [ج] اللف: لَوَلی تەوێگە بگە. لَوَلی

قاقەزەگە کردو خسە ی چەکمە چەگە

لَوَلی [ن] ۱ - حالة كون الشيء ملفوفاً، مطوياً

۲ - تغضن

لَوو [ن] ۱ - ثنية، طية ۲ - فتلة ۳ - ارقام اوراق

اللعب: سی لوو، چوار لوو. الخ ۴ - محاذاة: وه

لَوو دیواره گەیا پری کرد. وه لوو جووێگەیا چگە

لَوو بیا [ن] لوبیا، ثبات لوبیا

لَوو ج ۱ [ن] تغضن، تجعد

لَوو ج [ئن] متغضن، مغضن، متجعد، مجعد:

پارچە ی لَوو ج

لَوو ج بوون [ج] التغضن، التجعد: سترەگەم لَوو ج

بوو

لَوو ج کردن [ج] جعله يتغضن، يتجعد

لَوو جی [ن] حالة التغضن والتجعد

لَووس [ئن] ۱ - املس ۲ - قلت: زوانی لَووسه

لَووسابوون [ج] الانسلاال خوفاً او حیاء: لەشەرما،

لَووسا بو ئهرا مال

لووس بوون [ج] ١ - ان يصيح املس ٢ - ان يصيح
فلتاً.

لووقه [ن] ١ - حدو ٢ - هرولة

لووقه كردن [ج] ١ - الحدو ٢ - الهرولة

لووقه نان [ج] ١ - الحدو، جعله يحدو ٢ - جعله

يهرول: دهوى ماهينه گه نا، تا لووقه نا؟

لووکه [ن] قطن، نبات القطن

لوولّه [ن] ترنج من وطأة الفقر، الانزعاج . الخ.

لوولّه لوول [ن] ترنج متواصل

لوولّه هاتن [ج] الترنج: لوولّه سهرى تى

لوومى [ن] ليمون، شجرة الليمون

لوومى دووزى [ن] ليمون دوزى

لوينه [ن] عامل الطاحونة المائية

ليهر [ن] لعاب، رصاب

ليهره [ن] ليرة: عملة هندية

ليهرگاو [ن] سائل لعابي، رمال

ليهرن [ن] كثير اللعاب: فره پيس و ليهره.

ليهك [ن] قَوْح

ليهكاو [ن] سائل القَوْح

ليهمردان [ن] قسم خاص بالرجال في الدار، كرجله.

ليهوان [ن] ١ - غرس ٢ - براز مخاطي

ليهوويون [ج] ١ - الانتهاء من (عمل) ٢ - ان

ينفك، ان ينحل.

ليتگاو [ن] ماء عكر، ماء كثير الطين، ريگه.

ليتگه [ن] فريقه: طعام يطبخ للنفساء.

لي چوون [چ] النضج، الترشح: كونه گهت ٿاو لي چوو.

ليخهروو [ن] امعاء، مصران

ليخن [ئن] عكر: ٿاوي ليخن

ليخن بوون [چ] التكمير، التكدر: ٿاوه گه ليخن بوو.

ليخن كردن [چ] التعمير، التكدير: مه چنه ٿاوه گه ليخني كهين.

لي دان [چ] ١ - الضرب: زلهيهك لي دا ٢ - الدق،

القرع: كي له زهنگه گه دا. ٣ - الاصابة: ابراهيم دا

له نيشانه گه ٤ - العبور: كهس ناتواني له سيروان بدا.

ليز [ن] ١ - مسكن، مقر، ملجأ ٢ - قن الدجاج ٣ - وكر

ليزه [ن] سكون، استقرار

ليزه گرتن [چ] السكون، الاستقرار: هي مان

كه له شيره گه ليزه نه گرته.

ليز [ئن] منحدر، مائل

ليزه و بوون [چ] التحدير، الميلان: له خواره وه

زه وه گه مان كه مه كه مه ليزه و بوو.

ليزه و كردن [چ] جعله ينحدر، يميل

لیژی [ن] انحدار، میل

لیسکه [ن] شعاع: نهول لیسکه‌ی خوهردا هاتنه‌وجی

لیسکه‌دان [ج] ان بشع: خوهر هیمنان لیسکه نه‌دا بۆ

ده‌روه‌نی‌که‌ر له‌مالّ ده‌رجگ

لیف [ن] لیف

لیفه [ن] کیس مصنوع من الجسوت او الصوف

یستعمل للاستحمام

لیق [ئن] لزج، دبق

لیق بوون [ج] التلزوج، الدبق

لیق کردن [ج] جعله لزجا، دبقا

لی‌قومیگ [ئن] منکوب، مصاب بفاجعة

لی‌قومیان [ج] الاصابة بالنکبة: چه لیدان قومیگه؟

لیقی [ن] لزوجة، کون الشيء لزجا

لیکه [ن] شطّا

لیکه‌کیشان [ج] الشطّا: پیازه لیکه کیشاگه.

لی‌کردنه‌وه [ج] ۱ - الحل، الفك ۲ - التخلیص:

ئه‌را خاتر خودا ئی کوره لیم بکه‌ره‌وه!

لی‌گرتن [ج] اللوم: هه‌رجگ وهت لی مه‌گرن،

چونگه‌خوسه له‌ده

لیل [ئن] ۱ - معتم: خوهر‌او‌ا، دنیا لیلّه ۲ - معکر،

مکدر: ئاوه‌گه لیلّه

لیل [ن] طین متعفن

لیلاو [ن] عتمة العین
 لیله [ن] ۱ - غسق ۲ - ظلمة الغسق
 لیلگ [ن] خنوص: صغار الخنزیر
 لیلگاو [ن] سائل طینی متعفن
 لیموو [تم] لوومی
 لی نان [ج] ۱ - التحمیل: چهن باتمان له قاتره گه
 ناید؟ ۲ - الجماع
 لیو [ن] ۱ - شفة ۲ - شاطيء ، ضفة: لیوی جوو.
 لیوانه [ئن] جنونی، خاص بالجنون: قسهی لیوانه.
 لیوه [ئن] مجنون
 لیوه بوون [ج] التجنن: لیوه بوده قسه وه عالم کهیدا!
 لیوه کردن [ج] جعله یجن: هیگالی پیگاه مه کهن،
 لیوهی کردین!
 لیوهی [ن] جنون

- ۴ -

م ۱ [ن] /میم/ الحرف الثالث والعشرون من الالف
 باء
 م ۲ [ك] فعل الكینونة للفرد المتكلم: بیمارم،
 کارکه رم.
 م ۳ [ر] ۱ - انا: م بچم؟ ۲ - ضمیر تملك للمفرد
 المتكلم: مالم ها له مندلی
 ما [ئن] مؤنث: وهركی ما، گووری ما.

مات [ئن] ۱ - ساکت ، صامت ۲ - کثیب ، مهموم
۳ - هادیء

ماتهمین [ئن] مهموم ، حزین

مات بوون [چ] السکوت ، الصمت

مات کردن [چ] الاسکات والکشم : خوهی مات
کرد.

ماتوور [ن] ۱ - ماطور ۲ - دراجة بخاریه

ماچه ۱ [ن] من ورق اللعب

ماچه ۲ [ئن] انشی : خهری ماچه

ماچ کردن [چ] التقییل

ماچ کردنهوه [چ] التقییل : ماچی دهس پاوگی
کردهوه

ماچ ومووجی [ن] تبادل القبلات

ماچ ومووجی کردن [چ] ان يتبادلون القبلات

ماخه [ن] اتان : انشی الحمار

مار [ن] شعبان ، حیه

- ماری مردگ (در) خبیث : تهماشای مهکه فیهیره ،

مار مردگیگه !

ماران گاز [ن] عضه حیه ، اثر العضه

ماره [ن] قران

مارهبر [ن] عاقد القران

مارهبرین [چ] عقد قران : عزیز ماره بریه ، سی چوار

رووژی تر سوهر نهکا .

ماردهم [ن] ضرب من البنادق القديمة

مارزا [ن] عقي : مادة ذاكنة تخرج من بطن الوليد
يعيد ولادته

مارزاگردن [چ] العقي : نووماگه مارزا کرد

مارگ [ن] شفلح ، نبات الشفلح

مارماسی [ن] جنکلیس ، جریث

مارمولک [ن] ابو بریص

ماريله [تم] مارگ

ماز [ن] ۱ - سلسلة جبل ۲ - سبیل : نهرا مازی خودا
واز بارن

مازگ [ن] ۱ - العمود الفقري ۲ - عقص البلوط

ماس [ن] روية : لبن خاثر

ماساو [ن] روية مخففة «شنيئة»

ماسه [ن] غرين

ماسهوا [ن] ۱ - اكلة تعد من الروية والرز ۲ - عرف :

هه ره شاري ماسهوايك وه كاري (په‌ند)

ماس و پوون [ن] اكلة تعد من الروية والدهن

ماسی [ن] سمك ، سمكة

ماسياگ [ئن] ۱ - متخثر ۲ - مخصب

ماسيان [چ] ۱ - التخثر ۲ - الاختصاب

ماسيه [ن] كومة الجيوب المنذرة من اليلدر:

ماسیهی گهنم

ماش [ن] ماش، نبات الماش

ماشته [ن] صدریه: شاگردگه ماشتهیهك لهوهر
کردگه.

ماش و برنج [ئن] اشهب: ریشی ماش و برنجه

ماشین [ن] سیارة

ماق [ن] ۱ - حق ۲ - علاقه، صلة: خودا بزانی

ماقم وهی کارهوه نی په.

مافته [ن] طاعون الماعز

ماق [ن] حیره، اختیار، دهشته، اندهاش

ماق بردنهوه [ج] الاختیار، الاندهاش: مهردمهگه

گشت ماقیان بردهوه له قسه گانی

ماك [ن] بنان: ماکي کللگه

مال [ن] ۱ - دار: مالی له خانهقی سهنگه ۲ - اهل:

مالیان ها له کوو؟ مالیان ها له بهسره.

مالار [ن] نفس: مالارمان له خهنگه بریاوه

مال ئاواى [ن] وداع، تودیع

مال ئاواى کردن [ج] الوداع: شوانه گه مان، مال ئاواى

کرده لیمان چگه.

ماله [ن] مالج

ماله کینه [ن] ربع، اربع: ما بینیه الاطفال علی شکل

بیوت من الحجارة والتراب.

مالبر [ن] الذي يسطو على البيوت
 مال برين [ج] السطو: ثمسهو مالی کاوه بریاگه .
 مال داری [ن] تكوين البيت .
 مالدارى کردن [ج] التصرف بالشكل الذي يتطلبه
 الامر للعيش وتكوين البيت
 مالی [ثن] ۱ - اليف، داجن: شکارى مالی
 ۲ - بيتي، خاص بالبيت: دلنگی مالی .
 مالی کردن [ج] التدجين: شیر مالی کردن
 مالی [ج] ۱ - الكنس: پروین پهسا ناوما مالی
 ۲ - الجرف: ثاو خهرمانه گه مان مالی .
 مامه چه [ن] قابلة: مامه چه ژن زاینیگه وه .
 مامرتاوی [ن] دجاج الماء
 ماملت [ن] معاملة، مساومة
 ماملت کردن [ج] المعاملة، المساومة: وه چه نی
 ماملت دی دوکانه گه کردین؟
 مامیران [ن] بقلة الخطاطيف
 مان ۱ [ج] ۱ - البقاء، المکوث: دهس شاجر کهس
 له لای ده ما ۲ - الوجود: کهس وه چه یاته وه نیه مینی .
 مان ۲ [ر] للجمع المتکلم (ضمیر تملک)
 مال: مالیان، نیشتمان: نیشتمانان
 مانا [ن] ۱ - معنی ۲ - سبب: مانای چه سه قسه
 پیمان کهین؟

مانسادر [ئن] ۱ - ذو معنی ۲ - ذو سبب، وجیه
 ۳ - البقاء: له بیس نان سی نان مایهوه.
 مانگ [ن] ۱ - قمر، هلال، بدر ۲ - شهر: سالی
 دوانزه مانگه.
 مانگا [ن] بقر: مانگاگه یان شیرایه.
 مانگه شهو [ن] لیل مقمر
 مانگه شهوی [ن] کون اللیل مقمر
 ماوه [ن] ۱ - مدة: ماوهی مانگی بی کار یوم ۲ - عصر
 زمن، عهد: لهو ماوه ئوتورمیل نه بو
 ماوش [ن] اسفین، سفین، حشو، حشوة
 مایه [ن] ۱ - رأسمال ۲ - اثنی ۳ - منقحة
 مایه رزا [ئن] معوق بالولادة: منالی مایه رزا
 مایه سیری [ن] بواسیر
 ماین ۱ [تم] ماهین
 ماین ۲ [چ] التختیر: شیره گه مایه
 مدتاره [ن] زمزمیه ماء
 مه تاره مه تاره [ن] لعبة، قوامها ان یكون فریقان اکواماً
 تراپیه صغیره سرا وان یبدد کل فریق الاکوام الترابیه
 للفریق الآخر ولمدة محددة. ثم یبدأ الفریقان
 باحتساب الاکوام الترابیه الباقیه لکلا الفریقین،
 والفریق الذي یحتفظ باکوام تراپیه اکثر یعد التبدید هو
 الفائز.

مهتاره مهتاره كردن [ج] ممارسة لعبة الاكوام الترابية.

المادة السابقة

مهتل [ن] اقصوصة فولكلورية

مهجووس [ن] مجوس، عبدة النار

مهجووسی [نن] مجوسی، عابد النار.

مهجير [ن] ١ - نصاح: خيط لحياكة الملابس ٢ -

خيط لحياكة الانسجة ٣ - خيط لحياكة الكلاش...

الخ

مهجيره [ن] خيط: ذلك الجزء من سداة حامل البشر

او مستودع اللقاح

مهجيرهدان [ج] التخييط: تكون الخيط: ياره ما مهجيره

داگه.

مهختوم [ن] تمر مختوم

مهخش [ن] ١ - تدريب ٢ - تمرين

مهخشهل [ن] مشعل

مهخش دان [ج] ١ - التدريب ٢ - التمرين

مهخشدهر [ن] مدرب

مهخشكهه [ن] متدرب

مهخش كردن [ج] ١ - التدرب ٢ - التمرن

مهخلگه [ن] كومة كبيرة من الجماد او الحيوان

مهخلگهدان [ج] التكوم

مهخمهل [ن] مخمل، قماش مخمل

مه‌دالیه [ن] مدالیه

مه‌راز [ن] حوض النهر: پری مه‌رازی سیروان دالیه
ته‌ماته‌یه

مه‌رازه [ن] اداة العمل المروزی فی بعض البساتین او
لتسوية الارض

مه‌رافه [ن] ۱ - عراق ۲ - نزاع، تنازع
مه‌رافه‌کردن [ج] العراق، التنازع: سالی دوانزه مانگ
له سهر منال مرافه‌که‌ن.

مه‌راق [ن] هم، غم، قهر
مه‌راق‌خوردن [ج] ان یصبح مهموماً، مغموماً،
مقهوراً

مه‌ره‌زه [ن] حقل الشلب
مه‌ره‌قه‌ز [ن] ۱ - مرخص، مسموح له ۲ - فك، حل
مه‌ره‌قه‌زکردن [ج] ۱ - الترخيص، السماح ۲ -
الفك، الحل

مه‌رج [ن] شرط: وه مه‌رجی قه‌بول کرد، که‌س قسه
نه‌کا.

مه‌رج‌کردن [ج] ۱ - الاشتراط ۲ - الرهان: مه‌رج
که‌م سلیمان‌ها له مال.

مه‌ر [ن] مختصر «مه‌گه‌ر» مه‌ر قاتر بزایگ، که‌یکوو
یگرتی به‌ر (فولکلور)

مه‌رجاک [ن] ضرب بركة فی لعبة الحجلة

مهرد [ن] ۱ - رجل ۲ - شخص شجاع (م)
مهردانه [ن] رجولي: کاری مهردانه
مهردم [ن] ۱ - ناس ۲ - شعب ۳ - مخلوق
۴ - بشرية.

مهردی [ن] رجولة: دزی کردن مهردی نویه.
مهردی کردن [ج] ابداء الرجولة: مهردی بکه پره‌سنمانه
خه‌سه‌خانه‌یا.

مهرکوب [ن] ۱ - حيوان يستعمل للركوب وحمل
الامتعة ۲ - ما يحمله الحيوان.

مهرگ [ن] منية، حتف، ردی، موت: مهرگ ها وه
دهس خودا.

مهرگه‌سهری [ن] شق الانفس: وه مهرگه‌سهری
خانگی پیدا کرد

مهرمه‌ر [ن] مرمر

مهرو مالآت [ن] الاغنام والمواشي

مهاز [ن] مزار: مهزاری خدرزنه، مهزاری ویسی
نازار.

مه‌زانش [ج] ۱ - التنظيم، الترتيب: ته‌وئل جار

ناوماله بمزرن، ثمجا نان بخوه. ۲ - جعله يتفق:

ته‌را مناله‌گانت نیه مه‌زنی، هه‌میشه هه‌ر جه‌نگ که‌ن!

مه‌زریان [ج] ۱ - الانتظام: هه‌رچه‌گ که‌م دلنگه‌یله‌گه

بمه‌زرنم، نیه مه‌زرن ۲ - السكون، الهدوء: جه‌نی

چل و فلین! که منی بمه زرن.

مهزاد [ن] مزاد، بیع بالمزاد

مهزادکیشان [چ] البیع بالمزاد: مهزادی خانگه گهی
کیشا. مهزادی پروسانه گه یان کیشان.

مهزه [ن] ۱ - طعم، مذاق ۲ - ما يؤکل مع
المشروبات الروحية لتطیب طعم الفم.

مهزه دار [ئن] ذو طعم، ذو مذاق: کالگی سامراء
مهزه داره

مهزووک [ئن] عاقر، عقیم: ژنی مهزووک.

مهزووکی [ن] عقر، عقم

مهژمه [ن] صينية كبيرة مصنوعة غالبا من النحاس.

مهس [ئن] ۱ - سکر، ثمل ۲ - سمين، بدین:
کوری چوارشانهی مهس ۳ - شبعان، شبع: مهسه له
قایر مه.

مهس بوون [چ] ۱ - السكر، الثمل ۲ - الشبع

۳ - ان يصبح سمينا، بدینا.

مهسروح [ن] دوامة «مصراع»

مهسکر [ن] مسکر

مهس کردن [چ] ۱ - التسكير: عدهق مهسی کردگه

۲ - الاشباع: مهسی زهوه گه کردنه له ئاو ۳ - ان
يصيره سمينا بدینا: چاخت کهم و مهست کهم و

خوه مهت

مهسلّلت [ن] ١ - مسألة ٢ - مثال

مهسووز [ن] ١ - مشعل : آلة غير قابلة للاحتراق
تستعمل للاضاءة او اشعال المدافىء وغيرها ٢ -
اسيست

مهسى [ن] ١ - سكر، ثمل ٢ - شبع ٣ - سمن،
بدانة

مهشروقان [ئن] شديد الحر : نيمهروو مهشروقان .
مهشكه [ن] ممخضة : قربة من الجلد تستعمل
لخض اللبن .

مهشكه دره [ن] جدجد

مهشكه لان [ن] المكان الذي توضع وتحفظ فيه
الممخضة

مهشكوول [ن] ممخضة صغيرة

مهشك و مهليه [ن] (م) معمعة، دردور : خوات مهخه
ثئ مهشك و مهليه

مهع [ن] ١ - صوت المعز ٢ - (طفل) اغنام

مهعاف [ئن] واسع، وسيع : حجره گهيان مهعاف .

- تهلاو مهعاف [سر] ١ - لا سامح الله : تهلاو
مهعاف، تهگهر مرد كهس نئ به ثئوهئى مناله گانئ
بكات ٢ - يرحم الله : تهلاو مهعاف، بيمارى گهئى
گرتگه .

مهعائن [ج] ان يجمع

مهعه مهع [ن] معمعة متواصلة
 مهعين [نك] بالتاكيد: مهعين على ها له مال
 مهغازه [ن] مخزن ، محل ، دكان كبير.
 مهغز [ن] ۱ - مخ ۲ - نخاع: مهغزی سقان
 مهفهر [ن] استقرار
 مهفهر گرتن [ج] الاستقرار: له لای كهس مهفهر
 نیه گری. نهرا دوه تهی مهفهر نیه گری.
 مهقاو [ن] خنان: زكام الحيوان
 مهقيهت [ن] حذر، عناية.
 مهقيهت بوون [ج] الحذر، الاعتناء: مهقيهتی
 براگهت بوو. مهقيهت بوو، پاره گهت ليت نه دزن.
 مهقله [ن] منقلة، موقد
 مهكesh [ن] اكله تعد من الرز. رز غير مرشح
 مهكه نزی [ن] نوع من البنادق
 مهككه [ن] مكة المكرمة
 مهكله [ن] دواصة المسحاة
 مهكینه [ن] ۱ - ماكنة ۲ - كناية عن السرعة في
 العمل
 مهگهر [أ] اداة استثناء: الا اذا: دوه ته خوهی پازیه
 مهگهر باوگی قه بوول نه کیك
 مهگوو [ئن] سکت، قليل الكلام
 مهل [ن] ۱ - طير، حشرة: مهل و موور

مهلی مردگ [ن] ۱ - مالک الحزین (طیر) ۲ - کنایه عن

الضعف والخمول: چه ده منیده مهلی مردگ!

مهلا [ن] متعلم: الذي یقرأ ویکتب ۲ - ملا دینی

مهلابانگان [ن] وقت اذان الفجر

مهلازه [ن] ملاحظة

مهلازگ [ن] رحم، عصف: ماری بی مهلازگ

مهلازگ [ن] حنك: اعلى یاطن الفم

مهلاس [ن] خبا

مهلاس کردن [ج] الاختباء: له ژیر داری مهلاس کردبو.

مهلاي [ن] ۱ - حالة كون الفرد متعلما

۲ - مهنة الملا الديني

مهله [ن] سبح ، سباحة

مهلق [ن] طفح

مهلق دان [ج] الطفح: ثلوهن مهلق له ثاو دا.

مهلك [ن] ملاك ، ملائكة

مهله کردن [ج] السباحة: کی زانی مهله بکیک؟ وه

مهله کردن. پهرینهو له جووه گه.

مهله وان [ن] سباح: ثاووه گه تیژه، مه گهر مهله وان

خاس لی بدا.

مهله وان [ن] سباحة

مهله وهر [ن] طيور بصورة عامة

مهلگ [ن] ملك

مه‌لوه [ن] چراد: مه‌لوه، خه‌له‌گه خوارد،
 مه‌لوه‌ن [ن] ۱ - مقر، مرکز ۲ - موطن، مسکن
 مه‌لوچگک [ن] عصفور
 مه‌لوچگک کوش [ن] مصیادة، منجنيق
 مه‌لول [ئن] حزين، مهموم، کثيب: هه‌ميشه کزو
 مه‌لوله
 مه‌لولی [ن] حزن، هم، کآبة.
 مه‌ليه [تم] مه‌له
 مه‌ليه‌کەر [تم] مه‌له‌کەر
 مه‌ليه‌کردن [تم] مه‌له‌کردن
 مه‌ليوان [تم] مه‌له‌وان
 مه‌مه‌ر [ن] غايه، مرام، قصد، سبب: هاتنيان ته‌را
 تيره بي مه‌مه‌ر ني‌يه.
 مه‌مسک [ن] مستمسک
 مه‌مگ [ن] ئدي: شير مه‌مگی پي کرد.
 مه‌مگ دان [چ] الارضاع: کوره له ورسی گیري،
 بچوو مه‌مگی بده
 مه‌منوون [ئن] متيمن، فره مه‌منوون خودام.
 مه‌منوون بوون [چ] التيمن.
 مه‌موو [ن] عم
 مه‌مووان [ن] اعمام
 مه‌ن [ن] وحدة وزن تساوي ۴۰ کيلوغرام

مهناره [ن] منارة

مهنه ۱ [ن] میراث

مهنه ۲ [ن] بائد: خوارده مهنی مهنه

مهنقهله [تم] مهقله

مهنگهنه [ن] معصرة ، کماشة .

مهنگله [ن] درهم : ۵ فلسا عراقيا

مهوته [ن] الموات من الزرع

مهور [ن] ۱ - شف: غطاء مصنوع من خيوط

الصوف ۲ - تموج

مهوره [ن] مبرد: وهمهوره تيژي چه قوره گه کرد.

مهودا [ن] الشغل الشاغل: دوری براده ران مهودای
سهرمه .

مهوده [ن] موضعة ، موديل

مهوز [ن] موز، شجرة الموز

مهوقه [ن] ۱ - موعد ۲ - وقت ، زمن ۳ - عندما ،

حينما: مهوقه ي ثيوه هاتين ، من خه قتبوم

مهوكل [ن] ۱ - جن ، جنية ۲ - شخص مخيف

شكلا

مههل [ن] قحط: سالى مههل

مهى [ن] ۱ - مشروب روحي ۲ - بحث

مهى کردن [ج] البحث عن: تهوه مهى چه که ن ليره؟

مهيل [ن] ۱ - مركب: وه سوارى مهيل چگن تهرا

به‌سره. ۲ - میل، رغبة.
 مه‌یلکان [ن] دمية، لعة.
 مه‌یموون [ن] میمون
 مت [ن] قطعة: متی خه‌رگ
 مترگ [ن] ۱ - قوان: الة التسجيل ۲ - کنایة عن
 الثرثرة: کهم قسه بکه، چمان مثرگی!
 متگ [تم] مت
 متگوولہ [تم] متگ
 مت وملوو [ن] تشمشم
 مت وملووکردن [ج] التشمشم: مت وملووی چیشی
 کردگه، هاتگه ئه‌را ئیره.
 مخ [ن] ۱ - مخ ۲ - عقل: کابرا چمان مخ له سه‌ری
 نی‌یه.
 مخت [ن] ادب، تأدیپ: مختی منال وه پاوگه و
 دایگه
 مخت دار [ن] مؤدب
 مخت دان [ج] التأدیپ: منال مختی نه‌ده‌ی زمخت
 بوو
 مختده‌ر [ن] مؤدب
 مخت گرتن [ج] التأدب: منال، نه‌گه‌ر له منالیا
 مخت نه‌گرت دی مخت نیه‌گری.
 مخور [ن] بخور

مچ [ن] رسغ، معصم

مچرگات [ن] ۱ - ترهات: کارمان مچرگاته ۲ - غیر معقول

مچگه [ن] طرف، حافة

مچگه [ن] کم: مچگه‌ی شه‌و

مچگه‌دار [ئن] ذو کم

مچ گرتن [ج] مسك الرسغ عند اداء الصلاة

مچگینه [ئن] ربرب: خارجگی مچگینه.

مدرهك [ئن] خطر: وریا بوو، ری‌یه‌گه مدره‌که.

مدره‌گی [ن] خطورة

مدرووك [تم] مدرهك

مدرووکی [تم] مدره‌کی

مر [ن] ۱ - تعصر ۲ - تزمخر، زمخرة

مراخانی [ن] سترة طويلة

مراد [ن] مراد، امنیة، هدف، مأرب: خودا مرادیان بدا.

مرانن [ج] الامانة: خه‌رهك کارى ثایهم مرئى.

خه‌وره‌گه یهك دهس مرانه‌ی

مرانن [ج] ۱ - التعصر ۲ - التزمخر

مره [ن] ۱ - عصر، تعصر ۲ - زمخرة

مره‌کهب [ن] حبر

مره‌کهو [تم] مره‌کهب

مره مر [ن] زمخړه متواصلة
 مره وېردن [چ] ۱- الاكل الى حد التخمّة: مره وېرد
 له پلاوو گوشت ۲- رفع اليد بقصد الضرب: بَوّوه
 دهمه قسه يان و مره و له يهك بېردن
 مړت [ن] الغشاء المبطن للامعاء
 مړت بېردن [چ] ازالة الغشاء المبطن للامعاء: ثاوه گه
 سوور بَوّ، مړتی لیخه روومان بېرد.
 مړت چوون [چ] زوال الغشاء المبطن للامعاء: له به
 زگی چوو، مړتی لیخه رووی چوو.
 مردار [ن] نطیحة، فطیسة
 مرداره وېوون [چ] الفطس: میه گمان مرداره و بَوّ.
 مرداره وکړدن [چ] جعله یفطس: گورگ مرداری
 وه رکیگمانه وه کړد
 مرده [نن] غیر مریح: کاری مرده
 مرده شوور [ن] غسل الموتی
 مرده شوورخانه [ن] مغسل الموتی
 مردگ [نن] متوفي، میت: ثای له کوړی مردگم!
 مردن [چ] الموت، الوفاة: یه کی مړی، یه کی تیگه
 دی. باوگی پیراره که مرد.
 مردی [ن] کون الحيوان والنبات ميتا.
 مرقانن [چ] القباع: جوور وه راز مرقنی
 مرقه [ن] قباع

مرفه مرق [ن] قباع متكرر

مرك [ن] مرفق

مركادان [ج] الترفق: الارتكاء على المرفق

مركردن [ج] التعصر: ولاخ، وهختي زايگه مړ كينگه

مرواری [ن] لؤلؤ

مروهت [ن] مروءة، رحم

مروهت دار [ن] ذو مروءة، رحيم

مروءد [ن] مرید، اتباع

مرومار [ن] مشادة كلامية: له سهر ثاودان بوټه مرو

ماریان

مرومیشت [ن] تناحر: له سهر ثاودان بوټه مرومیشتیان.

مز [ن] ۱ - اجرة، اتعاب ۲ - السحت الحرام

مزاكوره [ن] مجادلة مناظرة

مزاكوره كردن [ج] الجدال، التجادل، التناظر

مزگانى [ن] ۱ - بشرى ۲ - بشارة: ما يعطى للمبشر

مزگانى دان [ج] التبشير: مزگانى پييان بده كوره يان

هاته وه

مزگهفت [ن] مسجد، جامع

مزنه [ن] اعتقاد، تصور.

مزور [ن] مستخدم، اجير

مزورى [ن] ۱ - مهنة المستخدم ۲ - اجرة

المستخدم

مژ [ن] جمرة النار
 مژانن [ج] السماح لصغار الاغنام بالرضاعة
 مژمژهك [ن] مصاص، مصاصة
 مژين [ج] ١ - الامتصاص ٢ - الاستنشاق
 ٣ - الرضاعة
 مسانن [ج] التبول (للحيوان)
 مسايوك [ن] عشيق: ههركهس دهسى نهچگك وه
 مسايوك دالگك ئيژى مەمو. رووژان تەنگى وه مسايوك
 دالگك خوهى ئيژى مەمو (پەند)
 مسقال [ن] ١ - مثقال ٢ - كمية قليلة جدا
 مسك [ن] مسك
 مسنگەر [ن] نحاس، صفار
 مسين [نن] نحاسي، مصنوع من النحاس
 مشانن [ج] الشمخرة
 مشه [ن] شمخرة
 مشه مش [ن] شمخرة مستمرة
 مشه هاتن [ج] الشمخرة: مشهى تىي له خهو.
 مشكل [ن] اعتقاد مشوب بالشك
 مشكوول [تم] مشكل
 مشكى [ن] غطاء رأس مخطط للرجال والنساء
 مغناطيز [ن] مغناطيس
 مف [ن] ١ - مصة ٢ - نشق، نخف

مفانن [ج] الشق (منعاً للمخاط من السيلان)
مفت [ثن] مجاني، بدون مقابل: گه‌نم وه‌نزهی
دیناری مفتی

مفتخوهر [ثن] طفیلی
مف کردن [ج] ان می‌مخط
مف کیشان [ج] الشق، النخف: هه‌وایه ههر مف
کیشی

مف کوتان [ج] التشمشم، البحث بلهفة: ئه‌را فلسی
مف کوتی

مق [ن] ۱ - صدمة ۲ - حسرة

مقائن [ج] القبايع

مقه [ن] قبايع

مقه‌مق [ن] قبايع متكرر

مقه‌وا [ن] ۱ - مقبا، لدائن ۲ - كناية عن الخمول
وعدم الحركة.

مق بردن [ج] ۱ - الاصابة بالصدمة ۲ - التحسر

مقور باز [ثن] ماكر

مقور بازی [ن] مكر

مكروب [ن] مكروب

مكول [ن] كمین: له‌مكول ئه‌رای وسيا بۆ.

مكول گرتن [ج] الكمين: له‌پيشت دارنی مكول
گرت

مگانن [چ] ان یخن: وهختی قسه کیک مگنی.

مگهس [ن] ذباب

مگهسه [ن] ۱ - تسکع ۲ - تذبذب

مگهسه کردن [چ] ۱ - التسکع ۲ - التذبذب

مگن [نن] اخن: مگنه، کهس خاس له قسیه
نیهره سیگه وه

مگنی [ن] خنة

مل [ن] رقة، عنق، جید

۱ - نهو مل گرتن [چ] ۱ - التحمل: من زهرده گی
وریا گرمه و مل.

۲ - التعهد: نهو شه ن کردن خهرمانه گرتنه و مل

ب - له مل = علی حساب: پاره ی نانه گی له مل منه

ج - له مله و یوون [چ] ۱ - التخلص من العیء

۲ - ترکه لسبیله: ته خودا له ملیه و یووا!

د - له مله و کردن [چ] ۱ - اداء ما مطلوب او مکلف به

۲ - التخلص من (مشکلة، دین، واجب... الخ)

ه - له مل حسن [چ] اداء ما مطلوب والتخلص من
العیء

و - له مل نان [چ] ۱ - الحکم علی ۲ - القاء تبعه

۳ - الاجبار، الفرض: نان له ملی نیمه ی خوئنه گی بدتی

ز - وه ملا بردن [چ] الامرار علی: برده ی مل مالاً

ح - وه ملا چوون [چ] ۱ - الدهس: پای چگه مل

مارنگا

۲ - العروج: بجهته مل مألما نا.

ط - وهملادان [چ] - التغطية: سهرده، وهمل خوهدا بده

۲ - السقوط على: نهوزاد كهفتهو خوارو دا وه مل
كرجگيگا.

ملاس [ئن] لثيم

ملاسى [ئن] لزوم

ملاك [ن] تذوق: لهشه وه كيه وه ملاكى هيچ نه كرده.

ملاك كردن [ن] التذوق

مله قوتى [ن] اختلاس النظر: له بان ديواره گيه وه هدر
مله قوتى به

مله قوتى كردن [چ] ان يختلس النظر

ملهو [ن] ۱ - ثبات المحلب ۲ - ثمار المحلب

ملج [ن] تمطق

ملجه [ن] ۱ - صوت الاطلاق ۲ - تمطق

ملجه كردن [چ] احداث الصوت عند الاطلاق

ملجه ودان [چ] التمطق: هدر چيشتى بخوى دهم

ملجه و دى

ملق [ن] ۱ - رج، رجة ۲ - دفع، دفعة

ملق دان [چ] ۱ - الرج ۲ - الدفع، الاندفاع

ملك [ن] ۱ - سلسلة جبل ۲ - دائرة من الصوف حول

رقبة النعجة

ملگه [ن] یاقة: ملگه‌ئی شه‌وه‌گه‌ی چرکنه.
 مل‌گرتن [ج] ۱ - الالحاح: له شه‌وه‌کیه‌وه مل‌مان
 گرتگه بچیم. ته‌ولیا ۲ - الاصابة ب: شهر ملی بگرتی
 ۳ - الشفاء: خودا بکه‌ی له بیمیاریه‌گه مل نه‌گرتی
 مللهت [ن] ملة، امة، شعب، قوم
 مل‌نان [ج] ۱ - الانطلاق بدون وجهة ۲ - الهجوم
 ملوور [ن] زوان: نبات مر الثمار، ثماره
 ملهور [ئن] متهور، عنید
 ملهوری [ن] تهور، عناد
 ملیه [ن] سلسلة جبلية
 ملیس [ئن] ساکت، هادیء
 ملیسی [ن] سکوت، هدوء
 من [ر] انا: من و سالار
 منا [ن] عیب
 مناکردن [ج] ان یعیب: کاری گهن مه‌که، تا مه‌ردم
 منات نه‌که‌ن.
 منال [ن] ۱ - طفل ۲ - ذرية، خلف، ابن
 مناله‌وبوون [ج] التصفر، استعادة الطفولة
 منالی [ن] طفولة، مرحلة الطفولة
 مناوره [ن] ۱ - مناورة عسكرية ۲ - مراوغة
 مناوره‌کردن [ج] المناورة
 منتهت [ن] منة، منية

منهت بردن [چ] ان یتحمل المنية: کاری خوهت
بکوه منهتی کهس مهوه.

منهت دار [ئن] صاحب منة، صاحب فضل

منهت کیشان [تم] منهت بردن.

منهت نان [چ] ان یمن: کار ئهرا خوهتان کهین،
منهت له عالم نهین!

منهی [ن] بحث، تقصي الامور

منهیکهر [ن] باحث، متقصي الامور

منهی کردن [چ] البحث عن، التقصي:

ئوتورمیله گه یان دزیاگه چگنه منهیی بکهن.

منجه منج [ن] ۱ - دنین: کلام غیر مفهوم

۲ - تمجمج: اکل بدون شهية

منجه منج کردن [چ] ۱ - الدنین: ههر منجه منج کرد،

کهس لی نهره سیه وه التمججمج

۲ - التناول بدون شهية: هیچ نه خوارد، ههر

منجه منج کرد.

من وتو [ن] تفرقة، تمیز

من وتو کردن [چ] التفرقة، التمييز: کاری خوهتان

بکهن، ئهرا ئی قهره من وتو کهین؟

مو [ن] ۱ - شعر ۲ - زغب ۳ - الاساس الذي يحاك

عليه الكلاش

- مو نیه چووگه به نیشانوه [در] متحایین: ئهوه قهره دوسن

مۆنیه چو وگه به ینیا نه وه .

مۆهر [ن] شعر العانة

- چمان له مۆهری گری [در] یزعل، یغتاز: ئهرا ههر
کهس باسی مالی مجید بکینگ، ته چمان له مۆهرت
گری!

مۆش [ن] فار

مۆشه سی [ن] طير الحیاري

مۆشه دهنگ [ن] الاضلاع الغضروفية

مۆشهك [ن] ۱- طحان ۲- صاروخ

مۆشه کی [ن] مهنة الطحان

مۆشه لان [ن] مستوطنة الفئران

مۆش خورما [ن] ابن العرس (جرذ النخل)

مۆشی [ن] مصباح زيتي من قنينة

مۆنان [چ] حیاکه اساس الکلاش

مۆنهر [ن] ۱ - مثقب: آلة لتثقيب قاعدة الکلاش عند

حیاکه الاساس ۲ - الشخص الذي يحبك اساس

الکلاش

موت [ن] شرح

موت هودان [چ] ۱ - القعود ۲ - القمی: له بان

به رزی بهك موت هودا و تاو تهماشا كرد.

موتگه [ن] قعی

موتگه و دان [چ] القمی: سهگ بازگه موتگه

داگه سه وه

مووچه [ن] تکویر

مووچه کردن [چ] التکویر: مووچه‌ی خه‌وره‌گه کرد.

موودیل [ن] موضة، مودیل

موور [ن] ۱ - قمل: پری سه‌ری مووره ۲ - رثاء

۳ - سوسة الطحین

موورت [ن] شجرة الیاس

مووردان [چ] ۱ - الثقل: له چرکني له‌شی

موورداگه ۲ - التدود: ئارده‌گه موور داگه.

موورن [ن] ۱ - كثير القمل ۲ - وضع: موورن و

بی‌فه‌ر

موورهاوردن [چ] الرثاء: موور ئه‌را براگه‌ی هاورد

مووری [ن] نمل

مووری‌دان [چ] التمنل: حجره‌گه‌مان مووری داگه.

مووریزه [ن] مستوطنة النمل

مووریزه‌لان [تم] مووریزه.

مووسه [ن] ۱ - تسكع ۲ - حاجة

مووسه‌مووس [ن] تسكع مستمر

مووسه‌کردن [چ] التسكع: وهی کوولانه‌یلا مووسه

که‌ن

مووسه‌هاتن [چ] الاحتیاج: ئه‌را فلسی مووسه‌ی نیی

مووسین [چ] الثقیل: له چه‌و حیدره‌و انور بمووس و

ينهى تيؤلهوه

مووق [ن] حقنة

مووق نان [چ] الحقن

موولوق [ن] علياء، سماء

- له موولوق چوون [چ] السمو، الارتفاع.

مووم [ن] شمع: كه رهبا كوشياوه، موومى دهم دان.

موون [ن] عيوس، متقطب الجين: هه ميشه موونه

موون [ن] مشعر: كثير الشعر: دهم و چهو، موونه

موونه [ن] مسحة، اثر ضئيل

موون بوون [چ] العبس، التجهم

مويت [تم] مهوته

مهر [ن] ۱ - ختم ۲ - تربة: قطعة من الطين اليابس

يضع عليها المصلى جبينه عند الصلاة

مهلت [ن] مهلة، امهال

مهلت دان [چ] الامهال: مهلت يده نان بخووم

مهلت نه دا شه كه تى بخوويمنهوه.

مى [ن] ۱ - مرة: يهك مى گيرى، يهك مى خهنى

۲ - ارضاع صغار الاغنام والمواشي لفترة قصيرة لكي

تدر الام حليبها

ميان [ن] ميدان، ساحة كبيرة يجري فيها التعامل في

الصباح الباكر.

سى چوار بزن برد ئهرا ميان.

میانه [ن] وسط، بین: تا ئیرنگه ئی یاسه له میانه نه‌بوه.

میه [ن] نعج، نعجة

میەت [ن] مساعدة: کەس ئی یه بچووگه و میه‌تیان

ا. ئەومیەت چوون [چ] المساعدة

ب - ئەومیەت هاتن [چ] المساعدة: کێ هاتهو. میه‌تیان؟

میەخەك [ن] قرنفل

میەخسگه [ن] رزه

میەر [تم] ۱ - مهر ۲ - تربة الصلاة.

میەرائه [ن] سند عقد النكاح

میەرە [تم] مارە

میەرەبرین [تم] مارەبرین

میەرکیشان [چ] التبرک بالتعويدة

میەرنجە [ن] ضرب من الثبات البري

میەسل [ن] جن

میەکووت [ن] مطرقة ذات رأس خشبي

میەنگ [ئن] متعب، منهك

میەنگ بوون [چ] ان يتعب، ان ينهك

میەنگ كردن [چ] الاتعاب، الانهاك

میەو [ن] مواء القط

میەوانن [چ] المواء: پشی میەونی

میه و کردن [تم] میه و انن

میخ [ن] ۱ - اصار: وتد خشبی ۲ - الرقطة المائية:
مرض يصيب الفواكه.

میخ دان [ج] الاصابة بالرقطة المائية: خه یاره گه میخ
داگه

میخزه [ن] طفع جلدي

میر [ن] ۱ - امیر ۲ - سید: بهائی میرم.

میرناخور [ن] رئیس سائس الخیول.

میراث [ن] میراث، ارث، ورثة

میراثی [ن] میراثی، خاص بالمیراث او الارث

میراو [ن] کراخ: مراقب الري

میرغزه ب [ن] جلاد: بهرگی میرغزه بی پروشا

میرغزه و [تم] میرغزه ب

میرکان [ن] ۱ - مسکن، دار، موطن: شوونی

میرکانت بورینگه و ۲ - اطلال

میرگوزار [ن] مرج، مروج

میز [ن] مائدة

میز [ن] بول

میزه جهره [ن] مرض التبول: تقطر البول

میزه جهره گرثن [ج] الاصابة بمرض التبول

میزر [ن] عمامة وبخاصة لرجال الدين

میز کردن [ج] التبول: تا پاره که نامدار میز کرده جی

میزلدان [ن] مثانة

ميزهاتن [ج] الشعور بالحاجة الى التبول
 ميزين [ن] بولی، ملطخ بالبول
 میژوو [ن] تاریخ: سجل الاحداث الماضية،
 الاحداث الماضية
 میشه ن [ن] ضريبة الاغنام
 میشه نگر [ن] جابي ضريبة الاغنام
 میشت [ن] ۱ - كف ۲ - قبضة: ملء الكف:
 میشتی چای بده فاطمة ۳ - حفنة
 - قول میشت [ن] یاطن الكف: چیشتی ها له قول
 میشتی.

میشتاح [ن] بیتوته في البستان لخرن الثمار.
 میشته گان [ن] العادة السرية
 میشته گان کردن [ج] ممارسة العادة السرية.
 میشتگ [ن] مقبض، يده: میشتگی كارد.
 میشتگانہ [ن] زيادة بمقدار قبضة واحدة او حفنة
 واحدة عند التبادل: سهر وه سهره و میشتگانہ.
 میل [ن] ۱ - رغبة، محبة ۲ - اشتياق
 میل [ن] شنف: النظر على شيء كالمفروض على
 خنزر

میل [ن] ۱ - ميل: وحدة طول ۲ - عمود حديدي
 ۳ - خط: ميل كه وی ها له پارچه گه ۴ - قلم التکحیل
 ۵ - ماسورة البندقية

میلاو [ن] قدح السلاح الناري
 میله و بوون [ج] الشق: ههركهس قسه بكردا ، میلهو
 لی بوو
 میلكان [ن] دمية ، لعبة
 میمزا [ن] اولاد العمه ، اولاد الخالة
 میمل [ن] جنادل
 مینه [ن] دار ، بیت
 مینهت [ن] ۱ - تعب ۲ - كدح
 مینهت دار [ن] ۱ - كادح ۲ - متعب: كاری
 مینهت دار
 مینهتکیش [ن] كادح
 مینهت کیشان [ج] الكدح: سالی دوانزه مانگ مینهت
 کیشی ، هيجی پهتی
 مینهك [ن] ۱ - احتياط ۲ - حمل صغير بالامتعة
 والحاجيات الاخری
 مینه نوار [ن] الذي كَوْن بيتا او نقل الى دار لتوه
 میو [ن] شجرة العنب، ورق العنب
 میوه [ن] فاكهة، فواكه
 میوهت [ج] خدمة
 میوهجات [ن] فواكه: لهتاوسان میوهجات فره بوو.
 میوهت کردن [ج] الخدمة: نهوهی میوهتی قهوم خوهی
 نهکیك، میوهتی بیگانه چون کیگ!

- ن -

ن ۱ [ن] / نوون / الحرف الرابع والعشرون من
الالف باء

ن ۲ [ك] فعل كينون للجمع الغائب: نهوان شيرن .

ن ۳ [پاش] ۱ - تضاف الى الاسم فتكون صفة:

تك + ن = تكن ، تر + ن = ترن ۲ - تضاف الى الفعل

الماضي فتكون مصدر الفعل: كرد + ن = كردن ،

هات + ن = هاتن .

نا [پش] ۱ - تضاف الى الاسم فتقلب المعنى علما

وتحوله الى صفته: نا + پياگ = ناپياگ . ۲ - تضاف

الى الصفة فتنتفيها: ديار = ناديار .

نائوميدي [ئن] بائس ، قانط

نائوميدي [ن] بؤس ، قنوط

نايلهی [ئن] غير عارف (طرق، اماكن): نايلهيم ،

هيچ لى ناوه نيه ناسم .

نابووت [ئن] معدم: نابووته ، هيچ خوداي نيه ديري

نابووتي [ن] عدم

ناپياگ [ئن] ۱ - غير شريف ۲ - عديم المروءة

ناپياگى [ن] ۱ - عدم الشرف ۲ - عدم المروءة

ناپهسهن [ئن] غير مرغوب فيه: شيوهى فره ناپهسهنه .

ناته مام [ئن] ۱ - ناقص: كارى ناته مام ۲ - غير

شريف: ژنى ناته مام .

ناته مامی [ن] ۱ - نقص ۲ - قلة شرف
 ناتوور [ن] حارس (الزرع، البستان)
 ناهسه [ئن] محروم: نکى ناهمى و ناهسه.
 ناچوور [ئن] ۱ - غير معقول: کارى ناچوور. غير
 مناسب ۳ - متخاصم: ئيمه و ئهوان ناچووريم.
 ناچوورى [ن] ۱ - كون الشيء غير معقول ۲ - كون
 الشيء غير مناسب ۳ - خصومة.
 ناچار [ئن] ۱ - مضطر ۲ - مجبر.
 ناچار بوون [چ] ۱ - الاضطرار: ناچار بوم بچمه ريه و
 ۲ - الانجبار.
 ناچار كردن [چ] ۱ - الاجبار ۲ - جعله مضطرا
 ناچارى [ن] ۱ - اضطرار ۲ - جبر، اجبار
 ناچوز [ن] نشوز
 ناچوز كردن [چ] النشوز: ته لاقى ژنهى دا، تا ناچوزى
 كرد؟
 ناحهز [ن] خصم: ئى كارتە، دلى ناحهز خوهش كرد
 ناحهزى [ن] خصومة
 ناخ [ن] صميم، اعماق: له ناخى دله و.
 ناخاله [ئن] جاهل، غير مدرك للامور: منالى ناخاله
 ناخالهى [ن] جهل، جهالة
 ناخوهش [ئن] ۱ - غير مستساغ ۲ - كريه ۳ - غير
 مرض

ناخوہشی [ن] ۱ - کرہ ، بغض ۲ - شحناء ، عداوت

۳ - مشکلة

ناخوہ [ن] مزراب

ناخون [ن] اظفر

ناد [ن] نداء، مناداة: ناد علی ہاوردو چگ

نادان [نن] جاہل، غیر مدرك للامور

نادانی [ن] جہل، جہالة

نادروس [نن] ۱ - غیر صحیح: کاری نادررس

۲ - غیر کامل، ناقص ۳ - غیر شریف (مرأة): رُنی

نادررس.

نادررسی [ن] ۱ - نقص، نقصان، نقيصه

۲ - اختلال الشرف.

نادیار [نن] مجهول، نکرہ، غیر معروف

نادیاری [ن] کون الشيء او الفرد مجهولا

نارازی [ن] ساخط، غیر راض: گشت نارازیہ

نارہحت [نن] متزعج، قلق

نارہحت بوون [ج] الانزعاج، ان یصبح قلقا

نارہحت کردن [ج] الازعاج، جعله قلقا

نارہحتی [ن] زعج، انزعاج، قلق

نارہزا [تم] نارازی

نارہوا [نن] ۱ - غیر لائق، غیر مناسب ۲ - غیر عادل:

قسمی نارہوا، کاری نارہوا ۳ - زائف: پارہی نارہوا

ناره‌وایی [ن] ۱ - حالة كون الشيء غير لائق، غير مناسب ۲ - حالة كون الشيء غير عادل ۳ - زيف ناريك [ئن] ۱ - غير معقول ۲ - شاذ ناريکی [ن] ۱ - كون الشيء غير معقول ۲ - شواذ تاز [ن] ۱ - دلال، غنج ۲ - انحراف بسيط في العين نازار [ئن] ۱ - مدلل ۲ - محبوب، ودود، فائن ۳ - عزيز ۴ - انيس، جيد الطبع نازارکردن [چ] التدليل: نازار منال کردن نحاس نئی به.

نازاری [ن] ۱ - دلال ۲ - كون الشيء او الفرد محبوبا، ودودا ۳ - كون الفرد (مرأة) فائنة ۴ - كون الشيء او الفرد عزيزا ۵ - كون الفرد انيسا، جيد الطبع

نازه‌نین [ئن] ظریف، لطيف الشمائل

نازدار [تم] نازار

نازدارکردن [تم] نازارکردن

نازداری [تم] نازاری

نازکیش [ن] مدلل: الذي يدلل الآخرين

نازکیشان [چ] التدليل، تحمل الدلال

نازگ [ئن] ۱ - سهل الكسر ۲ - خفيف، رقيق:

پووسی نازگه

۳ - قصم، هشم

نازگه و بوون [چ] ان یصبح اکثر رقة: دلی نازگه و بووه.

نازگه بوون [چ] ۱ - ان یصبح سهل الکسر ۲ - ان

یصبح خفیفاً رقیقاً ۳ - ان یصبح هشاً

نازگی [ن] ۱ - سهولة الکسر ۲ - خفة ، رقة

۳ - هشاشة

نازلله [ن] ۱ - النزول ۲ - الهجوم

نازلله بوون [چ]

نازلله کردن [چ] البعث، الارسال: خودا بيمارى

تهرای نازلله کرد

نازناو [ن] اسم مستعار: نازناوى قايقى شاعر،

بينگه سه.

نازوتوور [ن] دلال، غنج

ناساز [ئن] ۱ - غير صحي: ناو ناساز ۲ - متوعك:

ثمروو ناسازم ۳ - نشاز: دهنگى ناسازه

ناسازى [ن] ۱ - حالة كون الشيء غير صحي ۲ -

وعكة ۳ - نشاز

ناساق [ئن] ۱ - مريض ۲ - (مرأة) غير شريف: ژنى

ناساق

ناساقى [ن] ۱ - مرض ۲ - زنا

ناسوور [ن] ماسورة الحياة

ناسياگ [ئن] ۱ - معروف ۲ - مشهور

ناسين [چ] ۱ - المعرفة ۲ - التمييز

ناشکور [ئن] ناگر الجمیل: وه رزقی خوهت ناشکور
مهيه

ناشی [ئن] جاهل بالامور: منالی ناشی

ناشیرین [ئن] ۱ - غیر مستحب ۲ - غیر معقول

۳ - غیر مستساغ

ناف [ن] سره

نافهك [ن] سره

ناق [ن] عنق: ناقی ههركهس بگری له ملیه و نیه و.

ناقره [ن] عنق

ناقره گرتن [چ] ان تصییه (مشکله، ازمه... الخ) چ

شهری ناقره گرت

ناق گرتن [چ] التمسك ب: له شهوه کیه وه ناقره

گرنگه ئهرا پاره.

ناکام [ئن] بائس

ناکامی [ن] بؤس، شقاء: گشت ژبانی وه ناکامی

برده و سهر.

ناکاو [ئک] له ناکاو: فجأة، بغته: له ناکاو، پهلاماری

دا. له ناکاو کیشا وه لای ملیاو وای.

ناکهس [ئن] سافل: ترسم دهوره گهم دهووری ناکهس

بوو x ناکهس حاکم بوو یانهم دهروهس بوو (فولکلور)

ناکووک [ئن] متزاعل: ئیمه و ئهوان ناکووکیم

ناکووکمی [ن] زعل، فتور في العلاقة

نال [ن] نعل الحيوان: كحدوة الفرس

نالانن [ج] ۱ - النواح، الانین: له وەر ژانی سەر
شمشو هه ما شمو نالان ۲ - الهدیر: هه رووژ توو پ
وه بان سهرمانا نالنی

نالە [ن] ۱ - نوح، انین ۲ - هدیر
نالە بار [ن] سافل

نالە کردن [ج] الهدیر: وهختی دهنگی گولله وه بان
سهرمانه و نالە کرد، زه نهقی زه نهق دار برد

نالە نال [ن] انین ونواح متواصل
نال کردن [ج] ان ينعل (الحيوان): نالی نه سپهگه
بکه.

نالوهن [ن] البيطار: الذي ينعل الحيوان
نالوهنی [ن] مهنة البيطار. المادة السابقة
نامه [ن] رسالة، مکتوب

نامەرد [ن] نکال

نامەردی [ن] تشکیل

نامەردی کردن [ج] التشكيل

نامەدی [ن] نكبة، مصيبة

نام خودا [س] ما شاء الله! نام خودا کوره!

نامووس [ن] ۱ - ناموس ۲ - حياء

نامووس بردن [ج] الالهانة: نه وقره قسه پيان کردن،
نامووسيان بردن.

نامووس چوون [ج] ان يهان: نه وقره ماچ ده سهو
کردیم، نامووسمان چگه.

نامووس دار [ئن] شریف، محترم
 نان ۱ [ن] ۱ - خبز ۲ - رغیف الخبز ۳ - طعام
 أ - نانی ثیواره [ن] طعام العشاء
 ب - نانی کهفته پَرون [در] اصابه الخیر
 ج - نانی نیمه‌روو [ن] طعام الغداء
 د - نانی وهرمه‌یت [ن] طعام یوکل بعد دفن المیت
 نان ۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتکون مصدر
 الفعل: بان + نان = بان نان، ثاو + دان = ثاودان.
 نانه‌وا [ن] خیاز
 نانه‌واخانه [ن] مخیز
 نانه‌وایی [ن] مهنة الخباز
 نانه‌وایی کردن [ج] امتهان مهنة الخباز.
 نانه‌جیم [ئن] سافل، خسیس
 نانه‌جیمی [ن] سفالة، خسة
 نانه‌وه ۱ [ج] ۱ - تحديد (المكان): شوونی
 بووسانه‌گه نایه‌وه. ته‌وه‌ل‌جار شوونی بنه‌ره‌وه ثمجا بار
 بکه.
 ۲ - اثاره (المشاكل، الحروب.. الخ): شهر نانه‌وه
 ۳ - وضع (الدجاج علی البيض): مامری نامه‌سه‌وه.
 نانه‌وه ۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتکون مصدر
 الفعل: سهر + نانه‌وه = سهر نانه‌وه
 نانه‌وشکه [ن] عسمة: کسرة الخبز اليابس
 نان دان [ج] الاطعام: مانگی نانی سهد نه‌فر ته‌دا.
 ناو ۱ [ن] ۱ - اسم، مسمی ۲ - الوجه الداخلي

للملابس والاقمشة

ناو ۲ [تک] ۱ - داخل: کەس لەناو حجەرەگە نی یە.

۲ - بین: ئەو ژنە کەی یە لەناو پیاڵەیلەگە؟

أ - ئەو ناوچوون [چ] ۱ - الدخول: قایبەگە کردەووەو
چگەو ناو ۲ - التزايد: ماشەللا. مەردمەگە هەر
چووگەو ناویان ۳ - الاختراق: گوولە لە ئاسن چووگەو
ناو.

ب - ئەو ناو هاتن [چ] ۱ - الدخول: خووکەس
نەهاتەو ناو؟ ۲ - التزايد: ئیمە هەر ئەوانەیم، هیچ
نەهاتکەسەو ناومان.

ج - لەناو بردن [چ] المحو، القضاء علی: خودا
دوژمتان لەناو بوێک!

د - لەناو چوون [چ] ۱ - الانهيار: شوێشی مللەت
لەناو نیەچوو ۲ - الانقراض: میری لە ناو چوو، وەلی
مللەت لەناو نیەچوو.

هـ - لەناو دان [چ] التبذير، التبذيد: دا لە ناوی پارە
خوێ.

و - وەناو دان [چ] المزج ، الخلط: خەرگەگە شلە
کەمێ خاك بده وه ناویا.

ز - وەناو دان [چ] ۱ - المزج ، الخلط: ئاو دا وە ناو
شیرەگە یا. ۲ - المرور والاجتياز: دا وە ناوی بازاردا.

ح - وەناو کردن [چ] ۱ - الدخول بسرعة: گورگ کردە

ناوی ربه نه گه یا ۲ - الاطلاق: گولله ی کرده ناویانا.
 ناوه [ن] حد، فاصل، فاصله
 ناوه خت [ئن] غیر معتاد: نائی ناوه خت، سهردانی
 ناوه خت
 ناوه دان [چ] تعیین الحدود، الفصل بفاصل: ناوه ی
 بووسانه گانیان دان.
 ناوه کیشان [چ] رسم الحدود: که ی ناوه ی عراق و
 تورکیا کیشیا گه ؟
 ناوه لکی [ن] ماعون صغیر مصنوع من الخشب
 ناو بر [ن] خط فاصل، قاطع
 ناو بردن [چ] الذکر، ذکر الاسم: کابرا خو و ناو که س
 نه ورد؟ هه رکه س ناوم بویگه، هه زار قسه پی که م.
 ناویا [ن] نفاجة: قطعة قماش مثلثة الشكل
 لتوسیع الملبس وتقویته.
 ناویه له کانه [ن] حلاوة يقدمها اهل العروس الى اهل
 العریس وتوزع على المشاركين في حفل الزفاف
 ناویتنجگ [ن] صفاق: الغشاء المصلي المبطن
 للتجريف البطني.
 ناوچی [ن] عزل، فصل (في العراك)
 ناوچی که ر [ن] الشخص الذي يعزل بين شخصین او
 جهتين في العراك
 ناوچی کردن [چ] العزل، الفصل: عامر وعبدالله بوه

جهنگيان و ڪهس نه يو ناوجيان بکيڪ .

ناودار [ن] معروف، مشهور .

ناوداري [ن] شهرة

ناوراس [نڪ] وسط: نيسته ناو ڀاسمان

ناوراسگ [نن] متوسط: ڪوره ناوراسگهه گهي بيماره

ناورگ [ن] احشاء البطن .

ناوشان [ن] منطقة بين الكتفين

ناوقهي [ن] خاصرة

ناوك [ن] ۱ - سره: ناوڪم ڪه فنگه ۲ - لب، نوي:

ناوڪي فستق .

ناوڪه پر [ن] بنت منذورة للزواج من شخص معين:

زينب ناوڪه پري نه بهزه .

ناوڪن [ن] ڪري الانهار والسواقي

ناوله پاپرين [ج] التنايز باللقاب: ناوله پا پرين فره

بهده

ناوماله [ن] اثاث، متاع البيت

ناوميهرگ [ن] لولب الممخضة: عمود خشبي يشد

عضيدتي الممخضة

ناونان [ج] ۱ - التسمية: ناوي دوه ته دان بنه ن ليلى

۲ - التحديد، التعيين: جه بايسته، ناوي بنه، جهز له

جه ڪهين، ناوي بنه .

ناونه سق [ن] تنايز باللقاب

ناونه سهق برین [چ] التنايز بالالقب
 ناونورگ [ن] شمرة (الطفل)
 ناونورگ کردن [چ] الاصابة بالشمرة: کوره یان
 ناونورگ کردو بردنه ی تهرا خه سه خانه
 ناوئی [ن] بین، حد فاصل
 ناویشان [ن] عنوان: ناویشانی جمال زانی مه کتوویی
 تهرا ی بنوسی؟
 ناووک [ئن] وسط، اوسط: ژنه ناووک گه ی جوانه.
 ناهق [ئن] باطل، غیر عادل، غیر محق
 ناهقی [ن] بطل، ظلك
 ناهه موار [ئن] ۱ - شرس ۲ - فظ، غلیظ
 ناهه مواری [ن] ۱ - شراسة ۲ - فظاظة، غلاظة
 ناهمی [تم] ناؤمید
 ناهمی بوون [چ] ان ینحرم من: له مال و منال ناهمی
 بوه.
 ناهمی کردن [چ] التحريم من: ناهمی خوهی کرد له
 باوگ و برا.
 نایاب [ئن] منقطع النظیر، ممتاز: خانگی نووو
 نایاب سه نکه.
 نایابی [ن] کون الشي منقطع النظیر
 نایه [ن] ناحیه، جهة، طرف، اتجاه: مالی میران ها
 له ی نایه.

ناين [چ] ۱ - الوضع ۲ - الغرس ۳ - السد

نه ۱ [أ] لا، كلا: چين ٿهرا مال؟ نه

نه ۲ [پاش] ۱ - تضاف الى الاسم فتكون الصفة

وتقلب للمعنى: دارا: نه دارا ۲ - تضاف الى الفعل

فتكون فعل امر غير صريح: نه كهى، نه چى ۳ -

تضاف الى الافعال الانشائية لتنفيها: نه گهر نه كردا،

نه گهر نه مردا

نه ۳ [پو] لا. ولا: نه ها له مال، نه ها لد دهشت.

نه پخته [ئن] غير مرتب، غير منظم، مشوش

نه جابهت [ن] نجابة، حياء

نه جابهت دار [ئن] نجيب، محترم، ذو حياء

نه جار [ن] نجار

نه جارى [ن] تجارة

نه جارى كردن [چ] امتهان النجارة

نه جه [ن] منطقة احراش

نه چين [ئن] ذو احراش: فرهى زه وه گهيان نه چينه.

نهخت [ئن] خصب: زهوى ههزار گيرى نهخته

په لكانه نهخته.

نهختال [ن] ذرة، كمية قليلة جدا

نهخت بوون [چ] التخصب، ان يصبح خصبا:

سه ماتي زه و پكيك نهخت بوو

نهخت كردن [چ] التخصيب: سه مات نهختى زه و

کِیَّک.

نهختی [ن] خصوبة

نهخسور [ن] قصبة الافق

نهختینه [ئن] دسم: نانی نهختینه. گوشتاوی
نهختینه.

نهخش [ن] ۱ - نقش ۲ - تطریر

نهخش کیشان [چ] ۱ - النقش ۲ - التطریر

نهخشین [ئن] ۱ - منقوش ۲ - مطرز

نهخونهوار [ئن] امی: وەر له ئیمه نهخونهوار فره بو
چونکه مهکتب کهم بو.

نهخونهواری [ن] امیه: مهکتب فره بو
نهخوانهواری کهمهو بو.

نهخیر [سر] ۱ - کلا، لا: له سهردار پیرسیم - نهخیر
قایدهی نییه ۲ - للتعبیر عن الاستهزاء والرفض - ده
دینار بده پیم - نهخیر سهه دینار

نهدارا [ئن] فقیر

نهدارای [ن] فقر: نهدارای چیشته بهدیگه.

نهدیبدی [ئن] متوحش، همجی

نهدیبه [ئن] غر: غیر حکیم، یفتقر الی تجارب
الحياة

نهەر [ن] حافة: نهری دهس

نهپانن [چ] النحیب، البكاء بصوت عال

نهره [ن] ۱ - ذکر: نهره شیر ۲ - زمجرة، ژئیر: نهری شیر

نهره نهر [ن] نحب متواصل

نهرگه [ن] منكب: نهرگهی شان

نهرم [ئن] ۱ - لین ۲ - خفیف: واراننی نهرم ۳ - ناعم، املس ۴ - رقیق، شفق: دلی نهرم ۵ - رخو: قلیل الصلاة نسبی، ثاسنی نهرم ۶ - بارد غیر حار او حاد: تماکووی نهرم ۷ - بطيء: ری کردنی نهرم ۸ - طریق: قابل للطرق ۹ - لطیف: ودود: قسهی نهرم ۱۰ - وثیر: جی ی نهرم.

نهرمه [ن] لحم بلا عظم .

نهرمگه [تم] نهرمه

نهرمی [ن] ۱ - لیونة ۲ - خفة ۳ - نعومة ۴ - رقة، شفقة ۵ - رخاوة ۶ - برودة ۷ - بطاء ۸ - قابلية الطرق ۹ - لطافة ۱۰ - كون الشيء (فراش) وثیرا.

نهرمین [ن] ارض لینه

نهر ووك [ن] موات الزرع

نهرزاکهت [ن] دلال: وه نهرزاکهته وه نان خوهین!

نهرزان [ئن] ۱ - جاهل ۲ - سري، مکتوم

نهرز [ن] نذر

نهرز کردن [ج] تقدیم النذر: نهرز بکه، تا کوریت وه سالم یایگه وه

نه سہق [ن] غنج ، دلال : ٺہرا ٺہوقہرہ قہ برانی ،

خودا نہ سہقت بشیونی .

نہ سہقدار [ئن] مدلل

نہ شئہ [ن] نشوۃ ، ابتہاج عامر

نہ شئہ دار [ئن] مبتہج

نہ شئہ کردن [ج] الابتہاج

نہ عرہتہ [ن] نعیر

نہ عرہتہ دان [ج] النعیر : نہ عرہتہ داو ہریشٹ

سہری دژمن

نہ عرہتہ کیشان [تم] نہ عرہتہ دان

نہف [ن] نفع ، فائدۃ ، ربح : ئی کاری ئیسوہ ہیچ

نہف نیہ دیری .

نہفات [ن] رمی (بکلام قبیح) ، قذف

نہفات کردن [ج] الرمی ، القذف : ناوخاص ٺووقہرہ

بی مختہ نہفات کیگہ باوگی .

نہفاع [ئن] واسع ، وسیع : حجرہ گہمان فرہ نفاعہ .

نہفاعی [ن] وسعة

نہقام [ئن] جاہل نہقامی [ن] جہل ، جہالۃ

نہفہرعام [ن] ابادة

نہفہرعام کردن [ج] الابادة : جہنگ نہفہرعامی ٺہورہا

کرد .

نہفت [ن] نطف : نہفت جی چیلگہ گرتگہسہ

نهفت کردن [ج] ۱ - التزويد بالنفط ۲ - رش النفط
على ...

نهفتين [ئن] ۱ - نفتي، حاوي على النفط، ملطخ
بالنفط ۲ - يعمل بالنفط: جراح نهفتين

نهفتين کردن [ج] التلطيح بالنفط: نهفتين
مراخانيه گهی کرد.

نهفدار [ئن] مفيد، مريح، نافع
نهفرين [ن] لعنة

نهفرين کرده [ئن] ملعون: شهبان نهفرين کرده.

نهفرين کردن [ج] ان يلعن: خودا نهفريني کردگه.

نهفله [ن] ۱ - تبذير، تبديد

نهفله کردن [ج] التبذير، التبديد: فهيرووز پاره
ده رنيه كيگك، هدر نهفله كيگك

نهقاره [ن] ناي

نهقاره ژهن [ن] عازف الناي

نهقيم [ن] رصاعة

نهكا [پو] لكلا، كي لا، خشية، مخافة ان: قسه

نهكهين، نهكا مجسن بتوورى.

نهكوو [تم] نهكا

نهگك [تم] نهكا

نهگريس [ئن] منحوس، مشاكس، عنود

نهگووت [ئن] نحس وكسول

نه گوتهی [ن] نحاسة وکسل

نه لاتانن [ج] الجثیر، النعير: جوور نهووری وههار
نه لاتان و هات.

نه لاتنه [ن] جثیر، نعیر

نه لاتنه دان [تم] نه لاتانن

نه مام [ن] شابه جميلة

نه مامهت [ن] مصيبة، مشكلة: کهسی ديه لهی

نه مامهته، برا بهدی برا بکیگ

نه مامی [ن] جمال

نه مان [ج] ۱ - الفناء، الهلاك: کهس وهیانی دنیاوه

نیهمینی ۲ - النفاذ: پاره پیی نهما.

نه مر [ئن] خالد: کهس نه مر نی یه: گشت مرئی

نه مرئی [ن] خلود: نه مرئی نه پرا شهیدانی مللهت!!

نه میان [ج] الانحناء: نه میاو چووئی نه پای.

نه ناس [ئن] غریب، غیر معروف: چون قهرت وه

یه کی نه ناس بدهم!!

نه نگ [ئن] کسول، متوان: یاسین کارکهره، وهلی

رووستهم فره نه نگ و بی دهسللاته

نه نگی [ن] کسل، توان

نه ننگ [ن] جلة: ام الاب او الام

نهو [ن] لباد

نهوا [ن] مورد: خودا لهیانی سهروئی باخه، هیچ

نه‌وايه‌گی تر نه‌دیرم

نه‌واپر [ئن] مقطوع: من لا مورد له: هیچ

نه‌دیرنگ و نه‌واپره

نه‌واپر بوون [چ] ان یصبح بلا مورد: بووسانه‌گی‌ی

لی سه‌نین و نه‌واپر بو.

نه‌واپر کردن [چ] ان یقطع مورد: هه‌رچگ دایشت

بردنه‌ی و نه‌وا پر ی کردن.

نه‌واون [ئن] نافر: ترفض النعجة ارضاع صغیرها:

میه جرن نه‌واونه.

نه‌واون بوون [چ] ان یصبح نافرا: میه پهر نه‌واون

بووه.

نه‌واون کردن [چ] جعله نافرا

نه‌وه [ن] ۱ - ابناء، خلف، احفاد، سلاله ۲ - جیل

نه‌وه [ن] بطل: غیر موجود اصلا: نه‌را نه‌وه ئیژی!

نه‌وهت [ن] تسعین، تسعون (۹۰)

نه‌وهد [تم] نه‌وهت

نه‌وهدل [ئن] غیر راضی، غیر راغب: دیاره، احمد وه

ژن خوازی کوره‌ی نه‌وه‌دله.

نه‌وه‌دلی [ن] عدم الرضا، عدم الرغبة

نه‌وه‌وایه [ئن] ۱ - مبتسر: حادث او منجز قبل

الاولان: کاری نه‌وه‌وایه ۲ - خریج، مخروج: مولود

قبل موعد الولادة: منالی نه‌وه‌وایه.

نهو بهر [ن] باکوره (وبخاصة ثمار الموسم): خورمای
نهو بهر، نهو بهری سیف.

نهوجوان [ن] شباب

نهوجوانی [ن] شباب: وه نهوجوانی مرد.

نهو وروز [ن] عيد النوروز في ۲۱ اذار من كل سنة
- عیدینگ و دو نهو وروز [در] فرحة غامرة: نه گهر
دووسی بکهن، عیدینگ و دو نهو وروزه!

نهوس [ن] رغبة شديدة للاكل

نهوسن [ن] محب الاكل، اكل، كثير الاكل:
چلیس و نهوسن.

نهو کهر [ن] خادم، اجير في البيوت: باوگم نهو کهری
باوگی نه بوه. تا من بوومه نهو کهری.

نهو کوت [ن] قطعة رثة من اللباد

نهو نه مام [ن] جميل، فاتن

نهو نه مامی [ن] جمال، فتنة

نه هات [ن] بلية، مصيبة، كارثة نكبة: کهس جوور
ته نه هات نه گریگهی.

نه هاتی [ن] نه هات

نه ی [ن] قصب: چیت له نه ی دروست کریه ی. بلور
له نه یه

نه یجه [ن] غاية القصب

نه جرس [ن] حشرة الحرmez

نچ [ن] رأس مذهب: چووی نچ دار

نچه [ن] حث (وبخاصة الحيوان)

نچه نچ [ن] حث متواصل

نچ دار [ن] مذهب

نخه [ن] حمص، نبات الحمص

نخته [ن] ۱ - نقطة ۲ - ذرة ۳ - كمية قليلة

نخشه [ن] ۱ - اول الشيء: نخشهی تماکو و ۲ -

ذرة، ۳ - اقل شيء: وهیهك نخشه بجولینه وه

کوشیهین.

نخون [ن] تشجیع، حث

نخون دان [چ] التشجیع، الحث: نخونی کوره گان

بده، خیشته گه بکیشن.

نرخ [ن] سعر، ثمن، قيمة

نرخ دار [ن] ثمن

نرخ دانان [چ] التسعیر، وضع السعر: وه چهنی نرخی

دانان؟

نردونوار [ن] ذو ملابس جديدة: منال نردونوار.

نردونواری [ن] كون الفرد ذو ملابس جديدة

نرکانن [چ] ۱ - الانین، التأوه: له ژیری بار نرکئی.

۲ - الهدیر.

نرکه [ن] ۱ - انین، تأوه ۲ - هدیر

نرکه کردن [تم] نرکانن

نرکه نرک [ن] انین، مستمر، تاوه مستمر.
 نرکه هاتن [ج] الهدیر: سیروان نرکه ی تی.
 نرکوئوار [تم] نردو نوار
 نز [ن] ۱ - کلام، نفوه، نطق ۲ - تسرب ۳ - قطر:
 نزی ئاو. نزی ئه سر له چه وی نه هات.
 نزاع [ن] نزاع، منازعة
 نزه [ن] نضح تسرب (السائل)
 نزه کردن [ج] النضح، التسرب: رَوْن له قوتی یه گه نزه
 کرد.
 نزرگ [ن] فواق، حازوق
 نزرگ کردن [ج] الفواق، ان يحوزق: منال بیمار همر
 نزرگ کرده و هری ها له خاسی
 نزم [ن] ۱ - منخفص: زهوی نزم ۲ - واطیء:
 شنیورز له دالاهوو نزم تره ۳ - قصیر: من له براگهم
 نزم ترم
 نزمان [ن] ارض منخفضة
 نزمانن [ج] ۱ - التنزیل ۲ - التخفیض
 نزمه و بوون [ج] ۱ - النزول ۲ - الانخفاص ۳ -
 القصر: جوّه همر وشك بوو، نزمه و بوو.
 نزمه و کردن [ج] ۱ - التنزیل ۲ - التخفیض، الخفض
 نزمی [ن] ۱ - انخفاص ۲ - قصر
 نزوله [ن] ۱ - التماس ۲ - انین، تاوه ۳ - اعدان.

حجة ٤ - امثلة

نزیک [ئن] قریب (مکانا وزمانا): مآلمان لیرووه نزیکه
سهری سال نزیکه. رهمه زان نزیکه.

نزیکه [ئک] حوالی، تقریباً: نزیکه ی سه د کهس ها
له مالیان

نزیکه و بوون [چ] التقرب: همر وه ختی زه وله خوهر
نزیکه و بوو زمسانه نزیکه و بوه.

نزیکه و کردن [چ] التقرب: کهمی دهست نزیکه و
یکه.

نزیک بوونه وه [تم] نزیکه و بوون.

نزیک کردنه وه [تم] نزیکه و کردن

نژی [ن] ١ - عدس، نبات العدس ٢ - کنایة عن
الصغر والقلّة: نژی بهک نان دا پیی.

نسر [ن] جذر، اساس: نسر تان دهرچگ

نसार [ن] الجانب المظلل من الجبل

نسریم [ئن] مشکس: چه نی کوره گهت نسریم!

نسری [ن] مشکسة

نشینه [ن] شرح، مقعد

نف [ن] غرق، کرع

نف نان [چ] الكرع: نف نا له تاوه گه

نق [ن] نطق: نق لی یه وه نه هات.

نقه [سر] تستعمل لحث الحمير على السير

نق برین [چ] الاسکات: ته نقت بوورا

نقره [ن] معدن الفضة

نق کردن [چ] النطق، التكلم: نق مهکه، نقت
بووری.

نقلانه [ن] نذیر نحس

نقلانه دان [چ] ان ینذر بالنحس: نقلانه لی دا تا بیمار
کهفت

نق له بهن بردن [چ] الخنق (صوت): گورمیچهیهك دا
له ناو زگی و نقی له بهن برد.

نق له بهن چوون [چ] الاختناق (صوت): عه رهق کردو
نقی له بهن چگ.

نقوره [ن] نقرة، حفرة عميقة

نقول [ن] کرامیل (حلوی) صلب.

نقوم [ن] ۱ - غرق ۲ - غوص

نقوم بردن [چ] الغوص: نقوم بردهو ژیر

نقوم بوون [چ] الغرق: ناوهگه قول بو، نقوم له تیئ بو

نقوم کردن [چ] الاغراق: دهس پیه و ناو نقومی کرد له
چالاهگه.

نقیر [ن] ملك نکیر: جوور ثقیر و نقیر ملی گرنگه.

نقیزه [ن] نخس

نقیزه دان [چ] النخس: نقیزه ی خهرهگه مهده، لهقه
وهشئی.

نك [ن] رأس مدبب: وه نكى قهله مهگه کرده پيشتيا
نكائن [ج] التاوه: له به تهوهگه ي گره نكني
نكه [ن] تاوه.

نكه نك [ن] تاوه متواصل

نكته [ن] نكث

نكته كردن [ج] النكث به: نكته ي خوهت پيمان
كرديد!

نك دار [نن] مدبب

نكن [نن]

نگا [ن] ۱ - مشاهدة ۲ - رصد

نگابان [ن] راصد

نگاباني [ن] مهنة الراصد

نگاباني كردن [ج] الرصد: له تاوي دژمن، شهوو
رووژ نگاباني كه ن

نگاگر [ن] مشاهد، متفرج

نگاكردن [ج] المشاهدة، التفرج: شهوي، سهعه تي
دوان نگاي تهله فزيون كه م.

نگهت [ن] نكبة، مصيبة

نگهت گرتن [ج] التنكب، الاصابة بنكبة

نگهتي [ن] حالة كون الفرد مصابا بنكبة او كارثة

نگين [ن] سطوة، قوة، سيطرة

نم [ن] ۱ - رذاذ ۲ - رطوبة

نماز [ن] صلاة، نمازی نیمه رو و بویه. روژئی پینج
جار نمازه.

نمازگهر [ن] مصلی

نماز کردن [ج] اداء الصلاة، اقامة الصلاة: نمازی
عسر کردم و هاتم.

نمازی [ن] ۱ - ذو علاقة بالصلاة ۲ - المتمسك
بالصلاة

نمانن [ج] ۱ - التنزيل: دهست بنمن تا دهسم
بره سیگه پیا ۲ - التخفيض: چیشته قورس زه و نمئی
نمهك [ن] طعام

نمهك کردن [ج] الغذاء، تناول الطعام: له شه وه كيه وه
نمهك هیچ نه کردم.

نمهنم [ن] مطر رذاذ

نمهنم کردن [ج] الرذاذ: ان ترذ السماء

نمتگ [ن] كمية قليلة جدا

نمرج [ن] ۱ - رطوبة ۲ - رائحة الرطوبة ۳ - شيء

خفيف: نمرچی تهو ها له له شی

نم دار [ن] رطب: زهوی نم دار

نم گرتن [ج] الترطب: ئارده گه نم گرتکه.

نموونه [ن] ۱ - نموذج: نموونهی تماکوو، نموونهی

گه نم ۲ - مثال: کامران نموونهی ئازایی و دلداریی.

نهنگ [ن] حوت

نوا [نک] ۱ - امام: له نوامان ری بکه ۲ - قبل:
ته مووز ها له نوای تاب.

نوات [ن] نوی: سه نه م گوله گه ی دم نقل ونه وات
چون وه بی مراد من بچم له لات. [فولکلور]

نواکیش [ن] رائد، طلعي، قيادي
نواکیشان [چ] القيادة، ان يكون طليعة: کی نوایان
کیشا ئه را جه ننگ؟

نوانگ [ن] بکر: الولد الاول: میدیا منال نوانگيه
نوتگ [ن] ذرة، كمية قليلة: نوتگی نان. نوتگی
قه ن.

نوخان [ن] اظفر: نوخانی کللگ که له م دریژه.
نوخانگر [ن] مقص الاظفر، مقلم الاظفر
نوخانن [چ] الغلق (كفة اليد): ده سی نوچان.
نور [ن] نور: نور خودا لهی کوره! نور ها له دم و
چه وی.

نورانن [چ] النحيب: البكاء بصوت عال: وهختی
نوران وه چه ویا هات وهتی به ژنه.

نورانی [ن] نورانی، منور، مقدس: ثایه می نورانی
نوره [ن] زرنیخ

نوره [ن] نحیب

نوره نور [ن] نحیب متواصل

نوردگ [ن] خياطة ناعمة: جارنی نوردگی پاوه نه گه ی

ماگه.

نوردگه کردن [چ] ان یخیط خیاطة ناعمة: نوردگی
بالی شه‌وه‌گه‌م بکه‌م.

نوزانن [چ] النحاط: سه‌گه‌گه ههر نوزنی
نوزانه‌وه [چ] النحاط باستمرار: سه‌گه‌گه نوزانه‌وه‌و
وای.

نوزه [ن] نحاط، هریر

نوزه‌کردن [تم] نوزانن

نوزه‌هاتن [چ] الهریر باستمرار: چه‌یه ههر نوزه‌ی
تی؟

نوسیان [چ] الالتصاق: گوشته‌گه نوسیا بن قه‌زانه‌گه‌وه
نوسین [چ] الكتابة، التحریر: مه‌کتوویی ته‌رام
بنوس.

نوسینه‌وه [چ] ۱ - ان یعید الكتابة ۲ - الاستنساخ

نوشتانن [چ] اللوی: ده‌می چه‌قووه‌گه نوشتان.

نوشتیان [چ] الالتواء: ده‌می داسه‌گه نوشتیاگه.

نوکانن [چ] النشیج: چه‌ده ههر نوکنی؟

نوکه [ن] ۱ - نشیج ۲ - صوت البكاء

نوکه‌کردن [چ] التفوه: نوکه بکه‌ی نوکه‌ت برم.

نوکه‌نوکه [ن] نشیج متواصل

نون [ن] وصف، استدلال علی

نون دان [چ] الوصف، الاستدلال علی: نونی

نوو ۱ [ن] تسعة، تسع (۹)

نوو ۲ [ئن] ۱ - جدید ۲ - حدیث ۳ - معاصر
نووه [ن] نوبه، دور: دواي بهار نووهی نه سفه ندياره.
نووه و بوون [ج] التجدد: خانگ، نه گهر نه ناوی
بدهی، نووه و بوو. مانگ نووه و بوو.
نووه و کردن [ج] التجديد: نووی تورمپيله گهي
کردگه سه وه

نووه و نه وه [ج] التجدد

نوویلان [ن] حمار بعمر سنة او اکثر

نووجه [تم] نه و بهر

نووخواز [ئن] متجدد، محب التجديد

نووخوازی [ن] تجديد، حب التجديد

نوور [ن] نور

نوور [ن] دعاء علی: وه دوعا نه هاتگه تاوه نوور بچوو
(په ند)

نوورانی [تم] نورانی

نووره [ن] نوبه، دور: کهي نوورهي من تبي؟ وه
نووره قسه بکه ن.

نوورسن [ج] النظر، المعاينة: دختر نوورسه
زه خمه گه په وه.

نوورکردن [ج] الدعاء علی: نه را که يد نوورې

شوونی باوانم x وه دهس و وه دهه بگری داوانم
(فولکلور).

نووزده [ن] تسع عشرة، تسعة عشر (۱۹)

نووزدههم [ئن] تاسع عشر

نووزدههمین [ئن] التاسع عشر

نووزگه [ن] الولد البكر بالنسبة للنساء: نهوزاد
نووزگهی جیزانه.

نووس [ن] تقبيل

نووش [ن] شرب

نووشنگ [ن] دعاء: تعويذة مكتوبة تعلق على
الجسم

نووش کردن [ج] الشرب: لهی شهر به ته نووش بکه.

نووش گیان [سر] هنیثاً: نووشی گیانت بووا!

نووشین [تم] نووش کردن

نووگووشه [ن] شكل متسع

نوولا [ئن] متسع

نووما [ن] مهر، فلوته

نویشنگ [ن] تعويذة، حرز

نیارا [تم] نه دارا

نیارای [تم] نه داری

نیاز [ن] ۱ - نية، مراد، غاية، غرض ۲ - هدف

نیان [ن] سر

نیانگیر [نن] متربص (وخاصة الكلب)

نیه [یش] تضاف الى الفعل المضارع فتنتیه: مرى
نیه مرى. كه فى: نیه كه فى.

نیچیر [ن] ۱ - فريسة ۲ - طريدة

نیړ - ۵ [نن] ذكر: وهركى نیړ، دارى نیړه

نیړه خهر [ن] ذكر الحمار

نیړه ومایه [ن] نورماده

نیړى [ن] حالة كون الحيوان او النبات او الانسان
ذكراً

نیړه [ن] رمح

نیسان [ن] شهر نيسان: الشهر الخامس من السنة
الميلادية

نیسك [ن] غصة

وهنیسكادان [ج] الغص بـ: ثاووگه دا وه نیسكيا.

نیشان [ن] ۱ - علامة، دالة ۲ - اظهار ۳ - ارشاد،

ادلال ۴ - علامة الزواج (كالخاتم مثلاً)

نیشانه [ن] ۱ - علامة طبيعية على جسم الانسان ۲ -

هدف، مرمى ۳ - رمز، اثر: نیشانه ی ثاو سه ونزیه

(په ند)

نیشانسكن [ن] هدف

نیشان دان [ج] ۱ - العرض، الروي ۲ - التعليم ۳ -

الارشاد، التوجيه

نیشاندهر [ن] ۱ - مؤشر ۲ - موجة

نیشانن [چ] جعله یعقد، جعله یجلس: نه پرا نهو
مهردمه هان وه پاوهو، بچوو بنیشانن.

نیشته چی [ئن] مقیم

نیشته چی [ن] اقامة

نیشتهر [ن] مبضعة

نیشتمان [ن] ۱ - قسم الدار الخاص بالعائلة ۲ -

وطن

نیشتنگ [ئن] قاعد، جالس

نیشتگانی [ن] قعود، جلوس: وه نیشتگانیهو درهو
کرد.

نیشتن [چ] ۱ - القعود، الجلوس ۲ - التغوط: دوه که

خون نیشتن

نیشتنهوه [چ] ۱ - الهبوط ۲ - الحط علی:

کورکورینگ نیشتهو بانی دیواری باخه گمان

نیک ۱ [ن] مغزل

نیک ۲ [ئن] حسن: کاری نیک

نیکي [ن] حسنه، احسان: سزای نیکي به دی به!

[په ند]

نیکي کردن [چ] الاحسان: هه رکهس نیکي بکا نیکي

تینگه دهسی

نیله [ن] من قطع المحراث

نیلی [ئن] نیلی (لون)

نیم [ن] نصف: نیم دینار. نیم گهز پارچه

نیمه [ن] ۱ - منتصف: نیمه ی ری ۲ - نصف:

نیمه ی دکانه گه هنی براگه یه.

نیمه روو [ن] ظهر: منتصف النهار

نیمه شهو [ن] منتصف الليل

نیمچه [ئن] ۱ - خفیف: نیمچه تهو ۲ - شبه. جزیه

نیمدار [ئن] عتیق: کهوه گهم نیمداره

- و -

و ۱ [ن] /واو/ الحرف الخامس والعشرون من
الالف باء

و ۲ [أ] ۱ - حرف جر: وهجه هاتی؟ وه سیاره

۲ - اداة العطف: من و علی و ستار

وا [ن] ۱ - هواء، ریح ۲ - قتل ۳ - ويل:

وا وه یه کی قسه بکا

أ - وه وایادان [چ] ۱ - ان یعطیه للریح ۲ - التبذیر:

هرچگه دایشت دایه ی وه وایا.

ب - وه وایاگردن [چ] الدری: گهنمه گه خاک ها

لهتی، که می بکنه ی وه وایا.

وات [ن] عبرة: بوه وات

واته [ن] ۱ - فضيحة ۲ - ماثورة

واپوور [ن] سبيل لتدخين الترياق
وادان [چ] ۱ - القتل ۲ - النفخ : وای پاسکله گهی دا
۳ - التهویه

وار ۱ [ن] رسم يؤخذ من لاعبي القمار اثناء اللعب
وار ۲ [پاش] تضاف الى جذر الفعل فتكون اسم
الفاعل : خوهن + وار = خوهنه وار

وار [ن] توسل، تضرع
واران [ن] مطر، غيث : له زمسان ، فره واران واری.
وارانن [چ] الامطار : خودا واران واری.

واپره وهاتن [چ] التوسل ، التضرع : فره واپره وهات ،
منیش پاره گهی دامه وه.

وارگ [ن] ۱ - اجهاش باليكاء ۲ - كتكوت
بعمر (۳-۴) اشهر

وارگ له بانگ دان [چ] الانفجار بكاء : هر چهوی
ليمان كهفت وارگ دا له يانگ.

وارگ لی ته لسیان [چ] الانفجار صراخا

وارکوو [ن] ولی الامر

واریان [چ] ان يمطر عليه : واریا پیا وه خهراو
واپروا [ن] استبراد

واپروا كهفتن [چ] الاستبراد : سه رم ژان ته كا . دياره
واپروا كهفتمه .

وارین [ن] الهطول (مطر) : پهسا واران واری

واز ۱ [ن] ۱ - کف ۲ - ترك
 واز ۲ [ن] ۱ - مفتوح ۲ - طليق
 وازان [چ] ۱ - ان يلعب ۲ - ان يلعب، ان
 يخذع: وازانه‌ی و هرچگك دايشت لی سه‌نه‌ی.
 وازنه‌ی [ن] مرهم
 وازبوون [چ] الانفتاح عكس الانغلاق
 وازکردن [چ] الفتح: وازی قاپیه‌گه بکه. وازی
 جانتاگه بکه.
 وازلی هاوردن [چ] ان يدعه، ان يترکه لسيله: وازه
 لی بار، بیلا بچوو.
 واز هاوردن [چ] ۱ - الكف ۲ - التخلي عن: واز
 نه‌هاورد تا هه‌قی خوه‌ی لیان نه‌سن
 وازی [ن] ۱ - لعب، لهو ۲ - فسحة: له وازیگه‌ی
 نیشتمان نیشن
 وازیگه‌ر [ن] لاعب: جبار وازیگه‌ری توویانه
 وازی‌کردن [چ] اللعب، اللهو: بچن ئه‌را خوه‌تان
 وازی بکه‌ن.
 وازین [چ] اللعب: منال، بچن له ده‌شت بوازن.
 واژوو [ن] عودة الى شيء ما.
 واژوو‌کردنه‌وه [چ] العودة الى تكرار شيء ما:
 ئیسه نان خواردن. هه‌م واژوو‌کردنه‌وه!
 واشه [ن] طير باشق

واق [ن] ۱ - فکر، عقل، ذهن ۲ - احساس
 شعور، ادراك
 واق بردن [ج] الاذهال: وه قيژه واقيان برد.
 واق برندنه وه [ج] الذهول، الانذهال: له ترسا واقی
 بردگه سه وه.
 واق چوون [ج] الذهول، الانذهال: له ترسی
 کورې واقی چگه.
 واق ور [نن] مذهبول
 واق وړی [ن] ذهول
 واکردن [ج] ۱ - النفخ ۲ - الانتفاخ: له به خواردگه وا
 کردگه.
 واکیش [ن] فتحة التهوية في البيت او السرداب
 واگرتن [ج] ۱ - الانتفاخ، التورم ۲ - التبرم: قسه
 فره مهکه، هم واکرتهدا
 وال [نن] ۱ - عريض ۲ - مفترش
 والهوبوون [ج] ۱ - التعرض ۲ - الانفراش ۳ -
 التفرش
 واله وکردن [ج] ۱ - التعريض ۲ - التفريش ۳ - جعله
 منفوشا: قزی واله وکردگه.
 والی [ن] ۱ - كون الشيء عريضا ۲ - كون الشعر
 منفوشا
 وانگ [ن] عويل: البكاء بصوت عال على الميت،

التفجع

واوه جیلگ [ئن] سهل الكسر، هش

واوه زار [ن] مشتکی: واوه زاری وه خودا.

واوه شن [ن] مهواة

واوه شن کردن [چ] ان يهوي بالمهواة: کهمی

واوه شنی گوشته گه بکه.

واوه یلی [ن] ویل، کارثة، مصیبة

واوه یلی کردن [چ] الولولة: له سر قهوری کورهی

ههرواوه یلی کرد.

واولله [ن] ورم، انتفاخ هوایی

واولله گرتن [چ] التورم، الانتفاخ: دهم وچهوی واولله

گرتنه.

واهمه [ن] وهم: قلق غیر حقیقی

وایانن [چ] ۱ - الخطف، الاختطاف ۲ - ان يهزم:

له بهن وایانتهی

وایهم [ن] شجيرة ثمارها تشبه اللوز

وایهمه [تم] بایهمه.

وای بوور [ن] الغنغرينا، مرض الاکال، الموات

وای سوهر [ن] حمرة: مرض جلدي

واین [چ] ۱ - الهرب ۲ - الانهزام: پوولا له دهس

بالباز وای.

وه [پاش] تضاف الى الاسم والصفة فتكون الحال:

وهتاو هات. وهپا هات

وهبا [ن] وباء

وهتهن [ن] وطن، موطن

وهتهنى [ن] قول، مقولة: جهلال وهتهنى: كما يقول
جلال

وهتن [ج] القول: چه وهتن؟ هدرچگ وهتى بى فايده
بو.

وهتنهوه [ج] الافشاء (سر، خير.. الخ): هدرچگ
کردى تهراباوگت وهتنهوه.

وهجهل [ن] هلاك

وه وهجهل دان [ج] دفعه الى الهلاك: تى كاره مهكه،
دهيدهمان وه وهجهلهوه.

وهجى [نن] معقول، مقبول: قسهگهى وهجى به.

وهج [ن] غصن، فرع

وهچگه [ن] صغير: وهچگه سهگ، وچگه گورگ

وهدى کردن [ج] ۱ - الحصول على ۲ - الاكتشاف:
وهدى کردنى ماليان ناسانه.

وهدى هاتن [ج] التولد: كهى شامار وهدى هات؟

وهر ۱ [ن] ۱ - قدر (في اللبس) ۲ - عرض: چهن

گهز وهرييه؟ ۳ - حد (سيف، شفرة): جوورقياره

وهرو پشت نهديري

وهر ۲ [نك] ۱ - ظرف مكان: امام ۲ - ظرف زمان:

قبل

ا - نهو وهربردن [چ] ۱ - التقديم ۲ - الاحضار
(وخاصة لدى الجهة الطالبة)

ب - نهو وهرچوون [چ] ۱ - التقدم ۲ - الحضور
ج - نهو وهرچوون [چ] التمكن على : له وهرم بچوو
ژنی خوازم

ه - له وهردان [چ] السوق (غنم، حيوان .. الخ)
و - له وهرکردن [چ] اللبس : زقومه، پالتاوه گت بکه له
وهر.

وهرانیل [ن] صدرية

وهراو [ن] كمية من الماء كافية لسقي لوحة من
الزرع، سقية

وهراورد [ن] مقابل

وهره سووزه [ن] حرقه في قم المعدة (ناشئة عن سوء
الهضم)

وهره قهت گرتن [چ] التحمل : تهوه گه ی گره،
وهره قهتی نیه گرتی.

وهرهك [ن] نبب : خیط او جبل یثبت به جلال
الحيوان من الامام لیمنع، مستجاره.

وهره لا بوون [چ] ان یصبح طلیقا، ان یصبح مسرحا:
پهسه گان وهره لا بوته.

وهره لا کردن [چ] جعله طلیقا، جعله مسرحا: وهره لای

منالہ گان مہکھ .

وہرہ لای [ن] کون الفرد او الحيوان طليقا، مسرحا

وہرہ ن [ن] کبش

وہرہ نيسك [ن] نشيج

وہرہ پرو [نك] وجہا لوجہ : وہ وہرہ پرو نہ ویری قسہ پی
بکیک .

وہرہ سہ [ن] حساب : دوانہ لیان لہ وہرہ سہ ی من .

وہرہ و [نك] نحو، تجاہ : وہرہ و مال وہرہ و ہہ ورامان

وہرہ وہرہ [نك] تدریجیا : وہرہ وہرہ چہ لتوکہ گہ کوتان .

وہرہ چہ وی [نن] افضل، مفضل : میہ جہرن وہرہ چہ وی
ریہ نہ گہ مہ .

وہرد [ن] ۱ - کراب : حراثۃ الارض دون بذرها ۲ -

حل، فك ۳ - اطلاق، تحریر .

وہردالان [ن] طرمہ

وہردہ سی [ن] فراش، صانع

وہردہ وہردہ [ن] محاولة الهجوم على الخصم

وہردہ وہردہ کردن [ج] ان يحاول الهجوم على

الخصم : دیم مراد وہردہ وہردہ کرد نہرا براگہ ی

وہردہ برین [ج] حراثۃ الارض دون بذرها : وہردہ برینہ،

وہلی جاری توہم نہ خسنہ

وہرددان [ج] ۱ - الحل، الفك ۲ - اطلاق السراح

وہرددانہ وہ [ج] اعادة حراثۃ الارض

وهردلهك [ن] سوق عنوة: وه وهردلهك بردهی تهرا مال.

وهرزش [ن] رياضة

وهرزیر [ن] فلاح اجیر

وه رزیری [ن] فلاحه بالاجرة

وهرشهو [ن] معدن «ستیل»

وهرك [ن] حمل: صغار الغنم

وهرگه [ن] امام (في الركون): يهکی سوار وهرگهی

بوو، يهکی سوار پیشتگی

وهرگه وهران [ن] ضد، عداء: بونه وه وهرگه وهرانی

یهکتری

وهرگرتن [ج] ۱- الضد ۲- السد ۳- الاستلام

وهرگن [ن] عهن: وهرگنی کاوړ: خوړی له وهرگن

گراتره (صوف الحمل)

وهرهمه مگی [ن] رضیع: منال وهرهمه مگی

وهرمل [ن] مکتفه: من قطع البردعة.

وهرنان [ج] ۱- الهجوم علی ۲- التوجه علی غیر

هدی

وهروانگ [ن] قطعة من القماش او اي نسيج اخبر

تضعه النساء تحت القرب التي تحملها علی ظهرها.

وهرور [ن] مسدس

وهز [ن] ۱- مثل، شکل: کهس له وهزی تهوان نی یه

۲- ضارب الی: زهردوهز.

وسپ [ن] مدح
وهسپودهو [ن] مادح
وهسپ دانهوه [چ] المدح: ههر وهسپ سامال دانهوه
له ئازایی

وهسمه [ن] وسمة، صبغة الوسمة
وهشانن [چ] الرمي، القذف: بئ زهجمهت ئهوقهلهمه
تهرام بوهشن.
وهشکیان [چ] الضرب: وهشکیا تیان وشهل وپهلیان
کرد.
له یهك وهشکیان: التضارب: خیلئ بایر وهشکیانه
له یهك.

وهعه [ن] ۱ - وعد، عهد، تعهد ۲ - موعد
وهعهدان [چ] ۱ - الوعد، العهد، التعهد ۲ - ان
یعین موعد: وهعه دانه ئیواره یهكهو بگرن.
وهفر [ن] ثلج: له زمسان وهفر واری

وهفرین [نن] ۱ - ثلجي ۲ - ایض کلون الثلج
وهقائن [چ] الیكاء بصوت کانه مریض (وبخاصة
الطفل): ئهو مناله چهیه، ههر وهقئی؟

وهقههاتن [تم] وهقائن

وهق کوتان [تم] وهقائن

وهکهژوو [ن] تلهکؤ اللسان

وهلآت [ن] ۱ - ولاية ۲ - دولة، قطر ۳ - وطن

وهلآئن [ج] الولولة، الثثرة
 وهله [ن] ١ - ولولة ٢ - ثثرة
 وهلك [ن] عكازة: عصي المشي
 وهلكهت [ئن] متعب، منهوك القوى
 وهلكهت بوون [ج] ان يتعب
 وهلكهت كردن [ج] ان يتعب: كيشه وهلكهتمان
 كرد.

وهلهوهل [ن] ولولة، ثثرة
 وهلهوهل كردن [ج] الولولة، الثثرة: بهسه! كه
 وهلهوهل بكه.

وهلف [ن] ١ - خرطوم مياه ٢ - حنفيه الماء ٣ -
 زبانه، ولف

وهلنگ [ن] ١ - ورق الشجر ٢ - ورق الكتابة

وهلى [پو] لكن: كامران زيلهكه، وهلى زمخته
 وهن [ن] شجرة البطم ٢ - مشكلة: چ وهنى نايهوه!
 وهنهوشه [ن] بنفسج

وهنهوشهى [ئن] بنفسجي، لون بنفسجي
 وهنگ [ئك] مصاب بالدوار، دائخ: سهرم وهنگه
 وهنگه بوون [ج] ان يصاب بالدوار، بالدوخة:
 لهدهنگى منال وهنگه بوم
 وهنگه كردن [ج] جعله يدوخ: بوورهى مهكينهگه
 وهنگمان كرد.

وهنگی [ن] دوار، دوخه

وهو [ن] کنه: زوجه الاين بالنسبة للوالدين

وهوجه [سر] تستعمل لایقاف الايقار

وههار [ن] ربیع: له وههار دنیا سهوئزه.

وههاری [ئن] ربیعی، خاص بالربیع؛ دلنگی وههاری

وههس [ن] ۱ - طبع، مزاج ۲ - رغبة ۳ - انشراح،

فرصة

وههس دار [ئن] ۱ - ذو مزاج ۲ - منشرح الصدر،

فرح.

وهی ۱ [سر] تستعمل للتعبير عن الاستغراب: وهی!

چهنی روی سهخته!

وهی ۲ [ئب] نداء الاستغاثة: وهی مردم. وهی باوگه

وهیشت [ن] ۱ - حرارة: وهیشتی ناگر ۲ - شدة،

حدة: له وهیشتی ژانی سهر قهراری نهگرت.

وهیشت دار [ئپ] ۱ - حار ۲ - شدید، حاد.

وهی وهی [سر] ۱ - للتعبير عن الاستغراب والتهكم ۲

- للتعبير عن الاعجاب

وته [ن] ۱ - كلام، نطق ۲ - تمتمة

وتهوت [ن] تمتمة مستمرة

وتووات [تم] وتهوت

وتوویل [ئن] صعلوك

وتوویلی [ن] صعلكة

وجاخ [ن] ۱ - موقد: وجاخی کوورو تهژگای سیه

۲ - كناية عن الاولاد والذرية.

وجاخ کوور [ئن] الذي لا ينجب الاولاد

وجاخ کووری [ن] عدم انجاب الاولاد

ور [ئن] ۱ - دائخ، مصاب بالدوار: ههوا گرتمه وورم

۲ - أثول، مسطول: وره، هیچ نیه زانی.

ورا [ئن] مھذار: ئی قهره قسه کهیت ورا لیت

دهرچگه.

ورابوون [چ] ان یصبح مھذارا: فره قسه مهکه ورا

بود.

ورائن [چ] ۱ - الهذر ۲ - اللوم، التانیب: همیشه

له وه وه گهی ورنی

وره [ن] ملامه، تانیب ۲ - هذر

وره کردن [چ] اللوم، التانیب

وربوون [چ] ۱ - الاصابة بالدوخة، الاصابة بالدوار

۲ - ان یصبح اثول، مسطول

ورچهو [سر] تستعمل للحث والتشجيع

ورچ [ن] دب

ورد - ۱ [ن] ۱ - عله، مصیبة ۲ - عمل: ورذ گهنی

گرتهیده له وهر ۳ - وسوسة

ورد - ۲ [ئن] ۱ - دقیق، ناعم ۲ - مسحوق

وردان [چ] الهذر: بهسه! کم وړ بده!

ورده ورده [ئك] تدریجیا، شیشا فشیشا: ورده ورده
كاره گه یان كهفته و دهیشت.

ورد کردن [چ] الوسوسة: دلی ورد کرد.

وردومان [ن] قصف: وردومانی شارقه یخه یه.

وردومان کردن [چ] القصف: دوژمن وردومانی
شاره گه مان کرد.

ورپرگ [ن] لجاجة، عناد

ورپرگ کردن [چ] اللجاجة، العناد: نهیه قیریگه،
کورده مان ورپرگ کیگ.

ورسگ [ئن] جائع: له شه وه کیه وه نان نه خواردمه،
ورسگمه.

ورسگ بوون [چ] الجوع: نه وه نانه، هه روه ختی
ورسگت بو نان بخوه.

ورسگ کردن [چ] التجويع: ئاوی شیرین، ورسگ
کیك.

ورسگی [ن] جوع: له ورسگی پا خس

ورسی [تم] ورسگی

ورکردن [چ] ۱ - ان یصبه بالدوار ۲ - ان یصیره
اثول: نه وقهره دانه لی وری کردن.

وروویم [ن] لغط: کلام غیر مفهوم: مهردمه گه ورو
ویمیا نه

وروویم کردن [چ] اللغط: بهسه، کهم ورو ویم

بکهن.

وری [ن] ۱ - دوخه، دوار ۲ - نول

وریا [ئن] نیه، متبه، یقط، محترس، خذر

وریابوون [چ] الانتباه، الیقظه، الاحتراس، الحذر:

وریا بوو، پاره‌گهت نه‌دزن.

وریاکردن [چ] التنیه، الایقاظ، التحذیر

وریسکائن [چ] ان یخز وخزا حادا وفجائیا: جار جار

پیشتم وریسکنی

وریسکه [ن] وخز حاد ومفاجیء

ورینه [ن] هذیان، بطاح

ورینه‌کردن [چ] الهذیان، البطاح: وه ده‌می خه‌وه‌و

ورینه کرد.

وزه [ن] نطق، تفوه.

وزه‌کردن [چ] النطق، التفوه

وزه [ن] شبر: المسافه ما بین اصبع الابهام واصبع

الخنصر

وزه‌کردن [چ] القیاس بالشبر: وژه‌ی قالیه‌گه بکه بزآن

چه‌نی دریژه.

وس [سر] اسکت!

وسائن [چ] الایقاف: بووسنه‌ی تا هاتم. له‌رنی

وسانان تا بره‌سمه‌پانا.

وسواس [ئن] مسوس

وسواسی [ن] وسوسة

وسیاگه [نن] واقف

وسیان [ج] ۱ - الوقوف ۲ - التوقف: مه‌کینه‌گه
وسیاگه

وسیان‌هوه [ج] التوقف: جه‌نگ و سیاوهو، هه‌رک‌ه‌س
هاته‌و ئه‌را مالی خو‌هی

وشه [س] تستعمل لطرده الحمير

وشك [ئن] ۱ - يابس: خه‌له‌ی وشك ۲ - صلب،
متصلب: ده‌مار‌ی له‌شم وشكه ۳ - نقد: پاره‌ی وشك
۴ - متكبر: لوت‌ی وشكه ۵ - مضرج: گیانی وشكه له
خون ۶ - جاف ۷ - ناشف ۸ - ناضب ۹ - غیر
حامل: مانگه‌گه‌مان وشكه.

وشكانن [ج] التفتيش: بالباز وشكاننه‌مان.

وشكائی [ن] ۱ - ارض يابسة ۲ - جو أو طقس صاَح
وشكه [ن] صاف، خالص: سی دینار وشكه

وشكه‌وبوون [ج] الجف، النشف: له‌چگه‌گه‌م
شووردمه‌و هی‌مان وشكه‌و نه‌بو‌ه.

وشكه‌وکه‌ر [ن] مجفف، مجففة

وشكه‌وک‌کردن [ج] ۱ - التجفيف ۲ - التشيف: وه
ئاگر ده‌زماله‌گه‌ی وشكه‌و کرد.

وشك بوون [ج] ۱ - التصلب: قولم و وشك بو‌ه ۲ -
التضرج: وشك بو‌ه له‌ خون ۳ - النضوب: چال‌او‌ه‌گه

وشك بؤه ٤ - الموت: داره خورماگه وشك بؤه.
 وشك كردن [چ] ١ - التصليب ٢ - ان يجف حليه
 (حيوان - انسان) مانگاگه مان وشك گردگه ٣ - ان
 يجف ماءه: جووه گه وشك گردگه. چالاوه گه وشك
 گردگه ٤ - التضريح: وشكى كرد له خوون ٥ -
 التلطيح: وشكى كرد له خهرك ٦ - التوقف عن
 الاتجاب: بزن هوول وشك گردگه.

وشكن [ئن] ١ - صلب قليلا ٢ - خشن
 وشكنى [ن] ١ - صلابه ٢ - خشونة
 وشكى [ن] ١ - ييس ٢ - جفاف ٣ - صلابه ٤ - تكبر

وشيان [چ] الترف: خوونى لوتى وشيا.
 وشين [چ] الحلب: خاوهر پهسا مانگاگه وشى
 ول [ئن] ١ - تائه ٢ - طليق: نووماگه يان وله
 ٣ - عديم الفائدة ٤ - غير ذي اهمية ، غير ذي
 فائدة ٥ - طائش: گولله ي ول.

ولا [ئن] ١ - واسع ، وسيع ٢ - متفرش
 ولاخ [ن] دواب
 ولاخانه [ن] رسم يوخذ على الحيوان مقابل مبيته في
 الخان او اي مكان اخر.

لايه وبون [چ] ١ - التفرش ٢ - التوسع
 لايه وكردن [چ] ١ - التفريش ٢ - التوسيع
 لاين [چ] الفرق: كه مى له شم بولا ٢ - العصر باليد

۳ - الدوس: منال قه‌سیله‌گه وه پا ولاین ۴ - البجن:
خه‌وره‌گه خاس نه‌ولایاگه.

ولایی [ن] ۱ - وسعه ۲ - تفرش
ول بوون [ج] التیه، الضیاع: له‌ری ول بوم.
ولک [ن] ورك

ول کردن [ج] ۱ - جعله یته، یضیع: نه‌وه چه که‌یدا!
ولمان کردی ۲ - اطلاق سراح: مانگی له بهن بۆ
ولی کردن.

۳ - الحل، الفك ۴ - ترکه فی مکان حتی یته: ولی
سه‌گه‌گیان کرد له دوری ئاواي.

ولنگه [ن] صدی: ولنگه‌ی ده‌نگیان نه‌ژنه‌فتم.
ولنگه‌کردن [ج] الصدی: ده‌نگی ولنگه کرد.

ولی [ن] ۱ - تیه، ضیاع ۲ - کون الشیء او الفرد
عديم الفائدة او غير ذي قيمة او اهمية ۳ - تحرر من
القيود

ولیان [ج] التعجن: خه‌وره‌گه خاس نیه‌ولیی

وننه [پو] والا: ده‌نگه مه‌که، وننه تووری

وی [ن] لطم الخدود علی الميت

ویار [ن] معبر النهر: ویاری جووه‌گه ها له خواری
ئاویه‌وه.

ویارکردن [ج] الطفر: له عه‌ره‌ق خواردن شه‌و ویار نیه

کیگه

وپانگ [ن] حجة، تحجج، عذر، ذريعة، تذرع
 وپانگ گوتن [چ] التحجج، التذرع، الاتيان بالا عذار
 وپن [ن] شجرة البطم
 وپړ [سر] على حسابي
 وپړان [ئن] ۱ - خرب، مهدومة، منهدم: مالم وپړانه
 ۲ - مبهدل: حالم وپړانه
 وپړان پوون [چ] ۱ - التخریب، التهديم ۲ - ان
 يسوء: كاره گه مان وپړان پو ۳ - ان يتلف: چا كه ته گهم
 وپړان پو ۴ - التبدید
 وپړان كردن [چ] ۱ - التخریب، التهديم ۲ - التبدید
 ۳ - الاتلاف
 وپړانی [ن] ۱ - خراب، هدم ۲ - سوء ۳ - تبدد ۴ -
 تلف
 وپړكردن [چ] ان يدفع (حسابا) بدلا عن: وپړی پانزه
 نه فەر كرد. وپړی چایی پانزه نه فەر كرد.
 وپړوو [سر] للتعبير عن الهلع: وپړوو لی دیدامه!
 وپزه [ن] ازیز: وپزه ی گولله
 وپزه هاتن [چ] الازیز: وپزه ی گولله وه بان سهرمانا
 هات.
 وپژدان [ن] وجدان، ضمير
 وپژدان دار [ئن] ذو وجدان، ذو ضمير: ههركهس
 وپژدان دارو ئی كاره نیه كيك.

ویژدنگ [ن] رکه

ویژنگ [ن] غربال ذو ثقب صغيرة

ویژنگ کردن [چ] الغریلة: ویژنگی جوہگہ بکہ

ویژو واژ [ن] تنمل

ویژو واژ کردن [چ] التمنل: دہسم تہ زیگ ویژو واژ
کیگ.

ویش [ن] حرش، احرش

ویشگ [ن] سقط الحصاد: ما يسقط من السنابل
عند الحصاد

ویشگ چن [ن] اللقاط: الذي يلقط سقط الحصاد
من السنابل

ویشگ چین [چ] اللقط: جمع سقط الحصاد

ویقائن [چ] الوقوة: تہو منالہ چہیہ، ہەر ویقئی!

ویقہ [ن] وقوة

ویقہویق [ن] وقوة متواصلة

ویقن [ئن] ۱ - كثير الوقوة ۲ - ضعيف البنية: منالی
ویقن.

ویل [ن] الدرك الاسفل من النار

ویل [تم] ولّ

ویل بوون [تم] ولّ بوون

ویل کردن [تم] ولّ کردن.

ویل وچیل [ئن] بلید: شکر فرو ورو ویل وچیلہ.

ویل وچیلی [ن] بلاده

ویم [ن] مشکله: خودایا توئی چه ویم هاتم!

وینه [ن] ۱ - صورة ۲ - رسم ۳ - شکل، هیثه

۴ - مثل: کس له وینه نی یه.

وینه گا [ن] ۱ - مصور ۲ - مرسم

وینه گر [ن] ۱ - مصور ۲ - رسام

وینه گرتن [چ] ۱ - التصوير ۲ - الرسم: وینه ی

دارتاشی گرتگه.

- ه -

ه [ن] / هی / الحرف السادس والعشرون من الالف

باء

ها ۱ [ک] فعل کینونه للمفرد الغائب: رشید ها له

مال

ها ۲ [أ] نعم: کریم! ها!

ها ۳ [س] تستعمل للاستفسار والاستغراب: ها چه

یکه م!

هات [ن] ۱ - حظ، نصیب ۲ - خیر

هاتن ۱ [چ] ۱ - المجيء: دوه که کی هاتن هرا

مالیان! ۲ - الهیوب: که می وای نی.

هاتن ۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتكون مصدر

الفاعل: گیر + هاتن = گیرهاتن

هات وچوو [ن] تنقل

هات وچووکردن [چ] التنقل: هات وچوو کهن له
بهینی مندلی و خانه قی.

هات ونه هات [ئن] مجهول النتيجة: ئی کاره هات و
نه هاته: نهیه ری هات و نه هاته.

هاجی لهق لهق [ن] طیر اللقلق

هار [ئن] ۱ - مسعور، مكلوب ۲ - هائج ۳ - عنيف
۴ - مجنون

هاره [ن] ۱ - خریر الماء ۲ - ضجیح الاصوات
هاربوون [چ] ۱ - التسعر، التکلب ۲ - ان یصبح
هائجا ۳ - ان یصبح عنيفا ۴ - الجنون، التجنن: له
دهوله مهنی هار بو.

هارکردن [چ] ان یجن، ان یخبل: پاره هاری
کردگه.

هاری [ن] ۱ - داء الکلب ۲ - جنون
هازر [ئن] ۱ - حاضر ۲ - منهی: نان هازره شام
بکهیم؟

هازربوون [چ] ۱ - الحضور ۲ - التهیؤ: هازر بوون
تا بچین

هازرکردن [چ] ۱ - التحضیر، الاحضار ۲ - التهیئة
هازری [ن] ۱ - حضور، تحضر ۲ - تهیؤ، التهیئة
هاژه [ن] ۱ - خریر: هاژهی ئاو ۲ - ازیز: هاژهی
گولله

هاژه کردن [چ] ۱ - الخریر ۲ - الازیر

هاژه هاتن [تم] هاژه کردن

هاژه هاژه [ن] ۱ - خریر متواصل ۲ - ازیر متواصل

هاشا [ن] انکار

هاشاکردن [چ] الانکار

هال ۱ [ن] فقدان الوعي وبخاصة لدى النساء عند الولادة

هال ۲ [ئن] خدر: دگانم هاله

هاله له قی [ن] ترنج ، ترزح : هاله له قی ته پای هات .

هال بوون [چ] الخدر: دگانم هال بو .

هال کردن [چ] ۱ - فقد الوعي : ژنه ی میرزا هال کردو مرد .

۲ - التخدير: نه ناره گه ترش بوو دگانم هال کرد

هالی [ن] - فقد الوعي ۲ - خدر تخدير

هالی [ئن] عارف ، متبه : سالار هالی به

هالی بوون [چ] الادراك: له قسه گهم هالی بو؟

هالی کردن [چ] الاعلام ، التنبيه: هالی مال بکهو بچوو ته پرا ته فری .

هام [ن] ما يفرش من البيدر حوله لدوسه .

هاماج [ن] ۱ - مجال ۲ - مسافة: بهینی من و تهوان

هاماجی بهنجا متر نه بو .

هامخهر [ن] الذي يفرش «الهام»

هام حسن [چ] ان يفرش «الهام»: هامی خهرومانگه
خس.

هامشوو [ن] ۱ - التزاور: هامشویتان ها له يهك؟ ۲ -
تردد على مكان معين: هامشوويان ها له شار؟
هامشووكردن [چ] التزاور: هيّمان هامشوو يهكترى
كهن.

هان ۱ [ن] تحريض، حث

هان ۲ [ك] فعل الكينونة للجمع الغائب:

احمد و محمد هان له بازار.

هانا [ن] ۱ - التجاء، لجوء ۲ - استغاثة: هانام وه
كهس نيهپرهسى.

هانابردن [چ] اللجوء، الالتجاء: هانا بردهو
قهومه گانى.

هانابانا [ن] الظواهر والبواطن: گشت هاناو بانای
زانى.

هان دان [چ] التحريض، الحث: هانى مناله گان دا
كوچگه فريى يكهن. هانى سيگه گه داو پيى
هاندهر [ن] محرض

هاها ۱ [سر] تستعمل للاستغراب والاعجاب: هاها،
نيه زانى!

هاها ۲ [ثب] نداء: هاها باوگه! هاها پرووله. هاها
شوان!

هاو [پش] تضاف الى الاسم فتعني : ۱- المعية

۲- نظير: هاو + تا = هاواتا ۳- مماثل ، متشابه ، صنو

۴- رفاقة ، زمالة: هاو + ری = هاوری.

هاوار ۱- [ن] صراخ الاستغاثة والاستجداد: دهنگی
هاواری له لیمان رهد بو.

هاوار ۲ [ئن] منبسط، مستو: زهوی هاوار

هاواراکهر [ن] الة لتسوية وتعديل الارض

هاواراکردن [چ] التسوية، التعديل: هاواری زهوهگهیا
کرد.

هاواراکهر [ن] مستغیث، مستنجد: هاواراکهر کل کردن

همدای نهرایان بوئی

هاوارکردن [چ] ۱- الاستغاثة، الاستصراخ طلبا للنجدة:

هرچگ هاوار کرد کهس له دادی نه رهسی

۲- الصراخ: بهسه، کهم هاوار بکه.

هاواری [ن] سهل، ارض سهلية

هاوبهش [ن] شريك

هاوبهشی [ن] شراكة

هاوبهره [ن] جوار، تجاوز: ئیمه و نهوان هاوبه رهیم.

هاوپیشته [ئن] متعاقب في الولادة «رویس»: وهاب و

شهاب هاوپیشتهن.

هاوتا [ئن] متساو، متعادل: بارهگه هاوتایه.

هاوتایی [ن] تساو، تعادل

هاودهس [ن] ربط اثنین معا وبخاصة الحيوان بصف
واحد من قائمتيهما الاماميتين.

هاودهس کردن [ج] الربط معا. المادة السابقة
هاودهنگ [ن] انیس، کلیم: بیلا یه کی تهولیا بچوو
تهرا هاودهنگ.

هاودهنگی [ن] انس

هاودهم [تم] هاودهنگ

هاودهمی [تم] هاودهنگی

هاوردن ۱ [ج] ۱ - الجلب: کهمی ثاو بار ۲ -
الاحضار: بچوو شیرزاد بار. ۳ - الانجاب: ژنه ی
نهریمان کوری هاورد.

هاوردن ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر
الفعل: ثاو + هاوردن = ثاو هاوردن. دهنگ + هاوردن
= دهنگ هاوردن.

هاوردنهوه [ج] الاسترجاع، الارجاع: بچوو
پاسکله گم له لای محمود بارهوه. چگه ژنه ی طارق
باریگهوه.

هاوروی [ن] رفیق، صديق، صاحب طریق، زمیل.
هاوروی [ن] رفاقة، صداقة، مصاحبة في السفر
او الرحلة، زمالة

هاوزاوا [ن] عدیل: دوان ژنه گانیان خوهیشک بوو،
هاوزاون.

هاوسا [ن] جار: هاوسای خاص له برای گهن
خاستره.

هاوسال [ئن] سنين: متساو في العمر: متولد في
نفس السنة

هاوسایی [ن] جيرة

هاوسایی کردن [ج] الجيرة: هه رکهس، تا هاوسایی
نهکيد نيه تاسيدهی.

هاوسهنگ [ئن] متعادل، متساو

هاوشير [ن] اخ او اخت في الرضاعة

هاوکار [ن] حريف: معامل الفرد في حرفته

هاوکاری [ن] ۱ - رفاقة في العمل ۲ - تضامن

هاولف [ئن] اتراپ. متساو في العمر: جهوههرو
حيدر هاولفن.

هاولفی [ن] تساو في العمر

هاومال [ن] نظير الفرد الاجتماعي

هاومالی کردن [ج] مناظرة الاخرين اجتماعيا

هاوناو [ن] شريك في الاسم: اثنان او اكثر يحملون

اسما واحدا: دوهتهی ثيمهو دوهتهی قاسم هاوناون.

هاوهو [ن] زوجة اخ الزوج بالنسبة للزوجة

هاير [ئن] ۱ - حاضر، مستعد ۲ - متهيء

هايري [ن] ۱ - حضور، استعداد ۲ - تهيؤ

هه [سر] للتعبير عن الاندهاش والاستغراب: هه!

جه مشير مردا

هه پهل [ن] نبات جبلي ينمو في الربيع ويؤكل

هه پوو [سر] لا يوجد. نان هه پووا

هه تا [پپ] ١ - الى: هه ر له ئيرنگه هه تا ئيواره ٢ -

جتي: هه تا كه ركوك له به غدا هوونگتره

هه ج [ن] حج: زيارة بيت الله الحرام في مكة
المكرمة

هه جي [ن] حاج: الذي زار بيت الله الحرام في مكة
المكرمة

هه جي جي [ن] رجال (كالغجر): جوور هه جي جي،
هه ر رووژي ها له شووتني.

هه چان [ن] استراحة عمل. ٢ - فترة الانقطاع عن

العمل ٣ - صولة: وه يهك هه چان، بارى تورمه يله گه
کردن

هه چان خواردنه وه [چ] الاستراحة: شه كه تين،
هه چاني بخونه وه.

هه چه [سر] لحت الحمير على السير: هه چه!

هه چه هه ج [ن] حث متواصل

هه ده د [ن] اقصى حد، حد اقصى

هه ده د كردن [چ] ان يصل الى اقصى حد: هه ده د

بكه ن بيس نه فرني ين.

هه ر ١ [ن] ١ - كل: هه ر چك، هه ر كه س: هه ر چك

کرد فایده‌ی نه‌بو ۲ - ای: هەرچگ له ده‌سداتی درنخ
مه‌که.

هەر ۲ [ئک] حالما: هەر هاته‌و خه‌ورم بکه.
هەر [ن] ۱ - هیاچ، هه‌رج، ضوضاء، ضجعة،
ضجیح

۲ - فوضی. اضطراب: بۆه یه‌ک هه‌رای، بیارو
سه‌یرکه!

هه‌راج [ن] بیع بالمزاد العلنی
هه‌راج کیشان [چ] البیع بالمزاد العلنی: هه‌رچگ
دایشتن، هه‌راجی کیشان

هه‌راسان [ئن] ۱ - متیم ۲ - مجنون
هه‌راسان بوون [چ] ۱ - التیم ۲ - الجنون
هه‌راسان کردن [چ] ۱ - ان یصیره متیما ۲ - ان یجن
هه‌راسانی [ن] ۱ - تیم ۲ - جنون.
هه‌راش [ن] ۱ - خشن: کبیر الحجم ۲ - بکر:
وه‌رکی هه‌راش

هه‌راشی [ن] ۱ - خشونة ۲ - بکر
هه‌رام [ئن] حرام: گوشتی وه‌راز هه‌رامه.
هه‌رام بوون [چ] الذهب سدی: ئه‌را هیلین نانه‌گه
هه‌رام بوو؟
هه‌رام کردن [چ] ۱ - التحريم: خودا هه‌رام گوشتی
وه‌راز کردگه

۲ - الاستحرام: مردمی که هرام کردن نان نخورن
۳ - جعله یذهب سدی: هرامی نانه که مه کن.
هرامی [ن] کون الشيء حراما: هرام بدیگ له
سقانت!

هراو [ن] ۱ - صبر، اضطبار ۲ - سيطرة على النفس
أ - ثو هراو هاتن [ج] ان تتسنى له الفرص: نه هاتهو
هراو که وشه گانی بکیگه و پا.

ب - ثو هراو هیشتن [ج] ان یسبح له الفرصة:
نه هیشتیهو هراو پاره ثولی خوه یا بویک.
ج - له هراو بردن [ج] الارياك: کرده ی قاله قال و له
هراو برده مان.

هرا هرا [ن] هرج ومرج: بوه یك هرا هرا ی!
ههه [ن] ۱ - تردد الصوت ۲ - صدى، دوي:
ههه ی دهنگی نیشته و پاخه گه.

ههه [ن] منشار: وه ههه داره گه بری
ههه ژ [ئن] مسعور، مكلوب: سه گه گه ههه ژه
ههه ژبوون [ج] التسعر، التکلب: سه گه گه مان
ههه ژ بوه.

ههه ژکردن [ج] تصيره مسعورا، مكلوبا: له په داینه
دهمیهو ههه ژ ی کردینه.

ههه ژ ی [ن] سحر، تكلب

ههه سه ناك [ئن] ۱ - جشع ۲ - اكال

هه‌ره‌سه‌ناک یوون [چ] التجشع : گه‌نه ئایه‌م فره
هه‌ره‌سه‌ناک یوو.

هه‌ره‌سه‌ناک کردن [چ] تصییره جشعا
هه‌ره‌سه‌ناکی [ن] جشاعة : هه‌ره‌سه‌ناکی هه‌رامه.

هه‌ره‌ش [تم] هه‌ره‌ژ

هه‌ره‌شه [ن] ته‌دید، وعید

هه‌ره‌شه‌دان [چ] الته‌دید، الوعید : هه‌ره‌شه‌شه
ده‌ین و هیچ له بێتان نی‌یه!

هه‌ره‌شه‌کردن [تم] هه‌ره‌شه‌دان

هه‌ره‌کان [ن] لعبة اطفال وتبدأ به‌هه‌ره‌کان و
هه‌ره‌کان، بار خه‌رنی گه‌ره‌کان...

هه‌ره‌کردن [چ] الدوي، اله‌دید: ده‌نگی هه‌ره‌کرد.

هه‌ره‌نگ [ن] قوة: هه‌ره‌نگ له دلم نه‌ما.

هه‌ره‌و [تم] نه‌نجاخ

هه‌ره‌چوه‌ن [نك] كيفما اتفق، كيفما كان: هه‌ره‌چوه‌نی
یوو بچوو.

هه‌رده [ن] صحراء

هه‌ردگ [ن] فلان: هه‌ره‌ یوه هه‌ردگ!

هه‌ردو [ر] کلتا، کلا: هه‌ردو بالی برپانه

هه‌ردوگتان [ر] کلاکما، کلتاکما: هه‌ردوگتان جارنی
منالین.

هه‌ردووگدان [تم] هه‌ردووگتان

هردوگمان [ر] کلانا، کلثانا، هردوگمان وه يکه وه
چيم .

هردوگيان [ر] کلاهما، کلثامما

ههزه کار [ئن] ۱ - مراهق ۲ - (م) قليل الخبرة

ههزه کاری [ن] ۱ - مراهقة ۲ - قلة الخبرة

ههرزین [چ] ان يساوي، ان يعادل: تفهنگه ههزار
دينار ههزئی.

ههرفی [ئن] مبكر: ساواي ههرفی. خهلهی ههرفی

ههركز [ئك] ابداء، قط، بتاتا: ههركز قه بوول تیه كه م

ههركيز [تم] ههركز

ههرمی [ن] عرموط، شجرة العرموط

ههريسه [ن] اكلة جريش

ههرين [چ] ۱ - الطحن: وهنزهی گهنم ههري ۲ -

السحق، الایادة: دوژمن ههرين وه يهكا.

ههز [تم] ههز

ههزار [ن] الف (۱۰۰۰)

ههزارپا [ن] حشرة ام اربعة واربعين

ههزارپیشه [ن] صندوق خشبي لحفظ اقداح الشاي

ههزکردن [تم] ههزکردن

ههزم [ن] هضم

ههزم بوون [چ] ان ينهضم

ههزم کردن [چ] الهضم

هه‌زوه [ن] نبات العزبوة،
 هه‌ژار [ئن] فقير: هه‌ژاره‌و هه‌چ شك خوادى نيه‌وه‌ى
 هه‌ژارى [ن] فقير: له هه‌ژارى يانگه له‌وه‌ر دا.
 هه‌ژده [ن] ثمانية عشر، ثمانى عشرة (١٨)
 هه‌ژده‌مين [ئن] الثامن عشر، الثامنة عشر.
 هه‌ژده‌هم [تم] هه‌ژده‌مين
 هه‌ژوه [ن] ١ - كركم ٢ - كناية عن الصفرة او
 الاصفار: په‌نگى هه‌ژوه‌ى زه‌رده.
 هه‌سار [ن] سياج.
 هه‌ساردان [چ] التسييج: هه‌سارى باخه‌گه‌يان دان.
 هه‌سانن [چ] التلث: وه‌ختى ده‌و كه‌م هه‌سنم
 هه‌ساو [ن] حساب، احتساب
 هه‌ساوه‌ر [ن] عراف
 هه‌ساوكه‌ر [ن] ١ - محاسب ٢ - عداد
 هه‌ساوكردن [چ] ١ - الاحتساب ٢ - العد
 هه‌ساوى [ئن] معقول: كارى هه‌ساوى
 هه‌سه‌ل [ن] غسل
 هه‌سه‌هه‌س [ن] له‌اٲ متواصل
 هه‌سه‌يل [ن] حصير
 هه‌شار [ن] اختباء، اختفاء
 هه‌شاركردن [چ] ١ - الاختباء: خوه‌يان هه‌شاركردن
 له‌ناو باخه‌گه ٢ - الاخفاء

هه شهك [ن] قوه.

ههشت [ن] ثمانية ، ثمانى (٨)

ههشتا [ن] ثمانون ، ثمانين (٨٠)

ههشتگوو شه [ن] مِثْمَن

ههشتلا [تم] ههشتگوو شه

ههشتم [ئن] ثامن : ههشتم كهس محسن بو.

ههشتمين [ئن] الثامن

ههشر [ن] ١ - حشر: يوم القيامة ٢ - ابداع

ههشر كردن [چ] ١ - الحشر ٢ - الابداع: ثمروو،

كريم له وازى ههشر كرد.

ههشيشه [ن] حشيشة (مخدر)

ههفت [ن] سبعة ، سبع (٧)

ههفتا [ن] سبعين (٧٠)

ههفتانه [ن] اجرة اسبوعية: ههفتانهى سى ديناره.

ههفتاوو [ن] ابريق: ههفتاوويهك تهلگرت و چگه و سهر

ئاودهس

ههفته [ن] ١ - اسبوع ٢ - ذكرى اسبوعية

ههفترووم [ن] بنات نعش ، الدب الاكبر

ههفتگوو شه [ن] مستع

ههفتلا [تم] ههفتگوو شه

ههفتم [ئن] سابع

ههفتمين [ئن] السابع
 ههفي [ن] خش: حية كبيرة
 ههفده [ن] سبعة عشر ، سبع عشرة (١٧)
 ههفدهم [ئن] سابع عشر
 ههق [ن] حق
 ههقاني [ئن] محب للحق ، عادل: قوباد فره
 ههقاني به .
 ههقه [ن] وحدة وزن تساوي (١٢٥٠ غراما)
 ههق كردن [ج] الانتقام ، المجازاة: له بهيني من و
 ثيوه خودا ههق بكيك
 ههكيم [ن] حكيم ، طبيب: لقان ههكيم خاسيهو
 نيهكيك .
 ههگوه [ن] خرج: كيس ذو عدلين
 ههل [ئن] هوس ، تهوس
 ههلا [ن] ركض ، عدو: وههلا هات .
 ههلاج [ن] ١ - علاج: له لاي مهلاوده وریش ههلاج
 ثهرات نهوا ٢ - حلاج ، حائك .
 ههلاجي [ن] حلج ، حياكة
 ههلاکردن [ج] الركض ، العدو: ديره ، ههلا بکه .
 ههلامات [ن] ١ - هجوم: قووشه ن کرديمن و
 ههلامات نهرا دژمن برديم
 ٢ - زكام: تهو ديري ، ههلامات گرتگه

ههلامات بردن [چ] اللجوء الى، الهجوم على
 ههلامات دان [چ] ١- الهجوم على ٢ - اللجوء الى
 ههلامت گرتن [چ] الاصابة بمرض الزكام
 ههله [ئن] ١ - اكبر: كوره ههله گهوراگه يان سهريازه
 ٢ - اكثر ٣ - اعظم
 ههلهت [ن] الارض المتموجة.
 ههلهيله [ن] سرعة، عجلة
 ههلهيله كردن [چ] ١ - الاسراع ٢ - التسرع ٣ -
 الاستعجال: ههلهيله مهكه، جارئي وهخته
 ههلهداوان [ن] هرع، سرعة: وههلهداوان هات.
 ههلهبت [سر] طبعاً، بالطبع! - ههوان هاتنه؟
 - ههلهبت!

ههله بوون [چ] التهوس
 ههلهپاجان [ن] نبات يستعمل في الطب الشعبي
 ههلهچووپاچوو [ن] متناقض وغير مفهوم: ههلهچوو
 پاچوو قسه كرد.

ههلهخهلهتائن [ئن] الخدعة، الاحتيال على
 ههلهخهلهتياگه [ئن] مخدوع
 ههلهفا [ن] حلفاء، نبات الحلفا
 ههلهفاين [ئن] كثير الحلفا
 ههلهفري [ئن] ١- كثير الحركة ٢ - قليل الاعتبار (م)
 ههلهفري [ن] ١ - كثرة الحركة ٢ - قلة الاعتبار

ههلقون [تم] ههلقون
 ههلقونی [تم] ههلقونی
 ههلمه [ن] باقة: ههلمهی ساف
 ههلمهت [ن] اندفاع علی العمل
 ههلقوا [ن] حلوی
 ههلقوگ [ن] مهد
 ههلقوگ [تم] ههلقوگ
 ههلههل [ن] مشي سریع: وههلههل هات وههرو پیمان
 ههلهله [ن] هلهله، زغرده
 ههلهلهدان [چ] ان یهلهل، ان یزغرد
 ههلهلهلی [تم] ههلهله
 ههلهلهلی دان [تم] ههلهلهدان
 ههم [ن] ۱ - هم، غم، حزن: ههم گرتگهسهی،
 دهسی نهو کار نیه چروک
 ۲ - ایضا: ههم زیارهت و ههم تجارهت (پهند)
 ههمال [ن] حمال
 ههمالی [ن] حمالة: مهنة الحمال
 ههمالی کردن [چ] العمل حمالا: وههمالی کردن نان
 خوهی دراریگ
 ههمانه [ن] کیس جلدی لحفظ الذخائر
 ههمزه [نک] سوف: ههمزه تی
 ههمگه [ن] کل: ئی ههمگه مهردمه نهرا هاتنه؟!

ههمل [ن] فرض، فرضية
 ههمل کردن [چ] الافتراض: ههمل بکهن من
 نه هاتمه، چه کهین؟
 ههمنگ [ن] طنپ: حیل بیت الشعر یشد یالوتد
 ههمیسه [نک] دائما: ههمیسه سهری قاله
 ههمیسه یی [ئن] دائمی: هات و جووی ههمیسه یی به
 ههمین [نک] حالما: ههمین هات، خه ورم بکهن.
 ههن [ن] ۱ - جهة، ناحية: لهی ههنه رځو ناو چگک
 ۲ - نصیب: خودا له ههنی هاوردگه.
 ههناز [ن] اتجاه: مآلمان ها لهی ههنازه.
 ههناسه دان [چ] الزفير
 ههناسه کیشان [چ] الشهيق
 ههناسه کوړی [ن] بُهر: تقاصر النفس: وهختی دهو
 کدم ههناسه کوړی نه رام تی.
 ههناس دان [چ] التنفس: نه مردگه، ههناس دینگ.
 ههناو [ن] زحم: القوة الدافعة
 ههنهك [ن] مزاح، مباححة، المداعبة: نه وه پراس
 کهین، تا ههنهك کهین؟
 ههنجانن [چ] العزم: گوشته گه بهه نجن.
 ههنجینه [ئن] مقطع الى اجزاء صغيرة، ممزق
 ههنجینه بوون [چ] التمزق، التقطع
 ههنجینه کردن [چ] التمزيق، التقطيع

هه‌ندهسه [ن] هندسه، علوم الهندسة.

هه‌نگل [ن] ابط: به‌تیه‌گه داگه‌سه و ژیر هه‌نگلی

- له‌بن هه‌نگل دان [چ] ۱ - التخریض، الحث

۲ - التحذیر

هه‌نووز [ئک] قط، ابدأ، بتاتا: هه‌نووز باوهر نیه‌که‌م.

هه‌نی [ئک] عندما، حينما: هه‌نی من هاتم، واران

واری

هه‌و [ن] ۱ - ضرة ۲ - كلمة تستعمل لحث دابة

الحراثة على الاستدارة.

هه‌وا [ن] ۱ - هواء، ریح: هه‌واگه تنه.

۲ - علو، سمو: له هه‌وا که‌فته‌و خوار.

أ - له‌هه‌وا بردن [چ] الرفع: برده‌ی له هه‌وا و کوتایه‌ی وه

زه‌وا.

ب - له‌هه‌وا چوون [چ] الارتفاع: توویه‌گه چگ له

هه‌وا.

ج - لی‌هه‌وا [ن] تقلید، محاكاة

د - لی‌هه‌وا وه‌کردن [چ] التقلید، المحاکاة: لی

هه‌وا‌ی باوگیه‌و کرد.

هه‌وا بردن [چ] التطاير: له زه‌و داو شمشیره‌گه له ده‌سی

هه‌وا برد.

هه‌وادان [چ] القذف عاليا: هه‌وا‌ی قه‌له‌مه‌گه دا ئه‌را

سامان

هه‌وآل [ن] ۱ - حال ۲ - خبر
 هه‌واوړ [ئن] متعلق، مربوط من احدى الاطراف
 بشيء ومرتفع عن الارض من الطرف الاخر
 هه‌واوړبوون [چ] التعلق: الماده السابقة
 هه‌واوړكردن [چ] التعليق: الماده السابقة: كه‌س
 هه‌سه هه‌وا وړى بكېك له زه‌و؟
 هه‌واوړى [ن] تعلق في الهواء
 هه‌وانه [تم] هه‌مانه
 هه‌وه‌جه [ن] حاجة، احتياج
 هه‌وه‌ز [ن] رغبة: وه‌وه‌وز خوه‌ت كار بكه.
 هه‌وه‌زه‌ائن [چ] ان يرغب: له‌چه هه‌وه‌زت تى؟
 هه‌وه‌نته [ئن] ۱ - فوضى ۲ - مجاني
 هه‌وته‌خوهر [ن] طفيلي
 هه‌وراژ [ن] منطقة جبلية وعرة
 هه‌وسله [ن] ۱ - صبر ۲ - تحمل
 هه‌وسله‌دار [ئن] صبور: هه‌وسله‌دار هه‌ميشه ئاجحه.
 هه‌وسله‌كردن [چ] الصبر: هه‌وسله‌يكهن، ئيسه
 به‌شتان دهم
 هه‌وكهر [ن] رادع: چه‌نى زمخته! هه‌وكهر نه‌پرى!
 هه‌وكهرى [ن] ردع
 هه‌ول ۱ [ن] ۱ - محاولة ۲ - خوف ۳ - مركب،
 ركب، ضعن

ههول ۲ [ئن] ۱ - منغث، مصاب بالغثيان: دلی
ههوله.

ههول دان [چ] المحاولة: ههچگ ههول دان نهچن
فايدهی نهبو.

ههول کردن [چ] الاصابة بالغثيان: لهگهرمی دلم
ههول کرد.

ههی [سر] للتعبير عن الرفض والغیظ: دهسمیهتی
براگهت بده - ههی!

ههیتاهیت [ئک] بسرعة: ههیتاهیت نان خوهیان
خواردن.

ههیتاهیت کردن [چ] الاسراع: دیره، ههیتاهیت
بکهن.

ههیتوهوت [ن] جلاجل

ههیزده [تم] ههژده

ههیزدهمین [تم] ههژدهمین

ههیزدههم [تم] ههژدههم

ههیسیت [ن] ۱ - حیاء، ادب ۲ - اعتبار: لهیه
لالگیانهوه له مهردم ههیسیتیان چگه.

ههیسیت دار [ئن] ۱ - ذو حیاء وادب ۲ - ذو اعتبار
ههیش ۱ [تم] ههشت

ههیش ۲ [ئن] وقع: فره ههیش و زمخته

ههیشتا [تم] ههشتا

هه‌یشته‌یون [چ] ان یتوقح : له به دانه ده‌میوه هه‌یشت
بوه.

هه‌یشت کردن [چ] جعله وقحا : بی هه‌وکهری
هه‌یشتی کردگه.

هه‌ی وه‌شیره [ن] النواح والبكاء علی المیت
هتلی [نن] ۱ - مخادع ۲ - مناوړ، مراوغ
هجران [ن] توق، حنان : له هجران کوره‌ی کوور بو.
هره [ن] صوت الانهيار والسقوط
هرت [ن] فوضى : شاری هرته

هرتگانی [چ] الاضناء
هرتمان [ن] هرطمان، نبات الهرطمان
هرس [ن] غضب، غیظ : له هرسا په‌رداخه‌گه
شکان

هرسمه [ن] نشیج
هرسمه‌دان [چ] النشیج : له‌به‌گیری هرسمه دا.
هرکانن [چ] ان یهمهم طلبا للعلف (حیوان) :
ماهینه‌گه هه‌ر هرکنی.

هرکه [ن] حممة : صوت طلب العلف
هرکه‌هرك [ن] حممة متواصلة
هرکردن [چ] ۱ - الانهيار ۲ - الانسراح
هروباڤ [ن] تبجح، تبرم

هروباڤ کردن [چ] التبجح، التبرم : په‌سه، کهم

هرویاف بکه.

هروو [ن] ۱ - قبول الغنم ارضاع صغارها بعد ان
رفضها

هرووش [ئن] مسحوق، مطحون

هرووشه [ن] ۱ - جريش ۲ - اكلة جريش

هرووشه کردن [ج] الجرش: هرووشه‌ی گه‌نمه‌گه
بکه.

هرووش بوون [ج] التهشم: پەرداخه‌گه له ده‌س
که‌فت هرووش بو.

هرووش کردن [ج] التهشيم

هرووکردن [ج] ۱ - ان تقبل الغنم ارضاع صغارها
بعد رفضها لها ۲ - القبول والرضا: تووری‌اگه،
هه‌رچگه که‌ن هروو نیه‌کیگه.

هروی [ن] تحريم من الحق

هریت [ن] خيوط سداة النسيج

هریز [ن] ثيل

هریزین [ئن] كثير الثيل

هریشت [ن] حملة: وه يهك هریشت دره‌وی قور‌اگه
کردن.

هریشت کردن [ج] القيام بحمله

هروی کردن [ج] التحريم من الحق: براگانی هریه لی
کردن و هیچ وه‌بی نه‌دان

هزه [ن] طمی

هزه [ن] ۱ - حقیف الريح ۲ - هسهسه

هزه کردن [ج] ۱ - ان تحف الريح ۲ - ان یهسهس

هزه‌هاژ [ن] ۱ - حقیف متواصل ۲ - هسهسه

متواصلة

هش [ئن] تستعمل لاسکات الاخرین

هشک ۱ [ن] تحریض (الکلاب) علی الهجوم

هشک ۲ [تم] وشک

هشکه‌وبوون [تم] وشکه‌وبوون

هشکه‌وکهر [تم] وشکه‌وکهر

هشکه‌وکردن [تم] وشکه‌وکردن

هشک بوون [تم] وشک بوون

هشک دان [ج] التحریض علی الهجوم: هشک

سه‌گ داو پیان.

هشک کردن [تم] وشک کردن

هشکن [تم] وشکن

هشکی [تم] وشکی

هف [ن] ۱ - ازدراد، التهام ۲ - غلی خفیف

هفه [ن] حفة

هفه‌کردن [ج] الحفة

هف دان [ج] الغلی قلیلا: هفی بده وه شیره‌گه.

هف کردن [ج] ازدراد، الالتهام ۲ - الغلیان، الفور

هفه [ن] حفیف

هشه کردن [چ] ان یحف

هف وهاف [ن] حفیف مستمر

هل [ئن] اجم: بدو قرن او قرون (معن): بزنی هل.

هلاک [ئن] مجهد

هلاک بوون [چ] ان یجهد: له به خپشت کیشان
هلاک بوون.

هلاک کردن [چ] الاجهاد: واران و قورو خهرگ
هلاکمان کرد.

هلاکی [ن] اجهاد

هلاو [ن] رکض، عدو: وه هلاو هات.

هلاو کردن [چ] الركض، العدو: هه رله مال تا وه شار
هلاو کردن.

هلاوتان [چ] ۱ - ان يعدو به ۲ - ان يعدو: لیره تا
مال هلاو تا.

هله [ن] حلة: مخزن مصنوع من اوراق وسيقان
السوس

هلم [ن] بخار

هلم کردن [چ] التبخر: تاو بکولی دهس کیگه هلم
کردن

هلمی [ئن] بخاری: ثوتی هلمی.

هلی [ن] اجم: کون الماعز بدون قرون

هم ۱ [ن] دفع، حركة، هم
 هم ۲ [أ] تستعمل لاجبار المتكلم بأنه يستمع اليه
 هم دان [چ] الدفع، التحرك، التحريك: زو كەن،
 همی بدهنه خوه تان
 هن [را] للتملك: ئهو كتابه هن كي يه؟ هني منه
 هنجگه [ن] سعار (شدة الجوع)
 هنجگه كردن [چ] السعار: هنجگه كرديده هه رچگي
 خوهي تير نيه خوهي
 هنجگهك [تم] هنجگه
 هنگلان [ن] لعبة الخلال
 هو [سر] هتاف التحقير: هوا، هوا
 هوه [ن] نير
 هوتره [ن] عطل: اندفاع للهجوم
 هوتره كردن [چ] العطل: الاندفاع للهجوم: له مالا
 هوتره ئهرايان كردن. هوتري ئاواي ئاوهختي كردن
 هوچ [ن] لاشيء، فراغ
 هور [ن] ۱ - فكر، بال، ذهن، ذاكرة ۲ - اهتمام
 أ - ئهوهور كهفتن [چ] التذكر: ئيسه ناوي
 كهفتهو هورم
 ب - ئهوهورهاتن [چ] ان يخطر ببال: ناوي نيهتني
 ئهوه هورم
 ج - لههوبردن [چ] جعله ينسى: قسهگه له هوري

نرد

د - له هورچوون [چ] النسيان: له هورم چگ ټاو بارم

هوره [ن] ۱ - حشرة المن ۲ - عتامة ۳ - غزارة

هوره هاتن [چ] ان يعته، ان يصبح معتوها

هوربردن [چ] فقدته الذاكرة: پيرى هورى بردگه.

هورد [ئن] ناعم، دقيق: ټارد له شه کهر هوردتره.

هورده ۱ [ن] صرافة: فكة النقود

هورده ۲ [تم] هورد

هورده بېوون [چ] الانسحاق، التهشم، شیشه گه

هورده يو.

هورده کړدن [چ] السحق، التهشك

هورده وېوون [چ] الصرف (العملة) الى اجزاء صغيرة

هورده وکړدن [چ] التصريف (نقود) الى اجزاء:

دينارى ټرام هورده وېکه.

هورده ولى بوون [چ] امعان النظر تا. هورده ولى نه بو،

نيه ناسيدهى

هوردگه [ن] خياطة ناعمة

هورده يى [ن] كون الشيء ناعما، مسحوقا

هوردگ [ئن] ناعم: شه کهرى هوردگ

هوردوباريك [ئك] بالتفصيل: جملة وتفصيلا:

هوردوباريك باسى ټرامان کړد.

هورکړدن [چ] الاشتياق: هورى مال و کهس و کارى

خوهی کیگ

هۆرکردنهوه [ج] التفكر: هۆر بکړهوه، به شکم قهرت
وه که سێ دا بو.

هۆرلی کردنهوه [ج] اعاده النظر في الشيء: خاس
هۆر لی بکهنهوه.

هۆکردن [ج] الهتاف احتقارا: هه رکهس وه ئیرا بهد
بوو، هۆ لی که ن.

هۆل [ئن] اشعر، شقراء: بزنی هۆل، دوتی هۆل.

هۆله و بوون [ج] ان يصبح اشقرا، شقراء

هۆله وکردن [ج] جعله اشقر، شقراء

هۆلی [ن] شقر

هۆها [ن] هتاف الاستهزاء: هۆها! هۆها!

هۆهاکردن [ج] الاستهزاء هتافا: هۆها لی کردن و

وایاننهی

هوو [ن] ۱ - سبب علة، داع، موجب: هوو ی کار

نه کردنی چهس؟

۲ - عادة، الفة، طباع: دو گا له یه گ دوول بلوه پ،

هوو یهك نه گرن، خوو یهك گرن (په ند)

هوو ده [تم] ثووده

هوو ره [ن] ضرب من الغناء الكردي

هوو ره کهر [ج] مغني: المادة السابقة

هوو ره کردن [ج] الغناء، المادة السابقة

هووز [ن] آل: هووزی جوامیر تیریگن له قهره ولس
هوش [ن] ۱ - وعی، حس، ادراک: نه خهوشه
هوشی نه ماگه

۲ - یقظه: یام مهو، هوش باره و سهر خوهدا!
أ - نهو هوش هاتن [چ] استرداد الوعی: له خوهی
چگه و دواى سه عهتی هاته و هوش
ب - نهو هوش هاوردن [چ] اعاده الوعی الی:
دکتور هاورده یه و هوش

ج - له هوش بردن [ن] افقاده الوعی: نهو قهره دانه
لی له هوش بردنه ی

د - له هوش چوون [ن] فقد الوعی: بیمار و جار جار
له هوش چوو.

هوشگ [ن] اللقاطه، سقط الحصاد
هوشگچن [ن] اللقاط: الذي يجمع سقط الحصاد
هوشگ چنن [چ] ان یلقت سقط الحصاد: هیچ
خودای نه دیری، هوشگ چنی.

هوشیار [ن] متیقف، متبیه، محترس
هوشیار بوون [چ] التیقف، الانتباه، الاحتراس
هوشیاری [ن] یقظه، انتباه، احتراس

هوفه [ن] اندفاع، هجمة
هوفه کردن [چ] الاندفاع، الهجوم علی: له ناکاواوه
قیاره یگه و هوفه کرد نه رای. وه گورزیگه و هوفه ی

کرد

هووفن [ئن] متبرم

هووك [ن] مس من الجنون، هلوسة

هووكاره [ن] ۱- تعلم: كهمه كهمه خونه وارى
هووكاره بوود.

۱ - تعود: شهول جار ستهمه، دواخر هووكاره بوو.

هووكاره كهر [ن] معلم، مدرب

هووكاره بوون [چ] ۱ - التعلم ۲ - التعود

هووكاره كردن [چ] ۱ - التعليم ۲ - التعويد

هووكاره بى [ن] ۱ - حالة التعلم ۲ - حالة التعود

هووك دار [ئن] به مس من الجنون، مهلوس

هووكل [ن] جن، جنية

هووكل دار [ئن] مجنون

هووكن [تم] هووك دار

هووگرتن [چ] الالفه، التالف: دو گاله يهك دوول

بلوهرن، هوو يهك نه گرن، خوو يهك گرن «په ند»

هووله [ن] درس، دوس

هووله كهر [ن] دراسته، دواسته

هووله كردن [چ] الدرس، الدوس: هووله ي

خهرمانه گهى كرد؟

هوون [ن] صدغ: لى هوون به ره و هوون شه بروو قه لم

كهش (فولكلور)

هوونگك [ئن] معتدل: له سه‌رده‌وا دنيا هوونگه.
هوونگه‌وبوون [چ] ۱ - الاعتدال: تاووه‌وا
هوونگه‌و بوه.

۲ - الانشراح: وهه‌والی خیر، دل هوونگه‌و بووگه.
هوونگه‌وکردن [چ] ۸ - جعله معتدلا ۲ - جعله
منشراح

هوونگی [ن] ۱ - اعتدال ۲ - انشراح الصدر

هی [ن] ۱ - منع ۲ - زجر

هیاسه [ن] حیاسه: حزام نسائي

هییا [ن] اندفاع، اسراع: هه‌ر ده‌نگمان ته‌ژنه‌فت،
هییا کرده‌و ده‌یشت.

هییاکردن [چ] الاندفاع، الاسراع: هه‌ر ده‌نگی پیی
هییا کیگه‌و ده‌شت

هیتاوه [ن] ارجوحة، لعبة الارجوحة

هیچ [تم] هوچ

هیژان [ئن] مغرم

هیژان بوون [چ] ان یغرم به: له‌یه جوانه خو‌ه‌یشکی
خو‌ه‌ی هیژانی بوو.

هیژان کردن [چ] جعله مغرما به: جوانی هیژانم
کرد.

هیژه‌زانه‌کی [ن] ارجوحة (لعبة)

هیروو [ن] ورد الختمة

هَيروو [سر] بعدا لذلك، - خديجة، شو بکوه بارام -
هَيرووا

هَيَز [ن] ۱ - قوة ۲ - نشاط، حركة

هَيَزَه [ن] مرض الهیضة

هَيَزَه [ن] کيس من الجلد يستعمل لحفظ السمن
(الدهن)

هَيَزَه کردن [ج] الهیض: له به شامی و کالگه خوارد
هَيَزَه کرد.

هَيَزَه پي حسن [ج] التحريك: له قورسی کهس هَيَزَه
پي نه خس.

هَيَزَه پي دان [تم] هَيَزَه پي حسن

هَيَزَم [ن] نبات بري

هَيَسَر [ن] بغل

هَيَشَه [ئن] وقح: نه پرا ئي قهره هَيَشَه رو زمختيت!

هَيَشَه پوون [ج] ان يصبح وقحا: بي که سهو هَيَشَه
پوه.

هَيَشَه کردن [ج] ان يصيره وقحا: بي که سی هَيَشَه ری
کردگه.

هَيَشَه ری [ن] وقاحة

هَيَشَتَا [ئك] لا زال، لا يزال، مازال: هَيَشَتَا خه فتنه

هَيَشَتَر [ن] ابل، جمل، بغير

هَيَشَتَن [ج] ۱ - السماح ۲ - القبول: نه هَيَشَتَن قسه

بکهم.

هیکه [ن] قهقهه

هیک و هاك [ن] قهقهه متواصلة

هیکال [ن] ۱ - سخریه ۲ - استهزاء

هیکال کردن [چ] ۱ - ان یسخر من ۲ - ان یستهزأ
من: نهی فیه قیوه، هیکالی کردن و نه هیشتن قسه
بکیگ

هیل [ن] حب الهال

هیل [ن] خط، خط فی حراثة الارض: له یه کم
هیل که مه نه گهم پریا.

ا - نه وژیر هیل هاتن [چ] العودة الى جادة الصواب
ب - نه وژیر هیل هاوردن [چ] جعله یرضخ للامر
الواقع، ارجاعه الى طریق الصواب.

هیلانن [چ] الصهیل: ماهینه گه هیلنی، دیاره تیه نگیه
هیله [ن] صهیل

هیلته [ن] حيلة، خدعة

هیلته باز [ن] حیال، مخادع

هیلته کردن [چ] الاحتيال، الخدعة

هی له وه رکردن [چ] ۱ - المنع ۲ - الزجر: فره بی
مخته، کهس نی یه هی له وه ری بکیگ

هیل دان [چ] ان یخط، ان یحرث خطا: زه وه گه یان
وهو دهسه ماگه سهی، هیمان هیله لی نه داگه.

هَيْلَ كِشَان [چ] ان یخط
هَيْمان [تک] لا زَال، لا یزال، ما زال: هَيْمان واران
وارى

هَيْمَى [ن] ۱ - مجال ۲ - فاصله ۳ - ابعاد
هَيْمَى [تم] ههئى

هَيْهوت [ن] ۱ - هییه: پیاگى هَيْهوت دار
۲ - شدة: له هَيْهوت کار بیمار بو.
۳ - خوف: له هَيْهوت دا دگانی بان دگان نیه گریگ
هَيْهوو [سر] للتعبير عن الغضب والبغض: هَيْهوا
دى وازه لیمان بار.

- ی -

ی [ن] / یى / الحرف الاخير من الالف باء
ی [أ] اداة نكرة للمفرد نان = نانئى، مال = مالى
ی ۱ [ر] تملك: ماله گهئى، ژنه گهئى
ی ۲ [أ] اداة اضافة: سهري سال، کارى شهو
پروژى مه حشهر

ی ۳ [پاش] ۱ - تضاف الى الصفة فتكون اسما:
که م = که مى. زهر د = زهر دى
۲ - تضاف الى الاسم فتكون الصفة: کورد =
کوردى، عهر ب = عهر بى

یا [ئب] یا خودا
یا [پو] شرطية: اما، او: یا ئورام یا بیرام

یاپوو [ن] قسلة: حصان مخص

یاخو [سر] یاخو کهس نه هات!

یاخود [پو] ربط: او، حتی: غه ریب له غوربه ت
ته گهر وه شا بوو، یاخود سه رکرده ی تیپ و سبا بوو
(فولکلور)

باخی [ئن] عاص، متمرد، خارج علی القانون
یاخی بوون [چ] العصیان، التمرد، الخروج علی
القانون

یاخی کردن [چ] جعله یعصی، یتمرد، یخرج علی
القانون

یاد [ن] ذکر، ذکرى، ذاکرة

ا - ته و یادکردن [چ] الاستذکار: چ کارنگی بکه مه و
یادا!

ب - ته و یاد هاتن [چ] التذکر، الخطر فی الذهن
ج - له یادکردن [چ] النسیان: تا مردن له یادت نیه کهم
یادکردن [چ] ۱ - التذکر ۲ - الحنین، التوق الی:
یاد مال کیگه.

یادگار [ن] ۱ - ذکرى ۲ - مساعد، معین: خودا
یادگاری بوو

یادگاری [ن] رمز الذکر ۲ - مساعدة، معاونة
یار [ن] ۱ - حبيب ۲ - صديق: یاران چه بکه م؟
یاره ما [ن] سوابط: کل نبات معترش کالخیار وغیره

یارده [ن] وجدة طول تساوي (۹۰سم) او ثلاثة اقدم
یارمه تی [ن] مساعدة، عون
یارمه تی دان [ج] المساعدة، المعاونة: فه قیره و کس
نی یه یارمه تی بدی.

یارو [ر] الذي، التي: الشخص او الشيء المعني:
کام کور؟ یارو له دهس راسه و نیشتهو.
المنوه عنه: کامیان نازایه؟ یارو کهرواسی زهر دینک له
وهر کردبو.

یاری [ن] ۱ - لعب، مباراة: یاری گووتان خوه شه
۲ - مزاح، هزل: کاره گه راسی یه وه یاری مه گرهی
۳ - لهو، تسلية: تافی کردنه وه نریکه و بو، بخوه و
واز له یاری بارن.

یاریکه ر [ن] ۱ - لاعب ۲ - هزی
یاری کردن [ج] ۱ - اللعب ۲ - الممازجة ۳ - اللهو
یازووق [ن] جیف: یازووقه کوری نازا زه بوون بوو!

یاس [ن] ۱ - عاصی، متمرد ۲ - ضجر
یاسا [ن] ۱ - قانون ۲ - شریعة، ناموس الحیاة
یاساق [ن] ممنوع، مخطور

یاساق کردن [ج] المنع، الحظر
یاساول [ن] حارس، خفیر: یاساولی ده ری قایی
یاساولی سه ری مه ره زه.

یاس بوون [ج] العصیان، التمرد ۲ - التضجر

ياس کردن [چ] ۱ - جعله يعصي، يتمرّد ۲ - الضجر
ياس گرفتن [چ] التمرّد: وه قهولمان نه کرد، ياسه
ليمان گرت

ياسمين [ن] ياسمين

ياقوت [ن] ياقوت

يال [ن] ۱ - عرف الخيل: يال ماهينه گه دريژه
۲ - سلسلة جبليّة: سواره گان له ياله گه چگنه نه ورؤا.

يال کردن [چ] ۱ - نمو العرف ۲ - قص العرف

يام [ئن] ابله، غشيم: يا دروو كيگ، يا يامه!!

يام کردن [چ] ان يصير ابله، غشيم:

نيه زاني، يا يامي خوه د كه يد!

يامي [ن] كون الفرد ابله، بليد، غشيم

يان ۱ [ن] بسط، بساط

يان ۲ [ر] ضمير متصل للجمع الغائب مال = ماليان

کور = کور يان، باوگ = باوگيان

يانه ۱ [ن] ۱- نادي ۲- دار: بهومه چوووه دين دلهي

ديوانهم × دي كه م واوه يلى بخه له يانه م (فولكلور).

يانه ۲ [ر] هؤلاء: يانه برامن

يانزه [ن] احد عشرة، احدى عشر (۱۱)

يانزه هم [ئن] حادي عشر

يانگير [ن] معول

ياني [ك] يعني: ئى قسه ياني چه؟

یاو [تم] یاوو

یاوهر [ن] ۱ - مساعد، معاون ۲ - مستشار

یای [تم] یاد

یای [ن] نابض، زنبړك: یایی چه قوو

یای دار [ن] ذو نابض، ذو زنبړك: چه قووی یای دار.

یه [ر] هذا، هذه: یه له ټهوه خاستره.

یه ټیم [تن] یتیم: یتیم الاب

یه ټیم بوون [چ] ان یصبح یتیم: باوگی مردو یه ټیم بو.

یه ټیمی [ن] یتیم: حالة فقد الفرد لوالده

یه خ [ن] جلید، صقیع

یه خچال [ن] ثلاجة: یه خچاله گه خامس ټاو سهرد کیک

یه ختهرمه [ن] خصي

یه ختهرمه کردن [چ] الخصي: یه ختهرمه ی ټه سپه گه ی کرد.

یه خنی [ن] مرق: یه خنی گوشت

یه خو [تم] یاخو

یه دهك [ن] احتیاط: خهزی یه دهك

یه رهق [ن] العضو الذكري عند الحيوان

یه رهقان [ن] مرض اليرقان، مرض الصفارة

یه رهقان کردن [چ] الاصابة بمرض اليرقان

یهرمه [ن] رکه: ئاو هاته یهرمه یاو

یهزدان [ن] الله، الخالق، الرب

یهسیر [ئن] یتیم الام

یهسیربوون. [چ] ان یصبح یتیم الام:

منال، یتیم بوو، نه گم یهسیر بوو

یهسیر کردن [چ] ان یصیره یتیم الام

یهسیری [ن] فقد الام

یهقه [ن] ۱ - یاقه ۲ - رکه

یهقین [ن] یقین: ههرکهس یهقین وه خودا دایشتبوو،

دانیهمینی

یهقین دار [ئن] مؤمن

یهك ۱ [ن] واحد، واحدة (۱)

یهك ۲ [ئن] ممتاز: گهنمه گه یهكه

ا - ئهویهك کردن [چ] التشابه: پوولآو براگهی ئهویهك

كهن.

ب - ئهویهك نان [چ] التجميع: جعلهم یجتمعون:

بنتهویهك و مالی بسینن.

ج - ئهویهك هاتن [چ] الانطباق: له به قسه كرد.

قورگی هاتهویهك.

د - لهیهكهو کردن [چ] ۱ - التمييز: راس و چهپی

خوهی له یهكهو نیه کیگ ۲ - الفصل، العزل: چشته گه

پوهسه یهكلو له یهكهو نیه کریگ

هـ - له يهك خسن [چ] ان يصالح : كي له يهك
خسان؟

و - له يهك دان [چ] ۱ - التضارب : جهنگ کردن و فره
له يهك دان ۲ - الايقاع . ايقاع الخلاف : دووس
بوین بهلام دژمن له يهكيان دا .

ز - له يهك دانهوه [چ] ۱ - ان يفكر مليا ۲ - ان يقارن
ح - له يهك گرتن [چ] العتاب المتبادل : تاوانی
هیچکامتان نه بو له يهك مه گرن .

ط - له يهك گیرهاتن [چ] التصادم : لهسه رهش کردن
له يهك گیرهاتن .

ی - له يهك گیریان [تم] له يهك گیرهاتن .

ک - وهیه کابوون [چ] التخالط : دووس دژمن بو
یهکا .

ل - وهیه کاجوون [چ] ۱ - التغارس ۲ - التشابك

م - وهیه کادان [چ] ۱ - الخلط ، المزج ۲ - ان
يعبث ، ان يبعثر : گشت دلنگه یله گهم داگه یهکا .

ن - وهیه کا کردن [چ] ۱ - التجمع ۲ - التجميع
۳ - الخلط

س - وهیه کاهاتن [چ] التضارب : بو جهنگیان و هاتنه
یهکا

ص - وهیه که وه [ئك] معاً ، سوية . وهیه که وهاتن

یه کانگیر [ن] التقاء

يه كانگير بوون [چ] التلاقي: له رڼي يه كانگير بوون
 يه كاويهك [ئن] فعال، مؤثر: دهرمانه گه يه كاو يه كيه
 يه كه كم [ئن] اول، اولي: دهرزي يه كه م
 يه كه مين [ئن] الاول، الاولى
 يه كه پا [ئن] مستعد، متحضر، متهيء على قدم
 وساق: يهك پا له وهر ده ميان كار كرد.
 يه كترى [ر] بعض البعض: ميه واني يه كترى كردن
 يه كثير [ن] ضرب من البنادق القديمة
 يه كه جار [ئك] بالتمام، بالمرة: يه كه جار شه كه تم
 يه كه جاري [ئك] تماما، بالمرة: يه كه جاري واز هاورد.
 يه كه ده سي [ن] صفد يقيد به قائم واحد من قوائم
 الحيوان
 يهك دل [ئن] متفق، موحد الفكر: له سهر كار هه گه يهك
 دل نيين.
 يه كه دلي [ن] اتفاق، اتحاد الفكر
 يه كه سان [ئن] ۱ - عادل: خوداي يه كه سان ۲ -
 متعادل، متساو:
 يه كه ساني [ن] ۱ - عدالة ۲ - تعادل، مساواة
 يه كه سهر [ئك] مباشرة، رأسا: داوهزي ويه كه سهر چگي
 نه را مال.
 يه كه شه مه [ن] الاحد: اليوم الثاني من ايام الاسبوع
 يهك گر تن [چ] ۱ - الاتحاد ۲ - الالتحام في

المعرّكة : لهسەر دیناری یهك گرتن .

یهك مل [ئن] عنید، عنود

یهكملی [ن] عناد، معاندة

یهكیهتی [ن] وحدة، اتحاد

یهمان [ن] وباء

یخ [سر] تستعمل لطرده العنز

یش [پاش] تضاف الى اخر الكلمة فتعني :

۱ - كذلك ايضا : منیش یاری كه م ۲ - لذلك :

ئهو نههات و منیش وه ته نیا هیچ وه پیم نه کریا

۳ - اضافة الى : وه بان ئه وه یشهو ههم ده می نیه مه زری!

یم [ك] فعل كینونة للمتکلم الجمع : ئیمه کاركه ریم

ین ۱ [ك] فعل كینونة للمخاطب الجمع : ئیوه کار

كه رین

ین ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون صفة :

هریز = هریزین

یولغه [ن] هریده : سیر دون الخیب

یولغه دان [چ] الهریذه : ئه سپه گه ری نیه کیگ، ههر

بولغه دیگ .

یونجه [ن] نبات البرسیم

یووز [ن] تخمین، تقدیر، حزر

یووزدان [چ] التخمین، التقدير، الحزر

یووزدهر [ن] مخمن

پهنا وه خودای بانی سهر فره‌ه‌نگی گه‌وه‌ری
گهرمه‌سیر لی‌ره‌دا ته‌واو بق دوا قسه‌میش ههر ته‌وه‌سه :
له ناخی دله‌وه سوپاس گوزاری ته‌وانهم که له‌ی ته‌رکه
پیروزه‌دا ده‌سمیه‌تم دان ، سوپاس .

سهریه رشتی چاپ
محمد زه‌هاوی

رقم الای‌داع فی المکتبة الوطنیة ببغداد ٣٤٦ لسنة ١٩٨٨

دار الحریة للطباعة